Notes du mont Royal
www.notesdumontroyal.com

Cette œuvre est hébergée sur « *Notes du mont Royal* » dans le cadre d'un exposé gratuit sur la littérature.

SOURCE DES IMAGES
Google Livres

FL. JOSEPHI
OPERA.

ΦΛΑΒΙΟΥ ΙΩΣΗΠΟΥ ΙΕΡΟΣΟΛΥΜΙΤΟΥ ΙΕΡΕΩΣ ΤΑ ΕΥΡΙΣΚΟΜΕΝΑ.

FLAVII JOSEPHI HIEROSOLYMITANI SACERDOTIS

Opera qvæ extant omnia,

Nempe

ANTIQVITATUM JUDAICARUM LIBRI XX. Sigismundo Gelenio interprete.

DE BELLO JUDAICO LIBRI VII. interprete, Rufino Aqvilejensi.

LIBER DE VITA SUA cum interpretatione Gelenii.

ADVERSUS APIONEM LIBRI II. cum versione antiqva à Gelenio emendata, &

DE MACCABÆIS, seu de Imperio rationis LIBER cum paraphrasi Erasmi Roterodami.

ACCEDIT INDEX LOCUPLETISSIMUS.

Juxta editionem Græco-Latinam Genevensem ad manuscriptos Palatinæ bibliothecæ Codices castigatam, qvæ nunc à pluribus mendis expurgata, & præterea

PROLEGOMENIS & APPENDICE auctior redditur.

Cartusiæ Waldicensis

1702

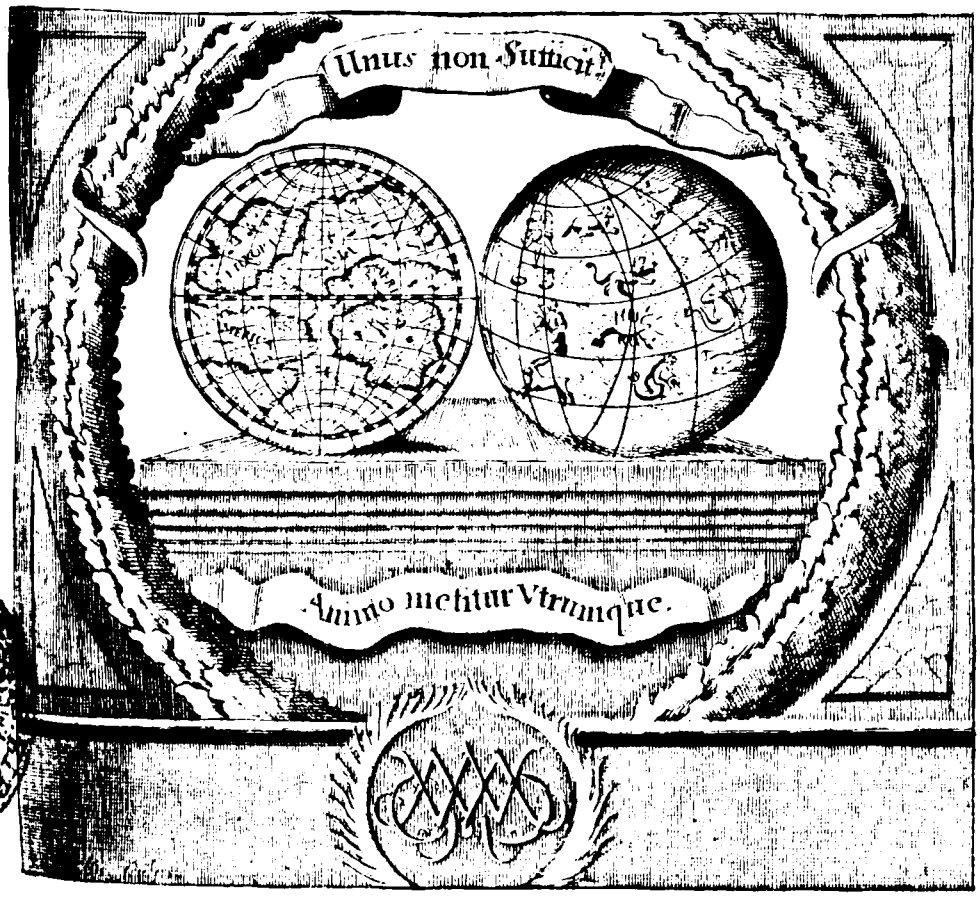

COLONIÆ,
Sumptibus MAURITII GEORGII WEIDMANNI.
ANNO M. DC. XCI.

THOMÆ ITTIGII
S. T. L.
ad novam hanc Josephi editionem
PROLEGOMENA.

Multorum curæ in Josephũ frustra hactenus promissæ & expectatæ.

Um a pluribus annis multa excellentia ingenia novam Operum Flavii Josephi editionem parturiverint, nescio qvo fato factum sit, ut fœtum animo conceptum & sæpe jam partui maturum eniti non potuerint. Omnibus enim, qvi utilissimo huic labori manum admoverunt, vel morte, anteqvam absolverent, præventis, vel ob alias causas a cœpto revocatis, literatus orbis diuturna exspectatione suspensus, & novi Josephi desiderio pæne contabescens spes tandem suas & vota per integrum seculum delusa sensit. Annus agebatur superioris seculi octavus & octogesimus, cum BONAVENTURA CORNELIUS BERTRAMUS lucubrationes suas Franckthalenses a loco, ubi Geneva relicta tum agebat, sic appellatas ederet, in qvibus profitebatur, (1.) se jam pridem in omnes Josephi libros notas meditatum, & aliqvando, si Deus permitteret, editurum esse. Verum doctissimo hoc Viro post Sexennium Lausani, qvo a Bernatum republica evocatus fuerat, mortuo, simul etiam promissæ in Josephum notæ expirarunt. Hanc jacturam JOSEPHUS JUSTUS SCALIGER abunde resarturus videbatur. Vix enim admirandum illud opus, qvod thesaurum temporum inscripsit, in lucem publicam emiserat,

Bertrami.

Scaligeri.

 cum

(1.) Cap. 3. p. 59.

cum pleriqve eruditorum, Casaubono teste, (2.) non dubitarent, qvin Scriptorem sibi cognominem, a pluribus, qvibus hactenus obscuratus fuerat, mendis expurgaturus, doctisqve suis animadversionibus illustraturus esset. Qvos opinio sua minime fefellit, siqvidem Phœnix ille Criticorum, cum jampridem infinita, qvæ a nemine intelligi possent, loca in vulgata Josephi editione animadvertisset, & subinde nonnullis eruendis & restituendis ingenii sui vires impendisset, de hoc etiam nobilissimo Scriptore, Josepho inqvam, dummodo Amicorum ope varias manuscriptorum Codicum Lectiones nancisci posset, se bene meriturum Carolo Labbeo per literas Nonis Februarii A. C. cIↃ IↃC VII. (3.) scriptas indicabat, & morti jam vicinus (4.) ad exeqvendum hoc propositum ætati suæ triennii spatium a supremo rerum humanarum Arbitro superaddi exoptabat. Et profecto non parum lucis & ornamenti Josephi scriptis conciliari potuisset, si illustri Scaligero, qvod animo gestiebat, perficere licuisset. Qvod obscurum nemini esse potest, qvi ejus notas ad fragmenta selecta veterum Græcorum apud Josephum & Eusebium servata, & ejusdem animadversiones ad Eusebii Chronicon legerit. Verum istam Josephi editionem immatura Viri Divini mors rei literariæ invidit, ut Casaubonus alicubi (5.) qveritur, qvem una cum Carolo Labbeo vetustissima Regiæ, qvæ Parisiis est, Bibliothecæ exemplaria ad vulgatam Josephi editionem conferre non piguerat, ut, qvi Scaligero Josephi a librariorum corruptelis vindicandi consilium dederat, pulcherrimos illos conatus etiam qvalicunqve auxiliò juvaret. Post Scaligeri mortem parum aberat, qvin ISAACUS CASAUBONUS modo nominatus & nunqvam sine veneratione nominandus palmam in medio relictam occuparet, a qvo sane non pœnitendam Josephi editionem sperare poterant Musarum sacris operantes, cum incomparabilem ejus doctrinam jamdudum in plurimis aliis, qvos ediderat, Scriptoribus Græcis pariter & Latinis ad miraculum usqve probatam

Casauboni.

(2.) Epistol. 496. edit. Græv. (3.) libr. 4. ep. 353. (4.) Conf. Patin. epist. 67. p. 186. edit. Paris.
(5.) Exercit. I. ad Baron. c. 34. n. 99.

tam cognovissent. Verum cum neqve ætas, qvæ jam provectior erat, tantæ molis oneri ferendo satis valida, neqve loci, ubi extrema vitæ tempora ducebat, conditio peragendo huic negotio satis commoda videretur, ut ipse (6.) in epistola proximo ante mortem suam anno Londini scripta judicavit, nihil de Josepho certa fide promittere ausus est. Neqve tamen defuerunt alii, qvi Josephum edendum & illustrandum in se susciperent. PETRUS enim CUNÆUS in literis ad Franconem Duyckium, seu præfatione libri 3. de Republica Hebræorum commentarios in universa Flavii Josephi Opera polliceri minime dubitavit. Qvem cunctantem & moras excusantem eloqventissimus Buchnerus [7.] & alii Familiares serio urgebant, ut spem de Josepho factam qvamprimum expleret, morasqve omnes rumperet, & qvicqvid vinculorum pulcherrimis istis commentationibus necteretur, prorsus abscinderet, ne dilata absolutissimi illius operis editione docti multas magnasqve res diutius ignorare cogerentur. Verum ante vivis excessit Cunæus, qvam fidem liberaret. Idem SAMUELI PETITO accidit Nemausensis ecclesiæ Ministro & Theologiæ Professori, Viro neqvaqvam Exiguo, sed, ut Reinesii judicium nostrum faciamus, inter Gallorum literatorum maximos numerando, [8.] qvem in nova Josephi interpretatione, notisqve ad eundem Scriptorem edendis occupatum cum fama passim spargeret, non mediocriter eo nomine gaudebant, qvotqvot Josephi scriptis bene cupiebant. Nec deerant, qvi laudabile hoc institutum collatis suis operis egregie juvarent, in qvorum numero Nicolaus Fabricius Peirescius, qvi per Lucam Holstenium variorum locorum collationem cum tribus Codicibus Vaticanis manuscriptis Petito impetravit [9.] Hugo autem Grotius, qvi hactenus de ea Josephi parte, qvæ legis præcepta continet, & interpretanda & notis suis illustranda cogitaverat, cum totius Josephi editionem a Petito parari intelligeret, se qvicqvid posset ad eam prompte col-

Cunæi.

Petiti.

(6.) Epist. 717. (7.) Part. 1. epistol. 176. (8.) Libr. 1. Var. Lect. c. 25. (9.) Conf. Gassend. in vit. Peiresc. p. 195.

collaturum datis ad Peirescium literis spopondit. [10.] Qvibus promissis an Grotius steterit, ignoro. Id tantum scio, qvod dum Petiti in Josephum lucubrationes, qvæ, ut ex Riveti ad Vossium epistola [11.] liqvet, maximo cum sumtu & labore collectæ ferebantur, multi hiarent, imperfectas nec ad umbilicum perductas moriens reliqverit, & neqve Samuel Sorberius, ad qvem cognationis jure id negotii spectare videbatur (erat enim Petiti e sorore nepos) neqve alius qvisqvam posthumum illum Petiti fœtum in lucem hactenus produxerit, & omnis de Petiti Josepho spes decollaverit. Post Petitum in Josepho occupatus fuit EMERICUS BIGOTIUS, cui ne idem eveniret, qvod Petito acciderat, Patinus exoptabat. [12.] Nec dubito qvin etiam apud alios & egregia de Bigotio existimatio, & amor boni publici ejusmodi vota expresserit. Verum Bigotius telam, quam exorsus fuerat, aliis pertexendam postea relinqvere maluit. Dicendum hic etiam foret de JOHANNE HENRICO BOECLERO, insigni qvondam Argentoratensis Academiæ ornamento, & Præceptore meo æternum venerando, si Godofredi, Spanhemii, Forstneri, aliorumqve amicorum monitis, qvibus ad Josephum Autorem sibi perqvam familiarem illustrandum solicitabatur, locum aliqvem concedere voluisset [13.] sed multis aliis negotiis distractus de toto Josepho edendo desperavit, & tantum priora ἰουδαϊκῆς ἀρχαιολογίας capita peculiari dissertatione illustravit. Progredior ergo ad CHRISTIANUM NOLDIUM, qvi in præfatione historiæ suæ Idumææ non solum aliorum, qvi de Josepho emendando cogitarunt, & in his GERHARDI JOHANNIS VOSSII qvoqve meminit, & præterea post Scaligeri, Vossii & Petiti mortem JOHANNEM COCCEJUM & CHRISTIANUM SCHOTANUM in hunc laborem successuros sperare jubet, sed sibimet etiam ipsi ad arduum hoc opus aggrediendum animos non deesse significat. At Noldium & spes de Coccejo & Schotano fefellit, nisi Schotani bibliothecam historiæ sacræ Veteris Testamenti ob nonnulla

Bigotii. Boecleri. Noldii. Vossii. Cocceji. Schotani.

(10.) Epistol. 1564. (11.) Epistol. 362. (12.) Epist. 67. (13.) Conf. Wagenseil. epistol. ad Arnold.

la Josephi loca illustrata referre huc velimus, & ipse qvoq; orbi Literato ereptus est, anteqvam, quod pridem animo molitus fuerat, effectum dare posset. Omnes autem, quorum insigne de Josepho bene merendi studium hactenus laudavimus, apparatus copia superavit JOHANNES ANDREAS BOSIUS Lipsiensis, Historices in inclyta Jenensi Academia Professor celeberrimus, cui tam felici esse licuit, ut Augustissimo Imperatore Leopoldo clementissime indulgente ex bibliotheca Vindobonensi insignes qvosdam Josephi codices MSS. emendandis Josephi operibus haud parum profuturos impetraret. Qua de re peculiaris Petri Lambecii ad Serenissimum Augustum, Brunsvicensium & Luneburgensium Principem, qvi publici boni causa apud Imperatorem pro Bosio intercesserat, epistola Vindobonæ A.C. cIↃ IↃc LXVI. excusa legitur, in qvà Codices illi manuscripti ad Principem Augustum indeqve ad Bosium transmissi breviter delineantur. Erant autem codices illi numero septem, & in his quatuor Græci, tres reliqui Latini. Primus, ut a Græcis ordiamur, continebat Judaicarum antiquitatum libros 20. abbreviatos & passim interpolatos, & a principio mutilos, qvem codicem Augerius Busbeckius Ferdinandi I. ad Solimanum Turcarum Tyrannum Legatus Constantinopoli sibi comparaverat. Secundus qvem itidem Busbeckius Constantinopoli nactus fuerat, exhibebat historiam belli Judaici a verbis: τρεπόμενοι ἅπαντας διώκει, quæ libro 1. cap. 13. leguntur usq; ad verba: τῷ Καίσαρι θαυμασιώτερον ἔτι τοῖς quæ libri 7. cap. 7. extant. Tertius codex complectebatur antiqvitatum Judaicarum libros 10. priores, & præmissos singulis libris capitum indices, etsi in ipso contextu nullum divisionis librorum in capita indicium compareret, ex qvo divisionis hujus in capita autorem non esse Flavium Josephum, sed singulos libros continenti scriptura primum cohæsisse Lambecius colligebat, qvi primi libri indicem ab his verbis incipere docet:

Bosii.

Τάδε ἔνεστιν ἐν τῇ πρώτῃ τῶν Ἰωσήπου ἱστοριῶν τῆς ἰουδαϊκῆς ἀρχαιολογίας.

Προοίμιον περὶ τῆς ὅλης πραγματείας.
α΄ ἡ τοῦ κόσμου σύστασις, καὶ ἡ διάταξις τῶν στοιχείων.
β΄ περὶ τοῦ γένους Ἀδάμου &c.

Pertinuit olim hic codex ad monasterium qvoddam urbis Constantinopolitanæ, qvod dicitur S. Georgii in Manganis, seu loco, ubi μάγγανα h.e. machinæ bellicæ cum materiis mechanicis variisqve instrumentis ad urbium oppugnationes idoneis asservari solebant [14.] Deinde venit in manus Dionysii cujusdam Zazynthii, cujus Pater eum Constantinopoli sibi acqvisiverat. Postea eum emtionis jure sibi vendicavit Johannes Sambucus Maximiliani II. & Rudolphi II. Consiliarius, a qvo ad Sebastianum Tencknagelium augustissimæ bibliothecæ qvondam Præfectum transiit, post cujus obitum tandem in Cæsaream bibliothecam translatus fuit. Qvartus Codex comprehendebat Josephi de Maccabæis librum sub hoc titulo: Μαρτύριον τῶν ἁγίων μακκαβαίων ἐκ τῆς ἰουδαϊκῆς ἱστορίας. Eadem de Græcis istis Josephi Codicibus Lambecius (15.) in suis de bibliotheca Vindobonensi commentariis iteravit. Qvintus Codex, ut ad Latinos progrediamur, continebat Antiqvitatum Judaicarum libros 20. & libros 7. de Bello Judaico ex versione antiqva, qvæ Rufino Aqvilejensis ecclesiæ Presbytero vulgo tribuitur. Sextus exhibebat librum de Maccabæis ex versione antiqva hominis cujusdam Christiani, qvi eam passim interpolavit. Titulus est hujusmodi: Passio S. Machabæorum secundum Flavium Josephum. Ipse autem tractatus sic incipit: Principium meum Philosophico qvidem Sermone, sed Christiano explicabitur sensu. Necesse est enim &c. De Autore versionis nondum sibi liqvere ait Lambecius, etsi certo constet, qvod perantiqva sit, & ad indagandam Græci textus sinceritatem plurimum juvare possit. Septimus deniqve Codex epitomen antiqvitatum Judaicarum Flavii Josephi com-

(14.) Conf. Cang. Constantinop. Christ. libr. 2. p. 155. & libr. 4. p. 124.
(15.) Tom. VIII. p. 2. 4. 43. & 101.

complectebatur sub hoc titulo: Incipit liber antiqvitatis Flavii Josephi Historiographi. Ipsa epitome hujusmodi habet initium: In principio creavit Deus coelum & terram, sed dum terra in adspectum non veniret, & profunditate tenebrarum celaretur, & spiritus Dei desuper ferebatur, Deus fieri lumen jussit, qvo facto &c. Usus vero præterea est Bosius duobus Codicibus manuscriptis bibliothecæ nostræ Academicæ Paulinæ uno Græco & altero Latino, nec non membranis perantiqvis & emendatissimis Gymnasii Portensis, & manuscripto Schleusingensi, cujus usum illustri Seckendorffio Heroi de re literaria plurimisqve literatis immortaliter merito acceptum retulit. Accesserunt Variæ Lectiones ab Emerico Bigotio ex Regio Parisiensi Codice & duobus Florentinis excerptæ, qvas Vossii, Heinsii, Gronovii & Grævii maximorum Belgii Luminum ope feliciter impetravit, item variæ Lectiones ex duobus manuscriptis bibliothecæ Noribergensis, qvas Vir venerandæ memoriæ Christophorus Arnoldus ipsi procuravit. Qvid igitur de Josepho sperari non poterat, cum ad hæc aliaqve subsidia ingenium suum & immensam eruditionem & indefessas vigilias afferret clarissimus ille Polyhistor? Verum vitæ summa brevis spes, qvas inchoaverat, longas intervertit, & Josepho ad vitam revocando dum incubuit Vir doctissimus, vitam ipse perdidit. Qvo mortuo STEPHANUS LE MOYNE seu MONACHIUS supererat, qvi edendi Josephi curam in se susciperet. Pridem id Vir clarissimus jam animo suo agitaverat, Bosioqve per literas significaverat (16.) Incitabant etsi currentem Samuel Bochartus & alii, optimeqve de eventu passim ominabantur eruditi. Audiamus nobilissimum Wagenseilium, qvi in præfatione ad ignea Satanæ tela (17.) cum in causam inqvisivisset, cur Josephus eximius & utilissimus scriptor tam- leMoyne

(16.) Conf. Bos. in exercit. ad perioch. Joseph, c. 1. thes. 10. (17.) p. 69.

tamdiu desertus jacuerit, nec commentatorem invenerit, etsi publica vota id sæpe flagitarent, & interim alii minoris momenti libri annotationibus, observationibus, castigationibus & commentariis onerarentur, ejus rei hanc causam esse dicit, qvod qvi in Josepho exponendo periculum fecerunt, ad ejus scripta explicanda animum Græcorum Latinorumqve Scriptorum lectione subactum non sufficere, sed alia insuper præsidia & imprimis non mediocrem Talmudicarum Pandectarum cognitionem afferri oportere deprehenderint, qvalia præsidia cum Petito non defuerint, ejus in Josephum commentarios, si extarent, se in precio habiturum asserit, & tandem ista subjicit: Nunc spes & exspectationes nostræ in Stephanum le Moyne conversæ sunt, qvem nihil doctrinæ profundioris latet, qviqve iis adminiculis, qvibus ad Josephum emaculandum, illustrandumqve opus est, abundat, proindeqve huic operi pridem feliciter manum admovit. Qvanta autem fuerit in Monachio Josephi edendi cupiditas, ipse in Prolegomenis suis ad varia sacra satis indicat, ubi refert, qvod, cum ex Rotomagensi ecclesia ad Lugdunensem Academiam vocatus fuisset, plenus Josepho in Belgium venerit, & successus non pœnitendos speraverit, nec infaustis ominibus operis ab aliis toties frustra tentati deterritus fuerit. Meliora ipsi augurabantur explorati lacerti, & humeri pondus ferre non recusantes, & codicum Florentinorum, Parisiensium, Londinensium, Oxoniensium & virorum doctorum variis lectionibus & emendationibus munitæ instructæqve vires oneri gravissimo non impares videbantur. Recurrebat, ut ipse loqvitur, singulis diebus Josephi memoria, magna semper oculis obversabatur imago, vota, consilia, promissa identidem officium repræsentabant, animus impatiens labo-

res

PATRIBUS
REIPUBLICÆ LIPSIENSIS
VIRIS
Magnificis, Nobilisſimis, Amplisſimis,
Conſultiſſimis, Prudentiſſimis,

PATRONIS SUMMIS.

EX qvo jure civitatis Veſtræ gaudeo, qvo me octo ab hinc annis donatum memini, poſt Dei cultum nil magis curæ mihi cordiqve fuit VIRI MAGNIFICI ATQVE NOBILISSIMI, PATRONI MAXIMI,

qvam

qvam ut libraria mea officina bono publico prodeſſem. Qva in re neqve gravibus impenſis unqvam, neqve indefesſis laboribus peperci. Teſtari id poterunt Euſebii Cæſarienſis volumina de præparatione & demonſtratione evangelica, Sancti Athanaſii Epiſcopi Alexandrini, Gregorii Nazianzeni, & Dionyſii Halicarnaſſenſis opera, Abarbanelis Judæi in Prophetas majores commentarius, aliiqve Scriptores, qvos cum raritate ſua ſe commendare, & ab eruditis deſiderari intelligerem, ut novis typis impreſſi publicam lucem denuo adſpicerent, curavi, qvamvis ob triſtisſima belli tempora, & commerciorum qvæ indies in pejus ruunt decrementum inter tot miſerabiles regionum & urbium ruinas, qvibus & dulcisſimam patriam meam antiqvam Nemetum urbem Spiram oppreſſam & pœne ſepultam expertus ſum, tantorum ſumtuum periculum facere minus oportunum videretur. Nunc in eo ſum, ut Imperatoris Juliani opera a doctisſimo Jeſuita Dionyſio Petavio qvondam Græce & Latine edita cum novis obſervationibus Viri celeberrimi Ezechielis Spanhemii, qvas Literato Orbi gratisſimas futuras haud temere confido, e bibliopolio meo propediem emittam. Et impoſterum qvoqve, ſi Divina Gratia permittat, optimis qvibusqve libris evulgandis curas meas & facultates impen-

impendere non desistam, certa spe animatus, fore, ut Vos PATRES REIPUBLICÆ OPTIMI, PATRONI MAXIMI, qvod hactenus fecistis, hos Civis Vestri conatus, & bonas literas juvandi studium summa Vestra benevolentia fovere non cessetis. Hanc fiduciam in me excitarunt magna illa, qvæ in me ab eo tempore, qvo domicilium in Urbe Vestra fixi, contulistis beneficia, & singularis affectus, qvo Magnifici Consules WAGNERUS, BORNIUS, STEGERUS, Nobilissimi Proconsules, alter BORNIUS & FALCKNERUS, Consultissimus Prætor PLAZIUS, nec non CARPZOVIUS, GRÆVIUS, PINCKERUS, BAUDISIUS aliiqve Senatorii Vestri Ordinis Proceres, omnes doctrina & meritis incomparabiles & qvovis elogio majores, tenuitatem meam prosecuti sunt. Vos, Venerandi Justitiæ Sacerdotes, præsidio & patrocinio Vestro rebus meis & fortunis nunqvam defuistis, Vos celeberrimi literarum, qvibus ad miraculum excellitis, Fautores officinam meam qvalemcunqve haud raro præsentia Vestra illustrem reddere, & libraria mea supellectile cum privatas Vestras bibliothecas, tum publicam illam locupletare dignati estis, qvæ paucis ab hinc annis a Vobis instituta, & inæstimabili rarissimorum librorum aliorumqve cimeliorum apparatu subinde aucta inter splen-

didisſima Urbis hujus ornamenta jure ſuo numeratur. Et hanc ipſam bibliothecam Veſtram impræſentiarum Joſephus meus ambit, qvem, ut qvalecunq; gratæ mentis monumentum exiſtat, Magnificis Veſtris & Nobiliſsimis Dignitatibus humillime offerre audeo. Vix ediderat ſcripta ſua Flavius Joſephus, cum ea Romani publicæ bibliothecæ honore dignati ſunt. Concedite qvæſo Patroni Summi & novæ huic Joſephi editioni hunc honorem, ut in publica Veſtra Bibliotheca reponatur. Non timebit Joſephus armamentarium, cui Bibliotheca Veſtra incumbit, cum armis non minus qvam literis ſtrenuus fuerit. Deus autem Inclytum Veſtrum Collegium, cum ſplendidisſimis Familiis & tota Republica ſub Umbra SERENISSIMI AC POTENTISSIMI ELECTORIS noſtri omnibus bonorum incrementis in pace florere jubeat.

Magnificarum, Nobiliſsimarum Ampliſſimarumqve Dignitatum Veſtrarum

Cultor devotisſimus

MAURITIUS GEORGIUS WEIDMANNUS.

res peroptabat, & ad carceres ſtans illosqve mordens mapparium ac mappam anhelabat, & admitti, pergere, ſtadium licet longum & difficile decurrere & ſuperare geſtiebat. Verum, dum ſic totus in Ioſephum intentus eſſet, rumor de Ioſepho in Anglia edendo aures ejus perculit, qvem etſi ut falſum contemneret, cum paulo ante in Anglia verſatus nihil plane de Ioſepho typis imprimendo inaudiviſſet, poſtea tamen & freqventibus amicorum literis, & ipſo ſpecimine Anglicanæ editionis oculis oblato certior ea de re factus, amores ſuos, qvos tanto ardore deperibat, e medio ſinu raptos, ut ingenue fatetur, haud levius doluit, qvam ſi coſtam a latere avulſam ſentiret. Qvid faceret? Non invidendum videbatur Ioſepho, qvod e theatro Scheldoniano cum magno ſplendoris augmento emittendus eſſet. Animum igitur ad alia abduxit, Joſepho tantiſper ſepoſito, donec poſt Anglicanam editionem, ſi non uberrimæ meſſi, ſaltem non ignobili ſpicilegio locus relinqveretur. Qvod ſi Monachio adhuc vita ſupereſſet, non dubium eſt, qvin ad priſtina de Joſepho edendo conſilia rediturus eſſet, ſiqvidem Anglicanæ editionis fama, qva perturbatus Joſephi curam abjecit, in nihilum abiit. Nondum mihi prima illius Anglicanæ editionis a Viro celeberrimi nominis EDUARDO BERNARDO procuratæ folia videre contigit. Qvantum vero ex Amicis cognoſcere licuit, id imprimis ejus inſtitutum fuit, ut ex multis manuſcriptis codicibus varias lectiones textus Græci, & antiqvæ verſionis colligeret, & nonnunqvam animadverſiones ſatis prolixas adderet, in qvibus ex manuſcriptis Arabicis non pauca expoſuit. Verum, uti jam dictum, hanc etiam Ioſephi editionem neſcio qvæ impedimenta remorantur, & Anglorum literæ de ea plane deſperare jubent, qvamvis & Petiti manu exarata ad Joſephum commentaria, & qvæ Boſius ad Joſephum collegerat, aliaqve qvæ ad exornandam hanc Bernardi.

editionem facere possent, magno pretio undiqve conqvisita & redemta fuerint.

Josephi τὸ σωζόμενα.

Optandum utiqve, ut ex tot Eruditi Orbis Atlantibus vel uni Josephum emendatiorem, qvam hactenus prodiit, & illustriorem edere licuisset. Neqve tamen diutius ferendum, ut Bibliopolarum officinæ Josephi scriptis plane careant, ne singulare Divinæ Providentiæ beneficium negligere videamur, qvæ Josephi opera ad nostram usqve ætatem servari voluit, abs qvibus multa cognitu haud indigna scientiam nostram fugerent, & imprimis res proximis ante Christi adventum annis in ecclesia gestæ densissimis ignorantiæ tenebris sepultæ jacerent. Sunt autem ista Josephi scripta, qvæ in eruditorum manibus versantur, libri 7. de Bello Judaico, Antiqvitatum Judaicarum libri 20. cum appendice de vita sua, libri duo contra Apionem, & Panegyricus in Maccabæos. Et historiam qvidem Belli Judaici, qvod & ipse miserabile vidit, & cujus pars magna fuit, Hebraice primum scripsit, qvæ editio temporum injuria intercidit. Postea eandem Græco sermone complexus est. Tanta autem operis hujus fiducia ipsi fuit, ut illud Imperatoribus Vespasiano & Tito, qvorum auspiciis bellum illud consummatum fuit, offerre non dubitaverit. Nec ingratum Imperatoribus munus illud fuit. Certè Titus Imperator, ut ipse Josephus (18.) testatur, ἔπως ὃν μόνων αὐτῶν ἐβελήθη τὴν γνῶσιν τοῖς ἀνθρώποις παραδοῦναι τῶν πεπράξεων, ὥςε χαρίξας τῇ ἑαυτοῦ χειρὶ τὰ βιβλία δημοσιεῦσαι προσέταξεν, qvæ verba Nicephorus in historia sua ecclesiastica [19.] ita reddit, ut Titum libros istos de bello Judaico sua ipsius manu descripsisse dicat, idqve Johanni Lango (20.) non improbabile videtur, cum Titus, Svetonio teste (21.) scribendi velocitate vel amanuenses suos superaverit, etsi alias Rufinus in versione Eusebii hunc Josephi locum allegantis, & alii verba illa sic interpretati fuerint, qvasi Imperator libros illos tantum subscriptione sua dignatus fuerit, qvam sententiam Henricq Valesius [22] in

Historia Belli Judaici.

(18.) de vita sua p. 1026. (19.) libr. 2. c. 18. & libr. 3. c. 11. (20.) in not. ad Nicephor. Tom. I. edit. Græco-Lat. p. 247. (21.) in Tito c. 3. (22.) ad Euseb. libr. 3. hist. eccles. c. 10.

in suis ad Eusebium notis priori postponendam censet. Utramvis eligamus, æstimare licet, qvanti illam Josephi lucubrationem Titus habuerit, qvam propria manu vel descriptam vel subscriptam δημοσιεύεσθαι h.e. ut Rufinus in Eusebio suo interpretatur, publice legi voluit. Accedit honorificum Regis Agrippæ testimonium, qvi datis ad Josephum literis eum πολὺ φιλομελέστερον τῶν ταῦτα συγγραψάντων ἡκειβωκέναι judicavit (23.) Qvin etiam hos libros bibliothecæ publicæ traditos, & Autorem ob ingenii gloriam Romæ statua donatum Hieronymus memoriæ prodidit, (24.) Eusebium, ut alias in catalogo scriptorum ecclesiasticorum solet, hic etiam secutus, etsi Eusebius (25.) non solum septem illos libros de historia belli Judaici, sed generatim τὰς σωζομένας ἀυτοῦ λόγους publico illo honore mactatos asserat. Neqve hic omittendum gravissimum Isidori Pelusiotæ judicium, qvi in epistola ad Adamantium (26.) hanc Josephi περὶ ἁλώσεως ἱστορίαν θρῆνον appellat, & observatu dignum censet, qvod homo Hebræus & patriæ suæ religionis servantissimus tragicum gentis Judaicæ excidium literis consignaverit, ne qvis horrendis illis & omne exemplum superantibus calamitatibus fidem derogaret. Post historiam belli Judaici Josephus ἀρχαιολογίας i. e. antiqvitatum, seu, ut alii loqvi amant, originum Judaicarum libros 20. Romæ composuit, Dionysium forte Halicarnassensem æmulatus, qvi ibidem totidem libros ἀρχαιολογίας Ῥωμαϊκῆς seu Antiqvitatum Romanarum Græco sermone conscriptos ediderat. In hac archæologia Josephus Judaicæ gentis historiam ita perseqvitur, ut ab ipsa mundi creatione exorsus ad duodecimum usqve Neronis annum progrediatur. Qvo tempore hoc opus elucubraverit, ipse indicat, cum in fine libri ultimi se anno Domitiani decimo tertio, & ætatis suæ qvinqvagesimo sexto ultimam his libris manum imposuisse scribit. Memoria autem lapsus videtur Sixtus Senensis, cum in bibliotheca sua sancta (27.)

Antiqvitatum libri.

 hos

(23.) Joseph. de vit. p. 1027. (24.) Catalog. Script. eccl. c. 13. (25.) Lib. 3. histor. eccl. c. 9. (26.) lib. 4. ep. 75. (27.) libr. 4. p. 273.

hos Antiqvitatum libros Hebraica primum lingva a Josepho scriptos asserit, qvod de libris περὶ ἁλώσεως seu de historia belli Judaici, ut ex præfatione ad illos libros colligi potest, non item de archæologia verum est. Eqvidem Vir qvidam doctissimus in notulis, qvas ad græco-latinam Josephi editionem manu sua adscripsit, cum hunc Sixti Senensis errorem notasset, statim seipsum corrigit: imò, ait, ut nunc qvidem existimo, Josephus etiam libros antiqvitatum Hebraice primum exarasse videtur. Id enim manifeste evincit locus lib. 7. c. 11. p. 249. ubi sortitio familiarum Sacerdotalium in hodiernum usqve diem durare legitur, qvod certe de illo tempore necessario intelligendum est, cum Josephus templo nondum everso adhuc Hierosolymis ageret. Græcam enim editionem, posteaqvam Romam migrasset, demū meditatus est. Verum cum Josephus Hebraicæ illius editionis nusqvam meminerit, & tum demum se de antiqvitatibus Judaicis scribendis cogitasse dicat, cum jam historiam belli Judaici contexeret, qvod everso templo factum est, credi vix potest, Josephum Hierosolymis & templo adhuc stante Antiqvitates suas Judaicas Hebraice scripsisse, neqve locus de sortitione familiarum Sacerdotalium id evincit. Si enim in Hebraica, qvæ fingitur, Antiqvitatum editione Josephus scripsit, sortitionem illam in hodiernum usqve diem durare, idqve necessario de tempore, qvod conflagrationem templi antecessit, intelligendum est, cur Josephus in Græca editione, qvam templo pridem in cineres redacto elaboratam, & anno Domitiani decimo tertio, qvi post templi conflagrationem tertius & vigesimus fuit, absolutam fuisse constat, verba ista non mutavit? Atqvi in ea expresse dicit, divisionem

sionem 24. familiarum Sacerdotalium per singulas hebdomadas in liturgiæ officio sibi succedentium ἄχρι τῆς σήμερον ἡμέρας durasse. Nimirum per hodiernum diem non præcise tempus, qvo ista literis tradebat, sed seculum, qvo vivebat, & integrum ætatis suæ curriculum intellexit, vel forte μειωμὸν illum familiarum Sacerdotalium etiam templo jam everso eatenus adhuc durasse scribit, qvatenus illarum Familiarum numerus & ordo in recenti omnium memoria viguit, & in Sacerdotum reliqviis nomina ista manserunt, etsi eorum functiones, qvarum gratia divisio illa per sortem facta fuerat, jam cessassent. Ex his autem, qvæ de Josephi Archæologia dicta sunt, etiam de tempore, qvo historiam vitæ suæ in literas retulit, judicari potest. Est enim ea narratio appendix & epilogus Antiqvitatum, ut ipse Josephus ad calcem libri 20. testatur, ubi se, anteqvam Antiqvitates finiat, nonnulla de vita sua dicturum Epaphrodito significat, cui etiam in fine opusculi de vita sua totum Ἀρχαιολογίας suæ opus, qvod ipso impellente & stimulos addente pertexuerat, se dedicare scribit. Qvamobrem ipsi errant, qvi Eusebium eo nomine erroris arguunt, qvod, qvæ ex Josephi vita excerpsit, sub ἀρχαιολογίας tituloallegaverit (28.) Et hæc ipsa causa est, cur Labbeus (29.) & alii Josephi librum de vita sua in græco-Latina editione, qvam nova hæc seqvitur, a libris Antiqvitatum avulsam & distractam nollent. Cæterum ad hoc Josephi opusculum remittimus, qvi de ejus prosapia & vitæ genere, & rebus usqve ad sextum & qvinqvagesimum ætatis annum gestis plura cognoscere cupiunt. Post historiam belli Judaici, & Judaicarum Antiqvitatum seu Originum libros, qvibus vitæ suæ curriculum Josephus attexuit, novi operis elaborandi occasionem subministravit Apio Grammaticus Alexandrinus, qvem Tiberius Cæsar cymbalum mundi vocare solebat, cum Plinio judice (30.) publicæ famæ tympanum potius videri potuisset. Cum enim illud mundi cymbalum magno doctrinæ strepitu contra

De vita sua.

Libri contra Apionem

(28.) Lib. 3. c. 10. (29.) in addend. ad Tom. I. de Scriptor. eccles. p. 817. (30.) prolog. histor. natur.

Judaicæ gentis antiqvitatem insonuisset, Josephus gentis suæ vindicias ex ipsis Græcorum monumentis adornavit, & duobus libris, qvi passim περὶ ἀρχαιότητος seu de antiqvitate inscribi solent, cum Moloni & aliis, qvi de Judæorum legibus & institutis falsa qvædam commenti fuerant, respondit, tum imprimis Apionis calumnias tanto profanæ doctrinæ apparatu confutavit, ut magna Hieronymum (31.) hæc legentem admiratio subierit, cum ab homine Hebræo omnes Græcorum bibliothecas tam studiose evolutas animadverteret. Superest tractatus de imperio rationis, seu panegyricus in Maccabæos, si modo is Josephum Autorem habeat, qvod Eruditorum multos negare Gulielmus Cave (32.) observavit. Eusebius (33.) illud opusculum τὸν ἀγενὲς στεφάνωμα nominat, & vulgò περὶ αὐτοκράτορος λογισμοῦ inscribi, & a qvibusdam Μακκαβαικὸν appellari scribit. Hieronymus (34.) valde elegantem libellum vocat. Honorius autem Augustodunensis, (35.) Græcum titulum περὶ αὐτοκράτορος λογισμοῦ, qvem apud Hieronymum invenerat, non satis commode exprimit, cum ait hunc Josephi librum, in qvo Maccabæorum martyria digesta sunt, de potentia inscribi. In Manuscripto qvodam codice Vindobonensi, qvi diversus est ab eo, qvem supra recensuimus, nec in eorum numero fuit, qvi ad Bosium transmissi sunt, titulus est hujusmodi: Ἰωσήπου εἰς τὸ αὐτοκράτορα τῶν παθῶν λογισμὸν εἶναι, ut refert Lambecius (36.) qvi etiam indicat codicem illum tantum usqve ad illa procemii verba pertingere: τὸ γὰρ ἐπὶ μικρῶς καὶ μεγάλοις παραφυομένον ἰσοδύναμόν ἐστι· δι' ἑκατέρου γὰρ ὡσαύτως ὁ νόμος ὑπερηφανεῖται, qvæ verba in editis exemplaribus plane desunt, nec in manuscripto Paulinæ nostræ bibliothecæ codice comparent, etsi ille multas integras periodos habeat, qvæ in vulgata editione desiderantur, ut ex appendice novæ hujus editionis manifestum est. Fratres autem illos Maccabæos, qvorum martyrium Josephus in hoc opusculo exposuit, etiam Johannes Chrysostomus, Gre-

De Maccabæis.

(31.) Epistol. ad Magnum. (32.) Histor. liter. scriptor. eccles. p. 22. (33.) lib. 3. c. 10. (34.) in catalog. Script. eccl. c. 13. (35.) libr. 1. de luminaribus eccl. c. 13. (36.) Tom. V. biblioth. Vindob. p. 104.

Gregorius Nazianzenus, Augustinus, Gaudentius, Leo Magnus & alii ecclesiæ Doctores sermonibus suis celebrarunt. Sunt forte & alia qvæ Josephus scripsit. Nam in fine libri 20. promittit, se, si Fata concesserint, historiam belli Judaici & vitæ suæ κατὰ πρόοδον denuo recensiturum, & qvatuor insuper libros de Judæorum opinionibus circa Deum ejusqve essentiam, & legum rationes editurum. Qvæ promissa Josephus non implevit, nisi forte hæc monumenta temporum injuria interciderint. Idem dicendum de volumine ἀρχαιολογιῶν, cujus in limine Antiqvitatum suarum meminit. Ejus autem jacturam non admodum dolendam arbitratur Cunæus (37.) & ipsius Josephi interesse putat, qvod perierit, cum ex specimine, qvod libro 1. Antiqvitatum c. 1. legitur, satis appareat, Josephum frigida qvædam mysteria & putidas argutias isto volumine complexum fuisse. Cui consentiens Bœclerus (38.) opus illud Josephi ætiologicum nihil aliud fuisse præsumit, qvam campum πρόοδον, in qvem plura Judaici pulveris nube obscurata & corrupta φιλοσοφήματα seposuerit. Sunt etiam, qvi ex Hieronymi præfatione ad librum XI. Commentariorum in Esaiam colligunt, qvod Josephus Librum de 70. hebdomadibus Danielis composuerit. Cum enim ibi Hieronymus Africanum, Origenem, Eusebium, Clementem Apollinarium, Hippolytum, & Tertullianum commemorasset, subjungit, Josephum Porphyriumqve plurima de eadem qvæstione disputasse. Verum cum Hieronymus non indicet, qvis Josephus ille fuerit, & ubi qvæstionem illam tractaverit, incertum plane est, an Flavius Josephus peculiarem tractatum de 70. Danielis hebdomadibus unqvam ediderit. Ad Pseudepigrapha Josephi opera pertinet liber περὶ παντὸς, cujus fragmentum in editionis hujus appendice exhibetur, & de qvo plura inferius dicemus.

Scripta a Josepho promissa & deperdita.

Pseudepigrapha.

Etsi vero genuina Iosephi opera, qvæ ad nostram usqve ætatem pervenerunt, citius pariter & sæpius peregrino,

Editiones Josephi Græcæ.

(37.) Libr. 3. de Republ. Hebr. c. 1. (38.) Exercit. in Fl. Joseph. p. 439.

no, qvam proprio Græci Sermonis habitu ex officinis typographicis emissa fuerint, de Græcis tamen editionibus prius dicere convenit. Primæ editionis Græcæ Aldinæ mentionem facit Cl. Arnoldus in præfatione ad testimonium Flavianum, ubi Casaubonum manu sua ad hanc editionem ex codicibus Regiis multa annotasse, & se, dum in Anglia versaretur, exemplar illud apud Seldenum vidisse memorat. Verum cum ipsa Casauboni verba statim subjiciat, in qvibus editio illa Græca cum Parisiensibus manuscriptis collata Basileensis dicitur, non dubito, qvin Typographi vitio Aldina vocetur prima Josephi editio Græca, qvæ Arnoldina potius dici debuisset. Primus enim fuit Arnoldus Peraxylus Arlenius, qvi Græcum Josephi textum Basileæ M D XLIV. typis Hieronymi Frobenii & Nicolai Episcopii in lucem publicam eduxit, cum in Diegi Hurtadi Mendozæ Cæsarei tum apud Venetos Legati bibliotheca, qvæ postea in Escurialensem transiit, [39.] insignem hunc thesaurum invenisset. In qva editione ad emendandos & restituendos posteriores Antiqvitatum libros, cum eos multis in locis depravatos deprehendisset, epitomen qvandam Josephi, qvam Romæ nactus fuerat, adhibuit, & adscito in partem laboris Sigismundo Gelenio, ut qvam fieri posset castigatissime prodiret, procuravit. In historia belli Judaici, & cæteris Josephi scriptis minus negotii habuit, cum & sua exemplaria satis accurate scripta essent, & alia insuper Johannes Crotus & Petrus Gillius suppeditarent, qvorum erga se studium & in bonas literas amorem eo nomine collaudat. Græcam hanc editionem post annos 67. excepit græco-latina typis Petri de la Roviere A. C. MDCXI. Coloniæ Allobrogum excusa, qvæ ut emendatior prodiret, manuscripti qvidam Codices bibliothecæ Palatinæ collati sunt, qvos in Typographi gratiam a Bibliothecario Jano Grutero Marqvardus Freherus impetravit, etsi jam longius operæ processissent, cum istæ membranæ ad Roviernum transmitte-

(39.) Conferatur Anton. in biblioth. Hisp. p. 223.

mitterentur, qvi pollicitus qvidem est, se Virorum qvorundam doctorum notas & varias Lectiones ejus, qvi manuscripta illa Palatina excussit, studio collectas propediem peculiari volumine luce publica donaturum, sed, ut eventus docuit, promissis tantum dives fuit. Ipsa autem Roveriana operum Josephi editio græco-latina sine ulla mutatione A. C. M DC XXXIV. apud Johannem Crispinum iterata fuit. Et præter illas modo recensitas nulla alia vel græca vel græco-latina operum Josephi editio hactenus visa est. LIBER tamen DE MACCABÆIS etiam extra Josephi opera in nonnullis Græcis Bibliorum editionibus tertio Maccabæorum libro subjectus reperitur. Factum id in editione Bibliorum A. C. M D XXVI. Argentinæ typis Wolphianis a Lonicero procurata, qvem tribus Maccabæorum libris librum Iosephi de martyrio septem fratrum Maccabæorum irreligiose attexuisse Morinus (40.) arguit, qvi & plures Bibliorum Græcorum editiones recenset, in qvibus Iosephi de Maccabæis liber apocryphis insertus legitur, nempe duas Basileenses, qvarum una A. C. M D XL. ex Hervagii officina, altera M D L. typis Nicolai Brylingeri prodiit, & Francofurtensem A. C. M D XCVII. typis Wechelianis editam, qvibus addi potest editio Apocryphorum græco-latina Basileæ A. C. M D LXXXII. in lucem publicam emissa, & forte aliæ. Eundem Josephi librum de Maccabæis JOHANNES LLOYDIUS & auctiorem & emendatiorem cum latina interpretatione & notis edidisse perhibetur. (41) Postremo eundem librum FRANCISCUS COMBEFISIUS in novissimo, qvod vocat, Bibliothecæ Patrum auctario græce & latine 1672. Parisiis vulgavit.

Interpretes Josephus varios habuit, qvi ejus scripta ex lingva Græca in Latinam, Germanicam, Hispanicam, Italicam, Gallicam, Anglicam, Belgicam & alias transfuderunt. Ad latinos Interpretes, ut ab his ordiamur, qvodammodo referendus est S. AMBROSIUS Mediolanensis ecclesiæ

Interpretes Latini.

Ambrosius vel qvisqvis

(40.) Exercit. Bibl. lib. 1. exerc. 9. c. 1. (41.) Conferatur Witte in Diario biographico ad A. C. 1603.

Autor est librorum de excidio Hierosolymitano sub Hegesippi nomine editorũ.

clesiæ Antistes, siqvidem ille Autor sit librorum 5. de excidio Hierosolymitano, qvi sub HEGESIPPI nomine circumferuntur a Jacobo Fabro per Jodocum Badium Ascensium, Godofredo Hittorpio, Laurentio de la Barre, Cornelio Gvalthero & aliis editi, & Patrum qvoqve bibliothecæ inserti. Est enim hoc opus nihil aliud, qvam liberior translatio librorum Josephi de bello Judaico, cui etiam nonnulla ex libris ἀρχαιολογίας admista sunt. Qvod vero hi libri de excidio Hierosolymitano Ambrosium Autorem habeant, etsi multis incredibile videatur, Ludovicus tamen Vives (42.) libros illos sub Ambrosii nomine allegat. Nec alienus est ab hac sententia doctissimus Gronovius (43.) non repugnaturus, si qvis Ambrosium ætate adolescentiori aut in exordio pontificatus sui opus hoc lusisse contendat. Qvam conjecturam & styli cum Ambrosiano convenientia & fides nonnullorum veterum codicum confirmat, qvalis est ille Mediolanensis, qvem Mabillonius (44) literis partim Longobardicis partim Romanis majusculis scriptum memorat. In eo enim liber Egesippi secundus hoc titulo signatur: Incipit secundus. Ambrosius Episcopus de Græco transtulit in Latinum. Qvem Ambrosii ut interpretis titulum etiam nonnullæ Hegesippi editiones præferunt, ut ex Ascensiana & Hittorpiana manifestum est. Qvod autem hi libri Hegesippi tanqvam primarii Autoris nomine vulgo gaudeant, inde factum est, qvod Josephi nomen librariorum vitio corruptum fuerit. Pro Josepho enim sæpe scribi solebat Josepus aut Joseppus, vel etiam Josipus aut Josippus. Unde & in Mediolanensi Hegesippi codice, qvem paulo ante memoravimus, multis foliis libri qvinti in capite paginarum hæc verba apposita leguntur: IOSEPPI LIBER QVINTUS. Ex Iosippo autem in nonnullis exemplaribus levi mutatione Igisippus natus est, ut ex pervetustis membranis, qvæ apud Isaacum Vossium fuerunt, Colome-

(42.) ad Augustinum de Civit. Dei lib. 21. c. 5. (43.) observat. ad Scriptor. eccles. c. 1. p. 6. (44.) Mus. Ital. part. 1. tom. 1. p. 14.

lomesius (45.) probavit. Tandem vero Egesippi vel Hegesippi nomen huic operi adhæsit. Cum enim proximo post Apostolos seculo Hegesippus qvidam claruerit, qvi qvinqve libros actuum ecclesiasticorum composuit, ab Eusebio & aliis antiqvis Scriptoribus commendatos, facili errore libris qvinqve de excidio Hierosolymitano Hegesippi nomen assignatum fuit, etsi non ex Hegesippo, sed ex Josippo vel Josepho expressi fuerint. Nonnulli tamen existimant, libris illis de excidio Hierosolymitano Hegesippi nomen non librariorum errore inditum, sed ab Autore sponte adscitum, sive qvod hoc nomen qvoad literarum sonum cum Josippi nomine magnam cognationem haberet, sive ut ex Hegesippi fama operi huic antiqvitatis autoritatem adderet. Interim Hegesippi nomen, undecunq; illud libri de excidio Hierosolymitano sortiti fuerint, multis fraudi fuit, ut Hegesippo Apostolorum temporibus vicino historiam excidii Hierosolymitani tribuerent. In qvorum numero miramur fuisse Casparum Barthium, (46.) qvi, cum multa seqvioris ævi indicia in Hegesippo deprehenderet, qvæ veteris Hegesippi ævo convenire minime possent, hunc scrupulum ita sibi eximebat, ut diceret idem Egesippo contigisse, qvod in Eutropio aliisqve Autoribus factum esse constat, cum jam a multis seculis Monachi id in more habuerint, ut longiora scripta in epitomen redigerent, aut breviora assutis variis laciniis extenderent. Et Egesippi qvidem libros immanibus cumulis ex Rufini Josepho petitis distentos atqve effarctos judicat, de cœtero minime dubitans, qvin priscus Egesippus illorum librorum Autor censeri debeat. Discedit ab hac sententia Gerhardus Johannes Vossius (47.) & qvod mireris, ipse Barthius, qvi alibi (48.) non parvam Monachorum impudentiam fuisse qveritur, qvod Egesippum, qvi hodie extat, cum veteri illo confuderint. Vossius autem dum Barthii sententiam refutat, ad alterum extremum labitur, dum Autorem hujus operis sex-

cen-

(45.) Paralipom. ad cav. Chartophyl. p. 239. edit. ult. (46.) libr. 46. Adv. c. 4. (47.) libr. 3. de Hist. Lat. p. 707. & de Histor. Græc. libr. 2. c. 14. (48.) libr. 34. Adv. c. 11.

centis & amplius annis Ambrosio juniorem facit. Otium hic nobis fecit doctissimus Gronovius (49.) qvi utramqve sententiam confutavit, & Autorem, qvi sub Hegesippi nomine excidii Hierosolymitani historiam conscripsit, neqve ad tempora Apostolicæ ætati proxima evehendum, neqve ad Scriptores infimæ vetustatis detrudendum, sed sub Theodosii imperio collocandum probavit. Sive autem Ambrosius hujus operis autor sit, sive alius Scriptor Ambrosio coævus, certum est eum Josephi vestigiis sic insistere, ut qvodammodo interpretis vice fungatur. Ea tamen libertate interpretem agit, ut multa de suo admisceat, & subinde non tam Josephum, qvam sui ingenii impetum seqvatur. Unde Scaliger (50.) de Hegesippo ait, qvod sincerum Josephi vas incrustare consveverit. Sanctum qvoqve Hieronymum Josephi opera una cum Papiæ & Polycarpi libris in latinam lingvam transtulisse rumor ad Lucinii Bætici aures tulerat. Verum Hieronymus (51.) respondebat, tantum nec otii sibi fuisse, nec virium, ut tantos Autores pari venustate in alias lingvas exprimere potuerit.

Rufinus. Æqvalis tamen Hieronymi RUFINUS Aqvilejensis Presbyter Josephi Antiqvitates & historiam belli Judaici & duos contra Apionem libros latinitate donasse perhibetur. Unde antiqva illa & vulgata istorum librorum versio in Latinis Josephi editionibus Rufino passim tribuitur. Nec refragantur codices manuscripti, & in his antiqvissimus ille, qvi Mediolani in Ambrosiana bibliotheca extat, laudatus a Burneto in suis epistolis de itinere suo Italico (52.) & Mabillonio (53.) qvi hoc volumen ex charta Ægyptiaca constare, & aliqvot libros Josephi de antiqvitatibus Judaicis continere scribit, & Boschæ qvidem non consentit, qvi ab annis mille trecentis hoc volumen scriptum suspicatur, antiqvissimum tamen illud esse, & ante mille & centum annos exaratum judicat. Num vero recte Rufino versio ἀρχαιολογίας ἰουδαϊκῆς & duorum librorum contra Apionem tribuatur, haut immerito dubitari possit. De libris

ἁλώσεως

(49.) observ. in Script. eccles. c. 1. & 21. (50.) animadvers. ad Euseb. chron. num. 1950. (51.) epistol. 28. (52.) epistol. 2. (53.) Mus. Ital. Tom. I. part. I. p. 12.

ἀλώσεως minor dubitandi ratio existit. Etsi enim eorum versio ut ex Cassiodori divinis lectionibus seu institutione divinarum literarum (54) patet, ab aliis Ambrosio, ab aliis Hieronymo, ab aliis Rufino adscriberetur, vicit tamen sententia pro Rufino, neq; stylus ab aliis Rufini operibus discrepat. At cum idem CASSIODORUS ibidem dicat, qvod Josephi Antiqvitatum libros 22. [intelligit libros viginti ἀρχαιολογίας & duos ἀρχαιότητος contra Apionem] per Amicos suos non sine magno labore latine reddi curaverit, ex eo haud obscure colligi potest, Cassiodori ævo, qvem integro & amplius seculo Rufinus antecessit, nullam adhuc illorum Josephi librorum versionem extitisse. Qvorsum enim amicis suis tantum laborem imposuisset, si jam olim a Rufino susceptus fuisset. Saltem istam Rufini versionem silentio prætermissurus non fuisset, si forte illi meliorem & fideliorem substituere voluisset. Fatendum autem est, antiqvam Josephi versionem tam in historia belli Judaici qvam in antiqvitatibus & duobus libris, qvibus famosum illum πλειονίκην Apionem [55.] superavit, plurimis in locis Græco Josephi textui parum respondere, sive corruptos codices habuerit Interpres, sive bonos malo sensu corruperit. Κομίζειν ἐπικουρικὸν seu adducere auxiliares copias Antiqvo illi interpreti idem est ac per Coricum transire. (56.) Vicum Emmauntem seu Ammauntem Josephus (57.) ab Hierosolymis stadiis ἑξήκοντα dissitum dicit, qvod cum Luca (58.) convenit, & parum tamen abfuit, qvin Vir qvidam doctissimus, cujus Bochartus (59.) meminit, Lucam falsi argueret, cum apud Latinum Josephi interpretem triginta stadia legisset. Alibi antiqvus ille Josephi interpres χιόνα seu nivem per æstus explicat, ut plura alia hujusmodi taceam, in qvibus interpres Josephi cum ipso Josepho non magis convenit, qvam cum ex bubone, qvem supra Agrippæ paulo post morituri caput adstitisse Josephus tradidit, Eusebius

Cassiodori familiares.

c (60.)

(54.) c. 7. Tom. II. Operum Cass. p. 550. edit. Rotomag. (55.) Ita Apio vocatur a Plinio lib. 31. c. 5. Gell. lib. V. c. 14. Clemente Alex. lib. 1. Strom. p. 235. (56.) libr. 14. Antiqu. c. 16. (57.) lib. 7. de Bell. Jud. c. 27. (58.) Luc. XXIV, 13. (59.) Chan. lib. 2. c. 16.

(60.) Angelum formavit. Non est hic prolixe differendi locus, qvalem in aliis Scriptoribus vertendis Rufinus se gesserit. Notum est qvod in Eusebio multa omiserit, multa de suo adjecerit, multa deniqve pessime reddiderit, ut cum Zachariam Johannis Baptistæ Patrem, cujus Eusebius vel Lugdunenses in sua epistola apud Eusebium obiter meminerant, in Martyrem Lugduni sub Antonino passum transmutavit. Qvali perfidia Origenis scripta tractaverit, non opus est, ut Erasini (62.) Dallæi, (63.) & aliorum verbis exponamus. Habemus enim confitentem reum, siqvidem ipse Rufinus in præfationibus ad libros περὶ ἀρχῶν, item in præfatione & epilogo Origeniani in epistolam ad Romanos Commentarii non dissimulat, qvantum sibi in Origene interpretando licere existimaverit. Sed, ut ad Josephum redeamus, nec hoc tacendum est, antiqvam versionem interdum saniorem esse, qvam novam, & ipsi Græco, qvalis nunc est, textui præferendam. Unicum libet adducere exemplum. Refert Josephus, qvod Boozus, cum Ruthem ducturus esset, coacto Senatu & adducto Ruthis cognato, qvi eam ducere recusabat mulierem jusserit accedere cognatum suum, & juxta legem calceum ei detrahere, καὶ πτύειν εἰς τὸ πρόσωπον (64.) Rectius antiqvus interpres in suo exemplari legit: Καὶ πτύειν εἰς τὸ πρόσωπον. Sic enim vertit: Booz testificans Seniores, jussit mulieri, ut ejus calceamentum solveret juxta legem, & in faciem ejus exspueret. Respexit nimirum Josephus ad legem de fratria ducenda, qvæ extat Deut. XXV, 9. etsi ea ad præsentem causam non spectaret, ut post Drusium Seldenus [65.] observavit. Sed hæc de antiqvioribus Josephi interpretibus dixisse sufficiat. Nunc ad recentiores pergendum, e qvorum numero SIGISMUNDUS GELENIUS libros 20. antiqvitatum nova versione donavit. Cum enim Arnoldus Arlenius in græca sua Josephi editione libros antiqvitatum

Gelenius.

juxta

(60.) libr. 2. hist. eccl. c. 10. ubi allegat locum ex Josephi Antiqvit. libr. 19. c. 7. (62.) Prolog. ad Orig. (63.) de script. Ignat. c. 40. & seqv. (64.) Antiqvit. libr. 5. c. 11. (65.) de succession. in bon. defunctor. c. 15.

juxta duos codices ex diversissimis terræ tractibus petitos, qvorum uterqve alterius lacunas explere poterat, edidisset, non deerant, qvi novam hujus operis interpretationem ad Græcos fontes exactam desiderarent. Gelenius autem tanto lubentius id operis in se suscepit, qvod antiqvitatum libros non perinde ac historiam Belli Judaici a Rufino versos animadverteret, siqvidem non referrent hominem utriusqve lingvæ peritum, qvalis Rufinus seculo suo fuit, nec stylo libros de bello Judaico æqvarent. Novo igitur stylo hos libros reddidit, & nonnulla a veteri interprete omissa supplevit. Idem & Josephi librum de vita sua in Latinam lingvam transtulit. In historia autem Belli Judaici & libris contra Apionem veterem versionem ad Græcum textum castigavit, qvod tamen ubivis factum non esse collatio ostendit, qvemadmodum etiam nova, qvam fecit, Antiqvitatum versio, eruditorum censuram effugere non potuit, unde Vorstius (66.) egregiam reipublicæ literariæ navaturum operam judicat, si qvis Flavii Josephi versionem, in pluribus a Græco textu discedentem, ad limam revocaturus esset. Iosephi librum de vita sua Godofridus TILMANNUS Carthusiæ Parisiensis Monachus latinè vertit, & typis Michaëlis Fezandat Parisiis exprimendum dedit, qvod ex Petri Lambecii ad Principem Augustum epistola didici. Prodiit ista Tilmanni versio anno 1548. qvo ipso anno Gelenius in præfatione ad Iosephi opera Basileæ scribebat, vitam Iosephi nunc primum in præsenti operum ejus editione a Latinis hominibus legi posse. Referendus esset ad Latinos Iosephi interpretes etiam ERASMUS ROTERODAMUS, si tractatum de Maccabæis ex Græco Iosephi textu expressisset. Verum cum Græcum codicem ad manus non habuerit, e latinis tantum Græca conjectavit, & mutatis nonnullis versionem illius tractatus antiqvam elegantiori stylo reddidit. Eundem tractatum de Maccabæis Lloydius & Combefisius in Latinum sermonem traduxerunt, ut alias libelli istius translationes, qvæ in nonnullis bibliorum editionibus

Tilmannus.

Erasmus.

Lloydius, Combefisius. Alii

 nec

(66.) in notis ad chronologiam R. Dav. Ganz. p. 290.

nec non in nonnullis Josephi editionibus leguntur, taceamus. Sunt autem Latinæ Josephi editiones variæ. Antiqvissima forte est, cui neqve annum neqve locum impressionis adscriptum Bosius (67.) indicat, qvi eam ex liberalitate Curatorum bibliothecæ Rhedigerianæ habuit. An præter Antiqvitates Judaicas plura Josephi opera editio illa complexa fuerit, nescio. Nullus etiam impressionis annus & locus adscriptus est libris septem de Bello Judaico per Platinam castigatis, qvos in suis Typographiæ incunabulis Cornelius a Beughem (68.) memorat. Idem Beughemius (69.) Antiqvitates Josephi Judaicas Venetiis per Ludovicum Cendratam impressas tradit. Aliam Josephi Latinam editionem Venetiis 1486. excusam in bibliotheca sua habuit celeberrimus Heinsius (70) Secuta est apud Venetos alia editio A.C.M CCCC XCIX. qvæ Antiqvitatum libros, historiam de Bello Judaico, & duos libros de antiqvitate Iudæorum contra Apionem præmissis singulorum capitum argumentis exhibuit. (71.) Qvam grata hæc Venetorum opera eruditis fuerit, & qvam avidos emtores Iosephus invenerit, ex eo colligere licet, qvod vix triennio elapso nempe M D II. iterum nova Iosephi editio Venetiis prodierit. Prodiit illa typis Bernardini Vercellensis, sumtibus Andreæ Asulani. Præmissa est tabula rubricarum, qva singulorum capitum in Antiqvitatibus & historia belli Iudaici argumenta continentur. Et illa qvidem, qvæ ad historiam belli Iudaici spectant, Autorem habent Magistrum Franciscum Macæratam, Ordinis minorum, & ita concepta sunt, ut ferme epitomes instar haberi possint. Addita etiam est epistola Hieronymi Sqvarzafici Alexandrini ad Raynaldum de Novimajo, in qva Iosephi libros a Rufino translatos indicat, & Iosephi vitam e juratissimis, ut ait, Autoribus elicitam breviter subjungit. Aliam Iosephi editionem Venetam, qvæ A.C.MDX lucem adspexit, Reinesius in qvadam ad Adolphum Vorstium epistola, (72.) Mediolanensem, qvæ per Alexandrum Minutianum MDXIII. prodiit, Bosius in sua ad Iosephi

Editiones operum Josephi latinæ.

(67.) Exercit. ad perioch. Joseph. (68.) p. 178. (69.) p. 79. (70.) Conf. Catal. Bibl. Heinsianæ fol. 20. (71.) Conf. bibliothecam Fris. p. 233. (72.) epistol. 23.

phi periocham exercitatione,(73.) Parisiensem a Roberto Goullet typis Johannis Barbieri A. C. MDXIV. procuratam Lambecius in sua ad Augustum Principem epistola,(74.) aliam Parisiensem A. C. MDXIX. ex officina Johannis Parvi emissam Possevinus (75.) commemorat. Postea A. C. MDXXIV. Coloniæ in ædibus Eucharii Cervicorni Josephi opera impressa sunt, addito, qvi in prioribus editionibus desideratur, libello de Machabæis per Erasmum recognito. Præmissa est Jacobi Sobii ad Lectorem præfatio, in qva Josephi versionem a Godofredo Hittorpio ad vetustissima Latina exemplaria diligenter recognitam asserit. Græcum enim textum Sobius temporum injuria plane deperditum suspicabatur, nisi forte in Romana Bibliotheca latitaret. Additus etiam est index, qvem Cornelii Lynnichensis industriæ debemus. Eodem anno MDXXIV. eadem Josephi opera Basileæ Johannes Froberius excudit, qvi agnoscit, in Coloniensi editione, qvæ suam aliqvot mensibus antevertit, loca qvædam non infeliciter restituta, multa tamen in mendis suis adhuc relicta asserit, cum adeo depravatus Josephus fuerit, ut expurgando huic Augiæ stabulo unus Hercules non suffecerit. Qvibus præmissis speciminis gratia loca qvædam indicat, qvæ veterum exemplarium collatione in Basileensi hac editione emendata sunt. Bene sibi cessisse suam Josephi editionem cum animadverteret Eucharius Cervicornus, distractis primæ editionis exemplaribus A. C. MDXXXIV. Josephum majori labore & industria recognitum iterum Coloniæ prælo subjecit, additis etiam monumentis, qvæ sub Berosi, Manethonis & Metasthenis nomine Johannes Annius Viterbiensis orbi literato venditavit. Sed hic iterum cum Colonia de Josepho Basilea certavit. Eodem enim anno MDXXXIV. Basileæ ex officina Frobeniana Josephus exiit, Sigismundi Gelenii studio recognitus, qvi Antiqvitatum qvidem interpretationem veterem ob Græcorum Codicum penuriam tantum

(73.) p. 1. (74.) p. 11. (75.) tom. I. apparat. p. 967.

ad vetusta qvædam exemplaria Latina contulit, historiam autem Belli Judaici ex duobus Græcis codicibus, qvorum unum Georgius Arminiacus Rutenorum Episcopus, alterum Johannes Crotus obtulit, emendavit, & tantundem laboris aut aliqvanto plus in libris contra Apionem adhibuit, ut a legentibus intelligi possent. Et hæc editio Basileæ A. MDXL. repetita fuit, in qva Typographus (76.) monet, librorum de Bello Judaico & contra Apionem exemplaria Græca ex Gallia, Germania & Polonia corrogata fuisse, & cum Latinis collata, & in libris contra Apionem circa finem primi, & initium secundi libri plusqvam centenos versus additos fuisse, qvi hactenus omissi fuerant. Paulo post nempe A. MDXLVI. Sebastianus Gryphius Josephi opera tribus voluminibus distincta minori forma nempe plagulis in octo folia complicandis publicavit. Et istæ qvidem, qvas hactenus recensui, editiones antiqvam Josephi versionem exhibent, de cujus Autoribus supra dictum est. Anno autem MDXLVIII. Basileæ nova Antiqvitatum Judaicarum versio a Sigismundo Gelenio concinnata lucem publicam adspexit, cui & cœtera Josephi opera juxta antiqvam versionem & liber de Maccabæis ex Erasmi paraphrasi adjuncta fuerunt, & qvi hactenus in Latinis editionibus nondum visus fuerat, Josephi liber de vita sua ab eodem Gelenio in Latinam lingvam translatus, qvæ editio Basileæ A. MDLIV. repetita fuit. Has editiones secutæ sunt duæ Lugdunenses, qvarum una A. MDLV. altera MDLVII. utraqve apud Gryphium impressa, & duæ Basileenses, qvarum una A. MDLIX. altera MDLXVII. utraqve ex officina Frobeniana prodiit. Et in priore qvidem Basileensi liber de Maccabæis ex Erasmi Roterodami paraphrasi legitur, qvæ hactenus etiam in aliis Josephi editionibus retenta fuerat, in posteriore autem alia versio occurrit, cujus hoc est initium: disputaturus de re ad philosophiæ rationem maxime pertinente num affectibus

(76.) p. 545.

ctibus imperet pia ratio, recte fecero, si vobis, ut Philosophiæ sedulo incumbatis, consuluero. Qvæ Francofurti ad Mœnum A. C. M D LXXX. impensis Sigismundi Feyerabend procurata est editio, figuris exornatur, & singulis foliis chronologiam adscriptam habet, ipsumqve textum doctorum hominum laboribus & vigiliis a pluribus mendis expurgatum pollicetur. Anno M D LXXXII. iterum Basileæ ex Frobeniana officina vulgatus est Iosephus, itidem chronologia & aliis scholiis marginalibus illustratus. Anno M D LXXXVIII. Sigismundus Feyerabend Francofurti Iosephi opera denuo typis imprimi curavit, sed minori forma, & ad commodiorem usum adornata. Anno M D XCIII. Coloniæ apud Iohannem Gymnicum sub monocerote Flavii Iosephi opera iterum latine prodierunt, ut Genevensem anno M D XCV. a Iacobo Stoerio excusam, Francofurtensem anno M DC XVII. vulgatam & alias taceamus. Qvorsum etiam spectant Nicolai Asclepii Barbati periochæ & argumenta librorum 20. de Antiqvitatibus Judaicis & librorum septem de Bello Iudaico singulorum capitum summam singulis tetrastichis complectentia, qvæ una cum Ducum, Iudicum, & Regum populi Israelitici historia per Bartholomæum Stenum conscripta Coloniæ typis hæredum Arnoldi Birckmanni anno M D LXIV. in lucem prodierunt, item compendiosissima Belli Iudaici descriptio, qvam ex Iosepho collegit, & Coloniæ M D LII. edidit Georgius Vicelius, ut alia ejus generis taceamus. Dignus autem omnino Iosephus fuit, qvi non ab eruditis modo Græce & Latine, sed etiam a vulgo in vernaculis variarum gentium linguis legeretur. Et de Germanis qvidem suis hac in causa bene meritus est D. CASPAR HEDIO, qvi anno M D XXXI. Flavii Josephi opera in Germanicam lingvam convertit, & Argentinæ typis Michaelis Meyeri & Balthasaris Bockii primum edidit, anno M D XXXV. & forte sæpius novis typis impressa. Præmissa est explicatio vocabu- Versiones Germanicæ.

lorum lingvæ Hebraicæ, Chaldaicæ, Græcæ & Latinæ, qvæ in Josephi scriptis passim occurrunt. Cui nominum explicationi subjunguntur, qvæ Gulielmus Budæus in libris de Asse & ejus partibus ad loca qvædam in libris Josephi contra Apionem animadvertit. Fatetur autem elegantiori habitu Germanicum suum Josephum legentium oculis se oblaturum fuisse, nisi defectu Græcorum exemplarium, qvæ tum adhuc in bibliothecis latebant, tantum ad Latinos codices conformatus fuisset, qvos adeo corruptos fuisse qveritur, ut non sine magno labore multisqve vigiliis loca qvædam restituere, eorumqve sensum assequi potuerit, qva in re etiam Melchiorem Ambachium, & Wolfgangum Musculum auxilio sibi fuisse non dissimulat. Minime tamen dubitat, qvin improbo suo labore tantum effecerit, ut ex Germanica sua versione Latina exemplaria, si prælo iterum subjicerentur, plurimis in locis emendari possent, ne amplius mala culmos

Esset rubigo, segnisqve horreret in arvis
Carduus, - - - - -
Lappæqve tribuliqve interqve nitentia culta
Infelix lolium, & steriles dominentur avenæ.

Postea, cum Arnoldi Peraxyli Arlenii studio Græcus Josephus in lucem editus fuisset, Bibliopolæ qvidam Francofurtenses per M. JOHANNEM SPRENGENIUM & ZACHARIAM MUNZERUM ex Græco textu Josephi opera in Germanicam lingvam transferri curarunt, qvorum versionem Johannes Feyerabend Francofurti anno M D LXXXI. prælo iterum commisit, cum primæ editionis, qvæ Georgii Rabi & Cognati cujusdam sui impensis ante aliqvot annos facta fuerat, exemplaria nulla amplius superesse intelligeret. Neqve hic silentio prætermittendus CONRADUS LAUTERBACHIUS, qvi itidem Flavii Josephi opera, qvæ extant, omnia Germanice reddidit, nihilqve eorum omisit, qvæ Josepho vel ornatum vel lucem afferre poterant.

Ejus

Ejus interpretatio primum Argentorati anno MDLXXIV. iterumqve MDXCV & MDCXI & novissime Francofurti MDCLXXVI. lucem publicam adspexit. Libri septem de Bello Iudaico Francofurti anno MDLII. seorsim typis Christophori Egenolfi Germanice prodierunt, qvo interprete, cum editio illa ad manus non sit, dicere non possum. In Hispania IOHANNES MARTINUS CORDERO Valentinus, qvi multa veterum & recentiorum Scriptorum monumenta in sermonem Castellæ vernaculum traduxit, Iosephi qvoqve libros septem de Bello Iudaico post veterem, qvæ ei displicuit, Catholicorum Regum Chronographi interpretationem Hispanice edidit, impressos Antverpiæ anno MDLVII. & Madriti anno MDCXVI. Antiqvitates autem Iudaicæ, in eandem lingvam traductæ, una cum vita Iosephi ab ipsomet conscripta, & tractatus de imperio rationis seu de Maccabæis incerto interprete Antverpiæ anno MDLIV. typis Martini Nucii prodierunt. Hispanicæ. In Italia PETRUS LAURUS Mutinensis Iosephi Antiqvitates Iudaicas Italice reddidit, qvas Balthasar Constantini Venetiis anno MDXLIX. ex officina sua prodire jussit. Italicæ. FRANCISCUS autem BALDELLUS non Antiqvitates modo, sed etiam libros de Bello Iudaico, libros duos contra Apionem, & tractatum de imperio rationis in Italicam lingvam convertit, qvæ Baldelli versio in duos tomos distributa itidem Venetiis anno MDLXXXI. lucem publicam adspexit. Gallia Flavium Iosephum in sua lingva prodeuntem sæpissime conspexit. Gallicæ. Prodiisse Iosephum Gallice anno MCCCCXCII. Cornelius a Beughem in Typographiæ incunabulis tradit, interpretem non addit, & forte ipse interpres nomen suum latere voluit. Inter eos, qvos Gallice Josephum interpretatos fuisse novi, fuit NICOLAUS DE HERBERAY DOMINUS DES ESSARS, qvi præter alia etiam Josephi libros septem de Bello Judaico Gallico sermone expressit anno MDLVII. Parisiis excusos. Agit de eo Autor, qvi de Eruditis & præcipuis eorundem scriptis judicia pluribus tomis hactenus vulgavit, eumqve in Jose-

pho

pho vertendo bonas horas melius, qvam in transferendis Amadisi libris collocasse censet (77.) Omnia Josephi opera Gallice interpretatus est FRANCISCUS BURGUNDUS, cujus versio Lugduni apud Johannem Temporalem & postea apud hæredes Jacobi Junti, nec non Parisiis anno M D LXXIII. apud Claudium Micræum prodiit. Hanc Francisci Burgundi versionem postea correxit JOHANNES LE FRERE DE LA VAL, & hæc Burgundi versio a Frerio Lavalliensi ad Græcum textum emendata Parisiis MDLXX. apud Nicolaum Chesneau una cum Latina versione, ita ut una alteri qvoad singulas periodos respondeat, lucem publicam adspexit. Additum est in eadem editione historiæ de bello & excidio Judaico compendium, qvod studio Davidis Kyberi ex Hebraico Josepho Latine concinnatum Franciscus Belleforestus in Gallicam lingvam transtulit (78.) Neqve hic omittendus Antonius Fayus, qvem a Bosio inter Gallicos Josephi interpretes referri video (79.) Nec mirum, qvod qvi Livium Gallici sermonis habitu donavit, Josephum qvoqve, qvem Græcum Livium Hieronymus appellat (80.) eodem honore dignatus fuerit. Verum plerasqve ex his Josephi versionibus etsi a popularibus suis factas Galli parum æstimarunt. Alias enim ob styli barbariem aspernati sunt, alias minus fideliter translatas arguerunt, nonnullas etiam de hæresi suspectas habuerunt, cum in illis phrases qvasdam & loqvendi formulas observare sibi viderentur, qvibus ferendis non essent aures Romanis placitis assvetæ, ut Johannes Gallœsius (81.) in ephemeridibus Eruditorum annotavit, qvi etiam addit GILBERTO GENEBRARDO Josephi versionem felicius cessisse. Cum enim ante ipsum intra qvinqvaginta annorum spatium qvinqve aut sex versiones Josephi Gallicæ prodiissent, postea vel centum anni elapsi sunt, anteqvam qvisqvam de nova versione Josephi cogitaret. Cum igitur tot Interpretibus in unius libri versione defatigatis omnes jam

(77.) Jugemens de Scavans tom. 3. Sect. 930. (78.) Conf. la Bibliotheque d' Antoine du Verdier p. 368. (79.) exercit. ad Josephi periocham c. 1. p. 12. edir. secund. (80.) epistol. ad Eustoch. de custod. Virginit. c. 15. (81.) Anno 1667. d. 16. Januar.

jam in Genebrardi versione acqviescerent, haud mirum cuiqvam videri potest, qvod illi excudendo præla toties desudaverint. Prodiit enim Parisiis apud Michaëlem Sonnium anno M DLXXVIII. apud Claudium Rogerium MDLXXXVIII. apud Lucam Bruneau M DC IV. ut alias editiones taceamus. Neq; tamen erroribus suis & nævis hæc Genebrardi versio destituitur, qvos passim a doctis notari videas. Sane Casaubonus [82] Gelenii & Rufini errores leves esse censet præ iis, qvos Genebrardus commisit, qvi tantum sibi in Josepho licere existimavit, ut pro voce Cleopatra posuerit: ceste chiene, pro vocibus; δίδωσιν ἀυτῇ: il donne a ceste putain, ex qvo magnam illius Theologi πικρολογίαν arguit, qvam etiam Thuanus [83.] in ejus elogio notavit. Postremo ARNOLDUS D' ANDILLY qvatuor & viginti abhinc annis Judaicas Iosephi Antiqvitates Gallice edidit, qvibus post biennium etiam historiam Belli Iudaici, vitam Iosephi ab ipsomet conscriptam, libros contra Apionem, tractatum de Maccabæis, & Philonis legationem ad Cajum Caligulam adjecit. Cum enim per integrum seculi spatium lingvæ Gallicæ cultus tantum increvisset, ut Genebrardi versio nemini amplius jucunda esse posset, si vel maxime Iosephi sensus accurate expressisset, operæ se pretium facturum existimavit, si nobilissimum scriptorem, qvem barbaræ versiones pæne exosum reddiderant, novo ornatu genti suæ iterum conciliaret. In hac versione Andillius, si Gallœsio in ephemeridibus eruditorum hoc opus commendanti credimus, Iosephum fideliter reddidit, idqve præstare ut posset, varia manuscripta consuluit, nec fideliter modo, sed comte etiam & nitide Iosephum expressit, dum Gallicæ lingvæ elegantias ad Græci sermonis emphases tam feliciter applicavit, ut facundia cum Iosepho certare videatur. Imprimis autem istos eloqventiæ flores depræhendere licebit in historia de Bello Iudaico, & maxime in oratione Anani, qvæ libro 4. c. 13.

82.) Exercit. 1. contra Baron. Sect. 9. n. 8. (83.) libr. 19. hist. p. 771.

4. c. 13. extat, nec non in descriptione horrendæ famis, qvæ libri 5. cap. 28. legitur. In versione Antiqvitatum fatetur se a Græco textu nonnihil dissentire circa descriptionem tabernaculi & mensæ, in qva sacri panes repositi fuerunt, cum hæc & alia qvædam loca in Græco textu adeo corrupta fuerint, ut ea corrigendi necessitas sibi imposita fuerit. Hæc Andillii versio etiam extra Galliam typis commissa fuit. Anno enim MDCLXXVI. Bruxellis qvinqve voluminibus distincta prodiit. Tria priora volumina complectuntur libros 20. Antiqvitatum, duo posteriora exhibent Josephi librum de vita sua, libros 7. de Bello Judaico, libros duos contra Apionem, tractatum de Maccabæis, in qvo vertendo Andillius non Erasmi paraphrasin, ut Genebrardus, sed Græcum textum secutus est, & deniqve Philonis legationem ad Cajum. Uno volumine, qvod elegantissimis figuris æri incisis exornatum est, Andilliana illa Josephi versio Amstelodami annó MDCLXXXI. prodiit. Nondum viderat Andillianam Josephi versionem, ut unicum hoc addam, Bosius cum exercitationem suam ad periocham Flavii Josephi prima vice ederet. In altera autem illius exercitationis editione concedit qvidem Andillii versionem sermonis elegantia cœteris præstare, neqve negat Græciæ lepores haud raro in ista versione feliciter exprimi, vix tamen credendum censet, qvod Andillius manuscripta Græca consuluerit, aut qvod hæc versio majestati textus originalis perfecte respondeat, etsi Sorbonenses in approbatione operi præfixa ejus rei fidem facere voluerint. Qvin potius existimat, Andillium Gelenianæ magis versioni qvam Græco textui inhæsisse, ideoqve nonnulla, qvæ Gelenius obscure interpretatus fuerat, plane omisisse. Qvod judicium aliorum, qvi penitiorem Gallicæ lingvæ cognitionem habent, examini relinqvo. In Anglia THOMAS LODGE Josephi historiam Judaicam in patriam suam lingvam transtulit, & Oxonii vulgavit, ubi etiam MDCLXXVI. Josephi opera recognita & emendata juxta elegantissimam

Anglicæ.

versio-

versionem Andillii in Anglicam lingvam traducta cum locis scripturæ parallelis, tabula Geographica Palæstinæ, aliisqve imaginibus æri incisis ad illustrandam Iosephi historiam facientibus prodierunt. In Belgicam lingvam Amstelodami anno MDCLXXVIII. Flavii Josephi opera omnia ex Græco Latinoqve recens convertit LAMBERTUS VAN. DER Bos, cui editioni annexus est Hegesippus, qvem ex Germanico transtulit Simon de Vries. Præfixa sunt singulis libris & capitibus summaria, accedunt ducentæ & qvinqvaginta icones æneæ elegantissimæ, tabula chronologica indicesqve chronologici & biblici, nondum antea impressi. Fortasse etiam in aliarum gentium lingvas Josephi opera transierunt. Si Baronio fides adhibenda, (84.) Josephus etiam in Hebraicam lingvam conversus extat. Refert enim in bibliotheca Vaticana haberi manuscriptum versionis illius Hebraicæ codicem, in qvo Judæi Iosephi de Christo testimonium abraserint, cujus sceleris vestigia tam manifesta esse scribit, ut nulla excusatio aut defensio locum habeat. Et qvamvis hanc narrationem Casaubonus a veritate alienam esse suspicetur, (85.) Huetius tamen [86.] adhuc Romæ in Vaticana bibliotheca membranas istas videri, & Baronium a mendacio absolvere asserit. Et hanc ipsam Hebraicam Josephi versionem etiam illustri cuidam Personæ Romæ in Vaticana Bibliotheca ostensam Wagenseilius in epistola quadam ad Arnoldum memorat, E Judæis R. Schabtai ben Joseph in libro, qvem Siphte Jeschenim seu labia dormientium inscripsit, itidem affirmat, Flavii Josephi antiqvitates cum bello Judaico e Græco in Hebraicum sermonem conversas fuisse, ut ex Actis Eruditorum didici. (87.) Interim nulla versio Josephi Hebraica in lucem hactenus producta fuit, nisi qvis Iosephi Gorionidæ historiam pro Hebraica Iosephi versione habere velit, cum plurimis in locis Iosephum nostrum τῷ πόδα secutus fuerit. Edita est illa

Belgicæ. Hebraicæ Joseph Ben Gorion.

d Iose-

(84.) tom. 1. annal. A. C. 34. p. 210. edit. Rom. (85.) exercit. 16. in Baron. Sect. 154. (86.) demonstrat. evangel. prop. 3. p. 27. (87.) A. C. 1690. p. 302.

Iosephi, qvi se filium Gorionis appellat, historia Constantinopoli A. M. 5250. seu anno Christi M CCCCXC. iterumqve ibidem A. M. 5270. Christi M DX regnante Bajazetho. Qvæ autem anno M DXXIX. Wormatiæ Sebastiani Munsteri studio prodiit, brevissimum tantum est Constantinopolitanæ editionis compendium, a Iudæo qvodam concinnatum, & a Munstero Latine redditum. Observat autem Morinus, qvi Wormatiensem editionem cum secunda Constantinopolitana contulit, (88.) Autorem illius compendii nonnulla ex aliis Autoribus addidisse, nempe traditionem Talmudicam de tredecim mutationibus, a LXX. Interpretibus in Bibliorum translationem illatis, qvarum nulla mentio extet in editione Constantinopolitana, a qua compendium hoc etiam in eo discrepat, qvod solam Legem a LXX. Interpretibus translatam asserat, cum in Constantinopolitana editione viginti qvatuor libri translati asserantur. Post Wormatiensem editionem Munsterus iterum aliam Basileæ anno M DXLI. vulgavit, qvæ, ut Morinus indicat, a Constantinopolitana nihil differt, nisi qvod plus media parte mutilata est. Desunt enim in Munsteriana editione priora duo capita cum tertii capitis non mediocri parte, & cum Constantinopolitana editio 97. capitibus constet, Munsteriana in capite 63. finitur, adeoqve totam historiam rebellionis Iudæorum adversus Romanos, natumqve inde urbis & templi excidium omittit, ut cœteras mediorum capitum mutilationes taceam, in qvibus ut membra divulsa melius cohærerent, Munsterus nonnulla verba seu periodos textui assuit. Et postremam qvidem partem, qvæ de bello Iudaico agit, in Munsteri manuscripto plane defuisse suspicatur Morinus, cum nobilem istam Iosippi partem omissurus non fuisset, nisi lacerum & extrema sui parte mancum exemplar habuisset. Verum si Morinus Munsterianæ editionis titulum inspexisset, legere ibi potuisset, Munsterum

(88.) Exercit. bibl. lib. 2. Exerc. 4. c. 3.

ſterum etiam hiſtoriam belli Judaici & excidii Hieroſolymitani Hebraice a Joſippo ſcriptam habuiſſe, quippe quam ſe alio tempore adjecturum lectoribus promittit. Wormatienſi editioni reſpondet ea, quam Baſileæ anno MDLIX. Sebaſtianus Lepuſculus procuravit. Nam & illa compendium tantum continet à Judæo qvodam ex variis Autoribus, ſed maxime e Joſepho Gorionide conflatum & a Munſtero latine redditum. Conſtantinopolitanæ autem editioni conformis eſt Veneta, quam cum mutilata Munſteri editione comparans Scaliger obſervat Munſterianam a folio Venetæ ſeptimo incipere, & in folio nonageſimo ſecundo deſinere, poſtremis ſexaginta tribus foliis plane omiſſis (89.) Integram Conſtantinopolitanam ſeqvuntur etiam Cracovienſis, & qvæ ſuperiore anno prodiit Francofurdienſis, quibus etiam Germanicam typis Hebraicis Tiguri anno MDXLVI. impreſſam, quæ poſtea Amſtelodami anno MDCLXI. cum commentario ejusdem lingvæ prodiit, addere licebit. Qvamvis autem Munſterus Joſephum Gorionis filium cum Flavio noſtro Joſepho eundem fuiſſe contendat, & ipſe quoque Gorionides Joſephi noſtri perſonam ſubinde mentiatur, & ſe bello Judaico interfuiſſe ſimulet, & ſe a Veſpaſiano captum, & poſtea libertate donatum & honorifice habitum referat, aliaqve, qvæ vero Ioſepho contigerunt, ſibi tribuat, Critici tamen nares aliter leones aliter catulos olere pridem ſenſerunt. Noſter certe Ioſephus, quoties Parentis ſui meminit, ubiqve Matathiæ nusqvam Gorionis Filium ſe nominat, nec probabile eſt Munſteri inventum, qvod hic Ioſephus & Gorionis & Matathiæ Filius dici potuerit, cum Gorionem Patrem agnoverit, Matathiam autem inter majores habuerit. Qvin imo Ioſephus noſter in hiſtoria belli Iudaici (90) a Ioſepho Gorionis Filio aperte ſe diſtinguit. Hebraicus autem ille Ioſephus ſeu Ioſippus neque pro Flavio noſtro Ioſepho, cujus larvam in ſcripto ſuo ſæpius induit, neqve pro Ioſepho Gorionis Filio Ioſe-

(89.) elench. trihæreſ. c. 4. (90.) libr. 2. c. 42. in lat. 25.

phi nostri coætaneo, a qvo & proprium & paternum nomen mutuatus est, haberi potest, cum se multis seculis utroqve juniorem abunde prodiderit, dum Hispanos ab Hannibale domitos, Gothorum, & Gallos a Cæsare subactos Francorum nomine designat, multaqve alia urbium, fluminum & gentium nomina usurpat, qvæ ævum a Iosephi ætate remotissimum indicant. Præterea etiam Josephi gravitate plane indignæ sunt ineptissimæ & ridiculæ, qvas passim nectit, fabulæ, qvalis est illa de fundo Tiberis, qvem a Romanis, cum Hierosolymam a Nabuchodonosore obsessam cognovissent, ære stratum narrat, ut cæteras mittamus, qvas non ab alio ad Gorionidæ textum assutas fuisse, omnimoda elegantis styli cum Gorionidæ textu æqvalitas evincit. Similes igitur habent labra lactucas, cum Judæi qvidam hunc Josephum Gorionis Filium ejusqve Hebraicam historiam magnis elogiis commendant. Virum sapientia & prudentia insignem, justumqve & rectum hunc Gorionis Filium Josephum vocat R. David Ganz, (91.) eumqve ut fidelem Historicum deprædicat, cum ea, qvæ narrat, ipse viderit, qvod testimonium ab Hebraico Josippo, qvi Gorionis Filius audire voluit, tam alienum est, ut Josephus de Voisin in notis ad pugionem fidei (92.) ipsum Flavium nostrum Josephum a Ganzio hac laude condecoratum existimaverit, & hoc Ganzii testimonium Abarbanelis contra Iosephum nostrum calumniis opposuerit. Majora sunt, qvæ de Iosepho Gorionis Filio & Hebraico ejus opere plenis buccis celebrat R. Abraham Conat (93.) Medicus Constantinopolitanus. Dicit enim Virum hunc divinum in libris edendis post Regem Salomonem felicis memoriæ omnes antecelluisse. Qvin etiam R. Tam in animadversione, qvam Constantinopolitanæ Iosippi editioni adjecit, affirmare non dubitat, omnia istius libri verba justitiam esse, & nullam perversitatem in eo reperiri, & revera

(91.) in Zemach. David q. 95. (92.) part. 2. c. 3. p. 202. edit. Carpzovianæ. (93.) Conf. Munsteri præfat. ad Josipp. Bahl. 1541.

vera manum Dei super hunc Virum fuisse, dum hunc librum componeret, & paululum abesse, qvin verba ipsius sint verba Viri Dei & Prophetæ. (94.) Forte adhuc majoribus elogiis Gorionidem hunc suum Judæi exornarent, nisi in historia Titi a Talmudicis traditionibus dissensisset. Cum enim Judæi Titum impium vocare soleant, & fabulentur, post excidium Hierosolymitanum bibentis nares muscam introivisse, & ipsum cerebrum penetrasse, ibiqve in pulli columbæ magnitudinem excrevisse, & pondere duas libras exæqvasse, septemqve annis cerebrum ejus corrosisse & perfodisse, eaqve tandem educta & avolante etiam animam Titi avolasse, tantum abest, ut tribulibus suis Gorionides assentiatur, ut potius Titi sapientiam & justitiam commendet, eumqve a culpa vastatæ & perditæ Hierosolymæ absolvat, cum totum illud malum Hierosolymæ ob prædones, qvi tum in populo Israëlitico fuerunt & propter eorum iniqvitatem contigerit, Titus autem qvicqvid in vastatione urbis fecit, pressus & coactus fecerit.

Recte autem Serarius (95.) Gorionidem cum Flavio nostro Josepho comparans notavit, qvod Gorionides obscurus, incognitus, illaudatusqve e tenebricosis Judæorum antris non ita pridem proserpserit, cum contra Flavii nostri Josephi memoria tam illustris per plurima secula fuerit, ut neminem vel mediocri literarum cognitione tinctum ea fugere potuerit. Qvamvis enim ejus scripta apud Judæos in nullo pretio fuerint, qvos ignaviæ in excolendo lingvarum studio & colligendo doctrinæ apparatu ipse Josephus (96.) arguit, Gentiles tamen pariter & Christiani Josephum, licet Judæum, ejusqve opera magni æstimarunt. Certe Josephi testimoniis passim utuntur, & hoc ipso se in Josephi lectione probe versatos indicant celeberrimi Scriptores, Justinus Martyr, Clemens Alexandrinus, Origenes, Porphyrius, Eusebius, Hieronymus, Theodoretus, Stephanus Byzantius, & alii, qvos omnes nominare Fragmenta Josephi

 nimis

(94.) Conf. Morinus l. c. (95.) tribæres. libr. 1. c. 9. (96.) libr. 20. Antiqvit. cap. ult.

nimis longum foret. Fatendum tamen in his esse qvædam, qvæ in hodiernis Josephi editionibus non comparent. Eusebius enim de Jacobo Justo agens (97.) refert Josephum causam excidii Hierosolymitani & calamitatum, qvæ Judæis acciderunt, Jacobi hujus supplicio his verbis imputasse: Ταῦτα δ' συμβέβηκεν Ἰουδαίοις, κατ' ἐκδίκησιν τοῦ Ἰακώβου τοῦ δικαίου, ὃς ἦν ἀδελφὸς Ἰησοῦ τοῦ λεγομένου Χριστοῦ, ἐπειδήπερ δικαιότατον αὐτὸν ὄντα οἱ Ἰουδαῖοι ἀπέκτειναν, qvæ verba Rufinus ita interpretatur: qvæ omnia acciderunt Judæis pro vindicta Jacobi Justi, qvi erat frater Jesu, qvi dicitur Justus, qvem justissimum & piissimum omnium confessione Virum Judæi interfecerunt. Et hæc Josephum tradidisse asserunt etiam Origenes (98.) Hieronymus (99.) & alii, cum tamen id apud Iosephum hodie non legatur. Etsi enim Iosephus referat, (100.) qvod Ananus Pontifex Secta Sadducæus, homo audax & ingenio ferox post mortem Festi Præsidis, & cum Albinus Festi Successor adhuc in itinere ageret, oportuno hoc, qvod ipsi videbatur, tempore concilium convocaverit, & Iacobum Fratrem Iesu, qvi Christus dicebatur, tanqvam impietatis reum una cum qvibusdam aliis lapidandum tradiderit, idqve factum omnibus bonis, qvotqvot in civitate agerent, vehementer displicuerit, nusqvam tamen expresse dicit, qvod Deus Iacobi hujus supplicium Hierosolymitanæ urbis eversione vindicaverit, ideoqve hunc locum Spencerus (1.) librariorum incuria periisse suspicatur. Fieri tamen etiam potuit, ut eum, qvi primus hac in causa Iosephum testem appellavit, memoria falleret, cujus oscitantia postea & alios oscitantes fecit. Non legitur etiam hodie in Iosepho, qvod Iohannes Baptista vere Propheta fuerit, qvanqvam Hieronymus (2.) id a Iosepho traditum affirmet. Id tantum Iosephus asserit, (3.) apud Iudæos constantem opinionem fuisse, qvod justa Numinis

(97.) lib. 2. histor. eccles. c. 23. (98.) libr. 1. contr. Cels. p. 35. & libr. 2. p. 69. item in comment. ad Matth. c. 13. p. 223. edit. Huet. (99.) in Catal. Scriptor. c. 2. & 13. (100.) libr. 20. Antiqv. c. 8. p. 698. (1.) not. ad Orig. contr. Cels. p. 31. (2.) Catalog. c. 13. (3.) Antiqv. libr. 18. c. 7. p. 626.

nis ultione propter Iohannem Baptistam Herodis exercitus deletus fuerit. Cum enim, ut Iosephus addit, vir optimus Iudæos ad pietatis & justitiæ studium incitaret, simulqve ad baptismi lavacrum invitaret, qvod ita demum Deo fore gratum ajebat, si animis per justitiam prius mundatis & puritatem corporis adderent, veritus Herodes, ne tanta hominis autoritas defectionem aliqvam pararet, siquidem plebe doctrinæ hujus avida magni concursus ad Iohannem fiebant, & populus ejus consiliis nihil non facturus videbatur, apprehendi illum vinctumque Macheruntem mitti, atque illic occidi imperabat. Porro apud Suidam [4.] longa fabula de Iesu in locum Sacerdotis cujusdam Iudaici defuncti surrogato recensetur, in qva refertur, Iosephum in suis de Hierosolymitano excidio commentariis dicere, ὅτι Ἰησοῦς ἐν τῷ ἱερῷ μετὰ τῶν ἱερέων ἠγίασε, seu qvod Iesus in templo cum Sacerdotibus sacra fecerit. Et hæc verba a Iudæis ex Iosepho expuncta putat Huetius, [5.] ego vero hæc verba Iosepho potius afficta existimaverim, qvod eadem facilitate me probaturum confido, qvam qvod hic locus a Iudæis erasus fuerit. Aliud fragmentum Iosephi ab Eustathio Antiocheno servatum censet Isaacus Vossius [6.] qvod ita se habet: ἀπέθανε δ' [sermo est de Harane Abrahami fratre] ἐν τῷ ἐμπυρισμῷ, ᾧ ἐνεπύρισεν Ἀβραὰμ τὰ εἴδωλα τοῦ πατρὸς αὐτοῦ ἐν τῷ εἰσελθεῖν ἐξελέσθαι αὐτά [7.] Leo Allatius, qvi Eustathii Antiocheni commentarium in Hexaemeron, ex qvo hæc verba deprompta sunt, publici juris fecit, Latine ita reddidit: decessit [Haran] in incendio, qvo Abraham idola Patris sui conflagravit, [rectius incendit, vel conflagrare fecit] dum illis ut subveniret domum est ingressus. Eqvidem Eustathius in isto loco Iosephi mentionem non facit. Non dubitat tamen Vossius, qvin hæc verba Eustathius ex Iosepho deprompserit, cum Georgius Syncellus eandem historiam

(4.) Tom. I. voce Ἰησοῦς p. 1231. (5.) demonstrat. evangel. p. 27. (6.) de 70. Interpret. c. 12.
(7.) Eustath. in comment. ad Hexaemeron. p. 57.

referens Iosephum testem appellaverit. Et prius qvidem verum est. Syncellus enim in chronographia sua [8.] itidem refert, Haranum, cum Abraham' idolis ignem injecisset, ea flammis eripere conatum, incendio extinctum. Verum an Iosephum ejus rei testem citaverit, haud immerito dubitari potest. Id enim tantum Syncellus ex Iosepho se mutuari scribit, qvod Abrahamus omni studio annisus fuerit, ut Patrem suum a fingendis & colendis idolis averteret. Nihilominus tamen Vossii sententia ex eo probabilis videtur, qvod verba qvæ apud Eustathium de sepulchro Harani ejusqve liberis proxime præcedunt, eadem ferme sint, qvæ apud Josephum in Antiqvitatibus leguntur, (9.) ex qvo colligere licet, Eustathium ea qvoqve, qvæ de Harani combustione narrat, e Josepho hausisse, qvamvis nec Eustathius Josephum nominet, neqve verba illa apud Josephum hodie legantur. Idem Vossius (10.) aliud Josephi fragmentum, qvod in ejus operibus hodie desideratur, ex Græcorum Patrum catenis adducit, nempe tale: ἄτοπον εἶναι λογιστέμφυ μεθίστα λαὸν καὶ ἀφορισθέντα νομοθεσίαν Θεῦ δέχεσθαι. Et forte plura hujusmodi inveniet, cui Græcorum Patrum catenas pervolvere vacabit.

Josephi de Christo testimonium.

Mirabitur vero forte qvispiam, qvis Josepho inter Græcos Patres locus, & ipse Josephus mirari possit, qvod Se qvoqve Principibus permistum agnoscat Achivis. Sunt enim variæ Græcorum Patrum catenæ, in qvibus Josephi nomen Græcis Patribus intermistum legitur, qvales sunt catenæ in Genesin & Lucam, qvas Lambecius in suis de Vindobonensi Bibliotheca commentariis recenset, (11.) ut alias sive manuscriptas sive editas omittam. Sed qvid mirum, in catenis Patrum legi, qvem in Catalogo suo inter ecclesiasticos scriptores retulit Hieronymus, & cujus aliqvam partem Sebastianus Castalion ipsis Bibliis adjunxit? Enimvero argumentum, qvod Josephus in suis antiqvitatibus tractavit, hanc gratiam apud Christianos facile conciliare ipsi potuit. Accessit honorificum de Christo testimonium,

(8.) pag. 75. & iterum p. 98. (9.) libr. 1. c. 7. (10.) de 70. Interpret. p. 46. (11.) tom. 3. cod. 4. & 42.

monium, qvod in ejus Antiqvitatibus legitur (12.) qvam qvam adhuc sub judice lis est, sitne illud Iosephi de Christo testimonium genuinum, an Iosepho pia fraude suppositum, vel saltem interpolatum. Ruperti, Snellii, Reinesii, Majoris, Menassis, Gronovii, Blondelli, Wheloci, Lansii, Ursini, Wagenseilii, Bœcleri, Bangii, Fabri, & suas ipsius de hoc argumento epistolas collegit, & simul varia Veterum & Recentiorum de hoc testimonio judicia ex eorum scriptis excerpsit & Noribergæ anno MDCLXI. sub titulo testimonii Flaviani vulgavit Christophorus Arnoldus. Præterea peculiaribus dissertationibus hoc argumentum ventilarunt Bosius, Spanhemius, & Franciscus de Roye. De eodem satis prolixe agunt Huetius (13.) Lambecius (14.) Natalis Alexander, (15.) Isaacus Vossius (16.) & alii. Et fatendum qvidem est hoc Iosephi testimonium non solum in editis & scriptis Iosephi codicibus constanter legi, verum etiam ab Eusebio tam in historia ecclesiastica qvam in demonstratione evangelica Iosepho tribui. [17.] Post Eusebium ejusdem testimonii fidem confirmant e Græcis Isidorus Pelusiota [18.] Sozomenus [19.] Sophronius, qvi Hieronymi catalogum Græco stylo reddidit, [20.] Cedrenus, [21.] Suidas, [22.] Zonaras, [23.] Glycas, [24.] Nicephorus, [25.] e Latinis Hegesippus, [26.] Hieronymus, [27.] ut Rufinum Eusebii interpretem, & plures seqventium seculorum scriptores, qvorum suffragia ad rerum summam parum conferunt, silentio prætermittam. At, si vere ista Iosephus scripsit, mirari satis neqveo, qvod antiqvi ecclesiæ Doctores, qvi ex instituto Iudæos impugnarunt, telo hoc contra Iudæos usi non fuerint. Non incognita erant Iosephi scripta Iustino Martyri, qvippe qvi in paræneſi ad Græcos Iosephi Antiqvitates egregie commendat. [28.] Qvid ergo

(12.) libr. 18. antiqvit. c. 4. p. 628. (13.) demonstrat. Evangel. p. 17. (14.) tom. VIII. bibliothec. Vindobon. p. 5. & seqv. (15.) histor. eccl. Vet. Testam. tom. 6. dissert. 10. (16.) de 70. Interpr. p. 161. (17.) H. E. lib. 1. c. 11. demonstrat. lib. 3. c. 5. (18.) libr. 4. epist. 225. (19.) libr. 1. c. 1. (20.) tom. 1. Hieronym. edit. Basil. fol. 123. & 124. (21.) Compend. histor. tom. 1. p. 196. (22.) lexic. tom. 1. p. 1265. (23.) libr. 3. annal. c. 4. tom. 1. edit. ultim. p. 267. (24.) annal. part. 3. p. 234. (25.) libr. 1. c. 39. (26.) libr. 2. de excid. Hierosol. c. 12. (27.) Catalog. c. 13. (28.) p. 10.

go oportunius fuisset, qvam Tryphoni Iudæo Iosephum opponere, si Justini ævo illud de Christo testimonium in Josephi Antiqvitatibus lectum fuisset? Tertullianus qvoqve, qvi Josephum Antiqvitatum Judaicarum vernaculum vindicem appellat, (29.) etsi peculiari opere contra Judæos disputet, Josephi tamen de Christo testimonium omittit, qvod sane fieri vix potuisset, si Tertulliani ætate cognitum fuisset. Chrysostomus in orationibus adversus Judæos (30.) Josephum μάρτυρα μάλιστα ἀξιόπιστον appellat, & quid de Daniele scripserit, allegat. Qvi fieri potuit, ut non etiam, qvæ de Christo Josephus scripsit, allegaret? Mitto jam alios, qui contra Judæos scripserunt, & ad Photium Patriarcham Constantinopolitanum venio. Is duabus vicibus in sua bibliotheca de Josephi antiqvitatibus agit, semel codice septuagesimo sexto, & iterum codice ducentesimo trigesimo octavo. Sed neutrobi ἀξιομνημόνευτον illud de Christo testimonium excerpit. Equidem Aubertus Miræus in notis ad Hieronymi catalogum Scriptorum ecclesiasticorum (31.) periocham illam de Christo, qvæ apud Josephum extat, a Photio memorari scribit. Verum memoria hic eum fefellit. Seductus tamen, ut puto, a Miræo Lambecius in epistola ad Principem Augustum inter eos, qui Josephi de Christo testimonium pro genuino agnoverunt, etiam Photium numerat. (32.) De qvo errore forte monitus, tantum abest, ut eum retractaverit, ut potius in commentariis ad bibliothecam Vindobonensem (33.) probare conetur, Photium saltem obscuram hujus testimonii mentionem fecisse. Sic enim procedit: Photius in recensione operis alicujus, qvod περὶ παντὸς seu de universo inscriptum fuit, monet, (34.) opus illud a nonnullis Josepho attributum, sed rectius Cajo seu Gajo Romanæ ecclesiæ Presbytero tribuendum esse, cum in eo opere Salvator noster Christus appelletur, & inenarrabilis ejus e Patre generatio accurate describatur. Cum autem postea in recensendis Josephi antiquitatibus, Jesum a Josepho Christum appel-

(29.) in apologet. c. 19. (30.) orat. 3. adv. Judæos p. 114. edit. Hæschel. (31.) cap. 13. p. 7. (32.) pag. 4. (33.) tom. 8. pag. 14. (34.) codix. 48.

appellari animadverteret, ne sibi contradicere cogeretur, totam Iosephi periocham excerpere noluit, sed tantum passionis Christi mentionem fecit his verbis: κατὰ τοῦτον καὶ τὸ ΣΩΤΗΡΙΟΝ ἐγεγόνει ΠΑΘΟΣ, sub hoc [nempe Herode, Tetrarcha Galilææ & Perææ] etiam Salvatoris contigit passio. Qvibus verbis ad Iosephi periocham de Christo alludistatuit, cum Iosephus passionis Dominicæ nullibi nisi in decantatissimo illo testimonio meminerit. Verum Lambecius magno conatu magnas nugas agit. Verba enim illa de Domini passione Photii sunt, non Iosephi, siqvidem Photius ea, qvæ ex Iosepho excerpit, suis discursibus illustrat, & occasione Herodis Tetrarchæ obiter addit, qvod Christus sub isto Herode passus fuerit, quorsum etiam spectant, qvæ occasione Herodis Magni de Christi Nativitate, & infanticidio Bethlehemitico, & occasione Agrippæ de Iacobi majoris supplicio & Petri captivitate disserit, qvæ sane Photius ex Iosepho non excerpsit. Certum igitur est, altum esse de Periocha Iosephi, quæ Christi vitam breviter exponit, in Photii bibliotheca silentium, sive in Photiano exemplari plane defuerit, sive eam pro adulterina habuerit. Sane librum περὶ παντὸς etiam hanc ob causam Iosepho abjudicat, qvod Iesus in eo Christus appelletur. Atqvi in testimonio, qvo Josephus Christum prædicasse perhibetur, expresse legitur: ὁ χριστὸς οὗτος ἦν. Accedit quod Photius in codice 33. ubi de Justo Tiberiensi agit, hoc commune Judæorum vitium esse scribit, qvod de Christi adventu & miraculis sileant: Si igitur Photius in Josepho tam illustre Christi elogium, qvale hodie legitur, invenisset, & pro genuino habuisset, dubio procul illud tanqvam aliquid singulare, & a communi Judæorum more prorsus alienum observasset. Ne qvis autem Eusebium ut antiqviorem Photio præferendum existimet, suppetiari Photio potest Origenes Eusebio antiquior. Is enim clare testatur, qvod Josephus Jesum pro Christo non habuerit. (35.) Si Jesum pro Christo non habuit Josephus, qvomodo in Antiqvitatibus dicere de Jesu potuit: χριστὸς οὗτος

(35.) libr. 1. contr. Cels. & in Matth. p. 223.

τος ἦν. Excipit Vossius, (36.) Origenis verba ita explicari posse, qvod Josephus qvidem crediderit, Jesum fuisse Christum seu Messiam, sed hominem tamen, aut excellentioris naturæ, qvam sit humana, non divinæ. Et hanc sententiam Apostolorum ævo apud Ebionitas & Nazaræos viguisse, qvin etiam Christo etiamnum in terris versante apud multos obtinuisse tradit. Verum Origenes expresse negat, qvod Josephus Jesum pro Messia agnoverit, & ex ipso Josepho constat, qvod Prophetarum de Messia oracula in Vespasiano impleta professus fuerit. Porro si qvis objiciat, Josephum de Præcursore Christi Johanne Baptista, & de discipulo Christi Jacobo nonnulla protulisse, ideoqve boni Historici partes implere non potuisse, si de Christo ipso plane siluerit: libenter concedam, Josephum de Christo non plane siluisse, qvin & hoc concedam, qvod Iosephus de Iesu verba faciens a laudibus ejus non abstinuerit. Neqve enim ex inveterato Iudæorum, qvi hodie vivunt, erga Christum odio de illorum moribus judicandum est, qvibus miracula per Apostolos in Christi nomine qvotidie facta sacrum qvendam horrorem incusserunt. Et qvamvis probari non possit, Iosephum in aula Vespasiani ex conversatione cum T. Flavio Clemente, qvi postea sub Domitiano ob fidem Christianam interfectus est, & cum Flavia Domitilla ob eandem causam in exilium missa, bonam de Cristo opinionem imbibisse, qvæ Ruperti (37.) conjectura fuit, aut qvod Banus Iosephi Præceptor Essenorum sectæ addictus Iohannis Baptistæ sectator fuerit, adeoque de Christo inique sentire non potuerit, ut Vossius arbitratur, qui & ipsum Iohannem Baptistam Essenum fuisse ex cibi & vestitus simplicitate, baptismo, & reliquarum sectarum Iudaicarum odio colligit: (38.) ex iis tamen, quæ de Iohanne Baptista & Iacobo Iosephus retulit, satis, ut opinor, probari potest, falsam esse illorum sententiam, qui Iosephum de Christo contumeliose in suis Antiqvitatibus locutum, & istarum blasphemiarum vice a Christiano qvo-

(36.) de 70. Interpret. p. 164. (37.) epistol. ad Snell. (38.) de 70. Interpret. c. 17. p. 168.

qvopiam insigne hoc Christi elogium substitutum statuunt. Certum qvidem est Pharisæos, quorum placitis se addictum Josephus in vita sua profitetur, plerosqve magno Christi odio flagrasse, at fuerunt etiam inter Pharisæos ab immani illo adversus Christum odio alieni, neqve sic Pharisæis addictus fuit Josephus, ut non subinde eorum mores & facta perstrinxerit. Qvocirca nihil obstat, qvo minus Josephum honorifico aliqvo præconio Christi nomen condecorasse dicamus. Tale tamen illud fuisse minime dubito, qvale decebat hominem Judæum, & qvi τὸ χρεισιανικὸν κήρυγμα Theodoreto (39.) teste non amplecteretur. At qvæ hodie apud Josephum de Christo leguntur, ita comparata sunt, ut Christiano magis homini qvam Judæo conveniant, unde & Sozomenus (40.) ex illis concludebat, Josephum isto scribentem propemodum clamare, Christum Deum esse. Videns hanc difficultatem Lambecius (41.) in defendenda hac Josephi periocha longe alia via incedit, qvam cæteri qvi hoc Josephi testimonium ut genuinum tuentur. Omnia enim Josephi verba in sinistram partem interpretatur, qvasi non ad Christi elogium, sed potius ad ejusdem vituperium & contemtum spectarent, etsi a Josepho, ut neqve Judæos neqve Christianos neqve Gentiles offenderet, ambiguis phrasibus concepta fuerint. Imprimis autem ea via Josephum solerter usum dicit, ut nihil suis verbis de Christo scribat, sed tantum propriam Christianorum traditionem ex trium Evangelistarum scriptis (Johannes enim Evangelium suum nondum ediderat) & Actis Apostolicis haustam referat, sed ita tamen, ut phrases, qvas adhibet, ad irrisionem Christianæ fidei torqveri possint. Cum ergo Josephus Jesum Virum sapientem dicit, respicere putat Lambecius Josephum ad loca Math. XIII. 54. & Marc. VI, 2. & tamen ambiguo sensu Christum σοφὸν ἄνδρα appellare, cum vox sapientiæ nonnunqvam etiam in malam partem usurpetur. Deinde cum Io-

e sephus

(39.) Commentar. in Danielem Tom. II. Opp. p. 697. (40.) libr. 1. c. 1. (41.) tom. 8. Bibl. Vindob. p. 22.

ſephus titulum Viri ſapientis ita reſtringit, aut corrigit, εἴγε ἄνδρα αὐτὸν λέγειν χρή, ſi modo Virum eum appellare oportet, Lambecius non eam Joſephi mentem fuiſſe putat, qvaſi Chriſtus Deus potius qvam Vir vel Homo dicendus fuerit, qva ratione Apollo Pythius apud Herodotum per oraculi vocem Lycurgum compellavit: (42.)

Δίζω ἦ σε Θεὸν μαντεύομαι, ἠὲ καὶ ἄνδρα
Ἀλλ' ἔτι καὶ μᾶλλον Θεὸν ἔλπομαι ὦ Λυκόεργε:

qvem ſenſum a Joſephi mente alienum fuiſſe putat, cum Chriſtum ne Prophetam qvidem nedum Deum aut Dei Filium eſſe exiſtimaverit. Qvamobrem ſenſum Joſephi hunc potius fuiſſe exiſtimat: fuit hoc eodem tempore Jeſus ſapiens Vir, ſi modo Virum eum appellare oportet, & non potius phantaſma ſive ſpectrum, ſiqvidem ab ipſis diſcipulis ſuis propter φάσεις naturalem humanæ potentiæ modum excedentes pro tali fuit habitus. Cujus interpretationis rationem confirmat ex Matth. XIV, 26. Marc. VI, 49. Luc. XXIV, 37. Seqventia apud Joſephum verba: ἦν γὰρ παραδόξων ἔργων ποιητής, erat enim mirabilium operum patrator, alludere putat ad verba populi apud Lucam c. V. v. 26. dicentis: εἴδομεν παράδοξα σήμερον. Veretur autem Lambecius, ne hic etiam angvis in herba lateat, & Joſephus forte per ἔργα παράδοξα ἔργα ἄπιστα ſeu incredibilia intelſexerit. Porro cum Joſephus Chriſtum fuiſſe dicit διδάσκαλον ἀνθρώπων τῶν σὺν ἡδονῇ τ' ἀληθῆ δεχομένων ſeu Doctorem hominum cum voluptate vera ſuſcipientium, his verbis Chriſtum a Joſepho perſtringi cenſet ut Magiſtrum piſcatorum, publicanorum, muliercularum aliorumqve rudium hominum qvævis paradoxa dogmata ſimplici credulitate ſuſcipientium, & cum voluptate tanqvam vera amplectentium. Pro qva interpretatione illuſtranda Ciceronem adducit (43.) qvi aſſerit, fictas qvoqve fabulas, e qvibus utilitas nulla dari poteſt, cum voluptate legi. Seqvitur apud Joſephum:

(42.) libr. 1. c. 66. (43.) libr. 5. de finib.

phum: Καὶ πολλοὺς Ἰουδαίους πολλοὺς δ' καὶ ἑλληνικοὺς ἐπηγάγετο, qvæ verba Lambecius sic interpretatur: & multos qvidem Judæos multos autem & gentiles seqvaces nactus est, nempe Judæos, ut τῷ διαφορητικῶς adjungit, per prædicationem Evangelii, Gentiles autem, qvorum nomine hic etiam Samaritani comprehenduntur, partim sola curiositate propter famam miraculorum, partim & necessitate propter indigentiam auxilii ultro se offerentes. Qvod autem Josephus addit: ὁ Χριστὸς οὗτος ἦν CHRISTUS HIC ERAT, a Lambecio sic explicatur, qvasi sensus Josephi fuerit, hunc Jesum ad aliorum, qvi nomen Jesu tanqvam apud Judæos admodum vulgare eodem tempore obtinebant, differentiam Christum vulgo cognominatum fuisse, qvoniam a discipulis & sectatoribus suis promissus Judæis Messias falso credebatur. Proxima Josephi verba ita se habent: καὶ αὐτὸν ἐνδείξει τῶν πρώτων ἀνδρῶν παρ' ἡμῖν σταυρῷ ἐπιτετιμηκότος Πιλάτου οὐκ ἐπαύσαντο οἱ τὸ πρῶτον αὐτὸν ἀγαπήσαντες, eumqve accusatum a primariis Viris nostris, cum cruci addixisset Pilatus, non tamen cesserunt, qvi ab initio eum audiverunt. Hic Lambecius Josephum respicere putat partim ad qverelam duorum discipulorum Christi, qvi in itinere versus Emmauntem Christum a summis Sacerdotibus & Principibus populi ad supplicium crucis damnatum tristes referebant, partim ad Apostolos & reliqvos discipulos in monte oliveti Christum a mortuis excitatum interrogantes, an hoc tempore regnum Israëlis reparaturus, & solium Davidis recuperaturus esset? Cum autem Josephus ait: οὐκ ἐπαύσαντο οἱ τὸ πρῶτον αὐτὸν ἀγαπήσαντες, idem exprimi putat, qvod in Actis Apostolorum legitur c. V, 40. πᾶσαν ἡμέραν ἐν τῷ ἱερῷ καὶ κατ' οἶκον οὐκ ἐπαύοντο διδάσκοντες καὶ εὐαγγελιζόμενοι Ἰησοῦν τὸν Χριστόν. Etsi autem verba Josephi bene se habeant, pessimos tamen sensus in illis latere suspicatur. Putat enim Josephum salutiferæ Christi crucifixioni insultare

voluisse, qvasi ea Personæ ac titulo Messiæ, qvi collapsum Israëlis regnum restituere debuisset, minime convenerit, simul & discipulos Christi deridere voluisse, qvod, licet Christum a Pilato crucifixum viderint, nihilominus tamen post mortem tam ignominiosam eum ut Messiam venerari non cessaverint. Observat etiam Josephum aperte hic Judæum se profiteri, cum eos, qvi Christum apud Pilatum accusarunt τὰς πρώτους παρ' ἡμῶν appellat, & simul callide anniti, ut præcipuam crucifixionis invidiam a Judæis amovens in Pilatum & Romanos transferat. Pergit Josephus: ἐφάνη γὰρ αὐτοῖς τρίτην ἔχων ἡμέραν πάλιν τῶν θείων προφητῶν ταῦτά τε καὶ ἄλλα μυρία περὶ αὐτοῦ θαυμάσια εἰρηκότων, apparuit enim iis tertia die iterum vivus, prout divini Prophetæ & hæc & alia multa de ipso miranda prædixerant. Hæc verba Lambecius deprompta a Josepho esse putat ex Marc. XVI, 9. Luc. XXIV, 25.26.27. & aliis dictis Evangelicis & Apostolicis, in qvibus Christi resurrectio, & resurgentis apparitiones referuntur, ejusqve gesta Propheticorum oraculorum collatione confirmantur. Minime tamen Josephi verba ita accipienda esse notat, qvasi ipse vel Christi resurrectionem veram esse vel oracula Prophetarum ad eundem pertinuisse crediderit, cum potius hæc tantum ex Christianorum sententia retulerit, iisqve traditionis suæ probandæ onus reliqverit, lectoribus autem suis in utramqve partem judicandi libertatem concesserit. Idqve ex eo confirmat, qvod Josephus non simpliciter dicat: ἐφάνη πάλιν ζῶν sed ἐφάνη αὐτοῖς, qvasi dixerit: illi vivum apparuisse dicunt, fides sit penes Autores. Tandem Josephus & hoc addit: εἴς τε νῦν τῶν Χριστιανῶν ἀπὸ τοῦδε ὠνομασμένων οὐκ ἐπέλιπε τὸ φῦλον & nunc etiam Christianorum ab hoc denominatorū non defecit genus. His verbis Lambecius Josephum non modo se Christianorum numero eximere ait, sed etiam mirari, qvo deo tempore, qvo hæc scripsit,

ſcripſit, ullus adhuc Chriſtianorum ſuperfuerit, cum præſertim perſecutio, qvam ſub Nerone Chriſtiani paſſi ſunt, tam gravis fuerit, ut totum Chriſtianorum genus ea extingvi poſſe videretur. Hæc paulo prolixius ex Lambecio excerpere haud gravatus ſum, cum iſti de bibliotheca Vindobonenſi commentarii in paucorum manibus verſentur, & ab aliis, qvi de hac Joſephi periocha ſcripſerunt, hactenus nondum, qvod ſciam, ad examen revocata fuerint. Videntur autem mihi Lambecii interpretationes nimis longe petitæ, & tam coactæ, ut longe ſatius videatur, locum hunc Joſephi ut ſpurium plane rejicere, vel ſaltem interpolatum agnoſcere, qvam hoc modo ut genuinum defendere. Qvis enim temere præſumat, Joſephum, cum Jeſum ſapientem Virum appellat, hoc titulo in ſiniſtram partem uti? Chriſtum ſemel iterumqve a diſcipulis pro ſpectro habitum fuiſſe verum eſt, ſed qvod Joſepho hæc in mentem venerint, cum ſcriberet, εἴγε ἄνδρα αὐτὸν λέγειν χρή, perſuadere mihi non poſſum. Et qvalis foret hæc conſeqventia, Chriſtus non tam homo qvam φάντασμα potius ſeu ſpectrum fuit. Multa enim miracula patravit? Rectius hæc Joſephi verba Huetius interpretatur, cum illa κατὰ χῆμα & oratorio more a Ioſepho dicta aſſerit, ut prodigiorum a Ieſu patratorum & beneficiorum in homines collatorum magnitudinem extolleret, ac ſi dixiſſet: tanta Chriſtus geſſit, ut Deo qvam hominibus propior videretur. Cujus explicationis illuſtrandæ gratia Matthiæ Corvini Pannoniæ Regis epitaphium adducit:

Corvini brevis hæc urna eſt, qvem magna fatentur
Facta fuiſſe Deum, fata fuiſſe hominem.

Notamus vero & hoc, in manuſcriptis exemplaribus antiqvæ verſionis, qvæ Rufino tribuitur, verba hæc: εἴγε ἄνδρα αὐτὸν λέγειν χρή plane non reddi, unde non injuria aliqvis ſuſpicari poſſit, verba illa ab aliena manu acceſſiſſe. Sane in codice ante 8. ſecula exarato, qvi penes Voſſium fuit, verba hæc latine expreſſa non erant, ut ipſe atteſtatur. Porro longe aliud eſt libenter vera ſuſcipere, qvod Chriſti diſcipulis

Josephus tribuit, aliud fabulas & qvævis absurda cum voluptate amplecti, qvæ Lambecii explicatio est. Cum autem Josephus ait: ὁ χρισὸς ὅτος ἦν, certum est, qvod Christi nomine Jesum Nazarenum non solum a Jesu Damnei Filio, vel a Jesu Gamalielis Filio & aliis qvi isto tempore hoc nomine gaudebant distinguere voluerit, sed Christi etiam nomine Messiam intelligat. Et cum Josephus quippe Judæus Jesum pro Messia agnoscere non potuerit, non possunt ejus verba aliter interpretari, qvi hoc de Christo testimonium revera a Josepho scriptum contendunt, qvam qvod hæc verba ellipsi vocis λεγόμενος laborent. At Iosephus tali ellipsi uti non solebat. Nam Jacobum vocat fratrem Ἰησοῦ τοῦ λεγομένου Χρισοῦ (44.) qvemadmodum & Pilatus ad Iudæos dicebat: τίνα θέλετε ἀπολύσω ὑμῖν; Βαραββᾶν, ἢ Ἰησοῦν τὸν λεγόμενον Χρισόν; (45.) Malim igitur cum Montacutio (46.) statuere, verba ista ὁ Χρισὸς ὅτος ἦν glossema qvoddam esse & marginalem Christiani cujuspiam lectoris annotationem, Iosephi textui postea a librariis insertam. Unde & a Cedreno hoc Iosephi testimonium allegante omissa videas. Aut si Christi mentionem Iosephus fecit, fortasse his verbis usus est: ὁ Χρισὸς ὅτος εἶναι ἐπιστεύετο. Sic enim Hieronymus videtur legisse, qvi Iosephi verba ita exprimit: credebatur esse Christus. Præterea qvoqve non probabile videtur, qvod Iosephus crucifixioni Christi insultare, aut Apostolorum fidem in crucifixum irridere voluerit. Qvomodo enim crucifixioni Christi insultare potuit, qvi statim addit eum a mortuis tertia die resurrexisse, qvemadmodum hæc & plura alia Prophetæ prædixerant. Qvæ verba ita sane a Iosepho concepta sunt, ut non ex aliena, sed ex sua sententia loqvi videatur. Qvamobrem hæc etiam verba vel Iosepho afficta, vel interpolata arbitramur. Postremo & hoc addit Lambecius, qvod Iosephus historiam de Paulina qvam Decius Mundus Anubidis personam simulans in templo Isidis stupravit, testimonio suo de Christo non aliam

(44.) lib. 20. c. 8. (45.) Matth. XXVII, 17. (46.) in var. lect. ad Euseb. demonstrat. evangel. pag. 2.

am ob causam subjungat, qvam ut Christianorum fidem de Christi conceptione & nativitate tacite suggillaret. Et tamen hoc testimonium Iosephi de Christo summo jure in Iosephi operibus pro pretiosissima & vix æstimabili gemma haberi cupit, cum per illud Sacrorum Bibliorum Novi Testamenti veritas etiam hostili attestatione confirmetur. Si igitur Lambecius hoc Iosephi testimonium tanti æstimat, qvi tamen ex maligno animo & cum maximo Christianæ religionis ludibrio hæc a Iosepho dicta statuit, qvanti hoc testimonium æstimabunt, qvi insigne elogium his Iosephi verbis contineri, & Iosephum vel in confinio Christianæ lucis positum, vel ad confessionem veritatis singulari Dei virtute compulsum asserunt? Sane Abrahamus Whelocus in epistola ad Arnoldum [47.] totum potius Iosephum e medio & penitus emundo tollendum existimat, qvam ut illam nobilissimam de Christo periocham a Christiana ecclesia tolli patiamur.

Scriptorum Josephi utilitas & autovitas.

Verum cum illam Iosephi periocham adulterinam vel saltem interpolatam esse non levia prodant indicia, & neqve Christiani, qvorum fides certioribus fundamentis innititur, magnopere illo egeant, neqve Iudæi ejus autoritate moveantur, leve damnum erit, si gemma illa adulterina careamus. At Iosepho non æqve carere possumus. Nam non solum libros Veteris Testamenti, historicos egregie illustrat, sed etiam historiam ecclesiasticam Veteris testamenti, qvæ in Sacro Codice integra non extat, continuat, qvo nomine qvantum Josepho debeamus res ipsa clamat, cum e solo pæne Josepho historiam ecclesiasticam Veteris Testamenti qvoad ultimas ejus periodos haurire liceat. Et vel hoc unum pro Josephi commendatione sufficit, etsi longe plura, qvæ nobilissimo huic Scriptori insigne precium conciliant, afferre possem, nisi soli lumen inferre intempestivum foret. Pessime qvidem Historicum optime de posteritate meritum excepit Jacobus Salianus in annalibus ecclesiasticis Veteris

 Testa-

(47.) Conferatur testim. Flavian. p. 222.

Testamenti, cum per omnes istorum annalium tomos Iosephi reprehensio utramqve paginam faciat. Præiverat Saliano Baronius in annalibus ecclesiasticis novi Testamenti, qvippe qvi nullam Josephi carpendi occasionem prætermittit. Neqve benignior erga Josephum est Leonis Allatii affectus. Cum enim Scaliger in prolegomenis librorum de emendatione temporum Josephum diligentissimum & φιλαληθέστατον Scriptorem nominasset, & postea subjunxisset: audacter dicimus, non solum in rebus Judaicis, sed etiam in externis tutius illi credi, qvam omnib9 Græcis & Latinis, verissime qvidem id a Scaligero dictum censet Allatius, (48.) sed eo tantum respectu, qvatenus id audacter se dicere pronunciat, cum extremæ audaciæ sit, hominem densissimis errorum tenebris involutum omnibus Græcis & Latinis Scriptoribus anteferre. Nolo alios recensere, qvi Josephum tanqvam Scriptorem futilem & nullius precii traducunt. At nec defuerunt, qvi Sanctorum Patrum vestigiis insistentes Josephum fide dignum judicarunt, & maximum veritatis studium in ejus operibus commendarunt. E qvibus Casaubonus (49.) arbitratur, omnes Josephi hallucinationes & ἀβλεψίας, si in unam summam contrahantur, vix centesimam partem culparum ab Eusebio in chronicis aliisqve scriptis commissarum æqvaturas esse. Et, ut alios Josephi vindices nunc omittam, nuperrime etiam Antonius Pagi Ord. Min. Convent. S. Francisci passim (50.) Josephum ab erroribus, qvorum a Baronio postulatus fuerat, absolvit. Inter alia dicit, Josephum cujus magna fides & eruditio in iis, qvæ narrat, elucescit, justo inclementius a Baronio tractari, ejusqve diligentiam in notatione temporum spectatissimam in iis qvæ sine ipso Eusebius ignorasset, ex Eusebio corrigi non posse. Fatemur tamen, Josephum ut hominem, & Judæum insuper, multis erroribus obnoxium fuisse. Unum atqve alterum tantum notabimus. Libro 12. anti-

Josephi errores & nævi.

(48.) not. ad Eustath. p. 11. (49.) exercit. 12. ad Baron. p. 170. (50.) Conf. ejus Criticam ad annal. Baron. in apparat. n. 134. & 135. it. ad A. C. 14. n. 3.

antiqvitatum c. 13. Polybium reprehendit, qvod Antiochum Epiphanem ob sacrilegii conatum periisse dicat, cum sacrilegium voluisse non videatur res digna supplicio, nisi voluntas ista perficiatur. Qvam sententiam ne qvidem in soli foro simpliciter tolerari posse Rainoldus (51.) animadvertit. Qvamvis enim ob peccata cogitationis neminem pœnam pati Ulpianus pronuntiet, conatus tamen alicujus sceleris etiam humano judicio vindicatur. Qvanto minus ergo conatus sacrilegii coram divino tribunali impunis erit? unde hac in parte etiam gentiles qvosdam plus vidisse qvam Josephum, & alios Judæos Christo coævos, Ludovicus Ferrandus (52.) observavit. Nimirum Josephus, ut Cunæi judicium repetamus (53.) Autor omni laude dignus, & cui post sacrorum voluminum Scriptores prima esse debet fides, etsi gravitate super cunctos Judæos eminet, tamen haud ubiqve a deliramentis abhorret popularium suorum. Adducit Cunæus ejus rei specimen ex historia Caini, in qvo Josephus agriculturæ studium, tanqvam ex lucri odore profectum & cum magna terræ injuria conjunctum damnat, unde etiam ejus muneribus per sacrificium oblatis Deum delectari non potuisse scribit, cum non sponte nata sed labore hominis avari veluti pervim producta fuerint. In qva sententia Josephum rationem fugisse etiam Bœclerus notavit, (54.) qvi præterea Josephum in historia creationis & lapsus sæpius impegisse & Mosis verba ob κάλυμμα ἰουδαϊκὸν oculis incumbens minus intellecta ad seqviores interpretationes deflexisse demonstravit. Porro ad errores Josephi referenda sunt, qvæ de arte Dæmones virtute radicis annulo inclusæ per nares extrahendi, & ab obsessis profligandi tanqvam singulari sapientissimi Regis Salomonis invento libr. 8. Antiqvit. c. 2. retulit. Radicem autem illam dum alibi describit, (55.) aliam etiam errorem addit, cum ait, Dæmonia esse hominum impiorum spiritus, qvos vivis immergi, & eos, qvibus subventum non fuerit, necare tradit. Qvam opinionem ex Magorum disciplina haustam esse

(51.) de apocryph tom. 2. p. 818. (52.) in Psalm libr. p. 334. (53.) libr. 3. de Rep. Hebr. p. 373. 374. (54.) exercit. in Fl. Joseph. (55.) lib. 7. de bell. Judaic. c. 23. vel 25. p. 981.

esse Tertullianus (56.) indicat. Qvamobrem hic Iosepho non magis credendum est, qvam illi Dæmoni puerum sedecim annorum vexanti, qvi Philostrato referente (57.) interrogatus qvis esset, respondebat se esse εἴδωλον ἀνδρὸς, ὃς πολέμῳ ποτὲ ἀπέθανεν, seu idolum viri jamdudum in bello interfecti, qvi uxorem suam vehementer amaverit, sed qvia uxor conjugii jure violato triduo post ejus mortem alteri nupserit, summum erga mulieres odium conceperit, & amorem suum ad hunc puerum transtulerit. Non probandum qvoqve in Iosepho, qvod, cum historiam transitus Israelitarum per mare Erythræum describit, miraculum divinæ potentiæ haud parum extenuet, dum ait, [58.] se hæc recensuisse, ut in sacris codicibus invenerit, & cuilibet liberam sentiendi facultatem permittere, num Dei Voluntate via per mare Israëlitis patuerit, an naturæ sponte, qvemadmodum & Alexandri M. ductu Macedonibus mare Pamphylium cesserit, & aliam viam non habentibus iter illac aperuerit, cum Deus ejus opera ad destruendum Persarum imperium uti vellet. At qvid cum Mose commune habuit Alexander, qvem Strabo libro 14. Pamphyliæ littus observato æstu, & militibus umbilico tenus immissis obliqve legisse & superasse tradit? Qvemadmodum igitur Plutarchus (59.) Gentiles Historicos perstringit, qvod Alexandri iter per mare Pamphyliæ referentes miraculum excitent, qvasi divina aliqva sorte Alexandro mare cessisset, cum tamen ipse Alexander in epistolis suis nullum ejusmodi portentum jactaverit: ita & Iosephum reprehendere licebit, qvod admirandum Israelitarum per mare transitum cum Alexandri per mare Pamphyliæ itinere comparans, tanto plus vero miraculo detraxerit, qvanto magis fictum amplificavit. Observarunt, qvi in Iosephi lectione diligenter versati sunt, qvod etiam de aliis divinis miraculis subdubitanter & frigidius loqvatur, qvam Sacræ Scripturæ autoritas postulet. Historiam enim Ionæ a ceto devorati & post triduum redditi his verbis concludit, διεξῆλ-

(56.) c. 57. de anima. (57.) libr. 3. de vit. Apollon. c. 12. (58.) l. 2. antiqvit. c. 7. (59.) in Alexand. p. 673.

διεξῆλθον δ' τὴν περὶ αὐτοῦ διήγησιν, ὡς εὗρον ἀναγεγραμμένην, hæc de eo sic retulimus ut invenimus in commentariis. (60.) Qvali epiphonemate etiam decimum Antiqvitatum librum concludit, dum ait, se hæc, ut invenerit, in literas retulisse, & cuilibet integrum relinqvere, ut diversam, si velit, opinionem seqvatur. Enimvero nonnunqvam veritatis amorem in Josepho nimium Gentilibus placendi studium corrupit. Qvorsum & illud referendum, qvod libro 2. contra Apionem scribit, [61.] supremum Legislatorem aperte Iudæis interdixisse, ne Deos ab aliis cultos riderent aut blasphemarent. Ubi autem Deus hanc legem sanxit, ne qvisqvam illis malediceret, qvos aliarum gentium opinio Deos confinxit? Respexit forte ad legem, qvæ Deos execrari vetat. [62.] Verum istud edictum non ad Gentilium idola, sed ad Magistratus Dei in terra Vicarios pertinet, ut jam olim Cyrillus Alexandrinus contra Iulianum Apostatam ostendit. [63.] Si vero Iosephus ad legem de Diis Gentilium ore non memorandis aut nominandis, qvæ Exod. cap. 23. v. 13. legitur, respexit, ne sic qvidem probare poterit, convicia in Deos Gentilium Divina lege prohibita fuisse, ut fuse Seldenus (64.) demonstravit. Neqve hic dissimulanda est pudenda illa Josephi adulatio, qva oracula de regno Messiæ ad Vespasianum applicuit. Cum enim in sacris literis prædictum fuisset, istis circiter temporibus qvendam ex Judæorum finibus profectum orbem terrarum imperio potiturum, id in Vespasiano implendum dicere Josephus non dubitavit. (65.) Et toto qvidem oriente vetus illa & constans fama percrebuerat, esse in fatis, ut eo tempore Judæa profecti rerum potirentur, qvam de Imperatore Romano & imprimis de Vespasiano & Tito qvod interpretati fuerint Svetonius, (66.) & Tacitus, (67.) minus mirandum est, cum & ipse Josephus sacro illo oraculo Vespasianum, qvi apud Judæam Imperator creatus est, designatum scripserit, (68.) a reliqvis Judæis hic dissentiens, qvi

(60.) lib. 9. Antiqvit. c. 11. (61.) p. 1077. (62.) Exod. XXII, 28. (63.) libr. 7. contr. Julian. (64.) de jur. nat. & gent. libr. 2. c. 13. (65.) Euseb. libr. 3. c. 8. Zonar. libr. XI. annal. c. 16. (66.) in Vespas. c. 4. (67.) libr. 5. histor. (68.) libr. 7. de bell. Judaic. c. 12. vel 21. p. 961.

qvi oraculum illud ad se spectare rati se tanto fortius Romanis opposuerunt. Non satis ergo erat Iosepho, cum in castro Jotapata captus esset, imperium Romanum Vespasiano prædicere, nisi ipsum etiam terræ marisque & totius humani generis Dominum futurum prædixisset. (69.) Rectius autem vulgatum illud toto oriente oraculum de Iesu nostro explicari debuisse Hegesippus (70.) & alii notarunt. Sed nolo jam recensendis Iosephi erroribus diutius immorari, qvos multos esse non diffiteor. Fatendum tamen & illud, multos Iosepho errores tribui, qvi potius librariis vel interpretibus tribui debuissent. Sane numeros in Iosephi operibus scriptorum vitio sæpe vitiatos deprehendit Constantinus L' Empereur [71.] Et nonnunquam Iosephus ex ipso Iosepho corrigi potest. Nonnulla enim in libris contra Apionem rectius scripta sunt, qvam in libris Originum scripta fuerant, ut Scaliger in notis ad selecta fragementa veterum Græcorum uno alteroque exemplo probatum dedit. (72.) Nec defuerunt, qui Iosephum agraviorum qvorundam errorum culpa liberarent. Qvid freqventius qvam Iosepho objicere, qvod a Matthæo dissentiat, dicente, Tetrarcham Herodem Fratris sui Philippi Conjugem Herodiadem rapuisse? Iosephus enim Herodiadem non Philippi sed alterius Herodis uxorem fuisse dicit. Atqve hinc, ut Sanctis Evangelistis veritas sua constet, qvamplurimi Iosephum ignorantiæ & oblivionis arguunt, & in hac de raptu Herodiadis historia vel Gorionidem ab Herodum ætate longe remotissimum Flavio nostro Iosepho in cognoscenda veritate perspicaciorem fuisse contendunt. Qvamvis autem Iosephus in hac causa etiam a Casaubono, qvem in aliis gravissimum sui vindicem expertus est, desertus fuerit, fuerunt tamen qvi insanabili huic qvod videbatur, vulneri medicam manum adhiberent. Cum enim Iosephum in Herodum historia accuratissime versatum constet, non permittendum censuerunt, ut in hac Herodiadis historia mendacii argueretur. Et parum qvidem

(69.) libr. 3. de B. J. c. 27. p. 854. (70.) libr. 5. de excid. Hierosolym. c. 45. (71.) in notis ad Middoth. c. 4. sect. 3. p. 145. (72.) p. 9. & 18.

qvidem abfuit, qvin nonnulli ex Josepho Evangelistas corrigere auderent. Legitur enim in Scaligerianis, qvæ Jacobus & Petrus Fratres Puteani ex Scaligeri ore excerpserunt, veteres Christianos multa in Novo Testamento addidisse, & forte hic etiam aliqvid mutasse. (73.) Verum desperato isto remedio non opus est, cum non desit commoda ratio Josephum cum Evangelistis conciliandi, qvæ apud Grotium, (74.) Noldium (75.) & alios videri poterit. Qvantum ad historiam infanticidii Bethlehemitici attinet a Josepho omissam, Scaliger in prædictis excerptis Christianos potius alicujus additionis ad historiam Evangelicam, qvam Josephum alicujus omissionis arguere videtur. Vossius autem in chronologia sacra, qvam ad mentem veterum Hebræorum & præcipue Josephi exposuit, non se mirari dicit, qvod Josephus infanticidii illius historiam prætermiserit, cum post tot crudelitatis exempla Hierosolymis & per totam Palæstinam edita, post sublatos diversis suppliciis tot filios, uxores, proximos, & amicos non magna res fuisse videatur, qvod Herodes unius vici & adhærentis territorii infantes sustulerit, qvorum stragem non adeo magnam fuisse putat, cum non omnes, sed mares tantum, & qvi intra bimatum essent, cæsi fuerint. Qvod autem Macrobius libr. 2. Saturnal. c. 4. retulit, Imperatorem Augustum cum inter pueros, qvos in Syria Herodes Rex Judæorum intra bimatum jussit interfici, filium qvoq; ejus occisum audivisset, dixisse: melius est Herodis porcum esse qvam filium, id Vossius merum figmentum esse censet, cum Herodis filii, qvi a Patre interempti sunt, omnes adolescentiam jam exuerint, ideoqve illud Augusti scomma ad infanticidium Bethlehemiticum non pertineat. Sed esto, ad fabulas referri debere, qvod inter infantes ab Herode occisos aliqvis ex Herodis filiis fuerit, omnino tamen mirandum videtur, Macrobium Gentilem de infantibus intra bimatum ab Herode occisis aliqvid memorasse, & Josephum Judæum, qvi illorum temporum historiam magna diligentia persecutus est, stragem illam Bethlehemiticam silentio in-

f volve-

(73.) p. 177. (74.) annot. ad Matth. (75.) in histor. Idum. p. 204. & seq.

volvere, qvæ non unicum tantum vicum, sed etiam totum circumjacens territorium pervasit.

Nova editio Josephi.

Qvamvis autem nonnulla in Josepho sint, qvæ omnem excusationem aut defensionem respuant, cœtera tamen ita comparata sunt, ut avidissimos lectores merito suo semper invenerit. Qvamobrem cum Græco-Latina Josephi exemplaria, qvibus Bibliopolarum officinæ jampridem caruerunt, a plurimis eruditis desiderari animadverteret Vir integerrimus & sumtibus in novas Sanctorum qvorundam Patrum aliorumqve bonorum Autorum editiones hactenus erogatis spectatissimus MAURITIUS GEORGIUS WEIDMANNUS, cœteris in bonos libros meritis & hoc addidit, ut Josephi opera Græco-Latine impensis suis denuo imprimi & novam insuper appendicem adjici curaret. In ista appendice primum exhibetur ARISTEÆ liber de 70. Interpretibus. Cum enim Josephus in suis antiqvitatibus illam Aristeæ narrationem velut in compendio referat, & ipse Aristeas in paucorum manibus versetur, visum fuit operæ pretium, Josephi operibus Aristeam adjungere. Fuit autem Aristeas e Ministris Ptolemæi Philadelphi Regis Ægyptii, quem Hieronymus (76.) Ptolemæi ὑπερασπιστὴν appellat, quam vocem non fideliter interpretatur Hugo Cardinalis, cum ait hoc vocabulo fidelem interpretem notari ab hyper i.e. valde & pistis i.e. fides. Nec minus lepida est altera interpretatio, qva hyperaspistes est Notarius, ab hyper i.e. super & pistan assistens. Utramqve deridet Erasmus, (77.) cum ὑπερασπιστὴς satellitem seu protectorem significet, qvia satellites ἀσπίδες seu clypei objectu Regum corpora tegebant. Neqve tamen e vulgari satellitio Aristeas fuit. Andreas enim, qvi una cum Aristea Ptolemæi Regis nomine ad Judæos ablegatus fuit, in literis Regis ad Eleazarum Pontificem Judæorum Ἀρχισωματοφύλακες titulo ornatur. Si igitur etiam Aristeas Regis corporis custodiam habuit, qvod Josephus asserit, [78.] ipse qvoqve inter præcipuos Regii corporis custodes numerandus erit. Sane Ptolemæus &

Appendix Aristeas.

(76.) præfat. in Pentateuchum seu epistol. 104. (77.) Tom. IV. Oper. Hieron. p. 6. (78.) libr. 2. contr. Apion. p. 1064.

us & Andream & Aristeam in magno apud se honore constitutos asserit. Hujus autem Aristeæ & historiæ, qvam composuit de LXX. Interpretibus, præter Josephum & Hieronymum etiam Tertullianus, [79.] Eusebius, [80.] Epiphanius, [81.] Syncellus [82.] & alii meminerunt. Prodiit ille Aristeæ liber a Matthia Palmerio latine redditus Basileæ anno 1536. apud Iohannem Bebelium una cum Olympiodori in Ecclesiasten commentario, & Gregorii Neocæsariensis in eundem Ecclesiasten metaphrasi. Et hæc Palmerii versio etiam micropresbytico seu syntagmati veterum qvorundam Theologorum, qvod Basileæ anno 1550. Henricus Petri in lucem publicam emisit, nec non Bibliothecæ Patrum (83.) inserta legitur. Sichardus autem cum Palmerii versionem minus accuratam deprehenderet, de nova adornanda cogitabat, qvod consilium postea mutavit, cum hunc laborem a Matthia Garbitio præoccupatum intelligeret, cujus versionem Basileæ anno 1561. una cum græco Aristeæ textu Oporinus excudit. Postea etiam Iacobus Middendorpius Aristeam ex græcis manuscriptis & latinis codicibus restituit, & commentario suo illustravit, qvæ editio Coloniæ anno 1578. in lucem prodiit. Atqve ut de Germanicis, Italicis & Gallicis versionibus taceam, etiam in Hebraicum sermonem hanc Aristeæ historiam transtulit R. Azarias de Rubeis, qvi hunc Aristeæ tractatum Hadrath Zekenim seu decorem senum inscripsit, & libro Meor Enajim inclusit. (84.) Num vero ista narratio de 70. Interpretibus vere a Ministro qvodam Ptolemæi Philadelphi, qvi Aristeæ nomen gessit, scripta, an ab impostore qvodam sub Aristeæ nomine conficta fuerit, de eo non inter omnes æqve convenit. Alii enim cum Isaaco Vossio (85.) priorem, alii cum Josepho Scaligero (86.) posteriorem sententiam defendunt. Peculiari tractatu paucis abhinc annis hoc argumentum discussit Humfredus Hody, qvi qvidem librum Aristeæ, qvalis

(79.) Apolog. c. 18. (80.) libr. 3. de præparat. evangel. c. 1. & seqv. (81.) de ponder. & mensur. c. 9. & seqv. (82.) chronogr. p. 273. (83.) edit. Paris. tom. 7. Colon. tom. 1. & Lugdun. tom. 2. (84.) Bartolocc. Bibliothec. Rabbin. tom. 1. p. 437. seqv. (85.) de 70. Interpret. c. 4. (86.) ad Chronic. Euseb. p. 133.

hodie superest, non diversum esse ab eo, ex qvo Josephus & Eusebius historiam de 70. Interpretibus retulerunt, ipsam autem historiam jam ante Josephi ætatem sub Aristeæ nomine a Judæo qvodam confictam esse pluribus argumentis demonstrare contendit. Nostrum jam non est tantas componere lites. Qvæ in appendice Iosephi nostri seqvuntur notæ ad epitomen Aristeæ vel Aristæi a Josepho excerptam debentur Juveni non vulgaris industriæ & eruditionis JOHANNI ALBERTO FABRICIO, a qvo etiam novam Apocryphorum editionem propediem expectamus. Notas illas, cum & breves sint, & eruditæ, perlegere nec molestum, nec inutile fuerit. Varias lectiones librorum de bello Judaico & libelli de Maccabæis ex manuscripto bibliothecæ nostræ Academicæ Paulinæ collegit Excellentissimi Bibliothecarii heu nuper defuncti, sed tamen in Academia nostra & Orbe toto literato eruditionis fama immortaliter victuri Filius non degener JOACHIMUS FRIDERICUS FELLERUS, qvas Josephi lectoribus non ingratas fore arbitramur cum illarum collatio locis nonnullis obscurioribus lucem afferre possit. Imprimis autem in libro de Imperio rationis manuscriptus ille codex integris periodis auctior ab editis multum differre deprehenditur, qvod jam supra monuimus & ipsa collatio ostendit. Ejusdem libelli de Maccabæis versionem novam a Combefisio elaboratam propterea addere voluimus, qvia Erasmi paraphrasis supra exhibita a Græco textu nimium discrepat. Nusqvam enim in græco textu leguntur nomina fratrum Maccabæorum, qvæ Erasmus in sua paraphrasi expressit nescio unde hausta. Neqve in græco textu Iosephus hæc de Maccabæis ex sacris Literis se accepisse dicit, qvod in latinæ paraphraseos epilogo legitur, ut plura alia taceamus. Unde & in Erasmum invehitur Combefisius, qvod nova sua pro Iosephi antiqvis venditaverit, & sub paraphraseos specie multa infarserit a Josephi verbis aliena, diuqve sibi in votis fuisse dicit, ut eruditus qvispiam & græcæ

Notæ ad epitomen Aristeæ.

Variæ Lectiones ex MSC. Lipſ.

Liber de Maccabæis cum versione & notis Combefisii.

græce doctus egregiam hanc Josephi lucubrationem Latine redderet, cum Erasmus in sua paraphrasi sui potius ingenii speculationes, qvam Josephi verba expresserit. Dum autem Combefisius ita se gerit, qvasi nemo hunc tractatum ante se ita interpretatus fuerit, ut latina græcis respondeant, ignorasse videtur, qvod in nonnullis Josephi editionibus nempe in editione Basileensi anni 1567. Coloniensi anni 1593. & qvibusdam aliis non Erasmi paraphrasis, sed alia nescio cujus interpretis versio legatur, qvæ ad græcum textum propius accedit. Initium illius versionis jam supra, ubi de Latinis Josephi editionibus actum est, indicavimus. Præterea in editione apocryphorum Basileensi, qvæ ex Officina Brylingeriana anno 1582. prodiit, adhuc alia versio legitur, quæ sic incipit: Studiosissimum sapientiæ sermonē declaraturus. Non est igitur qvod Combefisius, & Andillius Gallicus Josephi interpres qverantur, libelli de Maccabæis nullam aliam interpretationem hactenus extitisse, qvam illam Erasmi paraphrasin. Deprompsimus autem novam, qvam in hac Josephi appendice damus, Combefisii versionem cum ejusdem notis & animadversionibus ad hunc tractatum ex novissimo, qvod vocat, bibliothecæ Patrum Græco-Latinorum auctario, qvod anno 1672. Parisiis vulgatum est. In postremam appendicis partem rejecimus fragmentum ex Josephi paræneſi ad Græcos, qvæ inscribitur de causa universi contra Platonem. Tractatum illum περὶ παντὸς integrum habuit & legit Photius, ut in bibliotheca sua testatur, (87.) ubi refert hunc librum in qvibusdam exemplaribus sic inscriptum: περὶ τῆς τοῦ παντὸς αἰτίας, in aliis περὶ τῆς τοῦ παντὸς οὐσίας. Duos vero libellos fuisse docet, qvibus Autor Platonem secum pugnare docuerit, Alcinoum qvoqve de anima, materia & resurrectione ut absurda & falsa differentem reprehenderit, & Judæorum nationem qvam Græcorum antiqviorem fuisse tradiderit. Dicit autem hunc tractatum ab aliis Josepho, ab aliis Justino Martyri, ab aliis Irenæo adscriptum fuisse

Fragmentum ex libro περὶ παντὸς.

(87.) cod. 48.

isse. Ipse autem in eam sententiam inclinat, qvod hic liber a Cajo Presbytero Romano script° fuerit, cum & in παραγραφαῖς marginalibus Codicis sui Caji nomen adscriptum invenerit, & Cajus in Labyrintho suo se libri de universi natura autorem professus fuerit. Josepho qvo minus hunc tractatum tribuere velit, duas imprimis rationes obstare sibi profitetur, unam qvidem, qvod Autor de homine & anima ita disserat, ut ejus discursus Hebræorum de natura hominis doctrinæ minus convenire videantur; altera vero, qvod de Christo ὡς ἔγραφα, hoc est juxta Schottum aptissime, seu ut Tanaqvillus Faber (88.) maluit, ad nostrum ferme modum seu proxime ad Christianorum fidem disseruerit, κλῆσίν τε αὐτὴν ἀναφθεγγόμενος, ἀγένητον πατρὸς ἄφραστον γέννησιν ἀμέμπτως ἀναγράφων, & ipsam Christi appellationem explicans, & inenarrabilem ejus ex Patre generationem describens, qvod a Josepho Judæo alienum esse res ipsa demonstrat. Non defuerunt tamen, qui adhuc Josepho tractatum illum vindicarent. In his Iohannes Zonaras, (89.) cum Iosephi de Christo testimonium adduxisset, subjungit, eundem Iosephum ἐν τῷ πρὸς ἕλληνας λόγῳ, ὃς κατὰ Πλάτωνος ἐπιγέγραπται περὶ τῆς τοῦ παντὸς αἰτίας, seu in oratione ad Græcos, qvæ contra Platonem inscribitur de universi causa Christum ut mundi Iudicem inducere, ejusq; tractatus, ex qvo verba qvædam adducit, etiam Damascenum in suis parallelis meminisse. Et Arnold° Peraxylus Arleni°, qvi Iosephi opera Græce primus edidit, non sufficientes rationes a Photio adductas existimat, ob qvas Josepho hoc opus abjudicari debeat, cum Josephus etiam in libris Originum ita de Christo ejusqve operibus & miraculis disserat, ut eundem virum vel hominem vix appellare audeat, & tacito suffragio ejus divinitatem veneretur. Qva de re qvid sentiendum sit, superius ostensum fuit. Promittebat autem idem Arlenius, (90.) se propediem istum tractatum cum Studiosis communicaturum. Sed promissa non servavit. David autem Hœschelius cum Photii bibliothecam Græce ederet & notis illustraret, fragmentum hujus tractatus ex Italia a Maximo Margunio ad se missum notis inseruit, cui etsi Josephi titulum præfixerit,

(88.) part. 1. epistol. pag. 141. (89.) libr. 6. annal. c. 4. (90.) præfat. ad oper. Joseph.

rit, non injuria tamen dubitari posse statuit, an Josephum Autorem habeat, cum a Christiano potius homine scriptum videatur (91.) Post Hœschelium, Stephanus le Moyne in variis suis sacris (92.) fragmentum illud iterum vulgavit, non amplius Josephi, sed Hippolyti nomine signatum. Cum enim anno 1551. non procul ab æde Laurentiana extra muros marmorea Hippolyti statua effoderetur, qvæ postea in Vaticanam bibliothecam translata fuit, præter Hippolyti canonem Paschalem in hac statua repertus fuit librorum ab Hippolyto scriptorum catalogus, in qvo & hoc opus observare licet:

ΠΡΟΣ ΕΛΛΗΝΑΣ
ΚΑΙ ΠΡΟΣ ΠΛΑΤΩΝΑ
Η ΚΑΙ ΠΕΡΙ ΤΟΥ ΠΑΝΤΟΣ,

Qvamobrem non amplius dubitandum censet Monachius, qvin hoc opus, cujus insigne fragmentum superest, Hippolyto tribui debeat: Cur autem hoc opus olim a nonnullis Josepho tributum fuerit, duas affert causas. Prima est, qvod Josephus (93.) promiserit, se peculiari opere περὶ ἀρχῶν Θεοῦ acturum; Altera, qvod qvæ in hoc fragmento de statu & loco animarum separatarum referuntur, cum iis conveniant, qvæ Josephus περὶ τοῦ Ἅιδου tradidit. Possit & tertia addi ex styli æqvalitate, qvam Photius observavit. Addimus & qvartam ex Dodwello (94.) qvi hunc περὶ παντὸς tractatum a Cajo (hunc enim Autorem esse putat, non Hippolytum) ex multis Autoribus & qvidem propriis Autorum verbis collectum fuisse putat, qvemadmodum & Macrobius ipsa Gellii aliorumqve Autorum verba suppressis nominibus describat. Videtur autem ipsi verisimile, Cajum etiam nonnulla ex Josepho in librum istum transcripsisse. Certe Photius indicat autorem illius libri inter alia Judæos Græcis antiquiores demonstrasse. Ea autem quæ de Judaicæ gentis antiqvitate disseruit, commode ex Josephi libris contra Apionem transcribere potuit. Forte etiam ex Josepho hausit, qvæ de mundi opificio breviter disseruit. Nam de hoc etiam argumento Autorem hujus operis tractasse ex Photio discimus. Cum autem ex variis Autoribus hoc opus collectum fuerit, qvorum nomina forte vel ipse Autor, vel librarius qvispiam nonnunqvam in margine notavit, hinc illud opus modo Josepho, modo Justino, modo Irenæo, modo aliis adscriptum fuit. Qvamvis autem Josephus ad calcem suarum antiqvitatum promiserit, se in qvadripartito volumine de sectis Judæorum etiam de Deo ejusqve substantia acturum, opus tamen illud a Josepho non absolutum fuisse Dodwellus suspicatur. Cum enim Epaphroditus anno post editam Josephi ἀρχαιολογίαν proximo, nempe anno Domitiani penultimo, Christi 95. perierit, & Josephus infensissimos e gente sua hostes habuerit, conjicit istos Patroni casum in ipsius qvoqve Josephi perniciem convertisse, adeoqve Josephum Epaphrodito haud diu superstitem fuisse. Cœterum cum fragmentum libri περὶ παντὸς sub Josephi nomine editum olim fuerit, ei in hac appendice operum Josephi locum aliqvem concedere voluimus. Qvod superest, benevolum Lectorem rogamus, ut qvalemcunqve hanc Josephi editionem boni consulat, donec vel novi Bertrami, Scaligeri, Cunæi, Petiti, Bigotii, Bosii, Monachii excitentur, vel Clarissimus Bernardus cum Josepho suo in gratiam redeat.

Scripsi Lipsiæ A. C. 1691. ante nundinas vernales.

 ILLU-

(91.) not. ad Phot. bibl. p. 923. (92.) pag. 53. tom. 1. (93.) libr. 20. antiqu. c. ult. (94.) diss. 6. ad Irenæum.

ILLUSTRISSIMO

PRINCIPI FRIDERICO V. COMITI PALATINO AD RHENUM,

ELECTORALIS DIGNITATIS ET PALATINATUS hæredi, Bavariæ Duci, &c.

DOMINO MEO CLEMENTISSIMO.

FLAVII Josephi Hellenistarum Judæorum cum eruditione, tum eloqventia facile principis historica monumenta prælo meo excusa, Princeps Illustrissime, ad T. C. humiliter adfero. Sicut enim scriptorum est quæ honesta sunt & seculis profutura literis prodere: ita & in immenso aliorum super alios acervatorum librorũ cumulo typographorum interest laudabiles & bonæ frugis scriptores in lucem mittere redivivos, & adversus Zoilos potentium patronorum tutelæ committere. multiplex vero mihi causa fuit cur ad T. C. noster confugeret Josephus: namqve primum tota operis πραγματεία de rebus est quæ a Principe cognoscantur dignissimis; ipsa nempe mundani Systematis divina constitutione, humani generis ortu & propagatione, Patriarcharum vita, Mosaica Legislatione, politia Hebraica, monarchiarum, qvæ olim orbem rexerunt, imperio & aliis, qvæ qvatuor millium annorum historiam implent autoris & eo nomine apud Principes gratiosi, qvod non ex infimis literatorum subselliis ad hæc scribenda prodierit terræ filius; sed ex regio Hasmonæorum sangvine oriundus, & primaria sacerdotum inter Judæos familia, cum in adolescentia ad miraculum usqve in literarum studio profecisset, juventutem rebus gerendis & bello, qvod cum Romanis gessere Judæi, internecino exercuit Galilææ præfectus, consilio & manu æqve promptus, ætate vero provectiori otium Romæ nactus ea literis mandavit, qvæ literarum cognitione & usu didicerat, vir cæteroqvin Imperatoribus Vespasiano, Tito, Domitiano ob præclaras animi dotes acceptissimus. Verum accessit & alia causa cur Josephum coram T. C. sisterem, beneficium qvod tuæ C. debeo, ob manuscriptorum tuæ electoralis Bibliothecæ codicum Josephi liberalem usum, quem annuente primario nostræ ætatis Philologo Jano Grutero, Bibliothecæ præfecto, impetravit singulari sua humanitate nobilissimus & eruditissimus JCtus Marquardus Freherus Tuæ C. Consiliarius. Sed qvia in hoc autore excudendo longius processeram, cum membranas consecutus sum, & multi assidua interpellatione ut qvam primum Josephum Græce, publici juris iterum facerem efflagitabant, qvod editionis Basiliensis qvæ ante LXVII. annos unica prodiit, nullum exemplar superesset; hortantibus cessi, qvorundam virorum doctorum notas, & varias lectiones ejus qvi manuscripta excussit studio collectas propediem peculiari volumine editurus. Cum itaque T. C. tuorumqve beneficio sim adjutus C. T. patrocinio Josephum historicum Principe non indignum jure meritoqve dedico, demisse rogans ut qvemadmodum Titus Imperat. autorem libros suos περὶ ἀλώσεως offerentem benigne admisit, probavit, & Bibliothecæ suæ inseri jussit; ita Josephum nostrum clementi vultu T. C. accipiat; & in sua perinsigni Bibliotheca quæ nobis calamo exarata exemplaria suppeditavit, ut emendatior prodiret, locum obtinere patiatur. Ipse interim Deum Opt. Max. a qvo est omnis antistatus in terris, supplex orabo ut det T. C. vitam prolixam, Principatum securum, & qvæcunqve boni Principis vota sunt.

Tua Celsitudinis servus addictissimus

PETRUS ROVERIANUS
Typographus.

DE IO-

Notes du mont Royal
www.notesdumontroyal.com

Une ou plusieurs pages sont omises ici volontairement.

ΦΛΑΒΙΟΥ ΙΩΣΗΠΟΥ ΠΕΡΙ ΑΡΧΑΙΟΤΗΤΟΣ ΙΟΥΔΑΙΩΝ

ΚΑΤΑ ΑΠΙΩΝΟΣ ΛΟΓΟΣ Α'.

FLAVII JOSEPHI DE ANTIQVITATE JUDÆORUM CONTRA APIONEM ALEXANDRINUM, AD EPAPHRODITUM,

LIBER PRIMUS.

Opera Sigismundi Gelenii restitutus.

Καλῶς μὲν ὑπολαμβάνω, Ἐπαφρόδιτε, περὶ τῆς ἀρχαιολογίας συγγραφῆς, κράτιστε ἀνδρῶν, ἐπαφρόδιτε, τοῖς ἐντυγχάνοσιν αὐτῇ πεπιστευκέναι φανερὸν, περὶ τοῦ γένους ἡμῶν τῆς Ἰουδαίων, ὅτι καὶ παλαιότατόν τε καὶ τὴν πρώτην ὑπόστασιν ἔσχεν ἰδίαν, καὶ περὶ τὴν χώραν ἣν νῦν ἔχομεν κατῴκησεν, ἣν πεντακισχιλίων ἐτῶν ἱστορίαν περιέχουσαν, ἐκ τῶν παρ' ἡμῖν ἱερῶν βίβλων, Ἑλληνικῆς φωνῆς συγγραψάμην. ἐπεὶ δὲ συχνοὺς ὁρῶ τῶν ὑπὸ δυσμενείας ὑπὸ πινων εἰρημένους προσέχοντας βλασφημίαις, καὶ τοῖς περὶ τῆς ἀρχαιολογίαν ὑπ' ἐμοῦ γεγραμμένοις ἀπιστοῦντας, τεκμήριόν τε ποιουμένους ὡς νεώτερον εἶναι τὸ γένος ἡμῶν, τὸ μηδεμιᾶς παρὰ τοῖς ἐπιφανέσι τῶν ἑλληνικῶν ἱστοριογράφων μνήμης ἠξιῶσθαι, περὶ τούτων ἁπάντων ὠήθην δεῖν γράψαι συντόμως, τὴν μὲν λοιδορούντων τὴν δυσμένειαν καὶ τὴν ἑκάστου ἐλέγχειν ψευδολογίαν. τοὺς δὲ τὴν ἀγνοιαν ἐπανορθώσασθαι, διδάξαι δὲ πάντας ὅσοι τὰληθὲς εἰδέναι βούλονται περὶ τῆς ἡμετέρας ἀρχαιότητος. χρήσομαι δὲ τοῖς μὲν ὑπὲρ ἐμοῦ λεγομένων μάρτυσι, τοῖς ἀξιοπιστοτάτοις εἶναι περὶ πάσης ἀρχαιολογίας παρὰ τοῖς ἑλλήνων κεκριμένοις. τοὺς δὲ βλασφήμως περὶ ἡμῶν καὶ ψευδῶς γεγραφότας, αὐτοὺς δι' ἑαυτῶν ἐλεγχομένους παρέξω. πειράσομαι δὲ καὶ τὰς αἰτίας ἀποδοῦναι, δι' ἃς οὐ πολλοὶ τῶν ἔθνους ἡμῶν τὴν ἱστορίας ἑλλήνων ἐμνημονεύκασιν. ἔπειτα δὲ καὶ τοὺς ὑπὸ πάντας περὶ ἡμῶν ἱστορίαν ποιήσω φανερὸς τοῖς μὴ γινώσκουσιν ἢ προσποιουμένοις ἀγνοεῖν. πρῶτον οὖν ἐπέρχεταί μοι πάνυ θαυμάζειν τοὺς οἰομένους δεῖν περὶ τῶν παλαιοτάτων ἔργων, μόνοις προσέχειν τοῖς ἕλλησι, καὶ τούτων πιστεύειν τὴν ἀλήθειαν ἡμῖν δὲ καὶ τοῖς ἄλλοις ἀνθρώποις ἀπιστεῖν. πάντα γὰρ ἐγὼ τοὐναντίον ὁρῶ συμβεβηκός, εἴτε δεῖ

Sufficienter, ut arbitror, & per libros Antiquitatum, optime virorum Epaphrodite, legentibus eos, apetui de nostro genere Judæorum, quia & vetustissimum est, & primam originem domesticam habuit. Quinqve millium enim annorum numerum historiam continentem, ex nostris sacris libris Græco sermone conscripsi. Quoniam vero multos video, respicientes blasphemiam quorundam insane prolatam: & ea quæ a me de antiquitate conscripta sunt, non credentes: putantes mendacium nostrum esse genus, eo quod nulla memoria apud Græcorum nobiles historiographos digni sunt habiti nostri majores: pro omnibus his arbitratus sum oportere me breviter hæc dicta conscribere: & derogantium quidem, vesanum spontaneumq; increpare mendacium, aliorum vero ignorantiam pariter emendare: universosq; de nostra antiquitate, qui scilicet veritatem amplectuntur, edocere. Utar autem in meis dictis testibus eis, qui de omni antiquitate apud Græcos fide digni sunt judicandi: eos autem qui blasphemè de nobis atqve fallaciter conscripsêre aliqua, per semetipsos convictos indubitanter ostendam. Conabor etiam causas exponere, propter quas non multi in Græcis historiis gentis nostræ fecêre memoriam: nec non & eos, qui de nobis scribere voluerunt nescientibus aut nescire simulantibus indicabo. Primitus itaq; satis admiror eos, qui existimant oportere de rebus antiquis, Græcis tantummodo fidem habere, & ab eis consulendam esse veritatis integritatem: nobis autem & aliis hominibus non esse credendum. Sed ego omnia in his contraria video contigisse. Quapropter decet

non varias opiniones inspicere, sed ex ipsis rebus justitiam ponderare. Omnia siquidem Græcorũ nova, & heri, (ut ita dicam) nuperq; facta cognovi: hoc est fabricam civitatum & adinventiones artium conscriptionesq; legum: cunctarumqve rerum junior apud eos est historiæ diligentia conscribendæ. Apud Ægyptios autem, atqve Chaldæos, & Phœnicas (desino enim nos illis connumerare) sicut ipsi fatentur, res gestæ antiquissimam & permanentem habent memoriæ traditionem. Nam & locis omnes inhabitant, quæ nequaquam aëris corruptioni subjaceant: & multam providentiam habuêre, ut nihil horum quæ apud eos aguntur sine memoria relinqueretur: sed in publicis conscriptionibus semper a viris sapientissimis diceretur. Græcorum vero regionem innumeræ corruptiones invasêre, rerum memoriam delentes. Qui autem novas constituentes conversationes, omnium se primos esse credidêre, sciant quia etiam sero & vix naturam potuêre agnoscere literarum. Nam antiquissimum earum usum habuisse creduntur a Phœnicibus, & a Cadmose didicisse gloriantur. Sed neqve illo tempore poterit aliquis demonstrare servatam conscriptionem, neqve in templis, neqve in publicis anathematibus: quando etiam de Trojanis rebus, ubi tot annis militatum est, postea multa quæstio atqve contentio facta est, utrum literis usi sint: & magis veritas obtinuit, quod usus modernarum litterarum illis fuisset incognitus. Constat autem, quod apud Græcos nulla invenitur conscriptio, poëmate Homeri vetustior: & hunc etiam post bella Trojana fuisse manifestum est. Et ajunt neqve hunc litteris suum poëma reliquisse: sed cantibus memoria reservatum, postea fuisse compositum, & propterea multam in eo comperiri dissonantiam. Qui autem historias apud eos conscribere tentavêre, id est, Cadmus Milesius, & Acusilaus Argivus, & post hunc quicunq; alii fuisse referuntur, paululum tempus Persarum contra Græcos expeditionem præcessêre. Sed & eos qui de cœlestibus ac divinis primitus apud Græcos sunt philosophati, id est, Pherecydem Syrium & Pythagoram, & Thaletem, omnes concorditer confitentur, Ægyptiorum & Chaldæorum fuisse discipulos: & breviter conscripsisse, quæ a Græcis omnium antiquissima judicantur, ita ut vix ea credant ab illis fuisse conscripta. Quomodo ergo non est irrationabile, ut tali fastu turgeant Græci, tanquam soli sciant vetera, & veritatem eorum exacte tradant: aut quis non ab ipsis conscriptoribus facillime discat, quod neq; firmiter scientes aliquid conscripsêre, sed quod unusquisque opinatus est, hoc studuit explanare. Unde etiam libris se invicem arguunt, & valde contraria de rebus eisdem non piget eos dicere. Sed ego videbor me potioribus esse superfluus, si explanare voluero, quantis quidem locis Hellanico ab Acusilao de genealogiis discrepat, & in quantis Hesiodum corrigit Acusilaus, aut quomodo Ephorus quidem Hellanicum in plurimis ostendit esse mendacem, Ephorum vero Timæus, Timæum qui post illi

μὴ τὰ ματαίας δόξας ἐπακολουθῶν, ἀλλ' ἐξ αὐτῶν τὸ δίκαιον τῶν πραγμάτων λαμβάνων. τὰ μὲν γὰρ παρὰ τοῖς ἕλλησιν ἅπαντα, νέα καὶ χθὲς καὶ πρώιαν ὡς ἂν εἴποι τις, εὗρε γεγονότα. λέγω δὴ τὰς κτίσεις τῶν πόλεων, καὶ τὰς τῶν τῆς ἐπινοίας τῶν τεχνῶν, καὶ τὰς τῶν νόμων ἀναγραφάς. πάντων δὲ νεωτάτη σχεδόν ἐστι παρ' αὐτοῖς ἡ τῶν ἱστοριῶν συγγραφὴ τῆς ἱστορίας ἐπιμέλεια. τὰ μὲν τοῖ παρ' αἰγυπτίοις τε, καὶ χαλδαίοις, καὶ φοίνιξιν, εἰωθὸ νῦν ἡμᾶς ἐκείνοις συγκαταλέγειν, αὐτοὶ ὁμοίως ὁμολογοῦσιν ἀρχαιοπαθῶν τε καὶ μνημονικῶν ἔχειν τὴν μνήμης τῶν παράδοσιν. καὶ γὰρ τόποις ἅπαντες οἰκοῦσιν, οὐκ ἄν τῆς ἐκ τῶν ἐνεχόντων φθορᾶς ὑποκειμένοις. πολλὴν ἐποιήσαντο τῶν γενομένων, καὶ μηδὲν ἀμνήστον τῶν παρ' αὐτοῖς πραττομένων ἐᾶν λυμαίνεσθαι, ἀλλ' ἐν δημοσίοις ἀναγραφαῖς ὑπὸ τῶν σοφωτάτων ἀεὶ καθιεροῦν. τὸν δὲ τῶν ἑλλάδα τόπον μυρίαι μὲν φθοραὶ κατέσχον, ἐξαλείφουσαι τῶν μνημῶν τῶν γενομένων. οἱ δὲ καινὰς καθιστάμενοι βίους, καὶ πάντας νομίζοντες ἄρχειν ἕκαστοι τῶν ἀφ' ἑαυτῶν. οὐδὲ καὶ μόλις ἔγνωσαν φύσιν γραμμάτων. οἱ γοῦν ἀρχαιοπαθῶν αὐτῶν τὴν χρῆσιν εἶναι θέλοντες, παρὰ φοινίκων, καὶ κάδμου σεμνύνεται μαθεῖν. ἀμὴν ἀδὴ ἐπ' ἐκείνου τὴν χρῆσιν δυνάσαιτό τις ἂν δεῖξαι σωζομένην ἀναγραφῆς, οὔτ' ἐν ἱερεῖοις, οὔτ' ἐν δημοσίοις ἀναθήμασιν ὅπου γὰρ καὶ περὶ τῶν ἐπὶ τροίαν πόσοις ἔτεσι στρατεύσαντων ὕστερον πολλὴ γέγονεν ἀπορία τε καὶ ζήτησις, εἰ γράμμασιν ἐχρῶντο τὰ πάλαι θὲς ἐπικρατεῖ μᾶλλον, περὶ τῶν νῦν οὐσῶν τῶν γραμμάτων χρῆσιν ἐκείνοις ἀγνοεῖν. ἕως δὲ παρὰ τοῖς ἕλλησιν ἐδὲν ὁμολογούμενον εὑρίσκεται γράμμα, τῆς ἡμέρας ποιήσεως πρεσβύτερον. ὅτι δὲ τῶν τρωϊκῶν ὕστερον φαίνεται γεγραφῶν, καὶ φασὶν ἐδὲ ὅτον ἐν γράμμασι τῶν αὐτῶν ποίησιν καταλιπεῖν, ἀλλὰ διαμνημονευομένην ἐκ τῶν ἀσμάτων ὕστερον συνῃθεθῆναι, καὶ διὰ ὅτι πολλὰς ἐν αὐτῇ χεῖν τὰς διαφωνίας. οἱ μὲν τοι τὰς ἱστορίας ἐπιχειρήσαντες συγγράφειν παρ' αὐτοῖς, λέγω δὴ τὸν περὶ κάδμον τε τὸν μιλήσιον, καὶ τὸν ἀργεῖον ἀκουσίλαον, καὶ μὴ ὅτον εἴ τινες ἄλλοι λέγονται γενέσθαι, βραχὺ τῆς περσῶν ἐπὶ τῶν ἑλλάδα στρατείας τὸ χρόνῳ προέλαβον. ἀλλὰ μὲν καὶ τοὺς περὶ τὰ θεῖα τε καὶ θείων πρῶτοι παρ' ἕλλησι φιλοσοφήσαντας, οἷον φερεκύδην τὸν σύριον καὶ πυθαγόραν καὶ θάλητα, πάντες συμφώνως ὁμολογοῦσιν αἰγυπτίων καὶ χαλδαίων γενομένους μαθητὰς, ὀλίγα συγγράψαι. καὶ πάντα τοῖς ἕλλησιν εἶναι δοκεῖν πάντων δεχομένοις, καὶ μόλις αὐτὰ πιστεύουσιν ὑπὸ ἐκείνων γεγράφθαι. πῶς οὖν οὐκ ἄλογον τετυφῶσθαι τοὺς ἕλλανας ὡς μόνους ἐπισταμένους τὰ δεχόμενα, καὶ τῶν ἀληθεστάτων περὶ αὐτῶν ἀκριβῶς παραδιδόντας. ἢ τὸν ἐ παρ' αὐτῶν συγγραφέων μαθεῖν ῥᾴδιος, ὅτι μηδὲν βεβαίως εἰδότες συνέγραφον, ἀλλ' ὡς ἕκαστοι περὶ τῶν πραγμάτων εἰκάζοιντο. πολλοὶ γοῦν καὶ τῶν βιβλίων ἀλλήλους ἐλέγχουσι, καὶ τὸ ἑαυτοῖς ἀντιπαρατάττεσθαι περὶ τῶν αὐτῶν λέγειν οὐκ ὀκνοῦσι. περιέρχομαι δ' ἂν εἴεν ἐγὼ τὸν ἐμοὶ μᾶλλον ἐπισταμένους διδάσκων, ὅσα μὲν ἑλλάνικος ἀκουσιλάου περὶ τῶν γενεαλογιῶν διαφωνεῖ, ὅσα δὲ διορθοῦται τὸν ἡσίοδον ἀκουσίλαος, ἢ τίνα τρόπον ἔφορος μὲν ἑλλάνικον ἐν τοῖς πολλοῖς ψευδόμενον ἐπιδείκνυσιν, ἔφορον δὲ τίμαιος, καὶ τίμαιον οἱ μετ' ἐκείνον γενό-

γενόντες, ἡρόδοτον δ' πάντες. ἀλλ' οὐδὲ περὶ τῶν σικελῶν τοῖς περὶ ἀντίοχον καὶ φίλιστον ἢ καλλίαν τὶ μᾶλλον συμφωνεῖν ἠξίωσεν. οὐδ' αὖ περὶ τῶν ἀττικῶν οἱ τὰς ἀτθίδας συγγεγραφότες, ἢ περὶ τῶν ἀργολικῶν οἱ τὰ περὶ ἄργους ἱστοροῦντες ἀλλήλοις κατηχολογήκασι. καὶ τί δεῖ λέγειν περὶ τῶν κατὰ πόλεις καὶ βραχυτέρων, ὅπου περὶ τῆς περσικῆς στρατείας καὶ τῶν ἐν αὐτῇ πραχθέντων οἱ δοκιμώτατοι διαπεφωνήκασιν. πολλοὶ δ' καὶ θουκυδίδης ὡς ψευδόμενος ὑπό τινων κατηγορεῖται, καί τοι δοκῶν ἀκριβεστάτην καθ' αὑτὸν ἱστορίαν συγγεγραφέναι. αἰτίαι δ' τοσαύτης διαφωνίας, πολλαὶ μὲν ἴσως ἂν καὶ ἕτεραι τοῖς βουλομένοις ζητεῖν ἀναφανεῖεν. ἐγὼ δ' δυοῖν τοῖν λεχθησομένοιν τὴν μεγίστην ἰσχὺν ἀνατίθημι. καὶ ὅστερον ἐρῶ τὴν κυριωτέραν, εἶναι μοι δοκοῦσαν. τὸ γὰρ ἐξ ἀρχῆς μὴ σπουδασθῆναι, ὥσπερ τοῖς ἕλλησι δημοσίας γενέσθαι τοῦ τὰ κάστοτε πραττομένων ἀναγραφάς, ὅτ' μάλιστα δὴ καὶ τὴν παλαίαν, καὶ τὴν ἐξουσίαν ὑπ' ψευδέσθαι, τοῖς μὴ ταῦτα βουληθεῖσι τοῦ τὰ παλαιὰ τι γράφειν παρέσχεν. οὐ γὰρ μόνον ὥσπερ τοῖς ἄλλοις ἕλλησιν ἠμελήθη τὰ περὶ τῆς ἀναγραφῆς, ἀλλ' οὐδὲ ὥσπερ τοῖς ἀθηναίοις οὓς αὐτόχθονας εἶναι λέγουσι, καὶ παιδείας ἐπιμελεῖς, οὐδέν τι οὗτον διέκειτο γλίσχρον. ἀλλὰ τὰ δημοσίων γραμμάτων ἀρχαιοτάτους εἶναι φασὶ, τοὺς ὑπὸ δράκοντος αὐτοῖς περὶ τὰ φοινικῶν γραφέντας νόμους, ὀλίγῳ πρότερον τὴν πισιστράτου τυραννίδος ἀνθρώπου γενόντος. περὶ μὲν γὰρ ἀρκάδων τὶ δεῖ λέγειν αὐχούντων ἀρχαιότητα; μόλις γὰρ ἔτι καὶ μὴ ταῦτα γράμματα ἐπαιδεύθησαν. ἀπὸ δὴ τίνων οὐδεμιᾶς προκαταβεβλημένης ἀναγραφῆς, ἢ καὶ τοὺς μαθεῖν βουλομένους διδάξειν ἔμελλε, καὶ τοὺς ψευδομένους ἐλέγξειν, ἢ πολὺ πρὸς ἀλλήλους ἐνίοτε διαφωνία τοῖς συγγραφεῦσι. διόπερ ἂν πρὸς ταύτῃ, ἕτερον σκέψαιμι αἰτίαν. οἱ γὰρ ὅπὶ τὸ γράφειν ὁρμήσαντες, οὐ περὶ τὴν ἀλήθειαν ἐσπούδασαν· καί τοι ὅπερ πρόχειρον ἐστιν ἀεὶ τὸ ἐπίχειρημα λόγων δ' διώκειν ἐπεδείκνυντο. καὶ καθ' ἕν τινα τρόπον ἐν τούτῳ παρεδοκιμάζον τοὺς ἄλλους ὑπελάμβανον, κἂν ὅτον ἡμόζοντο. τινὲς μὲν ὅπὶ τὸ μυθολογεῖν τρεπόμενοι, τινὲς δ' πρὸς χάριν ἢ τὰς πόλεις ἢ τοὺς βασιλέας ἐπαινοῦντες. ἄλλοι δ' ὅπὶ τὸ κατηγορεῖν τῶν πράξεων ἢ τῶν γεγραφότων ἐχώρησαν, ἐν δοκιμάζοντες τούτῳ νομίζοντες· ὅλως δ' τὸ παντὸς ἐναντιώτατον ἱστορίᾳ πράττοντες διαπελοῦσι. τῶν μὲν γὰρ ἀληθοῦς ἐστι τεκμήριον ἱστορίας, εἰ περὶ τῶν αὐτῶν ἅπαντες ταὐτὰ καὶ λέγοιεν καὶ γράφοιεν. οἱ δ' εἰ ταῦτα γράψειαν ἑτέρως, ὅτας ἐνόμιζον αὐτοὶ φανεῖεν πάντων ἀληθέστατοι. λόγων μὲν οὖν ἕνεκα καὶ ἐν τούτοις δεινότητος δεῖ παραχωρεῖν ἡμᾶς τοῖς συγγραφεῦσι τοῖς ἑλληνικοῖς. οὐ μὴν ἀλλ' τὰ περὶ τῶν ἀρχαίων ἀληθοῦς ἱστορίας, κἂν μάλιστά γε τὰ περὶ τῶν ἑκάστοις ὑπαρχόντων. ὅτι μὲν οὖν παρ' αἰγυπτίοις τε καὶ βαβυλωνίοις, ἐκ μακροτάτων ἄνωθεν χρόνων, τὴν περὶ τὰς ἀναγραφὰς ὑπομέλειαν, ὅπου μὲν οἱ ἱερεῖς ἦσαν ἐγκεχειρισμένοι, καὶ περὶ ταῦτας ἐφιλοσόφουν· χαλδαῖοι δὲ παρὰ τοῖς βαβυλωνίοις, καὶ ὅτι μάλιστα δὴ τῶν ἑλλήνων ὑπιδεικνυμένων ἐχρήσαντο φοίνικες γράμμασιν εἴς τε τὰς περὶ τὸν βίον οἰκονομίας, καὶ πρὸς τὰ τῶν κοινῶν ἔργων παράδοσιν, ἐπειδὴ συγχωροῦσιν ἅπαντες, ἐάσειν μοι δοκῶ.

A fuêre, Herodotum vero cuncti: sed neqve de Siculis cum Antiocho & Philisto, aut Callia Timæus concordare dignatus est: neqve rursus de Atticis hi qui Athidas conscripserunt: aut de Argolicis qui de Argis historiam protulêre, alterutros consecuti sunt. Et quid oportet dicere de civitatibus brevibusq; rebus, quando de militia Persica, & his quæ in ea sunt gesta, tantum viri probatissimi discordasse noscuntur? In multis autem etiam Thucydides tanquam fallax accusatur, licet scrupulosissimam sui temporis historiam conscripsisse videatur. Causæ vero hujus dissonantiæ multæ forsan & aliæ quærere volentibus apparebunt. Ego vero duabus quas dicturus sum, maximam hujus vim diversitatis ascribo. Et quidem primum dico eam quæ mihi propior esse videtur: id est, eo quod ab initio non fuerit studium apud Græcos: publicas de his quæ semper aguntur proferre conscriptiones. Hoc etenim præcipue & errorem, & potestatem mentiendi posteris, vetus aliquid volentibus scriptitare, concessit. Non enim solummodo apud alios Græcos publica conscriptio est neglecta: sed neqve apud ipsos Athenienses, quos terrigenas esse dicunt, disciplinæq; cultores, aliquid hujusmodi reperitur. Sed publicarum literarum antiquissimas esse dicunt leges, quæ a Dracone eis de suppliciis sunt conscriptæ, modicum ante tempus tyrannidis Pisistrati. De Arcadibus autem in antiqvitate gloriantibus, quid oportet dici? vix enim isti & postea literis eruditi sunt. Cum ergo conscriptio nulla præponeretur, quæ & discere volentes doceret, & mentientes argueret, multa inter conscriptores discordia nata est: quoniam qui ad scribendum se præparabant, non studium veritatis exhibuerunt, licet hæc promissio semper habeatur in promptu: sed verborum magis habere prolationem maximam. Et quemadmodum laudari se in hoc super alios æstimarent, ad hoc potius semetipsos aptabant. Aliqui vero ad fabulas sunt conversi: aliqui autem ad gratiam, aut civitates laudantes, aut reges: alii semetipsos ad accusandas causas, aut conscriptores tradidêre. in hoc se fore probabiles æstimantes, & omnino hoc agentes, quod historiæ nimis adversum est. Veræ siquidem historiæ indicium est, si de eisdem rebus omnes eadem dicant atqve conscribant. hi vero cum quædam aliter conscriberent quam alii, tunc se putabant omnium veraciores ostendi. Qvapropter causa quidem verborum & calliditatis eorum, cedere nos Græcis oportet: non autem de antiqva historiæ veritate, & maxime de rebus propriæ uniuscujusqve provinciæ. Qvoniam igitur apud Ægyptios & Babylonios, ex longissimis olim temporibus circa conscriptiones diligentia fuit, qvando sacerdotibus erat injunctũ, & circa eas ipsi philosophabantur: Chaldæi vero apud Babylonios: & qvia præcipue Græcis immixti, usi sunt Phœnices literis, circa dispensationes vitæ, & publicorum operum traditionem, dum consentiant omnes, tacendum hoc puto.

De nostris vero progenitoribus, qui eandem quam prædicti habuerunt in conscriptionibus solicitudinem (desino dicere, etiam potiorem) pontificibus & prophetis hoc imperantes: & quia usqve ad nostra tempora cum multa integritate servatum est, & si oportet audentius dicere, etiam servabitur, conabor breviter edocere. Non enim solummodo ab initio probatissimos viros, & in Dei placatione præparatos, ad hæc exercenda constituerunt: sed quatenus etiam genus sacerdotum sine permixtione purumq; consisteret, providerunt. Oportet enim eum qui sacerdotium habiturus est, ex ejusdem gentis nasci muliere: & neq; ad pecunias, neq; ad honores inspicere, & genus per antiquam lineam & multis testibus approbare. Quod scilicet agimus non solum in ipsa Judæa: sed ubicunqve nostri generis constitutio reperitur, etiam ibi integritas ista servatur circa nuptias sacerdotum: hoc est, in Ægypto & Babylonia, & quocunqve terrarum orbe quilibet de sacerdotum genere sunt dispersi. Mittunt enim in Hierosolymam conscribentes a patre nomen nuptæ, & antiquorum progenitorũ, quicunqve hujus rei testimonia præbuêre. Si autem bella proveniant, sicut jam crebro factum est, dum Antiochus Epiphanes ad nostram venisset regionem, & Pompejus Magnus, & Quintilius Varus, & præcipue nostris gesta temporibus, tunc hi qui de sacerdótibus superfunt, ex antiquis literis iterum novas conficiunt, & probant mulieres, quæ relinqvuntur. Non enim ad captivas accedunt, alienigenarum consortia formidantes. Indicium vero integritatis hoc maximum est, quia pontifices apud nos a duobus millibus annis denominati filii a patre conscripti sunt. His autem qui prædicti sunt, si quid prævaricentur, interdicitur ne vel ad altare accedat, vel alia sanctificatione fungantur. Recte siquidem, potius autem necessarie, cum neqve conscribendi potestas omnibus data, neqve ulla sit in descriptione discordia: sed solummodo prophetis antiquissima quidem & veterrima secundum inspirationem factam a Deo cognoscentibus, alia vero suorum temporum sicuti sunt facta palam conscribentibus, infiniti libri non sunt apud nos discordantes & sibimet repugnantes: sed solummodo duo & viginti libri, habentes temporis totius conscriptionem: quorum juste fides admittitur. Horum ergo quinque quidem sunt Moseos, qui nativitates continent, & humanæ generationis traditionem habent usq; ad ejus mortem. hoc tempus de tribus millibus annis paululum minus est. A morte vero Moseos usq; ad Artaxerxem Persarum regem, qui fuit post Xerxem, prophetæ suorum temporum res gestas conscripserunt in tredecim libris. Reliqui vero quatuor, hymnos in Deum & vitæ humanæ præcepta noscuntur continere. Ab Artaxerxe vero usq; ad nostrum tempus singula quidem conscripta, non tamen priori simili fide sunt habita, eo quod non fuerit certa successio prophetarum. Palam namq; est ipsis operibus quemadmodum nos propriis literis

A περὶ δὲ τῶν ἡμετέρων προγόνων, ὅπερ τοῖς αὐτοῖς, ἐὰν δὲ λέγειν εἰ καὶ πλείω τῶν εἰρημένων ἐπιμήσωνται τοῖς περὶ τὰς ἀναγραφὰς ἐπιμέλειαν, τοῖς δὲ χειρεῦσι καὶ τοῖς προφήταις ἐπιτάξαντες. καὶ ὡς μὲν ἐπὶ τὰ καθ' ἡμᾶς, χρόνων πεφύλακται μὴ πολλῆς ἀκριβείας, εἰ δὲ θρασύτερον εἰπεῖν καὶ φυλαχθήσεται, πειράσομαι σωτήμως διδάσκειν. ἐ γὰρ μόνον ἐξ ἀρχῆς ἐπὶ τούτων τοὺς ἀρίστους, καὶ τῇ θεραπείᾳ τοῦ θεοῦ προσεδρεύοντας κατέστησαν, ἀλλ' ὅπως τὸ γένος τῶν ἱερέων ἄμικτον καὶ καθαρὸν

B διαμένῃ, προύνόησαν. δεῖ γὰρ τὸν μετέχοντα τῶν ἱερωσύνης, ἐξ ὁμοεθνοῦς γυναικὸς παιδοποιεῖσθαι, καὶ μὴ πρὸς χρήματα μηδὲ τὰς ἄλλας ἀποβλέπειν τιμάς, ἀλλὰ τὸ γένος ἐξετάζειν ἐκ τῶν ἀρχαίων λαμβάνοντα τὴν διαδοχήν, καὶ πολλοὺς παραχόμενον μάρτυρας. καὶ ταῦτα πράττομεν ἐ μόνον ἐπ' αὐτῆς ἰουδαίας, ἀλλ' ὅπερ ἐστὶ σύσημα ἔθνους ἐστὶν ἡμῶν, κἀκεῖ τὸ ἀκριβὲς ἀποσώζεται τοῖς ἱερεῦσι περὶ τοὺς γάμους. λέγω δὲ τοὺς ἐν αἰγύπτῳ καὶ Βα-

C βυλῶνι, καὶ εἴπερ τῆς ἄλλης οἰκουμένης ἔθνους τῶν ἱερέων εἰσί τινες διεσπαρμένοι. πέμπουσι γὰρ εἰς ἱεροσόλυμα, συγγράψαντες πατρόθεν τὔνομα, τῶν γεναμένων, καὶ τῶν ἐπάνω προγόνων, καὶ τίνες οἱ μαρτυροῦντες. πολεμοῦ δ' εἰ κατάσχοι, καθάπερ ἤδη γέγονεν πολλάκις, ἀνάσχοιτο τὸ ἐπιφανὲς εἰς τὴν χώραν ἐμβαλόντος, καὶ πομπηΐου μάγνου, καὶ κουιντιλίου βάρου, μάλιστα δὲ καὶ ἐν τοῖς καθ' ἡμᾶς χρόνοις, οἱ περιλειπόμενοι τῶν ἱερέων,

D καινὰ πάλιν ἐκ τῶν ἀρχαίων γραμμάτων συνίστασιν. καὶ δοκιμάζουσι τὰς ἐπολειφθείσας γυναῖκας. ἐ γὰρ ἐπὶ τὰς αἰχμαλώτους γενομένας πορεύονται, πολλάκις γεγενῆσθαι αὐτῶν τὴν πρὸς ἀλλόφυλον κοινωνίαν ὑφορώμενοι. τεκμήριον δὲ μέγιστον τῆς ἀκριβείας. οἱ γὰρ ἱερεῖς οἱ παρ' ἡμῖν ἀπὸ χιλίων ἐτῶν ὀνομαστὶ παῖδες ἐκ πατρὸς εἰσὶν ἐν τοῖς ἀναγραφαῖς. πῶς δὲ, τῶν εἰρημένων ὅπερ οὐδὲ γένοιτο εἰς πεῖραν βασιν, ἀπηγορευ μήτε βωμοῖς παρεστῶσι, μήτε μετέχειν τῆς ἄλλης ἁγιστείας.

E εἰκότως οὐδὲν μᾶλλον δὲ ἀναγκαίως, ἅτε μήτε ἐξ ἀπογραφὴν αὐτοῖς ἐξεστὶν πᾶσιν ὄντος, μήτε τινὸς ἐν τοῖς γραφομένοις ἐνέστης διαφωνία, ἀλλὰ μόνων τῶν προφητῶν τὰ μὲν ἀνωτάτω καὶ παλαιότατα, κατὰ τὴν ἐπίπνοιαν τὰ ἀπὸ θεοῦ μαθόντων, τὰ δὲ καθ' ἑαυτοὺς ὡς ἑκάστοτε συνφῶς συγγραφόντων, ἐ μυριάδες βυβλίων εἰσὶ παρ' ἡμῖν ἀσυμφώνων καὶ μαχομένων. δύο δὲ μόνα πρὸς τῇ εἴκοσι βυβλία, ἐ πάντες ἔχοντα χρόνον τὴν ἀναγραφὴν, τὰ δικαίως πεπιστευμένα. καὶ τούτων πέντε μέν εἰσι μωϋσέως, ἃ τοὺς γενομένους περιέχει, καὶ τὴν ἀπ' ἀνθρωπογονίας παράδοσιν, μέχρι τῆς αὐτοῦ τελευτῆς. ὅτος ὁ χρόνος ἀπολείπει περὶ χιλίων ὀλίγῳ ἐτῶν. ἀπὸ δὲ τῆς μωϋσέως τελευτῆς, μέχρι τῆς δεταξέρξου ἐ μὲν ξέρξην περσῶν βασιλέως ἀρχῆς, οἱ μὲν μωϋσῆν προφῆται τὰ κατ' αὐτοὺς πραχθέντα συνέγραψαν, ἐν τρισὶ καὶ δέκα βυβλίοις. αἱ δὲ λοιπαὶ τέσσαρες ὕμνους εἰς τὸν θεὸν, καὶ τοῖς ἀνθρώποις ἐπιθήκας ἐ βίου περιέχουσιν. ἀπὸ δὲ δεταξέρξου μέχρι ἐ καθ' ἡμᾶς χρόνου γεγράπται μὲν ἑκάστα. πίστεως δὲ οὐχ ὁμοίας ἠξίωται τοῖς πρὸ ἑαυτῶν, διὰ τὸ μὴ γενέσθαι τῶν προφητῶν ἀκριβῆ διαδοχήν. δῆλον δ' ἐστὶν ἔργῳ πῶς ἡμεῖς τοῖς ἰδίοις γράμμασι πεπι-

πεπιστεύκαμεν. τοσούτου γὰρ αἰῶνος ἤδη παρωχηκότος, ὅτε προσθεῖναί τις οὐδὲν, ὅτε ἀφελεῖν αὐτῶν, ὅτε μεταθεῖναί τι τολμήσειεν. πᾶσι γὰρ συμφυὲς ἐστιν εὐθὺς ἐκ τῆς πρώτης γενέσεως ἰουδαίοις ὀνομάζειν αὐτὰ θεῖα δόγματα, καὶ τούτοις ἐμμένειν, καὶ πρὸς αὐτοῖς εἰ δέοι θνήσκειν ἡδέως. ἤδη οὖν πολλοὶ πολλάκις ἐώραν τῶν αἰχμαλώτων, φρέβλας καὶ παντοίων θανάτων τρόπους ἐν θεάτροις ὑπομένοντες, ἐπί τε μηδὲν ῥῆμα παρέβαν τοὺς νόμους καὶ τὰς μετ' αὐτῶν ἀναγραφάς. ὅ τις ἂν ὑπομείνειεν ἑλλήνων ὑπὲρ αὐτοῦ. ἀλλ' ὁδὶ, ὑπὲρ ἅπαντα τὰ παρ' αὐτοῖς ἀφανισθῆναι συγγράμματα, τὴν τυχοῦσαν ὑποστῆναι βλάβην. λόγους γὰρ αὐτὰ νομίζουσιν εἶναι, καὶ τὴν τῶν γραψάντων βούλησιν ἐχεμάσαμεν. καὶ ὅτι δικαίως καὶ τοῖς παλαιοτέροις φρονοῦσιν, ἐπειδὴ καὶ τοῖς νῦν ἐνίους ὁρῶσι τολμῶντας καὶ τούτων συγγράφειν, οἷς μήτ' αὐτοὶ παρεγένοντο, μήτε πυθέσθαι τοῖς εἰδότων ἐφιλοπονήθησαν. ἀμέλει καὶ περὶ τοῦ καθ' ἡμᾶς νῦν ἡμῖν πολέμου, τινὲς ἱστορίας ὑπεγράψαντες ἐξενεωτόχασιν, ὅτ' εἰς τοὺς τόπους παραβαλόντες, ὅτε πλησίον τούτων πραττομένων παρεγένοντο· ἀλλ' ἐκ παρακουσμάτων ὀλίγα συνθέντες, τῇ τῶν ἱστορίας ὀνόματι λίαν ἀναιδῶς ἐνεπαιρόνησαν. ἐγὼ δὲ καὶ περὶ τοῦ πολέμου παντὸς, καὶ περὶ τῶν ἐν αὐτῷ κατὰ μέρος γενομένων, ἀληθῆ τὴν ἀναγραφὴν ἐπεποιήμην, τοῖς πράγμασιν αὐτὸς ἅπασι παρατυχών. ἐστρατηγουμένου γὰρ τῶν παρ' ἡμῖν γαλιλαίων ὀνομαζομένων, ἕως ἀντέχειν δυνατὸν ἦν, ἐγενόμην ὑπὸ τοῖς ῥωμαίοις συλληφθεὶς αἰχμάλωτος. καί με λαβὼν φυλακῆς ἐπιτασιανὸς καὶ τίτος ἔχοντες, ἀεὶ προσεδρεύειν αὐτοῖς ἠνάγκασαν, τὸ μὲν πρῶτον δεδεμένον. αὖθις δὲ λυθεὶς συνεπέμφθην ἀπὸ τῆς ἀλεξανδρείας τίτῳ, πρὸς τὴν ἱεροσολύμων πολιορκίαν. ἐν ᾧ χρόνῳ γενομένων τῶν πραττομένων οὐκ ἔστιν, ὃ τὴν ἐμὴν γνῶσιν διέφυγε. καὶ γὰρ τὸν καὶ τὸν στρατόπεδον τὸ ῥωμαίων ὁρῶν ὑπεμελῶς ἀνέγραφον, καὶ τὰ παρὰ τῶν αὐτομόλων ἀπαγγελλόμενα μόνος αὐτὸς συνῄειν. εἶτα σχολὴς ἐν τῇ ῥώμῃ λαβόμενος, πάσης μοι τῆς πραγματείας ἐν παντελεῖ γεγενημένης, χρησάμενος τισὶ πρὸς τὴν ἑλληνίδα φωνὴν συνεργοῖς, ἕως ἐποιησάμην τὴν πράξεων τὴν παράδοσιν. τοσοῦτον δέ μοι παρεῖχε χάρος τῆς ἀληθείας, ὡς τε πρώτους πάντων τοὺς αὐτοκράτορας τοὺς πολέμου γενομένους στρατηγοὺς καὶ τίτον ἠξίωσα λαβεῖν μάρτυρας. πρώτοις γὰρ δέδωκα τὰ βιβλία. καὶ μετ' ἐκείνους πολλοῖς μὲν ῥωμαίων τοῖς συμπεπολεμηκόσι, πολλοῖς δὲ τῶν ἡμετέρων ὑπεπρεσβευκόσι, ἀνδράσι καὶ τῆς ἑλληνικῆς σοφίας μετεσχηκόσιν· ὧν ἐστιν ἰούλιος ἀρχέλαος, ἡρώδης ὁ σεμνότατος, αὐτὸς ὁ θαυμασιώτατος βασιλεὺς ἀγρίππας. οὗ τοι μὲν οὖν ἅπαντες ἐμαρτύρησαν, ὅτι τῆς ἀληθείας πρόνοιαν ὑπεμελῶς, οὐκ ἂν ὑποστειλάμενοι καὶ σιωπήσαντες, εἴτε καὶ ἄγνοιαν, εἴτε χαριζόμενος μετέθηκα τῶν γεγενημένων, εἴτε παρέλιπον. φαῦλοι δέ τινες ἄνθρωποι λαβεῖν με τὴν ἱστορίαν ὑπεκεχειρήκασιν, ὥσπερ ἐν σχολῇ μειρακίων γύμνασμα τοῦτο νομίζοντες, κατηγορίας τῆς ἐμῆς καὶ λοιδορίας. δεῖν οὐκ ἐκεῖνο γινώσκειν, ὅτι δεῖ τὸν ἄλλοις παραδόσιν πράξεων ἀληθινῶν ὑπισχνούμενον, αὐτὸν ὑπεύθυνον τούτοις τοῖς πρότερον ἀκριβῶς, ἢ παρηκολουθηκότα τοῖς γεγενημένοις, ἢ παρὰ τῶν εἰδότων πυνθανόμενον. ὅπερ ἐγὼ μάλιστα

credimus: tanto namq; seculo jam præterito neqve adjicere quicquam aliqvis, nec aufferre, nec transformare præsumpsit. Omnibus enim insertum est mox ex prima generatione Judæis, hæc divina dogmata nominare, & in his utiq; permanere: & propterea, si oporteat, mori libenter Jam itaq; multi captivorum freqventer tormentis affecti sunt, & mortes varias in theatris sustinuêre, ne ullum verbum contra leges admitterent, aut conscriptiones avitas violarent. Quis Græcorũ aliquid tale perpessus est? quando neqve fortuitam sustinere læsionem volunt: licet omnia apud eos scripta destruantur. Verba enim hæc esse putant secundum conscribentium voluntates exposita. Et hoc juste etiam de antiqvis sapiunt, qvoniam aliqvos nunc quoq: vident præsumentes de his rebus conscribere, quibus neqve ipsi interfuêre, neq; credere scientibus acqviescunt. Deniq; de bello quod apud nos contigit nuper, quidam historias conscribentes ediderunt: cum neqve ad ea loca venerint, neq; in proximo rerũ gestarum fuerint: sed ex auditu qvædam pauca componentes, impudenter semetipsos videntur historiæ nomine jactitare. Ego vero & de omni bello, & quæ ibi particulariter gesta sunt, veram descriptionem feci: cum ipse rebus omnibus interfuerim. Dux etenim apud nos Galilæorum eram, donec fuit defendendi facultas. Contigit autem ut caperer a Romanis: & habentes me Vespasianus & Titus in custodia, universa semper inspicere faciebant, primo quidem vinctum: post ea vero solutus cum Tito ab Alexandria propter obsessionem Hierosolymorum directus sum. Eo tempore nihil est gestum, quod meam potuisset latere notitiam. Nam videns Romanorum exercitum, universa cum diligentia describebã. Et ea quæ nunciabantur ab his qui semetipsos tradebant, ego solus integrius intelligens disponebam. Deinde Romæ tempus vacationis habens, omni jam negotio præparato usus aliqvibus cooperantibus mihi propter eloqventiam Græcam rerum eruditionem exhibui. Tantaqve mihi securitas affuit veritatis, ut primos omnium Imperatores belli Vespasianum & Titum testes non expavescerem. Primum namq; illis obtuli libros: & post illos multis quidem Romanorum qui bellis interfuêre, plurimis vero nostrorum etiam eos venundedi, qui Græca eruditione videbantur imbuti. quorum est Julius Archelaus, Herodes honestissimus, & ipse admirabilis rex Agrippa. Isti siquidem universi testimonium perhibuêre, quod veritatem diligenter excolui: non dissimulaturi si quid gestorum per ignorantiam, aut per gratiam commutassem, aut prætermisissem. Quidam vero pravi homines derogare meæ historiæ sunt conati, tanquam in scholis adolescentium themata exercentes, & accusationis insperatæ atque detractionis facientes opus: cum oporteat illud sciri, quod convenit promittentem aliis rerum veracium traditionem, ipsum prius hæc nosse certissime, aut rebus gestis adhærendo, aut ab scientibus consulendo. Quod ego præcipue

circa utrumqve me credo fecisse opus. Antiquitatis namq; libros (sicuti dixi) ex voluminibus sacris interpretatus sum, cum essem genere sacerdos, & participarem illarum sapientiam literarũ. Historiam vero belli conscripsi, multarum quidem actionum ipse operator, plurimarum vero inspector existens & omnino eorum quæ dicta vel gesta sunt, nihil ignorans. Quomodo ergo non procaces quilibet existimabit eos, qui adversum me nituntur de veritate contendere? Qui licet imperatorum commentarios legisse dicuntur, non tamen nostrorum repugnantium rebus interfuêre. De his rebus itaqve necessariam feci digressionem, significare volens facultatem eorum, qui historiam scribere promittunt. Et sufficienter, sicuti reor, declaravi, quod conscriptio rerum apud Barbaros potius solennior, quam apud Græcos est. Volo autem paululum prius disputare adversus eos, qui contendunt, novellam esse nostram conversationem, eo qvod nihil de nobis, ut ajunt illi, dictum sit a conscriptoribus Græcis. Deinde testimonia antiqvitatis ex aliorum literis exhibebo: & eos qui nostrum blasphemant genus, nulla ratione blasphemare monstrabo. Nos igitur neq; regionem maritimam habitamus, neqve mercimoniis gaudemus, neq; per hoc alterutris peregrinationibus fatigamur. Sed nostræ civitates procul a mari sitæ sunt: regionemqve uberrimam possidentes, in ea assidue laboramus, præcipue circa filiorum nutrimenta studentes, legumq; custodiam: & traditionem pietatis, totius opus vitæ necessarium judicamus. Cum accedat igitur his quæ prædicta sunt, etiam vivendi ratio propria, nihil fuit antiquis temporibus quod faceret nobis commercium Græcorum: sicut Ægyptiis mercimonia, quæ ab eis exportantur, & ad eos rursus importantur: itemq; habitatoribus Phœniciæ maritimæ, studentibus circa contractus, atqve negotia amore pecuniæ requisita. Sed neqve circa latrocinia, sicut quidam alii vacavêre, aut amplius habere concupiscentes patres nostri ad bella conversi sunt, licet regio nostra multa millia virorum fortium possideret. Phœnices ergo propter negotiationem ad Græcorum provinciam navigantes, repente sunt agniti, & per illos Ægyptii, & omnes a quibus ad Græcos onera devehebant, immensa maria proscindentes. Medi vero postea atq; Persæ palam in Asia regnaverunt, & usqve ad alteram continentem Persæ militaverunt: Thraces autem propterea vicinitatem, & Scythæ ab his qui Pontum navigant, cogniti sunt: & omnino universi juxta mare vel Orientale, vel hesperium habitantes, aliqvid conscribere volentibus cogniti facti sunt. Qui vero superius habitabant, & procul a mari, multis sunt temporibus ignorati. Et hoc apparet etiam circa Europam contigisse, quando de Romanorũ civitate tam longo tempore adepta potestatem, tantaq; bella conficiente: neq; Herodotus, neq; Thucydides, nec ullus qui fuit cum istis, fecit aliqvam mentionem: sed sero tandẽ & vix ad Græcos

A ϖεὶ ἀμφοτέρας νομίζω πεποιηκέναι τὰς πραγματείας. τὴν μὲν γὰρ ἐξαγορευομένην ὥσπερ ἔφην, ἐκ τῶν ἱερῶν γραμμάτων μεθηρμηνεύθη, γεγονὼς ἱερεὺς ἐκ γένους, καὶ μεταλαχὼν τῆς φιλοσοφίας τῆς ἐν ἐκείνοις τοῖς γράμμασι. ἃ δὲ πόλεμον τὸν ἱστορίαν ἔγραψα, πολλῶν μὲν αὐτουργὸς πράξεων, πλείστων δὲ αὐτόπτης γενόμενος· ὅλως δὲ τῶν λεχθέντων ἢ πραχθέντων ἀδοτιῶν ἀγνοήσας. πῶς οὖν οὐκ ἀνθρασεῖς τις ἡγήσεται, τοὺς ἀνταγωνιζομένους μοι ϖεὶ τῆς ἀληθείας ἐπιχειρηκότας. οἱ καὶ τοῖς τῶν αὐτοκρατόρων ὑπομνήμασιν ἐντυχεῖν λέγουσιν, ἀλλ' ὅμως τοῖς ἡμετέροις τῶν ἀντιπολεμούντων πράγμασι παρέτυχον. ϖεὶ μὲν οὖν τούτων ἀναγκαίαν ἐποιησάμην τὴν παρέκβασιν, ἐπισημαινόμενος βουλόμενος τὴν ἐπαγγελλομένων τοὺς ἱστορίας συγγράφειν τὴν δύναμιν. ἱκανῶς δὲ φανερὸν ὡς οἶμαι πεποιηκώς, ὡς ὅτι πάτριος ἐστὶν ἡ ϖεὶ τῶν πολεμῶν ἀναγραφὴ τοῖς βαρβάροις μᾶλλον ἢ τοῖς ἕλλησιν. βούλομαι δὴ μικρὰ ϖρότερον διαλεχθῆναι ϖρὸς τοὺς ἐπιχειροῦντας νέαν ἡμῶν ἀποφαίνειν τὴν κατάστασιν, ἐκ δὲ μηδὲν ϖεὶ ἡμῶν ὡς φασὶν ἐκεῖνοι λελέχθαι ϖαρὰ τοῖς ἑλληνικοῖς συγγραφεῦσιν. εἶτα δὲ τοὺς μαρτυρίας τῆς ἀρχαιότητος ἐκ τῶν παρ' ἄλλοις γραμμάτων παρέξω, καὶ τοὺς βεβλασφημηκότας ἡμῶν τὸ γένος, ἀποδείξω λίαν ἐν τοῖς λόγοις βλασφημοῦντας. ἡμεῖς τοίνυν οὔτε χώραν οἰκοῦμεν ϖαράλιον, οὔτ' ἐμπορίαις χαίρομεν, οὐδὲ τοῖς ἄλλοις διὰ τούτων ἐπιμιξίαις. ἀλλ' εἰσὶν μὲν ἡμῶν αἱ πόλεις μακρὰν ἀπὸ θαλάσσης οἰκούμεναι, χώραν δὲ ἀγαθὴν νεμόμενοι, πυνθανόμενοι· μάλιστα δὲ πάντων ϖεὶ παιδοτροφίαν φιλοκαλοῦντες, καὶ τὸ φυλάττειν τοὺς νόμους, καὶ τὴν τούτοις ϖαραδεδομένην εὐσέβειαν, ἔργον ἀναγκαιότατον ἁπάντων ἐν βίῳ πεποιημένοι. ϖροσέτι τοίνυν τοῖς εἰρημένοις καὶ τὸν ϖεὶ τὸν βίον ἡμῶν ἰδιότητα, οὐδὲν ἦν ἐν τοῖς παλαιοῖς χρόνοις τὸ ϖοιοῦν ϖρὸς τοὺς ἕλληνας ἡμῖν ἐπιμιξίαν, ὥσπερ αἰγυπτίοις μὲν τὰ ϖαρ' αὐτῶν ἐξαγόμενα, καὶ ϖρὸς αὐτοὺς εἰσαγόμενα, τοῖς δὲ τὸν ϖαράλιον τὸν φοινίκης κατοικοῦσιν, ἡ ϖεὶ τὰς καπηλείας καὶ τὰς ἐμπορίας ϖαρουσία, διὰ τὸ φιλοχρήματον. οὐ μὴν οὐδὲ ϖρὸς λῃστείας ὥσπερ ἄλλοι τινές, ἢ τὸ ϖλέον ἔχειν ἀξιοῦν, ϖολεμοῦντες ἐτράπησαν ἡμῶν οἱ ϖατέρες, καὶ ϖολλὰς τὴν χώραν ἐχούσης μυριάδας ἀνδρῶν ἐκ ἀϖόλμων. διὰ δὲ τὸ φοίνικες μὲν αὐτοὶ κατ' ἐμπορίαν τοῖς ἕλλησιν ἐϖιϖλέοντες εὐθὺς ἐγνώσθησαν· καὶ δι' ἐκείνων αἰγύϖτιοι, καὶ ϖάντες, ἀφ' ὧν τὴν φόρτον εἰς τοὺς ἕλληνας διεκόμιζον, μεγάλα ϖέλαγη διαίροντες. μῆδοι δὲ μὴ ϖαυτὸν καὶ ϖέρσαι φανεροὶ κατέστησαν, τὴν ἀσίαν ἐϖαρξάντες. οἱ δὲ μέχρι τῆς ἡμετέρας ἠϖείρου ϖέρσαι στρατεύσαντες. θρᾶκες δὲ διὰ γειτνίαν. καὶ τὸ σκυθικὸν ἀϖὸ τῶν εἰς τὸν ϖόντον ἐνοικούντων. ὅλως δὲ ἅϖαντες οἱ ϖρὸς τῷ θαλάσσῃ, καὶ τῷ ϖρὸς ταῖς ἀνατολαῖς καὶ ϖρὸς τὴν ἑσπέριον κατοικοῦντες, τοῖς συγγράφειν τι βουλομένοις γνωρίμοι κατέστησαν. οἱ δὲ ϖαύτης ἄνω τὰς οἰκήσεις ἔχοντες ἐϖιϖολέζων ἠγνοήθησαν. καὶ ὅτι φαίνεται καὶ ϖεὶ τὴν εὐρώϖην συμβεβηκὸς, ὅτε γε τῆς ῥωμαίων ϖόλεως, τοιαύτην σὺν μακρῷ δυνάμιν κεκτημένης, καὶ τοιαύτας ϖράξεις κατορθούσης ϖολεμικὰς, οὔθ' ὁ ἡρόδοτος, οὔθ' ὁ θουκυδίδης, ὅτε τῶν ἅμα τούτοις γνωρίμων οὐδὲ εἷς ἐμνημόνευσεν, ἀλλ' ὀψέποτε καὶ μόλις αὐτῶν εἰς τοὺς ἕλλανας ἡ γνῶσις

ἠγνῶσις διεξῆλθεν. περὶ μὲν γὰρ Γαλατῶν τε καὶ Ἰβήρων οὕτως ἠγνόησαν οἱ δοκοῦντες ἀκριβέστατοι συγγραφεῖς, ὧν ἐστιν Ἔφορος, ὡς τε πόλιν οἴεσθαι μίαν εἶναι τοὺς Ἴβηρας, τοσοῦτον μέρος τῆς ἑσπερίας γῆς κατοικοῦντας. καὶ τὰ μήτε γιγνόμενα παρ' αὐτοῖς εἴθη μήτε λεγόμενα γράφειν, ὡς ἐκείνων αὐτοῖς χρωμένων ἐτόλμησαν. αἴτιον δὲ μὲν μὴ γινώσκειν τὴν ἀλήθειαν, τὸ λίαν ἀνεπιμίκτον. τὸ δὲ γράφειν ψευδῆ, τὸ βούλεσθαι δοκεῖν τι πλέον τῶν ἄλλων ἰσχυρίζειν. πῶς οὖν ἔτι θαυμάζειν προσῆκεν, εἰ μηδὲ τὸ ἡμέτερον ἔθνος πολλοῖς ἐγγιγνώσκετο, μηδὲ τοῖς συγγράμμασι μνήμης ἀφορμὴν παρέσχεν, ὅτω μὲν ἀπωκισμένον τῆς θαλάττης, ὅτω δὲ βιωτεύειν προσειρημένον. φέρε τοίνυν ἡμᾶς ἀξιοῦν τεκμηρίοις χρήσασθαι περὶ τῶν ἑλλήνων, ὅτι μὴ παλαιόν ἐστιν αὐτῶν τὸ γένος, τῷ μηδὲν ἐν ταῖς ἡμετέραις ἀναγραφαῖς περὶ αὐτῶν εἰρῆσθαι. ἆρ' οὐ χρὴ πάντως ἂν καταγέλων, αὐτοὺς οἴεσθαι τοὺς ὑπὲρ ἐμοῦ νῦν εἰρημένους κομίζοντες αἰτίας, καὶ μάρτυρας ἂν τοὺς πλησιοχώρους παρειχοντο τῆς αὐτῶν ἀρχαιότητος. κἀγὼ τοίνυν πειράσομαι τοῦτο ποιεῖν. αἰγυπτίοις γὰρ καὶ φοίνιξι μάλιστα δὴ χρήσομαι μάρτυσιν, οὐκ ἄν τινος ὡς ψευδῆ τὴν μαρτυρίαν διαβάλλειν δυνηθέντος. φαίνονται γὰρ καὶ δὴ μάλιστα πρὸς ἡμᾶς δυσμενῶς διακείμενοι, κοινῇ μὲν ἅπαντες αἰγύπτιοι, φοινίκων δὲ τύριοι. περὶ μὲν τοι χαλδαίων οὐκέτι δυναίμην ἂν ταυτὸ τοῦτο λέγειν, ἐπεὶ καὶ τοῦ γένους ἡμῶν ἀρχηγοὶ κατεστήκασι, καὶ διὰ τὴν συγγένειαν ἐν ταῖς αὐτῶν ἀναγραφαῖς ἰουδαίων μνημονεύουσιν. ὅταν δὲ τοῖς περὶ τούτων πίστις παρέχω, τότε καὶ τῶν ἑλλήνων συγγραφέων ἀποφαινῶ τοὺς μνήμην ἰουδαίων πεποιηκότας, ἵνα μηδὲ ταύτῃ ἔτι τὴν πρόφασιν οἱ βασκαίνοντες ἔχωσι τοῦ περὶ ἡμᾶς ἀντιλογίας. ἄρξομαι δὴ πρῶτον ἀπὸ τῶν παρ' αἰγυπτίοις γραμμάτων, αὐτὰ μὲν οὖν οὐχ οἷόν τε παρατιθέναι κάκείνων. μανεθὼν δὴ οὗτος ὁ ἀνὴρ αἰγύπτιος, τῆς ἑλληνικῆς μετεσχηκὼς παιδείας, ὡς δῆλός ἐστι, γράφει δὲ ἑλλάδι φωνῇ τοῦ πάτριον ἱστορίαν, ἔκ τε τῶν ἱερέων ὡς φησιν αὐτὸς μεταφράσας, καὶ πολλὰ τοῦ ἡροδότου ἐλέγχει τῶν αἰγυπτιακῶν ὑπὸ ἀγνοίας ἐψευσμένον. αὐτὸς δὲ τοίνυν ὁ μανεθὼν ἐν τῇ δευτέρᾳ τῶν αἰγυπτιακῶν παντὸς περὶ ἡμῶν γράφει. παραθήσομαι δὲ τοῦ λέξιν αὐτοῦ, καθάπερ αὐτὸν ἐκεῖνον παραγαγὼν μάρτυρα ἐλύετο βασιλεὺς ἡμῖν, τίμαος ὄνομα. ὅθεν τοῦτο οὐκ οἶδ' ὅπως ὁ θεὸς ἀντιπνεύσας· καὶ παραδόξως ἐκ τῶν πρὸς ἀνατολὴν μερῶν, ἄνθρωποι τὸ γένος ἄσημοι, καταθαρρήσαντες ὅθεν τοῦ χώρου ἀνεστράτευσαν, καὶ ῥᾳδίως ἀμαχητὶ ταύτῃ κρατοῦν εἷλον. καὶ τοὺς ἡγεμονεύσαντας ἐν αὐτῇ χειρωσάμενοι, τὰ λοιπὰ τάς τε πόλεις ὠμῶς ἐνέπρησαν, τά τε ἱερὰ τῶν θεῶν κατέσκαψαν. πᾶσι δὲ τοῖς ἐπιχωρίοις ἐχθρότατά πως ἐχρήσαντο, τοὺς μὲν σφάζοντες, τῶν δὲ καὶ τὰ τέκνα καὶ γυναῖκας εἰς δουλείαν ἄγοντες. πέρας δὲ καὶ βασιλέα ἕνα ἐξ αὐτῶν ἐποίησαν, ᾧ ὄνομα σάλατις. καὶ ὅτι ἐν τῇ μεμφίδι κατεγίνετο, τοῦ τε ἄνω καὶ κάτω χώρου δασμολογῶν, καὶ φρουρὰν ἐν τοῖς ἐπιτηδειοτάτοις καταλείπων τόποις. μάλιστα δὲ καὶ τὰ πρὸς ἀνατολὴν ἠσφαλίσατο μέρη, προορώμενος ἀσσυρίων ποτὲ μεῖζον ἰσχυόντων, ἐπιθυμίαν τῆς αὐτῆς βασιλείας ἔφοδον. εὑρὼν δὲ ἐν νομῷ τῷ σαΐτῃ πόλιν ἐπικαιροτάτην, κειμένην μὲν πρὸς ἀνατολὰς

A potuit eorum venire notitia. De Gallis enim & Hispanis sic ignoravêre hi, qui putantur diligentissimi conscriptores, quorum est Ephorus, ut unam civitatem esse arbitrarentur Iberos, qui tantam partem Occidentalis terræ noscuntur inhabitare. Et mores eorum, qui neqve fiunt apud eos, neqve dicuntur, referunt. Causa vero ignorantiæ veritatis est, qvod procul abessent: ut autem falsa conscriberent, qvod vellent videri

B aliquid amplius quam alii retulisse. Qvomodo ergo mirari decet, si neqve nostra gens plurimis erat nota, neqve ad scribendum de se aliquam dedit occasionem, & ita dissita procul a mari, & talibus institutis vivens? Pone igitur nos argumento uti velle Græcorum, qvod non sit genus eorũ antiqvum, eo quod nihil in nostris voluminibus de eis sit dictum: nonne omnino deridebunt

C causas hujusmodi a me prolatas, & testes vicinæ regionis adducent antiqvitatis suæ? Igitur & ego hoc conabor efficere. Ægyptiis enim & Phœnicibus præcipue testibus utar, cum nullus eorum potuerit tanquam falsum accusare testimonium. Et videntur maxime erga nos iniqvi in communi quidem omnes Ægyptii, Phœnicum vero Tyrii. De Chaldæis autem neqvaquam hoc di-

D cere potero, quoniam & generis nostri principes constituti sunt, & propter cognationem in conscriptionibus suis meminêre Judæorum. Cum vero fidem de his præbuero, & blasphemias falsas ostendero, tunc etiam Græcorum conscriptores memorabo, qui Judæorum fecêre mentionẽ: ut neq; hujusmodi occasio relinquatur in Judæis nobis faciendæ contentionis. Inchoabo autem

E plurimum a literis Ægyptiorum, quas non arbitrantur commendare quæ nostra sunt. Manethon itaq; genere vir Ægyptius, Græca disciplina eruditus, sicuti palam est (scripsit enim sermone Græco) paternæ religionis historiam ex sacris (sicuti ait ipse) interpretatus libris, freqventer arguit Herodotum, Ægyptiacis ignoratione mentitum. Is Manethon in secundo Ægyptiacorum hæc de nobis scripsit. Ponam vero etiam

F verba ejus, tanquam illum ipsum adducens testẽ. Fuit nobis rex, Timaus nomine, sub hoc nescio quomodo Deus iratus fuit: & præter spem ex partibus Orientalibus homines, genere ignobiles, adepta fiducia in provincia castra metati sunt. Et facile ac sine bello eam potenterq; ceperunt: & principes ejus alliganfes, de cætero civitates crudeliter incendêre: & deorum templa

G evertêre. Erga omnes vero provinciales inimicissime se gesserunt, alios quidem perimentes, aliorum vero & filios & conjuges in servitutem redigentes: novissime vero & unum ex se fecêre regem, cui nomen Saltis. Hic enim Memphidem veniens, superiore, inferioreqve provincia tributaria facta, præsidia relinquens opportunis locis, maxime partes munivit Orientales; prospiciens quod Assyrii aliquanto potentiores, erant desideraturi regnum ejus invadere. Inveniens autem in præfectura Saite civitatem opportunissimam, positam ad Orientem

Bubastis fluminis, quæ appellabatur a qvadam antiqva theologia Avaris, hanc fabricatus est, & muris maximis communivit, collocans ibi multitudinem armatorum, usq; ad ducenta quadraginta millia virorum eam custodientium. Hic autem messis tempore veniebat, tam ut frumenta meteret, & mercedes exolveret, quam ut armatos ad terrorem extraneorum diligenter exercitaret. Qui cum regnasset decemnovem annis, vita privatus est. Post hunc autem regnavit alter qvatuor & quadraginta annis, Bæon nomine. Post qvem alius Apachnas, sex & triginta annis, & mensibus septem: Deinde Apochis, unum & sexaginta, & Janias quinquaginta & mense uno. Post omnes autem Assis novem & quadraginta, & mensibus duobus. Et isti quidem sex apud eos fuêre primi reges, debellantes semper, & maxime Ægypti radicem amputare cupientes. Vocabatur autem gens eorum Hycsos, hoc est, reges pastores. Hyc enim secundum sacram lingvam, regem significat: Sos vero pastorem sive pastores, secundum communem dialectum: & ita compositum invenitur Hycsos, quidam vero dicunt eos Arabas esse. In aliis autem exemplaribus non reges significari comperi per appellationem Hyc, sed e diverso captivos declarari pastores. Hyc enim Ægyptiaca lingva, & hac quando denso sono profertur, captivos aperte significat: & hoc potius verisimile mihi videtur, & historiæ antiqvæ conveniens. Hos ergo qvos prædiximus reges, & eos qui pastores vocabantur, & qui ex eis fuêre, obtinuisse Ægyptum ait annis undecim & quingentis. Post hæc autem regum Thebaidis & Ægypti reliquæ factam dicit super pastores invasionem, & bellum maximum & diuturnum eis illatum. Sub rege vero cui nomen erat Alisfragmuthosis, victos dicit pastores, & aliam quidem universam Ægyptum perdidisse: inclusos autem in locum habentem mensuram jugerum decem millium, cui loco nomen est Avaris. Hunc Manethon dicit omnem maximo muro atqve robustissimo circundedisse pastores, quatenus & omnē possessionem munitam haberent, simul & prædam suam. Filium vero Alisfragmuthoseos Themosin conatum eos vi expugnare, cum quadringentis octoginta millibus armatorum eorum muros obsedisse. Cum vero obsidium desperasset, pacta cum eis fecisse, ut Ægyptum relinqventes, quo vellent innoxii omnes abirent. Illos vero his promissionibus impetratis, cum omni domo & possessionibus non minus ducenta quadraginta millia numero, ex Ægypto per desertum in Syriam iter egisse: & metuentes Assyriorum potentiam (tunc enim illi Asiam obtinebant) in terra quæ nunc Judæa vocitatur, civitatem ædificasse, quæ tot millibus hominum sufficere posset, eamq; Hierosolymam vocitasse. In alio vero quodam libro Ægyptiacorum Manethon hanc ipsam gentem, id est, qui vocitabantur pastores, in sacris suorum libris captivos ascriptos rectissime dixit. Nam antiquis progenitoribus nostris pascere mos erat: & pascualem habentes vitam, vocabantur

A ἐν Βουβαστίτῃ ποταμῷ, καλουμένῳ δὲ ἀπὸ τῆς ἀρχαίας θεολογίας Ἄβαριν, ταύτην ἐκτίσε τε, καὶ τοῖς τείχεσιν ἐχυρωτάτην ἐποίησεν ἐνοικίσας αὐτῇ καὶ πλῆθος ὁπλιτῶν εἰς ἑκατὸν καὶ τεσσαρακοντάδας μυριάδας ἀνδρῶν τοὺς φυλακήν. ἐν τῇδε κατὰ θέρειαν ἤρχετο, τὰ μὲν σιτομετρῶν καὶ μισθοφορίαν παρεχόμενος, τὰ δὲ καὶ τὴν ἐξοπλισίαν τοὺς φόβον τῶν ἔξωθεν ἐπιμελῶς γυμνάζων. ἄρξας δὲ ἐνενήκοντα καὶ δέκα ἔτη τὸν βίον ἐπελύτησεν. μετὰ δὲ τοῦτον ὁ ἕτερος ἐβασίλευσεν, τεσσαρακοντα καὶ τετταρακοντα ἔτη καλουμένου Βαών. μεθ' ὃν ἄλλος ἀπαχνάς, ἓξ καὶ τριακοντα ἔτη καὶ μῆνας ἑπτά, ἐπείτα δὲ καὶ ἄπωφις, ἓν καὶ ἑξήκοντα, καὶ ἰανίας πεντήκοντα καὶ μῆνα ἕνα, ἐπὶ πᾶσι δὲ καὶ ἄσσις ἐννέα καὶ τεσσαρακοντα καὶ μῆνας δύο. καὶ ὅτι μὲν ἓξ ἐν αὐτοῖς ἐγένοντο πρῶτοι ἄρχοντες, πολεμοῦντες ἀεὶ καὶ μάλιστα τὴν αἰγύπτου ἐξαίρειν τὴν ῥίζαν. ἐκαλεῖτο δὲ τὸ ἔθνος ὑκσώς, ὅτι δέ ἐστι βασιλεὶς ποιμένες. τὸ γὰρ ὺκ κατὰ ἱερὰν γλῶσσαν βασιλέα σημαίνει, τὸ δὲ σὼς ποιμένα ἐστὶ καὶ ποιμένες κατὰ τὴν κοινὴν διάλεκτον. καὶ οὕτω συνῳκοδομημένον γίνεται ὑκσώς. τινὲς δὲ λέγουσιν αὐτοὺς ἄραβας εἶναι. ἐν δὲ ἄλλοις ἀντιγράφοις βασιλεῖς σημαίνεσθαι τὸ μὲν ὺκ τοσοῦτον, ἀλλὰ τὐναντίον αἰχμαλώτους δηλοῦσθαι ποιμένας. τὸ γὰρ ὺκ πάλιν αἰγυπτιάσι καὶ τὸ ἀκουσθὲν μόριον, αἰχμαλώτους ῥητῶς μηνύει, καὶ ὅτι μᾶλλον πιθανώτερον μοι φαίνεται, καὶ παλαιᾶς ἱστορίας ἐχόμενον. τούτους τοὺς προκατωνομασμένους βασιλέας τοὺς τῶν ποιμένων καλουμένων, καὶ τοὺς ἐξ αὐτῶν γενομένους, κρατῆσαι τῆς αἰγύπτου φησὶν ἔτη τοῖς πεντακοσίοις ἕνδεκα. μετὰ ταῦτα δὲ τὰ κατὰ τῆς θηβαΐδος καὶ τὰ ἄλλης αἰγύπτου βασιλέων γενέσθαι φησὶν ἐπανάστασιν ἐπὶ τοὺς ποιμένας. καὶ πόλεμον αὐτοῖς συνῆψαι μέγαν καὶ πολυχρόνιον. ἐπὶ δὲ βασιλέως, ὧ ὄνομα εἶναι ἀλισφραγμουθώσις, ἡττωμένους φησὶ τοὺς ποιμένας ὑπ' αὐτοῦ, εἰς μὲν τὴν ἄλλην αἰγύπτου πᾶσαν ἐκπεσεῖν, κατακλεισθῆναι δὲ εἰς τόπον, ὃν ἐχόντα μυρίων τῶν τοῦ μετρεῖν. ἄβαρι ὄνομα τοῦ τόπου. ὅτι φησὶν ὁ μανεθὼν ἅπαντα, τείχει τὸ μεγάλῳ ἰσχυρῷ τε βαλεῖν τοὺς ποιμένας, ὅπως τήν τε κτῆσιν ἅπασαν ἔχωσιν ἐν ἰσχυρῷ, καὶ τὴν λείαν τὴν ἑαυτῶν. τὸ δὲ ἀλισφραγμουθώσεως υἱὸν θέμωσιν, ἐπιχειρῆσαι μὲν αὐτοὺς διὰ πολιορκίας ἑλεῖν καὶ κράτει, ὀκτὼ τεσσαρακοντα μυριάσι σφᾶς περιστρέψαντα τοῖς τείχεσιν. ἐπεὶ δὲ τὴν πολιορκίαν ἀπέγνω, πίστεσι συμβάσεις, ἵνα τὴν αἰγύπτιον ἐκλίπωσιν, ὅπη βούλοιντο πάντες ἀβλαβεῖς ἀπέλθωσι. τοὺς δὲ ἐπὶ ταῖς ἐμπολεμήσεσι πανοικεσία μετὰ τῆς κτήσεων οὐκ ἐλάττους μυριάδων ὄντας ἑκατὸν καὶ τεσσάρων ἀπὸ τῆς αἰγύπτου τὴν ἔρημον εἰς συρίαν ὁδοιπορῆσαι. φοβούμενοι δὲ τὴν ἀσσυρίων δυναστείαν, τότε γὰρ ἐκείνους τῆς ἀσίας κρατεῖν, ἐν τῇ νῦν ἰουδαίων καλουμένῃ πόλιν οἰκοδομησαμένους τοσαύτας μυριάσιν ἀνθρώπων δεκέσουσαν, ἱεροσόλυμα, ταύτην ὀνομάσαι. ἐν ἄλλῃ δέ τινι βύβλῳ τῶν αἰγυπτιακῶν μανεθὼν ὅτι φησὶν, ἔθνος τοὺς καλουμένους ποιμένας αἰχμαλώτους, ἐν ταῖς ἱεραῖς αὐτῶν βύβλοις γεγράφθαι, λέγων ὀρθῶς. καὶ γὰρ τοῖς ἀνωτάτω προγόνοις ἡμῶν τὸ ποιμαίνειν πάτριον ἦν, καὶ νομαδικὴν ἔχοντες τὸν βίον, οὕτως ἐκαλοῦντο ποιμέ-

ποιμένες. αἰχμάλωτοί τε πάλιν οὐκ ἀλόγως ὑπὸ τῶν A ita pastores. Sed & captivi non temere ab Ægyptiis dicti sunt: qvoniam progenitor noster Joseph dixit ad regem Ægyptiorum, se esse captivum: & fratres in Ægyptum posterius evocavit, rege præcipiente. Sed de his qvidem in aliis examinationem subtilius faciemus. Nunc autem hujus antiqvitatis producam testes Ægyptios rursumq; qvomodo sé habent verba Manethonis circa ordinem temporum aperte describam: sic enim ait: Postqvam egressus est ex Ægypto populus pastorum Hierosolymam, expulsor eorum rex Themosis regnavit post hæc annis viginti-qvinqve, & mensibus qvatuor, & defunctus est. Assumpsit regnum filius Chebron annis tredecim. post qvem Amenophis viginti & mensibus septem, hujus autem soror Amesses annis viginti uno, & mensibus novem, Mephres autem duodecim, & mensibus novem, Mephramuntosis viginti qvinqve, & mensibus decem. Thmosis autem novem, & mensibus octo. Amenophis vero triginta, & mensibus decem. Orus vero triginta sex, & mensibus qvinqve. Hujus autem filia, Acencheres, duodecim, & mense uno. Rathoris vero frater novem. Acencheres autem duodecim, mensibus quinque. Acencheres alter duodecim, & mensibus tribus. Armais vero quatuor, & mense uno. Armesis autem uno, & mensibus quatuor. Armesesmiamum vero sexaginta sex, & mensibus duobus. Amenophis novemdecim, & mensibus sex. Sethosis autem eqvestres & navales copias habens, fratrem quidem Armain procuratorem Ægypti constituit, & omnem ei aliam regalem contulit potestatem, tantummodo autem diademate uti prohibuit, & ne reginam matrem liberorum opprimeret imperavit, & ut abstineret etiam ab aliis regalibus concubinis. Ipse vero ad Cyprum & Phœnicen, & rursus contra Assyrios atqve Medos castrametatus, universos quidem alios ferro, alios sine bello terrore, magnæ virtutis sibimet subjugavit. his vero felicitatibus elevatus confidentius incedebat, Orientales urbes ac provincias subvertendo, multoqve tempore procedente Armais, qui in Ægypto fuerat derelictus, omnia contra quam frater agere monuerat, sine timore faciebat. Nam & reginam violenter abjecit, & aliis concubinis sine parcitate jugiter miscebatur: persvasusq; ab amicis & diademate utebatur, & fratri rebellabat. Is vero qui constitutus erat super sacra Ægyptia, codicillos Sethosi misit, cuncta significans, & quia rebellaret eis suus frater Armais. Qui repente ad Pelusium destinavit, & proprium tenuit regnum. Provincia vero vocata est ex ejus nomine Ægyptus. Dicit enim quod Sethosis Ægyptus vocabatur, Armais autem frater ejus Danaus. Hæc quidem Manethon. Palam vero est, ex prædictis annis tempore computato, quod qui vocabantur pastores, id est, nostri progenitores: ex Ægypto liberati, ante tres & nonaginta atqve trecentos annos hanc provinciam inhabitavêre quam Danaus ad Argos accederet: licet hunc antiquissimum Argivi esse confidant. Duas igitur res

αἰγυπτίων ἀνεγράφησαν, ἐπειδὴ περ ὁ πρόγονος ἡμῶν ἰωσὴπ ἑαυτὸν ἔφη πρὸς τὸν βασιλέα τῶν αἰγυπτίων αἰχμάλωτον εἶναι, καὶ τοὺς ἀδελφοὺς εἰς τὴν αἴγυπτον ὕστερον μετεπέμψατο, τοῦ βασιλέως δηλητεύσαντος. ἀλλὰ περὶ μὲν τούτων ἐν ἄλλοις ποιήσομεν τὴν ἐξέτασιν ἀκριβεστέραν. νυνὶ δὲ τῆς ἀρχαιότητος ταύτης παρατιθέμενος τοὺς αἰγυπτίους μάρτυρας. πάλιν οὖν τὰ μανεθῶνος πῶς ἔχει πρὸς τὴν τῶν χρόνων τάξιν ὑπογράψω. φησὶ δὲ οὕτω. μετὰ τὸ ἐξελθεῖν ἐξ αἰγύπτου τὸν λαὸν τῶν ποιμένων εἰς ἱεροσόλυμα, ὁ ἐκβαλὼν αὐτοὺς ἐξ αἰγύπτου βασιλεὺς, θέμωσις, ἐβασίλευσε μετὰ ταῦτα ἔτη εἴκοσι πέντε καὶ μῆνας τέσσαρας, καὶ ἐτελεύτησε, καὶ παρέλαβε τὴν ἀρχὴν αὐτοῦ υἱὸς χέβρων ἔτη δεκατρία. μεθ' ὃν ἀμένωφις εἴκοσι καὶ μῆνας ἑπτὰ, οὗ δὲ ἀδελφὴ, ἀμεσσὴς εἴκοσιν καὶ μῆνας ἑνδέκα. τῆς δὲ μήφρης, δώδεκα καὶ μῆνας ἑνδέκα, οὗ δὲ μηφραμούθωσις, εἴκοσι πέντε καὶ μῆνας δέκα, οὗ δὲ θμῶσις, ἑνδέκα καὶ μῆνας ὀκτὼ, οὗ δὲ ἀμένωφις τριάκοντα καὶ μῆνας δέκα, οὗ δὲ ὦρος, τριάκοντα ἓξ καὶ μῆνας πέντε. οὗ δὲ ἀκεγχέρης, δώδεκα καὶ μῆνα ἕνα. τῆς δὲ ῥαθώτης ἀδελφὸς ἑνδέκα, οὗ δὲ ἀκεγχέρης, δώδεκα καὶ μῆνας πέντε, οὗ δὲ ἀκεγχέρης ἕτερος δώδεκα καὶ μῆνας τρεῖς, οὗ δὲ ἄρμαϊς τέσσαρας καὶ μῆνα ἕνα, οὗ δὲ ῥαμέσσης, ἓν καὶ μῆνας τέσσαρας, οὗ δὲ ἀρμέσσης μιαμοῦν ἑξήκοντα καὶ ἓξ καὶ μῆνας δύο, οὗ δὲ ἀμένωφις δεκαεπτὰ καὶ μῆνας ἕξ, οὗ δὲ σέθωσις καὶ ῥαμέσσης, ἱππικὸν καὶ ναυτικὸν ἔχων, δυνάμιν. οὗτος τὸν μὲν ἀδελφὸν ἄρμαϊν ἐπίτροπον τῆς αἰγύπτου κατέστησεν, τὸ πᾶσαν μὲν αὐτῷ τὴν ἄλλην βασιλικὴν παρέδωκεν ἐξουσίαν, μόνον δὲ συνετάλαττε διάδημα μὴ φορεῖν, μηδὲ τὴν βασίλιδα μητέρα τῶν τέκνων ἀδικεῖν· ἀπεχέσθαι δὲ καὶ τῶν ἄλλων βασιλικῶν παλλακίδων. αὐτὸς δὲ ἐπὶ κύπρον καὶ φοινίκην, καὶ πάλιν ἀσσυρίους τε καὶ μήδους στρατεύσας ἅπαντας, τοὺς μὲν δόρατι, τοὺς δὲ ἀμαχητὶ φόβῳ δὲ τῆς παλλῆς δυνάμεως ὑποχειρίους ἔλαβε. τὸ μέγα φρονήσας δὲ τῇ εὐπραγίᾳ, ἐπὶ τὸ θαρσαλεώτερον ἐπορεύετο, τὰς πρὸς ἀνατολὰς πόλεις τε καὶ χώρας καταστρεφόμενος. χρόνῳ τε ἱκανῷ γεγονότος, ἄρμαϊς ὁ καταλειφθεὶς ἐν αἰγύπτῳ, πάντα τοὐμπαλὶν, οἷς ἀδελφὸς παρῄνει μὴ ποιεῖν ἀδεῶς ἐπράττεν. καὶ γὰρ τὴν βασιλίδα βιαίως ἔχειν, τὸ δ' ἄλλας παλλακίσιν ἀφειδῶς διεπλέκετο· πολλοῖς τε τῶν φίλων διάδημα ἐφόρει, καὶ ἀντῆρε τῷ ἀδελφῷ. ἐν τεταγμένος δὲ ἐπὶ τῶν ἱερέων τῆς αἰγύπτου, γράψας βυβλίον ἐπέμψε τῷ σεθώσει δηλῶν αὐτῷ πάντα, ὅτι ἀντῆρεν ἀδελφὸς αὐτοῦ ἄρμαϊς. τῷ δὲ χρῆμα οὖν ὑπέστρεψεν εἰς πηλούσιον, καὶ κράτησεν τῆς ἰδίας βασιλείας. ἡ δὲ χώρα κλήθη ἀπὸ τοῦ αὐτοῦ ὀνόματος αἴγυπτος. λέγει γὰρ ὅτι ὁ μὲν σέθωσις καλεῖτο αἴγυπτος, ἄρμαϊς δὲ ὁ ἀδελφὸς αὐτοῦ δαναός. ταῦτα μὲν ὁ μανεθών. δῆλον δέ ἐστιν ἐκ τῶν εἰρημένων ἐτῶν, οὗ χρόνῳ συλλογισθέντος, ὅτι οἱ καλούμενοι ποιμένες ἡμέτεροι πρόγονοι, τρισὶ καὶ ἐνενήκοντα καὶ τριακοσίοις πρόσθεν ἔτεσιν. ἐκ τῆς αἰγύπτου ἀπαλλαγέντες, τὴν χώραν ταύτην ἐπῴκησαν, ἢ δαναὸν εἰς ἄργος ἀφικέσθαι, καίτοι γε ἀρχαιότατον ἀργεῖοι νομίζουσι. δύο τοίνυν

Tttt

Manethon maximas pro nobis Ægyptiis literis protestatus est: primam quidem, quia aliunde venerunt ad Ægyptum: deinde egressum eorum exinde, ita temporibus antiquissimum, ut pene mille annis bellum præcedat Iliacum. Ea vero quæ Manethon non ex Ægyptiis literis, sed (sicut ipse confessus est) ex fabulis quorundam sine nomine, adjecit, postea particulariter redarguam, ostendens ea sine verisimilitudine esse mendacia. Sed volo ab istis rursus migrare ad ea, quæ apud Phœnicas de nostro genere conscripta sunt, & eorum testimonio declarata. Sunt itaqve apud Tyrios multorum annorum publicæ literæ, & conscriptiones diligentissime custoditæ, ex his quæ apud eos facta & invicem gesta noscuntur, quæ tamen memoria digna sunt. Inter hæc ergo conscriptum est, quia in Hierosolymis ædificatũ est templum a Salomone rege, ante annos centũ quadragintatres, & menses octo, quam Tyrii Carthaginem condidêre. Descripta vero est apud illos constructio templi nostri. Hiramus enim Tyriorum rex amicus erat regis nostri Salomonis, paternis amicitiis ei devinctus. Is ergo munificentiam suam exhibens ad claritatem fabricæ, præbuit Salomoni auri quidem viginti & centum talenta: incidensq; pulcherrimam sylvam in monte, qui Lybanus nuncupatur, ad cameram destinavit ei. Quem redonavit Salomon & aliis multis rebus, & terra Galilææ regionis, quæ Zabulon vocatur. Præcipue autem ei amicitiam sapientiæ concupiscentia conciliavit. Problemata enim solvenda alterutris dirigebant, & melior in his Salomon erat, & in aliis sapientior apparebat. Hactenus vero servantur apud Tyrios epistolæ multæ, quas illi scripsêre ad invicem. Quod autem non fingam de Tyriorum literis, testem producam Dium qui in Phœnicum historia integerrimus approbatus est. Is igitur in Phœniciis historiis hoc modo scribit. Abibalo moriente, filius ejus Hiramus regnavit. Hic partis Orientalis civitates ampliavit, urbem potiorem fecit: & Olympii Jovis templum, quod in insula situm erat, jactis aggeribus urbi adjunxit: & aureis anathematibus exornavit. Ascendens autem in Lybanum, sylvas incidit ad templorum ædificationem. Regem vero Hierosolymorum Salomonem misisse dicunt ad Hiramum quædam ænigmata, & poposcisse ab eo, adjecto ut qui non posset discernere, pecuniam solventi persolveret: confessumq; Hiramum, non se posse solvere propositas quæstiones, multis pecuniis mulctatum. Deinde Abdemonum quendam, virum Tyriũ, propositas solvisse quæstiones: ipsumq; alias proposuisse, quas si non solveret Salomon, multas rursus pecunias Hiramo regi conferret. Dius igitur hoc modo de prædictis testimoniũ perhibuit nobis. Sed post hunc producam Menandrũ quoqve Ephesium. Is enim singulorum regum actus conscripsit apud Græcos & Barbaros, studens ex provincialibus uniuscujusqve loci literis, historiæ veritatem pandere. Scribens enim de his,

A ὁ μανεθὼν ἡμῖν τὰ μέγιστα μεμαρτύρηκεν ἐκ τῶν παρ' αἰγυπτίοις γραμμάτων. πρῶτον μὲν τῷ ἐπίρροιαν ἀφίξιν εἰς αἴγυπτον, ἔπειτα δὴ τῷ ἐκεῖθεν ἀπαλλαγῷ, ὅτως ἀρχαίαν τοῖς χρόνοις, ὡς ἐγγὺς τῶν πεντήκοντα αὐτῷ τῶν ἰλιακῶν ἔτεσι χιλίοις. ἃ δὲ ὁ μανεθὼν ὁ δὲ ἐκ τῶν παρ' αἰγυπτίοις γραμμάτων, ἀλλ' ὡς αὐτὸς ὡμολόγηκεν, ἐκ τῶν ἀδεσπότοις μυθολογημάτων προσέθηκεν, ὕστερον ἐξελέγξω κατὰ μέρος, ἀποδείκνυς τῷ ἀπίθανον αὐτὸ ψευδολογίαν. βούλομαι τοίνυν ἀπὸ τούτων ἔτι μεταβῆναι, ὅθι τὰ παρὰ τοῖς φοίνιξιν ἀναγεγραμμένα περὶ τοῦ γένους ἡμῶν, καὶ τὰς ἐξ ἐκείνων μαρτυρίας παραγαγεῖν. ἔστι τοίνυν παρὰ τυρίοις πολλῶν ἐτῶν γράμματα, δημοσίαι γεγραμμένα, καὶ παφυλαγμένα λίαν ἐπιμελῶς, περὶ τῶν παρ' αὐτοῖς γινομένων καὶ πρὸς ἀλλήλους πεπραχθέντων μνήμης ἀξίων. ἐν τούτοις γεγράπται, ὅτι ἐν ierosolúmois ὠκοδομήθη ναὸς ὑπὸ σολομῶντος τοῦ βασιλέως, ἔτεσι πρότερον ἑκατὸν τεσσαράκοντα καὶ τρισὶν, καὶ μηνὶν ὀκτὼ, τοῦ κτίσαι τυρίους καρχηδόνα. ἀνεγράφη δὲ παρ' ἐκείνοις ἡ τοῦ ναοῦ κατασκευὴ παρ' ἡμῖν. ἔρωμος γὰρ ὁ τυρίων βασιλεὺς, φίλος τῷ βασιλέως ἡμῶν σολομῶντος, πατρικὴν πρὸς αὐτὸν φιλίαν διαδεδεγμένος. αὐτὸς οὖν συμφιλοτιμούμενος εἰς τὴν τοῦ κατασκεύασματος τοῦ σολομῶνι λαμπρότητα, χρυσίου μὲν ἔκατον ἔδωκε τάλαντα· πεμὼν δὲ καλλίστην ὕλην ἐκ τοῦ ὄρους, ὃ καλεῖται λίβανος, εἰς τὸν ὄροφον ἀπέστελλεν. ἀντεδωρήσατο δὲ αὐτῷ ὁ σολομὼν ἄλλοις τε πολλοῖς, καὶ γῆς τῆς χώρας τῆς γαλιλαίας ἐν τῇ ζαβουλῶν λεγομένῃ. μάλιστα δὲ αὐτὸν εἰς φιλίαν τῆς σοφίας σπανῆν ἐπιθυμία. προβλήματα γὰρ ἀλλήλοις ἀντεπέστελλον λύειν κελεύοντες, ἐν κρείττων ἐν τούτοις ἦν ὁ σολομὼν καὶ τοῖς ἄλλοις σοφώτερος. σώζονται δὲ μέχρι νῦν παρὰ τοῖς τυρίοις πολλαὶ τῶν ἐπιστολῶν, ἃς ἐκεῖνοι πρὸς ἀλλήλους ἐγράψαν. ὅπερ δὲ λόγος ἐστὶν ἐπ' ἐμοῦ συγκείμενος, ὁ πεῖθεν τῶν παρὰ τοῖς τυρίοις γραμμάτων, παραθήσομαι μάρτυρα δίον, ἄνδρα πεῖθεν τῷ φοινικικῷ ἱστορίαν ἀκριβῆ γεγενέναι πεπιστευμένον. ἐν τοίνυν ἐν τοῖς φοινίκων ἱστορίαις γράφει τὸν τρόπον τοῦτον. ἀβιβάλου τελευτήσαντος, υἱὸς αὐτοῦ ἔρωμος ἐβασίλευσεν. οὗτος τὰ πρὸς ἀνατολὰς μέρη τῆς πόλεως προσέχωσε, καὶ μεῖζον τὸ ἄστυ πεποίηκε, καὶ τοῦ ὀλυμπίου διὸς τὸ ἱερὸν καθ' ἑαυτὸ ὂν ἐν νήσῳ, χώσας τὸν μεταξὺ πόρον, συνῆψε τῇ πόλει, καὶ χρυσοῖς ἀναθήμασιν ἐκόσμησεν. ἀναβὰς δὲ εἰς τὸν λίβανον ὑλοτόμησε πρὸς τὴν τῶν ναῶν κατασκευήν. τὸν δὲ τυραννοῦντα ierosolúmων σολομῶνα πέμψαι φασὶ πρὸς τὸν ἔρωμον αἰνίγματα, καὶ παρ' αὐτοῦ λαβεῖν ἀξιοῦν. τὸν δὲ μὴ δυνηθέντα διακρῖναι, τὸν λύσαντι χρήματα ἀποτίνειν. ὁμολογήσαντα δὲ τὸν ἔρωμον, καὶ μὴ δυνηθέντα λῦσαι τὰ αἰνίγματα, πολλὰ τῶν χρημάτων εἰς τὸ ἐπιζήμιον ἀναλῶσαι. εἶτα δὴ ἀβδήμονόν τινα τύριον ἄνδρα, τὰ προτεθέντα λύσαι καὶ αὐτὸν ἄλλα προβαλεῖν, ἃ μὴ λύσαντα τὸν σολομῶνα, πολλὰ τοῦ ἐρώμου πρᾶξαι χρήματα. δίος μὲν οὕτω περὶ τῶν προειρημένων ἡμῖν μεμαρτύρηκεν. ἀλλὰ πρὸς τούτῳ παραθήσομαι μάρτυρα τὸν ἐφέσιον. γράφει δὲ ἕκαστος τὰς ἐφ' ἑκάστου βασιλέων πράξεις παρὰ τοῖς ἕλλησι καὶ βαρβάροις γενομένας, ἐκ τῶν παρ' ἐκείνοις ἐπιχωρίων γραμμάτων σπουδάσας τοῦ ἱστορίαν μαθεῖν. γράφων δὴ περὶ τῶν βεβα-

βεβασιλευκότων ἐν τύρῳ, ἐπὶ τε ηλιόμιδον καὶ τὸν ἕιρω- A qvi in Tyro regnavêre, & deinde veniens ad Hi-
μον, τελευτᾶ φησί. τελευτήσαντος δὲ ἀβιβάλου, διεδέ- ramum regem, sic ait: Moriente vero Abibalo,
ξατο τὴν βασιλείαν ὁ υἱὸς αὐτοῦ ἕιρωμος, βιώσας ἔτη successit in ejus regno filius ejus Hiramus, qui vi-
τριάκοντα τέσσαρα. οὗτος ἔχωσε τὸν εὐρύχωρον. τέν xit annis trigintaquatuor. Hic aggere conjunxit
τε χρυσοῦν κίονα, τὸν ἐν τοῖς διὸς ἀνέθηκεν. ἐπὶ τε ὕλην Eurychotum, aureamqve ibi columnam Jovis
ξύλων ἀπελθὼν ἔκοψεν, ἀπὸ δὲ λεγομένου ὄρους λιβά- in templo reposuit: & ad sylvam lignorum pro-
νου, κέδρινα ξύλα εἰς τὰς τῶν ἱερῶν στέγας, καθελὼν τε τὰ fectus, abscidit de monte qui Libanus appella-
ἀρχαῖα ἱερά, καινοὺς ναοὺς ὠκοδόμησεν. τότε δὲ ἡρα- tur, ligna cedrina ad tegmina facienda templorũ.
κλέους καὶ τὴν ἀστάρτης τὸ μὲν ἀνιέρωσεν. καὶ τὸ μὲν δὴ B Demolitusq; antiqva delubra, nova templa ædi-
ἡρακλέους πρῶτον ἐποιήσαντο ἐν τῷ περιτίῳ μηνὶ, εἶτα τὸ ficavit: Herculisq; & Astartes fana dedicavit,
τῆς ἀστάρτης, ἐπότε τιτυοῖς ἐπεστράτευσεν, μὴ ἀποδιδοῦσι Herculis primum extructo mense Peritio, deinde
τοὺς φόρους. οὓς καὶ ὑποτάξας ἑαυτῷ πάλιν ἀνέστρεψεν. Astartes: quando castra movit adversus Tiryos,
ὑπὸ τούτων δέ τις τοῦ βασιλέως μόνος παῖς νεώτερος, ὃς minime tributa reddentes: qvos etiam subdens
ἐνίκα τὰ παρεβλήματα, ἃ ἐπέταττε σολομῶν ὁ ἱεροσο- sibimet, denuo remeavit. Sub hoc fuit Abdemo-
λύμων βασιλεύς. ψηφίζεται δὲ ὁ χρόνος ἀπὸ τούτου nus puer juvenis, qui semper parabolas solve-
δὲ βασιλέως ἄχρι τῆς καρχηδόνος κτίσεως ἔτως. τε- bat, quas Salomon Hierosolymorum rex destina-
λευτήσαντος εἰρώμου διεδέξατο τὴν βασιλείαν βαλε- bat: Supputatur vero tempus ab hoc rege usqve
άζαρος ὁ υἱὸς, ὃς βιώσας ἔτη τεσσαράκοντα τρία, ἐβα- C ad constructionem Carthaginis, hoc modo: Mo-
σίλευσεν ἔτη ἑπτά. μετὰ δὲ τὸν ἀβδάστρατος ὁ αὐτοῦ υἱὸς riente Hiramo successit in ejus regno Belearstar-
βιώσας ἔτη εἴκοσι ἐννέα, ἐβασίλευσεν ἔτη ἐννέα. οὗτον οἱ tus filius, qui cum vixisset annis qvadragintatri-
τροφεῖς αὐτοῦ υἱοὶ τέσσαρες ὑπεβουλευσαντες ἀπώλε- bus, septem regnavit annis. Post hunc Abdastar-
σαν. ὧν ὁ πρεσβύτερος ἐβασίλευσεν ἔτη δεκαδύο. μεθ' tus filius cum vixisset annis viginti, regnavit no-
ὃς ἄσταρτος ὁ δελαιαστάρτου. ὃς βιώσας ἔτη πεντή- vem. Hunc filii nutricis ejus quatuor insidiis
κοντα τέσσαρα, ἐβασίλευσεν ἔτη δώδεκα. μετὰ δὲ τὸν ὁ peremêre: quorum senior regnavit annos XII.
ἀδελφὸς αὐτοῦ ἀσέρυμος βιώσας ἔτη τέσσαρα καὶ πεν- Post qvos Astartus filius Belcastarti regnavit.
τήκοντα, ἐβασίλευσεν ἔτη ἐννέα. οὗτος ἀπώλετο ὑπὸ Qui cum vixisset annis quadragintaquatuor, re-
δὲ ἀδελφοῦ φέλητος. ὃς λαβὼν τὴν βασιλείαν ἦρ- D gnavit annis duodecim. Post hunc frater ejus
ξεν μηνῶς ὀκτὼ, βιώσας ἔτη πεντήκοντα. οὗτον ἀνεῖ- Astarimus: & hic vixit annis quatuor & quinqua-
λεν ἰθωβαλος ὁ τῆς ἀστάρτης ἱερεὺς, ὃς βασιλεύσας ginta, regnavit annis novem, & peremptus est a
ἔτη τριακοντατρία, ἐβίωσεν ἔτη ἑξηκοντατοκτώ. οὗτον δι- fratre Phellete: qui suscipiens regnum, mensibus
εδέξατο βαδέζωρος υἱὸς, ὃς βιώσας ἔτη τεσσαρακον- imperavit octo, cum vixisset annis quinquaginta.
τατέντε, ἐβασίλευσεν ἔτη ἕξ. τούτου μέδοχος γέγονε Hunc peremit Ithobalus Astartæ sacerdos:
μάτγιωνος ὁ υἱός. ὃς βιώσας ἔτη τριακοντατρία, ἐβα- qui cum vixisset annis sexaginta octo, regnavit
σίλευσεν ἔτη ἐννέα. τούτου μέδοχος γέγονε φυγμα- annis trigintaduobus. Huic successit Badezo-
λίων. βιώσας δὲ ἔτη πεντήκοντα ἕξ, ἐβασίλευσεν ἔτη E rus filius: qui cum vixisset annis XLV. regnavit
τεσσαρακοντατέτα. ἐν δὲ τῷ ἐπ' αὐτοῦ ἑβδόμῳ ἔτει, ἡ sex. Huic successor factus est Mettinus filius: qui
ἀδελφὴ αὐτοῦ φυγοῦσα, ἐν τῇ λιβύῃ πόλιν ὠκοδόμησε cum vixisset XXXII. novem regnavit annis. Hu-
καρχηδόνα. συμβαίνει δὴ πᾶς ὁ χρόνος ἀπὸ τῆς ἱερώ- ic successor fuit Pygmalion, qui annos egit in sua
μου βασιλείας, ἄχρι καρχηδόνος κτίσεως, ἔτη ρνε μῆ- vita LVI. ex qvibus XL. tenuit principatum.
νες κ. ἐπεὶ δὲ δωδεκάτῳ ἔτει τοῦ ἱερώμου βασιλείας ἐν hujus regni anno septimo, soror Dido in Africa
ἱεροσολύμοις ὠκοδομήθη ὁ ναός. γέγονεν οὖν ἀπὸ τοῦ οἰ- civitatem ædificavit Carthaginem. Itaq; colli-
κοδομήσεως δὲ ναοῦ ἄχρι καρχηδόνος κτίσεως, ἔτη ἑ- gitur tempus a regno Hirami usq; ad ædificatio-
κατὸν τεσσαρακοντατρία, μῆνες ὀκτώ. τῆς μὲν οὖν nem Charthaginis annorum CLV. & mensium
παρὰ φοινίκων μαρτυρίας τὶ δεῖ προθεῖναι πλείω. F VIII. Cum vero duodecimo anno hujus regni,
βλέπετε γὰρ τὰληθὲς ἰσχυρῶς ὡμολογημένον. καὶ πο- in Hierosolymis ædificatum sit templum, fit ab
λὺ δήπου πρόσθε τῆς δὲ νέω κατασκευῆς, ἡ τῶν προ- ædificatione templi usqve ad constructionem
γόνων ἡμῶν εἰς τὴν χώραν ἄφιξις. ὅτε γὰρ αὐτὴν Carthaginis tempus annorum CXLIII. mensium
πᾶσαν πολέμῳ παρέλαβον, τότε τὸν νεὼν κατεσκεύα- VIII. Testimonio siquidem Phœnicum quid am-
σαν, καὶ ταῦτα σαφῶς ἐξ τῶν ἱερῶν γραμμάτων ὑπ' plius oportet apponi. Cernitur ipsa veritas for-
ἐμοῦ δεδήλωται διὰ τῆς ἀρχαιολογίας. λέγω δὲ νῦν titer approbata: & multo clarius apparet, quoniã
ἤδη τὰ παρὰ χαλδαίοις ἀναγεγραμμένα καὶ ἱστορού- præcedit constructionem templi progenitorum
μενα περὶ ἡμῶν, ἅπερ ἔχει πολλὴν ὁμολογίαν καὶ περὶ G nostrorum ad provinciam hanc adventus. Cum
τῶν ἄλλων τοῖς ἡμετέροις γράμμασι. μάρτυς δὲ τού- enim eam universam bello tenuissent, tum demũ
των βηρωσὸς, ἀνὴρ χαλδαῖος μὲν τὸ γένος, γνώρι- templum ædificare cœpêre: & hæc aperte ex lite-
μος δὲ τοῖς περὶ παιδείαν ἀναστρεφομένοις, ἐπειδὴ περί τε ris sacris etiam a me in Antiquitate manifestata
ἀστρονομίας, καὶ περὶ τῶν χαλδαίοις φιλοσοφουμένων sunt. Nunc itaq; sunt dicenda ea, quæ apud Chal-
αὐτὸς εἰς τοὺς ἕλληνας ἐξενέγκε τὰς συγγραφάς. dæos noscuntur esse conscripta, & de nobis in hi-
storia sunt relata. Quæ multam habent concordiam cum nostris voluminibus: etiam de aliis reb9. Testis
autem horum est Berosus, vir genere quidem Chaldæus, notus autem eis, qui doctrinæ eruditioniq; con-
gaudent: quoniam de astronomia & de Chaldæorum philosophia ipse Græcas conscriptiones edidit.

Igitur Berosus antiqvissimas secutus historias, de facto diluvio, & hominum in eo corruptione, sicuti Moses, ita conscripsit: simul & de arca, in qua generis nostri princeps servatus est, devecta scilicet ea in summitatem montium Armeniorũ. Deinde scribens eos, qvi ex Noë progeniti sunt, & tempus eorum adjiciens, usqve ad Nabulassarum pervenit, Babyloniorum & Chaldæorum regem, & hujus actiones exponens, narrat: qvemadmodum misit in Ægyptum & ad nostram terram filium suum Nabuchodonosorem cum multa potentia: qui dum rebellantes eos invenisset, omnes suo subjecit imperio: & templum in Hierosolymis concremavit: cunctumq; generis nostri populum auferens, migravit in Babylonem. Unde civitatem contigit desolari annis septuaginta usqve ad Cyrum regem Persarum. Dicit autem qvod tenuerit Babylonius Ægyptum, Syriam, Phœniciam, Arabiam, universos priores Chaldæorum & Babyloniorum reges actionibus suis excellens. Ipsa vero verba, quæ Berosus protulit, hoc modo dicta, necessario proferenda sunt. Audito autem pater ejus Nabulassarus, quod satrapa constitutus in Ægypto & Syria inferiore & Phœnicia rebellaret, cum non valeret jam ipse labores ferre, tribuens filio suo Nabuchodonosori ætate valenti partem quandam exercitus contra eum misit. Nabuchodonosor autem cum satrapa desertore congressus, provinciam quæ ab initio eorum fuerat, ad proprium revocavit imperium. Eodem vero tempore, contigit patrem ejus Nabulassarum, cum ægrotasset, in Babylonia civitate defungi, qui regnavit annis XXIX. Nabuchodonosor autem non post multum tempus mortem patris cognoscens, & negotia Ægyptiaca disponens, reliquarumqve provinciarum, & captivos Judæorum & Phœnicum atqve Syrorum, qui in Ægypto fuerant, commendans quibusdam amicis, ut cum exercitu & impedimentis perducerentur ad Babyloniam, ipse cum paucis iter aggressus per desertum Babylonem venit: reperiensq; cuncta a Chaldæis dispensari, servatumq; regnum ab optimatibus eorum, dominus factus totius paterni principatus, captivis quidem advenientibus præcepit habitacula in opportunissimis Babyloniæ locis ædificare. ipse vero ex manubiis templum Beli ac reliqva munificentissime excoluit: & veteri urbi alteram extrinsecus adjecit. Et proviso ne posthac possent hostes fluvium convertere, & ad urbem accedere, tres interiori civitati per circuitum muros, totidem exteriori, hos cocto latere, illos addito etiam bitumine, circundedit: tum sic communitæ portas quæ vel templũ deceant, addidit. ad hoc juxta paternam regiam, alterã sumptuosiorem multo amplioremq; extruxit: cujo ornatum exponere fortasse longũ esset, illud memoratu dignũ, quod hæc adeo superba supraq; fidẽ magnifica, quindecim dierum spacio perfecta est.

A ἔτι τοίνυν ὁ Βηρωσσὸς τῆς ἀρχαιοτάτης ἐπακολουθῶν ἀναγραφῆς, περί τε τοῦ ὑλομβρίου κατακλυσμοῦ καὶ τῆς ἐν αὐτῷ φθορᾶς τῶν ἀνθρώπων, καθάπερ Μωϋσῆς ἔτως ἱστόρηκεν, καὶ περὶ τῆς λάρνακος, ἐν ᾗ νῶε ὁ τοῦ ἡμῶν ἀρχηγὸς διεσώθη, προσεπεχθείσης αὐτῆς τῆς ἀκρωρείας τῶν ἀρμενίων ὀρῶν. εἶτα τοὺς ἀπὸ νῶε καταλέγων, καὶ τοὺς χρόνους αὐτῶν προσιθείς, ἕως ναβολάσσαρον παραγίνεται, τὸν βαβυλῶνος καὶ χαλδαίων βασιλέα, B καὶ τὰς τούτου πράξεις ἀφηγούμενος λέγει, τίνα τρόπον πέμψας ἐπὶ τὴν αἴγυπτον, καὶ ἐπὶ τὴν ἡμετέραν γῆν τὸν ἑαυτοῦ ναβοχοδονόσορον μετὰ πολλῆς δυνάμεως, ἐπειδή περ ἀφεστῶτας αὐτοὺς ὑπέδετο, πάντων ἐκράτησεν καὶ τὸν ναὸν ἐνέπρησε τὸν ἐν ἱεροσολύμοις, ὅλως τε πάντα τὸν παρ' ἡμῶν λαὸν ἀναστήσας, εἰς βαβυλῶνα μετῴκισεν. συνέβη δὴ καὶ τὴν πόλιν ἐρημωθῆναι χρόνον ἐτῶν ἑβδομήκοντα, μέχρι κύρου τοῦ περσῶν βασιλέως. κρατῆσαι δέ φησι τὸν βαβυλώνιον αἰγύπτου, C συρίας, φοινίκης, ἀραβίας, πάντας ὑπερβαλόμενον τῆς πράξεσι τοὺς πρὸ αὐτοῦ χαλδαίων καὶ βαβυλωνίων βασιλεύσαντας. εἰθ' ἑξῆς ὑποκαταβὰς ὀλίγον ὁ Βηρωσσὸς, πάλιν ὑφαπτόμενος ἐν τῇ τοῦ ἀρχαιότητος ἱστορίᾳ. αὐτὰ δὴ τὰ ῥήματα ἐν τῇ τοῦ Βηρωσσοῦ ἔστιν ἐχόμενα τὸν τρόπον. ἀκούσας δὴ ὁ πατὴρ αὐτοῦ ναβολάσσαρος, ὅτι ὁ πεταγοῦμος σατραπεύσας ἐπὶ αἰγύπτῳ καὶ τοῖς πρὸς τὴν συρίαν τὴν κοίλην καὶ τὴν φοινίκην τόποις ἀποστάτης γέγονεν, D καὶ δυνάμενος αὐτὸς ἔτι κακοπαθεῖν, συνήσας τοῦ υἱοῦ ναβοχοδονοσόρου ὄντι ἔτι ἐν ἡλικίᾳ μέρη τινὰ τῆς δυνάμεως, ἐξέπεμψεν ἐπ' αὐτόν. συμμίξας δὲ ναβοχοδονόσορος τῷ ἀποστάτῃ, καὶ συμπαρατάξαμενος, αὐτός τε ἐνικήθη, καὶ τὴν χώραν ἐξ ἀρχῆς ὑπὸ τὴν αὐτῶν βασιλείαν ἐπέθηκεν. τοῦ τε πατρὸς αὐτοῦ συνέβη ναβολασσάρου, καὶ δεῦρο τὸν κηρὸν ἀῤῥωστοῦντος, ἐν τῇ βαβυλωνίων πόλει μεταλλάξαι τὸν βίον, ἔτη βεβασιλευκότα ἑκατὸν ἐνενήκοντα. αὐτὸς δὲ μὴν τοῦ πατρὸς τελευτὴν E ναβοχοδονόσορος, καταστήσας τὰ καὶ τὴν αἴγυπτον πράγματα καὶ τὴν λοιπὴν χώραν, καὶ τοὺς αἰχμαλώτους ἰουδαίων τε καὶ φοινίκων καὶ σύρων καὶ τὴν αἴγυπτον ἐθνῶν συμπαρόντας ποσὶ τοῖς φίλοις, μετὰ δυνάμεως, καὶ τῆς λοιπῆς ὠφελείας ἀναχωρεῖν εἰς τὴν βαβυλωνίαν, αὐτὸς ὁρμήσας ὀλιγοστὸς παρεγένετο διὰ τῆς ἐρήμου εἰς βαβυλῶνα. καταλαβὼν δὲ τὰ πράγματα διοικούμενα ὑπὸ χαλδαίων, καὶ διαφυλαττομένου τὴν βασιλείαν ὑπὸ τῶν βελτίστων αὐτῶν, F κυριεύσας ἐξ ὁλοκλήρου τῆς πατρικῆς ἀρχῆς, τοῖς μὲν αἰχμαλώτοις ὠφαγωγούμενος, συνέταξεν αὐτοῖς ἀποικίας ἐν τοῖς ἐπιτηδειοτάτοις τῆς βαβυλωνίας τόποις ἀποδεῖξαι. αὐτὸς δὲ τὴν τῶν πολέμων λαφύρων, τόν τε βήλου ἱερὸν καὶ τὰ λοιπὰ κοσμήσας φιλοτίμως, τοῦ τε ὑπάρχουσαν ἐξ ἀρχῆς πόλιν, ἕτερον ἔξωθεν προσεκατεσκεύασε, καὶ ἀναγκάσας τοὺς μηκέτι δυνασθαι τοὺς πολιορκοῦντας τὸν ποταμὸν ἀναστρέφοντας ἐπὶ τὴν πόλιν κατασκευάζειν, ὑπερεβάλετο τρεῖς μὲν τῆς ἔνδον πόλεως τειχίσας, τρεῖς δὲ τῆς ἔξω τούτων, τοὺς μὲν ἐξ ὀπτῆς πλίνθου καὶ ἀσφάλτου, τοὺς δὲ ἐξ αὐτῆς τῆς πλίνθου, G καὶ τὴν χίσις ἀξιολόγως τὴν πόλιν, καὶ τοὺς πυλῶνας κοσμήσας ἱεροπρεπῶς, προσκατεσκεύασε τῇ πατρικῇ βασιλείῳ, ἕτερα βασίλεια ἐχόμενα ἐκείνων, ὑπεραίροντα ἀνάθημα καὶ τὴν πολλὴν πολυτέλειαν. μακρὰ δ' ἴσως ἔσται ἐάν τις ἐξηγῆται. πολλὰ ὄντα γὰρ ὑπερβολὴν ὡς μεγάλα καὶ ὑπερήφανα, συνετελέσθη ἡμέραις δεκαπέντε.

ἐν δὲ

ἐν ᾗ τῆς βασιλέως τέτρις ἀναλήμματα λίθινα ὑψηλὰ ἀνοικοδομήσας, καὶ τὸν κῆπον ὁμοιοπάτιον τοῖς ὄρεσι, καταφυτεύσας δένδρεσι παντοδαπῆς ἐξειργάσατο. καὶ κατασκεύασας τὸν καλούμενον κρεμαστὸν παράδεισον, διὰ τὸν γυναῖκα αὐτοῦ ἐπιθυμοῦν τῆς ὀρεινῆς διαθέσεως, τεθραμμένην ἐν τοῖς κατὰ τὸν μηδικὸν τόποις. ταῦτα μὲν ἔτι ἱστόρησεν περὶ τοῦ περιρρηθέντος βασιλέως, καὶ πολλὰ παρὰ τούτοις τῶν χαλδαϊκῶν, ἐν οἷς μέμφεται ἑλληνικοῖς συγγραφεῦσιν, ὡς μάτην οἰομένοις ὑπὸ σεμιράμιδος τῆς ἀσσυρίας κτισθῆναι τὸν Βαβυλῶνα, καὶ τὰ θαυμάσια καταστασθῆναι περὶ αὐτὸν ὑπ' ἐκείνης ἔργα ψευδῶς γεγραφότι. καὶ κατὰ ταῦτα τὸν μὲν τῶν χαλδαίων γραφὲν ἀξιόπιστον ἡγητέον. ὁ μὲν ἀλλὰ καὶ τοῖς ἀρχαίοις τῶν φοινίκων σύμφωνα τοῖς ὑπὸ Βηρώσσου λεγομένοις ἀναγέγραπται, περὶ δὲ τῶν βαβυλωνίων βασιλέως, ὅτι καὶ τὸν συρίαν καὶ τὸν φοινίκην ἅπασαν ἐκεῖνος κατεστρέψατο. περὶ τούτων γοῦν συμφωνεῖ φιλόστρατος ἐν τῇ ἱστορίᾳ, μεμνημένος τῆς τύρου πολιορκίας. καὶ μεγασθένης ἐν τῇ τετάρτῃ τῶν ἰνδικῶν. δι' οὗ ἀποφαίνειν πειρᾶται τὸν περιρρηθέντα βασιλέα τῶν βαβυλωνίων, ἡρακλέους ἀνδρίᾳ καὶ μεγέθει πράξεων διενηνοχέναι. καταστρέψασθαι γὰρ αὐτὸν φησὶ καὶ λιβύης τὸν πολλὸν καὶ ἰσπανίαν. τὸ δὲ περὶ τοῦ ναοῦ περιρρηθέντος ὑπ' ἐν ἱεροσολύμοις, ὅτι κατεπρήσθη μὲν ὑπὸ τῶν βαβυλωνίων ἐπιστρατευσάντων, ἤρξατο δὲ πάλιν ἀνοικοδομεῖσθαι, κύρου τῆς ἀσίας τὸν βασιλεύοντος παρειληφότος, ἐκ τῶν βηρώσσου σαφῶς ἐπιδεικθήσεται ἀποτελεσθέντων. λέγει γὰρ ὅτι ὑπὸ τῆς τρίτης. ναβοχοδονόσορος μὲν οὖν μὴ τὸ ἄρξασθαι τοῦ περιρρηθέντος τείχους, ἐμπεσὼν εἰς ἀῤῥωστίαν, μετηλλάξατο τὸν βίον, βεβασιλευκὼς ἔτη τεσσαρακονταετία. τοῦ δὲ βασιλέως κύριος ἐγένετο υἱὸς αὐτοῦ εὐειλμαραδουχος. ὅτος πρὸς τῶν πραγμάτων ἀνόμως καὶ ἀσελγῶς, ἐπιβουλευθεὶς ὑπὸ τοῦ ἀδελφοῦ ἔχοντος αὐτοῦ νηριγλισσορόορ ἀνῃρέθη, βασιλεύσας ἔτη δύο. μὴ δὲ τοῦ ἀναιρεθῆναι ὅτου, διαδεξάμενος τοῦ ἀρχικοῦ ὁ ἐπιβουλεύσας αὐτῷ νηριγλισσορόορος, ἐβασίλευσεν ἔτη τέσσαρα. τούτου υἱὸς λαβοροσσάρχοδος ἐκυέσθη μὲν τοῦ βασιλέως παῖς ὢν μιαιφόνος ἐννέα. ἐπιβουλευθεὶς δὲ διὰ τὸ πολλὰ ἐμφαίνειν κακοήθη ὑπὸ τῶν φίλων ἀπετυμπανίσθη. ἀποθανόντος δὲ τούτου, συνελθόντες οἱ ἐπιβουλεύσαντες αὐτῷ, κοινῇ τοῦ βασιλείαν περιέθηκαν ναβοννήδῳ τινὶ τῶν ἐκ βαβυλῶνος, ὄντι ἐκ τῆς αὐτῆς ἐπιρρύσεως. ἐπὶ τούτου τὰ περὶ τὸ τεῖχος τὸ βαβυλωνίων πόλεως, ἐξ ὀπτῆς πλίνθου καὶ ἀσφάλτου κατεσκευάσθη. ἔτους δὲ τῆς βασιλείας αὐτοῦ ἐν τῷ ἑπτακαιδεκάτῳ ἔτει, προεξεληλυθὼς κῦρος ἐκ τῆς περσίδος μετὰ δυνάμεως πολλῆς καὶ καταστρεψάμενος τὴν λοιπὴν ἀσίαν πᾶσαν, ὥρμησεν ἐπὶ τῆς βαβυλωνίας. αἰσθόμενος καὶ ναβόννηδος τοῦ ἐφόδου αὐτοῦ, ἀπαντήσας μετὰ τῆς δυνάμεως καὶ προσβαλὼν, ἡττηθεὶς τῇ μάχῃ καὶ φυγὼν ὀλίγους, συνεκλείσθη εἰς τὴν βορσιππηνῶν πόλιν. κῦρος δὲ βαβυλῶνα καταλαβόμενος, καὶ συνταξάμενος τὰ ἔξω τῆς πόλεως τείχη καταστρέψαι, διὰ τὰ λίαν αὐτὸ πρὸς τὴν πολιορκίαν, ἀνέδραξεν ἐπὶ βόρσιππον, ὁπόλιορκήσων τὸν ναβόννηδον. ὁ δὲ ναβόννηδος οὐκ ὑπομείναντος τοῦ πολιορκεῖν, ἀλλ' ἐκλιπαρήσαντος αὐτὸν πρότερον, χρησάμενος κῦρος φιλανθρώπως, καὶ δοὺς οἰκητήριον αὐτῷ καρμανίαν, ἐξέπεμψεν ἐκ τῆς βαβυλωνίας. ναβόννηδος μὲν οὖν τὸν λοιπὸν τοῦ χρόνου διαβιοῦν,

A In ea lapideas moles excelsas excitavit, aspectu montibus assimiles, omniq; genere arborum consitas. Hortum quoque pensilem fecit, fama nobilem: eo quod uxor ejus montanum aspectum desideraret, in Medorum regione educata. Hæc itaqve retulit de prædicto rege, & multa super hæc in libro Chaldaicorum: in quo culpat conscriptores Græcos, quasi vane arbitratos, a Semiramide Assyria Babylonem ædificatam, & mira opera ab illa circa eam fuisse constructa, falsec conscripsisse dicens. Ipsam certe Chaldæorum conscriptionem fide dignam existimandum est, qvando cum archivis Phœnicum concordare videntur, quæ ex Berofo conscripta sunt de rege Babyloniorum: quoniam & Syriam & universam Phœnicen ille subvertit. In his sane consonat & Philostratus in historiis, dum Tyriæ meminit obsidionis: & Megasthenes in quarto Indicorum: ubi declarare contendit, prædictum regem Babyloniorum Herculem fortitudine & rerum gestarum magnitudine præcessisse. Dicit enim eum & maximam Africæ partem, & Hispaniam subjugasse. Quæ vero de templo Hierosolymorum relata sunt, & concrematum esse a Babyloniis, & cœptum rursus ædificari Cyro tenente Asiæ principatum, ex dictis Berosi declaramus. Sic enim in tertio libro dicit. Nabuchodonosor itaqve posteaqvam inchoavit prædictum murum, incidens in langvorem, de vita migravit, cum regnasset annis tribus & quadraginta. Hujus regni Dominus effectus filius ejus Evelmaradochus, propter iniquitates & libidines passus insidias a marito sororis suæ Niriglissoroore peremptus est, cum duobus regnasset annis. Quo defuncto, sumens regnum qui ei fecit insidias Niriglissoroor, annis regnavit quatuor. Hujus filius Laborosardochus, principatum quidem tenuit puer existens mensibus novem: insidias vero passus, eo quod nimis appareret malorum esse morum, ab amicis extinctus est. Hoc itaqve peremptoe, convenientes hi qui fecerant insidias, communi suffragio regnum tradidêre Nabonido cuidam, qui erat ex Babylone ex eadem gente. Sub hoc muri circa fluvium Babyloniæ civitatis ex latere cocto & bitumine sunt constructi. Cujus regni anno septimo decimo egressus Cyrus ex Perside cum magno exercitu, universa Asia subacta, impetum fecit in Babyloniam urbem. Sentiens autem Nabonidus invasionem ejus, & occurrens cum exercitu suo, atqve congressus pugna, victus & cum paucis fugatus inclusus est in Borsippensium civitate. Cyrus autem Babyloniam obsidens, & deliberans exteriores muros deponere civitatis, eo quod nimis videretur munita, & esset ad capiendum valde difficilis, reversus est ad Borsippum, Nabonidum expugnaturo. Nabonido vero oppugnationem non expectante, sed prius supplicante, usus clementia Cyrus, & dans ei habitaculum in Carmania, expulit eum a Babylone, Nabonidus itaq; reliqvum vitæ tempus

in illa provincia conversatus est. Hæc concordant cum nostris. Scriptum namqve in eis est: quod Nabuchodonosor octavodecimo regni sui anno, templum nostrum ad desolationem usqve perduxit, & fuit exterminatum annis septem. Secundo vero anno regni Cyri fundamentis depositis, rursus secundo regni Darii anno perfectum est. His prolatis, adjiciam etiam Phœnicum historias: non enim probationum abundantia relinquenda est: est enim dinumeratio in illis annorum: sic enim habent: Sub rege Ithobalo Nabuchodonosor obsedit Tyrum annis tribus & decem. Post hunc regnavit Baal annis decem. Post hunc judices constituti sunt, & judicavêre hi Ecnibalus Baslechi mensibus duobus: Chelbis Abdæi mensibus decem: Abarus pontifex mensibus tribus: Myttonus & Geraftus Abdilimi: judices annis sex, inter quos regnavit Balatorus anno uno: quo moriente, mittentes evocavêre Merbalum ex Babylone, & quatuor regnavit annis. Eo quoq; moriente, evocavêre fratrē ejus Iromum qui regnavit annis XX. Sub hoc Cyrus Persarum habuit imperium. Quapropter omne tempus est annorum quinquagintaquatuor, & mensium trium. Septimo siquidem anno regni sui Nabuchodonosor cœpit obsidere Tyrum. Quartodecimo autem anno regis Iromi, Cyrus Persarum tenuit principatum. Consonant igitur quæ de templo scripta sunt a Chaldæis ac Tyriis, cum literis nostris. Manifestum vero & sine contentione testimonium est: de prædicta generis nostri antiquitate. Et his quidem qui non valde contendunt: sufficere judicio quæ præmissa sunt. Oportet autem non credentibus Barbaricis conscriptionibus, sed solis Græcis fidem habendam esse dicentibus, adhuc multos exhibere testes, etiam Græcos, scientes nostrum genus, & opportuno tempore ejus habentes mentionem. Pythagoras igitur Samius, cum sit antiqvus quidem ætate, sapientia vero & divina pietate philosophos omnes excellens, non solum quæ nostra sunt agnovisse manifestus est, sed etiam æmulatus ea ex multis apparet. Et ejus quidem conscriptio nulla reperitur. multi tamen de eo retulêre: quorum insignior est Hermippus, vir circa omnē historiam diligentissimus indagator. Refert itaqve in primo de Pythagora libro, quod Pythagoras uno familiarium suorum defuncto, nomine Calliphonte, genere Crotoniate, illius animam dicebat secum degere die noctuq;: & quod præciperet, ut non transiret locum, ubi asinus lapsus esset, & ab aqua fœculenta semetipsum abstineret, & ab omni blasphemia recederet. Deinde sequitur. Hæc autem agebat atq; dicebat, Judæorum & Thracum opiniones imitatus, ac transferens in semetipsum. Dicitur enim vere, quod ille vir multas Judæorum leges in suam transtulit philosophiam. Fuit tamen etiam per civitates nō ignota olim gens nostra: & multi jam mores ad quasdam transierunt, & æmulatione digni a nonnullis habebantur. Quod manifestat Theophrastus in his quæ scripsit de legibus. Ait enim, quia prohibent Tyrorum leges & peregrino sacramento jurare. Inter quæ sacramenta

A ἐν σκέψῃ τῇ χώρᾳ κατέστρεψε τὸν βίον. ταῦτα σύμφωνον ἔχει τοῖς ἡμετέροις βύβλοις τὸν ἀληθεῖα. γέγραπται γὰρ ἐν αὐτοῖς ὅτι Ναβυχοδονόσορος ὀκτωκαιδεκάτῳ τῆς αὐτοῦ βασιλείας ἔτει τὸν παρ' ἡμῖν ναὸν ἠρήμωσε, καὶ λῦε ἀφανῆς ὅλον ἔτη ἑπτά. δευτέρῳ δὲ τῆς κύρου βασιλείας ἔτει τὰ θεμελίων ὑποβληθέντων, δευτέρῳ πάλιν τῆς δαρείου βασιλείας ἀπετελέσθη. προσθήσω δὲ καὶ τὰς τῶν φοινίκων ἀναγραφάς. οὐ γὰρ παραλειπέον τὰς ἀποδείξεων τὸν πλεονασμόν. ἔστι δὲ τοιαύτη τὰ χρόνων ἡ καταγραφή. ὑπὸ θωβάλου βασιλέως ἐπολιόρκησε ναβυχοδονόσορος τὸν τύρον. μεθ' ὃν ἐβασίλευσε βαὰλ ἔτη δέκα. μεθ' ὃν δικασταὶ κατεστάθησαν καὶ ἐδίκασαν ἐκνίβαλος βασλάχου μῆνας δύο, χέλβης ἀβδαίου μῆνας δέκα, ἄβαρος ὁ ἱερεὺς μῆνας τρεῖς. μύττονος καὶ γεράστρατος ἀβδηλίμου δικαται ἔτη ἕξ, ὧν μεταξὺ ἐβασίλευσε βαλάτορος ἐνιαυτὸν ἕνα. τούτου τελευτήσαντος, ἀποστείλαντες, μετεπέμψαντο μέρβαλον ἐκ τῆς βαβυλῶνος, καὶ ἐβασίλευσεν ἔτη τέσσαρα. τούτου τελευτήσαντος, μεταπεμψάντων τὸν ἀδελφὸν αὐτοῦ ἴρωμον, ὃς ἐβασίλευσεν ἔτη εἴκοσιν. ὑπὸ τούτου κῦρος περσῶν ἐδυνάστευσεν. οὗ κατὰ ὁ σύμπας χρόνος ἔτη πεντήκοντα τέσσαρα καὶ τρεῖς μῆνες τρεῖς αὐτοῖς. ἑβδόμῳ μὲν γὰρ* ἔτει τοῦ ναβυχοδονόσορος βασιλείας ἤρξατο πολιορκεῖν τύρον. τεσσαρεσκαιδεκάτῳ δὲ ἔτει τοῦ ἱρώμου κύρος ὁ περσῶν τὸ κράτος παρέλαβεν. καὶ σύμφωνα μὲν ὑπὸ τῶν ναῶν τῶν ἡμετέρων γράμμασι τὰ χαλδαίων καὶ τυρίων. ὁμολογημένη δὲ καὶ ἀναντίρρητος ἡ τοῦ εἰρημένων μοι μαρτυρία τοῦ ἔθνους ἡμῶν ἀρχαιότητος. τοῖς μὲν οὖν μὴ σφόδρα φιλονείκοις ἀρκέσειν ὑπολαμβάνω τὰ προειρημένα. δεῖ δὲ ἄρα καὶ ἀπιστούντων τοῖς βαρβάροις ἀναγραφαῖς, μόνοις δὲ τοῖς ἕλλησι πιστεύειν ἀξιούντων, ἀποπληρῶσαι τὸν ὑπισχνούμενον, καὶ πολλοὺς καὶ τούτων ὑπισχνουμένους τὸ ἔθνος ἡμῶν, καὶ καθ' ὁ καιρὸς ἦν αὐτοῖς, μνημονεύοντας πολλαχοῦ ἐν ἰδίοις αὐτῶν συγγράμμασιν. πυθαγόρας τοίνυν ὁ σάμιος ἀρχαῖος ὤν, σοφίᾳ δὲ καὶ τῇ περὶ τὸ θεῖον εὐσεβείᾳ πάντων ὑπερελήλυθε δεινεγκεῖν τῶν φιλοσοφησάντων, οὐ μόνον ἐγνωκὼς τὰ παρ' ἡμῖν δῆλος ἐστιν, ἀλλὰ καὶ ζηλωτὴς αὐτῶν ἐκ πολλῶν γεγενημένος. αὐτοῦ μὲν οὖν οὐδὲν ὁμολογεῖται σύγγραμμα, πολλοὶ δὲ καὶ περὶ αὐτὸν ἱστορήκασι, καὶ τούτων ὑπομνηματιστὴς ἐστὶν ἕρμιππος, ἀνὴρ περὶ πᾶσαν ἱστορίαν ὑπομελής. λέγει τοίνυν ἐν τῷ α τῶν περὶ πυθαγόρου βυβλίων, ὅτι πυθαγόρας, ἑνὸς αὐτοῦ τῶν συνουσιαστῶν τελευτήσαντος, τέθνηκα καλλιφῶντος, τὸ ἦθος κροτωνιάτου, τὴν ψυχὴν ἔλεγε συναποτρίβειν αὐτῷ καὶ νυκτὸς καὶ μεθ' ἡμέραν· καὶ ὅτι παρεκελεύετο μὴ διέρχεσθαι τόπον, ἐφ' ὃν ἂν ὄνος κλάσῃ, καὶ τοῦ διψῶντος ὑδάτων ἀπέχεσθαι, καὶ πάσης ἀπέχειν βλασφημίας. ἐπὶ προσιόντι μὴ ταῦτα καὶ τάδε. ταῦτα δὲ ἔπραττε καὶ ἔλεγε, καὶ ἰουδαίων καὶ θρᾳκῶν δόξας μιμούμενος, καὶ μεταφέρων εἰς ἑαυτόν. λέγεται δὲ ὡς ἀληθῶς ὁ ἀνὴρ ἐκεῖνος πολλὰ τῶν παρὰ ἰουδαίοις νομίμων, εἰς τὸν αὐτοῦ μετενεγκεῖν φιλοσοφίαν. καὶ γὰρ καὶ πόλις τὸ παλαιὸν ἄγνωστον ἡμῶν πάλαι τὸ ἔθνος, καὶ πολλὰ τῶν ἐθῶν εἰς τινας ἤδη παρεφοιτήκει, καὶ ζῆλον παρ' ἑνίοις ἠξίωτο. δηλοῖ δὲ θεόφραστος ἐν τοῖς περὶ νόμων. λέγει γὰρ ὅτι κωλύουσιν οἱ τυρίων νόμοι ξενικὸς ὅρκους ὀμνύειν. ἐν οἷς μετὰ

μετὰ τινων ἄλλων καὶ τὸν καλούμενον ὅρκον κορβᾶν καταριθμεῖ. παρ' οὐδενὶ δ' ἂν εὑρεθείη πολλοῖς μόνοις ἰουδαίοις. δηλοῖ δ' ὡς ἂν εἴποι τις ἑκατ' ἑβραϊκῶν μεθερμηνευόμενον Ἁλικαρνασσεὺς, δῶρον θεοῦ. καὶ μὴν οὐδὲ ἡρόδοτος ὁ ἁλικαρνασσεὺς ἠγνόηκε ἡμῶν τὸ ἔθνος, ἀλλὰ τρόπῳ τινὶ φαίνεται μεμνημένος. περὶ γὰρ κόλχων ἱστορῶν ἐν τῇ δευτέρᾳ βύβλῳ φησὶν ὅτως. μόνοι τῶν πάντων φησὶ κόλχοι, καὶ αἰγύπτιοι, καὶ αἰθίοπες περιτεμνονται ἀπ' ἀρχῆς τὴν αἰδοῖα. φοίνικες τε καὶ σύριοι οἱ ἐν τῇ παλαιστίνῃ, καὶ ὅτι ὁμολογοῦσι παρ' αἰγυπτίων μεμαθηκέναι. σύριοι τοῖ οἱ περὶ θερμώδοντα καὶ παρθένιον ποταμὸν, καὶ μάκρωνες οἱ τὰ τοῦ τοῖσιν αἰσυγέτονες ὄντες, ὀνόματι κόλχων φασὶ νεωστὶ μεμαθηκέναι. ὅτι γάρ εἰσιν οἱ περιτεμνόμενοι ἀνθρώπων μόνοι, καὶ ὅτι αἰγυπτίοισι φαίνονται ποιοῦντες καὶ ταῦτα. αὐτῶν τοῖ αἰγυπτίων καὶ αἰθιόπων οὐκ ἔχω εἰπεῖν, ὁκότεροι πρότεροι τὰ ἑτέρων ἐξέμαθον. ἀκμὴν εἴρηκε σύρους τὸν ἐν τῇ παλαιστίνῃ περιτέμνεσθαι. τὸν τοῖ παλαιστίνην κατοικούντων μόνοι ὅτι ποιοῦσιν ἰουδαῖοι. ὅτι ἄρα γινώσκων εἴρηκε περὶ αὐτῶν. καὶ χοιρίλος τοῖ ὁ ἀρχαιότερος ἡμῶν ποιητὴς μέμνηται ὅ ἔθνους ἡμῶν. ὅπ σωκράτου τοῖ ἐρέξη τὸν περσῶν βασιλεῖ ὅπὶ τὴν ἑλλάδα. καταριθμησάμενος δὲ πάντα τὰ ἔθνη, τελευταῖον καὶ τὸ ἡμέτερον ἐνέταξε λέγων·

Τοῦ δ' ὅπ θεὸν διέβαινε γένος θαυμαστὸν ἰδέσθαι,
Γλῶσσαν μὲν φοίνισσαν ἀπὸ στομάτων ἀφιέντες·
Ὠκεῖαν τ' ἐν Σολύμοις ὄρεσι πλατείῃ περὶ λίμνῃ,
Λυχμαλέοι, κορυφὰς τρεχοκόμοι αὐτὰρ ὕπερθεν
Ἵππων δαρτὰ περιστρωτ' ἐφόρεον ἐσκληκότα καπνῷ.

δῆλον οὖν ἐστιν, ὡς οἶμαι, πᾶσιν ἡμῶν αὐτὸν μεμνῆσθαι, τοῦ τὸ σόλυμα ὄρη ἐν τῇ ἡμετέρᾳ εἶναι χώρᾳ, ἃ κατοικοῦμεν, καὶ τὴν ἀσφαλῆτιν λεγομένην λίμνην. αὕτη γὰρ πασῶν τὸν ἐν τῇ συρίᾳ λιμνῶν πλατυτέρα τε μείζων καθέστηκεν. καὶ χοιρίλος μὲν ὅτω μέμνηται ἡμῶν. ὅπ οὐ μόνον ἠπίστατο τοὺς ἰουδαίους, ἀλλὰ τε ἐθαύμαζον, ὅσοις αὐτῶν ἐντύχοιεν, οὐχ οἱ φαυλότατοι τῶν ἑλλήνων, ἀλλ' οἱ δὴ σοφίᾳ μάλιστα τεθαυμασμένοι, ῥᾴδιον γνῶναι. κλέαρχος γὰρ ὁ ἀριστοτέλους ὢν μαθητὴς, τοῦ τὸν ἐν τῷ περὶ πάτου φιλοσόφων οὐδενὸς δεύτερος, ἐν τῷ πρώτῳ τῶν περὶ ὕπνου βυβλίῳ φησὶν, ἀριστοτέλους τὸν διδάσκαλον αὐτοῦ τῶν τινος ἀνδρὸς ἰουδαίου ταῦτα ἱστορεῖν, αὐτὸν τὸν λόγον ἀριστοτέλους τοῦ φιλοσόφου θέμενος. ἔστι δ' ὅτω γεγραμμένον. ἀλλὰ τὰ μὲν πολλὰ μακρὸν ἂν εἴη λέγειν. ὅσα δ' ἔχει τὸν ἐκείνου θαυμασιότητα τινα, καὶ φιλοσοφίαν ὁμοίως, διελθεῖν οὐ χεῖρον. ὡς σαφῶς δέ σοι εἰπεῖν ὑστερόχου, θαυμαστόν τι τὸ ὀνείρους ἴσασι δόξω λέγειν. τὸ ὁ ὑστεροχίδης εὐλαβούμενος, δι' αὐτὸ δ', ἔφη, ὅτ, τὸ ζητοῦμεν ἀκοῦσαι πάντες. ἐκεῖνο εἶπεν ἀριστοτέλης καὶ τὸν τῆς ῥητορικῆς τοῦ γένος, τὸν μὲν τοῦ πρῶτον διέλθωμεν, ἵνα μὴ ἀπειθῶμεν τοῖς τῶν ἐπαγγελιῶν διδασκάλοις. λέγε, εἶπεν ὁ ὑστεροχίδης, ἅπ σοι δοκεῖ. πάνυ καλῶς, τοίνυν τὸ μὲν γένος ἐν ἰουδαῖοις ἐκ τῆς κοίλης συρίας. ὅτι δέ εἰσιν λαμπροὶ τῶν ἐν ἰουδαίοις φιλοσόφων. καλοῦσιν καὶ οὗτοι φασὶν οἱ φιλόσοφοι τοῦ μὲν ἰνδοῖς κάλλανοι, τοῦ δὲ σύροις ἰουδαῖοι, τὸ ὄνομα λαβόντες ἀπὸ τοῦ τόπου. τοῦ γὰρ τὸ πόλεως αὐτῶν ὄνομα πάνυ, σκολλαον ἐστιν, ἱεροσολύμοις γὰρ αὐτὴν καλοῦσιν. ὅτ' οὖν ὁ ἄνθρωπος δεξιούμενος τε πολλοῖς, καὶ τῶν

A cum quibusdam aliis etiam jusjurandum, quod Corbam appellatur, enumerat: apud nullos autem hoc invenitur juramentum, nisi apud Judæos solos: quod interpretatur ex Hebraica lingva, donum Dei. Verum neq; Herodotus Halicarnasseus nostram ignoravit gentem, sed quodammodo ejus meminisse cognoscitur. De Colchis enim referens, in secundo libro sic dicit: Soli autem inter omnes Colchi, & Ægyptii, & Æthiopes, verenda ab initio circumcidunt. Phœnices vero, & Syri in Palæstina confitentur hoc ab Ægyptiis didicisse. Syri autem qui circa Thermodoontem & Parthenium fluvium commorantur, & his vicini Macrones, a Colchis dicuntur nuper didicisse. Hi namqve sunt inter homines soli, qui circumciduntur: & isti sicut Ægyptii facere dicuntur. De Ægyptiis autem & Æthiopibus dicere non possum, utri ab alteris didicêre. Dixit ergo Syros, qui in Palæstina sunt, circumcidi. Omnium autem qui habitant Palæstinam, soli Judæi circumciduntur. Hoc igitur sciens, de ipsis dixit. Quin & Chœrilus, antiqvus poëta, meminit de gente nostra, dicens quod militaverunt nostri majores cum Xerxe Persarum rege contra Græcos: & enumerans universas gentes, novissimam nostram posuit, ita dicens:

Hujus miranda specie [illegible]ns castra secuta,
Phœnissam ignoto linguam mittebat ab ore.
Sedes huic Solymi montes, stagnum prope vastum.
Tonsa caput circum, squalenti vertice equini
Exuvias capitis duratas igne gerebat.

Palam ergo est, sicut arbitror, quia nostri meminerit, eo quod & Solymi montes in nostra regione sunt constituti, in quibus habitamus, & stagnum, quod dicitur Asphaltites. hoc enim inter omnes stagnum in Syria latius ac majus est. Et Chœrilus quidem ita nostri meminit. Quod autem non solum sciebant Judæos, sed etiam in quotquot inciderent admirabantur, non e vulgo Græci, sed ob sapientiam celebres, ostendere facile est. Clearchus enim Aristotelis discipulus, & Peripateticorum nulli secundus, in primo libro de somno, dicit Aristotelem doctorem suum de quodam viro Judæo ita referre: & ipsi Aristoteli eundem sermonem ascribit, quod ita conscriptum est. Sed alia quidem longum est dicere. Quæ vero habere potuerant illius admirationem quandam atqve philosophiam, ea duco operæ pretium referre. Et Hyperochides: vehementer, inquit, audire desideramus universi. Igitur secundum præcepta, Aristoteles inquit, rhetorica, ejus genus primo indicabimus, ne reluctemur doctoribus præceptorum. Dic, inquit Hyperochides, ita si placet. tum ille. genere igitur Judæus erat, e Cœlesyria: qui sunt ex propagine Philosophorum Indorum, vocanturq; (ut ajunt) philosophi, apud Indos Calani, apud Syros autem Judæi nomé accipientes a loco. locus n. ubi habitant, appellatur Judæa. nomen vero eorũ civitatis val de difficile est: vocant enim eam nomine Hierusalé. Is igitur homo multos hospitio recipiens, & de su-

perioribus ad maritima descendens, gravissimus erat non solum eloquio, sed etiam animo. Et tunc nobis degentibus apud Asiam, cum divinus homo venisset ad ea loca, confabulari cœpit nobiscum, & cum aliis scholasticis eorum sapientiam tentans. cumqve multi eruditorum congregarentur, tradebat potius aliqvid eorum quæ habebat. Hæc ait Aristoteles apud Clearchum, & super hæc multam ac mirabilem continentiam Judæi viri in cibis & castitatem narrat. Licet autem volentibus hæc ex ipsius lectione cognoscere, ego enim refugio plus quam decet inserere. Clearchus igitur facta digressione, cum aliud propositum haberet, nostri generis ita meminit. Hecatæus autem Abderita, vir philosophus simul & circa actiones industrius, cum Alexandro rege nutritus, & cum Ptolemæo Lagi commoratus, non obiter, sed integrum de ipsis Judæis conscripsit librum, Ex quo volo breviter quædam eorum quæ ab eo sunt dicta percurrere. Sed primitus tempus ostendam. meminit enim prælii, quo circa Gazam Ptolemæus conflixit cum Demetrio, quod utiqve contigit undecimo quidem anno post mortem Alexandri, Olympiade vero septima & decima atqve centesima, sicuti refert Castor, adjiciens enim hanc Olympiadem, dicit: Sub hac Ptolemæus Lagi vicit in Gaza prælio Demetrium Antigoni, qui vocabatur Poliorcetes. Alexandrum vero profitentur universi centesima & quartadecima Olympiade fuisse defunctum. Palam ergo est, quia & secundum illud tempus, & sub Alexandro genus florebat nostrum. Dicit igitur Hecatæus, quia post prælium ad Gazam Ptolemæus locorum quæ sunt circa Syriam dominus est effectus. Et multi hominum cognoscentes mansvetudinem & clementiam Ptolemæi, cum eo proficisci ad Ægyptum, & rebus communicare voluêre. Quorum unus, inquit, erat Ezechias pontifex Judæorum: homo ætate quidem quasi sexaginta & sex annorum, dignitate vero apud contribules maximus, & animo sapientissimus, potentissimus ad dicendum, & circa causas sicut nullus alter expertus. dicit etiam omnes sacerdotes Judæorum, qui decimas accipiunt, & universa in communi gubernant, circa mille & quingentos existere. Rursus autem prædicti viri faciens mentionem: hic, inquit, homo hunc honorem gerens, & assvetus esse nobiscum assumens aliquos suorum, differentiam cunctam exposuit: & habitationem suam & conversationem, quam scriptam habebat, pariter indicavit. Deinde palam facit Hecatæus, quales circa leges existimus: & quod omnia sustinere, ne transcendamus eas, eligimus: & hoc esse optimum judicamus. Dicitur igitur hæc: Et male sæpius a finitimis audientes, & omnes contumelias passi a Persicis regibus & satrapis, non possunt mente mutari. Sed cū magna exercitatione, de his præcipue omnib. respondere parati sunt. Perhibet autē etiam indicia fortis animi circa leges non parva, dicens, Alexandro quondam in Babylone constituto, & volente Beli

ἄνω τόπων εἰς τὰς θαλαττίας ἐπικαταβαίνων, ἑλληνικὸς ἦν τῇ ἀξιολέκτῳ μόνον, ἀλλὰ καὶ τῇ ψυχῇ. ἐν τῷ διατριβόντων ἡμῶν περὶ τὴν ἀσίαν, παραβαλὼν εἰς τοὺς τόπους, ἐν οἷς ἡμῖν, ἐν τυγχάνει ἡμῖν τι καὶ ποιν ἑτέρους τῶν σχολαστικῶν, πειρώμενος αὐτῶν τὴν σοφίας. ὡς δὴ πολλοὶ τῶν ἐν παιδείᾳ συνωκεῖοντο, παρεδίδου τι μᾶλλον ὧν εἶχεν. ταῦτ' εἴρηκεν ἀριστοτέλης παρὰ τοῦ κλεάρχου, καὶ καθάπερ πολλὴν ἐν θαυμάσιον καρτερίαν τῶν ἰουδαίων ἀνδρὸς ἐν τῇ διαίτῃ καὶ σωφροσύνῃ διεξιών: ἔνεστι δὲ τοῖς βουλομένοις ἐξ αὐτοῦ τὸ πλέον γνῶναι τῶν βιβλίων. φυλάττομαι γὰρ ἐγὼ τὰ πλείω τῶν ἱκανῶν παραπίπτειν. κλέαρχος μὲν οὖν ἐν παρεκβάσει ταῦτ' εἴρηκεν. τὸ γὰρ παρακείμενον λῶν αὐτὸ καθ' ἕτερον ὅτως ἡμῶν μνημονεύει. ἑκαταῖος δὲ ὁ ἀβδηρίτης ἀνὴρ φιλόσοφος ἅμα, καὶ περὶ τὰς πράξεις ἱκανώτατος, ἀλεξάνδρῳ τῷ βασιλεῖ συνακμάσας, καὶ πτολεμαίῳ τῷ λάγου συγχρόνῳ, οὐ παρέργως ἀλλὰ περὶ αὐτῶν ἰουδαίων συγγεγραφὼς βιβλίον, ἐξ οὗ βούλομαι κεφαλαιωδῶς διηθραμεῖν ἔνια τῶν εἰρημένων. καὶ πρῶτον διηδείξω τὸ χρόνον. μνημονεύει γὰρ πολεμαίου περὶ γάζαν πρὸς δημήτριον μάχης. αὕτη δὲ γέγονεν ἑνδεκάτῳ μὲν ἔτει τοῦ ἀλεξάνδρου τελευτῆς, ὅθι δὲ ὀλυμπιάδος ἑβδόμης καὶ δεκάτης ἑκατοστῆς, ὡς ἱστορεῖ κάστωρ. προσθεὶς γὰρ ταύτῃ τὴν ὀλυμπιάδα φησὶν, ὅθι ταύτης πολεμαῖος ὁ λάγου ἐνίκα κατὰ γάζαν μάχῃ δημήτριον τὸν ἀντιγόνου, τὸν διηκληθέντα πολιορκητῶν. ἀλεξάνδρον δὲ τεθνάναι πάντες ὁμολογοῦσιν ὅθι τῆς ἑκατοστῆς τεσσαρεσκαιδεκάτης ὀλυμπιάδος. δῆλον οὖν ὅτι καὶ κατ' ἐκεῖνον καὶ κατὰ ἀλέξανδρον ἤκμαζεν ἡμῶν τὸ ἔθνος. λέγει τοίνυν ὁ ἑκαταῖος πάλιν τάδε. ὅτι μετὰ τὴν ἐν γάζῃ μάχην ὁ πολεμαῖος ἐγένετο τῶν περὶ συρίαν τόπων ἐγκρατής. καὶ πολλοὶ τῶν ἀνθρώπων πιστευόμενοι τὴν ἠπιότητα καὶ φιλανθρωπίαν τοῦ πολεμαίου, συναπαίρειν εἰς αἴγυπτον αὐτῷ, καὶ κοινωνεῖν τῶν πραγμάτων ἠβουλήθησαν. ὧν εἷς ἦν, φησὶν, ἐζεκίας ὁ ἀρχιερεὺς τῶν ἰουδαίων, ἄνθρωπος τὴν μὲν ἡλικίαν ὡς ἑξήκοντα πέντε ἐτῶν, τὸν δὲ ἀξιώματι τοῦ πρῶτος τοῖς ὁμοέθνοις μέγας. καὶ τὴν ψυχὴν ὀξὺς ἀκόντα, ἔτι δὲ καὶ λέγειν δυνατὸς, καὶ τοῖς περὶ τῶν πραγμάτων εἴπερ τις ἄλλος ἔμπειρος. καὶ τοι, φησὶν, οἱ πάντες ἱερεῖς τῶν ἰουδαίων, οἱ τὴν δεκάτην τῶν γινομένων λαμβάνοντες, καὶ τὰ κοινὰ διοικοῦντες, περὶ χιλίους μάλιστα καὶ πεντακοσίους εἰσίν. πάλιν δὲ περὶ εἰρημένου μνημονεύων ἀνδρὸς, ὅτι φησὶν ὁ ἄνθρωπος τεταγμένος τῆς τιμῆς ταύτης, καὶ συνήθης ἡμῖν γεγενῆσθαι, παραλαβὼν τινα τῶν μεθ' ἑαυτοῦ, τήν τε διαφορὰν ἀνέγνω πᾶσαν αὐτοῖς, εἶχε γὰρ τὴν κατοίκησιν αὐτῶν καὶ τὴν πολιτείαν γεγραμμένην. εἶτα ἑκαταῖος δηλοῖ πάλιν πῶς ἔχομεν περὶ τοὺς νόμους, ὅτι πάντα πάσχειν ὑπὲρ τοῦ μὴ παραβαίνειν ταύτας περιαιρούμεθα, καλὸν εἶναι νομίζοντες. τοιαῦτα φησὶ καὶ κακῶς ἀκούοντες ὑπὸ τῶν ἀσυγγένων, καὶ τῶν ἐπιφυομένων πάντων, καὶ περιπλακιζόμενοι πολλάκις ὑπὸ τῶν περσικῶν βασιλέων καὶ σατραπῶν, οὐδὲν ἀπαμβλυνθῆναι τῇ διανοίᾳ, ἀλλὰ γεγυμνασμένως περὶ τούτων καὶ ἀκίνδυνος καὶ θανάτοις δεινοτάτοις μάλιστα πάντων ἀπαντῶσι, μὴ δεινούμενοι τὰ πατρῷα. παρέχει δὲ καὶ τεκμήρια τῆς ἰσχυρογνωμοσύνης τῆς περὶ τῶν νόμων οὐκ ὀλίγα. φησὶ γὰρ ἀλέξανδρον ποτὲ ἐν βαβυλῶνι γενομένου, καὶ προελομένου τὸ βήλου πτίπω-

πεπλωκὸς ἱερὸν ἀνακαθᾶραι, καὶ πᾶσιν αὐτοῦ τοῖς στρατιώταις ὁμοίως φέρειν τὸν χοῦν προστάξαντος, μόνους τοὺς ἰουδαίους οὐ προσχεῖν. ἀλλὰ καὶ πολλὰς ὑπομεῖναι πληγὰς, καὶ ζημίας ὑποπεσεῖν μεγάλας, ἕως αὐτοῖς συγγνόντα τὸν βασιλέα δοῦναι τοῦ ἄδειαν. τῶν γε μὲν τῶν εἰς τοῦ χώραν, φησὶ, πρὸς αὐτοὺς ἀφικνουμένων, καὶ νεὼς καὶ βωμοὺς κατασκευασάντων, ἅπαντα ταῦτα κατέσκαψαν. καὶ τῶν μὲν ζημίαν τοῖς σατράπαις ἐξέτεινον, παρά τινων δὲ συγνώμας μετελάμβανον. καὶ προσεπιτίθησιν, ὅτι δίκαιον ὑπὲρ τούτοις αὐτοὺς εἶναι θαυμάζειν. λέγει δὲ καὶ πολυανθρωπότατον γεγονέναι ἡμῶν τὸ ἔθνος. πολλοὺς μὲν γὰρ ἡμῶν φησὶν ἀναστάσους εἰς Βαβυλῶνα πέραν πρότερον αὐτῶν ἐποίησαν μυριάδας. οὐκ ὀλίγαι δὲ καὶ μετὰ τὸν ἀλεξάνδρου θάνατον εἰς αἴγυπτον καὶ φοινίκην μετέστησαν, διὰ τοῦ ἐν συρίᾳ στάσιν. ὁ δὲ αὐτὸς ἔτος ἀνὴρ καὶ τὸ μεγέθος τῆς χώρας, ἣν κατοικοῦμεν, καὶ τὸ κάλλος ἱστόρηκεν. τριακόσιαι γὰρ μυριάδας ἀρουρῶν, σχεδὸν τῆς ὁρίσης καὶ πανφορωτάτης χώρας, νέμονται φησίν. ἡ γὰρ ἰουδαία τοσαύτη πολῆθος ἐστιν. ἀλλὰ μὴν ἔτι καὶ τὴν πόλιν αὐτήν τὸ ἱεροσόλυμα καλήν τε καὶ μεγίστην, ἐν παλαιοτάτοις κατοικοῦμεν, καὶ πολὺ πλῆθος ἀνδρῶν, καὶ πολὺ τὸ νεὼ κατασκευῆς, ὅτως αὐτὸς διηγεῖται. ἔστι γὰρ τῶν ἰουδαίων τὰ μὲν πολλὰ ὀχυρώματα κατὰ τὴν χώραν καὶ κώμας. μία δὲ πόλις ὀχυρὰ πεντήκοντα μάλιστα σταδίων τὸ περίμετρον, ἣν οἰκοῦσιν ἀνθρώπων πολὺ δώδεκα μυριάδες. καλοῦσι δὲ αὐτὴν ἱεροσόλυμα. ἐν ταύτῃ δὲ ἔστι κατὰ μέσον μάλιστα τὸ πόλεως περίβολος λίθινος, μῆκος ὡς πεντάπλεθρος, εὖρος πηχῶν ἑκατὸν, ἔχων δίπλας πύλας. ἐν ᾧ βωμός ἐστι τετράγωνος, οὐκ ἐκ τμητῶν, ἀλλ' ἐκ τῶν ἐργῶν λίθων ὅτω συγκείμενος. πλευρὰ μὲν ἑκάστη εἴκοσι πηχῶν, ὕψος δὲ δεκάπηχυ. καὶ παρ' αὐτὸν οἴκημα μέγα, ὃ βωμός ἐστι καὶ λυχνίον, ἀμφότερα χρυσᾶ, δύο τάλαντα τοῦ ὁλκοῦ. ὑπὲρ τούτων φῶς ἐστιν ἀναπεσόμενον καὶ τὰς νύκτας καὶ τὰς ἡμέρας ἄσβεστον καὶ τὰς ἡμέρας ἄγαλμα δὲ οὐκ ἔστιν οὐδὲ ἀνάθημα τοιαῦτον. οὐδὲ φύτευμα παντελῶς οὐδὲν, οἷον ἀλσῶδες ἢ τι τοιοῦτον. διατρίβουσι δὲ ἐν αὐτῷ καὶ τὰς νύκτας καὶ τὰς ἡμέρας ἱερεῖς, ἁγνείας τινὰς ἁγιζόντες, τοῦ δὲ πάντων οἶνον οὐ πίνοντες ἐν τῷ ἱερῷ. ἔτι γε μὲν ὅτι καὶ ἀλεξάνδρῳ τῷ βασιλεῖ στρατευσαμένῳ, καὶ μὴ ταῦτα τοῖς διαδόχοις αὐτοῦ, μεμαρτύρηκεν. οἷς αὐτὸς τυχεῖν φησὶν ὑπὸ ἀνδρὸς ἰουδαίου καὶ τὴν στρατείαν γνωμένοις, ταῦτα τοῦδε φήσομεν. λέγει δὲ, ὅτως. ἐμοῦ γοῦν ὑπὲρ τοῦ ἐρυθρὰν θάλασσαν βαδίζοντος, συνηκολούθει τὸς μὴ τῶν ἄλλων τῶν τοῦδε πεμπόντων ἡμῖν ἱππέων ἰουδαίων, ὄνομα μοσόλλαμος, ἄνθρωπος ἱκανὸς καὶ ψυχὴν εὔρωστος, καὶ τοξότης δὴ πάντων ὁμολογούμενος καὶ τῶν ἑλλήνων καὶ τῶν βαρβάρων ἄριστος. ὅτος οὖν ὁ ἄνθρωπος διαβαδίζοντων πολλῶν καὶ τὴν ὁδὸν, καὶ μάντεως τινὸς ὀρνιθοσκοπούμενοι, καὶ πάντας ὑπισχεῖν ἀξιοῦντος, ἠρώτησε διὰ τοῦ προσμένουσι. δείξαντος δὲ μάντεως αὐτοῦ τὴν ὄρνιθα, καὶ φήσαντος, ἐὰν μὲν αὐτοῦ μένῃ, προσμένειν συμφέρειν πᾶσιν, ἂν δὲ ἀναστὰς εἰς τοὔμπροσθεν πετηθῇ προάγειν, ἐὰν δὲ εἰς τοὔπισθεν, ἀναχωρεῖν, αὖθις σιωπήσας καὶ περελκύσας τὸ τόξον ἔβαλε, καὶ τὴν ὄρνιθα πατάξας ἀπέκτεινεν.

A templum quod corruerat renovare, cunctisqve militibus similiter rudera portare præcipiente, solos Judæos hoc facere non sustinuisse: sed etiam multas plagas, & detrimenta pertulisse non modica, donec eis ignoscente rege securitas præberetur. Qui dum ad provinciam, inquit, propriam reversi fuissent, templa & altaria fabricata omnia destruxêre. Et pro aliis quidem mulctam satrapæ exolvêre, pro aliis vero veniam consecuti sunt. Adjicit autem, quod merito ob hæc mirabiles sint. Et quod gens nostra fuit multorum hominum numero copiosa: sed multa millia nostrorum traducta, in Babylonia Persæ primum collocarunt: nec pauca etiam morte Alexandri in Ægyptum & Phœnicen sunt translata, propter seditionem in Syria factam. Idem vir & magnitudinem provinciæ quam incolimus, pulchritudinemq; narravit. Pene decies trecenta millia, inquit, jugera terrarum optimarum uberrimæ provinciæ possidere noscuntur. Judæa namqve hujus est amplitudinis. Et quia etiam civitatem ipsam Hierosolymorum spaciosam & maximam olim inhabitamus, & virorum multitudine copiosam, nec non & templi constructionem, idem ipse sic refert: Sunt autem Judæorum & aliæ quidem multæ munitiones per provinciam, atq; vici. Una vero civitas munitissima, habens præcipue circuitum quinquaginta stadiorum, in qua commorantur hominum circa centum & quinquaginta millia, nomine Hierosolyma. Est autem in media civitate lapidea quadriporticus, centum per circuitum cubitorum, habens etiam duplices januas: in qua ara est quadranguli figuratione composita ex lapidibus non dolatis, sed collectis, unumqvodque latus viginti cubitorum latitudinem habens, altitudinem vero decem: & circa eam maxima fabrica, ubi altare est constitutum & candelabrum, utraq; aurea, duorum talentorum pondus habentia: & inextinguibile lumen noctibus & diebus. Simulacrum vero, aut aliquod anathema ibi nequaquam est, nec ulla plantatio. nullus ibi veluti lucus, aut aliquid hujusmodi. Habitant autem in eo & noctibus & diebus sacerdotes, quasdam purificationes agentes, & omnino vinum non bibentes in templo. Insuper autem, quia & cum Alexandri regis successoribus postea militarunt, testatur hoc modo, dicens ea quæ cognoverit a viro Judæo in expeditione constituto: cujus verba subjiciam. Ait enim: Me siquidem eunte ad mare rubrum, una secutus est quidam cum aliis eqvestrium Judæorum nos deducentium, nomine Mosollamus, vir animosus, inter omnes sagittarios Græcos & Barbaros præcipuus. Is igitur homo properantibus multis pariter & quodam vate augurium captante, & petente, ut cuncti starent, interrogavit, cur substitissent omnes. Ostendente vero ei vate avem quam intuebatur, atqve dicente: quod si quidem expediret eis ut manerent omnes, staret avis: si vero surgens anterius evolaret, procederent, si vero post tergum iret, recedere cunctos oporteret: rursum tacens, arcumqve trahens, sagittam emisit: & avem percussam interemit.

Indignantibus vero vate & quibusdam aliis, & maledicentibus ei: Quid furitis, inquit, infaustissimam avem sumentes in manus? hæc enim suam salutem nesciens, de nostro itinere nobis prosperitatem potuit indicare? Si enim præscire futura valuisset, in hunc locum nequaquam venisset, metuens ne sagitta a Mosollamo Judæo periret. Sed Hecatæi testimonia jam quiescant. facile namqve est volentibus ipsum librum legere, & hæc apertius invenire. Non vero me pigebit Agatharchidem introducere, licet homo minime malus, ut ei visum est, nobis detraxisse videatur. Is enim narrans de Stratonice, quemadmodum venit in Syriam e Macedonia viro suo Demetrio derelicto: Seleuco autem uxorem eam ducere nolente, quod illa sperabat, exercitu ejus in Babylonia posito, circa Antiochiam bella movit. Deinde quomodo reverso rege Antiochia capta in Seleuciam illa fugiens, cum posset velocius abnavigare, somnio prohibita ne faceret, capta atq; defuncta est. Hæc ergo præfatus Agatharchides, & derogans superstitioni Stratonices, ut itur exemplo generis nostri, sic scribens. Qui vocantur Judæi, habitant omnium munitissimam civitatē, quam vocare Hierosolymam provinciales solent: hi vacare consveti sunt septima die, & neq; arma portare in prædictis diebus, neqve alterius cujuspiam curam habere patiuntur. sed in templis extendentes manus, adorare usq; ad vesperam soliti sunt. Ingrediente vero in civitatem Ptolemæo Lago cum exercitu & multis hominibus, cum custodire debuerint civitatem, eis stultitiam observantibus, provincia quidem dominū suscepit amarissimum: lex vero manifestata est malam habere solennitatem. hujusmodi autem casus, præter illos, alios quoque docuit universos: ut tunc ad somnia & opiniones quæ tradebantur de lege confugiant, dum circa res necessarias ratio nihil valet humana. Hoc quidem Agatharchidi videtur esse ridiculum: eis autem qui hæc examinant integriùs, apparet magnum, & præcipua laude dignissimum: si & saluti & patriæ quidem, custodiam legum pietatemq; divinam præponere concupiscant. Quod vero non ignorantes quidam conscriptorum gentem nostram, sed propter invidiam quasdam ob similes causas memoriam nostri omiserunt, hoc indiciū me arbitror esse præbiturum. Hieronymus enim qui de successoribus conscripsit historiam, ipso tempore quo Hecatæus fuit: & amicus existens regis Antigoni Syriæ præsidebat. Verum Hecataeus etiam librum conscripsit de nobis: Hieronymus autem nequaquam nostri in historia meminit, licet pene in ipsis locis nutritus esset. In tantum voluntates hominum differebant. alter namqve dignos existimavit de quibus diligenter memoriæ proderet: alterum vero omnino circa veritatem quædam passio cernitur obscurasse.

ἀγανακτούντων δὲ μάντεως καὶ τινων ἄλλων καὶ καταρωμένων αὐτῷ, τί μαινεσθε φῆ, κακοδαιμονέστατον ὄρνιθα λαβόντες εἰς τὰς χεῖρας; πῶς γὰρ ἔστιν τὴν αὐτοῦ σωτηρίαν ὁ προϊδών, τοῦ τῆς ἡμετέρας παρείας ἡμῖν ἄν τι ὑγιὲς ἀπήγγελλεν; εἰ γὰρ ἐδύνατο προγινώσκειν τὸ μέλλον, εἰς τὸν τόπον οὗτον οὐκ ἂν ἦλθε, φοβούμενος μὴ τοξεύσας αὐτὸν ἀποκτείνῃ μοσόλλαμος ἰουδαῖος. ἀλλὰ τὰ μὲν ἑκαταίου μαρτυρίων ἄλις. τοῖς γὰρ βουλομένοις τάχιστα μαθεῖν, τοῦ βιβλίου ῥᾴδιόν ἐστιν ἐντυχεῖν. οὐκ ἐκνήσω δὲ καὶ ἐπ' ὀνήσει ἀγαθαρμῷ καθάπερ αὐτὸς οἴεται, μνήμιον πεποιημένον ἡμῶν ἀγαθαρχίδου ἐνομάσαι. διηγούμενος γὰρ περὶ τοῦ στρατονίκης, ὃν τρόπον ἦλθε μὲν ἐκ συρίας εἰς μακεδονίαν, καταλιποῦσα τὸν ἑαυτῆς ἄνδρα δημήτριον. σελεύκου δὲ γαμεῖν αὐτὴν οὐ θελήσαντος, ὅπερ ἐκείνη προσεδόκησε, πολεμοῦντος δὲ τοῦ ἀπὸ βαβυλῶνος στρατιὰν αὐτοῦ, περὶ τὴν ἀντιόχειαν ἐνεωτέρισεν. εἶθ' ὡς ἀνέστρεψεν ὁ βασιλεὺς, ἁλισκομένης τῆς ἀντιοχείας, εἰς σελεύκειαν φυγοῦσα, παρὸν αὐτῇ ταχέως ἀποπλεῖν, ἐνυπνίῳ κωλυομένη πράττειν ἐληφθη καὶ ἀπέθανεν. ταῦτα προειπὼν ὁ ἀγαθαρχίδης, καὶ ὑπισχνούμενος τῇ στρατονίκῃ τοῦ δεισιδαιμονίαν, ὑποβάλλοντα τῇ χρῆται τοῦ περὶ ἡμῶν λόγῳ. καὶ γράφει οὕτως. οἱ καλούμενοι ἰουδαῖοι πόλιν οἰκοῦντες ὀχυρωτάτην πασῶν, ἣν καλεῖν ἱεροσόλυμα συμβαίνει τοὺς ἐγχωρίους, ἐθίσμενοι δὲ ἑβδόμης ἡμέρας, καὶ μηδὲ τὰ ὅπλα βαστάζειν ἐν τοῖς εἰρημένοις χρόνοις, μήτε γεωργίας ἅπτεσθαι, μήτε ἄλλης ὁτουοῦν λειτουργίας μηδεμιᾶς, ἀλλ' ἐν τοῖς ἱεροῖς ἐκτεταμένοι τὰς χεῖρας εὐχεσθαι μέχρι τῆς ἑσπέρας, εἰσιόντος εἰς τὴν πόλιν πτολεμαίου τοῦ λάγου μετὰ δυνάμεως καὶ τῶν ἀνθρώπων αὐτῷ φυλάττειν τὴν πόλιν διαπηροιούντων τὴν ἄνοιαν, ἡ μὲν πατρὶς εἰλήφει δεσπότην πικρὸν, ὁ δὲ νόμος ἐξηλέγχθη φαῦλον ἔχων ἐθισμόν. τὸ δὲ συμβὰν πολλοὺς ἐκείνων τοὺς ἄλλους πάντας διδάσκει, τὴν ἐπὶ φυγὴν εἰς ὀνείρατα, καὶ τὸν περὶ νόμου παραδεδομένου ὑπόνοιαν, ἡνίκα ἂν τοῖς ἀνθρωπίνοις λογισμοῖς περὶ τῶν διαπορουμένων ἐξασθενήσωσιν. ὅπερ μὲν ἀγαθαρχίδῃ καταγέλωτος ἄξιον δοκεῖ. τοῖς δὲ μὴ μετὰ δυσμενείας ἐξετάζουσι, φαίνεται μέγα καὶ πολλῶν ἄξιον ἐγκωμίων, εἰ καὶ σωτηρίας καὶ πατρίδος ἀνθρωποι τινὲς, νόμων φυλακὴν καὶ τὴν πρὸς θεὸν εὐσέβειαν ἀεὶ προτιμῶσιν. ὅτι δὲ οὐκ ἀγνοοῦντες ἔνιοι τῶν συγγραφέων τὸ ἔθνος ἡμῶν, ἀλλ' ὑπὸ φθόνου τινὸς, ἢ δι' ἄλλας αἰτίας ἐκ ὑγιοῦς, τὴν μνήμην παρέλιπον, τεκμήριον οἶμαι παρέξειν. ἱερώνυμος δὲ ὁ τὴν περὶ τῶν διαδόχων ἱστορίαν συγγραφὼς, καὶ τὸν αὐτὸν μὲν τῷ ἑκαταίῳ. φίλος δὲ ὢν ἀντιόχου τοῦ βασιλέως, τὴν συρίαν ἐπιτρόπευεν. ἀλλ' ὅμως ἑκαταῖος μὲν καὶ βιβλίον ἔγραψε περὶ ἡμῶν. ἱερώνυμος δὲ, ἐδαμῶς καὶ τὴν ἱστορίαν ἐμνημόνευσε, καί τοι σχεδὸν ἐν τοῖς τόποις διαπεριφώς. ποσοῦτον αἱ προαιρέσεις τῶν ἀνθρώπων διέφερον. τοῦ μὲν γὰρ ἐδόξαμεν καὶ σπουδαίας εἶναι μνήμης ἄξιοι τοῦ δὲ πρὸς τὴν ἀλήθειαν παντὸς τι παθος οὐκ εὐγνώμον ἐπεσκότησεν. δρκοῦσι δὲ ὅμως εἰς τὴν ἀπόδειξιν τῆς ἀρχαιότητος, αἵ τε αἰγυπτίων καὶ χαλδαίων καὶ φοινίκων ἀναγραφαὶ, πρὸς ἐκείνας τε τουτοις τῶν ἑλλήνων συγγραφεῖς. ἐπὶ δὲ καὶ πρὸς τοῖς εἰρημένοις, θεόφι-

Sufficiunt tamen ad comprobationem antiquitatis nostræ, Ægyptiorum & Chaldæorum atqve Phœnicum historiæ, & super illas Græcorum pariter conscriptores. nam præter supradictos,

θεόφιλος, καὶ θεόδοτος, καὶ μνασέας, καὶ ἀριστοφάνης, καὶ ἑρμογένης. καὶ ἡμερός τε καὶ κόνων, καὶ ζωπυρίων, καὶ πολλοί τινες ἄλλοι τάχα, εἰ γὰρ ἔγωγε πᾶσιν ἐντετύχηκα τοῖς βιβλίοις, οὐ παρέργως ἡμῶν ἐμνημονεύκασιν. οἱ πολλοὶ δὴ τῶν εἰρημένων ἀνδρῶν, τὸ μὲν ἀληθείας τῶν ἐξ ἀρχῆς πραγμάτων διήμαρτον, ὅτι μὴ τὰς ἱερὰς ἡμῶν βύβλους ἐνέτυχον. κοινῶς μέν τι περὶ τῆς ἀρχαιότητος ἅπαντες μεμαρτυρήκασιν, ὑπὲρ ἧς τὰ νῦν λέγειν προεθέμην. ὁ μὲν τοι φαληρεὺς δημήτριος, καὶ φίλων ὁ πρεσβύτερος, καὶ εὐπόλεμος, οὐ πολὺ τὸ ἀληθείας διήμαρτον. οἷς συγγινώσκειν ἄξιον. οὐ γὰρ ἐνῆν αὐτοῖς μὴ πάσης ἀκριβείας τοῖς ἡμετέροις γράμμασι παρακολουθεῖν. ἐν ἐπὶ μοι περιφάλαιον ὑπολείπεται, τὸν τῆς τοῦ λόγου, τοὺς διαβολὰς καὶ τὰς λοιδορίας, οἷς κέχρηνται τινὲς καὶ οἱ ἡγούμενοι ἡμῶν ἀποδεῖξαι ψευδεῖς, καὶ τοῖς γεγραφόσι πολλὰ καθ' ἑαυτῶν χρήσασθαι μάρτυσιν. ὅτι μὲν οὖν μὴ ἑτέροις τὸ πολλοῖς συμβέβηκε, διὰ τοῦ ἐνίων δυσμένειαν, οἶμαι γινώσκειν τοὺς πολέσιν ταῖς ἱστορίαις ἐντυγχάνοντας. καὶ γὰρ οἱ τινὲς καὶ τῶν ἐνδοξοτάτων πολέων ῥυπαίνειν τοῦ εὐήθειαν, καὶ τὰς πολιτείας ἐπεχείρησαν λοιδορεῖν. θεόπομπος μὲν τοῦ ἀθηναίων· τοῦ δὲ λακεδαιμονίων πολυκράτης. ὁ δὲ τὸ τριπολικὸν γράψας, οὐ γὰρ δὴ θεόπομπός ἐστιν, ὥς τινες οἴονται, καὶ τοῦ θηβαίων πόλιν ἐπεστόμωσε. πολλὰ δὲ καὶ τίμαιος ἐν ταῖς ἱστορίαις περὶ τῶν προειρημένων, καὶ περὶ ἄλλων βεβλασφήμηκεν. μάλιστα δὲ ὅτι πιθανοῖς, τοῖς ἐνδοξοτάτοις πρὸς πολεμοῦσι τινὲς μὲν διὰ φθόνον καὶ κακοήθειαν, ἄλλοι δὲ διὰ κενολογεῖν μνήμης ἀξιοῦντες νομίζοντες. πολλὰ μὲν οὖν τῆς ἀνοήτου ταύτης ὑδαμῶς ἀμαρτάνουσι τῆς ἐλπίδος, οἱ δὲ ὑγιαίνοντες τῇ ἀκροάσει, πολλοὺς αὐτῶν μοχθηρίαν καταδικάζουσι. τὸ δὲ εἰς ἡμᾶς βλασφημιῶν ἤρξαντο μὲν αἰγύπτιον. βαλόμενοι δὲ ἐκείνους τινὲς χαρίζεσθαι, πολλάκις ἐπεχείρησαν τοῦ ἀληθείαν, ὅτι τοῦ εἰς αἴγυπτον ἄφιξιν, ὡς ἐλθόντα τῶν ἡμετέρων προγόνων ὁμολογοῦντες, ὅτι τοῦ ἔξοδον ἀληθεύοντες. οὐ πάσας δὲ πολλὰς ἐλαθον τῶν μισεῖν καὶ φθονεῖν. τὸ μὲν ἐξ ἀρχῆς, ὅτι κατὰ τοῦ χώραν αὐτῶν ἐδωκάς δοσιν ἡμῶν οἱ πρόγονοι, κἀκεῖθεν ἀπαλλαγέντες πάλιν τοῦ οἰκείαν, πάλιν εὐδαιμόνησαν. ἐκ δὲ τούτων ἐναντιότης πολλὰ αὐτοῖς ἐπεποίηκεν ἔχθραν, τοσοῦτον τὸ ἡμετέρας διαφερούσης εὐσεβείας πρὸς τοῦ ὑπὸ ἐκείνων νενομισμένου, ὅσον θεῶν φύσις ζώων ἀλόγων διέστηκεν. κοινὸν μὲν γὰρ αὐτοῖς ἐστι πάτριον τὸ τοιαῦτα θεοὺς νομίζειν. ἰδίᾳ δὲ πρὸς ἀλλήλους ἐν τῇ τιμῇ αὐτῶν διαφέρονται. κἄφροι δὲ καὶ ἀνόητοι παντάπασιν ἄνθρωποι, κακῶς ἐξ ἀρχῆς εἰθισμένοι δοξάζειν περὶ θεῶν, μιμήσασθαι μὲν τοῦ σεμνότητα τῆς ἡμετέρας θεολογίας οὐκ ἐχώρησαν. ὁρῶντες δὲ ζηλωμένους ὑπὸ πολλῶν ἐφθόνησαν. εἰς τοσοῦτον γὰρ ἦλθον ἀνοίας καὶ μικροψυχίας ἔνιοι τῶν παρ' αὐτοῖς, ὥς οὐδὲ τῆς δεχαίας αὐτὰ ἀναγραφῆς ὤκνησαν τἀναντία λέγειν. ἀλλὰ καὶ σφίσιν αὐτοῖς ἐναντία γράφοντες, ὑπὸ τυφλότητος δὲ πάθους ἠγνόησαν. ἑφ' ἑνὸς δὴ πρώτου φήσω τὸν λόγον, ᾧ καὶ μαρτυρεῖ

A Theophilus etiam, & Theodotus, & Mnaseas, & Ariphanes, & Hermogenes, & Evemerus & Conon, & Zopyrion, & multi fortasse alii (non enim ego omnibus libris incubui) non obiter nostri fecêre mentionem. Plurimi namqve prædictorum virorum, veritate quidem antiquarum rerum frustrati sunt, quia lectioni sacræ nostrorum non incubuêre librorum: communiter tamen de Antiquitate testati sunt, pro qua nunc dicere proposui. Phalereus sane Demetrius, & senior Philon, & Eupolemus, non multum veritate frustrati sunt. quibus dari veniam dignum est. Non enim inerat eis, ut nostras literas possent omni scrupulositate sequi. His ita dictis, unum adhuc mihi capitulum est relictum ex his quæ in principio libri posui, quatenus derogationes & maledicta, quibus utuntur quidam contra genus nostrum, falsas ostendam: & conscriptoribus eorum testibus utar, quando conscribentes hæc contra semetipsos locuti sunt talia. Quod vero multis aliis hoc evenit propter quorundam odia, arbitror intelligere eos qui in historiis versari solent. Quidam enim gentium, & gloriosissimarum civitatum fœdare nobilitatem, & conversationi detrahere tentavêre: Theopompus quidem Athenienſium, Lacedæmoniorum vero Polycrates. Is autem qui Tripoliticum conscripsit (non enim Theopompus hoc fecit, sicuti quidam putant) etiam Thebæorum momordit urbem. Multa vero etiam Timæus in historiis de prædictis, & de aliis blasphemavit. Et hoc præcipue faciunt, quando gloriosissimos in aliqua parte calumniantur: quidam propter invidiam atqve malevolentiam, alii vero propter verbosam novitatem memoria se dignos judicantes. & apud stultos quidem nequaquam hac spe fraudantur, qui non sanum noscuntur habere judicium, sani vero auditores eorum malignitatem condemnabunt. Blasphemiarum igitur in nos sæpe congestarum hujusmodi causa est. Volentes Ægyptiis gratificari quidam, veritatem corrumpere tentavêre. Et neqve adventum in Ægyptum nostrorum progenitorum, sicut contigit, sunt confessi: nec rursus egressum cum veritate dixêre: multasq; causas odii ac invidiæ pariter habuêre. Principio quidem, quia in eorum regione nostri progenitores potentes effecti sunt: unde regressi ad propria denuo fuêre felices. Deinde sacrorum diversitas, multas inter eos fecit inimicitias: in tantum præstantiore nostra pietate quam solennitates illorum, quantum Dei natura animalibus irrationalibus sine dubitatione præstat. Communis namq; apud illos ritus est, ejuscemodi bruta arbitrari Deos: singillatim autem alii alia colunt, vani ac fatui omnino homines, & ab initio uti his malis opinionibus conſueti: & propterea nequaquam imitari nostram honestatem de divina ratione potuêre. Videntesqve multos nostram zelari conversationem, invidiam habuêre, & ad tantam fatuitatem ac pusillanimitatem quidam perducti sunt, ut non pigeret eos etiam contra antiqvas suorum scriptiones aliqua dicere. Qui cum hoc faciunt, sibimetipsis adversa conscribere passione cæcitatis ignoravêre. In uno tamen & maximo viro verbum meum comprobabo, quo usus sum

ante paululum nostræ Antiquitatis teste. Manethon itaq;, qui Ægyptiacam historiam ex literis sacris se interpretaturum pollicitus est, præfatus nostros progenitores cum multis millibus in Ægyptum advenisse, & illic incolas subjugasse: deinde ipse confessus est, quia posteriori tempore amittentes eam provinciam, quæ nunc Judæa vocatur, obtinuissent: & ædificantes Hierosolymam, construxissent templum. Et hactenus conscriptiones secutus est antiquorum. Deinde usurpans sibimet licentiam, professusq; se scribere ea quæ in fabulis vulgaribus feruntur, incredibilia verba de Judæis inseruit, volens permiscere nobis plebem Ægyptiorum leprosorum, aliorūqve langventium. quod sicut ait, abominatione ex Ægypto fuga dilapsi sunt. Amenophin enim regem adjecit, quod est falsum nomen. Et propterea tempus regi ejus nequaquam diffinire præsumpsit, cum aliorum regum omnes annos perfecte protulerit. Hinc itaqve quasdam annectit fabulas, pene oblitus, quod egressum pastorum ad Hierosolyma ante quingentos decem & octo annos factum esse protulerat. Themusus enim erat rex, quando egressi sunt. Et ab hoc tempore, regum qui postea fuere, anni sunt trecenti nonaginta tres, usqve ad fratres nomine Sethonem, & Hermæum: quorum Sethonem quidem Ægyptum, Hermæum vero Danaum denominatum dicit: quem expellens, inquit, Sethon regnavit annis quinquaginta & novem: & post hunc senior e filiis Rampses annis sexagintasex. Ante tot igitur annos egressos ex Ægypto patres nostros confessus, deinde Amenophin adjiciens regem, hunc ait & deorum fuisse contemplatorē, sicut Orum quendam priorum regum: & implesse desiderium ejus sacerdotem Amenophin natū ex patre Papio: qui videbatur quasi divina participare natura, secundum sapientiam præscientiamq; futurorum. Et dixisse regi hunc cognominem, quod posset videre Deos, si provinciam a leprosis & aliis maculatis hominibus purgare contenderet. In quo lætum regem, omnes dicit corpore debiles ex Ægypto congregasse, & fecisse multitudinem numero octoginta millia. Eosq; ad sectiones lapidum in partem Nili Orientalem misisse: simul & alios Ægyptios, quibus hoc erat injunctum. Fuisse autem quosdam inter eos etiam eruditorum sacerdotum lepra perfusos ait. Amenophin vero illum sapientem divinumqve virum refert timuisse & erga semetipsum & erga regem deorum indignationem, qui aperte svaserat eis vim geri: & dixisse, quoniam auxiliarentur quidam maculatis hominibus, & Ægyptum obtinerent tredecim annis. Et hæc eum non quidem præsumpsisse regi dicere, sed de his hominibus conscriptum reliquisse librum ac sibi mortem conscivisse. & propterea regem in anxietatem maximam pervenisse. Deinde ad verbum hæc refert. Itaqve rogatus rex, ut ad reqviem & tutamen eorum secerneret civitatem, desertam urbem, quæ fuerat pastorum, nomine Avarim, præbuit eis. Est autem hæc civitas secundum theologiam antiqvam, Typhonis. Porro illi in hanc ingressi, & locum

A μικρὸν ἔμπροσθεν τῆς ἀρχαιότητος ἐξηγήσαιμι. ὁ γὰρ
μανεθὼν ἔτος, ὁ τὴν αἰγυπτιακὴν ἱστορίαν ἐκ τῶν ἱερῶν
γραμμάτων μεθερμηνεύειν ὑπεσχημένος, προειπὼν
τοὺς ἡμετέρους προγόνους πολλαῖς μυριάσιν ἐλθεῖν τὴν αἴγυπτον ἐλθόντας κρατῆσαι τῶν ἐνοικούντων, εἶτ' αὖθις ὁμολογῶν χρόνῳ πάλιν ὕστερον ἐκπεσόντας τὴν ἰουδαίαν καλουμένην, καὶ κτίσαντας ἱεροσόλυμα τὸν νεὼν κατασκευάσαντας. μέχρι μὲν τούτων ἠκολούθησε τοῖς ἀναγραφαῖς.
ἐπεὶ δὲ ἐξουσίαν αὐτῷ, λόγῳ δὲ φάναι γράψειν τὰ
B μυθολογούμενα καὶ λεγόμενα περὶ τῶν ἰουδαίων, λόγους ἀπιθάνους παρέβαλεν, ἀναμίξας βεβεβηλωμένοις ἡμῖν αἰγυπτίων πολῆθος λεπρῶν, καὶ δι' ἄλλους ἀρρωστήματα, ὡς φησι, φυγεῖν ἐκ τῆς αἰγύπτου καταγνωσθέντων. ἀμένωφιν γὰρ βασιλέα προσθεὶς ψευδὲς ὄνομα, καὶ διὰ τὸ χρόνον αὐτοῦ τῆς βασιλείας ὁρίσαι μὴ τολμήσας, καὶ περὶ τῶν ἄλλων βασιλέων ἀκριβῶς τὰ ἔτη προσιθεὶς, τούτῳ προσάπτει τινὰς μυθολογίας, δι' ἐπιλαθόμενος χρόνον ὅτι πεντακοσίοις ἔτεσι καὶ δεκαοκτὼ, πρότερον ἐστρατεύσαμεν τὴν τῶν ποιμένων ἔξοδον εἰς ἱεροσόλυμα. τεθέμωσις γὰρ τοῦ βασιλεύς ὅτι ἐξῆεσαν. δι' ὧν τούτων μεταξὺ τῶν βασιλέων κατ' αὐτὸν δι' τριακόσια ἑπτὰ ἔτη, μέχρι τῶν δύο ἀδελφῶν σέθω καὶ ἑρμαίου. ὧν τὸν μὲν σέθων αἴγυπτον, τὸν δ' ἑρμαῖον δαναὸν μετονομασθῆναί φησιν.
C ἐν ἐκβαλὼν ὁ σέθως ἐβασίλευσεν ἔτη νθ'. ἐμετ' αὐτὸν ὁ πρεσβύτερος τῶν υἱῶν αὐτοῦ ῥάμψης
D ξς'. πατέρας οὖν πρότερον ἔτεσιν ἀπελθεῖν ἐξ αἰγύπτου τοὺς πατέρας ἡμῶν ὡμολογηκὼς, εἶτα τὸν ἀμένωφιν ποιήσας ἐμβέλιμον βασιλέα, φησὶ δεῖν δι' ἐπιθυμήσαι θεῶν φανέντα θεατὴν, ὥσπερ ὢν εἰς τὸν πρὸ αὐτοῦ βεβασιλευκότων. ἀνενεγκεῖν δὲ τὴν ἐπιθυμίαν ὁμωνύμῳ μὲν αὐτῷ ἀμένωφιν, πατρὸς δὲ παπίου. ὄντα θείας δὲ δοκοῦντα μετεχεῖν φύσεως, κατὰ τε σοφίαν καὶ προγνῶσιν τῶν ἐσομένων. εἰπεῖν δὲ αὐτῷ δεῖν τὸν ὁμώνυμον, ὅτι δυνήσοιτο θεοὺς ἰδεῖν, εἰ καθαρὰν ἀπὸ τε λεπρῶν καὶ μιαρῶν ἀνθρώπων τὴν χώραν ἄπασαν ποιήσειεν. ἡδέντα δὲ τὸν βασιλέα, πάντας τοὺς τὰ σώματα λελωβημένους ἐκ τῆς αἰγύπτου συναγαγεῖν. φανέντας δὲ πολλοὺς μυριάδας ὀκτώ. καὶ τούτους εἰς τὰς λιθοτομίας ἐν τῇ πρὸς ἀνατολὴν μέρει δὲ νείλου ἐμβαλεῖν αὐτὸν, ὅπως ἐργάζωνται, καὶ τῶν ἄλλων αἰγυπτίων οἱ ἐγκεχωρισμένοι. εἶναι δέ τινας ἐν αὐτοῖς καὶ τῶν λογίων ἱερέων φησὶ, λέπρα συγκεχυμένους. τὸν δὲ ἀμένωφιν ἐκεῖνον τὸν σοφὸν καὶ μαντικὸν
F ἄνδρα ὑποθεῖναι πρὸς αὐτὸν τε καὶ τὸν βασιλέα χόλον τῶν θεῶν, εἰ βιασθέντες ὀφθήσονται, καὶ προσθεῖναι εἰπεῖν, ὅτι συμμαχήσουσι τινὲς τοῖς μιαροῖς, καὶ τὴν αἴγυπτον κρατήσουσιν ἐπ' ἔτη δεκατρία. μὴ τολμήσαι μὲν αὐτὸν εἰπεῖν τοῦτο τῷ βασιλεῖ γραφεὶς δὲ καταπόνα πρὸς πάντων ἑαυτὸν ἀνελεῖν. ἐν ἀθυμίᾳ δὲ εἶναι τὸν βασιλέα, καὶ πάντα κατὰ λέξιν ὅτω γεγραφεν. τὸν δὲ τῆς λατομίας ὡς χρόνον ἱκανὸς διῆλθε πολλαπλασιωσάντων, αἰτιωθεὶς ὁ βασιλεὺς, ἵνα πρὸς καταλύσιν αὐτοῖς καὶ σκέπας ἀπομείσῃ, τῷ τόπῳ τῶν ποιμένων ἐρημωθέντων ἄβαριν συνεχώρησεν. ἔστι δὲ ἡ πόλις κατὰ τὴν θεολογίαν ἄνωθεν τυφῶνος. οἱ δὲ εἰς ταύτην εἰσελθόντες, καὶ τὸν τόπον ὅν τιν
G

ἕνα τῶν ἐις ἀπόστασιν ἔχοντες, ἡγεμόνα αὐτῶν λεγόμενόν π- A hunc ad rebellandum optimum, ducem sibimet
ναρ τῶν ἡλιοπολιτῶν ἱερέων ὀσαρσιφὼν ἐκήσαντο. καὶ τούτῳ qvendam Heliopolitanorum Pontificum Osarsi-
πειθαρχήσοντες ἐν πᾶσιν ὠρκωμότησαν. ὁ δὲ πρῶτον μὲν phum constituêre, & huic se obedire in omnibus
αὐτοῖς νόμον ἔθετο, μήτε τοὺς θεοὺς ἀδορεῖν, μήτε τῶν juraverunt. at ille primum qvidem eis legem
ἀλόγων ἱερῶν ζώων ἀπέχεσθαι μηδενός, πάντα τε θύειν καὶ posuit, ut neqve deos adorarent, neqve ab ani-
ἀναλοῦν. σφάττεσθαι δὲ μηδένι, πλὴν τῶν σεσωμασμένων. malibus, quæ præcipue sacra apud Ægyptios e-
τοιαῦτα δὲ νομοθετήσας, καὶ πολλὰ ἄλλα, μάλιστα τοῖς αἰγυπτίοις ἐθισμοῖς ἐναντιούμενα, ἐκέλευσε πολυ- rant, se penitus abstinerent: nulliq; copularen-
χειρίᾳ τὰ τῆς πόλεως ὀπισθοδομεῖν τείχη, καὶ πρὸς πόλε- tur nisi cum qvibus fœdus habere videbantur.
μον ἑτοίμους γίνεσθαι τὸν μιαιφόνον τὸν βασιλέα. αὐτὸς δὲ προσλαβόμενος μεθ' ἑαυτοῦ καὶ τοὺς ἄλλους ἱερέων τοὺς συμ- B Hæc autem sentiens, & alia plura, maxime Ægy-
μεμιασμένων, ἔπεμψε πρέσβεις πρὸς τοὺς ὑπὸ πθμένος ἀπελθόντας ποιμένας, εἰς πόλιν τὴν καλουμένην ἱεροσύλυμα. καὶ τὰ καθ' ἑαυτὸν καὶ τοὺς ἄλλους τοὺς συναιμαθέντας δηλώσας, ἠξίου συνεπιστρατεύειν ὁμοθυμαδὸν ἐπ' αἴγυπτον. ἐπαίξειν μὲν οὖν αὐτοὺς ἐπηγγείλατο, πρῶτον μὲν εἰς ἄβαριν τὴν προγονικὴν αὐτῶν πατρίδα, καὶ τὰ ὑπιτήδεια τοῖς ὄχλοις παρέξειν ἀφθόνως. C ptiorum consvetudinibus inimica, præcepit mul-
to opere muros ædificari civitatis: & ad bella præparari contra Amenophin regem. Ipse vero assumens secum etiam alios sacerdotes, & maculatorum quosdam misit legatos ad pastores: qui videbantur a Themuse rege depulsi ad Hierosolymorum urbem, causas suas & aliorum qui simul fuerant exonerati significans, & poscens ut pariter contra Ægyptum castrametarentur promisitq; eos fore venturos, primum quidem in Avarim progenitorum suorum provinciam, & necessaria populis abundantius exhibenda: pugnaturos autem opportuno tempore, & provinciam facillime subdituros. Illi vero lætitia cumulati, omnes alacriter usqve ad ducenta millia virorum pariter sunt egressi: & non post multum ad Avarim usqve venêre. Amenophis autem Ægyptiorum rex, dum illorum audisset invasionem, non mediocriter perculsus est, dum recordaretur, quod ei prædixerat Amenophis Papii. Et primum quidem congregans Ægyptiacam plebem, facto consilio cum principibus eorum animalia sacra, & quæ præcipue a sacerdotibus honorabantur, ante præmisit: & sacerdotibus particulariter jussit ut simulacra eorum caute celarent. Filium vero Sethonem, qui etiam Ramessis a Rampse patris nomine vocabatur, cum quinqve esset annorum, apud suum commendavit amicum. Ipse vero transiens cum aliis Ægyptiis, usqve ad trecenta millia virorum, bellatoribus viris occurrens, congressus non est. Putans enim semetipsum contra Deum pugnare, retrorsum reversus venit ad Memphim: & sumens Apim & alia sacra, mox in Æthiopiam cum universis navibus & multitudine venit Ægyptiorũ. Per gratiam namq; erat ei subjectus Æthiopum rex: propter quod suscipiens etiam populum universum, præbuit alimenta hominibus necessaria, quæ provincia ministrabat, & civitates ac vicos, qui ad fatale illud tredecim annorum exilium sufficerent. Et in Æthiopia quidem hæc gesta sunt. Solymitæ vero descendentes cum viris pollutis Ægyptiorum, sic pessime hominibus usi sunt, ut eorum victoria esset pessima his, qui tunc eorum impietates inspiciebant: non solũ etenim civitates & vicos concremavêre, sacrilegia facientes, & deorum idola devastantes, sed etiam ipsa sacra animalia quæ colebantur crudelissime discerpserunt, peremptores & occisores horum sacerdotes atq; prophetas esse cogentes, quos etiam expellebant nudos. Dicitur itaq; quod politiam & leges eis composuit sacerdos quidam, genere Heliopolites,

Ἔνθεν δὲ ἀναχωρήσαντες ἐν τοῖς ὠρισμένοις ἔτεσι τοῖς τρισκαίδεκα ἐπὶ τὴν ἀρχὴν αὐτοῦ ἔκπλουσιν αὐτάρκεις, ἐκ ἥττον γε καὶ στρατόπεδον αἰθιοπικὸν πρὸς φυλακὴν ἐπέταξε τοῖς παρ' ἀμφώφεως τοῦ βασιλέως ὑπὸ τῶν ὁρίων τῆς αἰγύπτου. καὶ τὰ μὲν κατὰ τὴν αἰθιοπίαν τοιαῦτα. οἱ δὲ σολυμῖται κατελθόντες σὺν τοῖς μιαροῖς τῶν αἰγυπτίων, ὅτως ἀνοσίως τοῖς ἀνθρώποις προσεκέχθησαν, ὡς τε τὴν τῶν προημμένων κράτησιν χρυσὸν φαίνεσθαι, τοῖς τότε τὰ τούτων ἀσεβήματα θεωμένοις. καὶ οὐ μόνον πόλεις καὶ κώμας ἐνέπρησαν, οὐδὲ ἱεροσυλοῦντες οὐδὲ λυμαινόμενοι ξόανα θεῶν ἠρκοῦντο, ἀλλὰ καὶ τοῖς αὐτοῖς ὀπλαμίοις τῶν σεβαζομένων ἱερῶν ζώων χρώμενοι διετέλουν, καὶ θύτας καὶ σφαγεῖς τούτων ἱερεῖς καὶ προφήτας ἠνάγκαζον γίνεσθαι, γυμνοὺς ἐξέβαλον. λέγεται δὲ ὅτι ὁ τὴν πολιτείαν καὶ τοὺς νόμους αὐτοῖς καταβαλόμενος ἱερεὺς, τὸ γένος ἡλιοπολίτης, ὄνο-

Vvvv

nomine Osarsiphus vocatus ex nomine Osireos Heliopolitani dei: qui dum conversus fuisset ad hoc genus, mutavit nomen & vocatus est Moses. Quæ igitur Ægyptii de Judæis ferunt, hæc sunt. Sed & multa brevitatis causa prætereo. Dicit autem rursus Manethon, quia postea Amenophis, ex Æthiopia digressus est cum magna virtute: simul & filius ejus Rampses, & ipse habens magnũ exercitum. Et congressi contra pastores atqve pollutos, vicerunt eos: & multis cæsis persecuti sunt eos usqve ad Syriæ fines. Hæc equidem & hujusmodi Manethon conscripsit. Quia vero anilia loqvitur deliramenta, atqve mentitur, aperta ratione monstrabo: illud primo distingvens, quod postea referendum est. Is enim concessit nobis, atqve professus est, qvod ab initio nõ fuerint Ægyptii genere, sed extrinsecus illuc advenissent, & Ægyptum obtinuissent, & ex ea rursus egressi sint nostri progenitores. quod vero nobis postea permixti non sunt Ægyptii corpore debilitati: & quod ex his non fuit Moses, qui populum eduxit ex Ægypto, sed ante multas generationes extitit, per ea quæ ipse dixit, conabor ostendere. Primam itaq; causam posuit figmenti ridiculam. Rex enim, inquit, Amenophis concupivit videre deos. quos putas? siquidem qui apud eos solennes erant, Bovem, & Hircum, & Crocodilos, & Cynocephalos, videbat. cœlestes autem quomodo poterat? & cur hoc habuit desiderium? quia utiqve & prior rex alter hos viderat? Ab illo ergo audiens, quales essent, & quemadmodum eos vidisset, nova nequaquam egebat arte. sed forte sapiens erat ille vates, per quem hæc rex posse agere confidebat. quod si ita fuisset, quomodo impossibilium concupiscentiam non præscivit? non enim evenit quod voluit. Proinde quam rationem habere potuit, ut propter mutilos aut leprosos ei invisibiles essent? Irascuntur enim propter impietates, non propter corporum vitia. Deinde tam multa millia leprosorum & male habentium, una pene hora quomodo fuit possibile congregari? aut quomodo rex non obedivit vati? Ille namq; præcepit debiles Ægyptios exilio deportari, hic autem eos ad sectiones lapidum destinavit, tanquam operariis indigens, & non purgare provinciam volens. Ait autem quod vates semetipsum peremit, prævidens deorum iram, & quæ erant in Ægypto futura, & conscriptum librum regi reliquit. Proinde quomodo ab initio vates etiam suum interitum non præscivit? quomodo non repente regi contradixit volenti videre deos? aut qua ratione timebat, jam non sui temporis calamitates? aut quidnam gravius imminebat, quod morte præveniret? Quod vero inter omnia stultius est, videamus: Audiens enim hæc, inquit, & de futuris jam metuens: debiles illos quibus Ægyptum purgare debuerat, neq; tunc de provincia pepulit: sed rogantibus eis, sicut ait, civitatem dedit dudum a pastoribus habitatam: quæ vocabatur Avaris. Ad quam congregati, principem, inquit, delegêre ex sacerdotibus Heliopolitanis: qui eis legem posuit, ut neqve deos adorarent, neqve ab Ægyptiacæ festivitatis animalibus abstinerent, sed omnia

μα ὀσαρσὶφ, ἀπὸ τοῦ ὀσίρεως, ὃς μετέβη εἰς τὸ τοῦ ἡλίου πόλεως θεῖον γένος, μετωνόμασθη καὶ προσηγορεύθη μωϋσῆς. ἃ μὲν οὖν αἰγύπτιοι φέρουσι περὶ τῶν ἰουδαίων. ταῦτ' ἐστὶ καὶ ἕτερα πλείονα, ἃ παρίημι συντομίας ἕνεκα. λέγει δὲ ὁ μανεθὼν πάλιν, ὅτι μὴ ταῦτα ἐπῆλθεν ὁ ἀμένωφις ἀπὸ αἰθιοπίας μὴ μεγάλης δυνάμεως, καὶ ὁ υἱὸς αὐτοῦ ῥάμψης καὶ αὐτὸς ἔχων δύναμιν. καὶ συμβαλόντες οἱ δύο τοῖς μιαροῖς, ἐνίκησαν αὐτοὺς. καὶ πολλοὺς ἀποκτείναντες ἐδίωξαν αὐτοὺς ἄχρι τῶν ὁρίων τῆς συρίας. ταῦτα μὲν καὶ τὰ τοιαῦτα μανεθὼν συνέγραψεν. ὅπερ ληρῶν καὶ ψεύδεται παντάπασιν ἐπιδείξω, προδιαλαμβάνων ἐκεῖνο τὸ ὕστερον πρὸς αὐτὸν λεχθησόμενον ἕνεκα. δέδωκε γὰρ ἡμῖν καὶ ὡμολόγηκεν, ἐξ ἀρχῆς τε μὴ εἶναι τὸ γένος αἰγύπτιοι, ἀλλ' αὐτοὶ ἔξωθεν ἐπελθόντες κρατῆσαι τῆς αἰγύπτου, καὶ πάλιν ἐξ αὐτῆς ἀπελθεῖν. ὅπερ δὴ οὐκ ἀνεμίχθησαν ἡμῖν ὕστερον τοῖς αἰγυπτίων οἱ τὰ σώματα πεπηρωμένοι, καὶ ὅτι οὐκ τούτων οὐδὲ μωϋσῆς ὁ τὸν λαὸν ἀπαγαγὼν, ἀλλὰ πολλαῖς ἐκγόνοις γενεαῖς πρότερον, ταῦτα πεφάσθαι μοι δοκῶ τῶν ὑπ' αὐτοῦ λεγομένων ἐλέγχειν. πρῶτον δὴ τὴν αἰτίαν ὃ πλάσματος ὑποτίθεται καταγέλαστον. ὁ βασιλεὺς γάρ φησιν ἀμένωφις ἐπεθύμησε τοὺς θεοὺς ἰδεῖν. τίνας; οἱ μὲν τοὺς παρ' αὐτοῖς νενομισμένους, τὸν βοῦν καὶ τράγον καὶ κροκοδείλους καὶ κυνοκεφάλους, εἴωθα. τοὺς οὐρανίους δὲ πῶς ἠδύνατο; καὶ διὰ τί τούτου εἶχε τὴν ἐπιθυμίαν; ὅτι νὴ δία καὶ πρότερος αὐτὸς βασιλεὺς ἄλλος ἑωράκει; παρ' ἐκείνου τίνων ἐπέπυστο ποταπά τινές εἰσι, καὶ τίνα τρόπον αὐτοὺς εἶδεν. ὡς τε ἡμῶν αἰτιᾷ τὸν τέχνης οὐκ ἔδει. ἀλλὰ σοφὸς ἦν ὁ μάντις, διὸ καὶ τὸν κατορθώσειν ὁ βασιλεὺς ἐπελάμβανε. καὶ πῶς οὐ προέγνω τὸν ἀδύνατον αὐτοῦ τῆς ἐπιθυμίας; οὐ γὰρ ἀπέβη. τίνα δὴ λόγον εἶχε διὰ τοὺς ἠκρωτηριασμένους ἢ λεπρῶντας ἀφανεῖς εἶναι τοὺς θεούς; ὀργίζονται γὰρ ἐπὶ τοῖς ἀσεβήμασιν, οὐκ ἐπὶ τοῖς ἐλαττώμασι τῶν σωμάτων. ἐκτὸς δὲ μυριάδας τῶν λεπρῶν καὶ κακῶς διακειμένων, πῶς οἷόν τε μιᾷ σχεδὸν ἡμέρᾳ συλλεγῆναι. πῶς δὲ παρήκουσε μάντεως ὁ βασιλεύς. ὁ μὲν γὰρ αὐτὸν ἐκέλευσεν ἐξορίσαι τὸν αἰγύπτου τοὺς λελωβημένους. ὁ δὲ αὐτοὺς εἰς τὰς λιθοτομίας ἐνέβαλεν, ὥσπερ τῶν ἐργασομένων δεόμενος, ἀλλ' οὐχὶ καθάρσιον τῶν χώραν προαιρούμενος. φησὶ δὲ τὸν μὲν μάντιν αὐτὸν ἀνελεῖν, τὸν ὀργὴν τῶν θεῶν προορώμενον, καὶ τὰ συμβησόμενα τῷ τῶν αἰγυπτίων, τοῦ δὲ βασιλέως γραμμάτων τῶν προρρήσεων καταλιπεῖν. εἶτα πῶς οὐκ ἐξ ἀρχῆς ὁ μάντις τὸν αὐτοῦ θάνατον προηπίστατο; πῶς δὲ οὐκ εὐθὺς ἀντέπεν τῷ βασιλεῖ βουλομένῳ τοὺς θεοὺς ἰδεῖν; πῶς δὲ εὔλογος ὁ φόβος τοῦ μὴ παρ' αὐτὸν συμβησομένων κακῶν; ἢ τί χεῖρον ἐδεδίει, ὃ δὲ ἂν ἑαυτὸν ἔπαθεν; τὸ δὲ πάντων εὐηθέστατον ἴδωμεν. πυθόμενος γὰρ ταῦτα, καὶ περὶ τῶν μελλόντων φοβηθεὶς τοὺς λελωβημένους ἐκείνους, οὓς αὐτὸς καθαρεῦσαι προήρητο τῶν αἰγύπτου, οὐδὲ τότε τῆς χώρας ἐξήλασεν. ἀλλὰ δεηθεῖσιν αὐτοῖς ἔδωκε πόλιν, ὡς φησι, τῶν πάλαι μὲν οἰκουμένων ὑπὸ τῶν ποιμένων, ἄβαριν δὲ καλουμένην. εἰς ἣν ἀθροισθέντας αὐτοὺς ἡγεμόνα φησὶν ἐξελέσθαι τῶν ἐξ ἡλιουπόλεως πάλαι γεγονότων ἱερέων. καὶ νόμον αὐτοῖς εἰσηγήσασθαι, μήτε θεοὺς προσκυνεῖν, μήτε τῶν ἐν αἰγύπτῳ θρησκευομένων ζώων ἀπέχεσθαι, πάντα δὲ θύειν,

θύειν καὶ καταθύειν. συνάπτειν δὲ μηδενὶ πλὴν τῶν συνωμοσμένων. ὅρκοις τε τε πλήθει ἐνδησάμενον, ἢ μὲν τούτοις ἐμμένειν τοῖς νόμοις, καὶ τειχίσαντα τὴν ἄβαριν πρὸς τὸν βασιλέα πόλεμον ἐξενεγκεῖν. καὶ προστίθησιν ὅτι ἔπεμψεν εἰς ἱεροσόλυμα, παρακαλῶν ἐκείνους αὐτοῖς συμμαχεῖν, καὶ δώσειν αὐτοῖς τὴν ἄβαριν ὑπισχνούμενος. εἶναι δὲ αὐτὴν τῶν ἐκ τῶν ἱεροσολύμων ἀφιξομένοις προγονικήν· ἀφ' ἧς ὁρμωμένους αὐτοὺς πάσαν τὴν αἴγυπτον κατέξειν. εἶτα τοὺς μὲν ἐπελθεῖν εἴκοσι χιλιάσι μυριάσι λέγει. τὸν δὲ βασιλέα τῆς αἰγύπτου ἀμένωφιν, οὐκ οἰόμενον δεῖν θεομαχεῖν, εἰς τὴν αἰθιοπίαν φεύγειν ἀποδρᾶναι. τὸν δὲ ἄπιν καὶ τινα τῶν ἄλλων ἱερῶν ζώων φανερωθεισῶν τοῖς ἱερεῦσι, φανερὰ κελεῦσαι. εἶτα τοὺς ἱεροσολυμίτας ἐπελθόντας, πόλεις τε πόλεις ἀνιστάναι, καὶ τὰ ἱερὰ κατακαίειν, καὶ τοὺς ἱππέας ἀποσφάττειν· ὅλως τε μηδεμιᾶς ἀπέχεσθαι παρανομίας μηδὲ ὠμότητος. ὁ δὲ τὴν πολιτείαν καὶ τοὺς νόμους αὐτοῖς καταβαλόμενος ἱερεύς φησιν, κατὰ τὸ γένος ἡλιοπολίτης, ὄνομα δὲ ὀσαρσίφ, ἀπὸ δὲ τοῦ ἡλιοπόλεως θεοῦ ὀρίσεως μεταθέμενος ὃν μωϋσῆν αὐτὸν προσηγόρευσεν. τρισκαιδεκάτῳ δέ φησιν ἔτει τὸν ἀμένωφιν, ὡσπερεὶ δὴ αὐτῷ χρόνῳ εἶναι τὸν ἐκπλώσεως πεπρωμένον, ἐξ αἰθιοπίας ἐπελθόντα μετὰ πολλῆς στρατιᾶς, καὶ συμβαλόντα τοῖς ποιμέσι καὶ τοῖς μιαροῖς, νικῆσαί τε τῇ μάχῃ, καὶ κτεῖναι πολλοὺς διωκήσαντα μέχρι τῶν συρίας ὁρίων. ἐν τούτοις πάλιν ἀσυνίστως ἀπαθάνως ψευδόμενος. οἱ γὰρ λεπροὶ καὶ τὸ μετ' αὐτῶν πλῆθος εἰ καὶ πρότερον ὠργίζοντο τῷ βασιλεῖ, καὶ τοῖς τὰ πρὸς αὐτοὺς πεποιηκόσι, κατά τι τὴν ἀδίκητον προσηγόρευσιν, ἀλλ' ὅτε τῶν λιθοτομιῶν ἐξῆλθον, καὶ πολὺν παρ' αὐτοῦ τὴν χώραν ἔλαβον, πάντως ἂν ἐγεγόνεισαν πρᾴοτεροι πρὸς αὐτόν. εἰ δὴ κἀκεῖνον ἐμίσουν, ἰδίᾳ μὲν ἐν αὐτῷ ἐπεβούλευον, οὐκ ἂν δὴ πρὸς ἅπαντας ἤρξαντο πόλεμον, δηλονότι πολίτας ἔχοντες συγγενεῖς, τοσοῦτοι τὸ πλῆθος ὄντες. ὅμως δὴ καὶ τοῖς ἀνθρώποις πολεμεῖν διεγνωκότες, οὐκ ἂν εἰς τοὺς αὐτῶν θεοὺς πολεμεῖν ἐτόλμησαν. διὸ δὴ ἀγενανιωτάτους ἔθεντο νόμους τοῖς πατρίοις αὐτῶν, καὶ οἷς ἐνετράφησαν. δεῖ δὲ ἡμᾶς τῷ μανεθῶνι χάριν ἔχειν, ὅτι ταύτης τῆς παρανομίας οὐχὶ τοὺς ἐξ ἱεροσολύμων ἐλθόντας ἀρχηγοὺς φησὶν, ἀλλ' αὐτοὺς ἐκείνους ὄντας αἰγυπτίους, καὶ τούτων μάλιστα τοὺς ἱερέας ὑπενεῆσαί τε ταῦτα, καὶ ὁρκωμοτῆσαι τὸ πλῆθος. ἐκεῖνο μέν τοι πῶς οὐκ ἄλογον, τῶν μὲν οἰκείων αὐτοῖς καὶ τῶν φίλων συναποστῆναι οὐδένα, μηδὲ δὲ πολέμου τὸν κίνδυνον συνάρασθαι. πέμψαι δὴ τοὺς μιαροὺς εἰς ἱεροσόλυμα, καὶ παρ' ἐκείνων ἐπάγεσθαι συμμαχίαν. ποίας αὐτοῖς φιλίας, ἢ τίνος αὐτοῖς οἰκειότητος προϋπηργμένης; πολλαχοῦ γὰρ ἦσαν πολέμιοι, καὶ τοῖς ἤθεσι πολὺ διέφερον. ὁ δὲ φησιν εὐθὺς ὑπακοῦσαι τοῖς ὑπισχνουμένοις, ὅτι τὴν αἴγυπτον καθέξουσιν, ὥσπερ αὐτῶν οὐ σφόδρα τῆς χώρας ἐμπείρως ἐχόντων, ἧς βιαθέντες ἐκπεπλώκασιν. εἰ μὲν εὖ ἀπόρως ἢ κακῶς ἔπραττον, ἴσως ἂν καὶ παρεβάλοντο. πολὺν δὲ κατοικοῦντες εὐδαίμονα, καὶ χώραν πολλὴν κρείττω τῆς αἰγύπτου καρπούμενοι. ἀλλὰ πῶς ἂν ἐχθροῖς μὲν πάλαι, τὰ δὲ σώματα λελωβημένοις, οὓς μὴ δὲ τῶν οἰκείων οὐδεὶς ὑπομένει

perimerent, atq; consumerent, nulliq; penitus miscerentur, nisi cum quibus conjurati esse videbantur: & jurejurando multitudine obligata, qvatenus in eis legibus perdurarent, Avarim civitatem munitam contra regem dicit eos bello sumpsisse. Adjecit autem, quia misit Hierosolymam rogans illos pro auxiliis exhibendis, & daturum Avarim compromittens, quæ foret ex Hierosolymis volentium exire majorum: & ex qva procedentes omnem Ægyptum obtinerent. Deinde subjungit illos quidem venisse cum ducentis millibus armatorum. Regem vero Amenophin Ægyptiorum, cum nollet repugnare Deo, mox ad Æthiopiam refugisse, & Apim cum aliis sacris animalibus devexisse. Hierosolymitas vero invasione facta, & civitates depopulatos, & templa concremasse, & eqvestres peremisse refert: & nulla iniquitate, aut crudelitate abstinuisse. Qvi vero politiam & leges eis exhibuit, sacerdos, inquit, erat genere Heliopolites, nomine Orsasiphus, vocatus ab appellatione Oriseos Heliopolitani Dei: & mutato nomine dictus postea Moses: Tertiodecimo vero anno Amenophin, postqvam regno pulsus est, ex Æthiopia profectum cum multis millibus dicit: & congressum contra pastores atq; pollutos, habita conflictione, vicisse, & multos interficientem, usq; ad fines Syriæ persecutum. In his iterum non intellexit sine verisimilitudine se mentiri. Leprosi namq;, & cum eis multitudo collecta debilium, licet primitus irascerentur regi, circa se utiq; talia facienti, secundum præmonitionem vatis, tamen cum a sectione lapidum sunt egressi, & provinciam percepêre, omnes circa eum mitiores effecti credendi sunt. Porro si adhuc & illum odio habebant, seorsum magis insidiari potuissent: & non omnibus bellum inferre, cum scilicet plurimi existentes multorum illic cognationes haberent. Proinde etiam si contra homines pugnare decrevêre, non tamen contra deos impietatem gerere præsumebant: nec contraria suis agere legibus, in quibus educati esse noscuntur. Oportet itaqve nos Manethoni gratias agere, qvoniam hujus iniquitatis principes dicit, non eos qui ex Hierosolyma sunt egressi, sed illos ipsos Ægyptios esse probat, & maxime sacerdotes, atq; jurisjurandi vinculum illorum multitudine convenisse. Illud autem quomodo non irrationabile est? Domesticorum quidem & amicorum nemo cum illis rebellavit, nec periculorum belli particeps factus est: sed misêre maculatos ad Hierosolymam, ut ab eis auxilia poscerent. quanam amicitia aut societate intercedente? hostes enim magis erant, & moribus plurimum differebant. At illi confestim, ut ait, vocantibus morem gessêre, nempe inducti pollicitationibus, quod Ægyptum occupaturi essent: qvasi ipsi non admodum ejus regionis gnari essent, ex qua per vim pulsi fuerant. qvi si tum miseram aut egenam vitam egissent, merito fortasse negotium aggressi essent. Cum autem urbem habitarent fortunatam, & agrum amplum meliorem Ægypto colerent, quid tandem erat, cur ob veteres hostes, eosqve corporibus affectis, qvales nemo domesticos ferat,

periculum adirent: neq; enim futuram regis fugam præsciebant. nam ut ipse dixit, filius Amenuphis cum trecentis millibus ad Pellusium occurrebat. & hoc quidem omnino sciebant qui proficiscebantur: mutationem vero propositi & fugam unde conjectare poterant? Deinde occupatis horreis Ægypti, multa mala fecisse ait Hierosolymitanum exercitum: atqve hæc eis exprobrat: qvasi non hostes eos induxisset, aut qvasi hæc sint aliunde accito militi objicienda, cum eadem ante adventum eorum fecissent, facturosqve se jurassent ipsi Ægyptii. Quinetiam aliquanto post Amenuphis hostes aggressus prælio vicit: fusosq; ac fugatos Syriam usqve persecutus est. adeo scilicet Ægyptus est omnibus undecunq; invadentibus captu facilis: & qui tunc ea jure belli potiebantur, cum scirent Amenuphin vivere, neq; aditus ab Æthiopia communiverant, multas ad hoc commoditates habentes, neqve alioqui copias contraxerant. Ille vero usqve Syriam trucidans eos (ut ait) persecutus est per arenosa & inaquosa loca. Scilicet ea vel quieto exercitu transire expeditum est. Igitur autore Manethone neqve ex Ægypto genus nostrum oriundum est, neqve illinc aliqui admixti sunt. Leprosorum enim & morbidorum multos in lapidicinis perisse verisimile est, multos in præliis, plurimos vero postremo & in fuga. Superest ut de Moyse illi contradicam. Hunc virum mirandum Ægyptii & divinum existimant, sed non sine blasphemia incredibili sibi vindicare conantur: dicentes Heliopoliten esse unum sacerdotum, ob lepram cum aliis pulsum. Ostenditur autem in ratione temporum, DXVIII. annis prior fuisse, & patres nostros ex Ægypto in regionem quam nunc tenemus eduxisse. Quod vero ejusmodi calamitatis corpus expers habuit, ipsius dicta indicant. Leprosis enim & oppidis & vicis interdixit, ut seorsim in lacero vestitu agant: & eum qui eos attigisset, aut sub idem tectum successisset, pro impuro habet. Quinetiam si eo morbo liberati, & in pristinum restitui contingat, præscripsit certas purificationes, mundationes, & fontanarum aquarum lavacra, & omnium pilorum abrasiones: multisq; & variis sacrificiis peractis, tum demum sanctam urbem adeundam. Atqui contra par erat qui talem calamitatem expertus esset providentiam aliquam ac humanitatem exhibere simili infortunio pressis. Non solum autem de leprosis sic leges tulit, sed ne minima quidem corporis parte mutilatos ad sacrorum curam admisit. Sed etiam si jam sacerdoti aliquid tale accidisset, honore eum privavit. Quomodo igitur verisimile est illum has adversus semetipsum cum opprobrio suo damnoqve tulisse leges? Quin & nomen valde incredibiliter mutavit. Osarsiph enim (inquit) vocabatur. Hoc ad transmutationem nihil quadrat. Verum autem nomen significat ex aqua servatum Moysen.

τούτοις ἐμέλλον ὡς κινδυνεύσειν βοηθοῦντες. οὐ γὰρ δὴ τὴν τοῦ ἡγεμόνος ἐπιδεσιν ἐφρασμένοι καὶ βασιλέως τοὐναντίον γὰρ αὐτὸς εἴρηκεν, ὡς ὁ παῖς αὐτοῦ Ἀμενώφεως τριάκοντα μυριάδας ἔχων, εἰς τὸ πλησίον ἀπαντήσειν. καὶ ὅτι μὲν ἤδεισαν πάντως οἱ ἀναχωροῦντες τὴν μετάνοιαν αὐτοῦ καὶ τὴν φυγὴν πόθεν εἰκάζειν ἔμελλον; τὰ σιτία κρατήσαντες φησὶ τὴν αἰγύπτου, πολλὰ καὶ δεινὰ δρᾶν τοὺς ἐκ τῶν ἱεροσολύμων ἐπιστρατεύσαντας, καὶ ὀνειδίζει τούτων ἐνεδίζει, καθάπερ ὁ πολέμιος αὐτῆς ἐπαγαγών, ἢ δέον τοῖς ἔξωθεν ἐπικληθεῖσιν ἐγκαλεῖν, ὅπερ ταῦτα πρὸ τῆς ἐκείνων ἀφίξεως ἔπραττον, καὶ πράξειν ὠμωμόκεσαν, οἱ τὸν ἡγεμόνα αἰγύπτιοι, ἀλλὰ καὶ χρόνους ὕστερον ἀμένωφις ἐπελθὼν ἐνίκησε μάχῃ, καὶ κτείνων τοὺς πολεμίους μέχρι τῆς συρίας ἤλασεν. οὕτω γὰρ πανταχόθεν ἐστὶν ἡ αἰγυπτος τοῖς ὁπόθεν δήποτε ὁπωσοῦν δυάλωτος· καὶ οἱ τότε πολέμῳ κρατοῦντες αὐτῆς, ζῶντος ἔτι τοῦ ἀμένωφιν, ὅτι τοῖς ἐκ τῆς αἰθιοπίας ἐμβολὰς ὠχύρωσαν, πολλὰ εἰς ὃ τι ὠφελοῦν ἔχοντες, ὅτι τὴν ἄλλην ἡτοίμασαν δυνάμιν. ὁ γὰρ καὶ μέχρι τῆς συρίας, ἀναιρῶν φησιν αὐτοὺς, ἡνάγκασε διὰ τῆς ψάμμου τῆς ἀνύδρου, δηλονότι ὑ ῥᾴδιον ἦν ἀμαχεὶ διαπορεύεσθαι. καὶ μὴν σοὶ τὰ μανεθῶνα, ὅτι ἐκ τῆς αἰγύπτου τὸ γένος ἡμῶν ἐστιν, ὅτι τὰ ἐκεῖθεν τινὲς ἀνεμίχθησαν. τὰ γὰρ λεπρῶν καὶ νοσούντων, πολλοὺς μὲν εἰκὸς ἐν τοῖς λιθοτομίαις ἀποθανεῖν, πολὺ χρόνον ἐκεῖ γενομένους καὶ κακοπαθοῦντας· πολλοὺς δὲ ἐν ταῖς μάχαις· πλείστους δὲ ἐν τῇ πλάνῃ καὶ τῇ φυγῇ. λοιπόν μοι πρὸς αὐτὸν εἰπεῖν περὶ μωυσέως. ὃν γὰρ τὸν ἄνδρα θαυμαστὸν μὲν αἰγύπτιοι καὶ θεῖον νομίζουσι. βέλτιον γὰρ ἂν ἀποστρέψαιεν αὐτοῖς μὴ βλασφημίας ἀπιθάνου, λέγοντες ἡλιουπολίτην εἶναι τὸν ἐκεῖθεν ἱερέων ἕνα, διὰ τὴν λέπραν συνεξελαθέντα. δείκνυται δὲ ἐν ταῖς ἀναγραφαῖς, ὀκτωκαιδέκα σὺν τοῖς πενταετίσιοις πρεσβύτερον ἔτεσι γεγονώς, καὶ τοὺς ἡμετέρους ἐξαγαγὼν ἐκ τῆς αἰγύπτου πατέρας, εἰς τὴν χώραν τὴν νῦν οἰκουμένην ὑφ' ἡμῶν. ὅτι γὰρ οὐδὲ συμφορᾶς τινὶ τοιαύτῃ περὶ τὸ σῶμα περιεπεσεν, ἐκ τῶν λεγομένων ἐστὶ αὐτοῦ δῆλος ἐστι. τοῖς γὰρ λεπρῶσιν ἀπείρηκε, μήτε μένειν ἐν πόλει, μήτ' ἐν κώμῃ κατοικεῖν, ἀλλὰ μόνους περιπατεῖν καταχωμένους τὰ ἱμάτια· καὶ τὸν ἁψάμενον αὐτῶν ἢ ὁμοτάφιον θνόμενον, ἐὰν καθαρὸν ἡγεῖται. ἐὰν μὲν γὰρ θεραπευθῇ τὸ νόσημα, καὶ τὴν αὐτοῦ φύσιν ἀποκαθάρῃ, περιείργηκε πηγὰς ἁγνείας, καθαρμοὺς παλαιῶν ὑδάτων λουτρεῖς, καὶ ξυρήσεις, πάσης τριχὸς, πολλάς τε κελεύσῃ, καὶ παντοίας ἀπιτελέσαντα θυσίας, τότε παρελθεῖν εἰς τὴν ἱερὰν πόλιν. καίτοι τοὐναντίον εἰκὸς ἦν, προνοίᾳ τινὶ καὶ φιλανθρωπίᾳ χρήσασθαι, τὰ ἐν τῇ συμφορᾷ τοιούτῳ γεγενότα, πρὸς τοὺς ὁμοίως αὐτῷ δυσυχήσαντας. ἀ μόνον γὰρ περὶ τὰ λεπρῶν ἔτως νομοθετήσεν, ἀλλ' οὐδὲ τῆς κατὰ βραχύτατόν τι τοῦ σώματος ἠκρωτηριασμένους ἱεραῖς συγκεχώρηκεν. ἀλλ' οὐκ μεταξύ τις ἱερωμένος τοιαύτης χρήσαιτο συμφορᾷ, τὴν τιμὴν αὐτὸν ἀφείλετο. πῶς οὖν εἰκὸς ἐκεῖνον τοῦτο νομοθετῶν καθ' ἑαυτοῦ, εἰς ὄνειδός τε καὶ βλάβην νόμους συνιδεμένους. ἀλλὰ μὴν τὸ νόμα λίαν ἀπιθάνως μεταβέβληκεν. ὀσιαρσίφ γὰρ φησιν ἐκαλεῖτο. ὅτι μὲν οὖν εἰς τὴν μετάθεσιν οὐκ ἐναρμόζει. τὸ δ' ἀληθὲς ὄνομα, δηλοῖ τὸ ἐκ τοῦ ὕδατος σωζόμενος μωυσῆς. τὸ γὰρ ὕδωρ οἱ αἰγύπτιοι μῶυ καλοῦσιν. ἱκανῶς οὖν

Nam aquam Ægyptii Moy vocant. Satis igitur

γεγο-

γεγονέναι νομίζω καὶ δῆλον, ὅτι μανεθὼς, ἕως μὲν ἠκολού-
θει τοῖς ἀρχαίοις ἀναγραφαῖς, οὐ πολὺ τῆς ἀληθείας διη-
μάρτανεν, ὅτε δὲ τοὺς ἀδεσπότους μύθους τραπόμενος, ἢ
συνέθηκεν αὐτοὺς ἀπιθάνους, ἢ πιστὰ τοῖς ἀπεχθείαν
ἐρηκότων ὑπισχνεῖται. μετὰ δὲ τὸν ἐξετάσαι βούλομαι χαι-
ρήμονα. καὶ γὰρ ὅτι Αἰγυπτιακὴν φάσκων ἱστορίαν συγ-
γράφειν, καὶ τοσοῦτος τοῦτο ὄνομα τοῦ βασιλέως, ὅπερ ὁ
μανεθὼς, Ἀμενῶφιν, καὶ τὸν υἱὸν αὐτοῦ Ῥαμέσσην, φησὶν,
ὅτι κατὰ τοὺς ὕπνους ἡ Ἶσις ἐφάνη τῷ Ἀμενῶφει, μεμφο-
μένη αὐτὸν, ὅτι τὸ ἱερὸν αὐτῆς ἐν τῷ πολέμῳ κατέσκα-
πται. φελιφάντην δὲ ἱερογραμματέα φάναι, ἐὰν τοὺς
μολυσμοὺς ἐχόντων ἀνδρῶν καθαρὴν τὴν Αἴγυπτον,
πώποτε τῆς πόλεως αὐτόν. ὑπολέξαντα δὲ τοὺς ὑπνοφόβους
μυριάδας ἐκκοπῆναι κελεῦσαι. ἡγεῖσθαι δὲ αὐτῶν
γραμματέας μωϋσῆν τε καὶ ἰώσηπον, καὶ τὸν ἱερο-
γραμματέα· Αἰγύπτιοι δὲ αὐτοῖς ὀνόματα εἶναι, τῷ
μὲν μωϋσῆ πετεσήφ. τούτους δὲ εἰς πηλούσιον ἐλθεῖν, καὶ ὑπιτυχεῖν μυριάσι τριακον-
τοκτὼ καταλελειμμένοις ὑπὸ τοῦ ἀμένωφιος. οὓς οὐθέλειν εἰς τὴν Αἴγυπτον ἀναχωρεῖν· οἷς φιλίαν συν-
θεμένους, ὑπὲρ τὴν Αἴγυπτον στρατεύσαι. τὸν δὲ ἀμένωφιν
οὐχ ὑπομείναντα τὴν ἔφοδον αὐτῶν, εἰς Αἰθιοπίαν
φυγεῖν καταλιπόντα τὴν γυναῖκα ἔγκυον· τὸν κρυπτο-
μένην ἔν τισι σπηλαίοις τεκεῖν παῖδα, ὄνομα μεσσήνην, ὃν ἀνδρωθέντα κυνηγῆσαι τοὺς ἰουδαίους εἰς τὴν συρίαν, ὄντας περὶ ἑκατὸν μυριάδας, καὶ τὸν πατέρα ἀμένωφιν ἐκ τῆς Αἰθιοπίας καταδέξασθαι. ταῦτα μὲν ὁ χαιρήμων. οἴομαι δὲ αὐτόθεν φανερὰν εἶναι ἐκ τῶν εἰρημένων τὴν ἀμφοῖν ψευδολογίαν. ἀληθείας μὲν γὰρ τινος ὑποκειμένης, ἀδύνατον τὸν μαφωνεῖν ὅτι πόστον. οἱ δὲ τὰ ψεύδη συντιθέντες, οὐχ ἑτέροις σύμφωνα γράφουσιν, ἀλλ' αὐτοῖς τὰ δίξαντα πλάττουσιν. ἐκεῖνος μὲν οὖν ὑπὸ θυμίαν τοῦ βασιλέως ἵνα τοὺς θεοὺς ἴδῃ, φησὶν ἀρχὴν γνέσθαι τῶν μιαρῶν ἐκβολῆς. ὁ δὲ χαιρήμων ἴδιον ὡς τοῦ ἱστοῦ εὕπτιον συντέθεικεν. κἀκεῖνος μὲν ἀ-
μένωφιν εἶναι λέγει, τὸν τοσούτους τοῦ βασιλέως καθαρμόν. τοῦτος δὲ φελιφάντην. ὁ δὲ δὴ τοῦ πλήθους ἀριθμὸς καὶ σφόδρα συνέπεσε, ὀκτὼ μὲν μυριάδας ἐκείνου λέγοντος, τοῦτο δὲ πέντε τοῖς τοῦ ἔκθεσιν. ἔτι τοίνυν ὁ μὲν μανεθὼς πρότερον εἰς τὰς λιθοτομίας τοὺς μιαροὺς ἐκβαλὼν, εἶτα αὐτοῖς τὸν ἄβαρ[illegible]γκατοικεῖν, καὶ τὰ πρὸς τοὺς ἄλλους αἰγυπτίους ἐκπολεμώσας, τότε φησὶν ὑπακαλέσασθαι τὸν τῶν τοῦ ἱεροσολυμιτῶν αὐτοὺς ὑπο-
κυρίαν. ὁ δὲ χαιρήμων ἀπαλλαττομένους ἐκ τῆς αἰγύπτου, πρὸς πηλούσιον διρεῖν ὀκτὼ καὶ τεσσάκοντα μυριάδας ἀνθρώπων, καταλελειμμένας ὑπὸ τοῦ ἀμενώφιος, καὶ μετ' ἐκείνων πάλιν εἰς τὴν αἴγυπτον ἐμβαλεῖν· φυγεῖν δὲ τὸν ἀμένωφιν εἰς τὴν αἰθιοπίαν. τὸ δὲ δὴ γνωσθέντα τοῦ τίνες ἢ πόθεν ἦσαν οἱ τοσοῦτοι τοῦ στρατοῦ μυριάδες εἴρηκεν. εἴ τε αἰγύπτιοι τὸ γένος, εἴτ' ἔξωθεν ἥκοντες. ἀλλ' οὐδὲ τὴν αἰτίαν διεσάφησε, δι' ἣν αὐτοὺς ὁ βασιλεὺς εἰς τὴν αἴγυπτον ἀναγεῖν οὐκ ἠθέλησεν, ὁ πρὸς τὸν λεπρὸν τὸν τοῦ ἱστοῦ εὕπτιον συμπλάσας. τῷ δὲ μωϋσεῖ καὶ τὸν ἰώσηπον ὁ χαιρήμων, εἰς ἐν ταυτὸ χρόνῳ συνεξελήλασμένον προστέθεικεν, τὸν πρὸ μωϋσέως πρεσβύτερον τετταρσι γενεαῖς τε καὶ τετταρακόντα, ὧν ἐστιν ἔτη ὀκτὼ δέον ἑξακόσια καὶ ἑκατόν. ἀλλὰ μὴν ὁ ῥαμέσσης ὁ τοῦ ἀμενώφιος υἱὸς, καὶ μὲν τὸν μανεθὼ νεανίας συμπολεμεῖ τῷ πατρὶ, καὶ συνεπίπτει

A declaratum existimo, quod Manethon quatenus veterum scripta sequitur, non multum a veritate aberrat. Ubi vero ad vulgares fabulas se vertit, aut absurde eas confingit, aut in odium gentis loqventibus credit. Post hunc inquirere libet in Chæremonem. Hic enim Ægyptiacam se scribere historiam professus, addens idem nomen regis quod Manethon, Amenophin, & filium ejus
B Rhamessen, ait Isidem in somnis Amenophi apparuisse, incusantem quod templum suum per bellum dirutum esset. Phritiphanten vero sacrum scribam dixisse, si a pollutis hominibus Ægyptum repurget, liberandum eum a nocturnis terroribus: atq; ita delectu vitiosorum morbidorumve habito, CCL. millia e finibus ejecta. Duces vero eorum fuisse scribas Mosen & Josephum
C quem etiam sacrum scribam fuisse: Ægyptia vero eis nomina esse Mosi Tisithen, Josepho Petesephi. Hos Pelusium venisse, ibiqve offendisse CCCLXXX. millia, ab Amenophi relicta, quæ is in Ægyptum transferre noluerat: cum his icto fœdere contra Ægyptum expeditionem habitã: Amenophin autem non expectato impetu eorum in Æthiopiam fugisse, relicta uxore gravida: quã delitescentem in quibusdam speluncis enixam
D puerum nomine Messenen. eum posteaquam ad virilem ætatem pervenisset, expulisse Judæos in Syriam, numero circiter ducenta millia, & patrem Amenophin ex Æthiopia recepisse. Et hæc quidem Chæremon. Reor autem ex his ipsis quæ dicta sunt amborum vanitatem apparere. Si quid enim veritatis subesset, impossibile erat in tantũ eos discrepare. at qui mendacia componunt, non aliorum scriptis consona scribunt, sed quæ ipsis
E libet confingunt. Ille igitur regiam cupiditatem videndi deos, ait initium fuisse pollutos ejiciendi. Chæremon autem suum de Iside somnium finxit. & ille quidem Amenophin dixit indixisse regi purgationem: hic vero Phritiphantem. jam multitudinis numerus sane belle congruit, illo octoginta millia referente, hoc ducenta quinquaginta. Præterea Manethon primum in lapidicinas
F ejectos pollutos, deinde ad Avarim habitandam traductos, ac reliqua Ægypto bello vexata, tum demum accivisse dicit a Hierosolymitis auxilia: Chæremon, Ægypto decedentes circa Pelusium invenisse trecenta octoginta millia hominum ab Amenophi relicta, ac cum illis rursus Ægyptum invasisse: Amenophinq; in Æthiopiam fugisse. Quod vero egregium est, ne illud quidem quinã & unde erant tam numerosus exercitus dixit, Æ-
G gyptiine an externi: neqve causam indicavit, ob quam eos rex in Ægyptum inducere noluit qui de leprosis & Iside somnium confinxit. Mosi vero & Josephum, quasi eodem tempore simul expulsũ Chæremon adjunxit, & quidem quatuor ætatibus ante Moysen defunctũ, quarũ sunt anni fere centum septuaginta. Quin & Rhamesses Amenophis filius, secundum Manethonem quidem adolescens bellum administrat cum patre, & cum eodem exulat

fuga elapsus in Æthiopiam. Hic autem fingit eum post patris obitum in spelunca quadam natum, & postea prælio victorem, & Judæos in Syriam expellentem numero circiter CC. millia. O facilitatem! neqve enim prius quinam erant illa CCCLXXX. millia dixit, neqve quomodo CLXXX. millia perierint: in aciene ceciderint, an ad Rhamessen transfugerint. quod vero maxime mirum est, ne cognoscere quidem ex eo licet, quosnam vocet Judæos, vel utris eorum det hanc appellationem: illisne CCL. millibus leprosorum, an his CCCLXXX. millibus, quæ circa Pelusium erant. Sed stultum fortasse sit redarguere eos, qui a semetipsis redarguti sunt. ferendum enim erat utcunqve, si ab aliis redarguti fuissent. His addam Lysimachum, idem quidem habentem cum prædictis argumentum mendacii verum enormitate figmenti illos vincentem, unde apparet eum magno odio confinxisse. dicit enim: Qua tempestate Bocchoris in Ægypto regnabat, populum Judæorum, quod essent lepra, scabie, & aliis quibusdam morbis infecti, ad templa confugisse, ut mendicato alerentur. multis autem hominibus morbo correptis, sterilitatem in Ægypto accidisse. Bocchorim vero Ægyptiorum regem ad Ammonem, scitatum oracula de sterilitate, misisse. responsum vero a Deo, repurganda esse templa ab hominibus impuris & impiis, ejectis eis e templis in loca deserta. Cæterum scabiosos ac leprosos mergendos, tanquam sole horum vitam ægre ferente: & templa expianda: atqve ita fore ut terra fructum ferat. Bocchorim autem accepto oraculo, accersitisq; sacerdotibus ac sacrificis, jussisse collectis impuratis, hos militibus tradi deportandos in desertum: leprosos vero ac impetiginosos plumbeis laminis involutos in pelagus dejici. quibus submersis, reliqvos congregatos, & in loca deserta expositos esse, ut perirent. eos habito concilio consultasse de seipsis: & nocte superveniente, accensis ignibus ac lucernis custodias agitasse: sequentiq; nocte jejunatum, ut numen propitium eos servaret. Insequenti vero luce a Mose quodam consilium datum, irent conferti una via, usq; dum ad loca culta perveniretur. tum præcepisse, ne cui hominum in posterum benevoli essent, utq; consilium malum potius quam bonum darent, deorumqve templa & altaria quotquot invenirent everterent. quibus comprobatis ac destinatis, multitudinem iter fecisse per desertum, ac post multa incommoda tandem ad loca culta perventum. tum vero & hominibus injuriose tractatis, & fanis compilatis ac incensis, venisse in eam quæ nunc Judæa dicitur: conditaq; civitate hic habitare, urbem vero ἱερόσυλα ex re nominatam. aliquanto autem post jam auctos vitibus mutasse nomen vitandi probri gratia: & urbem Hierosolyma, seipsos Hierosolymos vocasse. Hic non eundem quem illi invenit regem, sed recentius nomen confinxit: & omisso somnio ac propheta Ægyptio ad Ammonem abiit de impetiginosis & leprosis responsum relaturus. ait enim

A φυγὼν εἰς τὴν αἰθιοπίαν. ἔτι δὲ ὑπὸ πατρὸς τελευτήσαντος, ἐν σπηλαίῳ τινὶ γεγενημένον καὶ μετὰ ταῦτα νικῶντα μάχῃ, καὶ τοὺς ἰουδαίους εἰς συρίαν ἐξελαύνοντα τὸν ἀριθμὸν ὄντας ὡσεὶ μυριάδας ἑκατὸν. ὦ τῆς εὐχερείας. ὅτι γὰρ πρότερον οἱ τινες ἦσαν αἱ τριακόσιαι καὶ ὀκτὼ μυριάδες εἶπεν. ὅτι πῶς αἱ πεντακόσιαι καὶ τρεῖς διεφθάρησαν. πότερον ἐν τῇ μάχῃ κατέπεσον, ἢ πρὸς τὸν ῥαμέσσην μετέβαλον. ὅ τοῦ δὴ θαυμασιώτατον, οὐδὲ τίνας καλεῖ τοὺς ἰουδαίους δυνατὸν ἐστι παρ' αὐτοῦ μαθεῖν. ἢ πότερος αὐτῶν τῇ τοῦ πρεσβυτέρου, τῇ εἰκοσιπέντε μυριάσι τῶν λεπρῶν, ἢ τῇ ὀκτὼ καὶ τριακόσιαι, τῇ ὡσεὶ τὸ πηλούσιον. ἀλλὰ γὰρ εὐήθης ἴσως ἂν εἴη διὰ πλείονων ἐλέγχειν τοὺς ὑφ' ἑαυτῶν ἐληλεγμένους. τὸ γὰρ ὑπὸ ἄλλων οὖν μετρῆσαι πρέπον. ἐπιφέρω τοίνυν λυσίμαχον, εἰληφότα μὲν τὴν αὐτὴν τοῖς προειρημένοις ὑπόθεσιν τοῦ ψεύσματος, ὑπερβαλόντα δὲ τὴν ἐκείνων ἀπιθανότητα τοῖς πλάσμασι. διὸ καὶ δῆλος ἐστὶ σφοδρὸν μὲν πρὸς βοκχόρεως τοῦ αἰγυπτίων βασιλέως, τὸν λαὸν τῶν ἰουδαίων λεπροὺς ὄντας καὶ ψώρας, καὶ ἄλλα νοσήματα τινὰ ἔχοντας, εἰς τὰ ἱερὰ καταφεύγοντας μεταιτεῖν τροφήν. πολλῶν δὲ ἀνθρώπων νοσηλείᾳ ὑπεσόντων, ἀκαρπίαν ἐν τῇ αἰγύπτῳ γενέσθαι. βοκχορεὶν δὲ τὸν τῶν αἰγυπτίων βασιλέα εἰς ἄμμωνα πέμψαι περὶ τῆς ἀκαρπίας τοὺς μαντευσομένους. τὸν θεὸν δὲ εἰπεῖν, τὰ ἱερὰ καθαρᾶναι ἀπ' ἀνθρώπων ἀνάγνων καὶ δυσεβῶν, ἐκβαλόντα αὐτοὺς ἐκ τῶν ἱερῶν εἰς τόπους ἐρήμους, τοὺς δὲ ψώρας καὶ λεπροὺς βυθίσαι, ὡς μὴ ἡλίου ἀγανακτοῦντος ἐπὶ τῇ τούτων ζωῇ, καὶ τὰ ἱερὰ ἁγνίσαι, καὶ οὕτω τὴν γῆν καρποφορήσειν. τὸν δὲ βοκχορεὶν τοὺς ἀρρωστοῦντας λαβόντα, τοὺς τε ἱερεῖς καὶ ὑπηρετοῦντας προσκαλέσαι, μόνον, κελεύσαι ὑπολιγῆν ποιουμένους τὴν ἀκαθαρσίαν, πρὶν ἐρᾶν τοῦτον ἀναδοθῆναι κατάξειν αὐτοὺς εἰς τὴν ἔρημον. τοὺς δὲ λεπροὺς εἰς μολυβδίνους χάρτας ἐνδήσαντας, ἵνα καταδῶσι νεὶς τὸ πέλαγος. βυθισθέντων δὲ τῶν λεπρῶν καὶ ψωρῶν, τοὺς ἄλλους συναθροισθέντας εἰς τόπους ἐρήμους ἐκτεθῆναι ἐπὶ ἀπωλείᾳ. συναχθέντας δὲ βουλεύσασθαι περὶ αὐτῶν. νυκτὸς δὲ ἐπιγενομένης, πῦρ καὶ λύχνους καύσαντας φυλάττειν ἑαυτούς, τοῦ τε ἐπιόντος νύκτα νηστεύσαντας ἱλάσκεσθαι τοὺς θεούς, ὡσεὶ σῶσαι αὐτούς. τῇ δὲ ἐπιούσῃ ἡμέρᾳ μωσέως [illegible] συμβουλεύσαι αὐτοῖς, ὡς βαλλομένους μίαν ὁδὸν τοῦ [illegible], ἄχρις ἂν ἔλθωσιν εἰς τόπους οἰκουμένους. ὡς δὲ κελεύσαντα τε αὐτοῖς, μήτε ἀνθρώπῳ τινὶ εὐνοήσειν, μήτε ἄρισα συμβουλεύσειν, ἀλλὰ τὰ χείρονα θεῶν τε ναοὺς καὶ βωμοὺς, οἷς ἂν ἐντύχωσιν ἀνατρέπειν. συναινεσάντων δὲ τῶν ἄλλων, τὰ δοχθέντα ποιοῦντας διὰ τῆς ἐρήμου πορεύεσθαι. ἱκανῶς δὲ ὀχλήσαντας ἐλθεῖν εἰς τὴν οἰκουμένην χώραν, καὶ τοὺς τε ἀνθρώπους ὑβρίζοντας, καὶ τὰ ἱερὰ συλῶντας καὶ ἐμπιπρῶντας, ἐλθεῖν εἰς τὴν νῦν ἰουδαίαν, ἐποικοδομήσαντας δὲ πόλιν ἐνταῦθα κατοικεῖν. τὸ δὲ ἀπὸ τοῦ ἱεροσυλα, ἀπὸ τῆς σκεύων ἀφαιρέσεως ὠνομάσθαι. ὕστερον δὲ αὐτοὺς ὑπεκρατήσαντας, χρόνῳ ἀφαλλάξαι τὴν ὀνομασίαν πρὸς τὸ νεοδιδίζεσθαι, καὶ τὴν τε πόλιν ἱεροσόλυμα, καὶ αὐτοὺς ἱεροσολύμους προσαγορεύεσθαι. ἔτι δὲ οὐ τὸν σκεῦνον εὗρεν εἰπεῖν βασιλέα, καινότερον δὲ ὄνομα συνέθεικε. καὶ παρεὶς σύμπαν καὶ προφήτην αἰγύπτιον, εἰς ἄμμωνα ἀπελήλυθεν περὶ τῶν ψωρῶν καὶ λεπρῶν χρησμὸν ἐρῶν. φησὶ γὰρ εἰς τὸ

εἰς τὰ ἱερὰ συλλέγεσθαι πλῆθος ἰουδαίων. ἆρα γε τῆς λεπρώσεως ὄνομα τίθεται, ἢ μόνων τῶν ἰουδαίων τοῖς νοσήμασι περιπεσόντων; λεγέτω δὲ ὁ λαὸς τῶν ἰουδαίων. ὁποῖος; ἔπηλυς ἢ τὸ γένος ἐγχώριος; Ἀφαὶ τίνων αἰγυπτίων αὐτοὺς ὄντας ἰουδαίους καλεῖς; εἰ δὲ ξένοι, διὰ τί πόθεν οὐ λέγεις. πῶς δὲ βασιλέως πολλοὺς μὲν αὐτῶν βυθίσαντος εἰς τὴν θάλασσαν, τοὺς δὲ λοιποὺς εἰς ἐρήμους τόπους ἐκβαλόντος, τοσοῦτοι τὸ πλῆθος ἐπελείφθησαν, ἢ τίνα τρόπον διεξῆλθον μὲν τὴν ἔρημον, ἐκράτησαν δὲ τῆς χώρας ἧς νῦν κατοικοῦμεν. ἔκτισαν δὲ πόλιν, καὶ νεὼν ὠκοδόμησαν τῷ πάσι θεοῖς κοινόν. ἐχρῆν δὲ καὶ νομοθέτου μὴ μόνον εἰπεῖν τοὔνομα, δηλῶσαι δὲ καὶ τὸ γένος ὅς τις ἦν καὶ πόθεν. Ἀφαὶ δὲ τοιούτους ἂν αὐτοῖς ἐπεχείρησε τιθέναι νόμους περὶ θεῶν, καὶ τοὺς πρὸς ἀνθρώπους ἀδικίας καὶ τὰς πορείας. εἴτε γὰρ αἰγύπτιοι τὸ γένος ἦσαν, οὐκ ἂν ἐκ τῶν πατρίων ἐθῶν οὕτω ῥᾳδίως μετεβάλοντο. εἴτ' ἀλλαχόθεν ἦσαν, πάντως τινὲς ἐπῆρχον αὐτοῖς νόμοι, διὰ μακρᾶς συνηθείας πεφυλαγμένοι. εἰ μὲν οὖν περὶ τῶν ἐξελασάντων αὐτοὺς ὤμοσαν μηδέποτε εὐνοήσειν, λόγον εἶχεν εἰκότα. πᾶσι δὲ πόλεμον ἀνθρώποις ἀκήρυκτον ἀρᾶσθαι τούτους, εἴπερ ἐπεφάνησαν ὡς αὐτὸς λέγει κακῶς, πάντων βοηθείας δεομένους, ἄνοιαν οὐκ ἐκείνων, ἀλλὰ τῶν ψευδομένων πάνυ πολλὴν παρέσχεν. ὅς γε καὶ τὸνομα θεοῖς τῇ πόλει λέγει τὴν ἱεροσυλίας αὐτοὺς ἐτόλμησεν εἰπεῖν, ὅτι δὴ μὴ παντελῶς ἀτρέψαι. δῆλον γὰρ ὅτι τοῖς μὲν ὕστερον γενομένοις αἰσχύνην τοὔνομα καὶ μῖσος ἔφερεν. αὐτοὶ δὲ οἰκίζοντες τὴν πόλιν, κοσμήσαν αὐτοὺς ἐπελάμβανον ἔτως ὀνομάσαντες. ὁ δὲ γυναῖος ἐπὶ πολλῆς δὲ λοιδορεῖν ἀκρασίας δὲ σιωπῆκεν, ὅτι ἱεροσυλεῖν δὲ καὶ τὰ αὐτοῖς φωνοῖ ἰουδαῖοι τοῖς ἕλλησιν ὀνομάζομεν. τί δὲν ἐπὶ πλείω τις λέγοι πρὸς τὴν ψευδόμενον ἔτως ἀναισχύντως; ἀλλ' ἐπειδὴ σύμμετρον ἤδη τὸ βιβλίον ἔλαβε μέγεθος, ἑτέραν ποιησόμεθα ἀρχὴν, τὰ λοιπὰ τὰ εἰς τὸ προκείμενον πεφάσεσθαι προσποιησάμενοι.

ad templa collectam multitudinem Judæorum, incertum leprosisne nomen imponens, an qvod solos Judæos morbus occuparit? dicit enim populus Judæorum. Qvalis? advena, an indigena? Cur igitur eos cum sint Ægyptii, Judæos vocas? Quod si hospites sunt, cur unde nam sint, non dicis? Qvomodo autem cum rex tam multos ex his mari mersisset, reliqvos in loca deserta ejecisset, tanta multitudo superfuit? aut quomodo pertransierunt desertum, & occupaverunt regionem quam nunc tenemus, & condiderunt urbem, & extruxerunt templum apud omnes celebre? oportebat autem de legislatore non solum nomen dicere, sed & genus, quisnam, & ex quibus ortus. quamobrem vero tales eis inter eundem aggressus sit ferre leges, de dis, etiam erga homines injustas. Sive enim Ægyptii erant genere, non tam facile patrios mores mutare potuissent, sive aliunde erant, omnino aliqvas habebant leges longa consvetudine observatas. Si igitur de expulsoribus suis jurassent, nunquam se illis fore benevolos, rationem non absurdam habuissent. Quod si bellum internecivum adversus universos mortales susceperunt, cum essent (ut ipse ait) miseri, & omnium opis egeni, maxima stultitia non illorum, sed hæc fingentis ostenditur. Iste namq; etiam nomen impositum civitati a templorum spoliatione, præsumpsit dicere, & hoc postea fuisse mutatum. Mirum ni, quia posteris quidem turpe fuit tale nomen & odiosum: ipsi vero qui fundavêre urbem, ornare semetipsos etiam vocabulo credidêre. Hic autem generosus vir præ nimia detrectationis impotentia non intellexit, Hierosolyma non idem voce Judaica, quod Græca significare. Quid ergo amplius quilibet diceret contra mendacium tam impudenter expositum? Sed qvoniam congruam jam magnitudinem suscepit hic liber, aliud faciens principium, cætera præsentis operis explanare tentabo.

ΦΛΑΒΙΟΥ ΙΩΣΗΠΟΥ ΠΕΡΙ ΑΡΧΑΙΟΤΗΤΟΣ ΙΟΥΔΑΙΩΝ

ΚΑΤΑ ΑΠΙΩΝΟΣ ΛΟΓΟΣ Β'.

FLAVII JOSEPHI DE ANTIQVITATE JUDÆORUM CONTRA APIONEM ALEXANDRINUM,

LIBER SECUNDUS.

PRiori quidem volumine, carissime mihi Epaphrodite, de antiquitate nostra monstravi, Phœnicum & Chaldæorum, Ægyptiorumq; literis satisfaciens veritati: multosq; Græcorum conscriptores adducens, & meam è diverso disputationem adversus Manethonem, & Chæremonem, & alios quosdam exhibui. nunc autem inchoabo reliquos arguere, qui contra nos aliqua conscripsêre. Impulsus enim sum contra Apionem respondere grammaticum, si tamen assumi hoc oportet officium. Horum igitur, quæ ab eo conscripta sunt, alia quidem similia sunt dictis aliorum, alia valde frigida. Plurima vero quandam tantummodo detractionem habentia, & multam (ut ita dixerim) ineruditi probationem, tanqvam ab homine composita, & moribus pravo, & totius vitæ suæ temporibus importuno. Quia vero multi hominum propter stultitiam suam his potius sermonibus capiuntur, quam illis quæ multo studio conscribuntur: & derogationibus quidem gaudent, præconiis vero mordentur, necessarium duxi ne hunc quidem inscrutatum relinqvere, qui nos tanqvam in judicio criminatur. etenim hoc quoque plerisq; mortalium insitum video, ut gaudeant quoties maledicus quispiam ipse sua mala a lacessito audit. Et quidem nec orationem ejus legere facile est, neq; aperte cognoscere quid dicere velit: sed velut in multa tumulatione ac mendaciorum perplexitate nunc similia supra pensitatis de majorum nostrorum ex Ægypto migratione affert: nunc incolas Alexandriæ Judæos calumniatur: insuperq; de sacris templi nostri ceremoniis atqve aliis ritibus nostris accusationem admiscet. Patres igitur nostros nec Ægyptios genere fuisse, neqve ob labem corporum aut similem aliam calamitatem inde pulsos, non mediocriter solum, sed pene ultra modum,

A ΔΙΑ μὲν οὖν τῶν πρότερον βιβλίων πεμφθέντα μοι ἐπαφρόδιτε, δεῖξαι τὴν ἀρχαιότητα ἡμῶν ἐπεδείξα, τοῖς φοινίκων καὶ χαλδαίων καὶ αἰγυπτίων γράμμασι πιστοῦσα μὲν τὴν ἀλήθειαν, καὶ πολλοὺς τῶν ἑλλήνων συγγραφεῖς παραγαγόμενος μάρτυρας, τὴν τε ἀντίρρησιν ἐποιησάμην πρὸς μανεθῶνα καὶ χαιρήμονα καὶ τινας ἑτέρους. ἄρξομαι δὲ νῦν τοὺς ὑπολαμβάνοντας τὴν γραφὴν τῶν ἡμετέρων τι καθ' ἡμῶν ἐλέγχειν. B καὶ τί δεῖ τὸν πρὸς ἀπίωνα τὸν γραμματικὸν ἀντιρρήσεως ἐπιλαβέσθαι μοι δοκεῖν, εἰ χρὴ ἀναδέχεσθαι. τὰ μὲν γὰρ ἐστι τῶν αὐτοῦ γεγραμμένων τοῖς παρ' ἄλλων εἰρημένοις ὅμοια, τὰ δὲ λίαν ψυχρῶς προσέθεσαν. τὰ πολλὰ δὲ βωμολοχίαν ἔχει, καὶ πολλοῦ εἰ δεῖ τὰληθὲς εἰπεῖν ἀπαιδευσίαν, ὡς ἂν παρ' ἀνθρώπου συγκείμενα καὶ φαύλου τὸν τρόπον, καὶ πρὸς πᾶν τὸ βίου ὀχλαγωγὸν γεγονότος. ἐπεὶ δὲ οἱ πολλοὶ τῶν ἀνθρώπων διὰ τὴν ἄνοιαν παρὰ τὴν τῶν C ἀλίσκον λόγων μᾶλλον, ἢ τῶν μετὰ πόνου καὶ σπουδῆς γεγραμμένων, καὶ χαίρουσι μὲν τῇ λοιδορίᾳ, ἀχθονται δὲ τοῖς ἐπαίνοις, ἀναγκαῖον ἡγησάμην καὶ τοῦτο μὴ δεῖν ἀνεξέταστον καταλιπεῖν, κατηγορίαν ἡμῶν ἄνωθεν ὡς ἐν δίκῃ γεγραφότα. καὶ γὰρ αὐ κἀκεῖνο τοῖς πολλοῖς ἀνθρώποις ὁρῶ παραγινόμενον, τὸ λίαν ἐφήδεσθαι, ὅταν τὶς ἀρξάμενος βλασφημεῖν ἕτερον, αὐτὸς ἐλέγχῃ δεῖ τὰ αὐτὰ πεποιηκότων κακῶν. ἔστι μὲν οὖν οὐ ῥᾴδιον αὐτοῦ διελθεῖν τὸν λόγον, οὐδὲ σαφῶς γνῶναι τὶ λέγειν βούλεται. φέρεται δ' ὡς D ἐν πολλῇ ταραχῇ καὶ ψευσμάτων συγχύσει, τὰ μὲν εἰς τὴν ὁμοίαν ἰδέαν πίπτοντα τοῖς προεξήτασμαι, δεῖξαι τὴν αἰγύπτου τῶν ἡμετέρων προγόνων μετανάστασιν. τὰ δ' ἐστὶ καταλοιδορία τῶν ἐν ἀλεξανδρείᾳ κατοικούντων ἰουδαίων. λοιπὸν δ' ὅπερ τοῦτοις μέμικται, περὶ τῆς ἁγιστείας τοῦ καὶ τὸ ἱερὸν ἡμῶν καὶ τῶν ἄλλων νομίμων κατηγορίας. ὅτι μὲν οὐκ ἦν ὑπ' αἰγύπτιοι τὸ γένος ἡμῶν οἱ πατέρες, ὅτι δὲ λύμαν σωμάτων, ἢ τοιαύτας ἄλλας συμφορὰς τινὰς ἐκεῖθεν ἐξηλάθησαν, οὐ μόνον μετρίως, ἀλλὰ καὶ πέρα τοῦ συμμέτρου παρα-

πρὸ αὐτοῦ δεδεῖχθαι νομίζω. περὶ ὧν ὁ Ἀπίων ἐπιμνησθήσομαι συντόμως. φησὶ γὰρ ἐν τῇ τρίτῃ τῶν αἰγυπτιακῶν τάδε. μωσῆς ὡς ἤκουσα παρὰ τῶν πρεσβυτέρων τῶν αἰγυπτίων, λεὼ ἡλιουπολίτης. ὃς πατρίοις ἔθεσι κατηρτισμένος, ἀθέμιστος προσευχὰς ἀνῆγεν, εἰς οἷας εἶχεν ἡ πόλις περιβόλους. πρὸς ἀφηλιώτην ὁ πᾶσιν ἀπέστρεφεν. ὧδε γὰρ ἡ ἡλίου πόλις. ἀντὶ δὲ ὀβελῶν ἔστησε κίονας. ἐφ' οἷς λεὼ ἐκτύπωμα σκάφη, σκία δὲ ἀνδρὸς ἐπ' αὐτῶν ἐμπεκυμένη, ὡς ὅτι ἐν αὐθέμ ἔτον ἀεὶ τὸ δρόμον ἡλίῳ συμπεριπολεῖ. τοιαύτη μέν τις ἡ θαυμασία γραμματικοῦ φράσις. τὸ δὲ ψεύσμα λόγων ἐδεόμενον, ἀλλ' ἐκ τῶν ἔργων περιφανές. ἔτι γὰρ αὐτὸς μωσῆς ὅτε τεῖ πρώτῳ σκηνεῖ τῷ θεῷ κατεσκεύασεν, οὐδὲν ἐκτύπωμα τοιοῦτον εἰς αὐτὸν ἐνέθηκεν, ὅτε πλὴν τοῖς ἔπαθε, πρὸς πάζεν, ὅτε μὴ τάδε καθισκάσας τὸν ναὸν τῶν ἐν ἱεροσολύμοις σολομῶν, πάσης ἀπέχετο τοιαύτης περιεργίας, οἵαν συμπεπλεκεν ἀπίων. ἀκοῦσαι δὲ φησὶ τῶν πρεσβυτέρων, ὅτι μωσῆς ὁ ἡλιουπολίτης, δηλονότι νεώτερος μὲν ὢν αὐτὸς, ἐκείνοις δὲ πιστεύσας, τοῖς μὲν τεῖ ἡλικίαν ἐπιτεμένοις αὐτὸν καὶ συγγενομένοις. ἐπεὶ μὲν ὁμήρου ποιητοῦ, γραμματικὸς ὢν αὐτὸς, οὐκ ἂν ἔχοι τὸν αὐτὸν πατρίς ἐστι μεμαθεκὼς μόνον, ἐπεὶ, οὐδὲ περὶ πυθαγόρου μόνον οὐκ ἐχθὲς καὶ πρώην γεγονότος. περὶ δὲ μωσέως τοσούτῳ πλείονι πρόσεστι σκέψις ἐτῶν, ὅσῳ ἀποφαίνει ῥᾳδίως πιστεύων ἀκοῇ πρεσβυτέρων, ὡς δῆλος ἐστὶ καταψευσάμενος. τὸν δὲ τῶν χρόνων, ἐν οἷς φησὶ τὸν μωσεῖ ἐξαγαγεῖν τοὺς λεπρῶντας καὶ τυφλοὺς, καὶ τοὺς βάσεις πεπηρωμένους, σφόδρα δὴ τοῖς παρ' αὐτοῦ συμπεφώνηκεν ὡς οἶμαι ὁ γραμματικὸς ὁ ἀκριβής. μανεθὼς μὲν γὰρ κατὰ τεθμώσιν βασιλείαν ἀπαλλαγεῖσαι φησὶν ἐξ αἰγύπτου τοὺς ἰουδαίους, πρὸ ἐτῶν τριακοσίων συνεληλυθυῖαν, τὸν εἰς ἄργος δαναοῦ φυγῆς. λυσίμαχος δὲ κατὰ βόκχορον τὸν βασιλέα. τουτέστι πρὸ ἐτῶν χιλίων ἑπτακοσίων. μόλων δὲ καὶ ἄλλοι τινὲς ὡς αὐτοῖς ἔδοξεν. ὁ δὲ γε πάντων πιστότατος ἀπίων ὡρίσατο τεῖ ἔξοδον ἀκριβῶς, καὶ τεῖ ἑβδόμεῳ ὀλυμπιάδα. καὶ ταύτης ἔτος εἶναι πρώτον, ἐν ᾧ φησὶ καρχηδόνα φοίνικες ἔκτισαν. ὅτι δὲ πάντως προσέθηκε τὸ καρχηδόνα, τεκμήριον οἰόμενος αὐτῷ γλίσχρος τὴν ἀληθείας ἐναργέστερον. ὃ συνῆκε καθ' ἑαυτὸν τὸ ἔλεγχον ἐπιστώμενος. εἰ γὰρ δεῖ τὸν ἀποικίας πιστεύειν δεῖ τῆς φοινίκων ἀναγραφῆς, ἐν ᾗ ἐκείνας ἔρωμος ὁ βασιλεὺς γεγραπται πρεσβύτερος τὸν καρχηδόνος κτίσεως, ἔτεσι τελείοσι πρὸς τοῖς πεντήκοντα καὶ ἑκατὸν, δεῖ δὲ τοῖς πίστις ἀνωτέρω παρέχον ἐκ τῶν φοινικῶν ἀναγραφῶν, ὅτι σολομῶντι τῷ τὸν ναὸν οἰκοδομησαμένῳ τὸν ἐν ἱεροσολύμοις. φίλος λεὼ ἔρωμος, καὶ πολλὰ συνεβάλλετο πρὸς τεῖ τοῦ ναοῦ κατασκευεῖ. αὐτὸς δὲ ὁ σολομῶν ὠκοδόμησε τὸν ναὸν, μὴ τὸ ἐξελθεῖν ἐξ αἰγύπτου τοὺς ἰουδαίους, δώδεκα καὶ ἑξακοσίοις ἔτεσιν ὕστερον. τὸν δὲ ἀριθμὸν τῶν ἑλαθέντων τὸν αὐτὸν λυσιμάχῳ χρεμάσας, ἑνδεκὰ γὰρ αὐτοὺς εἶναι φησὶ μυριάδας, θαυμαστὴν τινα καὶ πιθανεῖ ὑποδίδωσιν αἰτίαν, ἀφ' ἧς φησὶ τὸ σάββατον ὠνομάσθαι. ἐδεύσαντες γὰρ φησὶν ἐξ ἡμερῶν ὁδὸν βουβῶνας ἔχον, καὶ διὰ ταύτην τεῖ αἰτίαν τῇ ἑβδόμῃ ἡμέρᾳ ἀνεπαύσαντο σωθέντες εἰς τεῖ χώραν τεῖ νῦν ἰουδαίαν λεγομένην, καὶ ἐκάλεσαν τεῖ ἡμέραν σάββατον, σώζοντες τεῖ αἰγυπτίων γλῶτταν.

A superius a me declaratum existimo: cæterum quæ his adjungit Apion, compendio memorabo. Dicit enim in tertio rerum Ægyptiacarum hæc: Moses, ut accepi a grandioribus natu Ægyptiis, Heliopolitanus erat, qui patriis institutus moribus, subdivales precationes ad septa qualia civitas habebat, reduxit. ad subsolanum autem omnia convertebat. ita enim Heliopolis sita est. pro obeliscis vero statuit columnas, sub quibus B ceu peluis forma exprimebatur: umbra in eam incidens, utpote per sudum, eundem semper cum sole cursum circumvoluebat. Atqve hujuscemodi est admiranda illa hujus grammatici phrasis. Mendacium vero ejus non tam nostris verbis evidenter coarguitur, quam Moseos operibus. neqve enim cum primum tabernaculum Deo construeret, aut ipse ullam talem formam ei C indidit, aut posteros facere præcepit: atq; is qui postea templum Hierosolymis construxit Solomon, omni tali curiositate abstinuit, qualem confinxit Apion. Accepisse autem se dicit a majoribus natu Mosen Heliopolitanum: scilicet ipse junior, sed his fidem habens, qui per ætatem illum familiariter noverant. Et de Homero quidem poëta, quamvis grammaticus, non posset quænā D ejus sit patria certo affirmare, neqve de Pythagora tantum non heri nudiusve tertius nuto: de Mose vero tam multis annis illos præcedente tam facile decernit, credens seniorum relationi: unde manifeste illum mentiri apparet. Quin & temporum ratio, quibus Mose ait eduxisse leprosos & cæcos & claudos, belle concinit juxta grammaticum hunc diligentissimum. Manetho enim E regnante Tethmosi Judæos dicit ex Ægypto discessisse, annis CCCXCIII. antequam Danaus apud Argos exularet. Lysimachus autem tempore Bocchoris regis, hoc est ante annos MDCC. Molon vero & alii quidam, ut cuiqve visum est. At vero Apion cæteris fide dignior, exacte illum exitum definivit VII. Olympiade, & hujus anno primo quo, ut ait, Pœni Carthaginem condiderunt. Carthaginis autem mentionem adjecit, F ratus argumentum id veritatis se habiturum evidentissimum: nec animadvertit a semetipso adductum quo coargueretur. si enim de hac colonia monumentis Phœnicum credendum est, in illis Hiram rex traditur antiquior Carthagine condita annis plus quam centum quinquaginta, de quo superius ex Phœnicum commentariis probavi, quod Solomoni templi Hierosolymita- G ni conditori amicus fuerit, & multa ad templi fabricam contulerit. Solomon vero ædificavit templum post Judæorum discessum ex Ægypto annis DCXII. Porro numerum pulsorum eundem, quem Lysimachus commentus (ait enim C. & X. eorum fuisse millia) miram quandam & credibilem reddit causam, cur sabbatum nominatus sit. Exacto enim (inquit) sex dierum itinere, inguinum ulceribus affecti sunt: & hac de causa septima die qvieverunt, incolumes constituti in regione, quæ nunc Judæa vocatur. & appellaverunt eam diem sabbatum, servata Ægyptiorum voce.

nam ingvinis morbum Ægyptii vocant ſabbatoſim. An non igitur vel deridenda hæc nugacitas, vel contra odio habenda talis in ſcribendo impudentia? Apparet enim quod omnes inguinibus laboraverint, hominum millia centum & decem. Atqui ſi erant cæci & claudi & morbidi, quales fuiſſe Apion ait, ne unius quidem diei iter progredi potuiſſent: ſin autem poterant per magnam ſolitudinem proficiſci, prætereaq; ſibi obſiſtentes vincere populariter repugnando, nequaquam univerſi poſt ſextam diem inguinum morbo correpti fuiſſent. Neqve enim naturaliter tale quippiam evenire iter agentibus neceſſe eſt, ſed plurimorum millium exercitus definita ſemper itinera peragunt: neq; temere ita accidiſſe veriſimile videtur, eſt enim omnino abſurdum. At vero mirificus hic Apion ſex quidem diebus eos pervenisse in Judæam prædixit: rurſus autem Moſen conſcenſo monte, qui Ægyptum inter & Arabiam ſitus eſt, nomine Sinæus, quadraginta diebus delituiſſe dicit, indeq; deſcendentem Judæis leges dediſſe. atqui quomodo poſſibile eſt, eodem & quadraginta dies in deſerto ac inaquoſo loco manere, & quod in medio ſpatium eſt, id totum ſex diebus pertranſire? Sabbati vero appellationis grammatica ratio, quam adfert, multam impudentiam præ ſe fert, vel certe magnam imperitiam. Nam hæ voces Sabbo & Sabbatum, inter ſe maxime differunt. Sabbatum enim ſecundum Judæos quies eſt ab omni opere. Sabbo vero, ut ille affirmat, Ægyptiis inguinum morbũ ſignificat. Tales quasdam de Moſe & Judæorum ex Ægypto profectione Ægyptius Apion novitates finxit, præter aliorum commentus autoritatem. Et quid mirum ſi de noſtris mentitur patribus? quandoquidem de ſe ipſo contra mentitus eſt: & natus in Oaſi Ægypti, primas iſte Ægyptiorum exiſtimatus, veram quidem patriam & genus ſuum abjuravit: Alexandrinum autem ſe mentitus, confirmat generis ſui pravitatem. Merito igitur quos odit & convitiis inſectatur, eos Ægyptios appellat. niſi enim peſſimos eſſe exiſtimaret Ægyptios, ſemet ex eorum genere haud eximeret: quandoquidem qui ſe celebritate patriæ jactant, honorificum quidem ducunt ab ea denominari, coarguunt vero eos, qui præter jus in eandem ſeſe ingerere conantur. Erga nos autem alterutro modo affecti ſunt Ægyptii: aut enim ceu gloriabundi cognatos ſe ſimulant, aut participes nos infamiæ ſuæ cooptant. At præclarus iſte Apion videtur contumelioſam noſtrum inſectationem, quaſi mercedem voluiſſe reddere Alexandrinis, pro data ſibi civitate: ſciensq; eorum cum habitatoribus Alexandriæ Judæis ſimultatem, propoſuit quidem illis conviciũ facere una tamen comprehendit reliquos quoqve univerſos, utrobiq; impudenter mentiens. Videamq igitur, qvænam ſint illa gravia & non ferenda, de qvibus habitatores Alexandriæ Judæos accuſat.

A τὸ γὰρ βυβῶν καὶ ἄλγος καλοῦσιν αἰγύπτιοι σαββατωσιν. οὐκ ἂν οὖν τις ἢ καταγελάσαι τῆς φλυαρίας, ἢ τὸν αὐτὸν μισήσαι τῆς ἐν τῷ τοιαῦτα γράφειν ἀναιδείας. δῆλον γὰρ ὅτι πάντες ἐβυβωνίασαν ἑνδεκα μυριάδες ἀνθρώπων. ἀλλ' εἰ μὲν ἦσαν οἱ κεῖνοι τυφλοὶ καὶ χωλοὶ καὶ πάντα τρόπον νοσοῦντες, ὁποῖοι αὐτοὺς εἶναι φησὶν ἀπίων, οὐδ' ἂν μιᾶς ἡμέρας προελθεῖν ὁδὸν ἠδυνήθησαν. εἰ δ' οἷοι βαδίζειν διὰ πολλῆς ἐρημίας, καὶ προστιθέναι νικᾶν τοὺς αὐτοῖς ἀντιστρατευομένους μαχόμενοι πάντες, οὐκ ἂν ἀθροοι μὴ τῇ ἕκτῃ

B ἡμέρᾳ ἐβυβωνίασαν. ὅτι γὰρ φύσει πως γίνεται πιθανὸν τοῖς βαδίζουσιν ἐξ ἀνάγκης. ἀλλὰ πολλαὶ μυριάδες στρατοπέδων τὸ συμμετρον ἀεὶ βαδίζουσιν. ὅτι κατ' αὐτὸ μάτον εἰκὸς οὕτω συμβῆναι· πάντων γὰρ ἀλογώτατον. ὁ θαυμαστὸς ἀπίων διὰ μὲν ἓξ ἡμερῶν αὐτοὺς ἐλθεῖν εἰς τὴν ἰουδαίαν προείρηκεν· πάλιν τε μωσῆν εἰς τὸ μεταξὺ τοῦ αἰγύπτου καὶ τῆς ἀραβίας ὄρους, ὃ καλεῖται σίναιον, ἀναβάντα φησὶν ἡμέρας τεσσαράκοντα κρυφθῆναι,

C κἀκεῖθεν καταβάντα, δοῦναι τοῖς ἰουδαίοις τοὺς νόμους. καί τοι πῶς οἷόν τε τοὺς αὐτοὺς τεσσαράκοντα μεῖναι ἡμέρας ἐν ἐρήμῳ καὶ ἀνύδρῳ τόπῳ, καὶ τὸ μεταξὺ πᾶσαν ἐν ἡμέραις ἓξ διελθεῖν. ἡ γὰρ τοῦ ὀνόματος γραμματικὴ μετάθεσις, ἀναιδείαν ἔχει πολλὴν καὶ δεινὴν ἀμαθίαν. τὸ γὰρ σαββῶ καὶ σάββατον πολὺ διαφέρει. τὸ μὲν γὰρ σάββατον κατὰ τὴν ἰουδαίων διάλεκτον ἀνάπαυσις ἐστιν ἀπὸ παντὸς ἔργου. τὸ δὲ σαββῶ καθάπερ

D κεῖνος φησὶ δηλοῖ παρ' αἰγυπτίοις τὸ βυβῶν καὶ ἄλγος. τοιαῦτα μὲν τινα τοῦ μωσέως καὶ τῆς ἐξ αἰγύπτου γενομένης τοῖς ἰουδαίοις ἀπαλλαγῆς ὁ αἰγύπτιος ἀπίων κατανοήσας, πολλὰ τοὺς ἄλλους ὑπενέησας. καὶ τί γε δεῖ θαυμάζειν, εἰ τοῦ τῆς ἡμετέρων ψεύδεται γενόμενον, λέγων αὐτοὺς εἶναι τὸ γένος αἰγυπτίους. αὐτὸς γὰρ τοῦ αὐτοῦ γένους ἐναντίον ἐψεύδετο. καὶ γεγενημένος ἐν ἀσφῇ τῆς αἰγύπτου πάντων αἰγυπτίων πεῶτος ὢν ὡς ἂν εἴποι τις, τὴν μὲν ἀληθῆ πατρίδα καὶ τὸ γένος ἐξωμόσατο. ἀλεξανδρεὺς γὰρ εἶναι κατεψεύδετο, ὁμολογεῖ τὴν μοχθηρίαν τοῦ γένους.

E εἰκότως οὖν ὃς μισεῖ βελτίστους, τούτους αἰγυπτίους καλεῖ. εἰ μὴ γὰρ φαυλοτάτους εἶναι ἐνόμιζεν αἰγυπτίους, οὐκ ἂν τοῦ γένους αὐτὸς ἐφύγγανε. ὡς οἵγε μεγαλοφρονοῦντες ὅτι τῶν ἑαυτῶν πατρίδι, σεμνυνόμενοι μὲν ἀπὸ τούτων αὐτοὶ χρηματίζοντες, τοὺς ἀδίκως δ' αὐτῶν ἀντιποιουμένους ἐλέγχουσι. πεῶς ἡμᾶς δὲ δυοῖν θατέρου αἰγύπτιοι πεπόνθασιν. ἢ γὰρ ὡς ὑπισχνουμένους πεῶταν

F ἐν τὴν συγγένειαν, ἢ κοινωνοὺς ἡμᾶς ὑπιαπῶν τῆς αὐτῶν κακοδοξίας. ὁ γὰρ καὶ ἀπίων, δοκεῖ μὲν τὴν βλασφημίαν τὴν καθ' ἡμῶν ὥσπερ τινὰ μισθὸν ἐλεῖν παρὰ τῶν ἀλεξανδρέων, τοῦ δοθείσης αὐτῷ πολιτείας. καὶ τὴν ἀπέχθειαν αὐτῶν ὑπισχνούμενος, τοὺς τοὺς τὰς συνοικοῦντας αὐτοῖς ὑπὸ τῶν ἀλεξανδρείας ἰουδαίους, πεῖθεται μὲν κεῖνος λοιδορεῖσθαι, συμπεριλαμβάνει δὲ καὶ τοὺς ἄλλους ἅπαντας, ἐν ἀμφοτέροις ἀναισχύντως ψευδόμενος. τίνα, τίνων ἐστὶ τὰ δεινὰ καὶ χαλεπὰ τῶν ἐν ἀλεξανδρείᾳ κατοικούντων ἰουδαίων, ἃ κατηγόρηκεν αὐτῶν ἰδωμεν. ἐλθόντες, φησίν, ἀπὸ συρίας ὤκησαν πεῶς ἀλίμενον θάλασσαν, γλυκαίνοντες τῆς τῶν κυμάτων σκολαῖς. οὐκ οὖν ὁ τόπος εἰ λοιδορίαν ἔχει, τὴν οὐ πατρίδα μὲν, λεγομένην δὲ αὐτοῖς, τὴν ἀλεξάνδρειαν λοιδορεῖ. κεῖνος γὰρ καὶ τὸ πολὺ μέρος ὡς πάντες ὁμολο-

Venientes, inquit, e Syria, ſedes fixerunt ad importuoſum mare, undarum vicini aſſultibus. Ergo ſi locus opprobrium habet, non quidem patriæ ſuæ ſed tamen quam patriam dicit, Alexandriæ conviciatur. Illius enim & maritima ora pars eſt, ut omnes

ἐμολογοῦσιν εἰς κατοίκησιν τὸ κάλλιστον. ἰουδαῖοι δ' εἰ μὲν βιασάμενοι κατέχον, ὡς μηδ' ὕστερον ἐκπεσεῖν, ἀνδρίας τεκμήριον ἐς αὐτοῦς. εἰς κατοίκησιν δ' αὐτοῦς ἔδωκε τόπον ἀλέξανδρος, καὶ ἴσης τιμὰς τοῦς μακεδόσι τιμῆς ἐπέτυχον. οὐκ οἶδα δ' τί ποτ' ἂν ἐλέγξω ἀπίων, εἰ πρὸς τῇ νεκροπόλει κατῴκουν, καὶ μὴ πρὸς τοῦς βασιλείοις ἵδρυμένοι, καὶ μέχρι νῦν αὐτῶν ἡ φυλὴ τοῦ προσηγορίαν εἶχον μακεδόνες. εἰ μὲν οὖν ἀναγνοὺς τὰς ἐπιστολὰς ἀλέξανδρου τοῦ βασιλέως, καὶ τοὺς πτολεμαίου τοῦ λάγου, καὶ τῶν μετ' ἐκεῖνον τοῦ αἰγύπτου βασιλέων ἐντυχὼν τοῦς γράμμασι, καὶ τοῦ σήλευκου τοῦ ἐς ὤσιον ἐν ἀλεξανδρείᾳ, καὶ τὰ δικαιώματα τοῦ πρεσβεύσαντος, ἃ καῖσαρ ὁ μέγας τοῦς ἰουδαίοις ἔδωκεν. εἰ μὲν οὖν ταῦτα φημὶ γινώσκων, τἀναντία γράφειν ἐτόλμησε, πονηρὸς ἦν. εἰ δ' μηδὲν ἠπίστατο τούτων, ἀπαίδευτος. τὸ δὲ θαυμάζειν πῶς ἰουδαῖοι ὄντες ἀλεξανδρεῖς ἐκλήθησαν, τοῦ ὁμοίας ἀπαιδευσίας. πάντες γὰρ οἱ εἰς ἀποικίαν τινὰ καλεσθέντες, κἂν πολεῖται ἀλλήλων τοῦς γένεσι διαφέρωσιν, ἀπὸ τῶν οἰκισσάντων τοῦ προσηγορίαν λαμβάνουσι. καὶ τί δεῖ περὶ τῶν ἄλλων λέγειν. αὐτῶν γὰρ ἡμῶν οἱ τοῦ ἀντιόχειαν κατοικοῦντες, ἀντιοχεῖς ὀνομάζονται. τοῦ γὰρ πολιτείαν αὐτοῦς ἔδωκεν ὁ κτίστης σέλευκος. ὁμοίως οἱ ἐν ἐφέσῳ καὶ κατὰ τοῦ ἄλλην ἰωνίαν, τοῦς αὐθιγενέσι πολίταις ὁμωνυμοῦσι, τοῦ προσχόντων αὐτοῦς τὰ διαδόχων. ἡ δὲ ῥωμαίων φιλανθρωπία πᾶσιν μικρὰ δεῖν τὰ αὐτῶν προσηγορίας μεταδεδώκασιν, οὐ μόνον ἀνδράσιν, ἀλλὰ καὶ μεγάλοις ἔθνεσιν ὅλοις. ἴβηρες γὰρ οἱ πάλαι, καὶ τυῤῥηνοὶ καὶ σαβῖνοι, ῥωμαῖοι καλοῦνται. εἰ δ' τὸν ἀφαιρεῖται τὰ τρόπον τοῦ πολιτείας ἀπίων πωποτάσθω λέγων αὐτὸν ἀλεξανδρέα. γιγνηθεὶς γὰρ ὡς πρόσθεν ἐν τοῦ βαθυτάτῳ τῆς αἰγύπτου, πῶς ἂν ἀλεξανδρεὺς εἴη, τοῦ καὶ δέσιν πολιτείας ὡς αὐτὸς ἐφ' ἡμῶν ἠξίωκεν ἀναιρουμένης. καί τοι μόνοις αἰγυπτίοις οἱ κύριοι νῦν ῥωμαῖοι τῆς οἰκουμένης, μεταλαμβάνειν ἡγινοοῦσιν πολιτείας ἀπαρνήσασιν. ὁ δ' ὄντως ἐστὶ γνησίως, ὡς μετέχειν ἀξιῶν αὐτὸς, ὧν τυχεῖν ἐκωλύετο, συκοφαντεῖν ἐπεχείρησε τοὺς δικαίως λαβόντας. ὁ γὰρ ὀπορία γε τοῦ οἰκησόντων τοῦ μὴ πρόθυμος ἐπὶ αὐτῇ πόλιν κτιζομένου, ἀλέξανδρος τοῦ ἡμετέρων τινὰς ἐκεῖ συνῆθροισεν. ἀλλὰ πάντας δοκιμάζων ἐπιμελῶς ἀρετῆς καὶ πίστεως, ὅτι τοῦς ἡμετέροις τὸ γένος ἔδωκεν. ἐπίμα γὰρ ἡμῶν τὸ ἔθνος, ὡς καὶ φησιν ἑκαταῖος πρὸς ἡμῶν, ὅτι διὰ τοῦ ἐπιείκειαν καὶ πίστιν, τοῦ αὐτῷ παρέχον ἰουδαῖοι, τοῦ σαμαρίτην χώραν προσέθηκεν ἔχειν αὐτοῦς ἀφορολόγητον. ὅμοια δ' ἀλεξάνδρου καὶ πτολεμαίου ὁ λάγου πρὸς τοῦ ἐν ἀλεξανδρείᾳ κατοικούντων ἐφρόνησεν. καὶ γὰρ τὰ κατὰ τοῦ αἰγύπτιον αὐτοῦς ἐνεχείρισε φρούρια, πίστῶς ἅμα καὶ γνησίως φυλάξειν παραλαμβάνων. ἐν κυρήνῃ ἑκαταῖος ἄρχειν βουλόμενος, ἐν τοῦ ἄλλων τοῦ ἐν τῇ λιβύῃ πόλεων, εἰς αὐτὰς μέρος ἰουδαίων ἔπεμψε κατοικῆσον. ὁ δ' μετ' αὐτὸ πτολεμαῖος ὁ φιλάδελφος ἐπικληθεὶς, οὐ μόνον εἴ τινες αἰχμάλωτοι παρ' αὐτῷ τοῦ ἡμετέρων, πάντας ἀπέδωκεν, ἀλλὰ καὶ χρήματα πολλάκις ἐδωρήσατο. καὶ τὸ μέγιστον, ἐπιθυμητὴς ἐγένετο καὶ γνῶναι τοὺς ἡμετέρους νόμους, καὶ ταῖς τῶν ἱερῶν γραφῶν βύβλοις ἐντυχεῖν. ἔπεμψε γοῦν ἀξιῶν ἄνδρας ἀποσταλῆναι,

A confirmant ad inhabitandum optima: quam si Judæi per vim occupaverunt, ita ut ne post quidem ejicerentur, fortitudinis eorum argumentũ est. Verum Alexander eis locum ad incolendum dedit, & parem cum ipsis a Macedonibus honorem consecuti sunt. Nescio autem quid dicturus fuerit Apion, si circa Necropolim habitassent, ac non circa regiam sedes posuissent, & hodieq; eorum tribus appellaretur Macedones. Igitur si
B legit epistolas Alexandri regis, Ptolemæiq; Lagi ac successorum illius Ægypti regum, & columnã stantem Alexandriæ ac jura continentem quæ Cæsar magnus Judæis concessit: hæc, inquam, si sciens, contraria scribere ausus est, malus erat: sin autem nihil horum novit, indoctus. Illud quoque quod se mirari dicit, quod cum Judæi essent, Alexandrini vocati sunt, similis inscientiæ
C est. Omnes etenim qui ad coloniam aliquam devocantur, etsi plurimum ab alterutris genere differant, a conditoribus appellationem accipiunt. Et quid opus est de aliis dicere? nostrorum enim ipsorum hi, qui Antiochiam inhabitant, Antiocheni nominantur. Jus enim civium eis dedit conditor Seleucus. Similiter & qui in Epheso commorantur, & alia Jonia cum civibus exinde
D natis eandem appellationem habent, hæc præbentibus eis regni successoribus. Romanorum vero clementia, cunctis non parvulum donum appellationis suæ concessit, non solum viris singulis, sed etiam maximis gentibus in communi. Hispani deniq; antiqui, & Tyrrheni, & Sabini, Romani vocantur. Si vero hunc modum aufert communis civitatis Apion, desinet semetipsum
E Alexandrinum dicere. Natus enim in intima Ægypto, quomodo erit Alexandrinus, jure civitatis, sicut ipse in nobis dicit, ablato? cum solis Ægyptiis nunc orbis domini Romani, participari cujuslibet civitatis interdixisse videantur. Hic autem præclarus dignitates quas ipse impetrare prohibetur adipisci non valens, calumniari conatur eos, qui hæc justissime percepêre. Non enim propter inopiam habitatorum civitatis,
F quam studiose ædificabat Alexander, nostrorum aliquos ibi collegit: sed omnes approbans diligenter ex virtute, ac fide dignos inveniens, hoc præconium nostris exhibuit, cum gentem nostrã studeret non mediocriter honorare. Ait enim Hecatæus, quia propter mansvetudinem atq; fidem, quam ei præbuêre Judæi, Samariam regionem adjecit, ut eam sine tributis haberent. Similiter quoque sensit post Alexandrum etiam Pto-
G lemæus Lagi de Judæis in Alexandria commorantibus. Nam Ægyptiaca eis castra commisit, arbitratus fide simul eorum & fortitudine conservanda: & in Cyrene credens se tutissime regnaturum, & in aliis Libyæ civitatibus, ad ea loca partem Judæorum habitandi causa direxit. Post hunc autem Ptolemæus qui Philadelphus est appellatus, non solum si qui fuêre captivi apud eos nostrorũ, omnes absolvit, sed & pecunias eis sæpius condonavit: & (quod maximum est) desideravit agnoscere nostras leges, & sacrarum scripturarum volumina concupivit: misitqve rogans destinari viros,

qui ei interpretarentur legem: & ut hæc apprime conscriberentur, diligentiam hanc commisit non quibuscunqve viris, sed Demetrium Phalereum, & Andream, & Aristeum, quorum eruditione sui seculi Demetrius facile princeps erat, alii vero habebant custodiam corporis sibi creditam, huic curæ præfecit. Non enim leges, & patrum nostrorum philosophiam discere concupisceret, si his utentes despiceret & non potius valde miraretur. Apion autem pene omnes in ordine successores ejus Macedonum reges ignoravit habuisse erga nos præcipuum familiaritatis affectum. Tertius namq; Ptolemæus, qui vocatur Evergetes, fortiter obtinens Syriam universam, non diis Ægyptiacis pro victoria solennitates gratificas immolavit: sed veniens ad Hierosolymam, multas hostias sicut nostri moris est, Deo gratificavit, dignissimaq; dicavit ornamenta victoriæ. Philometor autem Ptolemæus, & ejus uxor Cleopatra, omne regnum commisère Judæis: & duces totius fuêre militiæ Onias & Dositheus Judæi: quorum nominibus derogat Apion, cum debuisset opera eorum potius mirari, & gratias agere, quoniam liberavêre Alexandriam, cujus civis videri vult. Nam dum rebellio surrexisset in Cleopatræ regno, & periculum pessimæ perditionis instaret, istorum labore civitas intestinis prælliis est erepta. Sed postea, inqvit, Onias ad urbem deduxit exercitum parvum, cũ esset illic Thermus præsens Romanorum legatus: quod (ut ita dicam) recte atq; juste factum est. Ptolemæus enim, qui cognominatus est Physcon, moriente suo patre Ptolemæo Philometore, egressus est de Cyrene, volens reginam Cleopatram expellere.

A τὰς ἑρμηνευόντας αὐτὰ τὸν νόμον, καὶ γραφῆναι ταῦτα καλῶς τῷ ὑπομνήσει ἐπέταξεν ὁ τοῖς τυχοῦσιν ἀλλὰ δημήτριον τὸν φαληρέα, καὶ ἀνδρέαν, καὶ ἀριστέα, τὸν μὲν παιδείᾳ τῶν καθ' ἑαυτὸν διαφέροντα δημήτριον, τοῦ δὲ τοῦ σώματος αὐτοῦ φυλακῇ ἐγκεχειρισμένοις, ὑπὲρ τῆς ὑπομνήσεως ταύτης ἔταξεν, οὐκ ἂν δήπου τοὺς νόμους καὶ τὴν πάτριον ἡμῶν φιλοσοφίαν ὑπομνήσεως κομιζεῖν, εἰ τοῦ χρωμένων αὐτοῖς ἀνδρῶν καταφρονεῖ, καὶ μὴ λίαν ἐθαύμαζεν. ἀπίων δὲ σχεδὸν ἐφ' ἑξῆς πάντας ἐλαθον οἱ τῶν προγόνων αὐτοῦ μακεδόνων βασιλεῖς, οἰκειότατα πρὸς ἡμᾶς διατιθέντες. καὶ γὰρ τρίτος πτολεμαῖος ὁ λεγόμενος εὐεργέτης, καταλαχὼν ὅλην συρίαν κατὰ κράτος, οὐ τοῖς ἐν αἰγύπτῳ θεοῖς χαριστήρια τῆς νίκης ἔθυσεν. ἀλλὰ παραγενόμενος εἰς ἱεροσόλυμα, πολλὰς ὡς ἡμῖν νόμιμόν ἐστιν ἐπετέλεσε θυσίας τῷ θεῷ. καὶ ἀνέθηκεν ἀναθήματα τῆς νίκης ἄξια. ὁ δὲ φιλομήτωρ πτολεμαῖος καὶ ἡ γυνὴ αὐτοῦ κλεοπάτρα, τὴν βασιλείαν ὅλην τὴν ἑαυτῶν ἐπιτρόπευσαν, καὶ στρατηγοὶ πάσης τῆς δυνάμεως ἦσαν, ὀνίας καὶ δοσίθεος ἰουδαῖοι. ὧν ἀπίων σκώπτει τὰ ὀνόματα, δέον τὰ ἔργα θαυμάζειν καὶ μὴ λοιδορεῖν, ἀλλὰ χάριν αὐτοῖς ἔχειν, ὅτι διεσώσαντο τὴν ἀλεξάνδρειαν, ἧς ὡς πολίτης ἀνθυπεῖπε. πολεμούντων γὰρ αὐτῶν τῇ βασιλίσσῃ κλεοπάτρᾳ, καὶ κινδυνευόντων ἀπολέσθαι κακῶς, ὅτι συμβάσεις ἐποίησαν, καὶ τῶν ἐμφυλίων κακῶν ἀπήλλαξαν. ἀλλὰ μὴ ταῦτα φησὶν ὀνίας ὑπὲρ τὴν πόλιν ἤγαγε στρατὸν ὀλίγον, ὄντος ἐκεῖ θέρμου καὶ ὠδηφόρου πρεσβεύοντος καὶ παρόντος. ὀρθῶς δὴ ποιῶν φαείη ἂν καὶ μάλα δικαίως. ὁ δὲ φύσκων ὑπικληθεὶς πτολεμαῖος, ἀποθανόντος αὐτοῦ τοῦ ἀδελφοῦ πτολεμαίου τοῦ φιλομήτορος, ἀπὸ κυρήνης ἐξῆλθε κλεοπάτραν ἐκβαλεῖν βουλόμενος τῆς βασιλείας.

☞ *Hic multa desunt in Græco exemplari.* ☜

[Et filios regis, ut ipse regnum injuste sibimet applicaret: propter hæc ergo Onias adversus eum bellum pro Cleopatra suscepit: & fidem quam habuit circa reges, nequaquam in necessitate deseruit. Testis autem Deus justitiæ ejus manifestus apparuit. Nam Physcon Ptolemæus cum adversum exercitum quidem Oniæ pugnare præsumeret, omnes vero Judæos in civitate positos cum filiis & uxoribus capiens, nudos atq; vinctos elephantis subjecisset, ut ab eis conculcati deficerent, & ad hoc etiam bestias ipsas inebriasset, in contrarium quæ præparaverat, evenêre. Elephanti enim relinqventes sibi appositos Judæos, impetu facto super amicos ejus, multos ex ipsis interemêre. Et post hæc Ptolemæus quidem aspectum terribilem contemplatus est, prohibentem se ut illis noceret hominibus. Concubina vero sua carissima, quam alii quidem Ithacam, alii vero Hirenen denominant: supplicante ne tantam impietatem perageret, & concessit, & ex his quæ egerat vel acturus erat, pœnitentiam egit. Unde recte hanc diem Judæi Alexandriæ constituti, eo quod aperte a Deo salutem promeruêre, celebrare noscuntur. Apion autem omnium calumniator, etiam propter bellum adversus Physconem gestum, Judæos accusare præsumpsit, cum eos laudare debuerit. Is autem etiam ultimæ Cleopatræ reginæ Alexandrinorum meminit, veluti nobis improperans, quoniam circa nos fuit ingrata: & non potius illam redarguere studuit, cui nihil omnino injustitiæ & malorum operum defuit: vel circa generis necessarios, vel circa maritos suos, qui etiam dilexerint eam, vel in communi contra Romanos omnes, & benefactores suos imperatores, quæ etiam sororem Arsinoen occidit in templo, nihil sibi nocentem. Peremit autem & fratrem insidiis: paternosq; deos, & sepulchra progenitorum depopulata est. Percipiensq; regnum a primo Cæsare, ejus filio & successori, rebellare præsumpsit. Antoniumq; corrumpens amatoriis rebus & patriæ inimicum fecit, & infidelem circa suos amicos instituit, alios quidem genere regali spolians, alios autem demens ad mala gerenda compellens. Sed quid oportet amplius dici, cum illum ipsum in navali certamine relinqvens, id est maritum & parentem communium filiorum, tradere cum exercitu principatum, & se seqvi coegit? Novissime vero Alexandria a Cæsare capta, ad hoc usqve perducta est, ut saltem hinc sperare se judicaret, si posset ipsa manu sua Judæos perimere: eo quod circa omnes crudelis & infidelis extaret. Putasne gloriandum nobis non esse, sicqvemadmodum dicit Apion, famis tempore Judæis triticum non est mensa? Sed illa qvidem pœnam subiit competentem. Nos autem maximo Cæsare utimur teste auxilii, atqve fidei qvam circa eum contra Ægyptios gessimus: necnon & senatu, ejusqve consultis, & epistolis Cæsaris Augusti, quibus nostra merita comprobantur. Has literas Apionem oportebat inspicere, & secundum genera examinare testimonia sub Alexandro facta, & omnibus

omnibus Ptolemæis, & quæ a senatu constituta sunt, necnon & maximis Romanis imperatoribus. Si vero Germanicus frumenta cunctis in Alexandria commorantibus metiri non potuit, hoc indicium est sterilitatis ac penuriæ frumentorum, non accusatio Judæorum. Quid enim sentiant omnes imperatores de Judæis in Alexandria commorantibus, palam est. nam administratio tritici nihilo magis ab eis, quam ab aliis Alexandrinis translata est. Maximam vero eis fidem olim a regibus datam conservare, id est, fluminis custodiam, totiusqve custodiæ, neqvaqvam his rebus indigenos esse judicantes. Sed super hoc: quomodo ergo, inqvit, si sunt cives, eosdem deos, qvos Alexandrini non colunt? Cui respondeo. Qvomodo etiam, cum vos sitis Ægyptii, inter alterutros prælio magno & sine fœdere de religione contenditis? aut certe propterea non vos omnes dicimus Ægyptios, & neqve communiter homines, qvoniam bestias adversantes naturæ colitis, multa diligentia nutrientes? cum genus utiqve nostrorum unum atqve idem esse videatur. Si autem in vobis Ægyptiis tantæ differentiæ opinionum sunt, quid miraris super his, qvi aliunde in Alexandriam advenerunt, si legibus a principio constitutis, circa talia permansêre? Is autem seditionis causa nobis apponit: qui si cum veritate ob hoc accusat Judæos in Alexandria constitutos, cur omnes non culpare possit, eo quod noscamur habere concordiam? Porro etiam seditionis autores, qvilibet inveniet Apionis similes Alexandrinorum fuisse cives. Donec enim Græci fuêre & Macedones hanc civitatem habentes, nullam seditionem adversus nos gessêre, sed antiqvis cessêre solennitatibus. Cum vero multitudo Ægyptiorum crevisset inter eos, propter confusiones temporum, etiam hoc opus semper est additum. Nostrum vero genus permansit purum. Ipsi igitur molestiæ hujus fuêre principium, neqvaqvam populo Macedonicam habente constantiam, neqve prudentiam Græcam: sed cunctis scilicet utentibus malis moribus Ægyptiorum, & antiqvas inimicitias adversum nos exercentibus. E diverso namqve factum est qvod nobis improperare præsumunt. nam cum plurimi eorum non opportune jus ejus civitatis obtineant, peregrinos vocant eos, qui hoc privilegium ad omnes impetrasse noscuntur. Nam Ægyptiis neqve regum qvisqvam videtur jus civitatis fuisse largitus: neqve nunc quilibet imperatorem. Nos autem Alexander qvidem introduxit, reges autem auxêre, Romani vero semper custodire dignati sunt. Itaqve derogare nobis Apion voluit, quia imperatorum non statuamus imagines, tanquam illis hoc ignorantibus, aut defensione Apionis indigentibus: cum potius debuerit admirari magnanimitatem modestiamqve Romanorum, quoniam subjectos non cogunt patria jura transcendere: sed suscipiunt honores, sicut dare offerentes pium atque legitimum est. Non enim honoribus gratiam habent, qui ex necessitate & violentia conferuntur. Græcis itaq; & aliis quibusdam, bonum esse creditur imagines instituere. Deniqve & patrum & uxorum filiorumqve figuras depingentes exultant, quidam vero etiam nihil sibi competentium sumunt imagines, alii vero & servos diligentes, hoc faciunt. Quid ergo mirum est, si etiam principibus ac dominis hunc honorem præbere videantur? Porro autem legislator, non quasi prophetans Romanorum potentiam non honorandam, sed tanquam causam neqve Deo neqve hominibus utilem despiciens, & quoniam totius animati, multo magis Dei inanimati, probatur hoc inferius, interdixit imagines fabricare. aliis autem honoribus post Deum colendos non prohibuit viros bonos, quibus nos & imperatores & popul. Roman. dignitatibus ampliamus. Facimus autem pro eis continua sacrificia: & non solum quotidianis diebus ex impensa communi omnium Judæorum talia celebramus: verum cum nullas alias hostias ex communi, neqve pro filiis peragamus, solis imperatoribus hunc honorem præcipuum pariter exhibemus, quem hominum nulli persoluimus. Hæc itaqve communiter satisfactio posita sit adversus Apionem pro his, quæ de Alexandria dicta sunt. Admiror autem etiam eos, qui ei hujusmodi fomitem præbuêre, id est, Posidonium & Apollinium Molonis: quoniam accusant quidem nos, quare nos eosdem deos cum aliis non colimus: mentientes autem pariter, & de nostro templo blasphemias componentes incongruas, non se putant impie agere: cum sit valde turpissimum liberis, qualibet ratione mentiri, multo magis de templo apud cunctos homines nominato, tanta sanctitate pollente. In hoc enim sacrario Apion præsumpsit edicere, asini caput collocasse Judæos, & id colere, ac dignum facere tanta religione: & hoc affirmat fuisse depalatum, dum Antiochus Epiphanes & expoliasset templum, & illud caput invenisset ex auro compositum multis pecuniis dignum. Ad hoc igitur primum quidem respondeo, quoniam Ægyptius vel si aliquid tale apud nos fuisset, nequaquam debuerat increpare, cum non sit deterior asinus furonibus & hircis & aliis, qui sunt apud eos dii. Deinde quomodo non intellexit, operibus increpatus de incredibili suo mendacio. Legibus namq; semper utimur iisdem: in quibus sine fine consistimus. Et cum varii casus nostram civitatem, sicut etiam aliorum vexaverint, & Theos ac Pompejus Magnus, ac Licinius Crassus, & ad novissimum Titus Cæsar, bello vincentes obtinuerint templum, nihil hujusmodi illic invenêre: sed purissimam pietatem, de qua nihil nobis est apud alios effabile. Quia vero Antiochus neqve justam fecit templi deprædationem, sed egestate pecuniarum ad hoc accessit, cum non esset hostis, & socios insuper nos suos & amicos aggressus est, nec aliquid dignum derisione illic invenit, multi & digni conscriptores super hoc quoq; testantur: Polybius Megalopolitanus, Strabo Cappadox, Nicolaus Damascenus, Timagenes, & Castor chronographus, Apollodorq: qui omnes dicunt pecuniis indigentē Antiochum transgressum fœdera Judæorū, & spoliasse templū auro argentoq; plenum. Hæc igitur Apion debuit respicere, nisi cor asini ipse potius habuisset, & impudentiam canis, qui apud ipsos assolet coli: neq; enim extrinsecus alia ratiocinatione mentitus est. Nos itaq; asinis neq; honorem neqve potestatem aliquam damus, sicut Ægyptii crocodilis & aspidibus: quando eos, qui ab istis mordentur, & a crocodilis rapiuntur, felices & Deo dignos arbitrantur. Sed sunt apud nos asini, quod apud alios sapientes viros, onera sibimet imposita sustinentes. Et si ad

areas accedentes comedant, aut proposita non adimpleant, multas valde plagas accipiunt, quippe operibus & ad agriculturam rebus necessariis ministrantes. sed aut omnium rudissimus fuit Apion ad componendum verba fallacia, aut certe ex rebus initia sumens, hæc implere non valuit, quando nulla potest contra nos blasphemia provenire. Alteram vero fabulam, derogatione nostra plenam, de Græcis apposuit: de quo hoc dicere sat erit, quoniam qui de pietate loqui præsumunt, oportet eos non ignorare minus esse immundum per templa transire, quam sacerdotibus scelesta verba confingere. Isti vero magis studuêre defendere sacrilegum regem, quam justa & veracia de nostris & de templo conscribere. Volentes enim Antiocho gratificari & perfidiam ac sacrilegium ejus tegere, quo circa gentem nostram est usus propter egestatem pecuniarum, detrahentes nobis etiam quæ in futuris essent, mentiti sunt. Propheta vero aliorum factus est Apion, & dixit Antiochum in templo invenisse lectum & hominem in eo jacentem, & appositam ei mensulam maritimis terrenisq; volatilium dapibus plenam, & quod obstupuisset his homo. Illum vero mox adorasse regis ingressum, tanquam maximam sibi opem præbituri: ac procidentem ad ejus genua, extensa dextera poposcisse libertatem: & jubente rege ut consideret, & diceret quis esset, vel cur ibidem habitaret, vel quæ esset causa ciborum ejus, tunc hominem cum gemitu & lacrymis lamentabiliter suam narrasse necessitatem. Ait, inquit, esse se Græcum: & dum peragraret provinciam parandi victus causa, correptum se subito ab alienigenis hominibus, atq; deductum ad templum, & inclusum illic, & a nullo conspici, sed cuncta dapium apparatione saginari. Et primum quidem hæc sibi inopinabilia beneficia visa attulisse lætitiam: deinde suspicionem, postea stuporem: postremum consulentem a ministris ad se accedentibus audisse legem ineffabilem Judæorum, pro qua nutriebatur: & hoc illos facere singulis annis quodam tempore constituto. Et comprehendere quidem Græcum peregrinum, eumq; annuo tempore saginare, & deductum ad quandam sylvam, occidere quidem eum hominem, ejusq; corpus sacrificare secundum suas solennitates, & gustare ex ejus visceribus, & jusjurandum facere in immolatione Græci, ut inimicitias contra Græcos haberent: & tunc in quandam foveam reliqua hominis pereuntis abjicere. Deinde refert eum dixisse, paucos jam dies debitos sibimet superesse, atqve rogasse, ut reveritus Græcorum deos, & superans in suo sanguine insidias Judæorum, de malis eum circumstantibus deliberaret. Hujusmodi ergo fabula non tantum omni tragœdia plenissima est, sed etiam crudeli impudentia redundat. Non tamen a sacrilegio privat Antiochum, sicut arbitrati sunt, qui hæc ad illius gratiam conscripsêre. Non enim præsumpsit aliquid tale, ut ad templum accederet: sed sic invenit non sperans. Fuit ergo voluntatibus iniquis impius, & nihilominus sine Deo, quicquid jussit mendacii superfluitas, quam ex ipsa re cognoscere valde facillimum est. Non enim circa solos Græcos discordia legum esse dignoscitur, sed maxime adversus Ægyptios & plurimos alios. Cujus enim regionis homines non contigit aliquando apud nos peregrinari? ut adversus solos Græcos renovata conjuratione per effusionem sanguinis ageremus: vel qvomodo possibile, ut ad has hostias omnes Judæi colligerentur, & tantis millibus ad gustandum viscera illa sufficerent, sicut ait Apion? vel cur inventum hominem quicunqve fuit (non enim suo nomine conscripsit) aut quomodo eum in suam patriam rex non cum pompa deduxit? dum posset hoc faciens, ipse quidem putari pius, & Græcorum amator eximius, assumere vero contra Judæorum odium auxilia magna cunctorum. Sed hæc relinquo: insensatos enim, non verbis, sed operibus decet arguere. Sciunt igitur omnes, qui vidêre constructionem templi nostri, qualis fuerit, & intransgressibilem ejus purificationis integritatem. Quatuor enim porticus habuit in circuitu, & harum singulæ propriam secundum legem habuêre custodiam. In exteriorem itaqve ingredi licentia fuit omnibus etiam alienis: mulieres tantummodo menstruatæ transire prohibebantur. In secundam vero porticum cuncti Judæi ingrediebantur, eorumqve conjuges cum essent ab omni pollutione mundæ. In tertiam masculi Judæorum mundi existentes atqve purificati. In quartam autem sacerdotes, stolis induti sacerdotalibus. In adytum vero soli principes sacerdotum, propria stola circumamicti. Tanta vero est circa omnia providentia pietatis, ut secundum quasdam horas sacerdotes ingredi constitutum sit. Mane etiam aperto templo oportebat facientes traditas hostias introire: & meridie rursus, dum clauderetur templum, deniq; ne vas quidem aliquod portari licet in templum, sed erant in eo solummodo posita, altare, mensa, thuribulum, candelabrum, quæ omnia in lege conscripta sunt. Etenim nihil amplius neq; mysteriorum aliquorum ineffabilium agitur, neq; intus ulla epulatio administratur. Hæc enim quæ prædicta sunt, habent totius populi testimonium manifestum, rationemq; gestorum. Licet enim sint tribus quatuor sacerdotum, & harum tribuum singulæ habeant hominum plus quam quinqve millia, fit tamen observatio particulariter per dies certos: & his transactis, aliis succedentes ad sacrificia veniunt: & congregati in templum mediante die a præcedentibus claves templi, & ad numerum omnia vasa percipiunt, nulla re quæ ad cibum aut potum attineat in templum delata. Talia namqve etiam ad altaria offerre prohibitum est, præter illa quæ ad sacrificia præparantur. Quid ergo Apionem dicimus, nisi nihil horum examinantem, verba incredula protulisse? Sed turpe est, historiæ veram notitiam si proferre grammaticus non possit. Et sciens templi nostri pietatem, hanc quidem prætermisit. Hominis autem Græci comprehensionem finxit, pabulum ineffabile, & ciborum opulentissimam claritatem: & pervios ingredientes, ubi nec nobilissimos Judæorum licet intrare, nisi fuerint sacerdotes. Hæc ergo pessima est impietas, atqve mendacium spontaneum, ad eorum seductionem, qui noluerunt discutere veritatem. Per ea siquidem mala ineffabilia, quæ prædicta sunt, nobis detrahere tentavêre. Rursumqve tanquam piissimus deridet, adjiciens fabulæ inania facta. Ait enim illum retulisse, dum bellum Judæi contra Idumæos haberent longo quodam tempore, ex aliqva civitate

Idumæorum,

Idumæorum, qui in ea Apollinem colebat venisse ad Judæos, cujus hominis nomen dicitur Zabidus, deinde eis promisisse traditurum se eis Apollinem Deum Dorensium: venturumqve illum ad nostrum templum, si omnes ascenderent, & adducerent omnem multitudinem Judæorum. Zabidum vero fecisse quoddam machinamentum ligneum, & circumposuisse sibi, & in eo tres ordines infixisse lucernarum, & ita ambulasse, ut procul stantibus appareret, quasi stella per terram iter agens.

τὴν πορείαν ποιουμένων. τοὺς μὲν ἰουδαίους ὑπὸ τῆς ὄψεως ἐκπλαγέντας, πόρρω μὲν ὄντας ἡσυχίαν ἄγειν. τὸν δὲ ζάβιδον ὅτι πολλῆς ἡσυχίας εἰς τὸν ναὸν παρελθεῖν, καὶ τὸν χρυσοῦν ἀποσπάσαι τοῦ ἀκανθίνου κεφαλίου, ὅτῳ γὰρ ἀστεῖζόμενος γέγραφεν; καὶ πάλιν εἰς δώραν κατὰ τάχος ἀπελθεῖν. ἆρ' οὖν καὶ ἡμεῖς ἂν εἴποιμεν, ὅτι τὸν ἀκανθίνα τυπῶν ἑαυτὸν ἀπίων ὑπιφορτίζει, καὶ ποιεῖ τὸν μωρολογίας ἅμα καὶ τῶν ψευσμάτων κατάγομον. καὶ γὰρ τόπους οὐκ ὄντας γράφει, καὶ πόλεις οὐκ εἰδὼς μετατίθησιν. ἡ μὲν γὰρ ἰδουμαία τῆς ἡμετέρας χώρας ἐστὶν ὅμορος, καὶ γαζαίων κειμένη, καὶ δώρα ταύτης ἐστὶν ἡδεμία πόλις, τὸ μέντοι φοινίκης ὄρος τὸ καρμήλιον ὄρος δώρα πόλις ὀνομάζεται, μηδὲν ὑπικοινωνοῦσα τοῖς ἀπίωνος φλυαρήμασι. τεσσάρων γὰρ ἡμερῶν ὁδὸν τὴν ἰδουμαίας ἀφέστηκεν. τί δὴ ἡμῶν ἐπικατηγορεῖ τὸ μὴ κοινοὺς ἔχειν τοῖς ἄλλοις θεοὺς, εὐρᾴδιως ὅτως ἐπείθησαν οἱ πατέρες ἡμῶν, ἥξειν τὸν ἀπόλλωνα πρὸς αὐτοὺς, καὶ μετὰ τῶν ἄστρων ὑπὸ τὴν γῆς φαίνεσθαι ὁρᾶν αὐτὸν πορευόμενον. λύχνον γὰρ οὐδέπω ὑπόλαβον ἐπὶ πρόσθεν ἑωρακέναι, οἱ τοσαύτας καὶ τηλικαύτας λυχνοκαΐας ὑπιπτιλοῦντες. ἀλλ' οὐδέ τις αὐτῷ βαδίζοντι κατὰ τὴν χώραν τοσούτων μυριάδων ὑπαντήσειν. ἔρημα δὲ καὶ τείχη φυλάκων εὗρε πολέμου πρόφασιν κότου. ἐῶ τὰ λοιπά. θύραι δὲ αἱ θύραι τὸ μὲν ὕψος ἦσαν ἑπτὰ πηχῶν, εὖρος δὲ τὸ πλάτος. κατεκόσμουν δὲ πᾶσαι μικροῦ δεῖν σφυρήλατοι. ταύτας ἐκλῆιον οὐκ ἐλάττους ὄντες ἄνδρες διακόσιοι καθ' ἑκάστην ἡμέραν, καὶ τὸ καταλιπεῖν ἠνοιγμένας εἰῶ ἀτέμιτον. ῥᾳδίως οὖν αὐτοὺς ὁ λυχνοφόρος ἐκεῖνος ἠνέῳξεν ἂν ἀνοίξειν οἰόμενος, καὶ τὸν θαυμαστὸν ὡς ὤετο κεφαλὴν ἔχων. πότερον οὖν αὐτῷ πάλιν ὡς ἡμᾶς ἀνεστρέψεν, ἢ λαθὼν ἀπίων αὐτῷ ἐνεκόμισεν, ἵν' ἀντίοχος εὕρῃ πρὸς δευτέραν ἀπίωνι μυθολογίαν. καταψεύδεται δὲ καὶ ὅρκων ἡμῶν, ὡς ὀμνύντων τὸν θεὸν, τὸν ποιήσαντα τὸν οὐρανὸν καὶ τὴν γῆν καὶ τὴν θάλασσαν, μηδενὶ εὐνοήσειν ἀλλοφύλῳ, μάλιστα δὲ ἕλλησιν. ἐδεῖ δὲ καταψεύδόμενον ἅπαξ εἰπεῖν, μηδενὶ εὐνοήσειν ἀλλοφύλῳ, μάλιστα δὲ αἰγυπτίοις. ὅτῳ γὰρ ἂν τοῖς ἐξ ὀρκῆς ὠμοσ πλάσμασιν ἥρμοσεν τὰ περὶ τὸν ὅρκον; εἴπερ ἦσαν ὑπὸ αἰγυπτίων τῶν συγγενῶν οἱ πατέρες ἡμῶν, οὐχὶ δὲ πονηρίαν, ἀλλ' ὑπὸ συμφορᾶς ἐξεληλαμένοι. τὸν ἑλλήνων δὲ πλεῖστον τοῖς τόποις ἢ τοῖς ὑπιτηδεύμασιν ἀφεστήκαμεν, ὥς τι μηδεμίαν ἡμῖν εἶναι πρὸς αὐτοὺς ἔχθραν μηδὲ ζηλοτυπίαν. τοὐναντίον μὲν τοι πολλοὶ παρ' αὐτῶν εἰς τοὺς ἡμετέρους νόμους συνεθησαν εἰσελθεῖν· καὶ τινὲς μὲν ἔμειναν· εἰσὶ δὲ οἱ τὴν καρτερίαν οὐχ ὑπομείναντες, πάλιν ἀπέστησαν. καὶ τίν ἰδεῖς πώποτε τὸν ὅρκον εἰπεῖν ἀκούσας παρ' ἡμῖν ὠμοσμένον; ἀλλὰ μόνος ἀπίων ὡς ἔοικεν ἤκουσεν. αὐτὸς γὰρ ὁ συνθεὶς αὐτὸν οἶδε. σφόδρα τοίνυν τῆς πολλῆς συνέσεως, καὶ ὅτι τὰ μέλλοντα ῥηθήσεσθαι θαυμάζειν ἄξιόν ἐστιν ἀπίωνα. τεκμήριον γὰρ εἶναι φησὶ δὲ μήτε νόμοις ἡμᾶς χρῆσθαι δικαίοις, μήτε τὸν θεὸν εὐσεβεῖν ὡς προσῆκεν, τὸ μὴ ἄρχειν, δουλεύειν δὲ μᾶλλον ἔθνεσι

A Porro Judæos inopinabili visione obstupuisse, & longe constitutos tenuisse silentium. Zabidum vero multa quiete ad templum venisse, & aureum detraxisse asini caput (sic enim urbane conscribit) & rursus Doram velociter advenisse. Igitur & nos dicere possumus, quia asinum, hoc est semetipsum Apion gravat, & facit stultitia simul & mendaciis oneratum. Loca namq; quæ non sunt, conscribit: & civitates nesciens transfert. Idumæa enim provinciæ nostræ confinis est, posita juxta Gazam, & nulla civitas hujus Dora nuncupatur. In Phœnice vero juxta montem Carmelũ Dora civitas appellatur, in nullo concordans Apionis oblocutionibus. Quatuor enim dierum itinere procul est a Judæa. Cur itaq; nos rursus accusat, eo quod non habeamus communes cum aliis deos, si sic facile credidêre patres nostri ad se venturum Apollinem, & cum Stellis eum ambulare super terram putavêre? Lucernam enim prius nunquam vidêre scilicet, qui tot & tanta concelebrant candelabra. Sed nec aliquis ei ambulanti per provinciam ex tantis millibus obviavit. Desolatos etiam vicos custodibus comperit, & hoc tempore belli. Cætera jam relinquo. Januæ vero templi altitudine quidem erant cubitorum LX. latitudine vero XX. omnes deauratæ, & pene auro puro confectæ. Has claudebant non minus quam viri ducenti diebus singulis, & relinquere eas apertas, nefandum nimis erat. facile igitur eas lucernifer ille aperuisse creditur, qui solus etiam habuisse asini caput æstimabatur: quapropter dubium est, utrum hoc caput Zabidus denuo revocavit: an certe sumens Apion, introduxit in templum, ut Antiochus inveniret, ut secundo Apioni aliquam mentiendi daret occasionem. Mentitur autem & de juramento, quod juremus per Deum factorem cæli & terræ & maris, nulli Judæos fauturos alienigenæ, & maxime Græcis. Oportebat autem mentiente absolute dicere, nulli fauturos alienigenæ, & magis Ægyptiis: sic etenim ab initio poterant ejus figmenta de jurejurando congruere, si ab Ægyptiis utiqve patres nostri non propter malignitatem suam, sed propter calamitates expulsi sunt. A Græcis autem plus locis quam studiis sumus abjuncti, ita ut nullæ inter nos & illos inimicitiæ & æmulationes esse noscantur. E diverso namq; multos eorum ad nostras leges contigit accessisse, quorum quidam permansêre, quidam vero perdurare non ferentes, denuo recessêre. Hoc tamen jusjurandum nunquam se quisquam audisse meminit apud nos habitum, sed solus Apion (ut videtur) audivit. Ipse namq; id composuit.

Magna ergo admiratione eximia Apionis prudentia, vel ob hoc quod mox dicetur, digna est. Hoc n. esse affirmat indicium, quia neq; legibus justis utamur, nec Deũ colamus ut convenit, quod diversis gentib.

ſerviamus, & calamitates quasdam circa civitatem ſuſtineamus; cum utiqve principalis civitas Romanorum ſit, cujus cives ſolis ab initio regnare atq; non ſervire conſveverunt. Quis etenim horum magnanimitati valeat obſiſtere? Nullus etenim aliorum poteſt dicere ſermonem quem Apion locutus eſt, quando paucis contigit in principatu continue præſidere, & non rurſus aliis facta mutatione ſervire. Plurimæ namqve gentes aliis obedire coactæ ſunt: ſoli autem Ægyptii, eo quod refugiant (ſicut ajunt) in eorum provinciam dii, atqve ſalventur migrantes in effigies beſtiarum, honorem præcipuum invenerunt, ut nulli famularentur horum, qui Aſiam Europamq; tenuêre, qui ſcilicet unam diem ex ævo totius ſeculi non habuêre libertatem, neqve apud indigenas dominos, neq; apud externos. Nam quemadmodum eis uſi ſint Perſæ non ſemel ſolummodo, ſed freqventer vaſtantes urbes, templa evertentes, putatos apud eos interficientes deos, improperare non ſtudeo. Non enim convenit ſtultitiam nos indocti Apionis imitari: qui neq; caſus Athenienſium, neqve Lacedæmoniorum animo ſuo concepit, quorum hos quidem fortiſſimos, illos religioſiſſimos, omnes affirmant. Taceo reges pietate celebres, inter quos Cræſum, quam diverſis vitæ ſunt calamitatibus ſauciati. Taceo incenſam Athenienſium arcem, templum Epheſinum & Delphicum, aliaq; multa: hic nemo calamitatem paſſis, ſed potius inferentibus intulit improperia. Novus autem accuſator noſtrorum Apion inventus eſt, malorum ſuorum apud Ægyptum geſtorum prorſus oblitus. Sed Seſoſtris eum, quem refert fabula regem fuiſſe Ægypti, ut creditur, excæcavit. Verumtamen poſſumus & nos dicere noſtros reges David & Solomonem, qui multas ſubdidêre gentes. Sed de his modo ſuperſedendum eſt: quæ vero cunctis nota ſunt, Apion modis omnibus ignoravit: quoniam Perſis, & poſt illos principib. Aſiæ Macedonibus, Ægyptii quidem ſervière, nihil differentes a famulis. Nos autem liberi conſiſtentes, etiam civitatum in circuitu poſitarum tenuimus principatum, annis viginti & centum, usqve ad Pompejum Magnum. Et dum univerſi reges ſunt expugnati a Romanis, omnium ſoli propter fidē ſuam majores noſtri & ſocii & amici fuêre. Sed viros mirabiles non præbuimus, velut quarundā artium inventores, & ſapientia præcellentes: & inter hos enumerat Socratem, & Zenonem, & Cleanthem, & alios hujusmodi. Deinde quod potius eſt mirandum, ſemetipſum his adjecit & beatificat Alexandriam, quia civem talem habere meruit, quod rite facit. Oportebat enim ut ipſe ſui teſtis exiſteret, qui aliis omnibus ſic importunus & callidus eſſe videbatur, & vita verboqve corruptus. Quapropter recte quilibet Alexandriæ condolebit, ſi ſuper iſto aliquid magni ſapuerit. De viris autem qui fuêre apud nos titulo nullo laudis inferiores, ſciunt qui volluerint noſtræ antiquitatis libris incumbere. Reliqua vero quæ in accuſatione conſcripta ſunt, dignum erat forte ſine ſatisfactione relinquere, ut ipſe ſui potius & aliorum Ægyptiorum accuſator extaret. Quæritur enim eo quod animalia conſveta ſacrificemus, & non veſcamur carnibus ſuillis:

καὶ ἄλλοτε ἄλλοις, καὶ τὸ κεχειρωθαι συμφοραῖς ποτε τὴν πόλιν. αὐτῶν δηλονότι πόλεως ἡγεμονικωτάτης οὐκ ἀπὸ τῶν ἄνωθεν ἄρχειν, ἀλλὰ μὴ ῥωμαίους δουλεύειν ποτὲ ἠθισμένων. καὶ τούτων οὐ τις ἀποχοιτο τοιαύτης μεγαλοψυχίας. τῶν μὲν γὰρ ἄλλων οὐκ ἔστιν ὅς τις ἀνθρώπων ἀξιοῖ καθ' αὑτὸν φάναι ἔτον ἐπὶ ἀπίωνος λελέχθαι τὸν λόγον. ὀλίγοις μὲν γὰρ ἐπῆρξεν ἐφ' ἡμερῶν ἀφ' ἑκατονταετίας γενέσθαι, καὶ τούτους αἱ μεταβολαὶ πάλιν ἄλλοις δουλεύειν ἐπέδειξαν. τὸ πλεῖστον δὲ φῦλον ἄλλων ἐπαικήκοον πολλάκις, αἰγύπτιοι δὲ, ἅμα μόνοι ἀφ' τὸ καταφυγὼν εἰς φησὶν εἰς τὴν χώραν αὐτῶν τοὺς θεοὺς, καὶ σωθῆναι μεταβαλόντας εἰς μορφὰς θηρίων, ἐξαίρετον γέρας εὗρον τὸ μηδενὶ δουλεύειν τῶν ἀσίας, ἢ τῶν ἀνθρώπων κρατησάντων. οἱ μίαν ἡμέραν ἐκ παντὸς αἰῶνος ἐλεύθεροι ἀτυχοῦντες φαίνονται, ἀλλ' οὐδὲ τῶν οἰκοδεσποτῶν. ὃν τινα μὲν γὰρ αὐτοῖς ἐχρήσαντο πέρσαι τρόπον, οὐχ ἅπαξ μόνον, ἀλλὰ καὶ πολλάκις παρθένοις τὰς πόλεις, ἱερὰ καταστρέφοντες, τοὺς παρ' αὐτῶν νομιζομένους θεοὺς καταφάζοντες, οὐκ ἀνανεοῦσθαι. μιμεῖσθαι γὰρ ἀνόητον ἀπίωνος ἀπαιδευσίαν, ὃς ὅτε τὰς ἀθηναίων τύχας, ὅτε τὰς λακεδαιμονίων συνενόησεν, ὧν τοὺς μὲν ἀνδρειοτάτους, τοὺς δὲ εὐσεβεστάτους τῶν ἑλλήνων ἅπαντες λέγουσιν. ἐῶ βασιλέας τοὺς ἐπ' εὐσεβείᾳ ἀφαβοηθέντας, ὧν ἕνα κροῖσον, οἵαις ἐχρήσαντο συμφοραῖς βίον. ἐῶ τὴν καταπεπτωκυῖαν ἀθηναίων ἀκρόπολιν, τὸν ἐν ἐφέσῳ ναὸν, τὸν ἐν δελφοῖς, ἄλλους μυρίους, καὶ οὐδεὶς ὠνείδισε ταῦτα τοῖς παθοῦσιν, ἀλλὰ τοῖς δράσασι. καίτοι δὲ κατηγορῶν ἡμῶν ἀπίων εὑρέθη, τῶν ἰδίων αὐτὸ ἐπὶ τὴν αἰγύπτου κακῶν ἐκλαθόμενος. ἀλλὰ σεσωφρὶς αὐτὸν ὁ μυθολόγος αἰγύπτου βασιλεὺς ἐτύφλωσεν. ἡμεῖς δὲ τοὺς ἡμετέρους οὐκ ἂν εἴποιμεν βασιλέας, δαυίδ καὶ σολομῶνα, πολλὰ πρωσαμένους ἔθνη. τούτους μὲν οὖν ἐφαλίπωμεν. τὰ δὲ γνώριμα πᾶσιν ἀπίων ἠγνόησεν. ὅτι περσῶν καὶ μετ' ἐκείνων ἡγεμόνων τῶν ἀσίας μακεδόνων, αἰγύπτιοι μὲν ἐδούλευον ἀνδραπόδων οὐδὲν ἀφέροντες. ἡμεῖς δὲ ὄντες ἐλεύθεροι, σεσόπι καὶ τὴν περὶ τὸν πόλεων ἤρχομεν, ἔτη χιλίαν ἑκατὸν καὶ ἑκατὸν, μέχρι μάγνου πομπήϊου. καὶ πάντων ἐκπολεμηθέντων σεσὸς ῥωμαίων τῶν παντοχοῦ βασιλέων, μόνοι ἀφ' πίστιν οἱ παρ' ἡμῖν σύμμαχοι καὶ φίλοι διεφυλάχθησαν. ἀλλὰ θαυμαστοὺς ἄνδρας οὐ παρεσχήκαμεν, οἷον τεχνῶν τινῶν εὑρετὰς, ἢ σοφίᾳ ἀφαφέροντας. καὶ καλεῖθαι σωκράτη καὶ ζήνωνα καὶ κλεάνθη καὶ τοιούτους τινάς. εἶτα τὸ θαυμασιώτατον τῶν ἐρημωθέντων αὐτὸς ἑαυτὸν σεσοίθησι. καὶ μακαρίζει τὴν ἀλεξάνδρειαν, ὅτι τοιοῦτον ἔχει πολίτην. ἐδεῖ γὰρ αὐτὸν μάρτυρος ἑαυτοῦ. τοῖς μὲν γὰρ ἄλλοις ἅπασιν ὀχλαδωγὸς δοκεῖ πονηρὸς εἶναι, καὶ τοῦ βίου καὶ τοῦ λόγου διεφθαρμένος. ὥστε εἰκότως ἐλέησαν τὶς ἂν τὸν ἀλεξάνδρειαν, εἴπερ ὅπου τούτῳ μετὰ ἐφρένει. σεῖ δὲ τὸν παρ' ἡμῖν ἀνδρῶν γεγονότων, οὐδένος, ἥττον ἐπαίνου τυγχάνειν ἀξίων, ἴσασιν οἱ τὸν ἡμέτερον ἀρχαιολογίαν ἐντυγχάνοντες. τὰ δὲ λοιπὰ τὸν τῇ κατηγορίᾳ γεγραμμένων, ἄξιον ἦν ἴσως ἀναπλήσαι σιωπῆσαι, ἵν' αὐτὸς αὐτοῦ καὶ τῶν ἄλλων αἰγυπτίων ἢ κατηγόρων. ἐγκαλεῖ γὰρ ὅτι ζῶα θύομεν, καὶ χοῖρον οὐκ ἐσθίομεν καὶ τῶν

καὶ τοῦ τῶν αἰδοίων χλευάζει περιτομήν. τὸ μὲν οὖν περὶ τῶν ἡμέρων ζώων ἀναιρέσεως, κοινόν ἐστι καὶ πρὸς τοὺς ἄλλους ἀνθρώπους ἅπαντας. ἀπίων δὲ τοῖς θύουσιν ἐγκαλῶν, αὐτὸν ἐξήλεγξεν ὄντα τὸ γένος αἰγύπτιον. εἰ γὰρ ἦν ἕλλην ὢν ἢ μακεδὼν ἐχαλέπαινεν. ὅτι γὰρ εὐχόμενοι θύειν ἑκατόμβας τοῖς θεοῖς, καὶ χρῶνται τοῖς ἱερεῖοις πρὸς εὐωχίαν. καὶ διὰ τοῦτο συμβέβηκεν ἐρημοῦσθαι τὸν κόσμον τῶν βοσκημάτων, ὅπερ ἀπίων ἐδόξασεν. εἰ μόνοι τοῖς αἰγυπτίοις ἤθεσιν ἠκολούθουν ἅπαντες, ἠρήμωτο μὲν ἂν ὁ κόσμος τῶν ἀνθρώπων. τῶν ἀγριωτάτων δὲ θηρίων ἐπληθύνθη, οὓς θεοὺς ὅτι νομίζοντες ὀλιγωρῶς σκηρεφοῦσι. καὶ μὴν εἴπις αὐτὸν ἤρετο, τῶν πάντων αἰγυπτίων τινὰς εἶναι καὶ σοφωτάτους καὶ θεοσεβεῖς νομίζει, πάντως ἂν ὡμολόγησε τοὺς ἱερεῖς. δύο γὰρ αὐτοὺς φησὶν ὑπὸ τῶν βασιλέων ἐξ ἀρχῆς ταῦτα προσετάχθαι, τοῦ τε τῶν θεῶν θεραπείαν, καὶ τῆς σοφίας τοῦ ὀλιγωρεῖν. σκεῦνοι τίνων ἅπαντες καὶ σεβόμενον, καὶ χοιρείων ἀπέχον βρωμάτων. ὃ μὲν οὐδὲ τῶν ἄλλων αἰγυπτίων οὐδεὶς συνθύει τοῖς θεοῖς. ἀρ' οὖν τυφλὸς ἦν τῶν νῦν ἀπίων ὑπὲρ αἰγυπτίων ἡμᾶς λοιδορεῖν συνθέμενος, σκεῦνον δὲ κατηγορῶν, εἴγε μὴ μόνον χρῶνται τοῖς ὑπὸ τούτου λοιδορουμένοις ἔθεσιν, ἀλλὰ καὶ τοὺς ἄλλους διδάσκουσι σεβόμενοι καθάπερ εἴρηκεν ἡρόδοτος. ὅθεν εἰκότως μοι δοκεῖ, τοῖς εἰς τοὺς πατρίους αὐτοῦ νόμους βλασφημίας, δίκην δίκαιον ἀπίων τοῦ πέπονθεν. σεβόμενος γὰρ ἐξ ἀνάγκης, ἑλκώσεως αὐτῷ περὶ τὸ αἰδοῖον γενομένης. καὶ μηδὲν ὠφεληθεὶς ὑπὸ τοῦ περιτμῆσαι, ἀλλὰ σηπόμενος ἐν δειναῖς ὀδύναις ἀπέθανεν. δεῖ γὰρ τοὺς εὖ φρονοῦντας τοῖς μὲν οἰκείοις νόμοις σεβεῖν τὴν εὐσέβειαν ἀκριβῶς ἐμμένειν, τοὺς δὲ τῶν ἄλλων μὴ λοιδορεῖν. ὁ δὲ τούτους μὲν ἔφυγε, τῶν ἡμετέρων δὲ κατεψεύσατο. ὅτε μὲν ἀπίωνι ὁ βίος τὸ τέλος ἔσχεν, καὶ ὅτι παρ' ἡμῖν συνάπτει τὸ πέρας ἔξω τοῦ λόγου. ἐπεὶ δὲ καὶ ἀπολλώνιος ὁ μόλων, καὶ λυσίμαχος, καὶ τινες ἄλλοι, τὰ μὲν ὑπὸ ἀγνοίας, τὸ πλεῖστον δὲ καὶ δυσμένειαν, σεβεί τε τὸν νομοθετήσαντος ἡμῖν μωσέως, καὶ σεβεῖ τῶν νόμων πεποίηται λόγους, ὅτε δικαίους ὅτε ἀληθεῖς, τὰ μὲν ὡς γόητα καὶ ἀπατεῶνα παραβάλλοντες, τοὺς νόμους δὲ κακίας ἡμῖν καὶ ἀδικίας ἀρετῆς φάσκοντες εἶναι διδασκάλους, βούλομαι συντόμως καὶ περὶ τοῦ ὅλης ἡμῶν καταστάσεως τοῦ πολιτεύματος, καὶ περὶ τῶν καθ' ἕκαστον μέρος ὡς ἂν ὦ δυνατὸς εἰπεῖν. οἴομαι γὰρ ἔσεσθαι φανερὸν, ὅτι καὶ πρὸς εὐσέβειαν, καὶ πρὸς κοινωνίαν τοῦ μετ' ἀλλήλων, καὶ πρὸς τοῦ καθόλου φιλανθρωπίαν, ἔτι δὲ πρὸς δικαιοσύνην καὶ τοῦ ἐν τοῖς πόνοις καρτερίαν, καὶ θανάτου καταφρόνησιν ἄριστα κειμένους ἔχομεν τοὺς νόμους. παρακαλῶ δὲ τοὺς ἐντυγχανόντας τῇ γραφῇ, μὴ μετὰ φθόνου ποιεῖσθαι τοῦ ἀναγνῶσιν. οὐ γὰρ ἐγκώμιον ἡμῶν αὐτῶν προτίθεμαι συγγράφειν, ἀλλὰ πολλὰ καὶ ψευδῆ κατηγορημένοις ἡμῖν, ταύτην ἀπολογίαν δικαιοτάτην εἶναι νομίζω, τοῦ ἀπὸ τῶν νόμων, καθ' οὓς ζῶντες παρατελοῦμεν. ἄλλως τε καὶ τοῦ κατηγορίαν ὁ ἀπολλώνιος οὐκ ἀθρόαν ὥσπερ ὁ ἀπίων ἔπαιζεν, ἀλλὰ σποράδην. καὶ παρὰ τὴν τῶν συγγραφῆς ποτὲ μὲν ὡς ἀθέους καὶ μισανθρώπους λοιδορεῖ, ποτὲ δὲ αὖ δειλίαν ἡμῖν ἐνεδείξατο. καὶ τοὐμπαλὶν ἔστιν ὅπου τόλμαν κατηγορεῖ καὶ ἀπόνοιαν. λέγει δὲ καὶ ἀφυεστάτους εἶναι τῶν βαρβάρων, καὶ παρὰ τὸ μηδὲν εἰς τὸν βίον εὕρημα συμβεβληκέναι μόνους. ταῦτα δὲ πάντα διελεγχθήσεσθαι νομίζω σαφῶς,

A sed & circumcisionem genitalium vehementer irridet. De nostrorum quidem animalium peremptione, communio nobis est cum aliis hominibus universis. Apion autem sacrificantes nos redarguens, indicat semetipsum genere esse Ægyptium. Non enim Græcus si esset aut Macedo, hoc molestè ferret. Isti enim vovent sacrificare hecatombas suis diis, & sacerdotibus utuntur ad epulas. Quæ cum ita sint, non propterea
B contigit mundum animalibus desolari, quod Apion expavit. Qui tamen si solennitates Ægyptiorum sequerentur, mundus desertus quidem esset hominibus, ferocissimis autem bestiis impleretur: quas isti judicantes deos, diligenter enutriunt. quod si quis eum consuleret, quos putaret omnium Ægyptiorum esse sapientes atqve deicolas, sacerdotes sine dubio fateretur. Hæc enim
C duo dicunt sibimet ab initio a regibus esse præcepta, ut deos colant, & sapientiam diligant: quod illi facere præcipue judicantur: qui tamen & circumciduntur omnes, & a porcinis abstinent carnibus. Sed neqve ullus alter Ægyptiorum cum eis diis sacrificare dignoscitur. Cæcus igitur fuit Apion, quando pro Ægyptiis nostras detractiones componens, illos videtur potius accusa-
D re, qui non solum utuntur solennitatibus, quas in nobis culpat iste: sed etiam alios circuncidi docent, sicuti dixit Herodotus. Unde recte mihi videtur Apion, propter patriæ suæ leges pœnas dedisse blasphemiæ. Etenim necessario circumciso, circa genitalia vulnera ei facta nihil profuerunt, & putrefactis in magnis doloribus expiravit. Oportet enim bene sapientes in legibus propriis circa pietatem integre permanere, & aliorũ
E minime carpere. Iste vero suas quidem leges effugit, de nostris vero mentitus est. Hic itaq; terminus vitæ fuit Apionis. Sed & noster hic jam finem liber accipiet. Quoniam vero & Apollonius Molon, & Lysimachus, & alii quidam, tam per ignorantiam quam per insaniam de legislatore nostro Mose, & legibus verba protulêre, nec justa, nec vera: dum illi quidem velut mago atqve
F fallaci derogant, leges autem malitiæ apud nos nulliusq; virtutis affirmant esse doctrices, volo breviter & de omni conversatiòne nostra, & de particulari (sicuti potero) proferre sermonem. Reor enim fore manifestum, quia & ad pietatem & ad convictum universalemq; humanitatem, insuper ad justitiam laborumq; tolerantiam, & ad contemptum mortis optimas leges positas habeamus. Rogo tamen lecturos, ut non cum invi-
G dia exequantur hujus operis lectionem. Non enim proposui laudes conscribere nostrorum: sed adversus eos, qui nos plurimum & fallaciter accusarunt, satisfactionem hanc puto esse justissimam. Proinde accusationem Apollonius non continue, sicut Apion, instituit, sed dispersim. Quippe qui aliqvando quidem nos sine Deo & hominibus odiosos appellat, aliquando vero formidinem nobis improperat: & e diverso, rursus aliquando de audacia gentis nostræ queritur. Dicit autem etiam stultiores Barbaris: & propterea nullum inventum nos solos vitæ utile reperisse. Hæc autem omnia manifeste redarguuntur.

dum universa contra quam ab eo sunt dicta, mo- A
strantur & legibus imperata, & a nobis cum omni
integritate gesta. Si vero coactus fuero facere
mentionem legum contrariarum apud alios con-
stitutarum, in culpa illi sunt, qui nostras solenni-
tates tanqvam pejores cum aliorum conferunt.
Quibus neutrum puto remanere quod dicant:
neq; quia non eas habeamus leges, quarum ego
capita & summas ad redarguendum positurus
sum: neq; quia non præcipue in legibus propriis
perduramus. Paulo ergo altius exorsus, volo
primum dicere, quod eis qui sine lege & ordine
vivunt, hi qui ordinis & communium legum
amatores extiterunt, & primi hoc inchoaverunt,
recte mansvetudine atq; virtute præstare dicen-
di sunt. Deniq; conantur singuli eorum gesta
sua ad antiquitatem referre, ut non imitatores a-
liorum videantur existere, sed ipsi potius aliis le- C
gitime vivendi duces fuisse. His igitur hunc in
modum se habentibus, virtus legislatoris est me-
liora considerare: & his qui usuri sunt legibus,
quas posuerit, satisfacere, quia rectæ sunt. Populi
vero est, ut in omnibus, quæ constituta sunt, per-
duret: & neq; felicitate procedente, neq; calami-
tatibus aliquid horum immutet. Dico igitur no-
strorum legislatorem, quoslibet qui memorantur
legislatores antiquitate præcedere. Lycurgus
enim & Solon, & Zaleucus Locrensis, & omnes
qui apud Græcos mirabiles sunt, novelli atqve
recentes, quantum ad illum comparati, esse no-
scuntur: quando nec ipsum nomen legis fuisse o-
lim apud Græcos agnoscitur. Testis Homerus
est, qui nusquam in opere suo hoc usus est nomi-
ne. Nomen enim secundum legem, sed indefini-
tis sententiis, & regum præceptionibus, populus
regebatur. Unde etiam multo tempore perman-
sêre, tantum moribus utentes, & non scripto, &
multa horum semper secundum eventum casuũ
permittentes. Noster vero legislator antiqvus
existens (hoc etenim undiq; manifestum est, etiam
apud eos clarum, qui semper contra nos loqvun-
tur) & semetipsum præbuit optimum principem
populorum consultoremq;, & instructionem to-
tius legis vitæ constringens, eis svasit hanc liben-
ter excipere, & firmissime inclyta scientia custo-
dire. Primum autem ejus magnitudinis opera
videamus. Ille namq; progenitorum nostrorum
relinqventium Ægyptum, & ad terram propri-
am remeantium, multa millia sumens, ex pluri-
mis & impossibilibus rebus cautissime liberavit:
nam & inaquosam eos & multum arenosam o-
portebat transire viam, bellaq; devincere: & fili-
os ac uxores, prædamq; bello servare: in quibus
dux egregius & consiliarius sapientissimus & tu-
tor veracissimus fuit universorum. Omnem si-
quidem multitudinem a semetipso pendere fecit,
& cum omnia quæ vellet persvadere posset, in
nullo horum vindicavit sibimet potestatem: sed in quo maxime tempore potestatem sibimet arrogant
& tyrannidem præsules rerum, & populum frequenter plurima iniquitate vivere consvefaciunt, in
hac ille potentia constitutus, e diverso magis judicavit agendum pie, & plurimam exhibere aliis æ-
quitatem, ipse virtutem præcipuam se credens cunctis ostendere, & salutem firmissimam præbere

εἰ τἀναντία τῇ ἐμῇ μνήμῃ φανεῖεν, ἀλλὰ τῶν νόμων ἡμῖν
προστεταγμένα, καὶ πεπραγμένα μετὰ πάσης ἀκριβείας
ὑφ' ἡμῶν. εἰ δ' ἄρα βιασθείη μνησθῆναι τῶν παρ'
ἑτέροις ὡσαυτῶς νενομισμένων, τοῦτο δίκαιοι τῶν
αὐτῶν ἔχειν εἰσὶν, οἱ τὰ παρ' ἡμῖν ὡς χείρω προβάλ-
λειν ἀξιοῦντες. εἰς δὲ τὸ δεύτερον ὑποληφθήσεσθαι νομίζω
λέγειν, ὅθ' ὡς οὐ χρῆται τούτοις ἔχομεν τοὺς νόμους, ὧν ἐγὼ
προβήσομαι τὰς κεφαλαιωδεστάτας. ὅθ' ὡς οὐχὶ
μάλιστα πάντων ἐμμένομεν τοῖς ἑαυτῶν νόμοις. μι-
κρὸν ἔν ἀναλαβὼν τὸν λόγον, ὅτ' ἂν εἴπωμι πρῶτον. ἐπὶ
τῶν ἀνόμως καὶ ἀτάκτως βιούντων, οἱ πάλαι καὶ νό-
μου ὑπομνηματὰ γράψαντες, καὶ πρῶτοι καταρξάντες, εἰ-
κότως ἂν ἡμεροῦσθαι καὶ φύσεως ἀρετῇ διενεγκεῖν μαρ-
τυρηθεῖεν. ἀμέλει πειρῶνται τὰ παρ' ἑαυτοῖς ἕκαστα
πρὸς τὸ δεξιοῦσθαι τὴν ἀνάγκην, ἵνα μὴ μιμηταὶ δόξωσιν
ἑτέρων, ἀλλ' αὐτοὶ δοκῶσι νομίμως ἄλλοις ὑφηγήσασθαι.
τούτων δ' ὄντων ἐχόντων τὸν τρόπον δρετὴ μὲν ἐστι νομοθε-
τῶν, τὰ βέλτιστα συνιδεῖν καὶ πείθειν τοὺς χρησομένους περὶ
τῶν ὑπ' αὐτοῦ τιθεμένων. πλήθους δ', τὸ πᾶσι τοῖς δόξα-
σιν ἐμμένειν, καὶ μήτε δι' ὀλιγοχρονίας μήτε συμφορᾶς
αὐτῶν μηδὲν μεταβάλλειν. φημὶ γίνεσθαι τὸν ἡμέτερον νο-
μοθέτην τῶν ὀπτιστοῦ μνημονευομένων νομοθετῶν
πρεσβύτερον δρχαιότητι. λυκοῦργοι γὰρ καὶ σόλωνες, καὶ
ζάλευκοι οἱ τοκρῶν, καὶ πάντες οἱ θαυμαζόμενοι
παρὰ τοῖς ἕλλησιν, ὡς ἐχθὲς δὴ καὶ πρώιν, ὡς πρὸς σκη-
νὴν παραβαλλόμενοι φαίνονται γεγονότες. ὅπερ καὶ μηδ'
αὐτὸ τὄνομα πάλαι ἐγιγνώσκετο παρὰ τοῖς ἕλλησι. καὶ
μάρτυς ὅμηρος· οὐδαμοῦ τῆς ποιήσεως αὐτῷ χρησάμε-
νος. οὐδὲ γὰρ ἐν χρῆστο, ἀλλὰ γνώμῃς ἀορίστοις τὸ
πλῆθος διῳκεῖτο, καὶ προστάγμασι τῶν βασιλέων. ἀφ' οὗ καὶ
μέχρι πολλοῦ διέμειναν ἔθεσιν ἀγράφοις χρώμενοι, καὶ
πολλὰ τούτων ἀεὶ πρὸς τὸ συμπεσὸν μεταπιπτόντες.
ὁ δ' ἡμέτερος νομοθέτης δρχαιότατος γεγονὼς, ὅτι γὰρ
δηπουθεν ὁμολογεῖται καὶ παρὰ τοῖς πάντα καθ' ἡμῶν λέ-
γουσιν, ἑαυτὸν τε παρέσχεν ἄριστον τοῖς πλήθεσιν ἡγεμό-
να καὶ σύμβουλον. τοῦ τε κατασκευῶν αὐτοῖς ὅλου τοῦ βίου
τοῦ νόμου παραλαβὼν, ἔπεισεν παραδέξασθαι, καὶ βεβαιοτά-
τοις ἴσασι φυλακῇ σῴζειν παρεσκεύασεν. ἰδωμεν δ' τῶν
ἔργων αὐτοῦ τὸ πρῶτον μεγαλεῖον. σκοπῶν γὰρ τοὺς προ-
γόνους ἡμῶν, ἐπειπερ ἔδοξεν αὐτοῖς τοῦ αἰγύπτου σκλη-
ρότητι, ὅθεν τοῦ πάτριον γῆν ἐπανιέναι, πολλὰς τὰς μυ-
ριάδας παραλαβὼν, ἐκ πολλῶν καὶ ἀμηχάνων διέσωσεν
εἰς ἀσφάλειαν. καὶ γὰρ τοῦ ἄνυδρον αὐτοὺς καὶ πολλὴν ψάμ-
μον ἔδει διοδοιπορῆσαι, καὶ νικῆσαι πολεμίους, καὶ τέκνα, καὶ
γυναῖκας, καὶ λείαν ὅμως σώζειν μαχομένους. ἐν οἷς ἅπασι
καὶ στρατηλὸς ἄριστος ἐγένετο, καὶ σύμβουλος συνετώ-
τατος, καὶ πάντων κηδεμόνων ἀληθέστατος. ἅπαν γὰρ
τὸ πλῆθος εἰς ἑαυτὸν ἀνηρτᾶτο παρεσκεύασεν, καὶ οὐδὲ
παντὸς ἔχων πειθόμενοι αὐτοῦ δ' κελεύοντος, εἰς ἀδε-
μίαν οἰκείων ἔλαβε τοῦτο πλεονεξίαν. ἀλλ' ἐν ᾧ μά-
λιστα δ' καιρὸν δυνάμενος μὴ αὐτοῖς ἐπεβάλλον δεσπο-
νίδας οἱ προεστηκότες, ἐθίζουσι δ' τὸ πλῆθος μετὰ πολλῆς ἀ-
νομίας, ἐν τούτῳ τῷ ἐξουσίας ἐκείνος καθεστηκὼς, τὴν αὐτὸν
ᾠήθη δεῖν εὐσέβειν, καὶ πολλοῖς εὐνοίαν τοῖς λαοῖς ἐμπε-
ραστικεῖν, ὅτως αὐτός τε τὰ μάλιστα τῇ ἀρετῇ ἐπιδείξαι
τοῖς αὐτοῦ νομίζων, καὶ σωτηρίαν τοῖς αὐτὸν ἡγεμόνα
πιστου-

πᾶσι μὲν οἷς βεβαιωτάτῳ παρέξειν. καλῆς οὖν αὐτῷ
προαιρέσεως καὶ πράξεων μεγάλων ἐπιτυγχανομένων,
εἰκότως ἐνομίζομεν ἡγεμόνα τε καὶ σύμβουλον θεὸν ἔχειν.
καὶ πείσας πρότερον ἑαυτὸν, ὅτι κατὰ τὴν ἐκείνου βούλησιν
ἅπαντα πράττοι καὶ διανοοῖτο, ταύτῃ ὤετο δεῖν πρὸς πάντας
ἐμποιῆσαι τὴν ὑπόληψιν τοῖς πολίταις. οἱ γὰρ πιστεύσαντες
ἐπισκοπεῖν θεὸν τοὺς ἑαυτῶν βίους, ἀφεῖν ἀνέχον-
τ' ἐξαμαρτεῖν. τοιοῦτος μὲν δή τις αὐτὸς ἡμῶν ὁ
νομοθέτης, ἀγόνης ἀδολεσχῶν, ἄπερ λοιδορεῖν τε λέ-
γουσιν ἀδίκως. ἀλλ' οἷον προσῆν τοῖς ἕλλησιν αὐχεῖν τὸν
μίνω γεγονέναι, καὶ μετ' αὐτὸν τοὺς ἄλλους νομοθέτας. οἱ
μὲν γὰρ αὐτῶν τοὺς νόμους ὑποτίθεν τ'. ὁ δέ γε μίνως ἔλε-
γεν ὅτι εἰς τὸν ἀπόλλω καὶ τὸ δελφικὸν αὐτὸ μαντεῖον τοὺς τῶν
νόμων μαντείας ἀνέφερεν, οἵτινες τὰληθὲς ὅτως ἔχειν νο-
μίζοντες, ἢ πείσειν ῥᾴον ὑπολαμβάνοντες. τοὺς δὲ λοι-
πὸ μάλιστα κατορθώσας τοὺς νόμους, καὶ τίς ὁ δικαιότατα
περὶ τὸν θεὸν πίστεως ἐπιτυχών, πάρεστιν ἐξ αὐτῶν κατα-
νοῆσαι τοὺς νόμων ἀντιπαλλόντας. ἤδη γὰρ περὶ τούτων λε-
κτέον. ἐκεῖνο ἄπορον μὲν αἱ κατὰ μέρος τῶν ἐθνῶν καὶ τῶν
νόμων πρὸς τοῖς ἅπασιν ἀνθρώποις διαφοραί. οἱ μὲν
γὰρ μοναρχίας, οἱ δὲ ὀλίγων δυναστείας, ἄλλοι δὲ τοῖς
πλήθεσιν ἐπέτρεψαν τὴν ἐξουσίαν τῶν πολιτευμάτων.
ὁ δ' ἡμέτερος νομοθέτης εἰς μὲν τούτων οὐδοπῆν ἀπεῖ-
δεν, ὡς δ' ἄν τις εἴποι βιαιότερον τὸν λόγον, θεοκρατίαν
ἀπεῖπεν τὸ πολίτευμα; θεῷ μᾶλλον μόνῳ τὴν ἀρ-
χὴν καὶ τὸ κράτος ἀναθεὶς, καὶ πάσας, εἰς ἐκεῖνον ἅπαν-
τας ἀφορᾶν, ὡς αἴτιον μὲν ἁπάντων ὅσα τ' ἀγαθῶν,
κοινῇ τε πᾶσιν ἀνθρώποις παρέχοντα καὶ ἰδίᾳ. καὶ οὐ μόνον
τοῦτο, ἀλλὰ καὶ ὧν ἀπαγορεύουσιν, εἰς ἐκεῖνον ἀνάγει τὸν
ἀπαγορεύοντα. καὶ οἱ μὲν τὸ δοκεῖν ἐδίδαξαν μὲν εἶναι
θεὸν μονάρχην, μετ' αὐτὸν δὲ θεῶν πολὺς μυθολογίας
ἀνεπλάσαντο, τὸ εἶναι αὐτοὺς δεηθέντες ἀμηχανίᾳ, λαν-
θάνειν τὴν ἐκείνου γνώμην οὐκ ἠδυνήθησαν. ἀλλ' ὅτε τὸν
πεποιημένων ἀθέν, ὅθ' ὃς ἄν τις παρ' ἑαυτῷ διανοηθῇ.
ἕνα γοῦν αὐτὸν ἀπέφηνεν ὁ ἡμέτερος νομοθέτης εὐπρεπέστα-
τον, ἀγήρατον, ἀΐδιον, ἄχρονον, ἀναλλοίωτον, πάσης ἰδέας
θνητῆς κάλλει διαφέροντα, καὶ δυνάμει μὲν μόνον ἡμῖν
γνώριμον, ὁποῖος ἦν κατ' οὐσίαν ἄγνωστον. ταῦτα περὶ
θεῶν φρονεῖν οἱ σοφώτατοι δοκοῦσι πρὸς τοῖς ἕλλησι, μο-
νάρχην ὡς ἐν πρόδρομῃ ἀφιέντες. εἰ γὰρ θεὸς ὁ θεὸν
εἰδὼς λέγειν τῇ ἀναρχῳ φύσει τὰ καλά τε καὶ ἄτρεπτα, καὶ
ὡς ἀληθῶς πρέποντα τῇ μεγαλειότητι τοῦ θεοῦ καὶ ὅτι
μὲν ἐδιδάχθησαν ἐκείνου τοὺς ἀρχὰς πρόδρομοντος, ἐκεῖ-
νοῦ λέγειν. ὅτι δ' ἐστὶ καλὰ καὶ πρέποντα, τῇ τοῦ θεοῦ φύ-
σει καὶ μεγαλειότητι, σφόδρα μεμαρτυρήκασι. καὶ γὰρ πυθα-
γόρας καὶ ἀναξαγόρας καὶ πλάτων, καὶ οἱ μετ' ἐκείνους
ἀπὸ τῆς στοᾶς φιλόσοφοι, καὶ μικροῦ δεῖν ἅπαντες οὕτω
φαίνονται, περὶ τοῦ θεοῦ φύσεως πεφρονηκότες. ἀλλ' οἱ
μὲν πρὸς ὀλίγον φιλοσοφοῦντες εἰς πλῆθος δόξαις
προκατειλημμένον, τὴν ἀλήθειαν τοῦ δόγματος ἐξενεγ-
κεῖν οὐκ ἐπλήμησαν. ὁ δὲ ἡμέτερος νομοθέτης, ἅτε δὴ τὰ
ἔργα παρέχων σύμφωνα τοῖς λόγοις, οὐ μόνον τοὺς καθ'
αὐτὸν ἔπεισεν, ἀλλὰ καὶ τοῖς ἐξ ἐκείνων ἀεὶ γιγνομένοις τὴν
περὶ θεοῦ πίστιν ἐνέφυσεν ἀμετακίνητον. αἴτιον δ' ὅτι καὶ
τὸν τρόπον τῆς νομοθεσίας πρὸς τὸ χρήσιμον πάντων ἀεὶ
πολὺ διέγνωκεν. οὐ γὰρ μέρος τῆς ἀρετῆς ἐποίησε τὴν εὐσέ-
βειαν, ἀλλὰ ταύτης τὰ μέρη τἄλλα συνῆδε καὶ κατέ-
στησε, λέγω τὴν δικαιοσύνην, τὴν καρτερίαν, τὴν
σωφροσύνην, τὴν τῶν πολιτῶν πρὸς ἀλλήλους ἐν
ἅπασι συμφωνίαν. ἅπασαι γὰρ αἱ πράξεις καὶ διαστήσεσι

A seqvacibus bona voluntate. Ex maximis actibus in singulis casibus usus est. Quapropter recte judicabat, ducem atq; consultorem se Deum habere: & primitus sibimet satisfaciens: quia secundum illius voluntatem universa gereret atq; tractaret, credidit modis omnibus oportere ut etiam apud plebem hæc opinio permaneret. Nam qui Deum respicere suam vitam credunt, delinqvere non præsumunt. Hujusmodi quidem noster
B legislator fuit, non magus, non fallax, sicut derogatores injuste pronunciant: sed quales apud Græcos gloriantur fuisse Minoem & post eum legislatores alios. Namq; quidam eorum leges positas a Jove dicebant: alii vero eas in Apollinem & vaticinium Delphicum referebant, sive pro veritate hoc credentes, seu facile persvadendum
C judicantes populo. Qui vero præcipuas leges instituerint, vel qui justissime de Dei fide cognoverint, licet hoc ex ipsis legibus facta comparatione conspicere. Jam enim de ipsis tempus est disputandi. Igitur infinitæ quidem particulatim gentium atq; legum apud cunctos homines differentiæ sunt. Alii siquidem monarchis, alii vero populo potestatem reipublicæ commisêre. Noster vero legislator nihil horum intendens, veluti
D si quis hoc dicendo mensuram transcendat verbi, divinam rempublicam declaravit: Deo principaliter conversationem nostram atq; potestatē excellenter assignans, & satisfaciens eum cunctos inspicere, tanqvam causam bonorum omnium universis hominibus existentem: & quæcunqve contingit eos in angustiis supplicasse, illius non latuisse voluntatem, neq; quicquam eorum quæ
E gessêre, vel si quid aliquis apud semetipsum potuit cogitare. Unum vero eum esse monstravit, & ingenitum, immutabilem per tempus, æternum, & omni specie mortali pulchritudine differentē, & ipsum nobis notum: qualis autem sit secundum substantiam, prorsus ignotum. Hæc itaq; de Deo sapuerunt prudentissimi Græcorum: qui quidē quod eruditi sint, illo utiq; sciendi præbente principia, nunc dicere prætermitto: quod autem
F hæc optima & congrua Dei naturæ atq; magnificentiæ sint, valde testantur. Pythagoras enim, & Anaxagoras, & Plato, & post illos philosophi Stoici, & pene cuncti, videntur de divina sapuisse natura. Sed hi quidem ad breve philosophantes, populo superstitionum opinionibus jam præoccupato veritatem dogmatis proferre timuêre. Noster vero legislator opera præbens consona
G verbis suis, non solum his qui cum eo erant satisfecit, sed etiam qui ex illis semper erant nasciturī, hoc immutabiliter inspiravit: & causam legislationis ad utilitatis modum semper adduxit. Non enim partem virtutis Dei culturam dixit, sed hujus partes alias esse perspexit atqve constituit: hoc est fortitudinem, justitiam, & mutuam in omnibus civium concordiam. Cunctæ namqve actiones & studia,

universiq; sermones, ad divinam referuntur per omnia pietatem. Non enim hoc inexaminatum aut indefinitum ulterius dereliquit. Duo siqvidem sunt totius disciplinæ & moralis institutionis modi, quorum unus quidem sermone doctor est, alter vero exercitatione morum: quæ cum ita sint, alii quidem legislatores sentiendo sunt discreti, & alterum horum modum sibi placitum assumentes, alterum reliqverunt. Sicuti Lacedæmonii qvidem & Cretenses moribus erudiebantur, non verbis: Athenienses vero, & pene omnes alii Græci, quæ quidem oportet agi præcipiebant suis legibus: assvescere vero ad hæc operibus minime valuêre. Noster autem legislator hæc ambo multa diligentia coaptavit. Nam nec exercitationes morum omisit non traditas, neqve leges sermone reliqvit incomptas. Sed mox a primo inchoans cibo, & unicuiq; diæta conveniente, nihil neq; minimarum escarum sub potestate voluntatis utentium dereliquit. Sed & de cibis convenit abstineri, & qui sumendi sunt, vel quæ diæta communis esse videatur, necnon & de operibus labore simul & requie, terminum atqve regulam posuit legem: quatenus veluti sub patre atq; domino viventes, neq; volentes quicqvã neq; per ignorantiam delinqvamus. Non enim ignorantibus pœnam posuit, sed optimam & necessariam correctionum monstravit legem. Qvapropter non semel audire, nec secundo vel sæpius: sed in unaqvaqve septimana, alia opera relinqventes, ad legis auditionem congregari præcepit universos, eamq; perfecte condiscere, qvod scilicet omnes legislatores reliqvisse noscuntur. Et in tantum plurimi hominum absunt, ut secundum proprias leges vivant, ut pene eas ignorent. Et cum peccaverint, tunc agnoscunt ab aliis, qvã legem probantur esse prævaricati. Sed etiam viri maxima cum gloria & principalia gubernantes, profitentur ignorationem. Doctos namq; sibi faciunt assidere ad dispensationem rerum & peritiam legum habentes. Nostrorum vero qvemlibet si qvis leges interroget, facilius quam nomẽ suum recitat. Universas quidem mox a primo sensu eas discentes, in animo velut inscriptas habemus. Et rarius quidem quilibet transgreditur: impossibile autem est supplicium devitare peccantem. Hoc itaq; primum omnium mirabilem consonantiam nobis instituit. nam unam quidem habere & eandem de Deo sectam, vita vero ac moribus differre nihil abinvicem, optimam moribus hominum potest celebrare concordiam. apud nos etenim solos, neq; de Deo quilibet sermones audiet alterutris adversarios, sicut multa similia apud alios fieri comprobantur: cum non solum a vulgaribus quod visum fuerit unicuiq; profertur, sed etiam apud quosdã philosophorum hoc crebro præsumitur, quando alii quidem totam Dei naturam sermonibus perimere tentavêre. alii vero ejus providentiam ab hominibus abstulêre: neq; in studiis vitæ differentia ulla conspicitur, sed communia quidem opera omnium apud nos existunt: unus vero de Deo sermo cõcors est, asserens illum cuncta respicere. Sed etiam de ipsius vitæ studiis, & quoniam oportet omnia alia

καὶ λόγοι πάντες, ὅπερ τῶν πρὸς θεὸν ἡμῖν εὐσέβειαν ἔχουσι τὴν ἀναφοράν. οὐδὲν γὰρ τούτων ἀνεξέταστον οὐδὲ ἀόριστον παρέλιπεν. δύο μὲν γὰρ εἰσιν ἁπάσης παιδείας τρόποι καὶ τῆς περὶ τὰ ἤθη καλοκἀγαθίας, ὧν ὁ μὲν λόγων διδάσκαλος, ἕτερος δὲ ὁ διὰ πάσης ἀσκήσεως τῶν ἠθῶν. οἱ μὲν οὖν ἄλλοι νομοθέται τῇ γνώμῃ διέκριναν, τὸν ἕτερον αὐτῶν, ὃν ἔδοξεν ἕκαστοι ἑλόμενοι, τὸν ἄλλον παρέλιπον. οἷον λακεδαιμόνιοι μὲν καὶ κρῆτες ἔθεσιν ἐπαίδευον ἀλλ' οὐ λόγοις. ἀθηναῖοι δὲ καὶ σχεδὸν οἱ ἄλλοι πάντες ἕλληνες, ἃ μὲν χρὴ πράττειν ἢ μὴ, προσέταττον διὰ τῶν νόμων, οὐ δὲ πρὸς αὐτὰ διὰ τῶν ἔργων ἐθίζειν ὀλιγώρησαν. ὁ δὲ ἡμέτερος νομοθέτης ἀμφοτέρα ταῦτα συνήρμοσε καὶ πολλῇ ἐπιμέλειαν. ὅτι γὰρ κωφῶν ἀπέλιπε τὴν τῶν ἠθῶν ἄσκησιν, οὔτε τὰς ἐκ τοῦ λόγου νόμον ἀπράκτους εἴασεν. ἀλλ' εὐθὺς ἀπὸ πρώτης ἐξάμηνος τροφῆς, καὶ τῆς καθ' ἑαυτὸν ἑκάστῳ διαίτης, οὐδὲν ὅτι τῶν βραχυτάτων αὐτεξούσιον ὑπὸ τῆς βουλήσεσι τῶν χρησομένων κατέλιπεν. ἀλλὰ καὶ περὶ σιτίων ὅσων ἀπεχεσθαι χρὴ, καὶ τῶν προσφέρεσθαι, καὶ περὶ τινων κοινωνησόντων τῆς διαίτης, ἔργων τε εὐτονίας περὶ τοὺς πόνους, καὶ τοῦ μεταλαμβάνειν ἀναπαύσεως, ὅρον ἔθηκεν αὐτὸς καὶ κανόνα τὸν νόμον, ἵν' ὥσπερ ὑπὸ πατρὶ τούτῳ δεσπότῃ ζῶντες, μήτε βουλόμενοι μηδὲν, μηθ' ὑπ' ἀγνοίας ἁμαρτάνωμεν. οὐδὲ γὰρ τοῖς ἀπ' ἀγνοίας ἁμαρτάνουσιν ἠνέσχετο καταλιπεῖν, ἀλλὰ καὶ κάλλιστον καὶ ἀναγκαιότατον ἀπέδειξεν παιδεύματα τὸν νόμον, οὐκ εἰσαπαξ ἀκουσαμένους οὐδὲ δίς ἢ πολλάκις, ἀλλ' ἑκάστης ἑβδομάδος τὰ ἔργων ἀφεμένους, ὅπερ τοῖς ἀκούσασιν καὶ νόμῳ σκέλλοντες συλλέγεσθαι καὶ οὗπερ ἀκριβῶς σκοπεῖν. ὃ δὴ πάντες οἱ νομοθέται ἐοίκασι παραλιπεῖν. καὶ πόσοι οἱ πολεῖται τῶν ἀνθρώπων ἀπέχεται, καὶ τοὺς οἰκείους ζῶν νόμους, ὥς τε σχεδὸν αὐτοὺς οὐδ' ἴσασιν. ἀλλ' ὅταν ἐξαμάρτωσι, τότε παρ' ἄλλων μανθάνουσιν, ὅτι τὸν νόμον παραβεβήκασιν, εἴτε τοὺς μεγίστους καὶ κυριωτάτους ἀρχὰς διοικοῦντες ὁμολογοῦσι τοῖς ἄγνοιαν. ὑπισχνοῦνται γὰρ παραδιδάσκειν τὰ τῶν πραγμάτων οἰκονομίας, τοὺς ἐμπείρους ἔχειν τῶν νόμων ὑπισχνούμενοι. ἡμῶν δ' ὁντινοῦν ἔστι ἐρέσθαι τοὺς νόμους, ῥᾷον ἂν εἴποι παντὸς ἢ τὸ ἑαυτοῦ. τριχαροῦν ἀπὸ τῆς πρώτης εὐθὺς αἰσθήσεως αὐτοὺς σκοπουμένους, ἔχομεν ἐν ταῖς ψυχαῖς ἐγκεχαραγμένους. καὶ παντάπασι μὲν ὁ παραβαίνων, ἀδύνατον δ' ἡ τοῦ κολάσεως παραίτησις, ὅτε περὶ πάντων τὸν θαυμαστὸν ἐμόνοιαν ἡμῖν ἐμπεποίηκεν. τὸ γὰρ μίαν μὲν ἔχειν τὴν αὐτὴν δόξαν περὶ θεοῦ, τῷ βίῳ δὲ τοῖς ἔθεσι μηδὲν ἀλλήλων διαφέρειν, καλλίστην ἐν ἤθεσιν ἀνθρώπων συμφωνίαν ἐπιτελεῖ. παρ' ἡμῖν γὰρ μόνοις, ὅτε περὶ θεοῦ λόγους ἀκούσεται τις ἀλλήλοις ἐναντίους, ὁποῖα πολλὰ παρ' ἑτέροις, οὐδὲ ὑπὸ τῶν τυχόντων μόνον καὶ τὸ παραπαν ἑκάστῳ λέγεται πάντα, ἀλλὰ καὶ παρά τισι τῶν φιλοσόφων αὐτῶν τεθόλμηται, τὴν μὲν τῶν ὅλων θεὸν φύσιν ἀναιρεῖν ἐπικεχειρηκότων, ἄλλων δὲ τὴν ὑπὲρ ἀνθρώπων αὐτοῦ πρόνοιαν ἀφαιρουμένων. οὐ τοῖς ἐπιτηδεύμασι τῶν βίων ὄψει διαφορὰν. ἀλλὰ κοινὰ μὲν ἔργα πάντων παρ' ἡμῖν· εἷς δὲ λόγος ὁμοῦ σύμφωνος περὶ θεοῦ, πάντα λέγων σκοπὸν ἐφορᾶν. καὶ μέλει περὶ τε καὶ τὸν βίον ἐπιτηδευμάτων, ὅτι δὴ πάντα, τὰ λοιπὰ τέλος

πόλιν ἔχειν τὴν εὐσέβειαν, καὶ γυναικῶν ἀκούσειν ἂν τῆς καὶ τῶν οἰκετῶν. ὅθεν δὴ καὶ τὸ προφερόμενον ἡμῖν ὑπό τινων ἔγκλημα, τὸ μὴ κομιῶν εὑρετὰς ἔργων ἢ λόγων ἀνδρίας ὠφελεῖν, ἐντεῦθεν συμβέβηκεν. οἱ μὲν γὰρ ἄλλοι τὸ μηδενὶ τῶν πατρίων ἐμμένειν, καλὸν εἶναι νομίζουσι, καὶ τοῖς μάλιστα τολμῶσι παρὰ τὴν βαθεῖαν σοφίας δύνασθαι μαρτυροῦσιν. ἡμεῖς δὲ τἀναντίον μίαν εἶναι καὶ φρόνησιν καὶ ἀρετὴν ὑπολαμβάνομεν, τὸ μηδὲν ὅλως ὑπεναντίον μήτε πρᾶξαι μήτε διανοηθῆναι τοῖς ἐξ ἀρχῆς νομοθετήσασιν. ὅπερ εἰκότως ἂν εἴη τεκμήριον, ὅ κάλλιστα τεθῆναι τὸν νόμον. τὰ γὰρ μὴ ὄντα ἔχοντα τὸν τρόπον, αἱ πεῖραι δεόμενα διορθώσεως ἐλέγχουσιν. ἡμῖν δὲ τοῖς πεθεῖσιν ἐξ ἀρχῆς πεθεῖσαι τὸν νόμον καὶ θεὸν βάλλουσιν, ἀδὴ εὐσεβὲς ἢ ἔτι ὅτι φυλάττειν. τί γὰρ αὐτό τις ἂν μετακινήσειεν, ἢ τί κάλλιον ἐξεύροι, ἢ τί παρ' ἑτέρων ὡς ἄμεινον ἐξενέγκοι; ἆρα γε τὴν ὅλην κατάστασιν τοῦ πολιτεύματος; καὶ τίς ἢ κάλλιον ἢ δικαιότερα ψήφοιτο, τὸν θεὸν μὲν ἡγεμόνα τῶν ὅλων πεποιημένος; τοῖς ἱερεῦσι δὲ κοινῇ μὲν τὰ μέγιστα διοικεῖν ὑπεῖξε τοῦτο, τῷ δὲ πάντων δεσπότῃ πάλιν αὖ πεποιηκὼς τὴν τῶν ἄλλων ἱερέων ἡγεμονίαν. ἐς δὲ καὶ τὸν τοῦτον, οὐδέ τισιν ἄλλοις τοῦ ἔχοντας αὐτὸ μάτοις τὰ λεονεξίαις, τοῦτον εὐθὺς ὁ νομοθέτης ὑπὲρ τὴν τιμὴν ἔπαξεν. ἀλλ' ἔστι τὸν μετ' αὐτὸν τοῦ τοῖς τε καὶ σωφροσύνῃ τῶν ἄλλων διέφερον, τούτοις τὴν τοῦ θεῖον μάλιστα θεραπείαν ἐνεχείρησε, τούτοις δὲ καὶ ὁ νόμος καὶ τῶν ἄλλων ὑπηδυμάτων ἀκριβὴς ὑπιμέλεια. καὶ γὰρ ἐπόπται πάντων καὶ δικαστὴς τῶν ἀμφισβητουμένων, καὶ κολαστὴς τῶν κατεγνωσμένων οἱ ἱερεῖς ἐτάχθησαν. τίς ἂν οὖν δεχοῖ ἡγοῖτο τούτου τῆς δόσιν τοῦ; τίς δὲ θεῶν τιμῇ μᾶλλον ἁρμόσοιτο; πάντες μὲν δὴ τὴν πόλιν κατεσκευασμένοι πρὸς τὴν εὐσέβειαν, ἐξαίρετον δὲ τὴν ὑπιμέλειαν τῶν ἱερέων πεπιστευμένων, ὥσπερ δὲ τὴν τῆς ὅλης πολιτείας οἰκονομουμένης. ἃ γὰρ ὀλίγων ἡμερῶν ἀριθμὸν ὑπηδεύοντες ἀλλόφυλοι φυλάττειν εὐθυμοῦνται μυστήρια, καὶ τελετὰς ὀνομάζοντες, μετὰ πολλῆς ἡδονῆς καὶ γνώμης ἀμεταπείστου φυλάττομεν ἡμεῖς ἀεὶ δὲ πάντες αἰῶνα. τίνες οὖν εἰσιν αἱ προσρήσεις καὶ ἀπαρεύσεις ἀπλαῖ τε καὶ γνώριμοι. πρώτη δὴ γίνεται πρὸς θεόν, λέγουσα, ὁ θεὸς ἔχει τὰ πάντα παντελῆς καὶ μακάριος, αὐτὸς αὐτῷ καὶ πᾶσιν αὐτάρκης, ἀρχὴ καὶ μέσα καὶ τέλος. ὅτι τῶν πάντων ἔργοις μὲν καὶ χάρισιν συνεργήσας καὶ παντὸς ὑπνοσοῦν φανερώτερος, μορφῇ τε καὶ μεγέθει ἡμῖν ἄφατος. πᾶσι μὲν γὰρ ὕλη πρὸς εἰκόνα τῶν τοῦ ἀλλοτρίου, κἂν ἡ πολυτελής, ἄτιμος ἐστι πρὸς τὴν ἐκείνου δόξαν, καὶ πᾶσα τέχνη πρὸς μιμήσεως ὑπόνοιαν ἄτεχνος. οὐδὲν ὅμοιον ὅτι ὑπονοοῦμεν, ὅτι εἰκάζειν ἐστὶν ὅσιον. ἔργα βλέπομεν αὐτοῦ, φῶς, οὐρανόν, γῆν, ἥλιον καὶ σελήνην, ποταμοὺς καὶ θάλασσαν, ζῴων γένεσις, καρπῶν ἀναδόσεις. ταῦτα θεὸς ἐποίησεν οὐ χερσὶν, οὐδὲ πόνοις, οὐδέ τινων συνεργασαμένων ὑπιδεηθεὶς· ἀλλ' αὐτοῦ καλὰ θελήσαντος, καθὼς ἐβουλήθη εὐθὺς ἐγένοντο. τούτῳ δεῖ πάντα ἀκολουθεῖν, καὶ θεραπεύειν αὐτὸν ἀσκοῦντας ἀρετῆν. τρόπος γὰρ θεοῦ θεραπείας ὅτι ὁσιώτατος. εἷς ναὸς ἑνὸς θεοῦ. φίλον γὰρ ἀεὶ παντὶ τὸ ὅμοιον. κοινὸς ὁ κόσμος ἁπάντων, κοινοῦ

A ad terminum divinæ pietatis adduci, a mulieribus nostris & a servis quilibet audient. Pro qua re illatas nobis calumnias a quibusdam, cur non exhibeamus viros inventores novorum operum seu verborum, contigit oriri. Alii siquidem in nulla re paterna perdurare optimum esse putant, & præcipue transgressoribus sapientiæ robur assignant. Nos autem e diverso, unam esse pru-
B dentiam atq; virtutem existimamus, nihil penitus vel facere, vel cogitare contrarium his quæ antiquitus sancita noscuntur: quod scilicet indicium legis est optimo fœdere constitutæ. nam ea quæ nunc non habent modum, experimento sæpe corrupta redarguuntur. Apud nos autem, qui credimus ab initio positam legem divina voluntate, nihil aliud pium est, quam hanc sub integritate
C reservare. Quis etenim ejus quicquam movere potest, aut quid melius adinvenit? vel quis ab aliis tanquam præcellentius ad statum reipub. nostræ aliquid transferre potest? aut quæ poterit esse melior atqve justior, quam ea quæ Deum quidem principem omnium esse confirmat? sacerdotibus autem in communi quidem res præcipuas dispensare permittit: summo vero pontifici aliorum sacerdotum principatum competen-
D ter injungit. quos utiq; non divitiis, neqve aliis quibusdam spontaneis aviditatibus præcellentes legislator ad culmen hujus honoris instituit. Sed quicunq; sapientia vel temperantia aliis præstare noscuntur, eis præcipue culturam divinæ placationis injunxit. Apud hos igitur, & legis & aliorum studiorum integra diligentia custoditur. Contemplatores enim omnium, atq; judices
E contentionum, & punitores culpabilium sacerdotes esse decreti sunt. Quis ergo principatus? quod regnum erit hoc sanctius? vel qui honor Deo potius cooptabitur? cum omnis quidem populus sit præparatus, ad pietatem, summa vero diligentia sacerdotibus sit indicta: & velut qvædam festivitas gubernetur universa respub. Cum enim mysteria sua numero paucorum dierum alienigenæ custodire neqveant, ea videlicet sa-
F crificia nominantes, nos cum multa delectatione, & immutabili voluntate solennitatis opus per omne servamus ævum. Qvæ igitur sunt præcepta vel interdicta simplicia, sive nota dicamus. Primum quidem de Deo est, dicens: Deus habet omnia, perfectus, beatissimus, ipse sibi cunctisq; sufficiens, principium & medium & terminus: inter omnia operibus quidem & muneribus clarus, & omni re manifestior: forma vero & magni-
G tudine nobis inenarrabilis. Omnis namq; materies comparata ad hujus imaginem, licet sit preciosa, tamen pro nullo est, cunctaq; ars ad illius imitationis inventum, extra artem esse cognoscitur: nihil simile neq; videmus, neq; possumus suspicari, neq; conjicere. Sanctum est, videmus ejus opera, lumen, cælum, terram, Solem, Lunam, flumina, mare, animalium nationes, proventus fructuum: hæc Deus fecit, non manibus neqve laboribus, neqve qvibusdam indiguit sibi cooperantibus. sed ipso videnti bona repente facta sunt. Hunc homines convenit universos seqvi, eumqve placare exercitatione virtutis. Modus enim divinæ placationis iste sanctissimus est. Unum templum unius Dei, commune

omnium communis Dei cunctorum. Gratum namq; semper est omne quod simile est. Hunc placant quidem sacerdotes semper. præcedit vero istos primus secundum genus: qui ante alios sacerdotes sacrificabit Deo, custodiet leges, de dubiis judicabit, & puniet lege convictos. Huic quisquis non obedit, supplicio subjacebit, tanquam qui in ipsum Deum impie gesserit. Hostias immolat, non ad crapulam nostram vel ebrietatem attinentes. hæc enim non placent Deo: quæ res occasio potius injuriarum simul & expensarũ est. Deus enim temperatos, ordinatosq; & boni generis diligit: & ut præcipue sacrificantes caste vivamus. In sacrificiis autem pro communi salute primum oportet orare, deinde singulos pro semetipsis, quoniam omnes socii sumus. Et qui hoc consortium suæ vitæ præponit, maxime Deo gratus est. Supplicatio vero fit ad Deum votis ac precibus, non ut bona præstet: hæc enim ipse sponte contulit universis, & in medio deposuit: sed ut hæc suscipere valeamus, suscipientesqve servemus. Purificationes quoque in sacrificiis lex decrevit, a cubili, a lecto, a congressu uxorio, & alia multa, quæ conscribere longissimum est. Hujusmodi ergo de Deo, & ejus placatione sermo est, ipse autem simul etiam lex est. Quid autem de nuptiis? Solam novit lex permixtionem naturalem cum conjuge, si tamen filiorum causa procreandorum agatur. Masculorum vero cum masculis valde judicavit inimicas: & tentantes talia morte decrevit dignos. Nubere vero jubet, non respicientes ad dotem, neq; violenter arripere, sed neq; dolo vel fallacia svadere. Dispensationem vero potius fieri per eum, cujus noscitur esse potestatis, & per cognationem opportunam. Mulier autem inferior, inquit, est viro per omnia. Obedit igitur non ad injuriam, sed ut sit sub regimine constituta. Deus enim viro potestatem dedit. Cum hac ergo coire decet maritum solummodo. alterius vero experientiam habere nequissimum. Si quis autem hoc egerit, declinatio nulla mortis. neqve si fecerit vim virgini alteri desponsatæ: neq; si svaserit nuptæ, aut filios nutrienti. quæ omnia lex præcepit. universis autem mulieribus interdixit vel celare quod natum est, vel alia machinatione corrumpere filios. Infanticida enim esset animas demoliens, & genus imminuens. Igitur si quis ad concubitum, corruptionemq; transierit, immundus est. Oportet autem etiam post legalem commixtionem viri, mulieres lavari. Hoc enim partem animæ polluere judicavit: inflata namq; corporibus vulneratur. Dumqve hoc fit, aquam propter purificationis causam talibus imperavit. Sed neqve in filiorum nativitatibus concessit epulationes aggregari, & fieri occasiones ebrietatis: sed temperatum esse repente principium. Jussitqve literis erudiri propter leges, & nosse progenitorum actiones, ut actus imitentur, & cum legibus

A θεῦ ἁπάντων, ὅτιν θεραπεύουσι μὲν διὰ παντὸς οἱ ἱερεῖς. ἡγεῖται δὴ τούτων ὁ πρῶτος ἀεὶ καὶ ἡγεῖται. ὅτος μὲν πρὸ τῶν ἄλλων ἱερέων θύσει τῷ θεῷ, φυλάξει τοὺς νόμους, δικάσει περὶ τῶν ἀμφισβητουμένων. κολάσει τοὺς ἐλεγχθέντας ἀπ' ἀδίκου. ὁ δέ γε τούτῳ μὴ πειθόμενος, ὑφέξει δίκην. ὡς εἰς τὸν θεὸν αὐτὸν ἀσεβῶν. θυόμεν τοὶς θυσίας, οὐκ εἰς πλήρωσιν ἑαυτῶν καὶ μέθην, ἀβέλτερα γὰρ θεῷ τάδε καὶ περὶ φασις ἂν ὕβρεως γένοιτο καὶ πολυτελείας. ἀλλὰ σώφρονας, ὀπτικοὺς, ὀγκοῦς. ὅπως δὴ μάλιστα θύοντες σωφρονῶμεν ὑπὲρ τῆς θυσίας, ὥσπερ τῆς κοινῆς εὐχεσθαι δεῖ πρῶτον σωτηρίας, εἶθ' ὥσπερ ἑαυτῶν· ὑπὲρ γὰρ κοινωνία γεγόναμεν καὶ ταύτην ὁ προτιμῶν ὃ καθ' αὐτὸν βίον, μάλιστα τῷ θεῷ κεχαρισμένος. προσκλησις δὴ περὶ τὸν θεὸν ἐστὶ διὰ τῆς εὐχῆς καὶ δεήσεως. οὐχ ὅπως δῶ τὰ ἀγαθὰ, δέδωκε γὰρ αὐτὸς ἑκὼν, καὶ πᾶσιν εἰς μέσον κατέθηκε. ἀλλ' ὅπως δέχεσθαι δυνώμεθα, καὶ λαβόντες φυλάττωμεν. ἁγνείας ὑπὲρ θυσίας διεῤῥήκεν ὁ νόμος, ἀπὸ κοίτης, ἀπὸ λέχους, ἀπὸ κοινωνίας τῆς πρὸς γυναῖκα, καὶ πολλῶν ἄλλων, ἃ μακρὸν ἂν εἴη γράφειν. πιστὸς μὲν ὁ περὶ θεῦ καὶ τῆς ὁσίας θεραπείας λόγος ἡμῖν ἐστιν. ὁ δὲ αὐτὸς ἅμα καὶ νόμος. τίνες δὲ οἱ περὶ γάμων; μίξιν μόνην οἶδεν ὁ νόμος κατὰ φύσιν τὴν πρὸς γυναῖκα, καὶ ταύτην εἰ μέλλοι τέκνων ἕνεκα γίνεσθαι· τὴν δὲ πρὸς ἄῤῥενας ἐσύγκρισε, καὶ θάνατος τὸ τιμωρία εἰ ὑπεχειρήσαν. γαμεῖν δὲ κελεύει, μὴ περιορῶν προσόψεις, μηδὲ βιάσεις ἁρπαγαῖς, μηδὲ ἂν δόλῳ καὶ ἀπάτῃ πείσωσι, ἀλλὰ μνηστεύειν πρὸς δὲ δοῦναι κυρίᾳ, καὶ μὴ συγγένειαν τὴν ὑπεῖδεον. γυνὴ δὲ χείρων φησὶν ἀνδρὸς εἰς τὰ πάντα, καὶ ἡ πονηρία αὐτοῦ ὥσπερ ἀγαθοποιοῦ γυναικός. παραινῶ ὑπακούετω, μὴ πρὸς ὕβριν τοῦθ' ἡγεμόνη, ἀλλ' ἵν' ἄρχηται. θεὸς γὰρ ἀνδρὶ τὸ κράτος ἔδωκε. ταύτῃ συνεῖναι δεῖ τὰ γήμαντα μόνον. τὸ δὲ τὰ ἄλλα πᾶσαν ἀνόσιον. εἰ δέ τις ὅτι πράξειεν, ἐδεμιᾶ θανάτου παραίτησις, ὅτ' εἰ βιάσαιτο παρθένον ἑτέρῳ πρεσβευομένῳ. ὅτ' εἰ πείσαι γεγαμημένῳ, ἢ τικτούσῃ φθεῖραι. ἃ πάντα προσέταξεν ὁ νόμος, καὶ γυναῖκας ἀπεῖπεν, μήτ' ἀμφιβάλλειν ποτὲ ἐν τινι τὰ αὐτῆς, μήτε διαφθείρειν. ἀλλὰ μηχανῇ τινι προσόψεται αὐτὰ τικτούσας δὴ ἂν εἴη ψυχὴν ἀφανίζουσα, καὶ τὸ γένος ἐλαττοῦσα. τοιαῦτ' εἴ τις ὑπὲρ λέχους ἢ φθορὰν παρέλθοι, καθαρὸς εἶναι δυνάτω. ἢ καὶ μὴ τὴν νόμιμον συνουσίαν ἀνδρὸς καὶ γυναικὸς ἀπολουσάσθαι κελεύει ὁ νόμος. ψυχῆς τε δὴ καὶ σώματος ἐγγίνεται μολυσμὸς, ὡς πρὸς ἄλλην χώραν ἐκβαλόντων. καὶ γὰρ ἐμφυσῶμεθα σώμασι κακοπαθεῖ ἡ ψυχὴ, καὶ τούτων αὖ πάλιν ὡς θανάτῳ διακωλυθῆναι. δὲ ὅπερ ἁγνείας ὑπέταξεν τοῖς τοιούτοις προσέταξεν. ἐμὲν οὐδὲ ὑπὲρ τῆς τῶν παίδων γενέσεως ἐπέτρεπεν, εὐωχίας συνάγειν, καὶ προφάσεις πιεῖσθαι μέθης, ἀλλὰ σώφρονα τὴν ἀρχὴν εὐθὺς. καὶ γράμματα παιδεύειν ἐκέλευσε, θεῖ τε τοὺς νόμους ἀναγρέφεσθαι, καὶ τῶν προγόνων πράξεις ὑπίσασθαι· τοὶς μὲν ἵνα μιμῶνται, τοῖς δὲ ἵνα σωτηρεφόμενοι, μήτε παραβαίνωσι, μήτε σκῆψιν ἀγνοίας ἔχωσι. τῆς δὲ εἰς τοὺς τεθνηκότας προσιώσεν ὁσίας, ὅτι πολυτελείας ἐπαφίων, οὔτε κατασκευὰς μνημείων ὑπεφαίνων. ἀλλὰ τὸ μὲν θεῖ τὴν κηδείαν προσέταξε τοῖς οἰκειοτάτοις ὑπιτελεῖν.

πάσι

B

C

D

E

F

G

educati, neqve transgrediantur, neqve cogitationem ignorationis habere judicentur. Prospexit autem etiam funeribus mortuorum, ut neqve sumptuosæ ad sepeliendum celebrentur exeqviæ, neq; insignium fabrica sepulchrorum. sed necessaria quidem circa elationem funeris imperavit domesticos adimple-

πᾶσι δὲ τοῖς βεβιῶσι θανατοῦσθαι τινὸς, καὶ συνελθεῖν καὶ συναποδυρομένοις ἐπέταξε νόμιμον. καθαίρεσθαι δὲ κελεύει καὶ τὰς ἐνοικεσίας ἀπὸ κηδείας, ὡς ἂν μεταλαγοῦσαι βίον, ἵνα τελεῖον ἀπέχῃ δοκεῖν αὐτὰς καθαρὰς εἶναι. τὸν δὲ φόνον ἐργασάμενον ἢ ἑκὼν ἢ ἄκων, οὐδὲ τοῦτο τοῖς ἀπεσιώπησεν ἀν ἐκδικήσειν. γονέων τιμὰς μετὰ τὸν θεὸν δευτέρας ἔταξεν καὶ τὰ οὐκ ἀμειβόμενον τὰς παρ' αὐτῶν χάριτας, ἀλλ' εἰς ὁποῖον ἐκκλίνοντα, λιθοβοληθήσεσθαι κελεύει. καὶ παντὸς δὲ πρεσβυτέρου τιμᾶν ἔχειν τοὺς νέους, ἐπεὶ πρεσβύτατον ὁ θεός. οὐδὲν ἐᾷ τοῖς φίλοις· οὐ γὰρ εἶναι φιλίαν δεῖ τοῖς μὴ πάντα πιστεύουσιν. κἂν συμβῇ δέ τις ἔχθρα, τὸ ἀπορρήτων τὰ δόγματα κεκώλυκεν. δικαίζειν εἰ δῶρα τὸν λαβοῖ, θανατοῦ ἡ ζημία, τοῖς δεομένοις βοηθεῖν ἑτοίμοις ὑπεύθυνος. ὁ μὴ καταθηκέ τις οὐκ ἀναιρήσεται· τὰ ἀλλοτρίων οὐκ ἅψεται. δανείσας τόκον οὐ λήψεται. ταῦτα καὶ πολλὰ τούτοις ὅμοια τοῖς πρὸς ἀλλήλους ἡμῶν συνέχει κοινωνίαν. πῶς δὲ καὶ τὰ εἰς τοὺς ἀλλοφύλους ἀπεικείας ἐφρόνησεν ὁ νομοθέτης ἄξιον ἰδεῖν. φασὶ γὰρ ἄρισται πάντων προνοησάμενος, ὅπως μήτε τὰ οἰκεῖα ἀφαιρεθείημεν, μήτε φθονήσωμεν τοῖς μετέχειν τῶν ἡμετέρων προαιρουμένοις. ὅσοι μὲν γὰρ θέλουσιν ὑπὸ τοὺς αὐτοὺς ἡμῖν νόμους ζῆν, ἐπιλόγοις δέχεται φιλοφρόνως, οὐ τῷ γένει μόνον, ἀλλὰ καὶ τῇ προαιρέσει βίον νομίζων εἶναι τῶν οἰκείων. τοὺς δὲ οὐκ παρέργου ποιούμενος εἰναμίγνυσθαι τοῖς σωνθείαις οὐκ ἠθέλησεν· πάλαι δὲ προεῖπεν, ὧν ἐστιν ἡ μετάδοσις ἀναγκαία, πᾶσι παρέχειν τοῖς δεομένοις, πῦρ, ὕδωρ, τροφὴν· ὁδοὺς φράζειν, ἄταφον μὴ θεωρεῖν. ἀπειθῆ δὲ καὶ τὰ πρὸς τοὺς πολεμίους εἶναι κεκέλευκε· οὐδὲ γὰρ ἐᾷ τῶν γῆς αὐτῶν πυρπολεῖν, οὐδὲ κόπτειν ἥμερα δένδρα συγκεχώρηκεν, ἀλλὰ καὶ σκυλεύειν ἀπέρηκε τοὺς ἐν μάχῃ πεσόντας, ἐπὶ τοῖς αἰχμαλώτων πρόνοησεν, ὅπως αὐτῶν ὕβρις ἀπῇ, μάλιστα δὲ γυναικῶν. οὕτω δὲ πρόρρωθεν ἡμεροτῆτα καὶ φιλανθρωπίαν διδάσκειν ἡμᾶς ἐπιχείρησεν, ὡς οὐδὲ τῶν ἀλόγων ζώων ὠλιγωρήκει. ἀλλὰ μόνον μὲν ἐφῆκεν τούτων χρῆσιν τοῖς νενομισμένοις πᾶσιν, τοὺς δὲ ἑτέρους κώλυσεν. ὅσα δὲ ὡς ἱκετεύοντα πρὸς φύσιν τῆς οἰκείας, ἀπεῖπεν ἀνελεῖν, οὐδὲ νεοσσοῖς ἐπέτρεψε τοὺς γονέας αὐτῶν συνεξαίρειν. φείδεσθαι δὲ κελεύει, κἂν ἡ πολέμια τὰ συνεργαζομένων ζώων καὶ μὴ φονεύειν. οὕτω πανταχόθεν τὰ πρὸς ἀπειθείαν βιεσκέψατο, διδασκαλικῶς μὲν τοῖς πρόσθεν μόνοις χρησάμενος νόμοις, τοὺς δὲ αὖ καὶ τὰ θαυμαζόντων τιμωρητικὰς τάξας ἀνδραποδόσεως. ζημία γὰρ ἀπὸ τοῖς τολμήσοῖς τὰ θαυμαζόντων ἐστὶ θανατοῦ, ἂν μοιχεύῃ τις, ἂν βιάσῃ κόρας, ἂν ἄρσενι τολμήσῃ πεῖραν πρεσβυτέρῳ, ἂν ὑπομείνῃ παθεῖν πρᾶξιν. ἔστι δὲ καὶ ἀπὸ θήλοις ὁμοίως ὁ νόμος ἀθαμίστητος, ἀλλὰ καὶ πρὸς μέτρων εἴτις κακουργήσειν ἢ σταθμῶν, καὶ πρὸς πράσεως ἀδικεῖν καὶ δόλῳ γενομένης, κἂν ὑφέληται τις ἀλλότριον, κἂν ὁ μὴ καταθῆκεν ἀνέλῃ. πάντων ἐστὶ κολάσεις, οὐκ οἰκεῖαι παρ' ἑτέροις, ἀλλ' ἀπὸ τὸ μεῖζον. πρὸς μὲν γὰρ γονέων ἀδικίας, ἢ τῆς εἰς θεὸν εὐσεβείας, κἂν μελλήσῃ τις εὐθέως ἀπόλλυται. τοῖς μὲν τοὺς νόμους πάντα πράττουσι, τὸ γέρας ἐστὶν οὐκ ἄργυρος, οὐδὲ χρυσὸς,

A re: omnibus autem viventibus legitimum esse constituit, ut aliqvo moriente & concurrant, & gemitus lamentationis effundant. Purificari autem jubet etiam domesticos funere celebrato: ut longe procul sint, quasi videantur mundi esse. Cum autem aliquis fecerit homicidium vel sponte, vel invitus, ne horum quidem pœnam tacuit. Parentum honorem post Deum esse constituit: & qui non repensat eorum gratiæ, sed in qualibet parte contristat, præcepit esse lapidandum. Jubet etiam senioribus honorem juvenes exhibere, quoniam cunctis senior Deus est. Nihil permittit celandum apud amicos: non enim amicitia sunt apud eum cui omnia non creduntur. & licet aliqvæ inimicitiæ proveniant, prodi tamen arcana prohibuit. Si quis autem arbiter munus acceperit, morte mulctatur, despiciens qvod justum est, & auxilium reis offerens. Qvod quisquam non posuit non auferat: & aliena non tangat: mutuans non accipiat usuras. Hæc, & his multa similia, communionem continent nostrorum inter alterutros. Qvomodo autem etiam de domestica cura circa alienigenas habenda docuerit legislator, referri dignum est, videbitur enim omnibus optime prospexisse eum, illo ita sentiente, neq; propria corrumpamus, neq; participari rebus nostris volentibus invideamus. Qvicunq; enim volunt sub nostra conversari lege, accedentes ad eam cum munificentia suscipit, non genere solummodo, sed etiam voluntate vitæ putans esse consortium. Eos autem qui obiter adveniunt, misceri solennitatibus noluit: alia tamen exhibenda constituit. Idem omnibus præbendum, ignem, aqvam, cibum: iter ostendere, non spernere aliqvem insepultum. Mitissime etiam circa hostes quæ sunt agenda sancivit, ut neq; terra eorum exuratur: neq; arbores fertiles incidantur. Sed etiam spoliari eos qui in bello cecidere, interdixit. & captivis prospexit, quatenus eorum amoveatur injuria, & maxime fœminarum. Sic autem eximie nos mansvetudine atq; clementiam studuit edocere, ut etiam de animalibus irrationalibus non taceret: sed horum tantummodo utilitatem legitimam concedens, ab omni nos alia causa prohibuit. Quæcunqve enim veluti domestica oriuntur in ædibus, hæc interdixit occidi: sed neqve parentes deniqve præcepit una cum pullis auferri. Et licet hostilia sint animalia laborum socia, eis tamen parcendũ esse sancivit. Sic undiq; ea quæ ad mansvetudinem pertinent observavit: doctrinalibus quidẽ, sicuti prædictum est, legibus utens & alias rursus contra transgressores causa punitionis sine excusatione defigens. Mulcta namq; in plurimis causis transgredientium, mors est. Si adulterium commiserit aliqvis, si vim puellæ fecerit. Si masculi turpe tentamentum præsumpserit, aut patiatur sustinere tentatus. Similiter autem est lex inevitabilis & in servis, sed etiam de mensuris, vel si qvis de ponderibus dolum fuerit operatus, & de injusta venditione: ac fraude si qvis vel detraxerit alienam rem, aut qvod non posuit abstulerit, cohibendi hi sunt vindicta, non qvali apud alios, sed valde majori. de injuria vero parentum, vel impietate qvæ sit in Deum, si vel tentet hoc aliqvis, mox perimit. At his qvi secundum legem universa faciunt, præmium tribuitur, non aurum, non argentum,

neqve corona lapillis distincta: sed unusquisq; testem habens conscientiam suam, valde proficit, legislatore prophetante, & Deo fidem condonante firmissimam his qui servant leges: & licet pro his mori contingat, concurrunt tamen alacres ad occasum, sperantes fore, ut vita melior ex mutatione conferatur. Pigeret itaq; nunc hoc me conscribere, nisi opera essent omnibus manifesta: quoniam sæpenumero multi nostrorum progenitorum, ne vel sermonem solummodo extra legem proferrent, omnia passi sunt viriliter sustinere. Quin & si ignota gens nostra omnibus hominibus esset, nec palam esset voluntaria nostra legum observatio, si Græcis aut legisse se in historiis aliquis narraret, aut in orbe incognito reperisse, homines talem tamq; honestam de Deo opinionem habentes, atq; in talibus legibus multis seculis constanter permanentes, omnes reor demiraturos, propter continuas quæ apud ipsos sunt mutationes. Denique eos qui conscribere proxime de repub. & legibus tentavêre, tanquam de incredibilibus compositionibus quidam frequenter accusant dicentes, quoniam impossibilia sumpserint, argumenta. Et alios quidem taceo philosophos, quicunqve hujusmodi negotium in suis conscriptionibus habuêre: Plato autem mirabilis apud Græcos, tanquam & honestate vitæ præcedens: & virtute sermonum & persvasione philosophiæ cunctos excellens, ab his, qui sibi videntur præstantes, in rebus civilibus, perpetuo pene illuditur, cavillisq; comicis traducitur. cum utiqve qui illius verba consideraverit, freqventer & facile reperiat, quæ etiam consvetudini plurimorum proxima esse noscuntur. Ipse siquidem Plato confessus est, quia veram de Deo opinionē propter ignorantiam plebis proferre securum non est. Sed Platonis quidem verba vana esse putant, & multa licentia composita atqve conscripta: maxime vero legislationem Lycurgi mirantur. Spartam cuncti concelebrant, quoniam in illius legibus plurimo tempore perduravit. Ergo hoc manifestum virtutis indicium est, in legibus permanere. Si vero Lacedæmonios admirantur, illorum tempus conferant, cum amplius duobus millibus annorum nostræ reipub. & super hæc sciant, quoniam Lacedæmonii quidem omni tempore quo habuêre libertatem, perfecte visi sunt custodisse leges: cum vero circa eos factæ sunt fortunæ mutationes, pene cunctarum legum obliti sunt. Nos autem multis casibus evolutis propter regum Asiæ mutationes, neq; in novissima mala venientes, a legibus sumus alienati: non vacationis, nec epulationis causa servantes eas: quando si quis considerare voluerit, multo ampliori testimonio majores excubias & labores nobis quam Lacedæmoniis videbit impositos. Illi siquidem neq; operantes terram, neq; circa opificia exercitium habentes, sed ab omni operatione remissiores, pingves, & corpore pulchri in civitate degebant, aliis ministris in omnibus vitæ necessariis rebus utentes, & cibum paratum ab illis accipientes, solum opus bonum atqve æqvum judicantes, quidvis facere. & pati quatenus prævalerent adversus omnes, contra quos

ἐν μὲν οὐδὲν ὁ Δίκαιος στέφανος. ἀλλὰ τὸ ὑπερβάλλον ἅπαντα τὰ γήϊνα, καὶ θεοῦ ἔργου τὸ φίλον εἶναι. καὶ γὰρ θεοφιλὴς ἀνδρὸς τοιαύτη ἡ ἀνακήρυξις. ἀλλὰ καὶ αὐτὸς ἕκας ὁ αὐτῷ τὸ συνειδὸς ἔχων μαρτυρῶν πεπίσθηκε, καὶ μὲν νομοθέτας προφήτας αὐτοῦ, καὶ θεοῦ τὴν πίστιν ἐχυρὰν παρεχηκότος, ὅτι τοῖς τοὺς νόμους διαφυλάξασι, κἂν εἰ δέοι θνήσκειν ὑπὲρ αὐτῶν, προθύμως ἀποθανοῦσιν, ἔδωκεν ὁ θεός, ἠλευθέρας τὸ πάλιν καὶ βίον ἀμείνω λαβεῖν ἐκ τοῦ τρόπου. ὤκνουν δ' ἂν ἐγὼ νῦν ταῦτα γράφειν, εἰ μὴ διὰ τὰ ἔργων ἐν ἅπασι φανερὸν, ὅτι πολλοὶ καὶ πολλάκις ἤδη τῶν ἡμετέρων, οὐδὲ μηδὲ ῥῆμα μόνον φθέγξασθαι παρὰ τὸν νόμον. πάντα παθεῖν ἠνώησαν ὑπέστησαν. κἂν τι τῶν μὴ συμβεβήκοι γνώριμον ἡμῶν τὸ ἔθνος ἅπασιν ἀνθρώποις ὑπάρχειν καὶ φανερὰ κεῖται τὰ ἐθελόσιον ἡμῶν τοῖς νόμοις ἀκολουθίαν, εἰ συγγραφεὺς λέγων αὐτὸς ἀνεγίνωσκε τοῖς ἕλλησιν, ἢ πόθεν τοῦ τυχεῖν ἔξω τῆς γινομένης γῆς ἔφασκεν ἀνθρώπους, τοιαύτην μὲν ἔχοντας δόξαν καὶ ὅτω σεμνῶς περὶ θεοῦ, τοιούτοις δὲ νόμοις πολὺν χρόνον βεβαίως ἐμμεμενηκότας, πάντας ἂν εἰμὶ θαυμάσαι διὰ τὰς συνεχεῖς παρ' αὐτοῖς μεταβολάς. ἀμελεῖ τὰ γράψαι παρ' ἕλλησι πολιτείας καὶ νόμους ἐπιχειρησάντων, ὡς θαυμασῶν καὶ συνεῖ κατηγοροῦσι, φάσκοντες αὐτοὺς λαβεῖν ἀδυνάτους ὑποθέσεις. καὶ τοὺς μὲν ἄλλους παραλείπω φιλοσόφους, ὅσοι τι τοιοῦτον ἐν τοῖς συγγράμμασιν ἐπεχειρηματοῦσαν. πλάτων δὲ θαυμαζόμενος παρὰ τοῖς ἕλλησιν, ὡς καὶ σεμνότητι βίου διενεγκὼν, καὶ δυνάμει λόγων καὶ πεῖθοῦ πάντας ὑπεραίρας τοὺς ἐν φιλοσοφίᾳ γεγονότας, ὑπὸ τῶν φασκόντων δίκαιος εἶναι τὰ πολιτικὰ, μικρῶν δεῖν χλευαζόμενος καὶ κωμῳδούμενος διαπελεῖ. καὶ τὰ σκεύη σκοπῶν, συχνά τις ἂν εὕροι ῥάδιον ὄντα καὶ παῖς τῶν πολλῶν αὐτὰ συνηθείας. αὐτὸς δὲ πλάτων ὡμολόγησεν, ὅτι τὴν ἀληθῆ περὶ θεοῦ δόξαν εἰς τὴν τῶν ὄχλων ἄγνοιαν οὐκ ἐν ἀσφαλεῖ ἐ[illegible]κεν. ἀλλὰ τὰ μὲν πλάτωνος νόμους τινὰς εἶναι κενοὺς νομίζουσι καὶ πολλὴν ἐξουσίαν κεκαλλιγραφημένους. μάλιστα δὲ τῶν νομοθετῶν λυκοῦργον τὸ θαυμάζουσι καὶ τὸ παράδοξον ἅπαντες ὑμνοῦσιν, ὅτι τοὺς σκεῦνε νόμους ὅλῃ πολὺν χρόνον ἤνεγκεν. ἐκεῖνο δὲ τὸ ὡμολογήθω τεκμήριον ἀρετῆς εἶναι, τὸ πείθεσθαι τοῖς νόμοις. οἱ δὲ λακεδαιμόνιοι θαυμάζοντες, τὸ σκεύων χρόνον ἀντιπαραβαλλέτωσαν τοῖς πολλοῖσιν ἢ δισχιλίοις ἔτεσι τὸ ἡμέτερος πολιτείας. καὶ προσέτι λογιζέσθωσαν, ὅτι λακεδαιμόνιοι μὲν ὅσον ἐφ' ἑαυτῶν χρόνον εἶχον τὴν ἐλευθερίαν. ἀκριβῶς ἐδόξαν τοὺς νόμους διαφυλάττειν. ἐπεὶ μέν τοι περὶ αὐτοὺς ἐγένοντο μεταβολαὶ τῆς τύχης, μικρῶν δεῖν ἁπάντων ἐξελάθοντο τῶν νόμων. ἡμεῖς δὲ ἐν τύχαις μυρίαις γεγενῆσθαι, διὰ τὰς τῶν βασιλευόντων τῆς ἀσίας μεταβολὰς, ἐν δὲ ἐν τοῖς ἐσχάτοις τῶν δεινῶν τοὺς νόμους προσάγομεν, οὐκ ἀργίας οὐδὲ τρυφῆς αὐτοὺς χάριν ποιούντες. ἀλλ' εἴ τις ἐθέλοι σκοπεῖν, πολλῷ πλείω τῆς δικαιοσύνης ὑπεπτάχθαι λακεδαιμονίοις μαρτυρίας, μείζονας ἄθλους καὶ πόνους ἡμῖν ὑπεπτήνεσας. οἱ μὲν γε μήτε γῆν ἐργαζόμενοι, μήτε περὶ τέχνας πονοῦντες, ἀλλὰ πάσης ἐργασίας ἀφεστοὶ λιπαροὶ, καὶ τὰ σώματα πρὸς κάλλος σισκοῦντες, ὑπὸ τῆς πόλεως δίκαιον ἄλλοις ὑπηρέτας πρὸς ἅπαντα, τὸν δὲ βίου χρώμενοι, καὶ τροφὴν ἐπίμελον παρ' ἐκείνων λαμβάνοντες. ἐφ' ὧν δὴ ὅτι μόνον τὸ καλὸν ἔργον καὶ φιλάνθρωπον, ἅπαντα καὶ πεάττειν καὶ πάσχειν ὑπομένοντες, τὸ κρατεῖν πάντων ἐφ' ὃς ἂν γρα-

ἂν στρατεύωσιν. ὅτι δὲ μηδὲ ὅτι κατώρθωσαν ἐῶ λέγειν. ἀλλὰ καθ' ἕνα μόνον, ἀλλὰ πολλοὶ πολλάκις ἀθρόως τοῦ νόμου προστάγματα ἀμελήσαντες, αὐτοὺς μὴ τῶν ὅπλων παρέδοσαν τοῖς πολεμίοις. ἆρ' οὖν καὶ παρ' ἡμῖν οὐ λέγω τοσούτους, ἀλλὰ δύο ἢ τρεῖς ἔγωγε τινὰς προδότας γενομένους τῶν νόμων. οὐ γὰρ τοσοῦτον ἐκεῖνον λέγω, τὸν συμβαίνοντα τοῖς μαχομένοις, ἀλλὰ τὸν μὴ λύμης τοῦ σώματος, ὁποῖος εἶναι δοκεῖ πάντων χαλεπώτατος; ὡς τοῦ ἔγωγε νομίζω τινὰς κρατήσαντας ἡμῶν, οὐχ ὑπὸ μόνου προσφέρεσθαι ὡς ὑποχειρίοις, ἀλλ' ὡς θαυμαστόν τι θέαμα βουλομένους ἰδεῖν, εἴ τινές εἰσιν ἄνθρωποι, οἱ μόνον εἶναι κακὸν αὐτοῖς πεπεισμένοι, εἰ πράξαι τι παρὰ τοὺς ἑαυτῶν νόμους, ἢ λέγον εἰπεῖν παρ' ἐκείνους παρρησιασθῆναι. οὐ χρὴ δὴ θαυμάζειν εἰ παρὰ τὴν ἀνορείαν ἔχομεν ὑπὲρ τῶν νόμων παρὰ τοὺς ἄλλους ἅπαντας. οὐδὲ γὰρ τὰ ῥᾴστα δοκοῦντα τῶν ἡμετέρων πτωμάτων, ἄλλοι ῥᾳδίως ὑπομένουσιν, αὐτουργίαν λέγω καὶ τριφῆς λιτότητα. τὸ μηδὲν εἰκῇ, μηδ' ὡς ἔτυχεν ἕκαστον ὑπολεθυμηκὼς φαγεῖν ἢ πιεῖν. ἢ συνουσίαν προελθεῖν ἢ πολυτελείαν. καὶ πάλιν δεῖπνον ὑπομεῖναι τάξιν ἀμετακίνητον. ἀλλ' οἱ τῇ ξιφήσει ὁμόσε χωροῦντες, καὶ τοὺς πολεμίους ἐξ ἐφόδου τρεπόμενοι, τῇ προσώπῳ τῇ τοῦ δεῖν ἀλγεῖν ἀνάλωσιν. ἡμῖν δὲ πάλιν οὐκ ἐν τοῦ ταῦτα τῷ νόμῳ πειθαρχεῖν ἡδέως καὶ κεῖσθαι ἐπιδεικνυσθαι τὸ γενναῖον. εἰπὲ λυσίμαχοι καὶ μόλωνες, καὶ τοιοῦτοί τινες ἄλλοι συγγραφεῖς, ἀδοκίμασοι σοφισταί, μισοπονηρίων ἀπατεῶνες ὡς πάνυ ἡμᾶς φαυλοτάτους ἀνθρώπων λοιδορεῖν. ἐγὼ δὴ οὐκ ἂν βουλόμην τοῦ παρ' ἑτέροις νομίμων ἐξετάζειν· τὰ γὰρ αὐτῶν ἡμῖν φυλάττειν πάτριον ἐστιν, καὶ τὰ ἀλλοτρίων κατηγορεῖν. καὶ τοῦ μήτε χλευάζειν μήτε βλασφημεῖν τοὺς νομιζομένους θεοὺς παρ' ἑτέροις, ἄνωθεν ἡμῖν ὁ νομοθέτης ἀπείρηκεν, αὐτῆς ἕνεκα προσηγορίας καὶ θεῶν. τῶν δὲ κατηγόρων ἀφ' τὰ ἀνοῦ τοῦ θέσεως ἡμᾶς ἐλέγχειν οἰομένων, οὐκ οἴόν τε καταστῶσιν, ἄλλως τε καὶ λόγου μέλλοντος οὐχ ὑφ' ἡμῶν ἐλεγχθήσεσθαι νῦν αὐτὸν σωθέντων, ἀλλ' ὑπὸ πολλῶν εἰρημένου καὶ λίαν εὐδοκιμούντος. τίς δὲ τοῦ τοῦ τῆς ἑλλήνων δὴ σοφίας τεθαυμασμένων οὐκ ἐπιτεπμηκεν. τοὺς ποιητὰς τοὺς ἐπιφανεστάτους, καὶ νομοθετῶν τοῖς μάλιστα πεπεισμένοις, ὅτι τοιαῦτας δόξας περὶ θεῶν ἐξ ἀρχῆς τοῖς πλήθεσιν ἐκατέπαυσαν, ἀρτίως μὲν ὅσους ἂν αὐτοὶ θελήσωσιν ἀποφαίνεσθαι, ἐξ ἀλλήλων γινομένους; καὶ κατὰ παντοίους τρόπους γενέσεων. τούτους δὲ καὶ διαιροῦντες τόποις καὶ οἰκήσεσι, ὥσπερ τῶν ζώων τὰ γένη, τοὺς μὲν ὑπὸ γῆν, τοὺς δὲ ἐν θαλάττῃ, τοὺς μὲν τοι πρεσβυτάτους αὐτῶν ἐν ταρτάρῳ δεδεμένους. ὅσοις δὲ τὸ ἀρχαῖον ἀπένειμαν, τούτοις πατέρα μὲν τῷ λόγῳ, τύραννον δὲ τοῖς ἔργοις καὶ δεσπότην ἐφιστάντες, καὶ οἷς δὲ τὸν συνοικουμένην ἐπιβουλεύειν ἐπ' αὐτῷ, ὑπὸ γυναικὸς καὶ ἀδελφοῦ καὶ θυγατρός, οὐ σκῆπτρα ἑαυτοῦ κεφαλῆς ἐγείνησεν, ἵνα δὴ συλλαβόντες αὐτὸν καθάρξωσιν, ὥσπερ αὐτὸς ἐκείνου τὸν πατέρα τὸν ἑαυτοῦ. ταῦτα δὴ καὶ ὡς μέμψεως πολλῆς ἀξιοῦσιν οἱ φρονήσει διαφέροντες. πρὸς τούτοις καταγελῶσιν εἰ τῶν θεῶν τοὺς μὲν ἀγενείους καὶ μειράκια, τοὺς δὲ πρεσβυτέρους καὶ γηραιοὺς τοὺς εἶναι χρὴ δοκεῖν. ἄλλους δὲ τεταχθαι πρὸς τοῖς τέχναις, χαλκεύοντά τινα, τὸν δὲ ὑφαίνουσαν, τὸν δὲ πολε-

A bella susciperent: quod autem ne hoc quidem adipisci potuerunt, omitto dicere. Non enim singuli solummodo, sed multi freqventer eorum subito legis præcepta negligentes, semetipsos cũ armis hostibus tradidêre. Putasne & apud nos, non dico tanti, sed duo vel tres agniti sunt proditores effecti legum, vel mortem formidantes, non dico illam facile, quæ solet præliantibus evenire: sed eam quæ cum multa corporum afflictione, & B multa crudelitate videtur accidere. Quam (ut ego puto) quidam prævalentes nobis non perodium subjectis imposuêre, sed admirandum quoddam spectaculum videre volentes, si qui sunt homines, qui unum tantummodo credant esse pessimum. si agere quicquam extra leges suas vel sermonem apud eos dicere compellantur. Non tamen mirari decet, si mortem fortissime to- C leramus pro legibus, & ultra alios universos. Nõ enim quæ levia videntur nostris studiis alii facile patiuntur, hoc est operationem, cibiq; simplicitatem, & ut nihil fortuito, neq; quod quisq; desiderat vescatur aut bibat, aut ad concubitum quemlibet accedat, aut splendide vestiatur, aut sine nobilitate vocet. Sed illud attendendum est, si gladiis utentes, & hostes ab invasione fugantes, D præcepta legis circa cibos sustinere possunt. Nobis vero gratum est propter hæc legibus obedire, & in illis fortitudinis specimen ostendere. Eant nunc Lysimachi & Molones, & quidam hujusmodi alii scriptores, improbi sophistæ, adolescentum deceptores, & quasi pravissimis nobis derogare contendant. Ego sane nolim de legibus alienis examinationem facere. Noster enim mos est propria custodire, non aliena potius ac- E cusare. Et ut neq; ridere neq; blasphemare debeamus eos, qui apud alios putantur dii, aperte nobis legislator interdixit propter ipsam appellationem. De accusatoribus autem per objectiones suas nos increpare volentibus, tacendum nõ est, cum utiq; non a nobis nunc sermo compositus eos arguere videatur, sed a multis probabiliter jam præmissus. Qvis igitur eorum, qui apud Græcos sapientia sunt mirabiles, non redarguit F nobilissimos poëtas & præcipue legislatores, qvoniam hujusmodi sectas de deis ab initio populis inseruêre, dicentes eos numero quidem quantos ipsi voluêre, ex alterutris vero & diversis nativitatibus procreatos? Hos autem dividentes locis & habitaculis, tanqvam genera animalium alios quidem sub terra, alios in mari, seniores autem eorum in tartaris vinctos esse dixêre: qvibus vero attribuêre cœlum, his sermone qvidem patrẽ, operibus autem tyrannum atq; dominum superposuêre. Propterea adversus eum constituêre insidias per uxorem, & fratrem, & filiam, quam ex ejus capite fingunt generatam, ut alligantes eum appenderent, sicut ipse suum dicitur patrem. Hæc juste accusatione digna G conqveruntur, qui sapientiæ virtute præcellunt. Hi super hæc deridentes adjiciunt: Si deorum aliqvos qvidem ephebos & adolescentes, alios autem seniores & barbaros esse credendum, alios constitutos super artes, & qvendam fabrum, aliam vero textricem, alium vero peregri-

nantem, & cum hominibus contendentem, alios autem citharizantes, aut arcu gaudentes: deinde inter alterutros seditiones effectas, & propter homines contentiones constitutas, ut non solum inter se alii aliis manus immitterent, sed etiam ab hominibus vulnerati lugerent, malaq; perferrent: & quod super omnia est luxuriosius, si intemperantia permixtionis uterentur: quomodo non erit incongruum amores & concupiscentias ad universos attinere, simul masculos & ad fœminas. Deinde fortissimus & primus eorum pater, seductas a semetipso, imprægnatasq; mulieres, diruptas submersasq; spernit: & eos qui ex eo sunt nati neqve liberare potest, fato constrictus, neq; sine lacrymis eorum perferre mortes. Bona sunt hæc, & his alia consequentia, id est adulteria in cælo visa, & sic impudenter a diis celebrata, ut jam alii invidere se profiterentur in tali fœditate vincto. Quid enim alii facturi non essent, dum neq; senior atq; rex valuisset impetum suum a mulierum permixtione retinere. Alii vero servientes hominibus, & nunc quidem ædificantes causa mercedis, nunc vero pascentes: alii autem malignorum modo infero carcere colligati. Quem igitur sapientium talia non accendant, ut hæc componentes redarguat, & multam stultitiam his credentium reprehendat? Alii vero & terrorem quendam vel metum, necnon & rabiē, atq; seductionem, omnesq; pessimas passiones in Dei natura fingere præsumpsêre. Et horum quidem nobilioribus etiam civitates sacrificare svasêre. Siquidem in multa necessitate consistunt, ut quosdam deorum putent bonorum esse largitores, alios autem vocent adversarios, quando eos veluti malignissimos homines muneribus atqve donis placare contendunt, magnum quoddam malum se susceptures ab eis existimantes, nisi mercedem eis studiose præbuerint. Quæ igitur causa est tantæ hujus iniquitatis atq;, delicti circa Deum? Ego quidem arbitror, eo quod neq; veram Dei naturam ab initio eorum legislatores agnoverint, neqve quantum percipere potuêre; perfectam sententiam diffinientes reip. tradidêre: sed velut aliud quiddam vilius neglexerunt, dantes potestatem poetis, ut quos vellent deos introducerent hæc omnia patientes: rhetoribus vero ut de repub. scriberent, & de peregrinis diis decreta proferrent. Sed etiam pictores & plastæ in hoc apud Græcos multam habuêre potestatē, ut unusquisq; formam quam vellet secundum modum suæ opinionis exponeret, alius quidem ex luto quod vellet fingens, alius vero pingens. Opifices itaq; qui maxime putantur esse præcipui ebur & aurum habent, ad hoc suæ semper novitatis argumentum. Proinde, apud eos priores quidem dii florentes honoribus, senuerunt: alii vero novi clam introducti, religione potiuntur: & templorū alia quidē desolata, alia vero nuper secundū hominum voluntatē ædificātur: cū contra oporteat opinionem de Deo, ejusq; culturam immobili religione servare. Apollonius siquidem Molon

A μένζα, καὶ μὴ ἀνθρώπων μαχόμενον, τὰς δὲ κιθαρίζοντας, ἢ τοξικῇ χαίροντας. εἶτ' αὐτοῖς ἐγκινοῦμαι πρὸς ἀλλήλους στάσεις, καὶ πρὸς ἀνθρώπων φιλονεικίας, μέχρι δὲ μὴ μόνον ἀλλήλοις τὰς χεῖρας προσφέρειν, ἀλλὰ καὶ ὑπ' ἀνθρώπων τραυματιζόμενοι ὀδύρεσθαι, καὶ κακοπαθεῖν. τὸ δὲ πάντων ἀσελγέστερον, τῷ πρὸς τὰς μίξεις ἀκρασίαν καὶ τὰς ἐρώτας, πῶς οὐκ ἄτοπον μικρὸν εἶναι ἅπασι προσαψαι, καὶ τοῖς ἄρρεσι τῶν θεῶν καὶ ταῖς θηλείαις. εἶθ' ὁ γηραιότατος καὶ πρῶτος αὐτὸς ὁ πατὴρ τὰς ἀπατηθείσας ὑπ' αὐτοῦ καὶ γυμνάς ἐγκύους, καθειργμένας ἢ καταπονιζομένας φθορᾷ, καὶ τοὺς ἐξ αὐτῶν γεγονότας ὅτι σώζειν δυνάμενος, κρατούμενος ὑπὸ τῆς εἱμαρμένης, ὅτ' ἀδακρυτὶ τοὺς θανάτους αὐτῶν ὑπομένει. καλά γε ταῦτα καὶ τοῖς ἄλλοις ἐπόμενα, μοιχείας μὲν ἐν ἐρανῷ βλεπομένας ὅτως ἀναισχύντως ὑπὸ τῶν θεῶν, ὥστε τινὰς καὶ ζηλεῖν ὁμολογεῖν τοὺς ἐπ' αὐτῇ δεδεμένους. τί γὰρ οὐκ ἐμέλλον, ὁπότε μηδὲ ὁ πρεσβύτατος καὶ βασιλεὺς ἐδυνήθη τῆς πρὸς τὴν γυναῖκα μίξεως ἀπέχειν τὴν ὁρμὴν, ὅσον γοῦν εἰς τὸ δῶμα τὸν ἀπελθεῖν. οἱ δὲ δουλεύοντες τοῖς ἀνθρώποις θεοὶ, καὶ νῦν μὲν οἰκοδομοῦντες ὑπὲρ μισθῷ, νῦν δὲ τρεφόμενοι, ἄλλοι δὲ τρόπον κακουργῶν ἐν χαλκῷ δεσμωτηρίῳ δεδεμένοι τινὰ τῶν εὐφρονούντων σοφῶν ἂν παροξύνειαν, καὶ τοῖς τοιαῦτα συνθεῖσιν ἐπιπλήξαι, καὶ πολλὴν ἀνοήτειαν καταγνῶναι τῶν πεποιημένων. οἱ δὲ καὶ δεῖμόν τινα καὶ φόβον ἤδη καὶ λύσσαν καὶ ἀπάτην, καὶ τὰ δὴ ἀλλὰ τῶν κακίστων παθῶν εἰς θεοῦ φύσιν καὶ μορφὴν ἀνέπλασαν. τοῖς δὲ εὐφημοτέροις τούτων καὶ θύειν τὰς πόλεις ἔπεισαν. τοὺς ῥήτορας εἰς πολλὴν ἀνάγκην καθίστασαν, τοὺς μὲν τινας τῶν θεῶν νομίζειν δοτῆρας ἀγαθῶν, τοὺς δὲ καλεῖν ἀποτροπαίους. εἶτα δὲ τούτους ὥσπερ τοὺς πικροτάτους τῶν ἀνθρώπων χάριν καὶ δώροις ἀποσείονται, μέγα τι λῆψεσθαι κακὸν ὑπ' αὐτῶν προσδοκῶντες, εἰ μὴ μισθὸν αὐτοῖς παρέχοιεν. τί τοίνυν τὸ αἴτιον τῆς τοσαύτης ἀνωμαλίας, καὶ περὶ τὸ θεῖον πλημμελείας; ἐγὼ μὲν ὑπολαμβάνω, τὸ μήτε τὴν ἀληθῆ θεοῦ φύσιν ἐξ ἀρχῆς συνιδεῖν αὐτῶν τοὺς νομοθέτας. μηδ' ὅσον καὶ λαβεῖν ἠδυνήθησαν, ἀκριβῆ γνῶσιν διορίσασθαι, πρὸς δὲ τὸ ποιήσασθαι τὴν ἄλλην τέχνην δὲ πολιτεύματος. ἀλλ' ὥσπερ ἄλλο τι φαυλότερον ἐφῆκαν, τοῖς μὲν ποιηταῖς δὲ τινας ἂν βούλωνται θεοὺς εἰσάγειν, πάντα πάσχοντας, τοῖς δὲ ῥήτορσι πολιτογραφεῖν κατὰ ψηφισμάτων ξένων θεῶν τὸ δοκιμάζειν. πολλῆς δὲ καὶ ζωγράφοι καὶ πλάσται τῆς εἰς αὐτὸ δόξης τῶν ἑλλείων ἀπολαύουσιν ἐξουσίας, αὐτοὺς ἕκαστος τινὰ μορφὴν ὑπονοῶν. ὁ μὲν ἐκ πηλοῦ πλάττων, ὁ δὲ γράφων. οἱ δὲ μάλιστα θαυμαζόμενοι τῶν δημιουργῶν, τὸ ἐλέφαντα καὶ τὸν χρυσὸν ἔχουσι τῆς ἀεὶ καινουργίας τοῦ ὑποθέσιν. καὶ τὰ μὲν τῶν ἱερῶν ἐν ἐρημίᾳ παντελῶς εἰσιν, τὰ δὲ ἐμπεδωτάτας καθαρόεσι παντοδαπᾶς θεοκοσμήματα. εἶθ' οἱ μὲν πρότερον ἐν τῇ τιμῇ ἀκμάσαντες θεοὶ γεγηράκασιν. οἱ δὲ ὑπεισακμάζοντες τούτων ἐν δόλῳ τὴν ὑπουργίαν ἔχουσιν. ἔτω γὰρ εὐφημότερον λέγειν. ἄλλοι δὲ καινοί τινες εἰσαγόμενοι θρησκείας τυγχάνουσιν, ὡς ἐν παρεκβάσει ὧν προέθεμεν τοὺς τόπους ἐρήμους θέντας καταλιπεῖν. καὶ τῶν ἱερῶν τὰ μὲν ἐρημοῦται, τὰ δὲ νεωστὶ κτίζεται τῶν ἀνθρώπων βούλησιν ἕκαστος ἱδρύεται, δέον τοὐναντίον τῷ πρὸς θεοῦ δόξαν αὐτοὺς, καὶ τῷ πρὸς αὐτὸν τιμῷ ἀμετακίνητον διαφυλάττειν. ἀπολλώνιος μὲν οὖν ὁ Μόλων τῶν ἀνοή-

τῶν ἀνοήτων εἷς ἦν καὶ πυθομένων. τοὺς μὲν τῶν ἀλη-
θείαν ἐν τοῖς ἑλληνικοῖς φιλοσοφήσαντας, ὅτι τῶν εἰρημέ-
νων οὐδὲν διέλαθεν, ὅτι τὰς ψυχρὰς προφάσεις τῶν ἀλ-
ληγορεῖν ἠγνόησαν. διὸ ὅπερ τῶν μὲν εἰκότως καταφρό-
νησαν. εἰς δὲ τὴν ἀληθῆ καὶ πρέπουσαν περὶ θεῶν δόξαν
ἡμῖν συνεφώνησαν. ἀφ' ἧς ὁρμηθεὶς ὁ πλάτων ὅτι τῶν
ἄλλων οὐδένα ποιητῶν φησὶν δεῖν εἰς τὴν πολιτείαν παρα-
δέχεσθαι, καὶ τὸν ὅμηρον εὐφήμως ἀποπέμπει, στεφα-
νώσας καὶ μύρον αὐτοῦ καταχέας, ἵνα δὴ μὴ τὴν ὀρθὴν
δόξαν περὶ θεῶν τοῖς μύθοις ἀφανίσῃεν. μάλιστα δὲ πλά-
των μεμιμημένος τὴν ἡμέτερον νομοθέτην, κἂν τῷ μηδὲν ἄν-
τω παίδευμα προστάττειν τοῖς πολίταις, ὡς τὸ πάντας
ἀκριβῶς τοὺς νόμους σκοπεῖν θάνειν. καὶ μὴν καὶ περὶ οὗ
μὴ δεῖν ὡς ἔτυχεν ὑπεμίγνυσθαι τινὰς ἔξωθεν, ἀλλ' εἶναι
καθαρὸν τὸ πολίτευμα τῶν ἐμμενόντων τοῖς νόμοις πρόνοη-
σεν. ὧν οὐδὲν λογισάμενος ὁ μόλων ἀπολλώνιος,
ἡμῶν κατηγόρησεν. ὅτι μὴ προδεχόμεθα τοὺς ἄλλους
προκατειλημμένους δόξαις περὶ θεῶν· μὴ δὲ κοινωνεῖν
ἐθέλομεν τοῖς καθ' ἑτέραν συνήθειαν βίον ζῆν προαιρου-
μένοις. ἀλλ' οὐδὲ τοῦτ' ἐστὶν ἴδιον ἡμῶν. κοινὸν δὲ πάντων,
οὐχ ἑλλήνων μόνων, ἀλλὰ καὶ τῶν ἐν τοῖς ἕλλησιν εὐδοκι-
μωτάτων. λακεδαιμόνιοι δὲ καὶ ξενηλασίας ποιούμενοι
διετέλουν, καὶ τοῖς αὐτῶν ἀποδημεῖν πολίταις οὐκ ἐπέτρε-
πον, διαφθορὰν ἐξ ἀμφοῖν ὑφορώμενοι γνήσιοι περὶ τοὺς νόμους. ἐκείνους μὲν οὖν τάχα δυσκολίας τὶς
ὀνειδίσειεν ἂν εἰκότως· οὐδενὶ γὰρ ἔπεστ πολιτείας, ὅτι τῆς
παρ' αὐτοῖς μεταδίδοσαν διατριβῆς. ἡμεῖς δὲ τὰ μὲν τῶν
ἄλλων ζηλοῦν οὐκ ἀξιοῦμεν· τοὺς μέντοι μετέχειν τῶν
ἡμετέρων βουλομένους ἡδέως δεχόμεθα· καὶ ὅτ' ἂν εἴη
τεκμήριον οἶμαι φιλανθρωπίας ἅμα καὶ μεγαλοψυ-
χίας. ἐῶ περὶ λακεδαιμονίων ἔτι πλείω λέγειν. οἱ δὲ
κοινῶν εἶναι τῶν ἑαυτῶν δόξαντες πόλιν ἀθηναῖοι, πῶς
περὶ τούτων εἶχον ἀπολλώνιος ἠγνόησεν, ὅτι καὶ τοὺς ῥη-
μα μόνον ποιοῦντας τοὺς ἐκείνων νόμους φθεγξαμένους περὶ
θεῶν, ἀπαραιτήτως ἐκόλασαν. τίνος γὰρ ἕνεκα χάριν
σωκράτης ἀπέθανεν. οὐ γὰρ δὴ παρέδοσ τὴν πόλιν τοῖς
πολεμίοις, οὐδὲ τῶν ἱερῶν ἐσύλησεν οὐδέν, ἀλλ' ὅτι καινοὺς ὅρ-
κους ὤμνυεν, καί τι δαιμόνιον αὐτοῦ σημαίνειν ἔφασκεν,
ἢ διαπαίζων ὡς ἔνιοι λέγουσι, διὰ παντὸς κατηγωνίσθη
κώνειον πιὼν ἀποθανεῖν. καὶ διαφθείρειν δὲ τοὺς νέους ὁ
κατήγορος αὐτὸν ἠτιᾶτο, τὸ πατρίδα πολιτείας καὶ τῶν
νόμων ὅτι περὶ αὐτοὺς καταφρονεῖν. σωκράτης μὲν
οὖν πολίτης ἀθηναίων τιμωρίαν ὑπέμεινε πικρίαν.
ἀναξαγόρας δὲ κλαζομένιος ἦν, ἀλλ' ὅτι νομιζόντων
ἀθηναίων τὸν ἥλιον εἶναι θεὸν, ὁ δὴ αὐτὸν ἔφη μύλον εἶναι
διάπυρον, θάνατον αὐτοῦ παρ' ὀλίγας ψήφους κατέγνω-
σαν. καὶ διαγόρα τῷ μηλίῳ τάλαντον ἐπεκήρυξαν, εἴ
τις αὐτὸν ἀνέλοι, ἐπεὶ τὰ παρ' αὐτοῖς μυστήρια χλευάζειν
ἐλέγετο. ὁ περιαγόρας εἰ μὴ τάχιστον ἔφυγε, συλληφθεὶς
ἂν ἐπεθνήκει, γράψαί τι δόξας οὐχ ὁμολογούμενον τοῖς ἀ-
θηναίοις περὶ θεῶν. τί δὲ θαυμάζειν εἰ πρὸς ἄνδρας
οὕτως ἀξιοπίστους διετέθησαν, οἱ γε μηδὲ γυναικῶν ἐ-
φείσαντο; νεῦν μὲν γὰρ τὴν ἱέρειαν ἀπέκτειναν, ἐπεί
τις αὐτῆς κατηγόρησεν, ὅτι ξένους ἐμύει θεοὺς, νόμῳ δὲ
οὗ ὅτι παρ' αὐτοῖς κεκωλυμένον, ὁ πιμωρία τῷ τὸν ξέ-
νον εἰσαγόντων θεὸν ὥρισο θανατος. οἱ δὲ τοιούτῳ νόμῳ

A unus fuit ſtultorum atqve tumentium. Eos autem qui vere in Græco philoſophati ſunt, neqve prædictorum aliquid latuit, neq; frigidæ allegoriæ cauſas ignoravêre. quapropter illos quidem juſte ſprevêre, & circa veram decentemq; circa Deum opinionem nobis fuêre concordes. Quod Plato reſpiciens, neqve ullum quempiam poëtarum dicit in repub. eſſe ſuſcipiendum: & Homerum honorifice amovet, coronatum & ungvẽto delibutum, ne rectam opinionem de Deo fabulis forte deſtrueret. Præcipue namq; Plato noſtrum legislatorem imitatus eſt, in hoc quoqve quod illud præcipue ſuis civibus imperavit, ut omnes perfecte ediſcerent leges, & ne fortuito aliquid extraneorum civibus miſceretur, ſed eſſet pura respublica, & in legum cuſtodia perduraret. Horum nihil cogitans Apollonius Molonos voluit accuſare, quoniam non recipimus eos, qui aliis ſunt opinionibus præoccupati: neqve communicari patimur eis, qui alia vitæ conſvetudine degunt: cum neqve hoc proprium noſtrũ ſit, ſed commune cunctorum, non modo Græcorum, ſed etiam qui inter Græcos cautiſſimi fuiſſe noſcuntur. Lacedæmonii namq; peregrinos etiam expellebant, & ſuos cives peregrinari non ſinebant, corruptionem extra leges ex utroqve metuentes. Illorum igitur citius ſævitiam poterit quilibet arguere, qui nulli neq; converſationis neq; cohabitationis ſuæ participationem exhibebant. Nos autem aliorum quidem res zelare non dignamur: participari vero cupientes quæ ſunt noſtra libenter ſuſcipimus: quod utiq; reor indicium magnanimitatis atq; clementiæ. Sed deſino jam de Lacedæmoniis amplius diſputare. Athenienſes vero, qui communem eſſe ſuam gloriantur omnibus civitatem, quomodo de his rebus habuerint, Apollonius ignoravit. Hi namq; vel verbo ſolummodo, præter illorum legem, de diis loquentes, inevitabiliter punierunt. Cujus enim rei gratia Socrates eſt mortuus? non enim hoſtibus tradidit civitatem, neq; templa vaſtavit: ſed quia nova juramenta juravit, & quoddam dæmonium ſignificaſſe referebat, ſerio ſeu ludens, ſicuti quidam dicunt, propter hoc cicutæ poculo morte mulctatus eſt. Inſuper etiam corrumpere juvenes eum accuſator ajebat, & converſationem patriæ legesq; contemnere. Et Socrates quidem civis Athenienſis, hujusmodi tormenta ſuſtinuit. Anaxagoras autem Clazomenius fuit. Et quia exiſtimantibus Athenienſibus ſolem eſſe Deum, ille eum ſaxum ignitum aſſeruit, paucorum ſententia morte damnatus eſt. Et adverſus Diagoram Melium talentum decreverunt, quis occideret eum, quoniam eorum myſteria deridere ferebatur. Protagoras autem, niſi cito fugiſſet, comprehenſus occiſus fuiſſet, eo quod dubium de diis Athenienſium conſcripſiſſe putabatur. Et quid oportet mirari, ſi circa viros fide dignos talia geſſiſſe noſcantur, qui neqve mulieribus pepercêre? Etenim ſacerdotem quandam interfecerunt, quoniam eam quidam accuſavit peregrinos colere deos. decretum autem adverſus eos, qui peregrinum introducerent Deum ſupplicium mortis inferebatur. Igitur qui tali lege

utebantur, palam est, eo quod aliorum non crederent esse deos. Non enim si credidissent, seipsi fructu ex pluribus diis privassent. Quin & Scythæ cædibus gaudentes humanis, & paululum differentes a bestiis, arbitrantur tamen sua mysteria esse custodienda: Anacharsim sapientia mirabilem apud Græcos, advenientem interemerunt, quoniam videbatur Græcorum deorum ad eos venisse plenissimus. Multos autem & apud Persas invenias pro ea causa tormentis affectos. Sed palam est, quoniam Apollonius Persarum legibus congaudebat, illosq; mirabatur: quippe cum Græci eorum fortitudinem atqve concordiam unanimitatis, quam habuêre de diis, mirati sunt, hanc scilicet fortitudinem, quam in templis eorum concrematis habuerunt. Is etiam studiorum omnium imitator extitit Persicorum, uxoribus alienis contumelias faciens, filiosq; excæcas. Apud nos autem mors decreta est, si quis vel irrationabilia animalia hoc modo lædat: & ab his legibus nos abducere neq; timor potuit præpotentium potestatum, neq; zelus eorum qui apud alios honorantur. Sed neq; fortitudinem ideo exercemus, ut bella avaritiæ causa suscipiamus, sed ut legum jura servemus: & cum alia detrimenta mansvete sustineamus, si quis nos de legibus movere tentaverit, tunc etiam ultra virtutem rebellare contendimus, & usqve ad calamitates novissimas perduramus. Cur itaq; nos alienas æmulemur leges, cum eas neq; a legislatoribus suis servatas esse videamus? Vel quo modo Lacedæmonii non sunt ob inhospitalitatem reprehendendi, & negligentiam nuptiarum? Eliensés vero & Thebani ob coitum impudentem & extra naturam cum masculis, quem optime atq; utiliter facere se putabant. Ergo cum hæc ipsi omnino rebus efficerent, etiam suis legibus miscuêre: quod tantum aliquando valuit apud Græcos, ut etiam diis suis masculorum concubitum applicarent. eadem deniq; ratione germanarum nuptias retulêre, hujusmodi satisfactionem rerũ incongruarum, & extra naturam pro libidine componentes. Desino nunc de suppliciis dicere, & quantas ab initio præbuerint plurimi legislatores absolutiones malignis hominibus, in adulterio quidem pecuniarum, in corruptione autem etiam nuptias sancientes. Quantas autem occasiones contineant de abnegatione pietatis, examinare longissimum est. Jam enim apud plurimos olim meditatio facta est transgrediendi leges, quod non agitur apud nos, quando propter eas & divitiis & civitatibus & bonis aliis privati sumus. Lex autem apud nos servatur usqve ad mortem. Nullus vero Judæorum, neqve si procul abeat extra provinciam, regem quamvis acerbum sic metuit, ut ultra ullum legis videatur timere præceptum. Igitur si propter virtutem legum taliter erga eas affecti sumus, concedant quoniam optimas leges habemus. Sin vero circa pravas non leges judicant perdurare, quid ipi justissime non patiantur, meliores non custodientes opere sanctiones? Quia igitur longinquitas temporis verissima creditur omnium esse probatio, hanc ego testem faciam virtutum legislatoris nostri,

A χρώμθοι, δηλονότι τὰς τῶν ἄλλων οὐκ ἐνόμιζον εἶναι θεὰς. ἐ γὰρ ἂν αὐτοῖς πλειόνων ἀπολαύειν ἐφθόνουν. τὰ μὴν οὖν ἀθλιωτάτων ὤχετο καλῶς, σκύθαι τῇ φόνοις χαίροντες ἀνθρώπων, καὶ βραχὺ τῶν θηρίων διαφέροντες, ὅμως τὰ παρ' αὐτοῖς οἷον δεῖν φυλάττειν. ἐ τὴν ὑπὸ τῶν ἑλλήνων δηλονότι σοφίαν θαυμαθέντα τὸν ἀνάχαρσιν, ἐπανελθόντα πρὸς αὐτὰς ἀνεῖλον, ἐπεὶ τὸν ἑλληνικῶν θεῶν ἔδοξεν ἥκειν ἀναπλέως. πολλὰς δὲ καὶ παρὰ πέρσαις ἄν τις εὕροι ἐ διὰ τὴν αὐτὴν αἰτίαν κεκολασμένας. ἀλλὰ δηλονότι τοῖς περσῶν ἔχαιρεν νόμοις ὁ ἀπολλώνιος. κἀκείνας ἐθαύμαζεν. ὅτι τὸν ἀνδρίας αὐτῶν ἀπήλαυον οἱ ἕλληνες, καὶ τὸν ὁμογνωμοσύνης, ἣς εἶχον πρὸς θεῶν. ταύτης μὲν οὖν ἐν τοῖς ἱεροῖς οἷς κατέπεσον, τὸν ἀνδρίας δεδουλευκότας πολὺ μικρὸν ἐλείποντες. ἀπάντων δὲ καὶ τῶν ὑπὸ τῶν δόγματων μιμητὴς ἐγένετο τῶν περσικῶν. γυναῖκας ἀλλοτρίας ὑβρίζων, καὶ παῖδας ἐκτέμνων. παρ' ἡμῖν δὲ θάνατος ὥρισται, κἂν ἄλογόν τις ζῶον ἄτως ἀδικῇ, ἐ τούτων ἡμᾶς τῶν νόμων ἀπαγαγεῖν, οὔτε φόβος ἴσχυσε τῶν κρατησάντων, οὔτε ζῆλος τῶν παρὰ τοῖς ἄλλοις τεμιμημένων. οὐδὲ τὴν ἀδρίαν ἠσκήσαμεν, ὅτι τὰ πολέμου ἄρασθαι χάριν πλεονεξίας, ἀλλ' ὅτι τοὺς νόμους διαφυλάττειν. τὰς γοῦν ἄλλας ἐλαττώσεις πράως ὑπομένοντες, ἐπείδάν τινες ἡμᾶς τὰ νόμιμα κινεῖν ἀναγκάζωσι, τότε ἐ παρὰ δύναμιν αἱρούμεθα πολέμους, καὶ μέχρι τῶν ἐσχάτων πᾶς συμφορᾶς ἐγκαρτερεῖν. διὰ τί γὰρ ἐ ζηλώσαιμεν τοὺς ἑτέρων νόμους, ἐρῶντες μήτε παρὰ τοῖς θεμένοις αὐτοὺς τετηρημένους. πῶς γὰρ οὐκ ἐμέλλομεν λακεδαιμόνιοι μὲν τὸν ἀνεπιμίκτου καταγνώσεσθαι πολιτείας, καὶ τῆς περὶ τοὺς γάμους ὀλιγωρίας. ἠλεῖοι δὲ καὶ θηβαῖοι τῆς παρὰ φύσιν καὶ ἄγαν ἀνέδους πρὸς τοὺς ἄρρενας μίξεως. ἃ γοῦν πάλαι κάλλιστα ἐ συμφορώτατα πράττειν ὑπελάμβανον, ταῦτ' εἰμὴ καὶ παντάπασι τοῖς ἔργοις πεφόβηκασιν, οὐχ ὁμολογοῦσιν, ἀλλὰ καὶ τοὺς περὶ αὐτῶν νόμους ἀπομίγνυσι, τοσοῦτον ποτὲ παρὰ τοῖς ἕλλησιν ἰσχύσαντας, ὥς τε καὶ τοῖς θεοῖς τὰς τῶν ἀρρένων μίξεις ἐπεφήμισαν. καὶ τὸν αὐτὸν δὲ λόγον καὶ τοὺς τῶν γνησίων ἀδελφῶν γάμους, ταύτῃ ἀπολογίαν αὐτῶν τῶν ἀτόπων καὶ παρὰ φύσιν ἡδονῶν σωπήσαντες. ἐῶ γοῦν περὶ τῶν πιμωρεῖν λέγειν, ὅσας μὲν ἐξ ἀρχῆς ἔδοσαν οἱ πολῖται νομοθέτας τοῖς πονηροῖς διαλύσεις, ὅτι μοιχείας μὲν ζημίας χρημάτων, ὅτι φθορὰς δὲ γάμους νομοθετήσαντες. ὅσας καὶ περὶ τῆς ἀσεβείας προφάσεις παρέχουσιν ἀρνήσεως, εἴ καί τις ὑπιχειρήσειεν ἐξετάζειν. ἤδη γὰρ παρὰ τοῖς πολέσι μελέτη γέγονε δὲ παραβαίνειν τοὺς νόμους. ἐ μόνον καὶ παρ' ἡμῖν, ἀλλὰ κἂν πολίτου καὶ πόλεων καὶ τῶν ἄλλων ἀγαθῶν στερηθῶμεν, ὁ γοῦν νόμος ἡμῖν ἀθάνατος διαμένει. καὶ ἐδεὶς ἰουδαίων ὅτι μακρὰν ὅτως ἂν ἀπέλθοι τῆς πατρίδος, οὐδ' ὅτι μικρὸν φοβηθήσεται δεσπότας, ὡς μὴ πρὸς ἐκείνου δεδιέναι τὸν νόμον. εἰ μὲν οὖν διὰ τὴν ἀρετὴν τῶν νόμων ὅτω πρὸς αὐτοὺς διακείμεθα, συγχωρησάτωσαν ὅτι κρείττους ἔχομεν νόμους. εἰ δὲ φαύλοις ὅτως ἡμᾶς ἐαμεῖν ὑπολαμβάνουσι, τί οὐκ ἂν αὐτοὶ δικαίως πάθοιεν, τοὺς κρείττονας οὐ φυλάττοντες. ἐπεὶ τοίνυν ὁ πολὺς χρόνος πιστεύεται πάντων εἶναι δοκιμαστὴς ἀληθέστατος, ὅτον ἂν μαρτυρήσαιμι ἐγὼ μάρτυρα τῆς ἡμῶν νομοθέτου καὶ τῆς

καὶ τῆς τοῦ ἐκείνου φήμης περὶ θεῶν παραδοθείσης. ἀπείρου γὰρ χρόνου γεγονότος, εἴ τις αὐτὸν παραβάλοι τοῖς τῶν ἄλλων ἡλικίαις νομοθετῶν, πολὺ πάντων εὕροι δεύτερον. ὑφ' ἡμῶν τε διηλέγχθησαν οἱ νόμοι καὶ τοῖς ἄλλοις ἅπασιν ἀνθρώποις ἀεὶ καὶ μᾶλλον αὐτῶν ζῆλον ἐμπεποιήκασι. πρῶτον μὲν γὰρ οἱ παρὰ τοῖς Ἕλλησι φιλοσοφήσαντες, τὴν μὲν δόκησιν τῆς πατρίδος διεφύλαττον, ἐν ᾗ τοῖς πράγμασι καὶ τὴν φιλοσοφίαν ἐκείνῳ κατηκολούθησαν. ὅμοια μὲν θεῖα θεῶν φρονοῦντες, εὐτελείαν τε βίου καὶ τὴν πρὸς ἀλλήλους κοινωνίαν διδάσκοντες. καὶ μὴν ἀλλὰ καὶ πολλοὶ τῶν ἤδη πολὺς ζῆλον γεγόνασιν ἡμετέρας εὐσεβείας. καὶ ἔστιν οὐ πόλις ἑλλάδων οὐδὲ βαρβάρων, οὐδὲ ἔθνος, εἴ τι μὴ τὸν τῆς ἑβδομάδος λεγόμενον ἡμῖν, τὸν ἐθνος οὐ παρεφοίτησεν, καὶ νηστείαν, καὶ λύχνων ἀνάκαυσις, καὶ πολλὰ τοιαῦτα βρῶσιν ἡμῖν οὐ νενομισμένων θαυμαστήρια. μιμεῖσθαι τε πρῶνται καὶ τὴν πρὸς ἀλλήλους ἡμῶν ὁμόνοιαν, καὶ τὴν τῶν ὄντων ἀνάδοσιν, καὶ τὸ φιλέργον ἐν τέχναις, καὶ τὸ καρτερικὸν ἐν τοῖς ὑπὲρ τῶν νόμων ἀναγκαίοις. τὸ γὰρ θαυμασιώτατον ὅτι χωρὶς τοῦ ἡδονῆς ἐπαγωγοῦ, οὐ δελεαστὸς αὐτὸς καθ' αὑτὸν ἔσχυσεν ὁ νόμος, καθάπερ ὁ θεὸς διὰ παντὸς τοῦ κόσμου πεφοίτηκεν, οὕτως ὁ νόμος διὰ πάντων ἀνθρώπων βεβάδικεν. αὐτὸς γέ τις ἕκαστος τὴν πατρίδα καὶ τὸ οἶκον ὑποσκοπῶν τὰ αὐτά, τοῖς ὑπ' ἐμοῦ λεγομένοις οὐκ ἀπιστήσει. χρὴ τοίνυν πάντων ἀνθρώπων καταγνῶναι πονηρίαν ἐπελεύσου, εἰ τἀλλότρια καὶ φαῦλα περὶ τὰ οἰκεῖα καὶ καλὰ ζηλοῦν ὑπειλήφαμεν, ἢ πονηρὰς βασκαίνοντας ἡμῖν τοὺς κατηγοροῦντας. οὐδὲ γὰρ ὑπὲρ φθόνου τινὸς ἀντιποιούμεθα πράγματος, τὰ αὐτῶν πρεσβεύοντες νομοθετεῖν, καὶ τοῖς ὑπ' ἐκείνου προφητευθεῖσι περὶ θεοῦ πεπιστεύκοτες. καὶ γὰρ εἰ μὴ πανοίμεθα αὐτοὶ τὴν ἀρετὴν τῶν νόμων ἅπαντα, ὑπὸ δὲ πολλῆς γοῦν τῶν ζηλούντων μέγα φρονεῖν ἐπ' αὐτοῖς προήχθημεν. ἀλλὰ γὰρ περὶ μὲν τῶν νόμων καὶ τῆς πολιτείας, τὸν ἀκριβῆ πεποιήμεθα παραδοῦναι, ἐν τοῖς περὶ ἀρχαιολογίας μοι γεγραφεῖσι. νυνὶ δὲ αὐτῶν ἐπεμνήσθην ἐφ' ὅσον εἰς ἀναγκαῖον, ὅτε τὰ τῶν ἄλλων λέγειν, ὅτε τὰ παρ' ἡμῖν ἐγκωμιάζειν προθέμενος, ἀλλ' ἵνα τοὺς ἀεὶ ἡμῶν ἀδίκως γεγραφότας ἐλέγξω πρὸς αὐτὸν ἀναιδῶς τὸν ἀλήθειαν περιλοιδορούντας. καὶ δόξω πολυπραγμονεῖν διὰ τῆς γραφῆς ἱκανῶς ἃ προὐπεσχόμην. καὶ γὰρ ἀρχαιότητι προὔχον ἐπέδειξα τὸν λόγον, τῶν κατηγόρων ὅτι νεώτατοι εἰσι εἰρηκότων. καὶ γὰρ πολλοὺς ἐν τοῖς συγγράμμασιν ἐμνημονεύκοτας ἡμῶν ἀρχαίους παρέχομαι μάρτυρας, ἐκείνων ἔτι μηδεὶς ἐστι διαβεβαιωμένων. ἀλλὰ μὲν αἰγυπτίους ἔφασαν ἡμῶν τοὺς προγόνους ἐδεήθησαν δὲ εἰς αἴγυπτον ἐλθόντες ἐπέρασθαι. διὰ τὴν λύμην σωμάτων, αὐτοὺς ἐκβληθῆναι κατεψεύσαντο. προσαιρέσει καὶ τῇ εἰκοσία ῥώμης ἐφάνησαν ὑπὲρ τὴν οἰκείαν ἐπιστρέψαντες γένη. οἱ μὲν οὖν φαυλότατον ἡμῶν τὸν νομοθέτην ἐλοιδόρησαν. τοῦ γὰρ ἀρετῆς πάλαι μὲν ὁ θεὸς, μετ' ἐκεῖνον δὲ μάρτυς ἐ χρόνου εὑρὴς γεγενημένος. περὶ τῶν νόμων οὐκ ἐδέησε λόγου πολλοῦ. αὐτοὶ γὰρ ἐωράθησαν δι' αὐτῶν, οὐκ ἀσέβειαν μὲν, εὐσέβειαν δὲ ἀληθεστάτην διδάσκοντες, οὐδὲ ὑπὲρ μισανθρωπίαν, ἀλλ'

A opinionisq; qvã ille de Deo cõtradidit: nam cum sit infinitum tempus, si quis eum comparet aliorum legislatorum ætatibus hunc ultra omnes inveniet. A nobis itaq; declaratæ sunt leges, & cunctis aliis semper hominibus zelum sui potius præbuerunt. Primi qvippe Græcorum, in speciem quidem jura patriæ conservabant: ipsius autem philosophiæ tractatu illa secuti sunt, de Deo similia sapientes, humilitateq; vitæ communionē

B inter alterutros edocentes. Qvin etiam populus jam olim multus nostram pietatem æmulantur, neqve est civitas Græcorum usqvam aut Barbarorum, nec ulla gens ad quam septimanæ in qua vacamus consvetudo minime pervenerit, jejunioq; & candelabra accensa: atq; etiam ciborum apud nos solennia plurimi apud multos jugiter observare conantur: insuper imitari etiam con-

C cordiam, quam nos inter nos obtinemus, & rerũ communionem & industriam in artibus & perdurationem necessitatum habere pro legibus. Illud enim mirabilius est, quia absq; exactore hujus observationis, ipsa lex per se homines ita valuit obligare: & quemadmodum Deus in universo mundo consistit, ita lex per cunctos ambulavit. Unusquisq; enim si, suam regionem do-

D mumq; conspiciat, his quæ dicuntur a me credere non recusabit. Oportet igitur cunctorum hominum spontaneam malitiam reprehendere. aut enim volunt nos isti aliena & prava jura, ante propria & meliora zelari: aut certe si hoc nolunt, quiescant nobis per invidiam accusationes ingerere. non enim alicujus odio defendimus hanc causam: sed nostrum honoramus legislatorem, atqué credimus, quæ ab illo prophetata de Deo

E sunt. Deniq; nisi intelligeremus ipsi virtutem legum, at certe ob imitantium multitudinem præclare de eis sentire cogeremur. Sed de legibus quidem & de republica nostra certissimam feci narrationem in his quæ de Antiquitate conscripsi. Nunc autem earum mentionem feci quãtum necessarium fuit, neq; aliorum vituperare jura neq; nostra laudare proponens: sed hoc a-

F gens, ut de nobis injuste conscribentes, & contra ipsam veritatem impudentissime contendentes, arguerem. Arbitror itaq; per hanc conscriptionem abundanter me quæ promisi complesse. Ibi enim ostendi, hoc genus hominum, contra quam calumniatores affirmant, esse antiquissimum: & multos veterum in conscriptionibus suis memoriam habentium nostri, testes exhibui. Dixêre

G itaq; Ægyptios fuisse progenitores nostros: & ostensum est, quia in Ægyptum venerint aliunde. Deinde sunt mentiti, quoniam exinde propter cladem corporis sint expulsi: & apparuit quod voluntate & magnitudine fortitudinis ad propria sint reversi. Alii vero tanquam nequissimo viro, legislatori nostro derogare contendunt: cujus virtuti dudum quidem multi post illum, tempus vero lõgissimum perhibet testimoniũ. De legibus autem loqvi ampliori sermone, non fuit opus. Ipsæ namq; per semetipsas apparuêre piæ & verissimam habentes intentionem: & non ad hominum odium, sed

ad rerum communionem potius invitantes, iniquitatum inimicæ, cultricesq; justitiæ, & luxum procul abjicientes, frugalitatem vero ac industriam erudientes, bellum causa avaritiæ nescientes: fortes autem pro se esse populos præparantes, ad supplicia retribuenda semper inevitabiles, verbis neqvaquam circumveniri faciles, præparationes semper operibus exeqventes. Hæc enim nos semper opera manifestiora literis exhibemus. Quapropter ego confidens dico, quia plurium atq; meliorum rerum nos quam alii præceptores sumus. Quid enim impræveracabili in pietate melius est? quid justius quam legibus obedire? quid utilius, quam invicem unanimes esse, & neqve in calamitatibus ab invicem recedere, neq; tempore felicitatum per injurias discrepare: sed in bello quidem mortem contemnere, in pace vero artibus aut agriculturæ vacare: & semper & ubiqve credere Deum respicere, & solum omnia gubernare? Hæc igitur, si quidem apud alios aut scripta sunt primitus, aut servata, firmiorem debemus nos gratiam illis tanquam eorum facti discipuli. Si vero neqvaquam primitus extitêre, his præcipue nos utentes cognoscimur, & primam eorum inventionem nostram fuisse declaramus. Apiones igitur & Molones, & quicunqve mendacii derogatione congaudent, convicti procul facessant. Tibi autem Epaphrodite, veritatem maxime diligenti, & per te similia nosse de nostro genere cogitantibus, hic libellus conscriptus esse dignoscitur.

A ἐπὶ τῷ τῶν ὄντων κοινωνίαν προκαλούμενοι, ἀδικίας ἐχθροὶ, δικαιοσύνης ἐπιμελεῖς, δεινὰ καὶ πολυτελείαν ἐξορίζοντες, αὐτάρκειαν καὶ φιλόπονον εἶναι διδάσκοντες, πολέμων μὲν ἀπείργοντες εἰς πλεονεξίαν, ἀνδρείους δὲ ὑπὲρ αὐτῶν εἶναι προθυμοτάτους, ἀπρόσκοποι πρὸς τὰς τιμωρίας, ἀπόφευκτοι λόγοις προδοσίας, τοῖς ἔργοις ἀεὶ βεβαιούμενοι. ταῦτα γὰρ ἀεὶ ἡμεῖς παρέχομεν τῶν γραμμάτων σαφεστέρα. διὸ ἔπερ ἐγὼ θαρσήσας ἀν ἔπειμι, πολέων ἅμα καὶ καλλίων ἡμᾶς εἰσηγητὰς τῶν

B ἄλλοις γεγονέναι. τί γὰρ εὐσεβείας ἀπροδοσιάτερον καλλίον; τί δὲ πειθαρχεῖν τοῖς νόμοις δικαιότερον; ἢ τί συμφερώτερον δὲ πρὸς ἀλλήλους ὁμονοεῖν, καὶ μήτ' ἐν συμφοραῖς διίστασθαι, μήτ' ἐν εὐτυχίαις ἀσυμφωνεῖν ἐξυβρίζοντας; ἀλλ' ἐν πολέμῳ μὲν θανάτου καταφρονεῖν, ἐν εἰρήνῃ δὲ τέχναις ἢ γεωργίαις προσανέχειν. πάντα δὲ καὶ παντάχοῦ πεπεισμένους τὸν θεὸν ἐπιβλέπειν καὶ πάντων κρατεῖν. ταῦτ' εἰ μὲν παρ' ἑτέροις ἢ ἐγράφη πρότερον, ἢ ἐφυλάχθη βεβαιότερον, ἡμᾶς ἂν ἐκείνοις χάριν ὀφείλοιμεν, ὡς μαθηταὶ γεγονότες.

C εἰ δὲ καὶ χρώμεθα μάλιστα πάντων βλεπόμενα, καὶ τὸν πρώτιστον εὕρεσιν αὐτῶν ἡμετέραν ἔσαν ἐπιδείκνυμεν. ἀπίωνες μὲν οὖν μέλωνες, καὶ πάντες ὅσοι τῷ ψεύδει καὶ λοιδορεῖν χαίρουσιν, ἐξελεγχθέντες. σοὶ δὲ ἐπαφρόδιτε μάλιστα τὸν ἀλήθειαν ἀγαπῶντι, καὶ λογίζεσθαί τινι ὁμοίως βουλομένοις περὶ τοῦ ἡμῶν εἰδέναι, ὅτι τε καὶ τὸ πρὸς αὐτὸ γεγράφθαι βιβλίον.

D FIS.

Flavii Josephi contra Apionem libri II.

FINIS.

Notes du mont Royal
www.notesdumontroyal.com

Une ou plusieurs pages sont omises ici volontairement.

RERUM OMNIUM APUD JOSEPHUM MEMORABILIUM INDEX SECUNDUM ALPHABETI ORDINEM.

Numerus paginam, litera locum paginæ designat.

AARON Moysi in Ægyptum redeunti occurrit Pagina 61.e
Aaroni sacerdotium confertur 87.g
confirmatur 108.g
ejus filii quatuor 88.a
quomodo purificatus 89.b
filii ejus duo seniores dum offerunt, exusti, ibid.d
virga ejus floret, & profert amygdala 108.e. moritur 110.c. primus fuit pontifex 700.a
Abaneth qualis zona 84.d
Abaris mons 132.d
Abassarus a Cyro præfectus restituendo templo Hierosolymis 365.d
Abdastartus rex Tyriorum Beleastarto patri successit 1043. c
ejus mors ibid.
Abdemonus Tyrius adolescens problematum dissolvendorum peritus 268 a. & 1043. b
Abdonis principatus Hebræorum 159. b
Abel quid significet: occiditur à fratre 6.d
Abelmachæa urbs 141. c
Abemerigus Isatæ suam filiam dat uxorem 684. c
Abenerus præfectus exercitus 183. b 194. b. Jebosthum Sauli filium constituit regem 212. c
pugnat contra Joabum, ibidem. transfert regnum ad Davidem 213. f
ab Joabo fraudulenter occiditur 215. a
Aber secundi ex fratribus Machabæi supplicia crudelissima, tolerantiaque ejus 1093. d
Abesalomus Ammionem fratrem jugulat 227. d
fugit in Gesura, unde à patre reconciliato revocatur, item forma ejus & cæsaries qvalis, tum qvomodo Joabum tractarit. 228
popularem auram captat & regnum 229. c. cum patris concubinis rem habet 231. d. cogit magnum exercitum contra patrem 233. c. pendens in arbore interimitur 234.c
Abias Arabum rex prælio victus sibi ipsi manum infert 688. e
Abias Solomonis filius quomodo se gesserit in administratione principatus 173 b.
Abiatharus Abimelechi filius servatus à Sauli sævitia 196. f. confirmatur ei pontificatus 241.f
quomodo a Davide ultus, ejus domus sacerdotio privatur 254.b
Abibalus rex Iromi pater 267.f
Tyriorum rex 1042 e. 1043.a
Abigæa Nabali uxor Davidem commotum placat 201.b
Abilamarodachus Nabuchodonosori filius in paternum regnum succedit & Joachimum e vinculis eximit 350. c
Abimelechi Bethlemitæ in Moabiticam terram cum suis profectio 163.c
Abimelechus Gedeonis nothus, fratres legitimos occidit, & imperium arripit 155.g
urbe & tribu pellitur 156.c
Sicimas captas solo æquat 157.b
occiditur a muliere ibid.d
Abimelechus Palæstinæ rex Saram concupiscit 21.a
Abironi cum suis terra dehiscit 107.c
Abisace puella calefacit senem Davidem 246.g
ambit eam uxorem Adonias 253
Abisæus Joabi frater, vir fortis 212 c 336. f. cum fratre Sabæum persequitur 238.e
vindicat regem ab interitu, occiso Acmone 242.c
Abrahamus quando natus 15.c
Lotum nepotem adoptat 15.g
e Chaldæa migrat in Chananæam, & Dei verum cultum instituit ibid.
hinc in Ægyptum proficiscitur, ubi uxorem fingit esse sororem suam 16. f. Ægyptiis disciplinas instituit 17. c. Assyrios vincit 18.c
decimas dat Melchisedeco, & promittitur ei filius a Deo 18 e
genuit Ismahelem ex Agare 19.d
hospitatur angelos tres ibid.
migrat in Gerara. 21.a
a Deo tentatur 22.e
monumentum sibi & posteris comparat 24.b
ducit Chæturam uxorem, suscipit liberos ibid.c
Isaco quærit uxorem ibid.e
moritur 26.b
ejus arma contra Pharaonem 928.g
Abrahami domicilium vicus 16.d
Absalomon tyrannidis Manahemi adjutor 813.a
Absalomus patruus, & socer Aristobuli captus 474. f
Accaron non potuit capi ab Hebræis 46.a
Achabus Amarini filius regnum paternum majoribus contaminat id sceleribus, quam antecessores sui 285. e
agnoscit suum fatum & pœnitet 289. e. cedit Adadi filio bellum inferenti 290 c. eundem vincit 291.c
occiditur 295. d
ipsius liberorum capita præciduntur 310.c
Achar furtum committit 137.c
plectitur 138.e
Achæ quinti ex fratribus Machabæi immania supplicia, ejusque insignis tolerantia 1095.a
Achazes Jothami filius regnum paternum arripiens, idolis filium holocautoma offert, belloque impetitus, magnam patitur stragem 321.d
Assyriorum regis auxilio ulciscitur Syros, stultus & impius moritur 322.d
Achiabus Herodis nepos avi vim prohibet 599.b
impetitur a 2000. militibus dimissis 607.d
Herodem manum sibi inferentem prohibet 773.e
militibus tumultuantibus resistit 607.d
Achias pontifex 181.a
Achias propheta Hieroboamo regnum & alia vaticinatur 274.b. 280.c
Achilaus princeps commentariensium 241.f
Achimanus Berzellæi filius apud Davidem manet 237.f
Achimas Davidi victoriam nunciat 235.b
Achimelechus pontifex Davidem commeatu juvat 196.b. accitus ad Saulū occiditur cum omni sua familia 196.f
Achitophel a Davide ad Abesalomum deficit 229.d male consulit domino suo 231.c. propter spretum consilium relinquit Abesalomum & se suspendit 233.a
Acmes Juliæ famulæ dolus 595 b. 771.d
Acmon gigas Davidem occisurus ab Abisæo perimitur 242.c
Acusilaus Argivus quo tempore historiam condere inceperit, & in quibus Hesiodum corrigat 1034. g
Adadus Azaelis filius paternum in regnum succedit, quo ab Joa Israelitarum rege privatur 316 a
Adadus Syriæ & Damasci rex cum Davide confligens vincitur 221. f

*

Adadi hujus posteri dicti reges Syriæ, sicut Ægypti reges Ptolemæi 222. a
Adadus tertius Samariam vastat ibid.
Adadus Syrus Achabo bellum inferens cedenti, ab eodem vincitur 290. 291. & recipitur in gratiam 292. c
Joramo insidians & Elisæum capere conatus frustratur 302. e
bello aggreditur Joramum 302. e
fugatur a deo 305. a
præfocatur ab Azaele 306. d
Adami creatio, & quid ea vox significet 5. a
lapsus & mulcta 5. e
ejus soboles, posteritas & mors 6. d
Adar mensis 132. e. 366. e. 381. f 424. a
Adar mensis dies XIV. & XV. cur festi Judæis 381. b
Aderus Syriam occupat, & rex ejus efficitur 273 f
Adoma quid significet 36. b
Adomus dictus Esaus ibid.
Adoni quid significet 145. e
Adonias Davidis filius regnum paternum affectat 247. a
fugit ad asylum, & veniam commissi a patre impetrat 248. d
salutat matrem Solomonis, & Abisaces connubium ambiens occiditur 254 b
Adonibezecus capitur ac truncatur manibus & pedibus, sicuti ipse alios reges mutilaverat 145. e
Adoramus qvæstor tributorum ordinatur 241. e
lapidibus obruitur 275. e
Adulterii suspecta qvomodo purgetur 95. a
Adramalechus Senacheribi filius patricida 330. e
Adrazarus Sophenorum rex à Davide victus 222. c
Ægyptius vates seductor Judæorum 695. f
Ægyptii populus qualis 13. f 54. b
Ægyptiis quis astronomiam & arithmeticam primus tradiderit 17. c
non licere eis greges curare 52. f. cur quintam fructuum portionem regibus pendant 53. c.
pugnant cum Æthiopibus 57. f
Hebræos insequuntur 66 a
quare Babylonem abducti 345. c
eorum antiquissima rerum memorabilium traditio 1034. b. 1035. f
testimonium de Judæis 1039. c
1050. g. qvid eis Græcorum commercium conciliarit 1038. d
sexaginta millia Judæorum peremerunt 992. e per totum
Ægyptiis gratificari volentes veritatem de gestis Judæorum corrupere 1051. e
Ægyptiorum dii descripti 1054. c. 1065.
servitus 1068. e
eorum mali mores taxati 1065
Ægyptiis nemo regum aut imperatorum jus civitatis largitus est. ibidem.
Ægyptum mare totum portub. caret 894. b
Ægyptum fames occupat 44. e. 53. a
Ægypti regina Solomonem invisit. 270. a
Ægypti descriptio 807. f. 895 g
Ægyptus unde nomen acceperit 1045. f
Ælius Gallus dux auxiliariorum ab Herode missorum Cæsari 539. b
Æmilius Jucundus à Judæis occisus 810. f
Æmilius Regulus Corduben. 653. e
Æneas, qui Aretas postea dictus, Arabum rex constituitur 572. e
Æoles populus 13. c
Æratiæ qvis inventor 7. d
Æris genus auro pretiosius 222. d
Acinaces Persicus, qualis 697. a
Æta, petra, Sampsonis habitatio 161. c
Æternius Fronto, magister duarum legionum Alexandrinarum 956. f
Æthiopes, populus 13. f
bello Ægyptios infestant 57. f
qvomodo à Mose victi 58. d
Æthiopas ab Ægyptiis circumcisionem accepisse 279. f
Agaris insolentia ob conceptum infantem punitur 19. c
ablegatam una cum filio consolatur angelus 22. b
Agatharchides historicus 1050. b
Aggæus propheta 365. f. 366. e
Agiræ Nabathæi facinus 935. b
Agrorum terminos qvis primus fixerit 7. c
Agriculturam quis invenerit ibid.
Agrippæ Aristobuli filii soboles 628 a. varia fortuna 629. usque 637
M. Agrippæ in Judæos benevolentia 398. d
Agrippa in Asiam mittitur 540. a
ab Herode magnificè exceptus epulum præbet populo 549. d
ejus in Judæos studium 562. b 584. e
Agrippa rex Herodem apud C. Caligulam accusat 638. c
accusati tetrarchias ac bona consequitur 638. f
convivio sumptuosissimo Cæsarem excipit 642. c
Judæos reconciliat Cajo 643. b
hortatur Claudium ad retinendum principatum 670. d
tergiversator bilinguis ibid.
quæ beneficia à Claudio Cæs. accepe-rit 733 d
ejus in Judæam reditus 674. f
Silam vinctum adservat 677. b
reliqua ejus gesta usque mortem 677 678. 679. 680. & 793. 795. 796. 801. 803. 804 810. 811. 815. 816. 817. 832. 833. 864. 893 906. 907. 913.
Agrippa filius Agrippæ 679. f
impetrat pontificiæ stolæ custodiam Judæis 683. b. Chalcidi præficitur 690. d. Claudio autor, ut Judæorum causam legitime cognoscat 693. a
Chalcidem aufert ei Cæsar, & multis aliis toparchiis donat. ibid. b. nuptias instruit ibid.
Galilææ parte donatur à Nerone 694. f. domum extruit 697. c. Neroniada nominat & munificus est 698. g
Magdala certat capere 1007. venit Tyrum cum Vespasiano 1030. b
Agrippæ regni fines qui 832. f
Agrippina Claudii Cæs. uxor 692. g. maritum veneficio tollit ibid. filium Neronem imperio præficit 694. b
Agrippium à quo conditum 746. e
Ainam invadunt Hebræi, & fugantur 137. d. capitur & succenditur 138. d
Alabarchiæ magistratus 693. f
Alanorum nationis descriptio. 985. a
irruptio in Mediam & Armeniam ibid.
Albinus Judææ præsidet 694. f.
Judæam latronibus explet 699. c
malus 702. b
Albinus Rom. præfectus Jesum Anani filium misere mulctatum dimittit 951. c
Albini procuratoris direptiones & injustitia 121. per totum
Alcimus in pontificatum succedit, alias Jacimus dictus 421. e
profugit ad Demetrium ib. perit 424. b.
Alexander alabarcha mutuat pecuniam Agrippæ 630. d
Vide infra Alexander Lysimachus
Alexander Antiochi Epiphanis filius bello aggreditur Demetrium 430. c
vincit 432. e
Jonathæ amicitiam ambit 430. e
Jonathani in summo honore habet 435. a. Ptolemæo Philometori hostis factus occiditur 437. f
Alexander Aristobuli filius Judæam infestans à Gabinio vincitur 476. e
rebellans Romanos qvotqvot potesti interficit 477. b
Hyrcano bellum infert 721. c
cum Gabinio pugnat 723. a
securi percutitur 723. f
Alexandri fictitii actus & fallaciæ 783. d
Vide Pseudalexander
Alexander Herodis filius Roma reversus ducit uxorem 549. c
accusatus à patre causam dicit, & reconciliatur 555. 556. 557.
calumniis oppressus conjicitur in vincula a patre 568. f
reconciliatur patri per socerum. 569. f.
iterum calumniis urgetur ab Eurycle aliisque 573. 574
& in carcerem detruditur ibid. accusatus à patre Beryti, damnatur 578. f
strangulatur 580. b
Alexander Herodis filius veneficii accusatur à patre 751. e
iterum accusatur 755. d
& in vincula conjicitur 756. b
accusatur 759. g
strangulatur 761.
ejus soboles 762. a
Alexandri Herodis filii posteri in majore armenia regnaverunt 793. g.
Alexander Jamnæus Hyrcani filius, rex factus fratrem insidiantem interimit 456. c
circumvenit astu Ptolemæum Lathurum, à qvo postea vincitur 457. g
iterum belligeratur contra eum 458. e
prælitur cum suis 460. c
cum Demetrio Eucæro ib. g.
immanitatis causa Thracides dictus: aliaque gesta & mors 463. 464. 713. 714. 715. 716
Alexander Lysimachus Alabarcha solutus vinculis à Claudio 673. e
ejus divitiæ quantæ 690 b
Alexander rex primus Machærunta ædificavit 980. e
quo tempore mortuus 1048. d
ejus morte Judæi Ægyptum & Phœnice translati 1049. b
Alexander Philippi filius patri in regno succedens quas tulerit victorias 383. d
Damascum & Tyrum capit atque Gazam 384. d
pontificem Jadadum veneratur, & Hierosolymis deo immolat, Danielisque prophetiam interpretatur, & Judæis qvæcunque postularent concessit 385. e 816. b

co mar-

eo mortuo quomodo regna ejus occupata 386. f
Alexander Tiberii pater portam templi supra Corinthiam crassiori auro & argento perfudit 917. b
Alexander Veles rex 437.f
Alexander Zebinas Demetrii victi loco rex constitutus fœderatur Hyrcano 451.d
in bello cadit ibid.
Alexandra Alexandri Jamnæi uxor qvomodo à morituro marito instructa regnum servarit & administrarit 463.b
morbus ejus & mors 465. b
Alexandra Hyrcani filia, uxor Alexandri Aristobuli, infensa Herodi 512. b 513.b
Alexandra Phasaeli filia 617.g 628. a
Alexandria plus singulis mensibus quam Hierosolyma toto anno pendit Romanis 807. g
iisdem quatuor mensium annonam ministrat 808. a
Alexandria civitas post Romam maxima 903. b
Alexandriæ portus descriptio 894.c
urbis situs descriptus 807.g 808. a
Alexandrinorum seditio contra Judæos 816.b
Alexandrini Vespasianum pro imperatore prompti agnoscunt 894.
Alexandrinorum fortitudo & præstantia in oppugnatione Hierosoly. 922.e
Alexandrini quamdiu cesserint Judæorum solennitatibus 1065.
Alexandrini seditionis autores, Apionis similes ibid.
Alexandrium arx 472. f 476.c
Alexas duxit Salomem uxorem 583. b. 223. f
jubetur ab Herode nobiles Judæos se defuncto occidere 598.d
pie agit 600. b
Alisas, alisæi 13. c
Alisfragmuthosis rex contra pastores gerit bellum 1040. d
Alituru minorum actor 999.d
Allus Samarita, libertus Neronis 631 a
Althemus præ timore obriguit 744. c
Amalecitæ gens 74. b
Amalecitæ bellum Israelitis inferunt & vincuntur 75.d
Amalecitæ Hebræos subigunt 153. d. eorum rex captus & occisus 185. a
Amalecitas quanto deus odio sit prosecutus, & qvomodo Saulus eos extirpaverit 184. b
David cædit eos 207.f
Amalecus nothus Aliphazæ filius 36. c
Amalecitis regio ibid.
Amanus quanto in honore apud Artaxerxem habitus, & quantum in Judæos propter Mardochæum concepit odium 375.a
consuluit contra seipsum 378.b
in crucem Mardochæo paratam sustollitur 380.a
& filii ejus 382.a
Amaræi filii quomodo Joannem Gaddim interfecerint, & quas ejus cædis pœnas dederint 428.c
Amarames Moysis pater & Aaronis, deum invocans ut Hebræos redimat exauditur 55. b
Amaramus seditiosus exulat 682.c
Amarinus constituitur rex 284. f
Amarinus constituitur rex 284.f
obit diem suum, relicto principatus successore Achabo filio 285. b
Amasus Abesalomi copiis præficitur 253. c. impetrat veniam a Davide, cui gratulatur regni restitutionem 236. c
constituitur præfectus exercitus 238. d
occiditur a Joabo 238. f
Amasias filius Joasis regis Judæ, vir bonus & pius patri in regnum succedit 315.b.316. c
paternæ necis autores tollit, Amalecitas, Idumæos & Gabelitas prælio vincit, & ad idola deficit 316.c
increpatur a propheta 317. a
minatur Joæ regi, & prælio victus capitur interficiturque 317.b
Amasias sacerdos 298.a
Amathus, Amathæ 14. d
Amathus castrum ad Jordanem 459.b
Ambitio quantum malum 215. b. per totum
M. Ambivius præficitur Judææ 619. a
Amenophis regni terminus 141.b
Amesses regni terminus ibid.
Amias Achaz. fil. bello superatus à Zacharia trucidatur 321.f
Aminadabus Levita 171. c
Ammanus, Ammanitæ 21.a
Hebræorum genti bellum inferentes male excipiuntur 157. f 158. d
Ammanitarum contumelia in Davidem 223. f
& quæ de eis ultio accepta 224. f. excinduntur 228.b
Ammanitæ & Moabitæ socii mutuo sese occidunt 298. e
Ammaus exusta 781.b
Ammaus thermæ sanandis corporibus idoneæ 864. b
vide & Emmaus
Ammonius insidiator Ptolemæi Philometoris occisus 437.a
Amnon sororem Thamaram stuprat 228. g
occiditur à fratre Abesalomo 227.d
Amoræi cum suis regibus deleti 11 d. qui eorum ditionis termini. ibid.
Amoritis regio duabus & dimidiæ tribubus conceditur 118. a
Amosus Manassis filius regno paterno substituitur, qvod propter impietatem non diu tenens occiditur 333. a
Ananelus constituitur pontifex ab Herode 212. b
honore privatur 513. a
restituitur ei 511. a
Ananias Masbali pontifex cum quindecim aliis crudeliter necatur 938 f
Ananias mercator Judæus regias mulieres Judaicam religionem docet 685. a
Ananias Nebedæi fil pontificatum accipit 690.d
vinctus mittitur Romam 692. e
Ananias nominatur Sedraches 346. a
Ananias Oniæ filius copiis Cleopatræ præficitur 452. g. 458 d
Ananias Pharisæus Josepho se opponit 1013. f
Ananiæ pontificis liberalitas, ejusque servorum iniquitas 698.d
699. b. ipsius filius capitur à ficariis 698. e
Ananiæ pontificis domus incenditur 811.
Ananias pontifex cum Ezechia fratre, & pontificibus aliis in cloacis latuit propter seditionem ib. cum fratre interficitur 812. e
Ananus Anani filius pontificatum acquirit, & Jacobum lapidat 698. b
Anani seniores felicitas ib. a
Ananus Jonathæ filius Cestio portas prodere voluit 819.g
Ananus Judæorum dux vinctus Romam mittitur 692. e
Ananus pontifex cum Hierosolymitis bello contra Romanos se præparat 818. f
apparatum belli rursus amittere noluit 829.a
milites contra Simonem Gioræ mittit ibid. e
Ananus pontifex, ejusque gesta 872. & 874. 875. per totum.
Anani mors Hierosolymæ excidii principium 882.g ejusque virtutes celebratæ ibid.
Ananus Sethi filius pontifex constituitur 618. e. eo privatur 619. c
Ananus Simonis satelles ad Titum profugit 956. c
Anatabarches, pontifex Hebr. 84.b
Anaxagoræ Clazomenii mors 1079. f
Anchus rex Gittæ 195. c. 203.b
exercitum ducit in Hebræos 203. f. 206. d
Andromacho amicitiam renunciat Herodes 567.g
Andronicus Messalami filius orator 434. a
Angelus, quale nomen 522. b
Angelos cum mulieribus coiisse 8 c
Anilæi & Asinæi Neerdensium facinora 645. 646. 647. 648. 649. per totum
Animi unde certissimum argumentum colligatur 199.e
Anna Helcanis uxor 165.b
Annibas seditiosus plectitur 682. c
Annius Minutianus 633.e.636.671.e
Annius Rufus Judææ præficitur 619.b
Annus magnus quot annis constet 11. c
Anni septimi, quinquagesimi seu Jobeli remissio 96. b
Anni quot ab exitu Israelis ex Ægypto usque ad templi Solomonis extructionem 700.d
Anteji interitus 661.f
Anthedo, postea Agrippias dicta 459. c
Antigonus Asiam occupat mortuo Alexandro 388. a
Antigonus Aristobuli filius cum patre transfugiens capitur 477.d
accusat Cæsarem, Hyrcanum & Antipatrum 481.d
paternum regnum affectans profligatur 491. d
reducitur in regnum per Parthos 494. e. amputat Hyrcano auriculas 497.e.
accusatur Romæ, & placat pecuniis hostem 499. c
quomodo ab Herode oppugnatus sit 500. c
& inde quomodo expugnatus & irrisus à Sosio 507 c
Antonius Herodis pecuniis corruptus eum occidit 508. b. 510. e. per totum.
Antipatrum & Hyrcanum accusat 714.g
vincitur ab Herode 729. d. rex constituitur 732.d. qvam insolens ex unica victoria factus 738. d. dat se vinciendum Sosio 741. d. securi percutitur ibid. f

Antigonus Hyrcani fil. Samariæ obsidioni præficitur 452.b
qvomodo à fratre & eux occisus 454 f. 712. e
Antiochia Mygdonia, urbs 687.e
Antiochia, Syriæ metropolis 851.c
Antiocheni Demetrium ejectum recipiunt 437. d
Antiocheni soli cum Sidonis & Apamenis pepercerunt Judæis cohabitatoribus suis 815.e
Antiochensium odium in Judæos 398.c
Antiochensium petitiones apud Titum 976.e
Antiochus Antiochi Grypi filius victus & occisus ab Antiocho Cyziceni filio 459.f
Antiochus Antiochi Cyziceni filius superat Antiochum Grypi & superatur inde ab Encæro & Philippo fratribus ibidem 460
Antiochus Aspendius ab Hyrcani filiis victus 711.g
Antiochus Comagenæ rex 610.g. 678.d
Antiochus Cyziceni cum fratre Antiocho Grypo belligeratur 451.d
vincitur ab Hyrcano 451.g
occiditur à Grypi filio Seleuco 460.b
Antiochus deus Alexandri fil. adolescens rex coronatur & amicitiam cum Jonatha init 440.a
trucidatur a Tryphone suo tutore 447.b
Antiochus Dionysius Antiochi Grypi fil. Damasci regno potitus quid gesserit 462.a
ejus cum Alexandro & Arabibus bellum 715.e.
Antiochus Epiphanes Seleuci fil. & ejus gesta contra Judæos 407.g
usqve 419. 975. ad Elymaida vincitur 418. e
commissa regni cura Philippo moritur 419.b
per totum. aliaqve ejus gesta 1087. 1088. 1089. 1090.
Antiochi Epiphanis cum Ptolemæo Sexto contentio propter Syriam, & in Judæam irruptio sæva 708.d
Antiochus Epiphanes qvomodo ceperit Hierosolymam 929. f 934.e
Antiochus Eupator Antiochi Epiphanis fil. rex constituitur 419.c
Bethsaritas expugnat 420.d
Philippum tutorem regnum invadentem occidit 421.d
captus à Demetrio trucidatur 421.g
Antioch. Eupator Antiochi Epiph. fil. qvomodo Judæam afflixerit 709.e
Antiochi magni bellum cum Ptolemæo Philopatore, & beneficia in Judæos 398.e
dat filiam Ptolemæo uxorem 401.a
Antiochi Pharanx loci nomen 716.a
Antiochus Seleuci nepos Deus cognominatus 398. e
Antioch. Soter, etiam Pius dictus frater Demetrii rex natus Tryphonem persequitur & interficit 447.f
Simonem Matthiæ in amicitiam receptum conatur subigere, sed infeliciter 448.a
opug nat Hyrcanum Hierosolymis, & cognominatur Pius 449. per totum.
regno & vita privatur ab Arsace 450.b
Seleucum Grypi vincit 460.a
Antiochus Grypus qvi & Philometor Demetrii Nicanoris fil. Alexandrum Zebinam bello occidit, & regnum Syriæ occupat & Heracleonis insidiis occisus 451. d
Antiochus, Agrippa & Sohemus Vespasiano in auxilium miserunt bina millia peditum, & sagittarios equites mille 834. f
Antipas Herodis fil. constituitur tetrarcha 599.e
affectat regnum 603.a
portionem paterni regni acqvirit 611. e
Antipas pro Antipatro fratre rex constituitur testamento 771.f
tetrarcha instituitur 773.g
Antipas pater Antipatri Idumææ præfectus ab Alexandro 469. b
Antipas regii generis vir comprehensus custodiæ traditur 871.g
occiditur 872
Antipater Herodis fil. à patre vocatur domum 554. d
honoribus augetur 555.b
fratres erebris calumniis infestat ibid. 568. e. 574.e
malicia ejus 582. per totum.
ejus in patrem insidiæ 585.a. 587. 588
capitis damnatus vincitur 590.d
occiditur 599.d
ab Herode patre pellitur civitate 749
fratrib. insidiatur 751.d
prodigit 762.b
fratrum occisorum liberis etiam male vult, & conspirat contra patrem 762.c
veneno eum tollere conatur 766. c
aliis duobus fratribus calumnias struit 767.c. causam dicit 769. 770. per totū.
occiditur 773. f
Antipater Idumæus Hyrcanum in regnum restituit 717. f 718. per totum, aliaqve ejus gesta 722. usqve 727.
Antipater accusatus, declaratur præfectus Judææ a Julio Cæs. & Hierosolymorum muros reficit, & filiis suis præfecturas attribuit 725.c
Antipater qvi prius Antipas, qvomodo se suosqve evexerit, & Aristobulum regno ejecerit 469.c
Scaurum commeatu juvat 475.f
ejus autoritas, uxor & liberi 429.d
qvalem operam navarit Cæsari, aliaqve ejus gesta ibidem & 480
dynasta & procurator Judææ constituitur à Cæsare 481.e
suos liberos ad gubernacula provehit 483.b
Antipater Salomes fil. accusat Archelaum 777. d
Antipater Samarita Antipatri Herodis filii procurator 588.d
veneficium apparatum Herodi indicat 766. b
Antipatris civitas ædificatur 559.f
Antiphilus cum suo fratre venenum apparaunt in Herodis interitum 588.f
Antiqvitatū libri xx. qvod tempus complectantur, & qvas historias 702.e
Antonia Drusi majoris uxor Germanici & Claudii mater Agrippæ dat mutuo pecuniam 630.f
ejus favor in Agrippam 634.c
ejus prudentia 637.b
Antoniæ ædificii Herodiani descriptio 919. c
Antonia porticus incensa, & præsidium ex ea deturbatum 811.f
Antonia turris ab Herode condita 544.f. 624.d. 746.d
Antoniæ fundamenta subversa 951.c
M. Antonii decreta pro Judæis 488. per totum.
M. Antonius, dux Ro. 476.c
in Asiam proficiscitur, & Herodem defendit 491.g. 729.e
amore Cleopatræ captus Herodem, & Phaselum tetrarchas constituit 494.a
ad regium fastigium eundem promovet 499.d
ab eodem pecuniis corruptus Antigonum e medio tollit 508.b. 510.e
M. Antonius donatur ab Herode 510.c
homo impurus 512.e
Herodi nimium indulget 516.b
multa indecore agit in gratiam Cleopatræ 518.b
subigit Armeniam 519.b
vincitur apud Actium a Cæsare 524.a
occisus 524.c. qualem operam Gabinio præstiterit 721.g
Herodem exulem regno Jud. præficit 734. b. propter Cleopatram multa facit indecore 742.a
Antonius centurio a Jotapateno insidiis interemptus 850.d
Antonius præfectus alæ equitum contra Romanos 831.b
ejus gesta ibid.
Antonius Primus e Mœsia contra Vitellium cum legione tertia properat 901.f ejus gesta ib.
Vitellium interficit 893.d
in conflictu cum Vitellianis quatuor millia & quingentos amisit 901.c
Romam properat ibid.
Antonius Silo Tarcheas missus cum duobus millibus sagittariorum 859.d
Aod. vide Jodes
Apachnæ regni termini 1040.b
Apamia obsidione liberata 727.c
Apellæus, mensis 370.a. 409.b
Aphrica unde sic denominata 24.e
Aphri & Æthiopes quantum annue pendant Romanis 807.e
Apion Alexandrinorum legatus contra Judæos 649.c
Apion grammaticus res Ægyptiacas conscripsit 1060.b
ejus portentosa mendacia de Judæis & tota vita taxata ibidem 1061. 1062. per totum. & ejus calumniæ & mendacia confutata 1063. 1064. per totum. propheta factus fabulam tragicam de Judæis impudentissime fingit 1065. 1066. 1067. per totum.
Apobaterion locus 50.a
Apochis regni termini 1040.b
Apollodoti Gazaræorum ducis prælium cum Jamnæo, & mors 459.c
Apollonius Antiochi dux, à Juda Machabæo victus occiditur 413.b
Apollonius Davus præfectus Alexandri filii Antiochi Epiph. 435.c
vincitur à Jonatha 436.b
Apollonii Molonis mendacia de Judæis 1065. 1069. 1077.
Aponius senator sauciatur 672.e
Apsanes Judæis præficitur 1592
Aqvila aurea supra portam posita dejicitur 596.b. 772.c
Aqvila qvare Romanorum insigne 838.b
Aquila Caligulæ interfector 660.e

Ara tabernaculi, & Arula suffumigatoria 83.f
Arabia, confinis Judææ. 469.c
Arabes qua ætate infantes suos circumcidant 21.f
Arabes Hebræos subigunt 153.d.ab ipsis rursum cæduntur 155.a
Arabum prælium cum Herode 519.f
Arabum Iudæam devastantium sævitia 609.c
Arabum gesta in Iudæa post mortem Herodis 781.b
Arabes Judæorum transfugarum viscera patefaciunt, aurumque eximunt 939.f
Aramus, aramæi 15.a
Arami liberi quibus gentibus appellationem indiderunt ibidem
Aranes ubi mortuus ibid.d
Arasci templum 330.e
Arbela vicus 1022.f
Arbori interdictæ quæ vis indita fuerit 5.e
Arca Noe 8.e
Arcæ Noe reliquiæ ubi serventur 684. c
Arcæ tabernaculi forma 82.f
Arca in potestatem hostium venit 168 d. quantorum malorum his fuerit autor ad quos pervenit, & quomodo Hebræis reddita 169. b
Arca transfertur Hierosolymam in templum Salomonis 263.b
Arcades de antiquitate gloriantes, post Athenienses literis eruditi 1035. d
Arce, alio nomine Arctipus, civitas 81.a
Arce, quæ nunc Petra, civitas 110. b
Archelais vicus conditur 613.f
Archelaidis palmeta 619.a
Archelaus Cappadocum rex 549.c 558.f. Herodem ad sanam mentem reducit 569. g. ejus prudentia 756. 757.
Archelaus Herodis filius à patre regno præfectus ipsius funus curat 608. c. populo se accommodat, & incidit in seditionem 601. g. 602.a accusatur apud Augustum 603. e ethnarcha, non rex confirmatur ab Augusto 611. e. Glaphyram fratris defuncti uxorem ducit 613. f accusatur apud Augustum & relegatur Viennam Galliæ 614.a 784.b. venduntur ejus bona 618. e a fratre falsò calumniatur 767.d rex constituitur 773. g. in seditionem incidit 775. 776. 781. qvod non rebellasset quarta tributorum parte levatus 783.a.ejus reditus quanti ibid.b.
Archelaus Magdati ad Titum profugit 956 c
Arethis, sexti ex fratribus Machabæi immania supplicia, eiusque cum insigni tolerantia sermones 1095. per totum
Aretas Arabum rex fugientem Hyrcanum recipit hospitem, oppugnationem Aristobuli cogitur intermittere 469. e. 470. b. cum Scauro fœdus init 471. f
Aretas qui antea Æneas constituitur Arabum rex 572. e. confirmatur 577. d
Aretas Cœlesyriæ regnum adipiscitur 472 d. 716. a. cum Herode bellatur 626. b. & Judææ infert bellum 716. a à Scauro mulctatur ccc. talentis 721. c
Aretas Petræus Rom. auxiliatur 609.a
Argolicæ historiæ scriptores discrepantes 1034. f
Ariphanes Græcus historicus Judæorum mentionem facit 1051.a
Arietis instrumenti bellici descriptio 843. e
Ariochus Nabuchodonosori satellitum præfectus 347.a
Arion procurator Josephi Tobiæ fil. 405.
Aristæus Judæorum negotium agit apud Ptolemæum Philadelphum 389. f
Aristocratiam esse optimam administr. 123. b
Aristotelis apud Clearchum verba de Judæis 1048.a
Arius centurio confossus 608 d.780.e
Aristobuli odium erga fratrem Agrippam 730.a
Aristobulus Agrippæ frater, Judæorum causam agit apud Petronium 640. per totum
Aristobulus Aristobuli fil. adolescens pulcherrimus 514.d.ab Herode constituitur, pontifex, & occiditur ab eodem 513. f. 114. g
Aristobulus Alexandri Jamnæi fil. generosus 463.f. quomodo adsecutus sit regnum 405. b. obsessus ab Areta liberatur per Scaurum 471. c. qvale donum Pompejo miserit, & controversiam cum fratre apud eundem disceptaverit 471. c. qvomodo à Pompejo tractatus 472. f vinctus abducitur Romam 475. e vinculis elapsus iterum capitur & mittitur Romam 477. d. veneno sublatus est 479.g
Aristobulus Herodis fil. reversus Roma ducit uxorem 549. c. conjicitur in carcerem falsis calumniis oppressus 574. f. accusatus à patre Beryti damnatur 578. f. strangulatur 580. b
Aristobuli filii Herodis, liberi qui 762. a 793. f
Aristobulo Herodis filio Armenia minor à Nerone data 796. c
Aristobulus Herodis frater, privatus mortuus filia unica relicta 793.f
Aristobulus Herodis dynastæ Chalcidis f. dominiis multis donatur à Ner. 694 f
Aristobulus Hyrcani f. obsidioni Samariæ præficitur 752. b. qvomodo imperarit & sævierit in matrem ac fratres 454. d. fratris cæde pollutus moritur philellen dictus 455. g. primus diadema regium usurpavit, & quomodo se gesserit in matrem & fratres 454. c. mors ejus 714. a
Aristobuli & Hyrcani furor & contentio 930. a
Aristobulus rex Chalcidis contra Antiochum 984.a
Armenia regio 15.a
Arnon fluvius 110.c
Arphas vicus 834.a
Arphaxades Arphaxadæi [illegible].a
Artabanus Vonone victo Parthorum regnum assequitur 620. e
Artabanus a Vitellio victus 625.b. recuperato imperio fœderatur Neroni ibid.d
Artabani cum Asinæo & Anilæo reconciliatio & amicitia 646.a
Artabanus regno pulsus restituitur per Izatem 627.c
Artabazes rex Parthorum donatus Cleopatræ 742.c
Artabazes Tigranis filius captus 519. b
Artaxerxes regnum paternum accipiens quale convivium instruxerit 373. b. accusat uxorem & divertit ab ea.ibidem. ducit aliam nomine Estheram 374.b. Amanen in summo habet honore 375. a. eundem cruci suffigit 380.b. Judæos periclitantes liberat ibid.
Artaxias Tigranis filius regno non diu potitus pellitur 519.b
Artemisius mensis 259. c
Arrorius quemadmodum ex incendio per Lucium commilitonem servatus sit 953.g
Arucæus Arcen condidit 14.d
Arudæus, Aradus insula ibid.
Ariuntius præco retundit Germanorum militum impetum 663.b
Arus vicus 609.c
Arvum loci nomen 195.g
Asamonæorum gens Judæorum reip. statum mutavit 367.b
Asamonis montis Galilææ situs 818. c
Asanus Abiæ filius regnum paternum accipit 281. c. ejus pietas, & bellum cum Zarao Æthiopum rege ac victoria. ibidem, mors 284. d 285. b
Ascalon capitur 146.a
Ascalon Judæis semper invisa 831. a. ejus situs ibid.
Ascalonitæ quingentos & duo millia Judæorum apud se habitantium interfecerunt 815. d
Ascalonitis quantum incommodi arca attulerit 169. e
Aschanes eunuchus præpositus Hebræorum nobilium curæ obsequitur Danieli 346. b
Aschanaxes Aschanaxi 13.c
Aser nativitas 30. g. filii 52 d
Aseritarum sors in Chananæa 142. a
Asiæ quingentas civitates uni rectori, & consuli Romano parere 806. b
Asinæus & Anilæus Neerdenses grassatores quomodo cum Artabano amicitiam ineunt 645. 646. 647. 648. 649. per totum.
Asiongaber, loci nomen 269 f
Asoriis civitas 152. c
Asosra, buccina 97. b
Asperforium tabernaculi 81. a
Asphaltites lacus 18. a. 773.a
Asphaltites lacus repletus cadaver. 890. a
Asphaltites lacus Tiberiensi natura contrarius 891. b. ejus descriptio ibid.
Asphar lacus 428.b
Asprenatis prodigium & interitus 661. d
Assamonæi principatus quando desierit 508. b
Assamonæorum familiæ quando & quamdiu principatus Judæorum concess. 701.a
Assaracoddas Senacheribi filius patri succedit in regnum 330.e
Assaron quantum contineat 83. d
Assis regni termini 1040.b
Assuras Assyrii 14. f
Assyriorum imperium quando dissolutum fuerit 331.c
Astabarri populus 14.b
Astapus fluvius 58. f
Astartes templum 209.a
Astartis rex Tyriorum, ejusque successores enumerati 1043.a

Astoborra fluvius 58.f
Astronomiæ qui primi inventores 8.a
Athenienses quando & quemadmodum Romanis subjecti 405. d
Atheniensibus nulla cura fuit historiæ conscribendæ 1035. c
Athenienses religiosissimi crediti 1068. c. scriptis legibus utebantur 1072. b
Athenio legatus Ptolemæi Evergetis ad Judæos 402. d
Athenio dux Cleopatræ, Herodem repellit jam victorem 742.f
Athrongæus vel athronges pastor regnum affectat 608. b. 780. c
Avaris urbs Ægyptia 140. a &c. 1052. g
Augusti Cæsaris in Judæos beneficia 562. d. in Herodem odium & Aretam 572. b. reditus cum utroque in gratiam 577. d. confirmat testamentum Herodis 611. e. in Italiam proficiscitur 759. e
Augusti mors, & quot annis imperarit 619. b
Aulæ regiæ descriptio elegans 914. e
Aulicæ deliciæ quæ 237.f
Aurea terra, regio 269.g. 271. a
Azael ab Adado cum muneribus mittitur ad Elisæum, unde se regem futurum cognoscit 306. b. contra Israelitas belligeratur & Hierosolymitanos, a qvo pacem redimit Joasus rex 313. f moritur 316.a
Azarias propheta vaticinatur Asani agmini 223.c
Azarias compellatur Abdenago 346. a
Azizus Emesenorum rex Agrippæ junioris sororem duxit 693. b
Azotum pestis propter arcam detentam invadit 169. b
Azotum captum & concrematum 436 b
Azymorum festivitas restauratur 323 d
Azymorum festivitatis institutio 65. d. 93. b

B

BAaras loci, & herbæ descriptio 981.a
Babæ liberi occiduntur ab Herode 532. f
Babel quid significet 12. c
Babylon locus cur sit dictus ibidem
Babylonis extructio 65. c
Babylon in Cyri potestatem venit 352. a
Babylonica captivitas quando & quomodo acciderit 336. 337. 338. 339. 340. 341. per totum.
Babylonicæ turris institutio 12. a. & quanta fuerit 12. b
Babylonii Judæos persequuntur 649 e
Babyloniorum antiquissima rerum memorabilium traditio 1035. f
Bacca vicus 833. g
Bacchides dux Demetrii contra Judam Machabæum mittitur frustra 421. f. mittitur iterum ac cum Juda confligens vincit 424. f. 425. d. adigitur ad pacem cum Jonatha ineundam 430. b
Bacchidis sævitia in Judæos, & ejus interitus 709. a
Bactriani populus 15. a
Badus qualis mensura 259. a
Bæonis regni termini 1040. b
Bagoas eunuchus 586. b
Bagoses copiarum Artaxerxis imperator qvomodo Judæos ob homicidium in templo factum tractarit 383. a
Bagathous & Theodestes eunuchi conjurant necem Artaxerxis, & plectuntur 374. f
Bathales Ammanitarum rex 343. g
Bajæ, oppidulum Campaniæ, ubi & calidæ 638. d
Bal quis deus fuerit 311. b. sacerdotes ejus universi sublati. ibidem. ædes ipsius à fundamentis diruitur 311. d
Balachus Moabitarum rex Balamum ad Israelitas execrandum mittit 112. d
Baladas Babyloniorum rex amicitiam cum Ezechia inire cupit 331. c
Balamus vates contra Dei mandatum profectus ab asina compellatur 112. f. bene precatur his qvos execrari volebat 113. per totum. malum consilium dat Madianitis 114. e
Balsamus ubi nascatur 270. f
Balsamum ubi proveniat 473. b
Balthasar Naboandel dictus arripit regnum Babylonicum 350. e. ipse cum suo regno in Cyri Persarum regis potestatem venit 352. a occidit Adoniam 254. b
Banaias satellitibus præponitur 241. f unus fortium Davidis 243. f
Banaias Salomonis copiis præficitur 254. f
Banaothas & Thammus occisores Jabosthi supplicio afficiuntur 256. e
Barachas autor Israelitis ut captivos Judæos & Benjamitas dimittant 322. b
Baracus Hebræos in libertatem vindicat 152. e
Barasa expugnata concremata 417. c
Baruchus Neri fil. Hieremiæ prophetæ scriba 337. a. liberatur à carcere 343. c
Baris castellum, postea Antonia 717 c
Baris mons 10. b
Barzaphanes Parthorum satrapa Syriam obtinet 494. d. 730. c
Basanes Hieroboami totam familiam sustulit 282. e. regnum occupat ibidem.
Basanæ impietas à Gimone propheta graviter carpitur, sed frustra, regnumque ab hostibus infestatum tueri non valens moritur, Elano filio successore relicto 283. f
Bassus addit se Cassio 727. c
Batanææ, Trachonis & Auranitidis partiumque quarundam domus Zenonis centum talenta reditus erant 782. g & 783. a
Bathuel Nachoris filius 15. f
Bathyllus Antipatri libertus venenum hero adfert 767. b
Batibii dictum 639. c
Beelsephon civitas 65. c
Begabri Idumææ vicus 890. e
Beleastartus rex Tyriorum Hiramo patri successit 1043. c
Belli leges 129. e
Benjaminis nativitas & nominis ratio 34. c. filii decem 52. b
Benjamitarum sors in Cananæa 141. e
Benjamitæ post Jesu ducis mortem quieti & agriculturæ student 146. b
Benjamitarum fortitudo & peritia militaris 148. c. cædes omnium usque ad sexcentos viros 149. a quomodo ea tribus restituta 149 d
Berenice, locus 269. f
Bernice Agrippæ filia 628. a 673 e
Bernice Costobari filia 628. b
Bernice Ptolemoni nubit 693. e
Bernice Salomes filia datur nuptum Aristobulo Herodis filio 549. c. fit exosa Glaphyræ 564. b datur alii marito 761. a
Bernices supplicatio ante tribunal Flori, & ejus vitæ pericula 801. c
Bernice & Judæ ad Cestium de Flori gestis retulerunt 803. b
Berotha civitas 139. b
Berosus Chaldæus de astronomia & Chaldæorum philosophia Græce scripsit 1043. g. ejus historiæ verba & compendium de Judæis 1044. a. Græcos scriptores taxavit ibidem
Bersabe civitas 288. d
Bersabe puteus 21. d
Berytus domicilium Romanorum 176. e
Berytus Phœnices colonia Romanorum 972. e
Berytus quomodo ab Agrippa exornata 678. b
Berzellæus quantis beneficiis juverit Davidem regno pulsum 233. b. quam gratiam ei obtuleritrex 237. e
Besarra oppidum 1007. e
Beselel architectus 88. e. 98. e
Betsemmathe uxor Esau 28. b
Bethalaga vicus 419. b
Bethel quid significet 28. g
Bethenabem vicus 889. a
Bethleem toparchia 890. d
Bethmaus vicus 1003. e
Bethora locus 159. f
Bethsabes forma Davidem ad adulterium pellicit 225. b
Bethsama vicus 170 g
Bethsamitarum prophani LXX, arcam contingentes moriuntur 171. b
Bethsana, quæ Scythopolis 418. a
Bethsana, civitas 141. g
Bethsuritarum deditio 420. d
Bettæa capta & prædata 222. c
Bezedel vicus cum turri inexpugnabili 832. a
Bezethæ collis descriptio 919. g
Biblia qvot annorum historiam complectantur 2 f
Bithynos, Cappadoces, Pamphylios, Lydos & Cilices Romanis tributa pendere 806. c
Borcæus Agrippæ legatus à Judæis vulneratus effugit 819 d
Borcæus vicus 833. e
Bovis cornupetæ noxa quomodo vindicanda. 128. d
Boz columna vestibuli templi 261. b
Bozus quomodo Ruthem acceperit uxorem 163. e. 164. a
Britannicus Clau. Cæsaris filius 644. a
Britannic. Claudii ex Messalina f. Neroni privigno in imperio posthabitus 796. b
Britanni qvomodo & quando Romanis subjugati 805. g. 807. b
Broccus trib. plebis 670. b
Buccinarum excogitatio & usus 97. b
Burrus præfectus prætorianorum militum 694. b

C.

CAbrothaba locus 98. a
Cadmus Milesius quo tempore historiam conscribere inceperit 1034. e

Caducei-

Caduceatores sacros esse & inviolabiles 522. a
Cæcilius Bassus occiso Sexto Cæsare provinciam occupat 488.f
Cæcilius Bassus Sex. Cæsarem interficit & copias ejus occupat 727.a
Cæcinna ab Antonio Primo rerum gestarum nuncius ad Vespasianum mittitur 902. c
Cæcinna de proditione cogitat, & cum milite ad Antonium transfugit 902.a
Cædesa civitas 140. b
Cænopolis & forum qvod vocatur materiarium à Cestio incensum 819.f
Cæron regio amomi ferax 684. c
Cæsar Judæorum & Archelai conventum diremit 782. f
Archelao ethnarchiam seu mediam regni partem dedit ibidem.
ejus promissio Archelao facta ibidem
reliqvam regni dimidiam partem in duas tetrarchias divisit ibid.g
Cæsar qvæ Salomæ largitus sit 783.b
Cæsar quas civitates Judæorum regno avulsas Syriæ adjecerit ibid.
Cæsaris liberalitas in duas filias Herodis virgines ibid.
Cæsar falsum Alexandrum deprehendit ibid. f. eum remigum numero inserit 784. b
Cæsares vocatos imperatores Rom. 269.b
Cæsarea conditur 746. e. 747. g
Cæsarea Philippi dicitur Neronis 698. f
Cæsarea Judææ maxima civitas 854. f
Cæsaria templa 747.a
Cæsariensium contumeliæ in mortuum Agrippam 680.a
Cæsarienses contra Judæos apud Neronem victores 799.b
Cæsariense omnes Judæos apud se habitantes trucidant 813.f
Cæsennius Gallus duodecimæ legionis ductor à Cestio in Galilæam missus 818. b. duo millia Galilæorum cædit ibid. d.
Cæsennius Pætus rector Syriæ 974.a
Cæsennius Pætus Antiochum regem Comagenes apud Vespasianum defectionis accusat 983. f
bellum movet contra eum 984. a
vinctum Romam è Cilicia mittit ibid. e
Cæsoniæ jugulatæ cum filia magnanimitas 667. c
Caiaphas constituitur pontifex 619. c
Cain qvid significet, sacrificat, jugulat fratrem, totus malus, multa invenit 6. d
ejus posteri 7.f
Cajus Agrippæ & Juliæ fil. Augusti adoptivus 603. e
Cajus Cæsar Agrippam vinculis solvit & tetrarchia Philippi tradita, regem appellavit 790.c
ei etiam Herodis tetrarchiam addidit ibid. d
Caji uxor & filia occisæ 666.d
ejus ingenium & mores 666. e
Cajus Cæsar Deum se vocari voluit 790.d
Petronium ob statuas in templo locandas, Hierosolymam misit ibidem.c
Caji literæ ad Petronium 792.b
Cajus per dolum interemptus, qvanto tempore imperaverit ibid. c
Calebus explorator Chananææ 99.a
Calidæ ad Bajas 638.e
Calidæ ad Emmauntem 619. d
Calidæ apud Callirrhoen 598.a
Caligo tabernaculi qualis fuerit 88.g
C. Caligula constituitur Cæsar 617. c
C. Caligula Germanici fil. 634. e
designatur Cæsar à Tiberio 635.f. occiso Tiberio fratre opprimitur & ipse 636. b
Herodem cum conjuge mittit in exilium 638.g. qvali fuerit ingenio 641.b. 643.e.
Judæis bellum illaturus revocatur à Petronio & Agrippa 643.a. moritur ib. f
ejus in omnes sævitia, & divini honoris vendicatio, insaniaqve tum conjuratio in ipsum, & ejus interitus 652. usq; 660
Callimander ab Hyrcano victus interiit 452. e
Callistus Caligulæ libertus 657.c
Calumniarum qvanta vis 713. c
Cambyses Cyri filius patri in regno succedit, & Judæos à templi & urbis ædificatione prohibet, moritur 359.a. 360.b.
Campus regius, loci nomen 18. d
Cana, loci nomen 519 f.
Cana vicus Galilææ 1005.b
Cana seu Canatha 742. e
Carathenses ibid. f.
Candelabrum tabernaculi 83.e
Capernaum fons, Nili vena esse creditus 861. c
Capharsaba, campi nomen 559.f.
Caphartophan Idumææ vicus 890.e
Capito centurio à Floro præmissus ad Hierosolymitanos 800.c.
Capitolii templum à militibus direptis donariis incenditur 907.d
Cappadoces populus 13. b
Carmeli montis situs 852.f
Carræ, Mesopotamiæ civitas 15. e
Carthaginensium originis & fati descriptio 807. d
Carus, deliciæ Herodis 586.b
Casander occupat Macedoniam mortuo Alexandro 388. a
Caspiæ portæ 625.a
Cassius Chærea 653. 654. 655
per totum occiditur 673.a
Cassius qvæ gesserit in Judæa 479.e
affligit Judæos 489.b
Cassius Longinus Syriæ præses 544.d
Cassius Julio Cæs. interfecto Syriam petit & qvid gesserit 727, 728
per totum. occisus 729 e
Castor rerum Judaicarum scriptor 1065
Castoris Judæi versutia & dolus erga Titum 924. f
Castra Judæorum, locus 480. f.
Catullus Libyæ Pentapolitanæ rector sicariis calumniandi doctor erat 997.a. tria millia Judæorum trucidavit 997.b. ejus cruciatus & mors horrenda ibidem d.
Cedasa urbs 441. e
Celadus Augusti libertus 613. a
qvæ Cæsaris nomine cum falso Alexandro egerit 783. g
Celer accusatus Romæ causam dicit, & plectitur 693.a
Celer tribunus vinctus à Claudio Judæis ad supplicium Hierosolym. mittitur 795. g
Cendebæus præfectus vincitur à Sim. 448. a
Cenizus Hebr. in libertatem restituit 151. a
Cestius Gallus Syriæ præses invadit Galilæam 1015. b. 1023.d
Cest. Festus à Claudio in Judæam procurator præmissus 793. e
ejus malitia 799.a
Cestius Saulum cum cæteris legatum ad Neronem in Achaiam mittit 821
Chabelo terra cur sic dicta 267.e
Chabolo vicus 1015.b. 1016.c
Chærea Caji uxorem & filiam interficiendas curat 666.d
Chalamas Syrorum transeuphratensium rex 224. d
Chalebo donatur pars agri Hebronis 145. g
Chaldæi, populus 14.g
Chaldæorum consensus cum sacris literis 1046. d
Chamis patris irrisor 14.e
Chananæus, Chanaan 14.a
Chananæorum terræ præstantia 98.e
Charetis mors apud Gamalam 867.d
Chariathiaris civitas 171.c
Chasleus mensis 409. b. 415.e
Chebronis civitatis antiqvitas 895.d
Chelcias Oniæ fil. copiis Cleopatræ præficitur 452. g. moritur 458.e
Cherubeis qvid fuit 83. a
Cherubinorum descriptio 269.e
Chetim qvid Hebræis significet 13.d
Chetimus & Chetima insula ibid.
Chetomene qvalis vestitus 84.c
Cheton qvid significet ibid.
Chettæi populus 14.d
Chiramus operarius insignis 260.g
Christus & Christiani 622.g. 623.a
Chusarthes Assyriorum rex Hebræos sibi subjicit 150.e
Chusus, chusæi 14.a
Chusis amicus Davidis constantissimus qvomodo se gesserit apud Absalomum 230. c
Cilla civitas 198 b
Cillanos à Palæstinis bello vexatos David juvat ibid.
Cinchares idem qvod talentum 83.e
Cinnyra, instrumentum musicum 243. a
Cinyra fabula 659.d
Circenses ludi 654. b
Circumcisionis prima institutio. 19. c. 21.e.
Cisus Saulis pater 174.e
Citharæ qvis inventor 7. d
Civitatem qvis primus instituerit 7. c
Claudius à militibus constituitur Cæs. 664. d
Claudius Agrippam ad Senatum legatum mittit 792.d
Cl. Romæ contra Samaritas pronuncians tres eorum nobilissimos interfici jussit 795.g
Claudius qvandiu imperium administraverit 796. a. Agrippinæ uxoris Neronem privignum in imperium cooptaverat ibid.
Clearchus peripateticus Aristotelem præceptorem suum de Judæis narrantem inducit 1047. e
Clemens præfect. urbanarum cohortium 655. c
Cleopatra Antiochi filia nubit Ptolemæo Philopatori 401. a
Cleopatra Flori uxor 702.b
Cleopatra Ptolomæi Epiphanis filio datur nuptum Antiocho 401. a
Cleopatra Ptolemæi Philometotis filia ducitur uxor ab Alexandro Antiochi, qvi & Demetrius dictus 434.e
Cleopatra Marc. Antonium in sui amorem pertrahit 493. f. 729. f. Mariamnem cum filio ad se vocat, & Antonium contra Herodem incitat, 513. usqve 645. 742. d. 988. d. contra omnes omnium opibus inhians 517.f 742. a. Herodem ad stuprum solicitat 518. d. occiditur 524. e. 745. f.
Clitus Tiberiensis altera manu mulctatur 1012.a. 828.e.
Cluvius 659.c.

Colossus Cæsaris 747.g
Comagenensium civilis contentio 620.g 621.a
Commeatus centum annorũ qua de causa in Messada incorruptus manserit 988.c
Conon Græcus Judæorum mentionem facit 1051.a
Convallis laudationis 298.f
Conventus Civium quæ utilitas 221.d
Coponius Judæis præficitur 616.b.618.g
Coponius procurator constitutus, Archelai finibus in provinciam redactis 784.g
Corban juramenti explicatio 1047.a
Corban, qvomodo se liberent 109 c
Coreæ, loci nomen 718.e
Cores seditionem contra Moysem & Aaronem excitat 75.f.
dat ejus pœnas 107.f
Cornelius Faustus Syllæ filius qualem se præstiterit in expugnatione templi 474.e
Corona triplex pontificis 86.a
Corræi, locus 172 d
Corus mensura qualis 100.b.536.f
Costobarus Idumeæ Gazæ præfectus ab Herode, lucro intentus, repudiatur ab uxore 532.b. ejus violentia 699.b
Costobarus & Saulus fratres una cum Philippo ad Cestium transfugiunt 821.g.
Coturnices ubi copiose inveniantur 72.e
Cotys Armeniæ rex 678.d
Crassus in Parthos proficiscens Hierosolymitanum templum spoliat perjurus 478.e. cum omnibus suis copiis perit 479.c
Crassus in Syriæ provinciam Gabinio succedens quid gesserit 723.b
Cretenses moribus, non verbis erudiebantur 1072.a
Ctesiphon, urbs 650.b
Cumanus Judææ præses constituitur 690.d. 794 a. & quid sub eo Judæis acciderit. ibid. & 691.f. & 692.a. accusatur à Judæis ibidem. exulat 693.a. 795.g
Cuspius Eadus Judæorum regno præficitur 680.d. seditiosos punit 682.c. 690 a
Cydoessa Tyriorum vicus 869.e
Cyprus insula 23.d
Cyprus præsidii locus in finibus Hierichuntis 816.a
Cypros Herodis filia 617.f. alia Phasaeli filia 628.a
Cypron, castellum 559.f.& 748 b
Cypris Antipatri uxor 723.d
Cyrenæi, Marmaridæ & terribiles Syrres quemadmodum Romanis subditi 807.d
Cyrus Persarum rex Babylonem & regem ejus capit 352.a
Cyrus Judæis Hierosolyma repetere permittit, templumque restituere, ac vasa templi eis reddit, multaque præstat beneficia 357.d.358.a. 365.d. perit 359.b

D.

DAbariteni uxorem Ptolemæi regii procuratoris invadunt 1008.c
Dachari herbæ descriptio 86.a
Dagon, arx 448.d
Dagon præcipitatus 169.a
Dagonis templum exustum 436.e
Dalale meretrix Sampsonis 162.b
Dalmatas bellicosissimos sub una tantum legione Romanorum quietem agere 806.d
Damascus à qvo condita 15.a
Damascus imperio Davidis subjicitur 222.b
Damascus a Metello & Lollio capta est 471.a
Damascenorum in Judæos severitas 1000.c.822.a.992.d
Dana oppidum 150.d.276 b
Danaus Argivorum antiquiss. 1041.g
Daniel vocatur Balthasar, & cupit durius vivere propter valetudinem & studia 346.a. insomnia divina videt 246.f. regi somnia interpretatur 347.f.348.a. Balthasaris visionem in pariete explicat 351.d. abducitur a Dario in Mediam & constituitur summus satrapa 352.b insidias patitur, sed insidiatores ejus luunt pœnam 352.f.353.a apud Ecbatana turrim ædificat ibid.e quam carus Deo fuerit, & quantum cæteros prophetas superaverit 353.e. 354.355.
Danielis prophetia 415.f
Danitarum sors 142.a
Danitæ a Chananæis sedes mutare coacti 150.b
Danus, fons Jordanis 18.b
Danus nascitur 30.f
filii ejus 52.c
Darabitta vicus 1023.c
Darius Artabani filius Neroni obses missus 615.d
Darius Astyagis filius imperium Babyloniorum vastat, & Danielem abductum constituit satrapam, quem invitus postea leonibus objicit 352.b 353.a. hostes Danielis iisdem objicit & deum ejus prædicat ibid.
Darius equitum præfectus sub Agrippa 810.g
Darius Hystaspis filius rex Persarum creatur, quæstionem proponit, quænam omnium rerum fortissima aut potentissima 360.b &.f commonitus vero a Zorobabele Judæos libertati instituit, & immunitati, urbemque & templum restituere promittit & juvat 262.e.367.d mortuus successorem filium Xerxem relinquit ibid.f
Dathanum cum universa sua familia terra dehiscit 107.c
David filius Jessæi 164.e
David qualis, & qvomodo rex à Samuele unctus prophetat, & Saulo furioso hymnos occinit ad citharam 186.e 187 a ejus magnanimitas 188.b victoria de Goliatho 189.c amatur à Sauli filia, & sexcenta hostium capita Saulo adfert & filiam ejus uxorem ducit 190.e socerum fugit 191.192.193. per totum. spiculo ab eo petitur 192.a accepto Goliathi gladio fugit in Gittam, & insanum se fingit 195.c fugit inde alio atqve alio ibid. Cillanis auxiliatur ac iterum Saulum effugit 198.199.201. per totum. cum Saulum occidere potuisset noluit 199.c. reconciliatur Saulo 200.a Nabali defuncti uxorem ducit 202.a Amalecitas prædatur 203.d jungit se Ancho contra Hebræos 203.f.206.e. abducuntur ei ambæ uxores captæ 207.b Palæstinos cædit & uxores recuperat 207.e. Sauli interfectorem supplicio afficit, & epitaphia ipsi ac Jonathæ conscribit 211 d rex unius tribus declaratur, & cum Abnero pugnat 212.a ejus filii 213.d Abnero fœdere jungitur & amicitia 214.c. interfectum luget 215.d. regnum in universum ei confertur 217. à dominorum suorum occisores punit 221.d. 216.g. quantæ copiæ ad eum in Hebronem convenerint 217.a. Jebusæos illudentes capit 217.a. amicitiam cum Iramo parat, & Hierosolyma civitatem Davidis appellat 218 c. Palæstinos superat, & arcam Hierosolymam transfert 219. per totum. Palæstinos frangit & Moabitas Adrazarumque Sophenorum regem 221.d. Thænonem in amicitiam recipit, Idumæam subigit, & officia distribuit 222.e. 241.e. Jonathæ posteros beneficiis afficit 223.b legati ejus injuria à Naase afficiuntur, Syri, Mesopotamitæ, Ammanitæ deprædatur 223.e. 224.e. Bethsaben adulteram facit & ducit uxorem, Uriamqj interficiendum curat 225.b. per totum. Ammanitas excindit 228.b a filiis molestatur 227.e. per totũ. Abesalomum filium regem salutantem fugit 229.e. patienter audit conviciantem Semeim 230.e. fugiens benigniter excipitur ab optimatibus regionis trans Jordanem 233.b. prior filium aggreditur 233.d occisum luget 235.c. ignoscit hostibus, & recipit regnum, salutatur rex 236.237.238 per totum, decem tribus ab eo deficiunt autore Sabæo 238.c. Palæstinos ultimo fundit, hymnos ac musicam instituit 241.f fortissimi viri ipsius qui 243. per totum. populum recensendo deum offendit 244.b.è tribus malis infligendis pestem eligit, & Oromnæ aream emit 244.e 245.c. templi extruendi locus ei indicatur, ad qvod opifices & materiam comparat, filiumque instruit Salomonem, quomodo se debeat gerere nactus imperium ibid.e. 246.b.alsiosus, calefacit se Abisaces accubitu 246.g. Solomonem confirmat regem, officiaque distribuit & tribus, tum templi vasorumque descriptionem tradit 248.249.a per totum. Davidis principum alacritas in contribuendo ad templi fabricam 250.b. quid sub mortem Solomoni commiserit 250.g.251.a expirat ac sepelitur, maximusque cum eo thesaurus 251.c
Davidici generis regum finis, & qvot eorum fuerint 241.g
Debora prophetissa 152.d
Decimæ datæ 18.e.28.f. 109.a
Decius Mundus quantum insanierit in Paulinam 622.b
Delatoribus quid præmii fuerit apud C. Caligulam 662.b
Demetrius Demetrii filius amicitiam cum Jonatha init 436.d. Alexandrum vincit 437.e
Demetrius Eucerus Antiochi Grypi filius rex apud Damascum constituitur, & Alexandrum Jannæum superat 460.b.461.a. contra fratrem pugnans captivus ducitur ad Parthos ib.f. Alexandrum prælio superat 715.a
Demetrius Gadarensis libertus Pompeji 475.b
Demetrius Nicanor rex 437.g clementer agit cum Jonatha Judæisqj 438.b vincitur à Tryphone 440. decapitur à Parthis 443.f dimittitur, & in regnum restituitur ab Arsace 450.c. vincitur, capitur & occiditur 451.d
Demetrius Phalereus quomodo bibliothecam Ptolemæo Philadelpho comparaverit

paraverit 389.d. legem Judæorum transcribendam curaverit 391.b
Demetrio Phalereo in historia Judæorum venia concedenda, quod Hebraice nesciverit 1053.b
Demetrius Seleuci filius regnum Syriæ occupat, Antiochumque & Lysiam occidit 421.f
Judam occidit in prælio 425.e
Jonathæ amicitiam ambit 430.e
occiditur 432.f
Dei castra, locus 32.e
Deus Galilæorum clades Romanis donabat 848. b
Deus Judæis omnem viam salutis ad interitum verterat 940. d
Dei decretum contra omne Judæorum genus 992.a
Dei definitio apud Mosen 1073.f
Dextra porrecta quid apud barbaros significet 646.a
Diagoras Melius in mortis periculo versatus propter Athenienses 1079.f
Dido soror Pygmalionis regis Tyriorum in Africa Carthaginem ædificavit. 1043.e
Diebus singulis quid Deus condiderit 4.b
Diglath, quid significet 5.c
Diluvii universalis descriptio 9.e
Dina Jacobi filia 31.b
stupratur, qva propter Sicimitæ universi trucidantur 33.e.34.a
Diodotus Tryphon Apamenus, vide Try.
Diogenes Alexandri amicissimi a Pharisæis interficitur 716. f
Dionysius Tripolitanus securi percussus 471.g
Diophantus notarius sceleratus 574.e
Disciplinæ militaris exemplum pulcherrimum 823.e
Disciplinas a Chaldæis ad Ægyptios, ab his ad Græcos esse deductas 17.c
Dissimilium communionem etiam naturam horrere 123.f
Dius in historia Phœnicum integerrimus 1042.d
Dius mensis 9.a
Doecus mularum nutritor 195.b
occidit Abimelechum pontif. 196.f
Dolesus nobilitate potens a Gadarensibus interficitur 888. f
P. Dolabellæ decreta pro Judæis 488.c
Domitianus cum multis Romanorum salvus evadit 902.e
a Mutiano productus populo rector insinuatur 903.a
Domitiano Germani subjiciuntur & Galli 975.f
Domitianus in triumpho Vespasiani & Titi eis adequitabat 979.d
Domitius Ænobarbus 694.a
Domitius Ænobarbi filius ibid.
Domitius Nero consalutatur Imperator 694.b. fratrem, matrem, uxorem, virosque illustriss. trucidat ibid.c
Cæsarea excludit Judæos 696.f
Domitii Neronis vxor a marito occiditur 694.c
Domitii Sabini fortitudo 926.b
Dora Phœnices urbs 1000.e
Doræ civitatis situs 1067.b
Doras Hierosolymitanus pontificem perimit 695.b
Doris mater Antipatri Herodis filii accusatur veneficii, & quomodo se gesserit 588.d. 766.b
Doritarum in Judæos insolentia 675.f
Dorotheus lxx. interpretib. additur 396.f
Dositheus Hyrcanum & Alexandram Herodi prodit 514.f
Draconis leges de suppliciis antiquiss. 1035.c
Druma Gedeonis concubina 155.f
Drusilla Agrippæ filia 628.a
Drusium turris 747 e
Drusus Agippæ filius 628.a
Drusus Neronis filius 629.a.634.e
Drusus turris 538.g
Drymos loci nomen 730.e
Dystrus mensis 132.e.366.e.381.f

E

EButius decadarchus sub Vespasiano 839.e. Gamalæ occisus 865.e
Ecdippon locus 731.b
Edom, vide Adomus
Edraus dux militum Jonathæ 293.c
Eglon Moabitarum rex qui Hebræos subjugarat, ab Jode interficitur 151.f
Ela capta & habitatores ejus extincti a Syriæ rege 321.e
Elanus Basanæ filius altero regni anno occiditur, una omnis ejus soboles tollitur per Zamarem 284.d. & e
Elcana Judæ copiarum dux captus 321.f
Elcias Magnus, legatus Jud. 640.f
Eleazarus pontifex 2. d
Eleazarus Moysis filius 61 e
Eleazarus Aaronis filius 107.g
fit pontif. 110.c
Eleazarus pont. moritur 145.b
Eleazarus Dodeiæ filius unus fortium Davidis 243.b
Eleazar quidam arreptitiorum medicus 258.a
Eleazarus Auranes Matthiæ filius 410.g. 411.a. fortiter ab elephanto confosso opprimitur 420.e
Eleazarus pharisæus homo seditiosus convitiatur Hyrcano 453.d
Eleazarus quomodo pontificatum adeptus 392.a
Eleazarus thesauri templi custos quomodo pactus cum Crasso 478. d
Eleazarus Anani fil. pontifex constituitur unius tantum anni 619.c
Eleazarus Boethi pontifex constituitur 613.e. privatur pontific. ibid.g
Eleazarus gigas, quam vasto fuerit corpore 625.d
Eleazari Asamonæi filii fortitudo & mors 709.e
Eleaz. Dinxi, latro 691.f.695 .a. 795.a. 796.d
Eleazarus seditiosus exulat 682.c
Eleazarus Ananiæ pontificis filius, Romani belli seminarium fuit 809.g
rejecit Cæsaris hostias ibid.
Eleaz. Semxi facinus memorabile 844.d
Eleaz. duo socii contra Manahemum 812.e
Eleazari Simonis filii factio 904.c. 905.e
Eleaz. Simonis Gioræ socii mors 895.a
Eleazarus sicariorum princeps Massadam obtinet 985.e
ejus ad suos oratio 989.f
altera oratio de immortalitate animæ. 990.g.991.992. per totum
Elephantis quomodo pugnatum sub Antiocho Eupatore 419 f
Eleusa oppidum, Sebaste dictum 558. f
Eleutherus fluvius 742.b
Eleutheri equites 731.b
Eliabus architectus 78.b.88.e
Eliacias pontif. sub Josia rege 333.f
Eliacimus Josiæ fil. antea Joacimus dictus accepit regnum paternum, sed tributarium jam factum Aegyptiis 336.a. etiam Babyloniis tributum cogitur pendere 336.e
occiditur 337.d
Eliacimus Joachini filius in pontificatum patri succedit 370.f
Elias propheta tempore Achabi quæ prænunciaverit & gesserit 285.e.286. a. 287. 288. 289. 298. 299. per totum. exemptus ex hominibus 300.b
Eliæ epistola ad Joramum Josaphati filium sceleratum regem 307.b
Elienens Cithæi filius pontificatum accepit 678. f
Elis pontifex princeps Hebræorum 163.c
filii ejus scelerati 165 a
exitium suum cognoscit 166.a
ipsius & filiorum mors 166 d. & f.
Elisæus prophetiæ donum accipit, & Eliam comitatur 289.a
vaticinatur & aquam suppeditat Joramo Achabi filio 301.a
viduam a debitis liberat 302.d
Joramo insidias Syrorum indicat & Adadum capere ipsum volentem eludit 302.d.303.a
famis tempore vilitatem annonæ prænunciat 304.d
Adado mortem indicat ibid.e
Jeum ungit regem Israelitarum 308.b
Joasus Joazæ filius ad se ægrotum venientem consolatur 316.e
vita defungitur 315.g
cadaver occisi a latronibus in ipsius monumentum injectum revixit 316.a
Elymus, elymi 14 f
Emian zona sacerdotalis 84.e
Emmaus concremata 609.c
Emaus vicus. Vide etiam Ammaus.
Engaddi a sicariis invaditur 887. f
Eniachin tribus sacrata 872.f
Enochi mors nemini cognita 9.d
Enosa civitas 7.c
Epaphroditus 2.b
Ephodes vestitus 85.b
Ephorus historicus Gallos & Hispanos prorsus ignoravit 1039. a
Ephorus Hellanicum in plurimis ostendit mendacem 1034.g
Ephremes Josephi filius 44.d
Ephremes in numerum Jacobi filiorum adoptatur pro patre Josepho 53.e
Ephremi pars quæ cesserit 141.f
Ephremitæ Gedeoni bellum inferre conantes placantur 155.d
Ephremitis tribus quomodo Bethelem proditione ceperit 146. c
Epicrates pecunia corruptus Scythopolim cum aliis aliquot civitatibus Judæis prodit 452.e
Epicuræorum error refutatur 355 b
Epiphania, civitas 14.d
Epiphanes & Callinicus filii regi, Antiochi Cæsennio Pæto pugna forti obnituntur 984.c
a Vologeso Parthorum rege magnifice excipiuntur ib. e. Romam ad Vespasianum veniunt 985.a
Epomidis descriptio 85. f
Epulæ ferales Judæorum 775.a
Equitum Romanorum arma 836.d
Equus Modius Varo succedit 1003.a
Erebinthonicus vicus 937.b
Erica prætorianorum Achazæ præfectus occiditur 321. f
Esaias prodigium Ezechiæ regi exhibet 331. c. objurgat eundem propter thesauros Babyloniis monstratos 331. d
Esaiæ prophetiam cognovisse & credidisse Cyrum regem 357.c
Esaiæ vaticinium depravatum 996. c
Esaiæ nativitas 26.d. uxores 27.a

circumvenitur à fratre ibid.d
iratus fratri reconciliatur 32.f
partitur cum fratre habitationem, vocaturque Adomus 36.a
Esdras Judæorum apud Babylonem degentium pontifex, a Xerxe quæ & quanta impetraverit 367.f.368.a quomodo populum mundaverit, & legem ei prælegerit, ac rempublic. reformarit mortuusque sit 368.369.370 per totum.
Escon puteus 26.g
Esther puella quali fuerit forma 374.b ducitur uxor Artaxerxi, & coronatur regina ibidem Judæorum cladem futuram cognoscens regi indicat 379.e impetrat Judæis vitam 380.b
Essen, vestis qualis 85.c.90.b
Essenorum secta 617.c.785.786.787. per totum. eorum mirabilis constantia, & virtus in bello cum Romanis 787.e. opinio de animæ divinitate ibid.g. aliud eorum & diversum collegium 788.d
Ethæus Gitthæus Davidis sectator præficitur exercitui 233.d
Eva quid significet 5.b ejus lapsus 5.e
Evæi populus 14.d
Evaratus Cous 760.a
Evemerus Græcus Judæorum mentionem facit 1051.a
Evilas, Evilæ 14.b
Evodus Neronis libertus 635.a
Eupolemo Græco in historia Judæorum venia concedenda quod Hebraice nesciverit 1051.b
Euphrates, fluvius 5.c
Eurycles Lacedæmonius impostor maximus Herodem circumvenit, & domum ejus subvertit 573.f.758.e.759.f
Eutychus Agrippæ libertus & auriga in vinculis detentus 631.b aperit Neroni malevolentiam Agrippæ 633.a
Eutychus, auriga Caji Cæs. 672.a
Excæcantis aliquem pœna 128.c
Ezecielis prophetia 335.f
Ezecias Achazæ filius regnum obtinet paternum Hierosolymis religionem collapsam restituit 323. per tot. Palæstinos bello vincit ibid. à Senacheribo oppugnatur 328.a in summam adactus desperationem Esaiam implorat 329.d posteritatem à Deo exorat 331.a. moritur ibid.f
Ezechias latronum princeps interficitur 725.f

F

Fabatus Augusti servus 587.a
Fabatus procurator Cæsaris, pecuniis corrumpitur 764.d
Fabii centurionis fortitudo 720.b
Fames ingens 305.e.555.e
Fati potentiæ nemo potest resistere 580.d
Fauces locus 98.b
Faustus Cornelius primus Hierosolyma conscendit 720.b
Felix Pallantis frater a Claudio ad Judæos missus 795.g
Felix præfectus militum Romanorum invadens Phaselum vincitur 491.a Cl. Felicis procuratoris gesta 796. per totum. vide Cl. Felix
Ferrei montis situs 891.a
Festus procurator successit Felici 798.a vide Porcius
Festorum descriptio 92.f.93. per tot.
Filii contumaces & protervi in parentes quomodo mulctandi 126.e
filiorum Israelis jura 121.
Flaccus Syriæ præses 629.f
Flavius Josephus. vide Josephus
Flavius Sylva in administratione Judææ Basso succedit 985.d contra Massadam militem movet ibid. & 986.g. Massadam occupat & præsidium imponit, cum exercitu ad Cæsarem redit 994.g
Fletus, sylva 219.c
Florus templi thesauris frustra inhiat, a cujus expugnatione depellitur 802.g
Flori novus dolus &, avaritia in oppressione Hierosolymorum 802.f mendacium apud Cestium 803. per totum. vide Gessius
Fortes vere qui 206.c
Fortunatus Agrippę libertus Romam missus a suo patrono 638.c
Fratris uxorem ducere prohibitum 631.f
Fratris veri, quos & interitus ipse sociavit 1097.a
Frontonis gesta in custodia 968.b
Fructus intempestivus & præmaturus 123.d
Furii centurionis animositas 720.b
Furum pœna 117.e

G.

Gaba, quid significet 186.a
Gaba equitum civitas cur sic vocata 832.f
Gabaenorum injuria in uxorem Levitæ, & qvomodo eupropter mulctati 147. 148. 149 per totum.
Gabaon vicus 238.f
Gabaonitæ astu fœdus ineunt cum Jesu 138.f. qui ipsis contra Hierosolymitarum regem succurrit 139.e
Gabath, Saul vicus 907.d
Gabinius præfectus militum Pompeji 473.c. ejus gesta 476. 477. 478. per totum.
Gabinius Scauro succedens quid gesserit clari 721.722. per tot. 980.e
Gadara restaurata 720.f
Gadaræ optimates legatos ad Vespasianum mittunt, seque dedunt 888.e
Gadarenses Herodem frustra apud Cæsarem accusant 540.b
Gadæ nativitas 30.g & filii septem 52.c
Gadus propheta Davidi unius è tribus malis offert electionem 244.d
Galades colis & Galadena regio 32.e
Galatæ à quibus denominati 13.a
Galba imperator creatus 893.c in medio foro necatus ibidem. 896.d
Gales infectans Abimelechum Gedeonis nothum, proditur à Zebello 156.f
Galgala quid significet 117.d
Galilæa & regionis trans Jordanem quanti reditus fuerint 782.g
Galilæa minor quæ 832.f
Galilææ utriusque descriptio ibid. calamitas 834. per totum.
Galilæa tota à Romanis subacta 879.e
Galilæorum & Samaritanorum conflictus 794.g
Galilæi contra Romanos 828.f
Galilæi ab infantia pugnacissimi & omni tempore plurimi 833.a
Galilæorum quot millia Japhæ occisa 848.g
Galilæorum nova inventa & factiones Hierosolymis 897.b
Galliæ motus 890.b
Galliæ bellum desiit ibid.
Galliæ situs descriptus 806.e
Galli centurionis facinus apud Gamalam 865.e
Gallos sub mille & ducentis militibus servire, qvibus penè plures habuerint civitates 806.g
Gamala filius Jesu 873.b
Gamala civitas rebellat 863.a ejus situs ibid. & 846. excisa 868.b
Gamalensium fides in Romanos 1000.f
Gamalensium cum Romanis acres conflictus 864.865.866. per tot.
Gamalensium cædes a Romanis 867.c
Ganges fluvius 5.c.
Garizin mons 383.g
Gaulanitis regio deficit ab Agrippa 1013.a
Gazam nequeunt capere Israelitæ 146.a
Gazæi a Jamnæo obsessi captique 459.c
Gazara Palæstinæ urbs a Salomone bis ædificata 268.d
Gedeon quomodo Hebræos servitute exemerit 154.155. per totum. quot filios habuerit 155.f
Geman vici situs 794.f
Gemello renunciat amicitiam Herod. 567.g.568.a
Genesar lacus descriptus 619.d. 869.d. ejusdem nominis descripti ibid.
Gentium enumeratio quæ Romano imperio subduntur 805.806
Gentium qui verenda Judæorum more circumciderunt, enumeratio 1047.a
Gentibus singulis quomodo a suis autoribus nomina sunt indita 12.f 13.14. per totum
Geon fluvius, & quid significet 5.d
Geraseni quomodo se erga Iudæos habitatores suos gesserint 815.f
Gergesæi, populus 14.d
Germanicus veneno sublatus 621.a
Germanicus qualibus moribus 634.b
Germanicus Claudii Cæs. frater 694.a
Germanus augur vinctus Agrippæ vincto vaticinatur 633.f
Germani qualis gens 661.c
Germanorum descriptio 807.a eos octo tantum legionibus Romanorum domitos ibid.
Germanorum agmina & bellum civile ab Antonio primo & Mutiano sedantur 893.d
Germani Capitolii collem occupant 901.e
Germani viribus corporum laudati 961.g
Germanorum magna ex parte defectio a Romanis 971.b defectionis causæ ibid.
Gersus Moysis filius 61.e
Gessius Florus Judææ procurator quomodo Iudæos ad arma contra Romanos capessenda compulerit 701.d & quam malus fuerit vir ibid.
Gessii Flori procuratoris qui Albino successit, crudelitas, impudentia & versutia 798.d avaritia apud Cæsarienses 799.d nova crudelitas in Hierosolymitanos 801.a. Vide etiam Florus
Getheris Arani filius 15.d
Getuli populus 14.b
Gigantum reliquiæ in Hebrone 145.f
Gigantum posteritas a quibus perdomita 17.f
Gimon propheta Basani quæ mala ipsum maneant, vaticinatur 283.f
Ginæa vicus 813.d
Giscala Galil. oppidulum indomitũ 868.c

Giscala

Giscala succenditur & diruitur 1001.e
Giscala à Josephi militibꝰ diripitur, prædaq; popularibus conceditur 828. per totum
Giscalorum status 1001 d
Glaphyra Archelai Cappadocum regis filia nubit Alexandro Herodis fil. 549 c.
odio prosequitur Salomem 564. b. occiso marito remittitur ad patrem cum dote 583. c
nubit Archelao Herodis filio, Alexandri fratri 613. f
item Jubæ 614. d
ejus somnium & mors ibid. e
Gobolitis regio 36. d
Godolias Acani filius præficitur reliquiis Hierosolymorum 343. a
humaniter tractat Judæos profugos ib.
ejus pietas, sed illi noxia 344. a
occiditur ibid.
Goliathi Gittæi statura & insolentia 187. e
interitus 189. c
Gomor, Gomarenses 13. a
Gorgias a Juda Machabæo victus 414 e
vincit Josephum Zachariæ 418. b
Gorion filius Josephi, & Simon Gamalielis contra libertatis corruptores hortantur & concionantur 873. a
occiditur 885
Gotarzes Parthorum rex 688. a
Gotholia Achabi filia, uxor Jorami Hierosolymorum regis 306. g
Davidis familiam quantum potest tollit & regnum administrat 311. g 312. a. & regno & vita privatur opera Joadi 312. per tot. & 313. a
Græcorum & Judæorum diffidium 649. c
Græcis turpissimum visum Judæis inferiores fore 797. f
Græcos bis ternis fascibus Romanorum obedire 806. a
Græcorum omnia nova & heri nuperque facta 1034. a
eorum regiones innumeræ corruptiones invasere rerum memoriam delentes, ibid. Sera cognitio literarum ibid.
philosophi primi Ægyptiorum Chaldæorumque discipuli 1034. e
Græci posteriores Timæum in plurimis mendacem ostendunt. ibid. g
Græcis ab initio nulla cura fuit historiæ conscribendæ 1035. b
Græcorum historicorum elegans descriptio 1034. 1035. 1036. 1037. per tot.
Græcorum legislatores antiqvissimi qui 1070. c
Græcorum dii descripti 1077. & seqq. per totum. eorum legislatores poëtis potestatem dederunt, ut, qvos vellent deos, introducerent, rhetoribus vero, ut decreta de rebuspublicis, qvæ vellent, conscriberent ibid.
Grando apud Ægyptios ante Mosen nunquam visa 64. b
Grapte cognata Isatæ regis Adiabenorum aulam regiam Hierosolymis ædificavit 897. e
Gratus militum præfectus Simonem Herodis filium obtruncat 608 a
suis succurrit 608. e 780. b
Gravidam calce percutiens quomodo plectendus 128. a
Gymnasia Herodis 748. e

H.

HAi vide Aina
Heberus Hebræorum auctor 15. a
Hebræorum declinationis forma ibid.
Hebræorum nullus regnante Salomone servile opus faciebat 269 e
Hebræi bis ultra Euphratem ducti captivi 345. d
Hebron expugnatur, & conceditur Levitis 145. f
Hebronis oppidi antiqvitas 17. d
Hecatæus Abderita 1048. b. 1050. a
Hecatombæon mensis 110. c
Hecatontomachi Alexandri Jamnæi 457. f
Hellanicus ab Acusilao de genealogiis multum discrepat 1034. g
Helcanes Levita & ejus uxores ac liberi 169. b
Helena Adiabenorum regina transit ad religionem Judaicam 683. f
ejus monumentũ Hierosolymis 913. c
Helenæ Monobazi regis matris regia Hierosolymis 920. c
Helias vide Elias
Heliopolis 53. a
Helonis principatus Hebr. 159. b
Heniochi Romanis subjecti 806. b
Heoron, arca tabernaculi 81. f
Herennius Capito procurator Jamniæ 630. c
Hermæus qui & Danaus denominatus 1052. d
Hermippus Græcus historicus diligentissimus 1046. e
Hermogenes Græcus Judæorum mentionem facit 1051. a
Herodes Agrippæ frater, rex Chalcid. 679. f
moritur 690 d
Herodes Antipatri filius 479. d
Hierosolymorum dux constituitur, Ezechiamqve cum aliis prædonibus afficit supplicio 483. b
infantum ob cædem exosus dicit causam 484. b
præficitur Cælisyriæ. 485. b
Romanorum benevolentiam captat & assequitur 489 c
Malichum trucidat 490. f
Antigonum Aristobuli profligat 491. d
uxores & liberos sibi parat, ac M. Antonium corrumpit ibid. e. & 492. a
accusatus tetrarcha constituitur 494. a
strenue pugnat ibidem
elabitur ex hostium insidiis 496. b
difficilibus profectionibus exercetur usqve Romam 498 d
rex Judææ à Senatu Roman. declaratur 499. c
ex Italia navigat, & pugnat contra Antigonum 499. 500
prodigiose servatus bis 505. c. & f
Hierosolyma expugnat, & Antigonum capit 507. c
Antonio donat 508. a
Aristobulum pontificem occidit 513. e
à Cleopatra ad stuprũ solicitatur 518 e
bellum Aretæ infert 519. d
concio ad milites 521. b
Hyrcanum occidit 525. a
quomodo amicitiam Antonii excusarit apud Cæsarem, & regnum ab eo obtinuerit 526. d
Mariamnem uxorem interficit & magnifice donatur à Cæsare 529. a 530. b
necatam à se uxorem luget miris modis 530. e
efferatur ad cædem amicorum quorumcunque & ad omnia mala inclinat 531. d 532. 533
arces in suam tutelam extruit 535 a
fami urgenti succurrit 536. b
quomodo subditos in officio continuerit 537. g
Cæsaream condiderit, & à Cæsare sit muneratus 539. b. 540. 541
salutat Agrippam 540 b
extruit templum Cæsari, & tributorum partem subditis remittit, & conventicula populi prohibet, & Essenos magnificat 541. b
templum novum ædificat Hierosolymis sumtuosiss. 543. e
legem statuit de furibus novam 548. a
navigat ad Cæs & reductis Roma liberis dat uxores, Agrippámqve honorat 548. 549
qvartam tributorum partem suis remittit 553. d
ipsius familia domesticis agitatur dissidiis 554. c
filios suos apud Cæs. accusat 555. f
qvinqvennale certamen celebrat, arces condit 559. c
multaqve alia 561. b
qvalis ingenii, ibid. pecuniis destitutus Davidis sepulchrum recludit 563. b. omnes conjunctos habet suspectos 565. 566 567. 568. 569. à Syllæo iniqvè accusatur apud Cæsarem 572. a
accusat filios apud consilium Berytense 578. a
strangulat 580. b
liberis ipsorum prospicit 583. f
qvas ipse uxores habuerit & sobolem ib. 617. f
Antipatrum damnatum in vincula conjicit 591. e
morbo correptus testamentum conficit 595. f
morbus qvalis fuerit 597. e
sub mortem liberalissimus & crudeliss. 598. b
vim sibi conatur inferre, & Antipatrũ jubet occidi 599. d
testamento mutato moritur ac funeratur 600. c
testamẽto ejus confirmato qvantũ filiis ipsius patrimonium superfuerit 611 e
præficitur Galilææ, & strenue agit 725. f
accusatur Hyrcano à malevolis 726. b
vindicat patris mortem 728. e
ejus victoriæ 729. b
accusatur ib. e
qvomodo se gesserit in pugna contra Antigonum & Parthos 730. f
731. 732. ædificat & multis premitur malis 733. f
Romam navigans jacturam facit ib. e.
rex Jud. constituitur 734. b
Antigonum expugnat & latrones 735. a. & seq. fratris mortem ulciscitur 738. f
in gravia incidit pericula 739 b
Syros & Arabes vincit 742 e
conciliat sibi Julium Cæs. 745. b
ædificat, amicos ac parentes honoribus afficit 746. 747 748. & seqq.
athletam & venatorem agit ac bellatorem 749. d
dissidet cum filiis duob. & uxore 749 f. 750. 751. conciliatur filiis 751 g
iterum dissidet cum ipsis 755. c
accusat filios apud Cæs. & Beryti 760. c
occidit 761. f. 793. g
occisorum liberis prospicit 762. c
qvot uxores & liberos habuerit 763 a
ejus domus iterum conturbatur dissidiis 763. e
Pheroram extrudit 764. f
accusat filium Antipatrum 770. a
morbo corripitur lethali 771. g. 772. a
crudelitas ejus & mors 773. e
qvomodo Romanum adduxerit exercitum 930. b
instaurat civitates 980. e. 988. e
Herodes Herodis fil. Juliada condit 618. f
tetrarcha fit, ibid. e. recipitur in amicitiam Neronis 619. d
qvomodo perierit 620. c

Vitellii iram in se concitat 625. e
bello ab Areta superatur 626. e
Herodiadis amore capitur 626 b
uxoris importunitate in exilium detruditur 638. g
quali fuerit ingenio 679. f
Herodes Herodis fil. Tiberiadem & Juliopolim condidit 789 b
a Caio Cæsare ob avaritiam increpitus in Hispaniam cum uxore fugit 790. d
quando decesserit & quos liberos reliquerit 793. f
Herodias Agrippæ soror, Herodis junioris uxor 626. b
odio prosequuta fratrem se suumq; maritum in exilium conjicit 638. g. 649. a.
ejus exprobrationes & stimuli 790. c
Herodion conditur 497. b. 732. 748. c
Herodotum cuncti mendacem ostendunt 1035. a. Romanorum non meminisse 1038. g
Herodotus erroris argutus 279. a
Herodotus Halicarnasseus Judæorũ gentem non ignoravit 1047. a
Heroum oppidum 524 d
Hesiodus ab Acusilao in qvàm maguis corrigatur 1034. g
Hettan prædium 272. a
Hezarbunis dux captus 155. b
Hieremiæ prophetæ vaticinium & epicedion Josiæ conscriptum 335. f. & seqq.
damnatur, iterum absolvitur 336. f
aufugit 337. b
Hieremias in carcerem conjectus torquetur 339. c
in cœnosum puteum præfocandus demittitur, verum rursus liberatur. 339. f. non vult proficisci Babylonem 343. b. donatur magnis muneribus & alia ejus gesta ibid. c
Hieremias consulens Joanni Careæ abducitur ab eo in Ægyptum, ubi Ægyptiis captivitatem indicat 345. c
ejus vaticinia celebrata 929. e
Hierichus urbs 112. a
excinditur, & restaurator ipsius diris devovetur 137. b
Hierichus desolata 890. f
ejus agri descriptio ibid. g
Hierichontis fons ex pestilenti & infrugifero saluberrimus, & feracissimus ab Helisæo factus 891. d
Hierichuntii agri bonitas 141. c. 473 b. 518. d
Hieroboamus Nabathæi filius vaticinio cognoscens se futurum regem populum ad defectionem solicitat, effugit Solomonis iram 274. c
decem tribuum rex eligitur & Sicimis habitat 276. a
duasque vitulas aureas facit, & templa ibidem b
brachium ejus apoplexia tangitur, & inde a pseudopropheta seducitur 277. g. 278.
filio suo ægrotante quid responsi acceperit a propheta 280. b
contra Abiam ducit exercitum 281. a
vincitur ac moritur relicto regni successore Nadabo 282. c
familia ejus cuncta tollitur ibid. e
Hieroboamus Joæ filius regnum Israelitarum excipit 316. b
Syriam suo regno licet impius adiicit ibidem. moritur Zacharia filio hærede relicto 318. f
Hieronymus historicus Judæorum 1050. f
Hierosolymæ rex cum vicinis regibus occiditur 139. f
Hierosolyma oppugnatur, inferioreque parte capitur 145. f
Hierosolyma civitas Davidis dicta, & quomodo exædificata 218. b
Hierosolymorum thesauri auferuntur, mœnia ad trecentorum cubitorum spacium diruuntur per Joam 317. e
Hierosolymorum captivitatem qui prophetæ prædixerint 335. f
Hierosolymorum captivitas, direptio, & a fundamentis vastatio 342. per totum
Hierosolyma capitur ab Antiocho Epiphane, templumque ejus spoliatur & prophanatur 409. a
restituitur tam urbs quam templũ 415. d
Hierosolyma & templum a Pompejo expugnata 473. e
Hierosolyma diripitur a Parthis 497. d
Hierosolyma ejusque templum cur deus aversatus 695. d
Hierosolyma ad summum felicitatis evasisse fastigium & ad extremam esse dejecta miseriam 707. d
expugnantur ab Antiocho Epiphane 709. c
a Pompeio magno capiuntur 819. d
diripiuntur a Parthis 732. g
oppugnantur ab Herode 741. a. per totum
Hierosolyma Judææ umbilicus, ejusque situs. 883. g
descriptio 912. e. per totum & 1049 c.
Hierosolyma bello, dominatione, seditione laborat 887. g
Hierosolyma quando & qvoties capta vastata 969. e
quando in ea templum ædificatum ibid. e. ejus origo & finis ibid. f
Hierosolyma non idem voce Judaica qvod Græca significat 1059. d
Hierosolymitanis fame laborantibus succurrit Helena 686.
Hierosolymitanorum supplicatio 795. b
Hierosolymitani officiose Agrippæ, & Politiano obviam progressi 803. e
Hierosolymitanorum & Romanorum seditio 811. a
Hierosolymitanorum luctus publicus 813. e
Hierosolymitanorum turbæ & indignationes propter Josephum 816. d
Hierosolymitanorum miserabilis clades, & fuga ad Vespasianum 886. d e
Hierosolymitani prima aggressione superiores 907. f
in legionem decimam excurrunt 909. a
eorum insidiæ contra Romanos 911. b
seditiones perpetuæ 920. d. per tot.
conflictus cum Romanis 920. d. & seq.
pugnant circa machinas Romanorum 922. b
valde terrentur 926 e
eorum pertinacia 928. e
aurum deglutiunt 931. e
crudeliter afficiuntur 932.
Romanos inuitos ad suum excidium coegere 933. b
Hierosolymitanorum calamitas, & clades miserrima 932. 933
pertinacia crudelis 928. e
conflictus 935. e
fames 937. d
profugia ad Romanos 939. e
eorum qui transfugerunt, una nocte viscera duorum millium patefacta sunt 940. a
famis incrementum horribile 941 c
Hierosolymitanorum quam multa millia paucis diebus per unam portam elata 941. a
egenorum quod millia portis ejecta ibidem. b
conflictus cum Romanis circa aggeres 943. c. pugna magna & ferox 946. d
mendacia inter seditiosos 949. c
pertinacia insana ibid. pugna atrox circa custodias 950. d
pugna circa templum 952. e
dolus contra Romanos 953. b
fames 954. b. pugna circa porticus 956. a, circa templum 459. e
strages & fuga incenso templo 459. a
sex millia in porticum confugiunt, seque salvari ex propheta falso seducuntur 459 g. 960 a
plurimi confugiunt ad Titum 966 b
infinita multitudo veniit ibid. strages crudelissima, incendium, fames, captivitasque 967. 968. per totum
Hierosolymitani soli qvanta bonitas 141. e
Hiezecielis prophetæ 335. f. 338. e
Hin, mensura qualis 88. d
Hippeni Judæos suos cohabitatores male tractant. 815. d
Hippici turris descriptio 914. d
Hippodromos locus 773. c
Hiramus Tyriorum rex, Salomoni quid ad templum Hierosolymis contulerit 1042. c. mulctatus qvod Salomoni proposita ænigmata solvere non potuit ibid. f. ejus gesta ibid.
Vide etiam Iromus
Hispani quando & quemadmodum Romanis subditi 806. g
Historia apud Barbaros solennior quam Græcos 1038. b
historiæ scriptori quæ curanda 468. b
historiæ veritatem à Judæis honorari, à Græcis vero negligi 707. a
historiæ veræ qvod indicium 1035. e
historiarum scriptoribus non idem scopus 1. in principio
historicus mendax quantum à falsario instrumentorum differat 1024. e
historicus quis laude dignus 706. f
historici quod officium 1024. f
Holocautoma sacrificium cur dictum 91. a
Homeri poëmate nullum vetustius 1034. d
quomodo conservatum ibid.
homicidarum invitorum asyla 18. d
homicidii incerti inquisitio qualis fiat 122. f. 123. a
hominis creatio 4. e
hominis ætatis quis terminus præscriptus 8. e. 15. e
homines quando degenerare à virtutibus ad vitia cœperint 7. e
hominum commercia quibus vitanda 94. e
hominum ingenium quam sit mali 197. a
Homonœa, loci nomen 1020. e
hortos pensiles a Nabuchodonosoro extructos 350. a
hospitii reverentia 20. a. 147. d
hyc vocis significatio 1040 e
hyoscyami descriptio 86. b
Hyperberetæus mensis 92. c. 263. b. 286. b
Hyrcanium vicus 742. d
Hyrcanus Alexandri Jannæi filius constituitur pontifex 716. d
fœderatur fratri, & ociosam vitam elegit 468. d. & 717. d
cur ignavus habitus & fugerit ad Aretam 469. d
Scauri amicitiam frustra ambit 471. b
disceptat apud Pompejum cum fratre 471. a
redditur ei pontificatus 475. a. 481. e. honoratur ab exteris gentibus 482. d
honoribus ab Julio Cæs. afficitur 486. a. capitur & amputantur auriculæ ejus 497. e 731. e
a Par-

a Parthis dimissus ad Herodem revertitur, a quo perfide tractatur 511. per tot. occiditur tandem ab eodem 525.a.749.f
quali fortuna per omnem vitam fuerit agitatus ibid.
Hyrcanus primus ejus nominis pontifex 624.d
Hyrcanus quomodo a Ptolemæo sororio tractatus & Antiocho Eupatore, tum gesta ipsius 710.f
ejus felicitas 712.b
iterum fit pontifex 720.e.724.f
pontificatus confirmatur & regnum datur Judææ 726.f
Hyrcanus Josephi Tobiæ filius adolescens ingeniosus 404.405.406. per totum
ejus gesta & mors 407 d
Hyrcanus Simonis Matthiæ filius effugit Ptolemæi insidias, & principatu potitur 448.c
oppugnatur ab Antiocho Sotere 449.a
pacem ab eo redimit ccc. talentis, Davidisque thesaurum tribus millibus talentorum imminuit 449.g.450.a.
urbes ab hostibus ablatas recuperat, pacemque cum Rom. init 450.d
Samariam obsidet & radicitus tollit, cumque deo colloquitur 452. per totum. ejus felicitas & mors 454.a
somnium de filiis quale aliquando habuerit 456.b

I

Iabinus rex Hebræos opprimit, opprimiturque ipse 152.c
Jabissa civitas & Jabissenorum officium in Saulum & filios ejus extinctos 209.b
Jabisus civitas capta, & omnes ejus habitatores cæsi præter cccc. virgines 149.b
Jachin, columna vestibuli templi 261.b
Jacimus, vide Alcimus
Jacimus Zamaris filius eques 584.f
Jacobi filii Isaci nativitas 26.d
præripit fratri benedictionem paternam 27.d
fugit fratris iram 28.b
dormienti visio offertur ibid.
& nuptias celebrat 30.c
visiones iterum 31.d
aufugit a socero 31.c
redit cum fratre in gratiam 32.f
luctatur cum spectro 33.b
Jacobus vocatur Israel ibid.
defodit Labani Deos 34.b
Jacobus partitur cum fratre hæreditatem paternam 36.a
opulentia ejus & felicitas 37.a
Josephum luget 39 e
mittit filios frumentatum in Ægyptũ 44. f. proficiscitur ipse etiam cum omni familia 51.d
moritur 53.d
Jacobus & Simon Judæ Galilæi filii aguntur in crucem 690.c
Jacobus frater Christi lapidatur 698.b
Jacobi, rectoris Idumæorum proditio 894.g.895.a
Jacobi septimi ex fratribus Macchabæi supplicia & constantia 1096.b
Jaddus filius Joannis pontifex patris loco sit, 383. b. Alexandro magno negat forum venalium rerum 384.d. placat eundem & impetrat quod vult 385.c
moritur 386.g
Jadon propheta Hieroboami idololatriam objurgat 278.e. discerpitur a leone 277.e
Jahel. vide Jale
Jairus Galadenus, princeps Hebr. 157.e
Jale Sysarem occidit 153.e
Jalus custos thesaurorum Davidis 250.c
Janiæ regni termini 1040.b
Jannæus Alexander, quære Alexander.
Japha vicus 1016.d
Japhæ munitiones 848.a
Japhetus filius Noe 11.d
ejus soboles quanta, & quibus gentibus nomina dederit 12.f 13.a
Japhthes accitur ad principatum Israelitarum 158.a
victor filiam suam deo mactat, ibidem.e
Jar, mensis 259.c
Jardan vicus 833.f
Jason, alias Jesus, Oniæ pont. filius, pontificatum fratri extorquet 408. c
Jason ut pontifex constituatur quantum æris numerarit Antiocho 1087.g
Jauanes Japheti filius 13.a
Jazarus pontificatu privatur 618.e
Jaziel propheta vaticinatur Josaphato 298.c
Jazoron urbs spoliata & concremata per Judam Macchabæum 416.c
Iberi, populus 13.b
Ibes serpentibus infestæ 58.d
Ides scelus & supplicium 622.623
Idumæa unde dicta 36. a
Davidi subdita 222.f
ejus tumultus 779.g
Idumæi, quomodo circumcisionem & religionem admiserint 450.e
Idumæorum nationis descriptio 877
viginti millia cum ducibus quatuor Hierosolymam veniunt ibid.g
seditio & tumultus 880.g
Idumæi cum viginti quinque millibus contra Simonem Gioræ 894.f
Joannis Leviæ pecunias prædantur 897.e ad Titum supplices veniunt 965. g. scelerata eorum facta repetita 980.a
Jebostus Sauli filius cõstituitur rex 212.c
amittit regnum 214.b
occiditur per insidias 216.c
sepelitur honorifice a Davide 216.g
Jebusæi populus 14.d
Jebusæorum ludibrium in Davidem male ipsis cessit 217.f
Jechonias. vide Joachimus. nam binominis fuit
Jephthe. vide Japhthes
Jesraela urbs 288.c
Jessæus filius Obedæ 164.e
Jessæi filii qui 186.c
Jesus Christus describitur 621.f
Jesus Anani filius prædixit Hierosolymæ excidium 961.a
Jesus Damnæi filius fit pontifex 698.c
Jesus Gamalielis filius fit pontifex 699.a
Jesus dictus Oniæ frater pontificatu honoratus, & mox eo privatus 408.b
Jesus Naveci filius exercitui præficitur, & vincit Amalecitas 75.a
Chananææ explorationem indicat suis commilitonibus, & territis reddit animum 99 a
Moyses eum sibi successorem designat 118 c
prædicit, quæ gesturus erat 131.c
Chananæam explorat 134.b
Jordanem cum exercitu superat 135.f
Hierichuntem sine labore capit 136.d
& Ainam exsindit 138.d
Gabaonitis fœderatur, capitque quinque reges 139.b
reges Libano vicinos expugnat 140.c
munit civitates ibid. terram victoria quæsitam dividit tribubus 141. per totum. præcipit eis ut reliquias Chananæorum tollant 142.c
moritur 144.f.145.a
Jesus Phabetis filius pontificatu privatur 537.d
Jesu pontificis ad multitudinem Hierosolymitanam oratio 878.879 per totum.
mors 882. e
ejus virtutes celebratæ 883.b
Jesu Saphiæ filii facinora 1003. e. & 1008. 1009.1020. 1021. per totum
Jesus Sapphæ filius 812.d
Jesus Thebuthi sacerdos Titio sacra donaria tradit 966.c
Jesus Tobiæ filius quid gesserit 857.858. 860. per totum
Jeus Amasis fil. Ramatham expugnat, & fnungitur rex Israelitarum 308.b
Jezabelam & omnem Achabi & Ochoziæ cognationem tollit 310.a
Bali sacerdotes extirpat 311.d
contemptor & ipse numinis moritur
Joaza filio successore relicto 313.f
Jeus propheta arguit Josaphatum 297.a
Jezabela quam mala mulier 285.d
minatur Eliæ interitum 288.c
Nabathum curat lapidibus obruendum 289.d
præcipitata de turri ab equitibus proculcatur 310.a
Ilys, ager qualis 71.b
Immundi qui Moysi 94. c
Impedimentorum custodibus æque ac pugnantibus prædam partiendam 207. f. 208.a
Imperatores Rom. semper honoraverunt & ornaverunt templum Hierosolymitanum 940.e
Imperii Romani fines quousque 805.f. 837.b
Indorum mortis descriptio enarrata 991.e
Injuria maxima quæ 122.d
Inventa debere restitui 127.f
Inundationis universalis descriptio 8.e
Joabi cum Abenero pugna 212.
Abenerum turpiter occidit 214.f.215.a
exercitui præficitur Davidis 222.f
Syros vincit 224.e
Davidis nomine belligeratur fortiter 225.226. per totum
ingeniosum commentum fingit 228.b
Abesalomum interimit 234.c
Davidem Abesalomum lugentem increpat 235.d
præfectura privatur 238.d
Amasam interficit & Sabæum persequitur, caputque ipsius ad regem perfert, & restituitur pristinæ præfecturæ 238.f.241.e
populum censet 244.b
occiditur 254.e
Joadus quomodo Gotholiam regno spoliat & occidit. Joasumque regno præficit 312.a.313.a
studet templo restaurando & moritur 314.a
Joachabis nativitas & quid significet 167.a
Joacimus Jesu filius pontifex 367.f
Joachimus Joacimi fil. in regnum paternum constituitur 337.d
abducitur in captivitatem Babylonem 338.a Liberatus e vinculis regiæ præficitur 350.c
Joacimus Josiæ, vocatur Eliacimus, accipit regnum patris tributarium Ægyptiis factum 336.a
tributarius etiam fit Babyloniis 336.d
occiditur 337.d

Joacimus pontifex mortuus 370. g
Joannes, alias Hyrcanus. vide Hyrcanus.
Joannes Ananiæ filius Gophniticæ & Acrabatenæ regionum rector designatus 822. e
Joannes Asamonæi fil. occisus 710. b
Joannis Baptistæ interitus 626. f
Joannes Careæ filius dux profugorum Hierosolymitanorum fideliter consulit Godoliæ 343 g
Ismaelem Godoliæ interfectorem persequitur 344. e
consulit Hieremiam, & ipsum in Ægyptum abducit 345. a
Joannes dux militum Jonathæ 293. c
Joannes Essæus Tamnam missus, ut toparchiam administraret 822. e
Joannes Gaddis Matthiæ fil. 410. g
Medabensibus Amaræis occiditur 428. c
Joannes Idumæorum dux ab Arabe quodam sagitta occisus 922. g
Joannes Judæ fil. in pontificatu succedit patri & fratrem in templo occidit 382. e
moritur 383. b
Jonathæ ac Judæ fratris Joannis interitum vindicat 382. e
Bacchidem adigit ad ineundum secum amicitiam 430. a
ejus amicitiam tam Demetrius quam Alexander Antiochi Epiphanis ambiunt 430. e. 431. b
Alexandro quam fuerit gratus 434. f
vincit Apollonium Davum 436. b
amicus fit Demetrio Nicanori 438. b
sociat se Antiocho Alexandri contra Demetrium 440. a
deseritur à suis, tamen vincit, & renovat fœdera 440. f
capitur per proditionem 444 d
occiditur ibid. g
Joannis Levi filii Giscalensis facinora 1001. 1003. 1004. 1005. 1006. 1013. 1014. 1016. per totum. Giscalam Josephi jussu muro cinxit 823. b
ejus proditio & doli varii 824. a
dolus novus 826. b
fuga cum mille Syris fugitivis 827. a
ad defectionem incitat 868 d
Titum fallere conatur 869. d
Hierosolymam fugit 869. f
ejus excusatio apud Hierosolymitanos 870. f
Hierosolymitanis exitii causa 876. a
malitia, crudelitas & gesta 887. 897. 898 920. 923. 925. 931. 932. 933. 936. 940. 943. & seqq.
Joannis Levitæ conflictus 905. a
Joannis pontificis monumentum 920. f
Joas seu Joazes Joazæ fil. patris regno potitur 316. a
moriens regnum filio Hieroboamo relinqvit ibid. b
contemnit Amasiæ minas, quem capit in pugna 317. c
perit ibid. f
Joasus Ochosiæ filius qvomodo à Gotoliæ sævitia servatus, & rex constitutus 312. a
à religione deficit & legibus 314. d
Zachariam Joadi filium in ipso templo lapidat ibid. e
ægrotans occiditur 315. a
Joazarus dux missus contra Josephum Matthiæ filium 827. c
Joazarus Josepho invidet 1013. c
Joazarus privatur pontificatu 618. e
Joazas Jeu filius regnum paternum assequitur 313. g. 315. b
Dei beneficio liberatus moritur 315. d
Joazus Josiæ fil. regnum paternum capit, vir impius captivus in Ægyptum abducitur & moritur 335. g. 336. a
Jobacchus torrens 33. b. 111. d
Jobel fil. Lamechi 7. d
Jobelus qvid significet 96. e
Jobeli anni remissio & libertas ibid.
Jochabel mater Moysis 55. f
Jodes, à Moabitis oppressos Hebræos libertati restituit 151. d
Johel Samuelis fil. qvomodo se in principatu gesserit 173. a
Jonas propheta vaticinatur Hieroboamo Amasiæ filio 318. a
quomodo ad Ninivitas missus sit, & in mare projectus ac à ceto haustus post triduum vivus in terram revomitus 318. c
Jonia unde sic dicta 13. a
Jonici Judæi apud Agrippam queruntur Gentilium injurias 550. e
Jonum in Judæos odium 398. d
Jonatas Anani fil. 676. c
pontificatum oblatum respuit ibid. & ejus gesta 795 d
Jonathas Asamonæi fil. Antiochi Epiph. filio reconciliatur, capitur à Tryphone & occiditur 710. c
Jonathas Sauli filius castrum Palæstinorum expugnat 179. c
hostes unico tantum armigero comitatus aggreditur 181. c
animositas & honestas 181. f
amor in Davidem 191. c. 193. c
fœdus cum eo 193. f
cadit in pugna contra Palæstinos 208. c
ejus posteri quo honore a Davide affecti 213. b.
Jonathæ cujusdam Sadducæi cum Pharisæis contentio 453. f
Jonathas homo vilissimus provocat ad singulare certamen Romanos 952. c
Pudentem equitem Romanum interficit, & a Prisco centurione sagitta transfigitur ibid. & 953. a
Jonathas Matthiæ fil. 411. a
defuncto fratri Judæ succedit imperii administratione 428. a
Jonathas Pharisæus 1013. f
insidiatur Josepho, servatur 1018. 1019.
iterum insidiatur eidem 1020. 1021.
Jonathas pontif. perimitur 695. c
Jonathas pontifex primus Massadam ædificavit, & nomen id imposuit 987. d
Jonathas qui alias Jonadab, socius Ammonis 218. d
solatur Davidem 227. f
Jonathas Samæ fil. sternit virum sex cubitorum 242. f
Jonathas sicariorum princeps circa Cyrenen 996. e
ejus supplicium 997. d
Joppe à Cestii militibus capta, direpta & incensa 818. a
bis à Romanis funditus excisa 855. g
ejus situs descriptus ibid. c
Joppensium interfectorum quot millia 818. a
Jotamus Achabi fil. in regnum paternum succedit 300. a
Moabitas expugnat 301. d
monitus ab Elisæo cavet Syrorum insidias 303. c
fame urgente Elisæum jubet interfici, cujus mandati eum mox pœnitet 304. b
liberatur ab obsidione Adadi 305. a
in oppugnatione Ramathæ sagitta vulneratur 308. a
occiditur ab Jeu, & cadaver ejus in agrum Nabothi projicitur 309. c
Joramus Josaphati fil. succedit in regnum paternum 302. a
fratres & amicos paternos occidit 306. f
deficiunt ab eo Idumæi aliæqve gentes aliqvot 307. a
cognoscit suum fatum ab Elia, & mortuus tractatur pro merito 307. f
Jordanis refertus mortuis 890. a
Jordanis fontes & cursus 861. a
Josabetha Ochoziæ soror germana qvomodo Joasum servarit 311. g. 312. a
Josadochus pontifex Babylonem vinctus ducitur 342. e
eximitur vinculis 343. a
Josaphatus à commentariis Davidis 222. g
Josaphatus Asani fil. in regnum paternum succedit 285. c
præsidia urbibus suis imponit, & collapsam religionem restituit 293. a
quantos habuerit exercitus aratos 293. e. increpatur ab Jeu propheta, pietatemque ac justitiam colit 297. a
Ammanitas & Moabitas citra sanguinem vincit 298. e
cum Joramo bellum infert Moabitis 300. d
moritur 301. f
Josephus Antipatri filius 723. d
oppugnatur ab Antigono 499. f
qvomodo perierit 504. e
arcanum non satis continens 516. b
Josephus Salomes maritus Herodis mandatorum proditor occiditur 750. f
Josephus Cabeus pontifex 697. f
privatur munere ibid.
Josephus Caiaphas. quære Caiaphas
Josephus Canæi vel Camydæ pontificatum acquirit 683. e
eo privatur 690. c
Josephi Dalæi fatum miserabile 459. e
Josephus Ellemi filius 597. d
Josephus & Jesus pontifices cum aliis multis ad Romanos profugiunt 949. a
Josephus Gorionis filius belli dux contra Cestium 822. e
Josephus Herodis nepos occurrit Varo 609. e
Josephus Itaburii montis planiciem muro circumdedit 866. f
interfectus Gamalæ 867. e
Josepho Matthiæ filio quæ causa fuerit Antiquitatum Judaicarum, & Belli Judaici historiæ descriptionis 1. c
suam historiam veracem affirmat & incorruptam 563. e
ipsius genus, filii institutio & doctrina, profectio Romam 998
naufragium passus à Poppea benigniter donatur, & mittitur legatus in Galilæam 999. d
committitur ea ipsius tutelæ 1003. b
in quibus versatus sit periculis 1004. 1005. bello necessaria comparat, & oppida expugnat ibid.
Joannis insidias effugit & Jesu latronum principis 1005. f
ignoscit capto Jesu, & cum Ebutio bellum gerit 1007. a
insidiis, calumniis variis petitus evasit 1008 1009. 1010. per totum
deficientes Tiberienses cohibet 1011. d. civitates muniit 1013. a
insidias patitur, & somnio consolatur 1014. e
astutia ejus in cognoscendis insidiis 1016. a
Joannis consiliis contra ipsum qvomodo occurrerit 1017. e
Jonatham insidiatorem servat, & legatos mittit Hierosolyma 1011. c
in sa-

in salutis discrimen incidit 1019.f
accusatur a Tiberiensibus & irridetur, eorumque urbem cepit 1023. 1024. Simonem & Jonatham Hierosolyma mittit 1024.b
calumnias falsi historici depellit ibid. f.
historiæ suæ veritatem adstruit 1026.f
Sepphoritas servat 1027.f
Tiberiada servat, & Sepphorim capit, & profligatur a Romanis 1028. per totum. in pugna contra Silam prolabitur cum equo 1029.f
captus honorifice tractatur a Vespasiano Titoque, & captivorum multos liberat, falsoque accusatur 1030.e
uxores ducit, & liberos procreat 1031.f
qua diligentia quoque ordine bellum Judaicum conscripserit, 705.706 707. 708. per totum
Josephus Matthiæ filius utriusque Galilææ rector designatus 822.e
ejus singularis industria, ibid. dolo Joannis Giscalæi subito oppressus 825.b
gesta contra Romanos 834.c
adventu Vespasiani in Tiberiada confugit 838.f
primatibus Hierosolymis e Tyberiade de rationibus belli scribit 839.b
Jotapatenis auxilio venit 839.840. 841.842. per totum.
ejus machina excogitata contra arietis ictus 844.a
fortia facta 846.847. per tot.
qvomodo e catenis liberatus per Tytum & Vespasianum 991.b
ejus prolixa oratio ad Hierosolymitanos 927.928.929.930. per totum. in deditione in puteo delitescit 850.f
ejus socii ipsum persequuntur ibid.
ejus oratio philosophica ad socios 852.a ejus socii cum ipso cædes mutuas sortiuntur 853.e
cum altero sortem evadit ibid.
ad Vespasianum ducitur ibid.
vaticinatur Vespasiano imperium Romanum 854. c
ferme exanimatur 939.c
ejus mater occisum credens cruciatur animo ibidem
curato vulnere rursus murum circuit hortando 939.e
mandata Titi Joanni Hebraice nunciat 948.a
eidem loquitur 949. per tot.
pro reliquiis civitatis frustra obsecrat 965.b
Josephus Medicaster defectionis autor 1012.f
Josephi filii Jacobi nativitas 31.b
fratribus cur exosus 37.c
venditur in Ægyptum 39.c
solicitatur ad stuprum a domina 40.a
somnia explicat 42.a.43.d
e vinculis liberatur 43.c
præficitur Ægypto, nominatur Psontomphanecus 44.c
fratres capit ibidem
& miris exagitat modis 45. 46 per totum. cognoscendum se ipsis exhibet 50.d
patri adventanti occurrit 52.d
moritur, & ossa ejus in Chananæam transferuntur 54.a
laudatur 1085.g
Josephus apud Vespasianum accusatus 997.c. quinque millium annorum historiam Græco sermone contexuit 1033.a. ejus historiæ certitudo 1037.c
dux ipse Galilæorum a Romanis capetus ibidem
solutus vinculis cum Tito ad obsidionem Hierosolymorũ profectus. ibidem
Josephus belli historiam primum Vespasiano & Tito obtulit ut sibi testes essent 1037.e
Agrippæ regi eam dedit ibid.
Antiquitatis libros ex sacris literis interpretatus est 1038.a
Josephus Simonis filius toparchiam administrat 822.e
Josephus Tobiæ filius quomodo Ptolemæum Evergeten reconciliarit Judæis 402.b
festivum ejus responsum 40.e
uxores & liberi 403.e
Josephus Zachariæ fil. præficitur præsidio Hierosolymorum 416.f
vincitur a Gorgia 418.b
Josias Amasi filius patri in regnum succedit, optimam rempub. & veram religionem instituit sublatis idolorum aris & sacerdotibus 333.334. per totum. moritur 335.e
Josue. vide Jesus
Jothamus Oziæ filius vir pius patri in regno succedit, Ammonitasque tributa pendere cogit, 320.e
filio Achaze successore relicto decedit 321.c
Jothanes Gedeonis filius parabolis ad Hebræos loquitur contra Abimelechum 156.a
Jotape Sampsigerami regis filia 628.c
Jotapatæ situs descriptus 840.c
Jotapatæ excidium Hierosolymæ nunciatum quali luctu urbem repleverit 856.a
Jotapatenorum conflictus acer cum Romanis 839. 840. 841.842.843.844.845. per tot. calamitas miserabilis 845. 846 847
Jotapateni cujusdam capti a Vespasiano constantia 849.f
Vespasiano produntur ibid.
demum expugnantur ibid. eorum quot millia occisa & capta 850.e
Jous mensis 110. c
Jozarus constituitur pontifex 597.d
privatur eo 613.e
Iramus amicitiam cum Davide init
Irenæus orator 603.b
Iris quid designet 11.a
Iromi cum Solomone amicitia & mutua eorum beneficentia 258.b.259.a
quibus donis fuit remuneratus a Solomone 267.d
Isacus nascitur & circumciditur 21. e. ducitur sacrificandus 23.a ducit uxorem 26.a. nascuntur ei gemini 26.d. Abimelecho exosus reconciliatur, & fodit puteos 27.a. fallitur ab uxore ib.c. moritur 34. e
Isacharis sors 141.g
Isboseth. vide Jebosthus
Iseremoth locus 97.e
Isiacorum scelus & supplicium 622.a
Isidis statua & templum tollitur 623.c
Ismael Fabi filius pontificatu vix dum nacto exuitur 619.c
Ismaelis Abrahami filii nativitas & circumcisio 19.d Arabum autor est 21.f
ducit uxorem. gignit fil. xii. 22.c
Ismael Phabæi filius constituitur pontifex 696.c
Ismael regii generis Judæus Godoliam interficit 344.b quantam cædem etiam aliorum hominum fecerit præter Masphatenses abductos ibid.
Israel quid significet 33.c
Israelitæ inhumaniter tractantur ab Aegyptiis, necantur, & gravibus laboribus atteruntur 54.f. labor augetur 62.d. quantus eorum ex Ægypto migrantium numerus 65.d
transeunt mare rubrum 67.d
armis Ægyptiorum se muniunt 68.c
obmurmurant Moysi 71.d
coturnicibus pascuntur mannaque 72.e
ab Amalecitis prælio infestantur 74.b
collatio ad tabernaculi structuram 77.g. seditionibus agitantur & puniuntur 95.e. 98.a
negatur eis ingressus in Chananæam 99.d
Israelitæ inscio Moyse cum Chananæis pugnantes vincuntur 75.a
quæ eis triginta octo annis in deserto obvenerint 109.110. quales milites fuerunt 110.f. Amoræos extinguunt 111. per tot. a Madianitorum puellis seducuntur 114.f
eos excindunt 117.e. Hierichuntem delent 136.g
item Ainam 138.d. partiuntur Chananæam, & quisque in suam sortem mittitur 141.d. commoventur inter se propter aram in ripa Jordanis extructam 143. c. quomodo se gesserint post Jesus mortem 145.e. omisso bello agriculturæ dant operam 146.c
eorum prælium cum Benjamitis 148.c
Chusarthi Assyriorum regi subjiciuntur octo annis 150.e. a Moabitis subjugantur, a Jode libertati restituuntur 151.a. iterum a Jabino opprimuntur 152. c. per Deboram redimuntur ibid. ab Amalecitis & Madianitis septem annis misere tractantur 153. d restituuntur libertati per Gedeonem 154. f. sub Abimelecho male habentur 156.d
jam ab Ammanitis, sed per Japhthem liberantur 158.d
cæduntur a Palæstinis & fugantur 166.b
vindicantur in libertatem a Samuele 171.d
male tractati ab Ammanitis liberantur a Saulo 178.a
cæduntur a Palæstinis 208.b
civili bello laborant 212
Israelitæ quot annis post Jesum nequiverint Chananæos ex Hierosolymis ejicere 218.e
Reliqua ipsorum gesta sub regibus cõprehenduntur. Ezechiam regem restituere religionem conantem condemnant. & prophetas occidunt 323.f
transferuntur in Mediam & Persidem & quo tempore id factum 324.g
Itaburius mons 141.g situs 866.f
Italiæ bella civilia 896.d
Ithaciæ seu Hirenes concubinæ Ptolemæi Physconis sobrietas 1064
Ithamari domus privatur sacerdotio 254.c
Ithobal Tyriorum ac Sidoniorum rex 311.d
Jubal & ejus inventa 7.d
Juctas Heberi filius quos liberos habuerit 15.b
Jucundus Herodis satelles falso accusatus torquetur 574.b
Judæa latronibus expletur 698.d
Judææ regio ubi præstantissima 719.b
Judææ descriptio 833.d
Judææ nulla pars erat quæ non una cum Hierosolymis interiret 888.c
Judæus vivus captus, Titi jussu crucifigitur pro muro Hierosolymæ 933.d

Judæi quando primum cœperint appellari 372.b
Judæis permittitur a Cyro redire Hierosolyma, & templum ibi ædificare iterum 357.b
impediuntur ab ædificando 360.a
a Dario Hystaspis filio liberi & immunes facti juvantur in urbis & templi restauratione, & quot eorum Hierosolyma reversi sint 262.f
quando templum absolverint 366.e
eorum reip. quæ forma fuerit & quomodo mutata ibidem
duas tribus Hierosolyma redire volentes per Asiam & Europam degere, reliquas vero decem ultra Euphratem esse 368.f
armati laborant 372.d
in summam calamitatem per Amanem deveniunt 376.a
quomodo a Bagose tractati 382.f
quomodo ab Alexandro Magno 385.d
quomodo sub Ptolemæo Philadelpho 392.b
& inde quomodo ab Asiæ regibus aliisque honorati 397.398
misere ab Antiocho Epiphane tractati 408. usque 419 sub Demetrio 422.a cum Romanis primum fœdus ineunt 424.c in summa calamitate constituti post Judæ casum 425.e
quando primum Romanis subditi 475.c. quibus honoribus & beneficiis ab iisdem affecti 485.e
Judæorum cum Samaritis contentio propter templum 433.g.434.a
Judæorum sectæ quot 442.d
Judæi quam sint religiosi 474.b
Judæorum Cyrenensium & Asiaticorum legatio ad Cæs. propter Græcorum molestiam 561.d
Judæi seditionem excitant 596.601.604 605.606.607.608. per totum
Judæorum constantia pro tuendis legibus 621.b.640.a
Judæorum miseriæ sub Felici 695.a
Judæorum & Græcorum apud Alexandriam seditio 649.c
Judæi male a Babyloniis tractati Seleuciam migrant 649.e
Judæorum & Philadelphensium dissidium 682.a
Judæorum 20000. a seipsis contrita 691.a
eorum & alia clades ibidem
Judæorum cum Syris dissidium 695.g
Judæorum pontificatus & principatus successio & mutatio 700.c
Judæorum epulæ ferales 775.a
Judæorum contra Archelaum accusatio & petitio 781.f
Judæi Petronio supplicant 791.b
Judæorum tumultus sub Cumano & calamitas 794.a
Judæorum & Syrorum seditio circa Cæsaream 797.d
Judæorum sub Albino Hierosolymis seditio 798.b
alia sub Floro Cæsareæ 799.b
Judæorum dispersio in totum 809.d
Judæi legatos ad Florum & ad Agrippam regem mittunt 810.f
Judæorum contentio cum Romanis ibid.
Judæi contra Judæos in Scythopoli 814.d
Judæorum Alexandriæ occisorum quinquaginta millia 817.b
Judæorum & Romanorum strages in scenopegiis Hierosolymæ 818.e
Judæorum victoria insignis contra Cestium 816.
unde elati facti 830.e
Judæi a Romanis profligantur 831.d. 848.c
Judæorum clades ab Idumæis facta 882.b
Judæorum circa sepulturam cura ibid.f
Judæorum in Massada immane facinus 994.b
Judæorum apud Alexandriam & Thebas interitus 995.d
Judæorum genus vetustissimum ex origine domestica 1033.a
Judæorum cura conscribendæ historiæ 1036.a
Judæorum cur rara mentio in Græcis historiis 1033.c.1038.b
eorum apud antiquissimos nomina 1040.g. eorum egressus ex Ægypto mille annis ante Iliacum bellum 1042.a
Judæorum magnanimitas & clementia in quo consistat 188.e
eorum leges optimæ 1080.f
omnes populi eorum æmuli ibid.
Judæorum fides & auxilia contra Ægyptios Rom. præstita 1064
merita Augusti Cæs. epistolis comprobantur ibidem
Judæorum integritatis testimonia ab Alexandro, Ptolemæis omnibus & senatu Romano, imperatoribusque maximis facta 1064.1065
Judan Amasiæ regis mater 316.a
Judas, Judæi 14.b
Judæ portio in terra Chananæa 141.e
Judæ nativitas 30.f
consilium de fratris cæde vitanda 39.b
homo vehemens 46.d
filii tres 52.b
Judæ tribus gesta post Jesu mortem 145.c
Judam inter xii. fratres principatum obtinuisse 249.e
Judas Asamoniæ filius quid contra Antiochum utrumq; fecerit, & quomodo religionem instaurarit ac perierit 709.c
Judas Capsæi, vir strenuus 441.d
Judas Eliasibi fil. in pontificatum patri succedit 382.e
Judas Essæus propheta 713.c
Judas Ezeciæ latronis filius Archelai regnum affectat 607.d
tumultum excitat 780.a
Judas Gaulanites Galilæus seditionem inter Judæos concitat 616.c
ejus secta 617.b
Judas Jairi latenter inter Romanorum manus effugit 983.d
Judas Judæ filius præfectus Simonis cum decem contubernalibus deliberat murum tradere Romanis 938.g
Judas Macchabæus 410.g
Patri in administratione succedit 412.d. Apollonium & Seronem præfectos superat & occidit ibid.e
Gorgiam & Nicanorem vincit 414.e
itidem Lysiam 415.b
templum purgat & instaurat ibid.d
vicinos molestos domat magnis stragibus 416.b
Nicanorem cum suis copiis delet 423.f. creatur pontifex, & fœderatur Romanis 424.b
cadit 425.e
Judas Sepphoræi sophista 772.b
Judas vates 455.b
Judicum status quis 178.e
Julia uxor Cæs. Augusti 559.d
Juliæ Augusti quid ab Herode legatum 599.f
Juliani centurionis fortitudo & fatum 947.a
Julius Cæsar Pompejum fugit, & bellum cum Ægyptiis gerit 479.f
amicus & beneficus est in Judæos 481.a. parat expeditionem contra Scipionem & Catonem 485.d
occiditur 489.a
Julii Cæs. magnificentia, & liberalitas in Herodem 526.& seqq.
vincit M. Antonium 524.a
occidit eum cum Cleopatra 528.e
Julius Capella 1000.f
Julius Lupus Cæsoniam cum filia interficit 667.e
interficitur & ipse 973.b
Jupiter Olympius 652.e
Jurisjurandi modus 24.f
Izatæ regis filii & fratres Tito supplicant 964.d

L

Labanus Batuelis filius 15.f
dolose cum Jacobo agit 30.e
persequitur fugientem generum 31.d
Labosardachus Niglasaris filius in paternum regnum succedit 350.d
Lacedæmoniorum amicitia cum Onia pontifice 407.b
Lacedæmonii cum Judæis societatem & fœdus faciunt 442.b
Lacedæmonii quando & quemadmodum Romanis subditi 805.e
Lamechus, pater liberorum LXXVII. 7.d
Largius Lepidas decimæ legionis præpositus 956.f
Latopolis 65.c
Latronum colluvies Hierosolymis 871. e.872. eorum facinora ibid.
Latronum turba in Judæa 694.f.695.f. 999.f
L. Lentuli decretum pro Judæis 488.c
Lepid. a Caligula occisus 653.f.656. c
Leprosi quatuor Syrorum castra urgente inedia invadunt 304.f
Leprosorum conditio 94.c
& quod alicubi sint in pretio ib.e
Leuces loci descriptio 988.f
Levi, militum præfectus 1013.b
Levis nativitas 30.e
ulciscitur sororis stuprum 34.a
filii ipsius tres 52.a
Levias traditur 871.g
occiditur 871.a
Levitæ uxor quam nefande a Gabaonitis tractata 147.c
Levitæ ejus prudentia ib.e
Levitarum numerus 97.a
Levitis ac sacerdotibus civitates cum suo agro, & decimæ adscribuntur 108.g.109.a
earum civitatum nomina 142.c
Levitæ usum vestis lineæ impetrant 699. d
Levitica tribus deo dicatur, cui tabernaculi cura committitur 94.a
Lex Moysis cur a poetis aut prophanis historicis non tractata 391.e.397.c
Legis & præceptorum Dei pulcherrima explicatio 1073.1074.1075.1076.1077. per totum
Legis nomen apud Græcos olim non fuisse 1070.d
Leges Moysis ad mores pietatemque pertinentes 121.a. 122.
Liæ & Rachelis æmulatio 30.e
Libri duo & viginti apud Judæos chronici 1036.a
Liberius Maximus jussu Vespasiani Judæis stipendium indixit 983.d

Liby-

Lybia dicitur Aphrica 24.d
Libys Libya 14.a
Linguarum multarum cognitionem cur Judæi non magni faciant 703.a
Longævi cur primi homines 11.b
Longinus tribunus a Judæis occisus 820.f
Longini equitis Romani forte factum 924.c
Longini juvenis Romani facinus 953.f
Lotus adoptatur ab Abrahamo 15.g
captivus abducitur 18.a
servatur de excidio Sodomitarum 20.d
Loti uxor in salis statuam versa ibid.
filiæ cum patre coeunt ibid.f
Lucilius Bassus legatus Herodium castellum capit 980.b
Machæruntæ quoque 983.a
Jardem Sylvam oppugnat 983.b
Lucius Annius Gerasam capit, & mille juvenum interficit 893.a
Luctus tempus 326.d
Ludas, Ludi 15.a
Ludi Circenses 654.b
Luminum festivitas, & ejus institutio 415.e
Lupus Alexandriæ rector ad Vespasianum scribit de seditione Judæorum 995.e. templum Oniæ ablatis donariis claudit ibid.
Lustrandi populum modus 109.g. 110.a
Lustrationis tabernaculi modus 88.c
Lydda civitas à Cestio exusta 818.e
Lydi olim Ludi dicti 15.a
Lysanias Ptolemæo Mennæi patri successit in regnum 490.d
interficitur a Cleopatra 519.a
Lysanias Parthos in Judæos incitat 730.c
Lysiæ committit Antiochus Epiphanes filium suum, & bellum contra Judæos 413.d
Lysias vincitur a Juda Macchabæo 415.b
occiditur a Demetrio 421.g
Lysimachus fratrem suum occidit, & Gazam prodit 459.e
Lysimachus Hellespontum occupat mortuo Alexandro 388.a
Lysimachi portentosa de Judæis mendacia confutata 1058.1059.1060.1061 1069.1070.1077.per totum

M

Macedones transisse pedites mare Pamphylium 68.b
Macedones quando Romanis subditi 806.a
Macedones Ægyptios subjugarũt 1068.e
Macchabæi natu maximi & primi inter septem fratres supplicia crudelissima & ipsius cum insigni tolerantia sermones 1083.a
ubi historia Macchabæorum fratrum
Machæra dux Rom. legionum qualiter se gesserit apud Herodem 903.d 738.b
Machir, tertii ex fratrib. Macchabæi constantia 1094.b
Macheruntii Romanis persuadent ut præsidio suo decedant 816.b
Machærus quomodo capta a Romanis 982.c situs ejus descriptus 989.c
Macho capta & deprædata 212.c
Macro præfectus prætorianorum militum 633.b
Madianitarum filiæ Israelitas illiciunt ad delinquendum 114.115.per tot.
cæduntur cum suis regibus 117.f
Madianitæ Hebræos subigunt 153.d
cæduntur maxima strage 155.a
Madiana civitas 59.d
Madus, Madæi 23.a
Magnus campus regio 1014.e
ejusque descriptio 891.a
Magoges & Magogæ populi 13.a
Magus Ægyptius pseudoprophetas triginta millia hominum seduxit 797.a
cum paucis fugit ibid.d
Magi & latrones iterum Judæos afflixerunt 797.c
Magorum turba in Judæa 694.g 695.e
Malichus exactionum collector pro Cassio 727.d
novas res molitur & veneno tollit Antipatrum ibid. luit pœnas 727.e.728.a
Malichi Arabũ regis perfidia 494.a 733.b
Malchus Arabiæ rex Vespasiano in auxilium misit quinque millia peditum. equites mille 834.f
Malichus Judæorum dux 724.e
auxiliatur Gabinio contra Alexandrum Jannæum 476.c Antipatrum veneno tollit 490 interficitur ibid.f
Malthace uxor Herodis moritur 778.e
Malorum hominum mos 594.b
Man vox interrogativa 73.c
Manachases vestis qualis 84.b
Manahemus Essenus Herodem puerum scholas frequentantem salutat regem 542.a
Manahemus Judæ Galilæi fil. Massadam invadit 811 g.812.a
velut rex Hierosolymam redit & princeps seditionis fit ibid.
interficitur 813.a
Manahemus occiso Selesmo regnum sibi vindicat & Thapsenses excindit, ac post a Phullo pace redempta moritur 320.b
Manasses Josephi filius 44.d.52.b
Manasses in numerum Jacobi filiorum adoptatur 53.e
censetur loco Levi 96.f
Manasse pars dimidia Chananææ 141.d
Manasses Ezeciæ filius regnum paternum assequitur impiissimus, & prophetarum occisor captus a Babyloniorum rege tandem in principatum restituitur, & pietati studet prioribus mutatis moribus 332. per tot. moritur relicto successore regni filio 332.g
Manasses Joannis pont. fil. ducit uxorem Sanaballitis filiam Hicaso vocitatam 384.b
Manasses fit pontifex 491.b
Manasses trans Jordanem missus, ut toparchiam administraret 822.e
Mandra, locus 344.f
Mane, quæ diei pars 4.c
Manethon Ægyptius historicus 1039.d
ejus historiæ compendium 1039.1040 1041. per totum
Manethon antiquitatem Judæorum confirmat 1092.a
Ægyptiacam historiam se ex sacris literis interpretaturum professus 1092.a
ejus historia emendata ibidem. & 1054.a
Manethonis mendacia confutata 1053. 1054.1055.1056. 1057. 1061. per tot.
Manna qualis cibus 70.g
Mannæus Lazari ad Titum profugit 941.a
Manoches Zelotypus Sampsonis pater angelum excipit 160.a
Mar locus cur sit vocatus 70.c
Mara quid significet 163.e
M. Agrippa. vide Agrippa
Marcus Alexandri Alabarchæ fil. 673.p
M. Antonius, quære Antonius
M. Anton. Julian. procurator Judææ 956.f.
Mardochæus dux Judæorum Babylone deducendorum Hierosolyma 363.f. 367.d
Mardochæus Esteræ patruus 374.b
regi insidias prodit 374.g
Judæorum calamitatem Estheræ indicat 376.c
afficitur summo honore 379.b
Amanis potestatem & bona accipit 380.b
Mare rubrum Judæis transitum concessisse, & Pamphylium Macedonibus 67.e.68.b
Mare vas templi cur sic dictum 261.b
& quam fuerit capax, ejusque usus ibid.
Mareone Græcis Samaria 285.a
Maresa urbs 283.a
Mariæ Eleazari filiæ facinus horrendum comedentis filium 955.a
Marianne Agrippæ filia 628.a
Mariamne Alexandri Aristobuli & Alexandræ filia, uxor Herodis 512.b
occiditur a marito 530.b
Mariamne Alexandri filia uxor Herodis Antipatri 729.d
ejus insolentia in maritum 750.a
occiditur 750.g
Mariamne ab Archelao marito transit in thorum Demetrii Alexandrini 693.f
Mariamne Moysis soror 56.b
moritur 109.f
Mariammes turris descriptio 914.g
Marisa civitas devastatur 732.d
Marsonane, mensis 9.a
Marsus Syriæ præficitur 676.e
defert Agrippam Claudio Cæs. 677.d
excipitur ab Agrippa, cui fit exosus 678.e
Marsias Agrippæ libertus 630.b
Tiberii mortem patrono suo nunciat 636.d
Marthace Archelai mater moritur 605.e
Marullus præses Judææ constituitur. 637.c
Massabazanes quid 84.e
Massadæ castelli descriptio 887.f
Massatæ castelli situs descript. 986.g.987 a.commeatus & apparatus qui decem millibus virorum sufficerent 988.c
Masnaemphthes pileus 84.e
Masphatis civitas, & quid significet 171 g.
Matathias Asamonæi filius occidit Bacchidem, & duces expellit Judæa, ac moritur 709.b
Mathanes Balis sacerdos trucidatur 313.b
Matthias Anani fit pontifex 676.e
privatur sacerdotio 678.f
Matthias Apsalomi, vir strenuus 441. d
Matthias Joannis filius sacra prophanare renuit, veramque religionem fortiter tuetur 410.g. 411.per totum
instructis filiis moritur 412.d
Matthias Margaloti seditionem movet 396.a
exuritur vivus 397.e
Matthias Margali sophista 772.b
Matthias pontifex mittitur ut Simonem Gioræ Hierosolymam introducat 898.a
Matthias Theophili constituitur pontifex 789.e.privatur eo munere 797.e
Matthiæ Boethi mors crudelissima 938.c
Maxilla, locus 161.g.162.a
Maraca civitas 13.b

Madabenses Amaræi, Joannem Gaddi interficiunt 428. c
expugnantur ab Hircano 450.d
Medimnus Atticus & Siculus 100.b
Medi populus 13.a
Medi quod in Asia regnaverunt Græcis cogniti 1038. f
Megassari facinus audax 935.b
Megasthenes historicus 1045.b
Mela legatus Archelai ad Herodem 575.a
Melcha Aranis filia 15.d
Melcha Sauli filia datur nuptum Davidi, marito periclitanti succurrit 190.f 192.b. datur alii nuptum 202.a ridet maritum 220.d
Melchisedecus rex Solymæ Abrahamum convivio excipit 18.d
Meliis imposuit Pseudalexander 783.e
Memnonis sepulchri descript. 790.g 791.a
Memphibostus Jonathæ filius humanissime a Davide habitus 223.c delatus Davidi occurrit victori 237.a
Memphitarum deditio 724.c
Menander Ephesius singulorum regum actus apud Græcos & Barbaros conscripsit 1042.g
Mendæ civitas 335.d
Menedemus Philosophus 396.d
Menelaus, qui alias Onias, Simonis filius propter amissum pontificatum deficit a patriis legibus 408.d abducitur captivus & occiditur 421.c vide Onias
Mensa tabernaculi 83.b
Mensæ a Ptolemæo Philadelpho Judæis donatæ descriptio 403.d
Mensis anni primus Moysi quis & cur 9.a
Mensuras quis excogitarit 7.c
Meroe unde dicta 58.f
Mesas, Mesanæi 15.a
Meschus, Meschini 13.b
Mesopotamiæ difficilis transitus 24.f
Mesre, Mesræi 15.f
Mesræi filii quibus populis nomina imposuerunt ibid.
Messala rhetor patrocinatur Herodi 493.g
Messalina a marito Claudio Cæs. ob zelotypiam trucidata 694.a
Methir, tunica pontificiais 84.f
Metilius præfectus a cæde reservatus 813.d
Metilius Romanorum præfectus legatos mittit ad Eleazarum ibid.b
Michæas propheta, vulnerare ipsum nolenti male ominatur, 292.e Achabo malum nunciat, quare in carcerem coniicitur ibid.g Achabo interitum prædicit 294.d
Michæas propheta 336.g
Micholę uxor Davidis, vide Melcha
Milesius arcis Damasci præfectus quomodo Philippum Grypi filium tractarit 462.a
Militis cujusdam facinus contra senatum Romanum 791.g
Militis Rom. impudentia quantam cladem Judæis dederit 691.b
Militis Mosaicos libros disterpentis pœna ibid.c
militiæ qui non commodi 129.f & qui ab ea immunes ibidem.g & seq.
Mina quantum pendeat apud Judæos 478.c
Minæus Ægypti rex, Memphis conditor 268.f
M. Minucianus 660.a. 671.e
Misael appellatur Misaches 346.a
Missas Moabitarum rex propter negatum Joramo tributum quo necessitatis pervenerit 300.c
Missenum oppidum 652.c
Mithridates ærarii Cyrii præfectus 378.b
Mithridates occisus 473.b
Mithridates Pergamenus Pelusium expugnat & Ægyptios vincit 480.b ejus gesta 724.a
Mithridates quomodo ab Anilæo tractatus, quomodo ab uxore, deque ejus victoria 648.d. per tot.
Mnaseas Græcus historicus 1051.a
Moabitæ penitus fracti a Davide 221.d
Moabitæ & Ammanitæ socii, mutuo sese interimunt 298.e iterum sternuntur & prædantur 301.d
Moabus, Moabitæ 21.a
Molonis mendacia de Judæis 1061.d
Monobazus Bazeos Adiabenorum rex quomodo Judaismũ sit amplexus 685.c ejus regnum 920.c
Monobazus Monobaci filius prorex constituitur 684.f rex fit 689.e
Mons Samaron, locus 281.b
Montem in alium locum devolutum 319.f
Mortem præter Dei voluntatem non venire 132.b
Moses, qualis fuerit vir 3.
Moysis nativitas 55.a quomodo servatus 56.b cur sic vocatus ibid.f adoptatura regina 57.b
Moyses diadema regium pedibus calcat ibid.c
præficitur exercitui Ægyptiorum & Aethiopas bello vincit 58.b ducit Tharbin uxorem 59.b fugit Ægyptios ibid.c Raguelis filiab. opitulatur contra pastores, exquibus unam ducit uxorem ibid.f. conspicatur rubum ardentem in Sina 60.b confirmatur ei liberatio Israelitarum 61.f edit miracula, nomen Dei cognoscit, redit in Ægyptum ibid. edit prodigia apud Pharaothem 61.f 62.63. educit Israelitas ex Ægypto, & quantus eorum numerus 65.b cujus ætatis fuerit cum eos educeret ibid.e traducit eos per mare rubrum incolumes 67.d aquam amaram facit potabilem 70. 71.a. coturnices & manna impetrat à deo 72.e ex petra aquam elicit 73.f cum Amalecitis pugnat 75.b decem præceptorum tabulas a deo acceptas populo exhibet 96.g quadraginta diebus in Sina detinetur 97.c. Aaroni fratri sacerdotium confert 87.e dedicato templo victimas offert 89.a in tabernaculo Deum consulit 90.f tribum Leviticam Deo dedicat 94.a censet omnes tribus præter Leviticam, & ordinat profectioni belloque necessaria 96.f. mittit exploratores in Chananæam 98.d Coræ factionem compescit 104.d ejus justitia 106.f. lustrat populum 109.g. Sehonem & Ogem reges delet 111. per tot. Madianitas cum suis regibus cædit 117.e. Jesum sibi designat successorem ibid.g moriturus quid suis prædixerit 119.b quas leges præscripserit 120.f usque 136 exhortatur Jesum ut in Chananæos exercitum ducat 131.e nube circundatus disparuit 132.d lugetur triginta diebus a populo. ibidem.f
Moyses fabulose dicitur fuisse leprosus 84.d vir admirandus 99.f
Moseos quinque librorum scopus 1036.f
Moses apud manethonem prius Osarsiphus sacerdos Osireos dei Heliopolitani dictus 1053. g. 1054.g
Moses Ægyptiis vir divinus habitus 1056 d. ejus tempora quibus vixit descripta ibid. ejus virtus & gesta 1070. 1071. per tot.
Mosollani Judæi nobile factum 1049.f
Muchæus fert sententiam contra Vasten regem 373.f
Mulierum potentia 361.f
Mundi & universorum creatio 4.b
Mundum providentia dei regi 355.a
Mundus quomodo Paulinam constuprarit 622.f
Murus triginta novem stadiorum cum tredecim castellis circum Hierosolymam triduo ædificatus 937.b
Musicorum instrumentorum Davidis regis descriptio 242.g
Mutiani & cæterorum rectorum petitiones 891.g
Mutianus Romam ingreditur cum exercitu 902.g

N

NAamis uxor Abimelechi Bethlemitæ & quid significet 163.c quomodo Ruthem instituerit 164.b
Naases Ammanitarum rex Hebræos crudeliter tractans a Saulo occiditur 178.b
Naases junior Ammonitarum rex injuria afficit Davidis legatos 223.f
Nabæotes, Nabatæa regio 22.c
Nabalus vecors & malus conviciatur Davidi 200.g quid significet 201.c moritur ibid.f
Nabla, instrumentum musicum 243.a
Nabrodes. qualis vir 11.f. 14.b
Nabuchodonosorus rex Babylonis bello infestat Nechaum Ægypti regem 335.d Joacimum occidit, & Hierosolymitanorum præstantissimos Babylonem abducit 337.d duces ejus qui urbem Hierosolyma ceperunt 341.b quomodo captũ Sedeciã tractarit 342.e Hierosolyma penitus excindenda, & templum spoliandum, populumque Babylonem traducendum curat 342.a Cœlen Syriam ac Ægyptum perdomat 345.c Judæorum nobilium quorundam pueros instituit & castrat ibid.f somnium, cujus erat oblitus, vult sibi indicari & explicari, quod facit Daniel 346.f. moritur 349.c. gestorum ejus repetitio 350.d. posterorum ejus finis 352.a
Nabuchus propter negatum regi fundum lapidibus obruitur 289.d
Nabuzardanes mittitur Hierosolyma ad templum spoliandum 342.a
Nacebus Arabum dux cæsus 571.e
Nachores Serugi filius 15.c quod habuerit liberos ibid.

Nada-

Nadabus Hieroboami filius accipit regnum paternum cum paterna malitia, occiditurque cũ omni familia 282.d
Nain vicus 894.d
Nais a Caine condita 7.d
Nais vicus 691.e
Narbathæ regionis situs 799.f
Narbathene toparchia a Cestii equitibus vastata 818.a
Nasamones quomodo Romani subjugarint 807.d
Nathan propheta 220.e
mittitur ad Davidem increpandum 226. e. indicat quomodo Adonias sibi regnum usurparet 247.c
Naumi prophetia de excidio Ninivitarum 321.a
Nazaræi deo devoti 109.b
Necessitate in bello nihil pugnacius 839.g
Necessitate laborantes sublevare, homini decentissimũ & deo gratissimũ 205.e
Nechias qui & Pharao Saram rapuit 928.f
Nechaos Ægypti rex contra Babylonios proficiscens impeditur a Josia, quem occidit 355.e
captivum abducit Joacum filium ejus 336.a
Nechaum bello petit Nabuchodonosorus 336.c
vincit ibid.
Necmias quantum juverit Judæos apud Xerxem 371.d
Neerda urbs 644.c
Nemrod. vide Nabrodes
Nephani singulare certamen cum fortissimo Palæstinorum 242.e
Nephthalimi nativitas 30.f
filii ejus 52.c
Nephthalitarum sors 142.a
Neronis gesta & præcipue contra Judæos 795.g
Neronis imperium quandiu duraverit 893 b
Nero contemptor nationis Judæorum 968 e
Nero indignatur ob res minus prospere gestas in Judæa 830.a
Vespasianum ad regendos exercitus in Syriam mittit ibid.c
Nero, quære Tiberius & Domitius
Neronias dicitur Cæsarea Philippi 698.f
Neruis cur Judæi abstineant 33.e
Netiræ & Philippi fratrũ fortia facta 844.e
Nicanor perfidus contra Judam Macchabæum pugnans, cum suo exercitu victo extinguitur 423 f
Nicanor amicus Titi sagitta vuln. 920.g
Nicaule regina Ægypti 269.b
Nicolaus Damascenus Judæorum patronus 398.e
Nicolai Damasceni historia de Herode culpatur 563.c
Nicolai Damasceni legatio nomine Herodis ad Cæsarem 575.g
sententia de duobus ejus filiis damnatis 578.f
actio contra Antipatrum Herodis filium 591.c
patrocinatur Archelao 604.e
Nicolaus Damascenus rerum Judaicarum scriptor 1065.
Nicolai rhetoris oratio pro Judæis Jonicis 550. g
Judæos coram Cæsare arguit, & reges purgat 782.f
Nigro Peræitæ qui Idumæam regebat, a Judæis mandatum ut ducibus pareret 822.d
Niger Idumææ rector in Salis oppidum Idumææ confugit 831.f
iterum fugit 832.a
Niger Peræita, Silas Babylonius, & Joannes Essenus, duces Judæorum contra Romanos 831. b
quomodo occisus 885.c
Niglisar Abolamarodachi filius regnum paternum accipit 350.d
Nilus fluvius 5.d
Nilus usque ad Elephantinem navigabilis 894 b
Ninum quis condiderit 14.f
Ninus regia Assyriorum 330.d
Nisan, mensis 9.a.64.g.93.a. 366.f
Nisibis regio 687.e
Nisibis urbs 644.d
Noba oppidum sacerdotum 195.a
excinditur cum universis habitatoribus 196.f
Nobilitas generis nulla inter Judæos 104.f
Nobilitatem generis unde Judæi discernant 989.a
Noe vel Nochus vir pius sceleratorum commercia fugit 8.c
Noe quomodo arcam construxerit & e diluvio sit servatus 8.e
ejus filii quales 11.d
vini usus repertor inebriatur 14.e
Norbani interitus 661.e
Nubis supra tabernaculum præsentia quid significarit 97.b.99.c
Numidius Quadratus Syriæ procurator 692.b
& ejus gesta 795.c
Nymphidius homo nequiss. 893.c

O

Obadamus arcam hospitatur 220.a
Obedes filius Bozi & Ruthes 164. e
Obedias jumentorum Achabi curator, vir pius, prophetas liberat 286.e
quomodo uxor ejus vidua per Elisæum sit a debitorum molestiis liberata 302. b
Obelas propheta captivos Benjamitas & Judæos liberat 322. a
Obedas seu Obodas Arabum rex 566.b
superat Alexandrum Hyrcani 714.d
Ochobatus militum Jonathæ dux 293.f
Ochosias Achabi fil. regnum paternum accipit 295.f
ex casu moritur 299.b
Ochosias Jorami fil. paternum regnum recipit 307.g
sagitta ictus ab Jeu perit 309.e
cognati ipsius interimuntur 310.f
Octavia Claudii Cæs. filia 694.a
Officiosi quando plerunque sint homines 205.e
Ofilius Phasaelum monuit de insidiis cavendis, & juvat eum 495.f
Oges rex excinditur 111.e
quantus vir fuerit & quanta ejus ditio ibid.
Olda prophetissa vaticinatur Josiæ regi 334.b
Oliveti mons 695.e
Olurus vicus 895.b
Olympus ad Cæs. mittitur 760.c
Olympius Jupiter 652.e
Onias & Dositheus Judæi duces liberaverunt Alexandriam 1064.c
Onias Jaddi filius patri in pontificatum succedit 386. g
Onias Oniæ fil. templum in Ægypto ædificat 433.a
Onias Oniæ fil. pontifex quanta mala fecerit Hierosolymis propter Tobiæ filios civitate ejectos 708. e
Oniæ, filii Simonis amicitia, cum Ario Laconum rege 407.c
Menelaus dici voluit 488. a
vide Menelaus.
Onias Simonis Justi fil. pont. 392.a 401. b
Onias alius pont. 407.a
Onias Simonis pontifex a Ptolemæo rege Ægypti impetrat locum condendo magnifico templo 996.a
Oniæ pro Cleopatra regina bellum suscipientis gesta 1064.
Onias, vir justus qui pluviam precibus impetrarat, lapidibus obruitur 470.d
Oniæ regio 480.d
Ophnes scelestus filius Elis 164.f.165.a
Ophres Abrahami filius occupat Libyam 24.d
Opobalsamum ubi & quomodo proveniat 473.b
Optimatum administratio Hierosolymis qualis & quandiu 173.d 367.a
Ordeum, frugum omnium vilissimum 154.e
Oribus rex occisus 155.b
Orientis totius nobilitatem præcipuam in Italia servire 807.c
Orodes Artabani fil. Parthorum rex constituitur 620.g
Oseas rex Israelis constituitur, vir impius 323.a
vivus capitur ab Assyriis, & transfertur cum universo regno Israelitarum in Mediam & Persidem 324.g 325.a.
Otho imperator declaratus milites suos contra Vitellii exercitum duxit 893.d 896.d
semet occidit ibid.
Othonis imperii termini ibid.
Otrus Armaniæ dominus 15.a
Oza attingens arcam exanimatur 219.g
Ozæ percussio, locus ibid.
Ozias Amasiæ fil. regnum Judæ patre mortuo capit 317. g
natura bonus & gnavus multis devictis gentibus urbem restaurat 319.a
deficiens a pietate lepra percussus moritur 319.f. 320.a

P

Pacorus rex Mediæ 688.a
conjugem & concubinas captas ab Alanis centum talentis redemit 985.c
Pacorus Parthorum rex contra Judæos pergit 730.d
Pacorus Pacori regis pincerna explorat Judæam ibid.
insidiatur Phasaelo 495.c. 730.g 731.a
& Herodi 731.g
rex Syriam occupat 494.d
occiditur 503.d
Patina Claudii Cæs. uxor 694.a
Palæstinæ situs, & ejus gentis odium in Hebræos 66.a
Palæstinos Sampson vexat 161.c
Palæstinorum contra Hebræos expeditio & victoria 166.b
arcam e suis finibus remittunt Hebræis 170.c
Palæstini cum Judæis prælianter nunc vincunt, nunc vincuntur 165 166. 172. 173.
iterum bellum eis inferunt 187.d
cædunt 189.d

denuo redintegrant bellum, sed infeliciter 191.g
Cillanorum agrum invadunt 197.g
Sauli ditionem invadunt 199.a
eum cum filiis occidunt 208.e
Palæstinos David superat 219.c
penitus subigit 221.c
Pallas Neronis libertus 696.f
Palmarum fructus præstantia 619.a
Palmira urbs 268.f
Pamphylium mare Macedonibus transitum præbuisse 68.b
Panes propositionis 83.d.93.f
Panium, locus 541.c.746.d
Panii pulchritudo naturalis Agrippæ divitiis accurata 860 g
Pannychis concubina 757.g
Paphlagones populus 13.c
Papinius tribunus 655.c
Pappus Antigoni dux quid contra Herodem gesserit 505.d.739.c
occiditur 740.b
Paradisi descriptio 5.b
Parricidium quam grave sit crimen 593.c
Parthi Antigonum reducunt in regnum, Hyrcanumque cum Phasielo captivos abducunt 494.e. 496.a
Hierosolyma diripiunt 497.c
profligantur 503.d
Parthorum mutabilitas 619.f
Parthi Armeniam bello amittunt 625.b
Paschæ institutio & celebratio 65.a. 93.a 136.b. 602.a
Pasini castrum 15.a
Patriæ causa nihil non faciendum 206.a
Paulina quomodo a Mundo constuprata 622.f
Paulinus Lupo in administratione Alexandriæ succedit 996.d
templum Oniæ penitus spoliat & inaccessum facit ibid.
Pausanias Cerastæ fil. Philippi Macedonis interfector 383.c
Peccata unde maxime nascantur 184.e
Pecoribus olim omnis barbarorum possessio constabat 60.b
Pecuniam publicam nullam esse Judæis, quam sacram illorum templi 478.f
Pecuniam votivam ubi deposuerint Judæi 644.d
Pedanius legatus 760.e
Pedanii equitis forte factum 952.a
Pelusium urbs 184.e.894.b
Pelusium capitur 480.d.724.c
Pentecostes festivitate Judæos iter non facere 450.b
Pentecoste unde dicta 778.g
Peræa regionis descriptio 833.c
Percussus in rixa quomodo vindicandus 128.a
Persæ populus 14.f
Persarum mos in bibendo 373.d
Persarum lex de uxoribus ibid.e
Persarũ contra Græcos expeditio 1034.e.
contra Ægyptios 1068.b
Persæ in Asia regnaverunt 1038.f
Persicarum rerum scriptores probatissimi inter se discordant 1035.a
Pestis quam sæva invaserit Davidis regnum propter recensitum populum 244.f
Petephres liberaliter tractat Josephũ 39.f
Petilius Cerealis proconsul Germanos ad sobrietatem coegit 975.e
Petra magna, locus 198.g
Petra, quæ olim Arce, civitas 110.b
Petra, quæ Receme 117.e
Peronius Ægypti præfectus Herodem juvat famis tempore 536.c
Petronius præses Syriæ constituitur 649.f
gratificatur Judæis cum suo periculo 641.d
Petronii epistola ad Doritas pro Judæis 675.f
Petronii adventus terribilis ex Antiochia in Judæam 790.e
Petronius Judæos adhortatur ad Cæsaris statuas recipiendas 791.c
Phaceias Manaemi filius, patri in regnum & crudelitatem succedit, trucidatur 320.d
Phaceias Romeliæ fil. vir impius, regnum Israelitarum occupat ibid.
Achazem oppugnat 321.d
Phalec quid significet 15.b
Phalegus Heberi filius ibid.
Phanisus Samuelis filius e rure abstractus ad pontificatum 872.f
Phanasus pontifex a seditiosis constituitur 700.b
Phanuel locus cur sic dictus 33.e
Pharaones cur Ægyptiorum reges dicantur, & quando sic appellari desierunt 268.f
Pharaothes Ægypti rex Abrahami conjugem concupiscit 17 a
Pharaothis duritas & malitia in Hebræos 61. 62. 63. 64. 65. per totum
dimissos insequitur 65.f
cum omni exercitu deletur 67.f
Pharæ filii duo 52.b
Phari insulæ descriptio 894.c
Pharisæorum secta 442.d
autoritas 453.b. 463.e
Pharisæorum secta qualis 585.f
Pharisæi 617.c
Pharisæorum existimatio 716. g
& quomodo se gesserint regnante Alexandra ibid.
Pharmathi mensis 64. g
Pharnaces patrem Mithritatem Ponti regem occidit 473.b
Phasaelus Antipatri fil. 723.d
præficitur militibus 725 .e
superat Felicem 729 a
accusatur a Judæis ibid e
circumvenitur a Pacoro 730.g
occidit sese 731. e
Phasselus civitas 748.c
Phasaelus, turris & oppidum 560.a 606.b 784 b.779 b.914.e
Pheroræ Antipatri filio committitur cura commeatus 502.c
donatur ei caput Pappi præcisum 506.a
assequitur tetrarchiam 541.b
Herodis filiam unam respuit uxorem ducere 564.b
alteram ejus ducit ibid.
Pheroras Antipatri fil. Herodem fratrem accusat ipsius filio 565.b
Salomen accusat Herodi 565.f
diffidet ficte cum Antipatro patris filio 585.c
moritur, & uxor ejus accusatur veneficii 587.d
Pheroras Antipatri filius 723.d
quid gesserit 736.f
odit Herodis filios 754.g
accusat Salomen 755.c seipsum prodit & reconciliatur Herodi 757 g
rejicitur ab eodem & moritur 764.f
Pheroræ uxoris insolentia 763.e
Phiala lacus 860.f
Philadelphensium cum Judæis diffidium 682.b
Philippus Ptolemæi Minnæi filius 723.g
Philippus Amyntæ filius cæsus 659.d
Philippus Antiochi Grypi fil. Syriæ parti imperans Antiochum Cyzicenum superat 459 g. 460.a
cum fratre Demetrio pugnans totius Syriæ dominus constituitur 461 f
Philippus Archelai frater, quamobrem a Varo Romam præmissus 781.a
Philippus Herodis filius constituitur tetrarcha 599.f
succurrit fratri Archelao 610.b
portionem regni paterni consequitur 611.e
calumniatur a fratre Antipatro 767.c
Philippo Herodis filio quæ regiones cesserint 781.g
Cæsaream ad Jordanis fontes & Juliadem condidit 789.b
Philippus Herodis frater moritur, & quam honestus fuerit vir 625.f
Philippus Jacimi filius Agrippæ copiarũ præfectus 584.f
Philippus Jacimi filius Agrippæ præfectus 1001.f
quomodo in periculis servatus, ejusq; gesta 1003.a.1012.d
filiæ ejus duæ in excidio Gamalæ servatæ 868 b
Philippi Macedonis interitus 383.d
Philippo uni amicorum committit Antiochus Epiphanes regnum & filii tutelam 419.b
regnum affectans afficitur supplicio 421.d
Philistinus, Philistini 14.c
Philo Judæorum legatus a Caligula repulsus 649. e
Philo historicus 1051. b
Philosophiæ tria genera apud Judæos 784.g
Philosophi apud Indos Calani, apud Syros Judæi dicuntur 1047.g
Philosophorum de Deo discordes sententiæ 1071.f
Philostephanus Ptolemæi Lathuri dux 457.g
Philostratus historicus 1045.b
Phineas sacræ pecuniæ custos 966.d
Phinees Zambriam occidit, & exercitui cõtra Madianitas præficitur 116.f.117.c
Phinees domus sacerdotio donatur 254.c
Phinees filius Elis pontificis malus 164.f
Phineeses legatur ad Rubelitas & Gaditas cum reliqua dimidia tribu 143.e.
succedit patri in pontificatum 145 b
Phison fluvius, & quid significet 5.c
Phœbus Agrippæ legatus a Judæis interemptus 816.c
Phœnicibus pecuniæ amor Græcorum commercium fecit 1038.e
Phœnicum antiquissima rerum memorabilium traditio 1035.g
testimonium de Judæis 1039.c. 1042. 1043. per totum.
Phœnicum historiæ 1046.a
Phora quid significet 5.c
Phraates Parthorum rex humaniter tractat Hyrcanum 511.d
a suo filio occisus 619.f
Phraates Phraatis filius parentem occidit & matri miscetur, exul perit 619.f 620.a
Phruræa festi dies 382.d
Phryges populus 13.e
Phutes, Phuti 13.g
Physcon Ptolemæi Epiphanis filius 488. a
Pilatus a Tiberio in Judæam missus 789. c

Cæsaris

Cæsaris imagines Hierosolymæ intulit ibid. quæcum Judæis Cæsareæ egerit ibid. Hierosolymis statuas iterum auferet ibid.f
Judæorum tumultus propter Cæsar. imagines 789.c
tumultus alius ob Corban thesaurum sacrum ibid.f
Pileus pontificis qualis 86.a
Pinea ligna ex terra aurea 271.a
Piso legatus Pompeji 473 f
Pistus nobilis defectionis a Romanis autor 1000.f.1005.c
Pitholaus Hierosolymorum præfectus 476.c.723.c. transfugit ad Aristobulum 477.b
occiditur a Cassio 479.d
Placidi & Josephi velitationes circa Ptolemaida 1015 c
Placidus tribunus in exercitu Vespasiani 834.b.in Galilæam maximam multitudinem occidit 837.d
a Jotapata repulsus aufugit ibid.
quomodo Itaburium montem occuparit 866.g
gesta contra Gadarenses 888.d
Platane, vicus Sydoniorum 760.f
Plato veritatem de deo proferre timuit 1071.f.1076.d. Mosen imitatus 1079.b
Plinthines situs 894.b
Plistorum apud Dracos secta 618.b
Polemon, Ponti regulus 678.d
Polemon circumcisionem admittit & Bernicem ducit uxorem 693.e
Politianus tribunus cur a Cestio Hierosolymam missus 803.c
ejus oratio & gesta ibid.
Pollio Pharisæus Herodi amicus 510.b 548 f
Polybius Megalopolitanus historic.1065
Polycrates Lacedæmoniorum nobilitatem fœdare tentavit 1051.c
Pompejus qualibus muneribus honoratus, & quæ gesserit 471.e
ejus virtus 474.g
Pompejus Magnus Hyrcani & Aristobuli causam cognoscit 718.d
Hierosolyma capit 719 e. 720.b
Q.Pompejus Cos. 672 a
Pompeji malitia in oppugnandis Judæis 808.d
Pondera quis invenerit 7.c
Pontificis connubium & puritas 91.e
Pontificis ornatus qualis 84.b
Pontificis summi qualis electio 1073.c
Pontifices Hierosolymis qua fraude creati sint 872.c
Pontificum & sacerdotũ dissidium 696. c
Pontificum iniquitas 698.d. origo,& qui ad eam dignitatem admittantur,quotque fuerint ab Aarone usque ad finem belli Judæorũ cum Romanis 700.a.701
Pontificum templi Solomonis enumeratio 342.f
Pontificatus quando primum ad plebejos translatus 475.d
Pontificatum solere perpetum esse 513.e
Pontificiæ stolæ custodia apud quos fuerit 624.c
Pontificiæ stolæ custodia repetitur a Fado 682.d
Pontius Pilatus Judææ præsidet 619.d
Judæos afficit contumeliis 621.b.623.g accusatur a Judæis & redit Romam 624.a
Popedius 654.f
Poppæa Neronis uxor 697.e.999.d
Porcius Festus Judææ procurator,& quæ sub eo sint gesta 696.e.quære Festus.
Posidonii mendacia de Judæis 1065.
Prætoriani milites 668.d
Prætorii in castris Rom. descriptio 835.e
Prandium qua hora faciant Judæi sabbato 1020.d
Principes singuli dedicato tabernaculo quid donarint 90.d
Priscus centurio Jonatham Judæum sagitta transfixit 953 a
Priscus sextæ legionis dux a Judæis occisus 820.
Procymatium unde dictum, & quomodo extructum 538.f
Procymia 747.e
Prodigia excidium Hierosolymæ præcedentia 960.c
Prophetis & pontificibus solis potestas data historiæ condendæ 1036.a
Prophetico spiritu ubi multi sint correpti 192.f
Proseucha domus precationis 1020.c
Protagoras ab Athenienſibus vix mortem effugit 1079.f
Providentia deimundum & omnia regnat 355.a
Pseudalexandri gesta 612.c
quomodo deprehensus ab Augusto & remex factus 613.d
vide etiam Alexander falsus.
Pseudopropheta Hieroboami seductor 277.b
Ptolemæus Agrippæ & Bernices procurator a Joanne Giscaleo spoliatus 824.f
Ptolemæus Epiph. moritur 487.g
Ptolemæus Evergetes Philopatoris filius quomodo ab Onia irritatus 401.b & iterum reconciliatus ei per Joseph.402.c
Ptolemæi Evergetis gesta post captam totam Syriam 1064.b
Ptolemæus Galilææ ab Herode præfectus interficitur 503.c
Ptolem. Herodis procurator 564.a
Ptolemæus Lagi Soter dictus Alexandro mortuo Ægyptum occupat & Hierosolyma 388.a traducit Judæos in Ægyptum 388. d ejus pugna cum Demetrio circa Gazam 1048.c irruptio in Hierosolymam die sabbati 1050 .d. liberalitas & benevolentia erga Judæos 1064.b
Ptolemæus Lathurus Ptolemæi Philometoris & Cleopatræ filius auxiliatur Samaritis 452. d dissidens cum matre regno privatur 452.g.456.a.obsidet Ptolemaidem 457. d. Asochim oppidum capit, Alexandrumque Jamnæum vincit,& quanta ejus sævitia 455.a
Ptolemæus Mennæus quomodo se a supplicio apud Pompejum redemerit 471.g.472.a
Ptolemæus Mennæus Damascum bello vexat 464.g
Aristobuli conjugem & liberos quomodo tractarit 480.a moritur 494.d
Ptolemæus Minnæi filius 716.a
Ptolemæus Philadelphus 1.
Judæos in Ægypto servientes liberos dimittit, & legem Moysis in linguam Græcam magnis muneribus transferendam curavit 389.usque 397
Ptolemæus Philometor Ptolemæi Epiphanis 408.a. succurrit suo genero Alexandro seu Demetrio 436.e duobus diadematibus coronatur simul, vincitque Alexandrum, & moritur 438.c
Ptolemæi Philometoris & Cleopatræ uxoris liberalitas erga Judæos 1064.a
Ptolemæus Philopator 398.g
moritur 407.g
Ptolemæi Physconis immanis crudelitas & injustitia 1064.d
pœnitentia ibid.
Ptolemæus Simonis Asamonæi gener socerum occidit, & alia scelerata committit 710.f
quomodo oppugnantem Hyrcanum eluserit, cujus matrem & fratres interfecit 448 e
Ptolemæi dicti Ægypti reges 212.a
Ptol. unde Alexandrini reges dicti 269.a
Ptolemais bis expugnata 458.c.f
Ptolemaidis situs descriptus 790.f
Ptolemais duo millia Judæorum apud se habitantium interfecit 815.d
Ptolemaidenses a Juda Macchabæo victi 416.f
Puellarum hæreditas 125.a
Pueri sitientis astutia & fallacia contra Romanos 962.b
Puerperarum purgationis tempus 95.a
Purgatio post coitum cum uxore 94.d
Purificationis leges 94 a
Puteoli urbs 657.c
Putei bituminis 18.a
Putiphares, vide Petephres.
Pythagoras Samius æmulatus Judæorum scripta 1046.f
multas Judæorum leges transtulit in suam philosophiam ibid.
Pythagoræ & aliorum stoicorum de divina natura sententia 1071.a
Pythium templum ædificatur 560.b

Q

Quadrigæ solis sublatæ a Josia 334.g
Quercus Mambre 20.a
Quercus Ogis 19.b
Quinquagesimi anni remissio 96.b
Quintiliæ fortitudo 655.a.
Quintilius Varus Syriæ præfectus 620.c cognoscit causam Antipatri 590. usque 594. & inde seditiosos Judæos expugnat 609.b
Quirinus ab Augusto mittitur ad censendam Judæam & Syriam 616.b

R

Rabatha civitas 111.f
Rabatha capta diripitur 228.b
Rachabe speculatores Hebræorum tuetur a vi Chananæorum, & securitatem ab hostibus impetrat 135. a
incolumitatem promissam recipit, & munifice donatur 137 a
Rachelis pulchritudo 29.b
æmulatio erga sororem 30.f
mariti complexum sorori vendit, furatur idola patris 31. a
ejus astutia 32.d
mors ex partu 34.c
Ragaus Heberi filius 15.c
Raguel, qui & Jetheglæus, sacerdos, filiam suam Moysi adoptato tradit uxorem 60.a
Moysi ob victoriam gratulatur, & consilium dat ei distribuendorum officiorum 97.c
Ramatha civitas 165.b
Rapsacis Senacheribi copiarum præfecti insolentia 328.c
ipse cum exercitu divinitus deletus 330.d
Rases Damascenorum rex Achacem bello petit 321.d
quem mox Syrorum rex impugnat ib. & occidit 322.d
Rebecca Batuelis filia 15.f petitur in con-

nubium Isaco 24.e
parit geminos 26.d
fallit maritum 27.a
Receme urbs quæ alias Petra 217.e
Recemus rex ibid.
Repudii libellum mittere maritis non uxoribus ex lege permissum 532.d
Rex quis & qualis sit 123.b
Regis potentia 364.c
Regum imperium quamdiu duraverit apud Judæos 367.b
Regum virtutes præcipuæ quæ 251.d
Regibus non licet esse ignavis 206.d
Regibus subditi quæ ferant 173.g
Rhegines populus 13.c
Rhinocolura 733.d
Rhiphates, Rhiphatæi 13.c
Rhoa petra 149.c
Roboamus Solomoni in regnum succedit, insolens in populum 274.f
decem tribus regni amittit 275.f
quot & quas urbes condiderit 278.b
item arma comparavit, fœderibusque suum auxit regnum, & ductis xviij. uxoribus liberos gignit, adque impietatem deficit ibid.
dedit urbem Susaco 279.d
pro aureis scutis amissis ærea substituit & moritur ibid.f
Roma sub Vespas. crevit & floruit 975.a
Romanorum in Judæos beneficia 398.c
Romani quibus honoribus & beneficiis Judæos affecerint 485.e.& inde.
Romanorum dissidium inter se 427.b
Romani Germanos captivos, ubique circumduxere 807.a
Romani in præsidio Massadæ interfecti a Judæis 809.f
Romanorum stratagema in oppugnando templum 820.a
Roman. quot millia a Judæis cæsa 821.f
Romanorum quantus fuerit exercitus contra Judæos 834.e
ipsorum castrorum descriptio 835.c
Romanorum industria in servis domesticis instituendis 835.a
disciplina militaris 999.e
Romani omnia, præter Giscalam, ceperunt 863.a
Romani muro Hierosolymæ potiuntur, ejusq; partem maximam diruunt 923.d cum Judæis acriter confligunt. ibid. & 625.d.
alterum murum capiunt 925.d
Romanos sancta Judæorum revereri 927.f.
per legem Judæorum multa de suis moribus derogasse 930.d
illacrymasse incendio Hierosolymæ 933. c. ab incendio defendunt 935.c
Hierosolymam capi desperant 936.d
Romani intra xxi. dies aggeres extruunt 942.c. pugnant cum Judæis circa aggeres 943.f Antoniam magna pugna obtinent 846.c. circa custodias pugnam atrocem instaurant 950.d
Romanorum notitia sero ad Græcos pervenit 1038.g
Romus, Romæi 14.b
Rooboth puteus 26.f
Rubelitæ & Gadditæ altare construunt super ripa Jordanis 143.c
Rubelus, alias Ruben nascitur 30.e ejus pietas in fratrem Josephum 38.c se ac fratres proditionis insimulatos excusat 45.b. ejus filii quatuor 52.a
Rubrius Gallus Sarmatas superat 976.b
Rufus magister equitum 779.e
Rufus præfectus equitum, Archelai 607.b
Ruta mirabilis magnitudinis in regia Macheruntis descripta 981.a
Ruthes amor erga socrum suam, & ejus fortuna 163.f.164.a

S

Saba Aethiopum regia, quam valida vocatur postea Meroe 58.b
Sabæus seditiosus persuadet decem tribubus defectionem a David 238.b
Sabas, Sabæi 14.a
Sabathes, Sabatheni ibid. b
Sabactas, Sabacteni ibid.
Sabathes Commentariensium princeps 241.f
Sabba mensis 110.c
Sabbæus orator supplicio addicitur 434.c
Sabaticus annus 486.f
Sabbaticus annis a Tito spectatus 976.c
Sabbatum & ejus vacatio a laboribus servatur 4.f.719.f
Sabbatum magno malo observatum 411.d negligendum aliquando ibid. & 428.d
Sabbion Alexandram Herodi prodit 321
Sabecus exercitus Syrorum præfectus vulneratur & moritur 224.g
Sabinus procurator Syriæ Hierosolymis regiam occupat 603.a
vexat Judæos propter avaritiam suam 779.f
Sabini Syri forma, habitus & fortitudo insignis 945.d
Sabinus Romæ capitolium nocte occupans occiditur 902.e
Sabuchadus eunuchus indicat regi, crucem in Amanis ædibus extructam pro Mardochæi suspendio 379.g
Sacchæus transfuga Josepho prodit insidias Joannis 1017.b
Sacerdotis sacrificaturi habitus 84.b
Sacerdotum castitas & connubium 95.c
Sacerdotum & pontificis cum eorum vestitu & insignibus descriptio 918.e
Sacerdotum immunitas 53.b
Sacerdotum mos Hierosolymis 898.d
Sacerdotum nobilitas apud Judæos 1036.a
nuptiæ ibid.
Sacerdotibus quæ cedant 109.a
Sacrificiorum genera quibus fiant modis 90.91.92 93.94 per totum
Sacrorum scribæ 54.e
Sadæus Xerxis præfectus 371.e
Sadocus pontifex constituitur 222.g.241.f.250.e
Saddocus novas res molitur 616.c
Sadducæorum secta 442.d. 617.c.784.g
Salampso Herodis filia 627.f
Salmanasar Cuthæos in Judæam transfert 345.e 364.g
Salmanasaris contra Israelitas vict. 359.a
Salome, alias Alexandra, uxor Aristobuli, solvit vinculis fr. mariti defuncti 456.b
Salome quæ Juliæ Augusti conjugi testamento reliquerit 789.a. ejus reditus erant sexaginta talenta 783.b
Salome Antipatri filia 723 d. soror Herodis prodit Josephum maritum suum fratri 517.b. alteri marito Costobaro repudii libellum mittit 532.b. odium exercet in Herodis filios & earum uxores 553.e 594.f. accusatur Herodi 566.b. Alexæ jungitur connubio 583.b
Salome uxor Herodis moritur 1619.a
Salomon promittitur Davidi successor & templi extructor 210.g
nascitur 227.g. instruit eum pater 246.b. consilium rex 248.a quomodo regnum nactus se de hostibus sit ultus 254.b. regis Ægypti filiam ducit uxorem 255.c. petit a deo & accepit sapientiam ibid.e. controversiam mulierum duarum dijudicat 250.d. toparchas quos habuerit & quantas divitias sapientiamque ac philosophiam 256.f. conjurationes & incantationes composuit 257.f
ejus cum Iromo amicitia & materiæ cædendæ petitio & concessio 258.259. per totum. templum cum vasis quomodo extruxerit & arcam eo transtulerit 259. usque 266. somnium videt & regiam extruit cum domo reginæ 261.g. 266. quibus donis remuneraverit Iromum 1042.d Hierosolyma muris & turribus instaurat & urbes condit 268.c ingentes thesauros ex Aurea terra & aliunde accipit 271.a quali satellitio stipatus incesserit ib.g quanta opulentia Hierosolyma auxerit 272.b deficit a pietate, ac ducit uxores DCC. & concubinas CCC. 272.d
prædicitur ei filium ipsius pœnas pro se daturum ib. multis hostibus a deo excitatis infestatur 275.a moritur Roboamo successore regni relicto 274.e quo tempore ædificavit templum Hierosolymis 1042.b
Salpadis filiarum hæreditatis jus 118.f
Saltis regis gesta 1039.f
Saltus Libani, aula Salomonis 270.c
Samæas propheta Hieroboamo minatur 279.c
Samæas vir justus accusat Herodem, & vaticinatur Judæis mala imminentia 484.d
Samaræi populus 14.d
Samaria quæ Mareone unde dicta 285.a
Samaria ab Hyrcano expugnata solo æquatur 452.e
Samaria urbs. vide Sebaste 531.b
Samariæ regionis descriptio 833.d
& quid a Judæa discrepet ib.
Samaritæ qui ante Chuttæi 386.a
Samaritarum odium in Judæos 36.b
accusantur apud Darium ib.c
Samaritæ Judæos infestant 401.a
Judæos se esse negant agentes feliciter 410.a
Samarita dissidium cum Judæis propter templum 433.g
Samaritanorum facinus in festo Azymorum 619.a
Samaritanorum seditio 623.f
Samaritanorum & Judæorum dissidium 691.d
Samosata capitur 738.e
Samosatæ civitatis situs 983.g
Sampsigeramus Emesinorum rex 678.d
Sampson quod significet, & quomodo natus 160.c
connubium & gesta ejus 160.d
Samuelis nativitas & prophetia 165.e
consilium de libertate recuperanda 111.
Samuel senio gravatus filiis reip. administrationem concedit 171.d
Samuel propheta Saulum inungit regem 155.d. ostento indicat Hebræis deum iratum propter regem petitum 179.a
Saulum docet Amalecitarum internecionem 183.d
eidem regni amissionem nunciat 185.d. Davidem ungit regem 186.e
moritur 200.b. ab inferis revocatur per ventriloquam 204.e

Sana-

Sanaballetes Darii præfectus dat filiam suam Nicaso uxorem Manassi fratri Iaddi pont. 383.b
deficit a Dario, Manassi templum & sacerdotium confert, moriturque 384.e
Sanctum, quæ tabernaculi pars 82.a
Sanctum Sanctorum ibid.
Sanagarus princeps Hebræorum 152.b
Sanguinis esus interdicitur 11.a.94.b
Sapha, loci nomen 385.d
Saphanus scriba 333.g
Saphora oppidum 476.g
Sapientes qui Judæis 703.a
Sappho vicus 781.b
Sara Aranis filia 15.d
Sara Abrahamo marito famulam adducit prolis procreandæ gratia 19.b
nunciatur ei partus sterili ibid.
expellit Agarem cum puero 22.a
moritur 24.b
Sarabazanes 365.b. 366.d
Saramalla Syrus Phasaelo insidias indicat 731.d
Sarepta oppidum 285.f
Sareptanæ viduæ fiducia 225.g. 226.a
Sardonyches XII. cum vestitu pont. 90.a
quibus inscripta sunt nomina filiorum Jacobi, in Essene 85.d quæ virtus eis insit & quando cessarit 90.b
Sarmatæ Istrum transgressi præsidium Romanum & Fontejum Agrippam interficiunt 976.a
proximas regiones totas pervastat ibid.
Satum quantum capiat 305.g
Saturninus legatus 760.e 762.b
Saturninus Syriæ præses 571.c
ejus sententias in filios Herodis 578.d
Saulus asinas patres quærens a Samuele rex constituitur 175.c. 176.f
quam decora fuerit statura 174. e vincit Ammonitas 178. a Palæstinos superat, & aram extruit 181.f. quot liberos habuerit 183.b Amalecitas delet, & regi parcens peccat 185.a regno exuitur 186. a numine privatur, & fit dæmoniacus 186.g. 187.a. commovetur contra Davidem 189.e. insidiatur vitæ ipsius 190. a. 192.a Davidi reconciliatur 200.a consulit ventriloquam 204.c fortitudo ejus 205.g. 206.a cadit una cum suis filiis in prælio 208.f. ipsius progenies datur ad supplicium Gabaonitis 242.a ejus violentia 699.b
Scaurus Hyrcanum in societatem recipit, & obsidione liberat 471.c
cum Areta fœdus init 475.f
in Syriam præses missus 718.a
pecuniis corrumpitur ibid.
Aretam mulctat 721.c
Scenæ, locus 33.e
Scipio Alexandrum Aristobuli percutit securi 479.g
Scopas dux Ptolemæi Epiphanis 399.a
Scopi loci descriptio 908.d
Scythæ populus 13.a. a Græcis qui Pontum navigant cogniti 1038.f. Anacharsim a Græcia redeuntem quare interfecerint 1080.a
Scythopolis civitas 141.g
Scythopolis civitas Decapoleos maxima 856.g
Scythopolitarum immanitas 1000.b
Scythopolitæ Judæorum tredecim millia perfidiose interficiunt 814.f
Sythopolitarum clades enarrata 992.c
Sebas fil. Ili, unus fortium Davidis 243.c
Sebaste conditur 476 f. olim dicta Samaria 452.b. 531.b. expugnata & diruta 711.g
Sebasteni, equitum ala sub Cumano 791.a
Sebastenorum contumeliæ in mortuum Agrippam 680.a
Sebast. portus 768.d
a quo sic dictus 590.c
Sedecias Joachimi patruus rex constituitur 338.b. eruditur ab Hieremia & Ezechiele, sed frustra ibid. c. expugnata urbe capitur cum uxoribus & liberis, crudeliterque tractatur 341.c. moritur 343.a
Sedecias pseudopropheta cornib. ferreis sibi aptatis quid Achabo vaticinatus sit 294 g
Sehon rex negato Hebræis transitu, prælio vincitur & occiditur 111.a
Seianus Neronis insidians occiditur 632.d
Seir quid significet 632.d
Selene, alias Cleopatra, Syriæ regina Tigranem offendit 465.a
Sclennarus Senacheribi filius patris interfector 330.e
Selesmus Jabessi filius Zachariam Hieroboami occidit, & regnum occupat, quod trigesima post die amittit interfectus 320. b
Seleucia urbs a quo condita & denominata 649.e
Seleucus Antiochi Grypi filius patri succedens cum patruo Antiocho Cyzicено belligeratur eumque necat 459 g vincitur ab Antiocho Pio, & in Cilicia cum amicis concrematur 460.a
Seleucus Asiæ rex opes Judæorum sacerdotio auxit 1087.a
Seleucus Babylonem mortuo Alexandro occupat 388.a
Seleucus Nicanor quos honores & beneficia Judæis exhibuerit 398.b
Seleucus Soter Antiochi magni fil. 496.f
Semechonitis lacus descriptio 863.b
Semeis conviciatur Davidi 230.e. eidem gratulatur victoriam & regnum 236.d occiditur 255.b
Senaar campus 12.c
Senacheribus Assyriorum rex Hierosolyma & Ezechiam eorum regem oppugnat 328. a per totum. re infecta domũ se recipit 329.e.a filiis senioribus occiditur 330.d
Senacherib. rex Assyr. quomodo fugatus 929.c
Senatus contra Claudium in Capitolio convenit 792.c
Senatus Romani & plebis dissidium 671.c
Senis cujusdam magnanimitas 503.a
Senis cujusdam severitas 737.b
Senius Gallus Syriæ præses 190.e
Cn. Sentii Saturnini oratio 664.e
Sephoris urbs Galilææ 607.e. 1016.e 1023. c capta incendio absumitur 609 b. 781.a
Sephoris cũ tribus aliis civitatibus a Josepho deficiunt & recuperantur 827.d
Sepphoris civitas Galilææ maxima 823.e
Sepphoritæ a seditiosis molestantur 1000.e
Sepphoritarum fides erga Romanos bellum movent suo malo 1027.d
Sepphoritæ a Josephi militibus spoliantur, prædaque redditur 828.e
Sepphoritæ Ptolemaidem ad Vespasianũ pacati veniunt 832.c
Septimus annus 711.c
Septimi anni remissio 96.b
Septimi diei observatio 719.f
Septuaginta interpretes legem tantum Judæorum in Græcã linguã trãstulisse 2.d
Septuaginta interpretes legis trãsferendæ causa ad Ptolemæum Philadelphum mittuntur 403.a. quomodo excepti & tractati, 95. 396. 397. per totum
Serebæus dux Judæorum Babylonem deducendorum Hierosolyma. 363.g
Serpentis invidia, & quomodo Evam seduxerit 5.d mulctatio 6.c
Serpentes volucres Ægypti 58.c
Serugus Ragai filius 15.c
Sethon qui & Ægyptus denominatus 1052.c
Sethus filius Adami 7.f. ejus filii quales, & quas artes invenerint ibid.
Sextus Cæsar præses Syriæ 483.d. 725.g interficitur a Cæcilio Basso 488.f
Sextus Cerealis quintæ legionis præpositus 956.f
Sica qualis gladius, & Sicarii unde dicti 697.a. eorum impia facinora 698.e
Sicarii Hierosolymis palam latrocinantur 597.c
eorum fraus ib.
Sicariorum in Massada crudelitas 887.f
Sicella loci nomen 202.b
donatur Davidi a Saulo 203.d diripitur & incenditur ab Amalecitis 207.a
Sicima urbs 33.e
Sicima caput Samaritarum 386.c
Sicimæ captæ & solo æquatæ 157.a
Sicimitarum exitium ib.
Sicimitis parcit Saulus 184.c
Sicimitæ quid petierint ab Alexandro Magno 386.d
Siclus numus qualis 88.c
Siderális scientiæ quis inventor 8.a
Sidonius, & Sidon urbs 14.c
Sidonii materiam præstant Judæis ad templi ædificium 364.c
Signi dandi autoritas penes quos Romæ 666.c
Sila militib. Agrippæ præficitur 675.d
offendit Agrippam 676.f
occiditur 679.f
Sila Tiberiensium dux 1005. c. 1019.f
Silas Josepho de insidiis & perfidia Joannis Giscaleni scribit 826.c
Silo dux Roman. exercitus 500.a. 734.e
corruptus deprehenditur 500. c. 735 d
Silus urbs 140.d
Simeonis nativitas 30.e
vindex ingenium, filii sex 52.a
Simeoni quæ terræ portio cesserit 141.e
Simeonitidis tribus facta post Jesum mortuum 145. c
Simonis Asamonæi filii gesta 710.d
Simon Boethi filius pontifex constituitur 537.c
privatur sacerdotio 589.c
Simon Camithi annuum pontificatum administrat 619.c
Simon Canthara constituitur pontif. 675.c. privatur eo 676.c
Simon Cyprius, magus 693.d
Simon Essæus Herodi somnium explicat 614.b
Simon Galilæus defectionis arguitur 784.g. propriæ sectæ sophista erat ib.
Simon Gamalielis filius struit insidias Josepho 1013 d. capitur a Josep. 1024.a
Simon Gioræ filius Romanos apud Bathoron invadit 819.a
Acrabatenam toparchiam tyrannide opprimit 829.a cum latronibus qui erant Massadæ, Idumæam populatur ibid. b ex Acrabatena toparchia pulsus est ab Anano pontifice 894.a. ejus gesta ibidem & 895. 896. 897. 904. 905. per totum 914.g. 920.a. 931.f. 932. g. 98. e. 846.c. 962. 963. 964. 965. 966. 967. 968 969. 970. 971. per totum
Simon Herodis seruus regnum affectans obtruncatur 607.g. 608.a

Simon Justus pontifex 392.a. 401.b 407.d. ejus filii tres, omnes pontifices 408.c
Simon Matthes Matthæi fil. 410.g strenue juvat fratrem Jonathã 429.a. & f
Simon Matthiæ Joannis filius præficitur exercitui, mittitur auxilio Galilæis & hostes vincit 416.e
Simon quidam Essenus Archelai somniorum interpres. 784.c
Simonis filii Cathlæ oratio ad pontifices 880.b
Simonis Sauli filii & totius familiæ suæ fatum miserabile 814.f
Simonias vicus 1007.c
Sina mons 60.b 95.c
Sinæus mons 288.d
Sinæi populus 14.d
Sis, nomen clivi, & quid significet 298.c
Sisa Davidis sit Scriba 222.g
Sisines Syriæ ac Phœnices præfect. 358.c conatur tẽpli ædificium inhibere 359.c
Sobacchis Chetthræus strenue pugnans contra gigantes victoriam reportat 242.d
Socratis mors & mortis causæ 1079.e
Sodomitarum felicitas, reges & prælia cum Assyriis 17.e
excidium ipsorum 20.c
Sodomiticæ terræ descriptio 892.f
Sogana Arabum vicus 1019.c
Sogane & Seleucia rebellant 863.b
earum situs ibid.
Sohemus Ituræus Herodis mandata uxori ejus aperit 527.g
interficitur 529.g
Sohemus rex Emesæ contra Antiochum 984.a
Solomona mater nobilis septem puerorum 1095.f
ejus animosa oratio ad Jacobum filium natu minimum 1096.c
Solomonæ matris Macchabæorum laudes 1097. 1098. & seqq. ejus immania supplicia & insignis toler. 1099. 1100
Solyma quæ Hierosolyma 18.d 218.d
Somnia cur deus immittat 43.g
Sophaces unde dicti 24.e
Sophira regio 269.f
Sophistæ concitant tumultum 772.a
Sosius provinciam cum exercitu ab Antonio accipit 504.d Antigonum supplicem factum irridet & vinctum custodit 507.d
Hierosolymis discedit 508.a
quomodo se gesserit in expugnandis Hierosolymis 740.d
Spadones abominandos 129.b
Spasini castrum 684.b. 685.a
Speluncæ Galilææ quomodo expugnatæ ab Herode 502.d
Speluncæ latronum quales fuerint 736.g
Stola pontificia quando fuerit deprompta & a quibus custodita 544.c
Stratonis turris, postea Cæsaria 535.a 695.g. 696.a ædificatur 538.c
Stratopedum munimentum incensum 812.d
Subditi quomodo contineantur in officio 537.g
Supplicandi mos apud Syros 292.b
Susa scribis præficitur 241.f
Susacus Ægyptiorum rex Hierosolyma spoliat 222.c
contra Roboamum ducit exercitum 279.b Hierosolymam in deditionem accipit, templumque spoliat ac thesauros Solomonis aufert 279.d & quomodo imbelles notaverit ibid.
Syllæus ambito Salomones connubio frustratur 566.e
latronibus Trachonitis auxiliatur, & creditam pecuniam Herodi reddere non vult 570.f. 571.d
defert Cæsari Herodem 571.g. 572.a
accusatur apud eundem per Nicolaum, & damnatur capitis 576.b. 577.b
iterum accusatur 586.g. 587.a
Syllæus procurator Obodæ 755.c
Syene puteus 26.g
Syria subditur Davidis imperio 222.b
Judæos apud se habitantes occidit 992.d
Syrus Mesopotamiæ rex vincitur 224.e
Syri populus 15.a
Judæorum civitates vastant 813.g
Syrorum cædes 817.g
Syrorum cum Græcis dissidium & reconciliatio 649.g. 650.a
Syrorum cum Judæis dissidium 696.a
Syrorum vici & civitates enumeratæ quæ a Judæis vastabantur 813.g
Syrorum avaritia & crudelitas 940.a
Sysares dux Jabini exercitus quomodo occisus 153.b

T

Tabernaculi vasorum descrip. 82. 83
Tabernaculi institutio & extructio 98.e ejus interpretatio 86.f illustratio 88.c
Tabernaculo dedicato quæ dona principes singuli contulerint 90.d
Tabernaculi perfectionis modus 96.g
Tabernaculorum festivitas 92.d
Talentum quot minas contineat 83.e
Tanis Ægypti urbs 17.d
Tarichearum situs 857.f
Tarichearum incolæ quingenti & sex millia ceciderunt 862.b
Teglaphalassar Assyriorum rex quomodo Israelitas tractarit 320.e
auxiliatur Achazæ contra Syros 322.d
Tempestatis horrendæ descriptio 881.a
Templum in Garizim extructum 383.f. 386.f
Templum Chuthæorum Garizin quando desolatum 450.d
Templi structuræ apparatus 259.a exordium & tota cum vasis descriptio 259.c. 260. 261. 262. per totum templo absoluto infertur arca 263.c
Tenplum Solomonis spoliatum & concrematum quando 342.a
Templum Hierosol. instauratur 364.f 365.d. spoliatur & prophanatur ab Antiocho 409.c
restituitur & repurgatur a Juda Macchabæo 415.d
Templi Hierosolymitani descriptio 915.f. 916. 917. 918. per totum
Templi incensi fatalis dies 957.d
causa & principium ibid.
tempus a prima constructione per Solomonem usque ad excidium 958.g
Templi Hierosolymis constructio & sacrorum ratio exposita 1066.
januarum descriptio 1967.c
Tephthæi Garsensis facinus 935.b
Terebinthi circa Chebron miraculosa antiquitas 895.c
Terentius Rufus rector militiæ a Tito relictus 972.b
Terminos terræ non movendos 123.c
Terra vera qualis 4.d
Terræ motus ingens in Judæa 520.e
Terræ Oniæ 724.c
Testes qui sint, qui minus 122.e
Testis falsi pœna ibid.
Thadamora urbs 268.f
Thæno Amathenorum rex cum David amicitiam init 222.d
Thamanus occiditur 284.g
Thamara Davidis filia, Abesaloni germana 218.f
stupratur a fratre Amnone 228.g
Thamna & Thamnitæ 160.c
Thamna oppidum 145.b
toparchia 890.d
Tharbis Æthiopum regis filia Moysi nubit 59.b
Tharrus Nachori fil. Abrahami pater 15.c. migrat Carrhas, ibidem moritur ibid.
Tharsices Æthiopum rex 330.a
Tharsus, Tharsenses 13.c
Tharsus Ciliciæ urbs ib.
Thaumastus Caji servus 633.d oblatæ Agrippæ aquæ quam gratiam acceperit ibid.
Theatri Rom. descriptio 659.b
Thebethus mensis 370.a
Thecoa vicus 1031.b. 894.g
Thella vicus 832.g
Themosis regis gesta 1040.e
Theodectes poeta cur glaucomate infestatus 397.d
Theodorus Zenonis filius impedimenta Jannæi diripit 459.b
Theodori contra Alexandrum Hyrcani gesta 714.b
Theodosius orator supplicio addict. 434.c
Theodotus Græcus non obiter Judæorum mentionem facit 1051.a
Theophilus Anani fit pontifex 617.c submovetur pontificatu 675.b
Theophilus Græcus Judæorum mentionem facit 1051.a
Theophrastus Judæorum & Tyriorum meminit 1046.g
Theopompus Atheniensium nobilitatem fœdare tentavit 1051.c
Theopompus cur mente motus 397.c
Thermusa Phraatis ancilla, & uxor mala 619.f
Thermutis, regis filia Moysen educat 56.d. adoptat eum 57.b
Theudas prælligiator seducit Judæorum vulgus 689.f
Theudio Antipatri avunculus 766.c
Theudio Doridis frater 588.e
Thiras, & Thires populus 13.b
Thobelus & ejus inventa 7.d
Thobelus, Thobeli populus 13.b
Thobiæ filii Antiocho Epiphani autores urbis Hierosolymorum expugnandorum 708.e
Tholomæus latronum princeps plectitur 682.c
Thraces populus 13.b
Thraces asperrimos Rom. subditos 806.c
Thraces propter vicinitatem Græcis cogniti 1038.g
Thucydides multis tanquam fallax accusatur 1035.b
Thuri, mensis 263.b
Thygrammes, Thygrammei 13.c
Tiberias urbs 1023.c
a quo condita & nominata 619.d
Tiberiadis seditio & sectæ tres 1000.e
Tiberias iterum rebellavit, Josepho, & iterum recuperatur 827.c
Tiberienses Vespasiano se dedunt 819.d
Tiberiensis lacus Asphaltiti natura contrarius 891.b
Tiberiensium defectio quomodo prohibita 101.c
Tiberiensibus spoliatis præda redditur 828.d

Tiberius

Tiberius Alexander Judææ præficitur, ac Judæ Galilæi filios crucifigit 690.b
Tiberius Alexander à Claudio procurator missus 793.f
præcipuus exercitus rector apud Titum 907.a.956.e
Tib. Claudius, vide Claudius
Tiberius Drusi filius, Tiberii Neronis nepos occiditur 636.b
Tiberius Nero Cæsar constituitur 619.b. Isiacos & Idem supplicio afficit 613.b
petit amicitiam Artabani 625.c
quantus fuerit cunctator 631.c
morbo correptus designat successorem 634.e
mathematicorum studiosissimus 635.d
moritur ibid.
Tiberii imperium quanto tempore steterit 790.b
Tigranes Armeniorum rex quid gesserit 464.g
Tigris fluvius 5.c
Timagenes Græcus rerum Judaicarum scriptor 1065.e
Timaus rex Ægypti 1039.e
Timidius defert Popedium Cajo 654.f
Timotheus Ammanita pugnat contra Judam Macchabæum sæpeque vincitur 416.c
Tirithaba vicus 613.f
Tiridates Armeniæ rex 688.a
Tiro, veteranus miles Herodem honeste monens occiditur 761.e
Titus Frigius quintæ decimæ legionis præpositus 956.f
Titus imperator semper miseratus Judæos 706.c
cum exercitu Alexandriam pervenit 834.e
ob famam patris vulnerati perturbatur, & perturbatione iterum liberatur 845.a
Titus Vespasiani filius Japham expugnat 848.a
Jotapatam capit 949.g
item Gischalam 870.f
Taricheas excindit 861.d
Gamalam ingreditur, Joannem Levi persequitur 870.b
proficiscitur ab Alexandria Cæsaream 903.d ejus expeditio contra Hierosolyma & exploratio urbis 904.b
urbem acriter oppugnat 907.908. & seqq. 910.911. 922.923
fortitudo ejus & prudentia cum misericordia 924.925. 931.f. & seqq.
muros urbis oppugnat & expugnat 925.f.926
captivis manus amputat 933.934.a
pugnat fortiter 936.a
periclitatur ibid.
ejus gesta & virtutes 936,937. per totum. 944. usque 954.955.f. usque 960. 962. usque 977.988 989.
Titus Syriæ præses reconciliatur Archelao 570.d
Toparchiæ Judeæ ordine enumeratæ 833.g
Tormentorum bellicorum vis & mirabilis descriptio 845.b
Trabs ex solido auro in templo Hierosolymitano 478.c
Trachonitæ bis deficientes ab Herode rediguntur sub imperium 558.e
Trachonitis regio 15.a
Trachonitidis latrocinia & quomodo ab Herode sublata 539.d
Trajanus decimæ legionis rector contra Japham civitatem a Vespasiano missus 848.a. Tiberiadem missus ut civium animos experiretur 857.e
ad Titum Taricheas missus 859.c
cunctis trans Jordanem devictis se Vespasiano jungit 890.f
Trebellius Maximus 666.b
Troglodytarum feminæ gregum curam gerunt 59.f
Trojanarum rerum notatio 1034.c
Tryphonis scurræ dictum in Hyrcanum 405.g
Trypho tonsor garrulitatis pœnas luit 579.f.761.d
Tymius Cyprius 618.a
Tyrannidis natura 665.b
Tyrannus, Herodis stipator falso accusatur 574.759.d
Tyrannus & Priscus præfecti castrorum, cum pluribus equitum magistris a Floro pecunia corrupti 819.f
Tyridates rex Armeniæ ferme in acie ab Alanis captus effugit 985.c
Tyriorum in navali peritia, & pugna contra Assyrios 325.a
Tyrii Judæos apud se habitantes partim vinctos custodiæ tradunt, partim trucidant 815.d
Tyriorũ publicæ literæ & historiæ 1042.b
Tyronis libertus in loquendo quanto ipsi malo fuerit 579.e
Tyrus, ædificium Hyrcani filii Josephi 407.e
Tyrus quando condita 259.e

V

Valerianus Decadarchus Tiberiadem missus a Vespasiano ut populum conciliaret 857.c
Valerius Asiaticus 660.a.671.e
ejus generosum dictum 664.b
Valerius Gratus Judææ præficitur 619.e
Vardanes Artabani filius Parthorum rex bellum Izatæ indicit occiditurque 687.g.688.a
Varus Syriæ præses 768.g.776.f.777.d
quid gesserit in Judæa 780.f
Varus Agrippæ junioris regiæ præfectus ejusque malitia 1002.a
Vari procuratoris Agrippæ perfidia & crudelitas in legatos Batanæorũ 815.g
Vaste regina uxor Artaxerxis 373.d
incidit in regis indignationem & repudiatur 374.a
Velum tabernaculi & templi 81.g.82.a
Veneficiorum pœna 118.b
Venditius dux Rom. quomodo se gesserit in bello contra Antigonum 500.a 734.e
Ventriloquorum vaticinia qualia 204.c
Veranius trib. plebis 670.b
Veritatis potentia omnium summa 262.c
Vespasiani & Titi erga Judæos animi quales 398.c
Vespasianus cum Agrippa in Judæam venit 1030.a
Vespasiani imperatoris laudes, & expeditio in Syriam 830.b
Sephoritis auxiliatur 834.b
gesta ejus in Judæa passim habentur 837.838 usque 845.850.851.852.853.854. 855.856.857.858 & 860. 861 usque 870. & 885. usque 902
Vespera, quæ diei pars 4.c
Victimæ salutares 90.e
Victimæ sint integræ 96.a
Vicus in Galilæa minimus, supra quindecim millia colonorum habet 833.b
Vindex cum optimatibus Galliæ a Nerone deficit 899.b
Vini potentia 360.g
Vitæ humanæ terminus 8.e. 15.a
Vitellius Syriæ præses Judæis impetrat rursus stolæ pontificiæ custodiam 544. d.614.f. beneficus est in Judæos 614.c
exuitur provincia 649.f.
Vitellii pugna circa capitolium 893.d. 902.d. mors ibid.
Vitellii victoria apud Bebriacum contra Othonem 896.d
Vitellius cum exercitu ex Germania Romam proficiscitur ib. e
Vitellius Cæcinnam cum magna manu Antonio primo obviam mittit 901.f.
exercitus totus deletus 902.b
Vitri apud Memnonis sepulchrum natura miraculosa 791.a
Volumnius, Syriæ præses 571.a
ejus sententia in Herodis filios 578.e 761.a
Vologesus Parthorum rex 688.a
Tito auream coronam mittit ob devictos Judæos 976.f
Vonones Parthorum regnum consequitur 620.c
amittit ibid.
Una dies, pro, prima dies 4.c
Ur, Chaldæorum urbs 15.d
Uriæ virtus, & quomodo a Davide periculis fuerit objectus ut occideretur 225.c
Urbem quis primus condiderit, & instituerit 7.b
Uses Damasci conditor 15.a
Uxores plures permittere Judæorum leges 583.d
Uxores quando, & quales ducendæ 125.a

X

Xaloth vicus 832.g
Xanthicus mensis 9. 2.64.g. 93.a
Xerxes Darii filius paterni regni hæres in Judæos beneficus, quicquid petierunt Esdras & Neemias gentis suæ nomine concedit 367.f. 368.369. 370. 371. 372. per totum. ei mortuo succedit filius Artaxerxes 372.a

Z

Zabadis Magistratus 298.a
Zabelus dynasta 437.f
Zabulonis nativitas 31.b. filii 92.b
Zabulon civitas Galilææ a Cestio direpta & incensa 817.a
Zabulonitarum sors 141.g
Zacharias Hieroboami filius patri in regnum succedit 318.f
sexto regni mense occiditur 320.b
Zacharias Joadi pont. filius in ipso templo lapidibus obruitur 314.e.884.c
Zacharias propheta 365.f
Zacharias supremus Israelitarum dux Amiam Achazæ filium superatum trucidat 321.f
Zamares Elanum regem cum universa familia tollit, & se regem constituit, quo regno septem diebus potius seipsum exurit 284.e
Zambrias alienigenæ se miscens & Moysi obloquens occiditur a Phinee 116.f
Zaræus Aethiopum rex Asano bellum inferens vincitur 283.b
Zaraza Amanis uxor mali consilii marito autor 378.b
Zebis dux captus 155.b
Zelotæ cum Idumæis plebem mactant 883.d
Zelotæ insidiis uxorem Simonis Giorræ rapiunt 896.a metu perculsi eam remittunt ibidem c.
Zelotarum dominatio causa excidii Hierosolymitani 904.b
Zelotarum scelerata facta repetita 986.e

Zelotæ insidiis uxorem Simonis Gioræ rapiunt 896.a
metu perculsi eam remittunt. ibidem c
Zelotarum dominatio, causa excidii Hierosolymitani 904.
Zelotarum scelerata repetita 986. e. eorum immania supplicia ibidem.
Zenon Cotyla Philadelphensium tyrannus 448.g.711.d
Zenodorus Trachonitarum præfectus, latrociniorum fautor, ditione privatur 539.d
moritur 540.g.746.b
Zipheni Davidem Saulo prodere conantur 198.e
Zona pontificis qualis 84.f
Zoor rusculum 20.f.
Zopyrion Græcus non obiter Judæorum mentionem facit 1051.a
Zorobabel soluta quæstione Darium voti commonefacit 362.e
reducit Hierosolyma dimissos a Dario Judæos eisque patrocinatur 363.c
princeps Judæorum captivorum 378. d.363.f

FINIS.